Min Jin Lee

virtual-project.eu

PACHINKO

MIN JIN LEE

PACHINKO

Original: *Pachinko* (2017)

Traducere din limba engleză și note de:
CRISTINA NAN

virtual-project.eu

NEMIRA

2019

CARTEA I

Gohyang/Oraşul natal
1910-1933

„Acasă e un nume, un cuvânt, unul puternic, mai puternic decât orice vorbă rostită vreodată de un magician sau decât orice răspuns dat de un spirit la cea mai profundă incantaţie".

Charles Dickens

1.

Yeongdo, Busan, Coreea

Istoria ne-a dezamăgit, dar nu contează.

La sfârşitul secolului, un pescar bătrân şi soţia lui s-au hotărât să ia câţiva chiriaşi, ca să câştige nişte bani. Amândoi se născuseră şi crescuseră în satul pescăresc Yeongdo – o insuliţă de vreo opt kilometri, din apropierea oraşului-port Busan. În îndelungata lor căsnicie, femeia adusese pe lume trei băieţi, dar numai Hoonie, cel mai mare şi totodată cel mai slab dintre copii, supravieţuise. Hoonie se născuse cu gură-de-lup şi cu un picior strâmb, şi totuşi natura îl înzestrase cu umeri laţi, cu o constituţie puternică şi cu un ten auriu. Îşi păstrase chiar şi în tinereţe firea blândă şi contemplativă din copilărie. Când îşi acoperea cu mâinile gura diformă, ceea ce făcea din obişnuinţă atunci când întâlnea vreun necunoscut, semăna cu tatăl lui cel chipeş, amândoi având aceiaşi ochi mari şi surâzători. Sprâncenele negre ca smoala îi înfrumuseţau fruntea lată, permanent bronzată de la munca sub cerul liber. Asemenea părinţilor, Hoonie nu era prea priceput la vorbă şi, cum nu putea să vorbească repede, unii credeau că ceva nu era în regulă cu mintea lui, lucru total neadevărat.

În 1910, când el avea douăzeci şi şapte de ani, Coreea a fost anexată Japoniei. Pescarul şi soţia lui, ţărani chibzuiţi şi curajoşi, au refuzat să se lase atraşi de aristocraţii incompetenţi şi de conducătorii corupţi care dăduseră

ţara pe mâna hoţilor. Chiria pentru casa în care locuiau s-a mărit din nou, prin urmare cuplul şi-a părăsit dormitorul şi s-a culcat într-o cămăruţă de lângă bucătărie, crescându-şi astfel numărul de chiriaşi.

Casa din lemn pe care o închiriau de mai bine de trei decenii nu era mare, de-abia măsura vreo sută cincizeci de metri pătraţi. Uşi glisante, din hârtie împărţeau interiorul în trei odăiţe confortabile, iar pescarul însuşi înlocuise acoperişul de paie, din care picura apa, cu ţiglă roşietică, din lut, spre câştigul proprietarului, care locuia în bunăstare într-un conac din Busan. În cele din urmă, bucătăria a fost mutată în grădina de legume pentru a le face loc oalelor mai mari şi numărului din ce în ce mai mare de mese pliante, agăţate în cui de-a lungul zidului din piatră acoperită cu mortar.

La insistenţele tatălui, Hoonie a învăţat să citească şi să scrie în coreeană şi în japoneză de la învăţătorul din sat, suficient cât să ţină registrul de venituri şi cheltuieli al pensiunii şi să facă socoteli în minte, astfel încât să nu fie păcălit la piaţă. Când a deprins toate acestea, părinţii l-au retras de la şcoală. În adolescenţă, Hoonie muncea aproape la fel de bine ca un bărbat în putere, de două ori mai mare decât el şi înzestrat cu picioare zdravene. Era îndemânatic şi căra greutăţi mari, însă nu putea să alerge sau să se deplaseze repede. În sat se ştia că el şi tatăl lui nu se atingeau nici măcar de o cană de vin. Pescarul şi soţia lui îşi învăţau unicul fiu supravieţuitor, schilodul cartierului, să fie isteţ şi harnic, neştiind cine ar putea să aibă grijă de el după moartea lor.

Dacă un bărbat şi soţia lui puteau împărţi una şi aceeaşi inimă, atunci Hoonie însuşi era acest organ care pulsează neîntrerupt. Îşi pierduseră ceilalţi copii – cel mai mic fusese răpus de pojar, iar mijlociul, o puşlama, murise într-un accident stupid, lovit de coarnele unui taur. În afară de şcoală şi de piaţă, cei doi bătrâni îl ţineau pe Hoonie pe lângă ei şi mai târziu, în tinereţe, el a fost nevoit să rămână acasă pentru a-i ajuta. Nu suportau să-l dezamăgească. Şi cu toate acestea, îl iubeau suficient cât să nu-l răsfeţe. Ţăranii ştiau că un copil răzgâiat face mai mult rău unei familii decât unul mort, aşa că se abţineau să-i fie prea mult pe plac.

Alte familii din ţinut nu erau la fel de norocoase să aibă doi părinţi atât de inteligenţi şi, cum se întâmplă în ţările prădate de duşmani sau distruse de natură, cei slabi – bătrânii, văduvele şi orfanii – erau într-o situaţie disperată, ca întotdeauna în peninsula colonizată. Pentru fiecare gospodărie care putea hrăni o gură în plus, erau o mulţime de oameni dornici să muncească pentru un castron de orez cu orz.

În primăvara anului 1911, la două săptămâni după ce Hoonie a împlinit douăzeci şi opt de ani, peţitoarea din oraş, o femeie cu obrajii îmbujoraţi, i-a făcut o vizită mamei lui.

Ea a condus-o în bucătărie. Trebuia să vorbească încet, deoarece în camerele din faţă chiriaşii dormeau. Se apropia de prânz şi pescarii care lucraseră de noapte îşi terminaseră mâncarea fierbinte, se spălaseră şi se duseseră la culcare. Mama lui Hoonie i-a turnat peţitoarei o ceaşcă de ceai de orz rece, văzându-şi mai departe de treabă.

Desigur că ghicise ce voia vizitatoarea, dar nu ştia ce să spună. Hoonie nu le ceruse niciodată părinţilor o soţie. Era de neînchipuit că o familie decentă şi-ar lăsa fiica să se mărite cu un bărbat cu malformaţii, fiindcă acestea se transmiteau inevitabil viitoarei generaţii. Nu-l văzuse niciodată pe fiul ei stând de vorbă cu vreo fată. Majoritatea tinerelor din sat îl evitau, iar Hoonie ştia că nu trebuie să-şi dorească ce nu poate avea – era un lucru de neîngăduit pentru orice ţăran normal, care îşi cunoştea şi îşi accepta situaţia şi lucrurile care îi sunt permise.

Faţa mică şi amuzantă a peţitoarei era rozalie şi bucălată; avea ochi negri şi insensibili, ce scăpărau de inteligenţă şi îşi cântărea mereu vorbele, spunând numai lucruri frumoase. Femeia îşi lingea buzele de parcă i-ar fi fost sete; mama lui Hoonie simţea că musafira o analizează atât pe ea, cât şi fiecare detaliu al casei, că-i măsoară bucătăria cu o privire exigentă.

Cu toate acestea, peţitoarei i-ar fi fost foarte greu să citească în sufletul ei, o femeie tăcută, care trudea din zori şi până-n seară, făcând treburile pentru ziua în curs şi pentru următoarea. Rareori se ducea la piaţă, căci nu avea timp de palavre, aşa că îl trimitea pe Hoonie la cumpărături. În timp ce peţitoarea vorbea, mama lui a fost tăcută şi fermă, asemenea mesei grele, din lemn de pin, pe care îşi toca ridichile.

Vizitatoarea a deschis discuţia. Aşadar, în ciuda ghinionului cu piciorul şi a buzei despicate, Hoonie era, în mod evident, un băiat bun – educat şi puternic cât doi boi la un loc! Era o binecuvântare să aibă un fiu atât de bun, i-a zis peţitoarea. Apoi şi-a criticat aspru propriii copii: niciunul dintre băieţii ei nu era pasionat de cărţi sau de comerţ, dar nu erau răi. Fiica ei se căsătorise de tânără şi locuia prea departe. Cu toţii aveau căsnicii fericite, presupunea ea, însă fiii ei erau leneşi. Nu semănau cu Hoonie. După ce şi-a încheiat discursul, s-a uitat ţintă la femeia cu piele măslinie şi cu chip inexpresiv, încercând să întrezărească cea mai mică urmă de interes.

Mama lui Hoonie rămăsese cu capul plecat, mânuind cu încredere cuţitul ascuţit – fiecare cub de ridiche era pătrat şi tăiat cu precizie. Când pe fundul de tocat s-a adunat o grămadă generoasă de cuburi de ridiche albă, le-a transferat într-un castron cu o mişcare sigură. Asculta cu atâta atenţie vorbele peţitoarei, încât, în adâncul inimii, se temea că, de încordare, o să înceapă să tremure.

Înainte să intre, musafira dăduse ocol locuinţei, evaluând starea

financiară a gospodăriei. După toate aparenţele, zvonurile din vecini privitoare la situaţia lor stabilă puteau fi confirmate. În grădina de legume, ridichile albe, umflate şi grele în urma ploii de primăvară timpurie, erau numai bune de smuls din pământul cafeniu. Codul negru şi calmarul, înşiraţi frumos pe sârma de rufe, se uscau în soarele delicat de primăvară. Lângă latrină, trei porci negri îşi duceau traiul într-o cocină curată, construită din piatră şi mortar. În curtea din spatele casei, a numărat şapte găini şi un cocoş. Dar interiorul sublinia şi mai mult bunăstarea familiei.

În bucătărie, castroanele de orez şi de supă se odihneau grămadă pe rafturi solide, iar de grinzile joase atârnau funii de usturoi alb şi ardei iuţi roşii. Într-un colţ, lângă ligheanul de spălat vase, se afla un uriaş coş împletit, plin-ochi cu cartofi proaspăt scoşi. Prin căsuţă plutea mirosul revigorant de orz şi mei care fierbeau într-o oală neagră.

Mulţumită de situaţia bunicică a hanului într-o ţară tot mai săracă, peţitoarea era convinsă că până şi Hoonie putea avea o soţie sănătoasă, aşa că şi-a continuat treaba.

Fata era din cealaltă parte a insulei, de dincolo de pădurea deasă. Tatăl ei era agricultor şi se număra printre multele persoane care îşi pierduseră arenda în urma recentelor măsurători topografice făcute de guvernul colonial. Văduvul, căruia îi fusese sortit să i se nască patru fiice, dar niciun fiu, nu avea de mâncare decât roadele pădurii, peştele pe care nu-l putea vinde şi pomana ocazională de la vecinii lui, la fel de săraci ca el. Modestul tată o implorase pe peţitoare să le găsească soţi fiicelor necăsătorite, căci orice soţ era mai bun pentru o fecioară decât să cerşească atunci când îi era foame şi, în plus, virtutea era atât de scumpă. Yangjin era cea mai mică dintre cele patru surori şi cel mai uşor de măritat, fiindcă era prea tânără ca să se plângă şi mânca cel mai puţin.

Yangjin avea cincisprezece ani şi era blândă şi delicată ca un viţel abia venit pe lume, spunea peţitoarea.

— Nu are zestre, desigur, şi e de la sine înţeles că tatăl ei nu se aşteaptă la prea multe daruri. Poate doar câteva găini, nişte pânză de bumbac pentru surorile lui Yangjin şi şase-şapte saci de mei, care să-i ajute să treacă de iarnă.

Neprimind nicio obiecţie în legătură cu lista de daruri, peţitoarea a prins curaj:

— Poate o capră. Sau un purcel. Familia are atât de puţine, iar preţul mireselor a scăzut aşa de mult. Fata nu va avea nevoie de nicio bijuterie, a mai adăugat ea zâmbind discret.

Cu o mişcare iute de mână, mama lui Hoonie a presărat sare de mare peste ridiche. Peţitoarea nu putea să-şi dea seama cât de concentrată era

mama lui Hoonie şi cât se gândea la cerinţele ei. Gazda ar fi renunţat la orice ca să crească preţul cerut pe mireasă. S-a trezit surprinsă de gândurile şi speranţele care îi încolţeau în suflet, însă chipul ei şi-a păstrat expresia calmă şi retrasă; dar peţitoarea nu era deloc proastă.

— Cât mi-aş dori să am şi eu un nepot într-o bună zi! a făcut musafira ultima mişcare, cercetând atent chipul măsliniu şi ridat al hangiţei. Am o nepoată, însă nepot nu, şi fata plânge prea mult. Îmi amintesc când mi-am ţinut în braţe primul băiat, era doar un bebeluş. Ce fericită eram! Era alb ca un coş cu prăjiturele proaspete de orez în Ajunul Crăciunului – cu pielea catifelată şi minunată ca aluatul călduţ. Atât de ispititor, că-ţi venea să-l mănânci. Ei bine, acum e un mare neghiob, a mai adăugat, simţind nevoia să-şi tempereze laudele.

În cele din urmă, mama lui Hoonie a zâmbit, imaginea fiind prea grăitoare pentru ea. Care femeie în vârstă nu şi-ar fi dori să-şi ţină în braţe nepotul, mai ales că un astfel de gând fusese de neconceput înaintea acestei vizite. A strâns din dinţi ca să se calmeze şi a ridicat castronul, clătinându-l ca să împrăştie sarea uniform.

— Fata e drăguţă. Nu are semne pe faţă. E manierată şi îşi ascultă tatăl şi surorile. Şi nu are pielea prea închisă la culoare. E micuţă, dar are mâini şi braţe puternice. Va trebui să se mai îngraşe puţin, dar înţelegeţi dumneavoastră… Familia a traversat o perioadă dificilă.

Peţitoarea a zâmbit, îndreptându-şi privirea spre coşul cu cartofi din colţ, parcă sugerând că acolo fata va putea să mănânce după pofta inimii.

Mama lui Hoonie a pus castronul pe bufet şi s-a întors spre musafiră:

— Am să vorbesc cu soţul şi cu fiul meu. Nu avem bani să cumpărăm o capră sau un porc. Am putea să le trimitem nişte bumbac, împreună cu celelalte lucruri folositoare pentru iarnă. Am să întreb.

∵

Mirele şi mireasa s-au cunoscut în ziua nunţii, iar Yangjin nu s-a speriat de înfăţişarea lui. În satul ei se născuseră trei astfel de oameni. Văzuse vite şi porci suferind de aceeaşi afecţiune. O fată din vecini avea între nas şi buza despicată o excrescenţă ca o căpşună, aşa că ceilalţi copii o strigau Căpşuna, nume care pe copilă nu o deranja. Când tatăl ei i-a mărturisit lui Yangjin că soţul ei arată precum Căpşună şi că, în plus, are şi un picior strâmb, ea nu s-a plâns. Aşa că bărbatul a lăudat-o pentru bunătatea ei.

Nunta lui Hoonie cu Yangjin a fost atât de discretă, încât, dacă familia nu le-ar fi trimis prăjiturele de orez, vecinii i-ar fi putut bănui de zgârcenie. Până şi chiriaşii au fost uimiţi când mireasa a venit să servească micul dejun în dimineaţa de după nuntă.

Când a rămas însărcinată, Yangjin s-a temut ca nu cumva pruncul să

moştenească infirmităţile lui Hoonie. Primul copil s-a născut cu gura despicată, dar cu picioare zdravene. Hoonie şi părinţii lui nu s-au supărat când moaşa li l-a arătat. „Te deranjează?" a întrebat-o Hoonie pe soţia lui, care i-a răspuns că nu, fiindcă aşa şi era. Când era singură cu primul născut, Yangjin trasa cu degetul arătător conturul gurii copilului şi o săruta. Nu mai iubise pe nimeni atât de mult cât îşi iubea bebeluşul. După şapte săptămâni, pruncul a murit de febră. Al doilea copil avea o faţă perfectă şi picioare sănătoase, dar a murit şi el de diaree şi febră, înainte de *Baek-il*[1]. Surorile lui Yangjin, încă necăsătorite, au zis că are prea puţin lapte şi au sfătuit-o să meargă la un şaman. Hoonie şi părinţii lui nu au fost de acord, dar ea s-a dus fără să le spună, atunci când a rămas însărcinată a treia oară. Însă, pe la jumătatea sarcinii, simţindu-se ciudat, s-a resemnat la gândul că şi acest prunc ar putea să moară. Al treilea bebeluş s-a prăpădit de vărsat.

Soacra ei a mers la un negustor de plante medicinale şi i-a pregătit ceaiuri vindecătoare. Yangjin a băut până şi ultimul strop maroniu din ceaşcă, cerându-şi iertare pentru însemnata cheltuială la care o supusese. După fiecare naştere, Hoonie se ducea la piaţă ca să-i cumpere soţiei alge de cea mai bună calitate pentru supă, care să-i întremeze pântecele. După fiecare deces, îi aducea de la piaţă prăjiturele de orez călduţe şi dulci, pe care i le oferea spunând: „Trebuie să mănânci. Să-ţi recapeţi puterile".

La trei ani după nunta copiilor, tatăl lui Hoonie a murit, urmat de soţia lui, trei luni mai târziu. Socrii lui Yangjin nu o privaseră niciodată de mâncare sau de îmbrăcăminte. Nimeni nu o lovise şi nu o criticase, nici măcar pentru că nu reuşise să le ofere un moştenitor capabil să supravieţuiască.

Dar, în cele din urmă, Yangjin a adus pe lume cel de-al patrulea copil şi singura ei fiică, pe Sunja, care a supravieţuit. De-abia după ce a împlinit trei ani, părinţii au reuşit să doarmă noaptea fără să mai verifice dacă pruncul, care dormea alături de ei, mai respiră. Hoonie îi făcea fiicei lui păpuşele din coceni de porumb şi a renunţat la fumat ca să-i cumpere dulciuri. Cei trei luau masa împreună, deşi chiriaşii voiau ca el să mănânce cu ei. Îşi iubea copilul la fel de mult cum îl iubiseră părinţii lui pe el, dar simţea că nu îi poate refuza nimic. Sunja arăta ca o fată normală, era isteaţă şi avea un râs sănătos, însă el o considera de o frumuseţe fără seamăn şi se minuna de perfecţiunea ei. Puţini taţi îşi preţuiau fiicele cum o preţuia pe ea Hoonie, care parcă trăia pentru a-şi face copila să zâmbească.

În iarna în care Sunja a împlinit treisprezece ani, Hoonie a murit de tuberculoză. La înmormântare, Yangjin şi fiica ei erau de neconsolat. În dimineaţa următoare, tânăra văduvă s-a ridicat din pat şi şi-a reluat munca.

[1] Sărbătoare tradiţională coreeană, care marchează împlinirea a 100 de zile de viaţă.

2.

Noiembrie 1932

Iarna care a urmat după invadarea Manciuriei de către Japonia a fost grea. Vânturi aprige biciuiau micul han, aşa că femeile îşi îndesau bumbac printre straturile de îmbrăcăminte. Criza cuprinsese întreaga lume, spuneau adesea chiriaşii adunaţi la masă, repetând ce auziseră de la bărbaţii din piaţă care citeau ziarele. Americanii sărmani erau la fel de înfometaţi ca ruşii nevoiaşi sau chinezii săraci. În numele împăratului, până şi japonezii de rând se lipseau de mâncare. Fără îndoială că numai cei norocoşi şi mai robuşti au supravieţuit acelei ierni, dar tot umblau nenumărate zvonuri scandaloase despre copii care se duseseră la culcare şi nu se mai treziseră, despre fete care îşi vânduseră inocenţa pentru un castron de tăiţei din făină de grâu şi despre vârstnici care se retrăseseră să moară în linişte, astfel încât tinerii să aibă ce mânca.

Cu toate acestea, chiriaşii se aşteptau să-şi primească mesele regulat şi, în plus, o casă veche necesita reparaţii.

Chiria trebuia plătită lunar agentului care-l reprezenta pe proprietar şi care era foarte insistent. Cu timpul, Yangjin învăţase să-şi administreze banii, să negocieze cu furnizorii, să refuze condiţiile pe care nu le agrea. A luat în slujba ei două surori orfane şi astfel a devenit angajator. Acum, era o văduvă de treizeci şi şapte de ani, care conducea un han, nu mai era adolescenta desculţă care poposise în prag, ţinând în braţe o lenjerie înfăşurată într-un petic de material pătrat.

Yangjin trebuia să aibă grijă de Sunja şi să câştige bani. Erau norocoase să aibă afacerea, deşi casa nu era a lor. În prima zi a fiecărei luni, chiriaşii plăteau douăzeci şi trei de yeni pentru cazare şi masă, bani care, de la o zi la alta, nu le mai ajungeau să cumpere cereale de la piaţă sau lemne pentru încălzit. Nu putea să mărească nicidecum chiria, fiindcă oamenii câştigau la fel ca înainte, şi totuşi ea trebuia să le ofere aceeaşi cantitate de mâncare. Aşa că din rasol făcea supe groase, lăptoase şi asezona legumele din grădină, obţinând astfel garnituri delicioase. La sfârşitul lunii, când banii se împuţinau de-a binelea, încropea mâncăruri din mei şi orz şi din puţinele provizii pe care le mai găsea prin cămară. Când din sacul de cereale nu mai rămânea mare lucru, prepara clătite savuroase din făină de fasole şi apă. Chiriaşii îi aduceau peştele pe care nu reuşeau să-l vândă la piaţă, aşa că, atunci când aveau o găleată în plus de crabi sau de scrumbii, ea le

condimenta şi le conserva pentru a completa astfel mesele sărăcăcioase care, cu siguranţă, aveau să urmeze.

În primele două anotimpuri, şase chiriaşi au dormit cu rândul în camera de oaspeţi: cei trei fraţi Chung din Jeollado pescuiau noaptea şi dormeau ziua, iar doi tineri din Daegu şi un văduv din Busan lucrau ziua în piaţa de peşte de pe ţărm şi mergeau la culcare odată cu lăsarea serii. Dormeau înghesuiţi unul într-altul în camera micuţă, dar nimeni nu se plângea, fiindcă hanul era mai bun decât locuinţele pe care le lăsaseră în urmă. Aşternuturile erau curate, iar mâncarea, îndestulătoare. Fetele le spălau bine îmbrăcămintea şi hangiţa le cârpea uniformele uzate, ca să-i mai ţină un sezon. Niciunul dintre aceşti bărbaţi nu îşi permitea o soţie, aşa că, pentru ei, aranjamentul nu era tocmai de lepădat. O soţie i-ar fi oferit un oarecare confort fizic unui muncitor, dar dintr-o căsnicie puteau apărea copii care aveau nevoie de hrană, de îmbrăcăminte şi de un cămin. Soţia unui om sărac putea să devină cicălitoare şi plângăcioasă, iar bărbaţii aceştia îşi cunoşteau limitele.

Creşterea preţurilor, însoţită de lipsa banilor, era o problemă, dar chiriaşii nu îşi plăteau aproape niciodată chiria cu întârziere. Din când în când, plata celor care lucrau la piaţă consta în bunuri nevândute, aşa că Yangjin primea un borcan de ulei de gătit în locul celor câtorva yeni datoraţi pe o zi de chirie. Soacra ei îi explicase că trebuie să te porţi frumos cu chiriaşii, fiindcă muncitorii aveau întotdeauna şi alte posibilităţi de cazare. Îi explicase că „bărbaţii pot face alegeri care femeilor nu le sunt permise”. La sfârşitul fiecărui anotimp, dacă îi rămânea vreun bănuţ, Yangjin îl băga într-un vas din lut negru, pe care îl ascundea după un perete, în cămară, acolo unde soţul ei ascunsese cele două inele de aur care îi aparţinuseră odinioară mamei lui.

La masă, Yangjin şi fiica ei serveau mâncarea în linişte, în timp ce chiriaşii discutau aprins despre politică. Fraţii Chung erau analfabeţi, dar ascultau cu atenţie veştile în port şi le plăcea să analizeze destinul ţării când se aşezau la cină.

Era mijlocul lui noiembrie, iar pescuitul mergea mult mai bine decât se aşteptaseră pentru o asemenea perioadă. Fraţii Chung tocmai se treziseră. Chiriaşii din tura de seară aveau să se întoarcă în curând acasă ca să se culce. Fraţii pescari trebuiau să ia masa principală înainte să iasă pe mare. Bine odihniţi şi înarmaţi cu curaj, erau convinşi că Japonia nu putea să cucerească China.

— Da, nemernicii pot să fure o bucăţică, dar China nu va putea fi înghiţită cu totul. E imposibil! a exclamat mijlociul.

— Piticii ăia n-au cum să pună stăpânire pe un regat atât de puternic.

China e sora noastră mai mare! Japonia nu e decât o sămânță proastă! a strigat Fatso, fratele mai mic, lăsând deoparte cana cu ceai cald. China o să pună mâna pe nemernicii ăia! O să vedeți voi!

Între pereții scorojiți ai hanului, bieții de ei râdeau de puternicul colonizator, căci se simțeau la adăpost de poliția colonială, care nu-și bătea capul cu pescarii și ideile lor mărețe. Frații se lăudau cu puterea Chinei – tânjind în adâncul inimii ca o altă națiune să fie puternică, din moment ce propriii lor conducători îi dezamăgiseră. Coreea era colonie de douăzeci și doi de ani. Cei doi frați mai tineri nu cunoscuseră Coreea decât sub dominația Japoniei.

— *Ajumoni*[2]*!* a strigat Fatso vesel. *Ajumoni!*

— Poftim?

Yangjin știa că bărbatul mai dorește ceva de mâncare. Era un tânăr plăpând, care mânca mai mult decât ceilalți doi frați ai lui laolaltă.

— Încă un castron din supa dumitale delicioasă?

— Da, da, desigur.

I-a adus supa de la bucătărie. Fatso a sorbit-o zgomotos, apoi chiriașii au plecat la muncă.

Curând după aceea, chiriașii din schimbul de noapte s-au întors acasă, s-au spălat și au luat cina în grabă. Și-au fumat pipa, apoi s-au dus la culcare. Femeile au strâns masa, după care au mâncat ceva frugal în liniște, fiindcă bărbații dormeau. Slujnicele și Sunja au făcut ordine în bucătărie și au spălat ligheanele murdare. Yangjin a aţâţat focul înainte de a se pregăti de culcare. Discuția fraților despre China îi stăruia în minte. Hoonie avea obiceiul să-i asculte cu atenție pe toți cei care aduceau vești, dând din cap în tot acest timp, ofta cu hotărâre, apoi se ridică și își vedea mai departe de treburi. „Nu contează", spunea el, „nu contează". Fie că China capitula sau câștiga, buruienile tot trebuiau smulse din grădină, de împletit sandale, tot trebuiau să împletească dacă voiau să aibă cu ce se încălța, iar hoții care încercau adesea să le fure cei câțiva pui tot trebuiau ținuți la distanță.

∵

Tivul umed de la haina de lână înghețase bocnă, dar în cele din urmă Isak Baek a găsit hanul. Lunga călătorie de la Pyongyang îl sleise de puteri. Spre deosebire de nordul înzăpezit, frigul din Busan era înșelător. În sud, iarna părea mai blândă, însă vântul rece care bătea dinspre mare i se strecura în plămânii slăbiți, făcându-l să înghețe până în măduva oaselor. Când plecase de acasă, Isak se simțise în stare de o călătorie cu trenul, dar acum era din

[2] „Doamnă", termen respectuos, folosit în adresarea directă către o femeie de vârstă medie - în lb. coreeană în orig. Pentru ușurarea lecturii, autoarea folosește în întregul volum transliterarea cu alfabet latin a cuvintelor din coreeană.

nou epuizat şi ştia că trebuie să se odihnească. De la gara din Busan, îşi croise drum până la vasul la bordul căruia mersese spre Yeongdo şi, de îndată ce coborâse, cărbunarul ţinutului îl adusese până la uşa hanului. Isak a răsuflat uşurat şi a ciocănit, gata să se prăbuşească, încrezător că, dacă se va odihni peste noapte, de dimineaţă se va simţi mai bine.

Yangjin abia se aşezase pe salteaua de paie, acoperită cu aşternuturi din bumbac, când cea mai tânără dintre servitoare a ciocănit în cadrul uşii de la alcovul în care dormeau toate femeile.

— *Ajumoni,* a venit un domn. Vrea să stea de vorbă cu stăpânul casei. Ceva în legătură cu fratele lui care a trecut pe aici cu ani în urmă. Domnul vrea să rămână la noi. La noapte, a adăugat servitoarea, cu răsuflarea întretăiată.

Yangjin s-a încruntat. Cine putea să se intereseze de Hoonie? s-a întrebat ea. Luna următoare se împlineau trei ani de la moartea lui.

Pe podeaua încălzită, fiica ei, Sunja, dormea deja sforăind uşor, cu părul despletit, ondulat de la cozile în care îl ţinuse strâns peste zi şi răsfirat pe pernă ca un dreptunghi strălucitor, de mătase neagră. Lângă ea rămăsese destul loc ca să doarmă şi servitoarele, după ce-şi vor fi terminat treburile.

— I-ai spus că stăpânul s-a prăpădit?

— Da. Părea surprins. Domnul susţine că fratele lui i-ar fi scris stăpânului, dar n-a primit niciun răspuns.

Yangjin s-a ridicat şi şi-a luat *hanbok*-ul pe care tocmai şi-l scosese şi îl aşezase, perfect împăturit, lângă pernă. A îmbrăcat vesta matlasată peste fustă şi cămaşă. Din câteva mişcări iuţi, şi-a strâns părul în coc.

După cum arăta bărbatul, era evident de ce nu-l alungase servitoarea. Avea alura unui pin tânăr, drept şi elegant şi era neobişnuit de chipeş: ochi delicaţi şi zâmbitori, nas puternic şi gât lung. Avea fruntea palidă şi lipsită de riduri şi nu semăna defel cu chiriaşii cărunţi care strigau când îşi comandau mâncarea şi le tachinau pe servitoare pentru că erau necăsătorite. Tânărul purta un costum în stil occidental şi un palton gros. Pantofii din piele, de import, geamantanul din piele şi pălăria moale, de fetru erau parcă nelalocul lor în holul micuţ de la intrare. După toate aparenţele, bărbatul avea destui bani să-şi ia o cameră în oraş, într-un han mai mare pentru comercianţi şi negustori. Aproape toate hanurile din Busan care primeau coreeni erau pline, însă cu bani mai mulţi găseai ceva. După cum se îmbrăca, putea trece drept un japonez înstărit. Servitoarea se holba la el cu gura întredeschisă, sperând că stăpâna îi va permite să rămână.

Yangjin a făcut o plecăciune, neştiind ce să-i spună. Fără îndoială că fratele lui trimisese o scrisoare, însă ea nu ştia să citească. O dată la câteva luni îl ruga pe învăţătorul de la şcoala din oraş să-i citească scrisorile, dar în

iarna aceasta, din lipsă de timp, nu o făcuse.

— *Ajumoni,* sper că nu v-am trezit, a zis el, făcând o plecăciune. Era întuneric când am coborât de pe vas. Abia azi am aflat despre soţul dumneavoastră. Îmi pare rău să primesc asemenea veşti triste. Eu sunt Baek Isak. Vin din Pyongyang. Fratele meu, Baek Yoseb, a locuit aici cu mulţi ani în urmă.

Avea un accent nordic, blând şi o exprimare aleasă.

— Speram să pot rămâne aici câteva săptămâni, înainte să plec la Osaka.

Yangjin şi-a coborât privirea spre picioarele goale. Camera de oaspeţi era plină deja. În plus, un astfel de om se aştepta să primească o cameră proprie. La această oră din noapte, era greu să găsească un barcagiu care să-l ducă înapoi pe continent.

Isak a scos o batistă din buzunarul pantalonilor, şi-a acoperit gura şi a tuşit.

— Fratele meu a fost aici acum aproape zece ani. Mă întreb dacă vă mai amintiţi de el. Îl admira foarte mult pe soţul dumneavoastră.

Yangjin a încuviinţat din cap. Fratele mai mare, Baek, îi rămăsese în memorie fiindcă nu era pescar şi nici nu muncea în piaţă. Îl chema Yoseb. Fusese botezat după un personaj biblic. Părinţii lui erau creştini şi întemeiase o biserică undeva în nord.

— Dar fratele dumneavoastră… domnul acela nu vă semăna prea tare. Era scund şi purta ochelari rotunzi, cu ramă metalică. Se îndrepta pre Japonia; a petrecut câteva săptămâni la noi, după care a plecat.

— Da, da, a spus Isak, luminându-se la faţă, căci nu-l mai văzuse pe Yoseb de mai bine de zece ani. Locuieşte în Osaka împreună cu soţia. El i-a scris soţului dumneavoastră. A insistat să stau aici. Mi-a povestit despre stufatul dumneavoastră de cod. „E mai bun decât cel de-acasă", mi-a zis.

Yangjin a zâmbit. Cum să nu zâmbeşti?

— Fratele meu mi-a povestit că soţul dumneavoastră muncea foarte mult.

Isak n-a menţionat nimic despre picioarele lui strâmbe sau despre gura-de-lup, deşi Yoseb îi vorbise despre asta în scrisori. Isak fusese curios să-l cunoască pe acest bărbat care îşi depăşise situaţia dificilă.

— Aţi luat cina? l-a întrebat Yangjin.

— Sunt bine. Mulţumesc.

— V-am putea oferi ceva de mâncare.

— Credeţi că aş putea înnopta aici? Îmi dau seama că nu mă aşteptaţi, dar merg de două zile…

— Nu avem camere libere, domnule. Ştiţi, nu e o casă mare…

Isak a oftat, apoi i-a zâmbit văduvei. Era povara lui, nu a ei, şi nu voia să o facă să se simtă prost. S-a uitat în jur, căutându-şi valiza. Era lângă uşă.

— Desigur. Atunci, ar trebui să mă întorc în Busan, să-mi caut cazare. Dar, înainte să plec, poate ştiţi cumva prin apropiere un han care are o cameră liberă?

Şi-a îndreptat spatele, nedorind să pară descurajat.

— Nu e nimic prin preajmă, iar noi nu avem camere libere, i-a răspuns Yangjin.

Dacă l-ar adăposti împreună cu ceilalţi, l-ar putea deranja mirosul. Oricât s-ar fi spălat, bărbaţii nu reuşeau să scoată din haine izul de peşte.

Isak a închis ochii şi a încuviinţat din cap. Apoi s-a întors să plece.

— Avem ceva loc în camera în care dorm ceilalţi chiriaşi. Ştiţi, e doar o încăpere. Trei dorm acolo ziua şi alţi trei noaptea, în funcţie de programul lor de lucru. Mai e puţin loc pentru o persoană, dar nu o să fie prea confortabil. Vă pot arăta, dacă vreţi.

— O să-mi ajungă, a acceptat Isak uşurat. V-aş fi foarte recunoscător. Vă pot plăti pentru o lună.

— S-ar putea să fie mai înghesuit decât sunteţi obişnuit. Nu aveam atât de mulţi chiriaşi când fratele dumneavoastră stătea la noi. Atunci nu era aşa de aglomerat. Nu ştiu dacă…

— Nu, nu. N-am nevoie decât de un colţişor să mă odihnesc.

— E târziu şi vântul bate cu putere în noaptea asta.

Dintr-odată, Yangjin s-a ruşinat de starea pensiunii, deşi până atunci nu se mai simţise niciodată aşa. Dacă a doua zi va dori să plece, îi va da banii înapoi, şi-a zis ea.

I-a spus ce sumă lunară trebuia să plătească în avans. Dacă va pleca înainte de a se împlini luna, ea îi va da înapoi diferenţa. Chiria era douăzeci şi trei de yeni, tot atât cât plăteau şi pescarii. Isak a numărat banii şi i i-a întins, ţinându-i cu ambele mâini.

Slujnica i-a lăsat geanta în faţa uşii şi s-a dus să-i aducă o saltea din dulap. Avea nevoie de apă fierbinte de la bucătărie ca să se spele. Servitoarea şi-a plecat privirea, însă prezenţa lui o intriga.

Cât timp Yangjin a ajutat-o să aşeze salteaua, Isak le-a urmărit în tăcere. Apoi fata i-a adus un lighean cu apă caldă şi un prosop curat. Băieţii din Daegu dormeau liniştiţi unul lângă altul, iar văduvul se odihnea cu braţele ridicate deasupra capului. Salteaua lui Isak era aşezată paralel cu a lui.

Dimineaţă, bărbaţii aveau să fie nemulţumiţi că trebuie să împartă dormitorul cu încă un chiriaş, dar Yangjin nu-l putea lăsa pe drumuri.

3.

În zorii zilei, fraţii Chung s-au întors din larg. Fatso l-a zărit de îndată pe noul chiriaş, care încă dormea în camera lor.

— Mă bucur că o femeie muncitoare ca dumneavoastră are atât succes, i-a zis el lui Yangjin, rânjind. Vestea că gătiţi aşa de bine s-a răspândit şi printre cei bogaţi. În curând o să găzduiţi japonezi! Sper că le veţi cere de trei ori mai mult decât plătim noi, săracii.

Sunja a clătinat din cap, însă Fatso nu a observat. În schimb, a atins uşor cravata agăţată lângă costumul lui Isak.

— Aşadar asta poartă un *yangban*[3] la gât ca să pară important? Parc-ar fi un ştreang. N-am mai văzut niciodată unul de aproape! O, ce delicat e!

Fratele mai mic şi-a atins obrazul cu cravata:

— O fi mătase. Un ştreang din mătase veritabilă! a râs el zgomotos, dar Isak nici n-a tresărit.

— Fatso-*ya,* n-o atinge! l-a certat Gombo cu asprime.

Faţa fratelui mai mare era pătată de urme de acnee, iar când se înfuria pielea lui plină de cicatrice se înroşea puternic. De când murise tatăl lor, avusese grijă el însuşi de cei doi fraţi ai lui.

Fatso a dat drumul cravatei, ruşinat. Nu-i plăcea să-l supere pe Gombo. Fraţii s-au spălat, au mâncat, apoi au adormit toţi trei. Alături, noul chiriaş şi-a continuat somnul, întrerupt când şi când de o tuse înfundată.

Yangjin s-a dus la bucătărie şi le-a cerut slujnicelor să se îngrijească de noul musafir, când se va trezi. Trebuia să îi pregătească o masă caldă. Ghemuită într-un colţ, Sunja curăţa cartofi dulci, fără să ridice privirea când mama ei a intrat şi a ieşit din încăpere. De o săptămână nu mai vorbiseră decât strictul necesar. Slujnicele nu înţelegeau de ce devenise Sunja atât de tăcută.

După-amiaza târziu fraţii Chung s-au trezit, au mâncat din nou şi au plecat în sat să cumpere tutun, înainte să iasă cu barca în larg. Chiriaşii din tura de seară nu se întorseseră încă de la lucru, aşa că în casă avea să mai fie linişte vreo două ore. Vântul ce bătea dinspre mare se strecura prin pereţii poroşi şi pe la tocurile ferestrelor, iscând un curent rece în micul hol care făcea legătura între încăperi.

Yangjin stătea într-un colţ, cu picioarele încrucişate, pe podeaua dormitorului destinat femeilor. Cârpea nişte pantaloni, una dintre cele şase perechi din grămada de îmbrăcăminte uzată a chiriaşilor. Hainele bărbaţilor

[3] În Coreea, clasă conducătoare, formată din bărbaţi adepţi ai confucianismului.

nu se spălau destul de des pentru că aveau puţine şi nu voiau să le deranjeze.

„O să se murdărească iar", motiva Fatso lamentându-se, cu toate că fraţii lui mai mari preferau să aibă îmbrăcăminte curată. După ce spăla, Yangjin cârpea ce putea şi, cel puţin o dată pe an, schimba gulerele de la cămăşile şi de la hainele care nu mai puteau fi reparate sau curăţate. Când noul chiriaş tuşea, ea înălţa capul. Încerca să se concentreze la cusătură mai degrabă decât la fiica ei, care spăla podelele. De două ori pe zi podeaua galbenă, cernită, era măturată cu o mătură scurtă, apoi ştearsă cu o cârpă curată.

Uşa de la intrare s-a deschis încet, iar mama şi fiica au ridicat amândouă privirea. Jun, negustorul de cărbune, venise să-şi încaseze banii.

Yangjin i-a ieşit în întâmpinare. Absentă, Sunja a făcut o plecăciune, apoi şi-a reluat lucrul.

— Ce vă mai face soţia? l-a întrebat Yangjin.

Nevasta cărbunarului suferea de colon iritabil şi din când în când trebuia să stea la pat.

— În dimineaţa asta s-a trezit devreme şi a plecat la piaţă. Nu poţi s-o opreşti să meargă să câştige bani… Doar o ştiţi, a continuat Jun cu mândrie.

— Sunteţi un bărbat norocos, a comentat Yangjin luându-şi geanta ca să-l plătească pentru cărbunii de peste săptămână.

— *Ajumoni,* dacă toţi clienţii mei ar fi ca dumneata, nu mi-ar fi niciodată foame. Dumneata întotdeauna plăteşti la timp! a zis el, râzând satisfăcut.

Yangjin i-a zâmbit. Săptămână de săptămână se plângea că nimeni nu plăteşte la timp, dar, în realitate, majoritatea oamenilor cumpărau mai puţine alimente doar ca să-l plătească pe el, fiindcă iarna era prea rece ca să stea fără cărbuni. Negustorul era un om trupeş, care lua câte o ceaşcă de ceai şi o gustare în fiecare casă prin care trecea. Nu avea să fie niciodată flămând, nici măcar în anii aceştia marcaţi de sărăcie. Soţia lui era cea mai bună vânzătoare de alge din piaţă şi câştiga ea însăşi o sumă frumuşică.

— La câteva case mai încolo, nemernicul de Lee-seki nu-şi plăteşte datoriile…

— Nu e aşa de simplu. Toţi avem greutăţi.

— Aşa e, nu e deloc simplu, dar casa dumitale e plină de chiriaşi bun platnici, fiindcă eşti cea mai pricepută bucătăreasă din Kyungsangdo. Preotul stă aici acum? Aţi găsit un pat pentru el? I-am spus că plătica dumitale de mare e cea mai gustoasă din tot Busanul.

Jun a adulmecat aerul, întrebându-se dacă n-ar putea să guste şi el ceva înainte să plece mai departe, însă nu simţea niciun miros îmbietor.

Yangjin s-a uitat spre fiica ei, iar Sunja s-a oprit din spălat podeaua şi a pornit spre bucătărie ca să-i pregătească negustorului ceva de mâncare.

— Dar ştiai că preotul a auzit deja despre priceperea dumitale de la fratele lui, care a locuit aici acum zece ani? Burta are o memorie mai bună decât inima!

— Preotul? a întrebat Yangjin nedumerită.

— Tânărul din nord. L-am întâlnit aseară, rătăcea pe străzi, căutându-ţi casa. Baek Isak. Un individ arătos. L-am condus până la casa dumitale şi aş fi trecut şi eu pe aici, dar am avut de făcut o livrare la Cho-Seki, care a găsit în cele din urmă bani să mă plătească, după o lună de amânări…

— O…

— În fine, i-am povestit preotului despre problemele de stomac ale soţiei mele şi despre cât de mult munceşte şi mi-a promis că o să se roage neîntârziat pentru ea. Apoi şi-a plecat capul şi a închis ochii! Nu ştiu dacă să cred în bombănelile oamenilor ăstora, dar nu văd ce rău ar putea să ne facă. Un tânăr foarte frumos, nu găsiţi? A ieşit astăzi? Mi-ar plăcea să-l salut.

Sunja a adus o tavă de lemn pe care pusese o ceaşcă de ceai de orz fierbinte, un ceainic şi un bol de cartofi dulci, aburinzi şi i-a pus-o dinainte. Negustorul s-a aşezat pe pernuţa de pe podea şi a devorat imediat cartofii fierbinţi. A mestecat încet, apoi a reluat:

— Aşa că de dimineaţă, când am întrebat-o pe soţia mea cum se simte, mi-a zis că e mai bine şi a plecat la lucru! Poate că, la urma urmei, rugăciunile lui chiar dau roade. Ha!

— E ca-to-lic?

Yangjin nu voia să-l întrerupă, însă altfel nu putea să discute cu Jun, care ar fi fost în stare să trăncănească ore în şir. Pentru un bărbat, are prea multe de spus, zicea pe vremuri soţul ei.

— Preot catolic?

— Nu, nu. Nu e preot. Preoţii sunt altfel. Baek e pro-tes-tant. Din aceia care se căsătoresc. E în drum spre Osaka, unde locuieşte fratele lui. Nu-mi amintesc să-l fi cunoscut.

Jun a continuat să mestece în linişte, sorbind câte puţin din ceaşca de ceai.

Înainte ca Yangjin să apuce să vorbească, Jun a reluat:

— Hirohitoseki a preluat conducerea ţării, a furat cele mai bune pământuri, orezul, peştele, iar acum şi pe cei mai tineri dintre oamenii noştri.

A oftat şi a mai luat o gură de cartof.

— Nu-i învinovăţesc pe tineri că pleacă în Japonia. Aici nu au cum să facă rost de bani. Pentru mine, e prea târziu, dar, dacă aş avea un fiu în Japonia…

Jun s-a întrerupt, căci el nu avea copii şi numai gândul la asta îl umplea de tristeţe.

— … L-aş trimite în Hawaii. Soţia mea are un nepot isteţ care lucrează

acolo, pe o plantaţie de trestie-de-zahăr. E muncă grea, dar ce contează? El nu trudeşte pentru nemernicii ăia. Când am fost ieri în port, ticăloşii au încercat să-mi sugereze că nu pot…

Yangjin s-a încruntat, auzindu-l cum vorbeşte. Casa fiind atât de mică, fetele de la bucătărie şi Sunja, care ştergea acum podeaua din alcov, auzeau tot şi cu siguranţă ascultau cu atenţie discuţia.

— Pot să vă mai ofer puţin ceai?

Jun i-a zâmbit şi a împins ceaşca cu ambele mâini.

— E vina noastră că ne pierdem ţara. Sunt conştient de asta, a continuat el. Nenorociţii de aristocraţi ne-au vândut ca pe nişte vite. Niciuna dintre jigodiile alea de *yangban* nu e destul de bărbat…

Atât Yangjin, cât şi Sunja ştiau că fetele de la bucătărie chicoteau pe seama tiradei negustorului de cărbuni, în fiecare săptămână aceeaşi.

— Oi fi eu ţăran, dar muncesc cinstit şi nu le-aş fi permis unor japonezi să preia controlul.

Şi-a scos o batistă albă şi curată din haina îmbâcsită de praf de cărbune şi şi-a suflat nasul.

— Nemernicii! Cred că ar trebui să fac următoarea livrare.

Văduva l-a rugat să aştepte până revine de la bucătărie. Odată ajunşi la uşă, Yangjin i-a înmânat lui Jun o bocceluţă cu cartofi proaspăt scoşi. Unul a alunecat din legăturică şi s-a rostogolit pe podea. Jun s-a năpustit şi l-a vârât în buzunarul adânc al hainei.

— Să nu risipeşti niciodată un lucru de preţ!

— Sunt pentru soţia dumitale, a precizat Yangjin. Te rog s-o saluţi din partea mea.

— Mulţumesc.

El s-a încălţat în grabă şi a ieşit.

Yangjin a rămas în prag, privindu-l cum se îndepărtează, şi nu a intrat decât după ce l-a văzut păşind în locuinţa vecină.

∵

Locuinţa părea mai goală, fără discursul bombastic ale fanfaronului. Sunja stătea în genunchi, ştergând podeaua din holul care făcea legătura între camera de zi şi restul casei. Fata avea un trup ferm ca un trunchi alb de copac – asemănător cu al mamei ei –, mâini mari, puternice şi îndemânatice, braţe şi picioare vânjoase. Trupul ei scund şi îndesat era anume croit pentru munca grea, iar chipul şi membrele îi erau lipsite de delicateţe şi, cu toate acestea, Sunja avea un fizic atrăgător, mai degrabă masculin. Lumea o remarca oriunde datorită energiei şi firii ei vesele. Chiriaşii o curtau neîncetat, însă degeaba. Ochii ei negri străluceau precum pietrele de râu aşezate pe o suprafaţă albă, şlefuită, iar când râdea nu puteai decât să-i

urmezi exemplul. Tatăl ei, Hoonie, o adorase de când se născuse şi încă din copilărie Sunja considerase că e datoria ei să-l facă fericit. De îndată ce învăţase să meargă, îl urmase peste tot ca un animal devotat şi, deşi îşi iubea mama, când tatăl ei a murit, Sunja s-a transformat dintr-o fată voioasă într-o tânără gânditoare.

Niciunul dintre fraţii Chung nu-şi permitea să se căsătorească, totuşi Gombo, cel mai mare dintre ei, spusese de mai multe ori că o fată ca Sunja ar fi o soţie potrivită pentru orice bărbat care vrea să reuşească în viaţă. Fatso o plăcea, însă pregătit să o admire ca pe o cumnată, cu toate că ea nu avea decât şaisprezece ani, cât avea şi el. Dacă vreunul dintre fraţi se putea căsători, Gombo, primul născut, avea să o facă înaintea celorlalţi. Nimic din toate astea nu mai conta, din moment ce Sunja îşi pierduse toate speranţele. Era însărcinată, iar tatăl copilului nu se putea căsători cu ea. Cu o săptămână în urmă Sunja îi mărturisise situaţia mamei sale, dar, desigur, nimeni altcineva nu ştia.

— *Ajumoni, ajumoni*! a strigat cea mai vârstnică dintre servitoare din camera din faţă, în care dormeau chiriaşii, şi Yangjin a dat buzna într-acolo.

Sunja a lăsat cârpa şi a urmat-o.

— E sânge! Pe pernă! Şi e leoarcă de sudoare!

Slujnica, pe nume Bokhee, a respirat adânc, încercând să se calmeze. Nu-i stătea în fire să ridice vocea şi nici nu intenţionase să le sperie pe celelalte, însă nu ştia dacă acel chiriaş mai era în viaţă şi se temea să se apropie de el.

După un moment de tăcere generală, Yangjin i-a cerut slujitoarei să iasă din cameră şi să aştepte la uşă.

— Cred că e tuberculoză, a zis Sunja.

Yangjin a încuviinţat din cap. Înfăţişarea chiriaşului îi reamintea de ultimele săptămâni din viaţa lui Hoonie.

— Cheamă-l pe farmacist! i-a spus Yangjin lui Bokhee, apoi s-a răzgândit. Ba nu, aşteaptă! S-ar putea să am nevoie de tine.

Isak zăcea adormit pe pernă, transpirat şi aprins la faţă, fără să fie conştient de prezenţa femeilor care se holbau la el. Dokhee, cea mai tânără dintre fete, tocmai venise de la bucătărie vorbind zgomotos, iar sora ei i-a făcut semn să tacă. Când sosise, cu o seară în urmă, chiriaşul afişa, într-adevăr, o paloare cadaverică, dar la lumina zilei chipul lui frumos era de-a dreptul cenuşiu – asemenea apei de ploaie strânse într-un borcan. Perna îi era umedă şi punctată de stropi roşii, minusculi, acolo unde tuşise.

— *Uh-muh*[4]! A exclamat Yangjin, speriată şi neliniştită. Trebuie să-l mutăm degrabă. I-ar putea îmbolnăvi şi pe ceilalţi. Dokhee-ya, scoate toate

[4] „O, Doamne!“ - în lb. coreeană în orig.

lucrurile din debara! Repede!

Avea să-l ducă în încăperea în care dormise soţul ei când fusese bolnav, dar ar fi fost mult mai uşor dacă s-ar fi putut deplasa singur până în cămăruţa din spatele casei, în loc să se lupte să îl ducă singură până acolo.

Yangjin a tras de colţul saltelei, încercând să-l trezească.

— Pastore Baek! Domnule! Domnule! l-a strigat ea, punându-i mâna pe braţ. Domnule!

Într-un târziu, Isak a deschis ochii. Nu-şi amintea unde se află. Visase că e acasă, că se odihneşte în livada de meri; pomii erau o explozie de flori albe. Când şi-a venit în simţiri, a recunoscut-o pe gazdă.

— S-a întâmplat ceva?

— Aveţi tuberculoză? l-a întrebat Yangjin, convinsă că el ar trebui să ştie.

Bărbatul a clătinat din cap.

— Nu. Am avut acum doi ani. De atunci m-am simţit bine.

Isak şi-a atins fruntea plină de sudoare, la rădăcina firelor de păr. A ridicat capul pe care l-a simţit greoi.

— A, înţeleg, a reluat el, observând petele roşii de pe pernă. Îmi pare atât de rău. N-aş fi venit dacă aş fi ştiut că vă fac rău. Ar fi mai bine să plec. Nu vreau să vă pun în pericol.

A închis ochii, căci se simţea foarte obosit. Toată viaţa lui fusese bolnav, recenta lui tuberculoză fiind una dintre nenumăratele boli de care suferise. Părinţii şi doctorii nu fuseseră de acord cu plecarea lui la Osaka. Doar Yoseb, fratele lui, considerase că o să-i facă bine, deoarece în Osaka era mai cald decât în Pyongyang şi, în plus, ştia că lui Isak nu-i place să fie tratat ca un invalid, aşa cum se întâmplase aproape toată viaţa.

— Ar trebui să mă întorc acasă, a zis Isak, rămânând cu ochii închişi.

— O să mori în tren. O să-ţi fie mai rău, în loc să te faci bine. Poţi să te ridici? l-a întrebat Yangjin.

Ea s-a ridicat în capul oaselor şi s-a sprijinit de peretele rece. Se simţise obosit tot drumul, dar acum parcă ar fi cărat o greutate în spinare. Şi-a tras sufletul şi s-a întors să tuşească, împroşcând peretele cu stropi mici de sânge.

— O să rămâi aici. Până când te faci bine, i-a zis hangiţa.

Yangjin şi Sunja au schimbat o privire. Nu se îmbolnăviseră atunci când Hoonie avusese aceeaşi boală, dar fetele, care nu fuseseră acolo atunci, şi ceilalţi chiriaşi trebuiau protejaţi cumva.

Yangjin s-a întors spre el:

— Poţi să mergi puţin, până în camera din spate? Va trebui să te separăm de ceilalţi.

Isak a încercat să se ridice, dar nu a reuşit. Yangjin a dat din cap

înţelegătoare. I-a zis lui Dokhee să-l cheme pe farmacist şi lui Bokhee să se întoarcă la bucătărie să pregătească cina pentru ceilalţi chiriaşi.

L-a ajutat apoi pe Isak să se întindă la loc pe salteaua lui, pe care a târât-o încet spre debara, aşa cum procedase şi cu soţul ei, în urmă cu trei ani.

— N-am vrut să vă fac probleme, a murmurat Isak.

S-a blestemat în gând pentru dorinţa lui de a vedea lumea ce se întindea dincolo de ţinutul natal şi pentru că se considerase suficient de întremat ca să plece la Osaka, când, de fapt, îşi dădea seama că nu se va vindeca niciodată. Dacă vreunul dintre cei cu care intrase în contact se îmbolnăvea, el era de vină pentru moartea lui. Dacă trebuia să moară, spera să se întâmple cât mai curând, ca să-i cruţe pe nevinovaţi.

4.

Iunie 1932

La începutul verii, cu mai puţin de şase luni înainte ca tânărul pastor să vină la han şi să se îmbolnăvească, Sunja l-a cunoscut pe noul negustor de peşte, pe nume Koh Hansu.

Dinspre mare bătea un vânt tăios în dimineaţa în care a plecat la piaţă să cumpere cele necesare pentru han. Încă din copilărie mersese la piaţa descoperită din Nampo-dong, purtată în spinare de mama ei. Mai târziu, îşi însoţise tatăl, ţinându-l de mână, în timp ce el înainta târşâit, un drum de o oră dus şi o oră întors, din pricina picioarelor lui strâmbe. Tata era o companie mai plăcută decât mama, deoarece toată lumea din sat îl saluta cu multă căldură. Gura strâmbă şi paşii lui neobişnuiţi parcă nici nu mai existau atunci când vecinii amabili se interesau de familia lor, de han şi de oaspeţii lor. Hoonie nu vorbea prea mult, dar, chiar şi aşa, pentru fiica lui era evident că ei îi aşteptau aprobarea tacită – privirea profundă din ochii lui sinceri.

După moartea lui Hoonie, cumpărăturile pentru han i-au revenit Sunjei. Fata nu se abătea de la drumul învăţat de la mama şi de la tatăl ei: trecea mai întâi pe la taraba de fructe şi legume proaspete, cumpăra oase de la măcelar, apoi lua câte ceva de la acele *ajumma* din piaţă, ghemuite lângă ligheanele lor cu mirodenii, lângă şirurile lungi şi strălucitoare de peşte-sabie sau de plătică-de-mare, prinse cu câteva ore în urmă – marfa lor fiind frumos expusă pe jos, pe muşamale pătrate, roşii şi turcoaz. Piaţa de peşte imensă – una dintre cele mai mari din Coreea – se întindea de-a lungul plajei stâncoase, cu prundiş şi bucăţi de rocă sfărâmată, unde precupeţele strigau

cât le ţinea gura, fiecare din dreptul propriei muşamale.

Sunja tocmai cumpăra alge de la soţia cărbunarului, a cărei marfă era cea mai bună, când *ajumma* a observat că noul negustor de peşte se uită insistent la hangiţă.

— Ce nerușinat! Cum se mai uită la tine! E așa de bătrân, că ți-ar putea fi tată! a izbucnit *ajumma*, dând ochii peste cap. Doar pentru că e bogat nu înseamnă că are dreptul să se poarte cu atâta neobrăzare cu o fată drăguţă, de familie cumsecade.

Ridicând privirea, Sunja l-a văzut pe noul-sosit îmbrăcat într-un costum occidental, deschis la culoare, şi încălţat cu pantofi albi, din piele. Stătea lângă birourile din lemn şi tablă ondulată, împreună cu ceilalţi negustori de peşte. Cu pălăria lui albă, de paie, ca ale actorilor din filme, Koh Hansu se distingea între ceilalţi bărbaţi în negru ca o pasăre elegantă, cu penaj alb-lăptos. O privea insistent şi abia dacă-i mai auzea pe cei care vorbeau în jurul lui. În piaţă, negustorii controlau vânzarea de peşte angro. Nu numai că stabileau preţurile, dar puteau să şi pedepsească orice căpitan de vas sau pescar, refuzând să-i cumpere marfa. Totodată negociau şi cu oficialităţile japoneze care controlau docul. Toată lumea se temea de negustori şi puţini se simţeau în largul lor în preajma acestora. Rareori negustorii întreţineau legături cu altcineva din afara cercului lor. Chiriaşii de la han îi descriau drept interlopi aroganţi care-şi câştigau veniturile din pescuit, dar îşi păstrau mâinile curate şi delicate, neatinse de mirosul de peşte. Dar pescarii trebuiau să rămână în relaţii bune cu aceşti indivizi care dispuneau de bani lichizi ca să le cumpere captura şi uneori, când prada nu era prea bună, le ofereau, totuşi, un avans care le era atât de trebuincios.

— O fată ca tine poate fi remarcată uşor de un om de lume, dar ăsta e prea insistent. E din Jeju, dar locuieşte în Osaka. Înţeleg că vorbeşte perfect japoneza. Soţul meu zice că e mai deştept decât toţi ceilalţi la un loc, dar că e deopotrivă de viclean. Aha! Încă se uită la tine! a exclamat vânzătoarea de alge, înroşindu-se până în vârful urechilor.

Sunja a clătinat din cap, refuzând să se întoarcă să vadă. Când flirtau cu ea chiriaşii, îi ignora şi-şi continua treaba şi nu avea de gând să procedeze altfel acum. Şi, oricum, la piaţă, *ajumma* exagerau totul.

— Îmi puteţi da din algele preferate ale mamei? a întrerupt-o Sunja, prefăcându-se interesată de grămezile de alge uscate, împăturite ca o pânză şi separate pe rânduri, în funcţie de calitate şi preţ.

Amintindu-şi ce treabă avea, *ajumma* a clipit de câteva ori, apoi i-a împachetat o cantitate generoasă de alge. Fata a numărat monedele şi i le-a întins, luând pachetul cu ambele mâini.

— Câţi chiriaşi are mama ta acum?

— Șase.

Sunja îl vedea cu coada ochiului pe bărbatul care stătea de vorbă cu un alt negustor, studiind-o în continuare.

— E foarte ocupată.

— Desigur! Sunja-ya, viaţa femeii înseamnă muncă şi suferinţă fără sfârşit. Suferinţă după suferinţă. E bine să fii pregătită pentru asta, să ştii. Eşti aproape femeie, aşa că cineva trebuie să ţi-o spună. Ca femeie, bărbatul pe care ţi-l alegi drept soţ va hotărî întru totul calitatea vieţii pe care o vei duce mai departe. Un bărbat bun îţi va oferi o viaţă decentă, un bărbat rău, o viaţă de coşmar – dar, oricum ar fi, să te aştepţi mereu la suferinţă şi continuă să munceşti din greu. Nimeni nu va avea grijă de o femeie sărmană – nimeni, în afară de ea însăşi.

Doamna Jun şi-a mângâiat pântecele veşnic balonat şi s-a întors spre următorul client, lăsând-o pe Sunja să se întoarcă acasă.

La cină, fraţii Chung au pomenit despre Koh Hansu, care tocmai le cumpărase toată captura de peste zi.

— Pentru un negustor, e bun, a zis Gombo. Prefer unul inteligent ca el, care nu-i înghite pe proşti. Koh nu stă la tocmeală. Are un preţ stabilit şi e cinstit. Nu cred că încearcă să te înşele, cum fac ceilalţi, dar nici nu-l poţi refuza.

Atunci Fatso a adăugat că vânzătorul de gheaţă îi spusese că negustorul de peşte din Jeju ar fi putred de bogat. Petrecea trei nopţi pe săptămână în Busan şi locuia în Osaka şi Seul. Toată lumea îi spunea Şeful.

∵

Koh Hansu părea să fie pretutindeni. Ori de câte ori se ducea la piaţă Sunja, apărea şi el, fără să-şi mascheze interesul. Deşi încercase să-i evite privirile şi să-şi vadă de treburile ei, se îmbujora mereu la faţă în prezenţa lui.

O săptămână mai târziu, a abordat-o. Ea tocmai îşi terminase cumpărăturile şi se îndrepta singură spre feribot.

— Domnişoară, ce gătiţi pentru cină în seara aceasta, la han?

Erau singuri, nu departe de agitaţia din piaţă.

Fata a ridicat privirea, după care s-a îndepărtat brusc, fără să-i răspundă. De frică, inima îi bătea cu putere şi spera că nu o urmăreşte. Pe feribot a încercat să-şi amintească timbrul vocii lui. Era vocea unei persoane puternice, care încerca să pară blândă. Avea şi un uşor accent din Jeju, alungind unele vocale. Vorbea altfel decât locuitorii din Busan. Cuvântul „cină” sunase amuzant şi la început nu înţelesese ce spune.

A doua zi, Hansu a prins-o din urmă când se îndrepta spre casă:

— De ce nu eşti căsătorită? Eşti destul de mare.

Sunja a iuţit pasul şi s-a îndepărtat. El nu a urmat-o.

Deşi nu-i răspunsese, Hansu a încercat în continuare să-i vorbească.

O singură întrebare de fiecare dată, niciodată mai mult şi niciodată aceeaşi, dar ori de câte ori o vedea şi dacă ea era destul de aproape ca să-l audă, el îi spunea câte ceva, iar ea se îndepărta grăbită, fără să-i adreseze vreo vorbă.

Hansu nu era descurajat de lipsa ei de reacţie. Dacă ar fi încercat să răspundă la tachinările lui, ar fi considerat-o o fată oarecare. Îi plăcea cum arată – păr lucios, împletit, sâni generoşi sub cămaşa albă, apretată, centură lungă, frumos legată şi paşi siguri şi rapizi. Mâinile ei tinere sugerau că e o muncitoare. Nu erau mâinile fine şi pricepute ale unei fete dintr-o ceainărie şi nici cele subţiri şi lungi ale unei aristocrate. Corpul ei frumos era îndesat şi rotunjor – braţele acoperite de mânecile lungi şi albe păreau moi şi primitoare. Intimitatea ascunsă a trupului ei îl incita. Tânjea să-i admire pielea. Deşi nu era fiica unui bogătaş, dar nici a unui sărac, avea un aer aparte, plin de hotărâre. Hansu aflase cine e şi unde locuieşte. La cumpărături respecta acelaşi ritual în fiecare zi. Dimineaţa venea la piaţă şi pleca neîntârziat, de îndată ce termina. Era convins că, în timp, se vor cunoaşte mai bine.

∵

Era a doua săptămână din iunie. Sunja îşi isprăvise cumpărăturile şi mergea spre casă, cu câte un coş plin agăţat de încheietura fiecărui braţ. Trei elevi de liceu japonezi, cu sacourile uniformei descheiate, se duceau în port, la pescuit. Fiind prea cald, băieţii chiuliseră de la şcoală. Când au văzut-o pe Sunja, care se îndrepta spre feribotul cu direcţia Yeongdo, au încercuit-o chicotind, iar unul dintre ei, slab, palid şi mai înalt decât ceilalţi, i-a smuls din coş un pepene galben, mare, şi l-a aruncat peste capul ei spre prietenii lui.

— Daţi-mi-l înapoi! le-a spus ea calm, în coreeană, sperând că nu vor urca şi ei pe feribot.

Astfel de incidente erau dese pe continent, dar în Yeongdo erau mai puţini japonezi. Sunja ştia că e important să fugi cât poţi de necazuri. Elevii japonezi îi tachinau pe copiii coreeni şi din când în când şi invers. Micuţii coreeni erau sfătuiţi să nu se plimbe singuri pe stradă, dar ea avea şaisprezece ani şi era o fată puternică. A presupus că băieţii japonezi au confundat-o cu cineva mai mic, aşa că a încercat să le vorbească mai autoritar.

— Ce? Ce-a zis? au chicotit ei în japoneză. Nu înţelegem ce spui, târfă puturoasă.

Sunja s-a uitat în jur, dar nimeni nu părea să vadă incidentul. Luntraşul de

lângă feribot stătea de vorbă cu alţi doi bărbaţi, iar *ajumma* de lângă piaţă îşi vedeau de treabă.

— Daţi-mi-l înapoi acum! le-a cerut ea pe un ton serios şi a întins mâna dreaptă.

Coşul îi atârna de încheietura cotului şi îi era din ce în ce mai greu să-şi menţină echilibrul. Se uita fix în ochii slăbănogului, cu un cap mai înalt decât ea.

Agresorii râdeau şi continuau să bolborosească în japoneză, iar Sunja nu-i înţelegea. Doi dintre ei aruncau pepenele de colo până colo, în timp ce al treilea scotocea prin coşul pe care fata-l ţinea în mâna stângă şi pe care acum se temea să-l pună jos.

Erau aproape de-o seamă cu ea sau poate chiar mai tineri, dar erau în formă şi plini de o energie imprevizibilă.

Al treilea băiat, mai scund decât ceilalţi, a scos cozile de vacă de la fundul coşului.

— *Yobo* mănâncă carne de câine şi acum le mai şi fură mâncarea câinilor! Fetele ca tine mănâncă oase? Vacă proastă ce eşti!

Sunja a măturat aerul cu mâna, încercând să înşface oasele. Singurul cuvânt pe care ea îl înţelegea era *yobo,* care, în mod normal, însemna „drag", dar care reprezenta şi un epitet depreciativ folosit de japonezi la adresa coreenilor.

Băiatul scund a ridicat un os şi l-a adulmecat, strâmbându-se.

— Dezgustător! Cum poate un *yobo* să mănânce rahatul ăsta?

— Hei, e scump, să ştii! Pune-l înapoi! i-a strigat ea, nemaireuşind să se abţină să nu plângă.

— Ce? Nu te înţeleg, coreeancă proastă ce eşti! De ce nu vorbeşti japoneză? Toţi supuşii loiali ai împăratului trebuie să vorbească japoneză! Tu nu îi eşti loială?

Băiatul mai înalt îi ignora pe ceilalţi şi-i măsura din priviri sânii.

— *Yobo* are ditamai ţâţele. Japonezele sunt delicate, nu ca animalele astea de prăsilă.

Înspăimântată, Sunja s-a hotărât să lase cumpărăturile şi să se îndepărteze, dar ei au înconjurat-o şi nu au lăsat-o să treacă.

— Hai să-i stoarcem pepenii! a propus deşiratul, apucând-o de sânul stâng cu mâna dreaptă. Foarte frumoşi şi plini de zeamă! Vreţi să gustaţi? a mai zis şi a deschis larg gura, îndreptându-se spre sânii ei.

Băiatul mai scund ţinea cu putere de coşul uşor, astfel încât ea să nu se poată mişca, apoi i-a răsucit sfârcul drept între arătător şi degetul mare.

— Hai s-o ducem undeva să vedem ce se ascunde sub rochia asta lungă! a propus al treilea. Lăsaţi pescuitul! Ar putea fi ea prada noastră.

Lunganul și-a împins pelvisul spre ea:

— Nu vrei să guști din țiparul meu?

— Dați-mi drumul! O să țip, i-a avertizat ea, cu voce gâtuită.

Atunci l-a văzut pe bărbat în spatele celui mai înalt dintre băieți.

Hansu l-a apucat pe tânăr cu o mână de părul scurt de pe ceafă, iar cu mâna liberă i-a acoperit gura.

— Apropiați-vă! li s-a adresat celorlalți printre dinți și, spre cinstea lor, băieții nu și-au abandonat prietenul, care, de teamă, făcuse ochii cât cepele.

— Ați merita să muriți, nenorociților! le-a zis el într-un argou japonez perfect. Dacă vă prind că o mai necăjiți vreodată sau dacă vă mai văd vreodată mutrele urâte pe aici, dau ordin să fiți uciși. Și aranjez ca și familiile voastre să fie ucise de cei mai buni asasini japonezi pe care-i cunosc și nimeni nu va afla cum ați pierit. Părinții voștri erau niște amărâți în Japonia, de aia a trebuit să vă stabiliți aici. Să nu cumva să vă credeți mai buni decât oamenii ăștia! a continuat Hansu zâmbind. V-aș putea omorî chiar acum, dar nimeni n-ar mișca un deget, dar ar fi prea ușor. Când voi hotărî eu, o să fiți prinși, torturați și uciși. Azi doar vă avertizez, fiindcă sunt om decent și ne aflăm în prezența unei domnișoare.

Cei doi băieți au rămas muți, privindu-și prietenul cu ochii ieșiți din orbite. Bărbatul în costum ivoriu și pantofi albi, din piele, îl trăgea pe băiat de păr din ce în ce mai tare. Puștiul, simțind puterea înspăimântătoare a bărbatului, nici măcar nu încerca să țipe.

Hansu vorbea ca un adevărat japonez, dar din atitudinea lui, băieții își imaginau că e coreean. Nu știau cine e, însă nu puneau la îndoială amenințările lui.

— Cereți-vă scuze, jigodiilor! i-a somat Hansu.

— Ne pare rău, au zis ei, făcând o plecăciune formală în fața Sunjei.

Fata se holba la ei, neștiind ce să facă.

Ei s-au mai înclinat o dată, apoi Hansu și-a slăbit ușor strânsoarea din părul băiatului, după care s-a întors spre Sunja și i-a zâmbit:

— Și-au cerut scuze. În japoneză, desigur. Vrei să o spună în coreeană? Pot să le cer. Sau chiar să-și ceară scuze în scris.

Ea a clătinat din cap. Acum, băiatul înalt plângea.

— Vrei să-i arunc în mare?

Glumea, dar Sunja nu putea să zâmbească. În schimb, a reușit să mai clatine o dată din cap. Băieții ar fi putut să o târască cine știe unde, fără să-i fi văzut cineva. Cum de nu se temea Koh Hansu de părinții lor? Un elev japonez putea cu siguranță să îi facă necazuri unui adult coreean, și-a zis ea. Cum de nu-i era frică?

A început să plângă.

— E în regulă, i-a şoptit Hansu, dându-i drumul băiatului.

Cei trei au aşezat pepenele şi oasele la loc în coşuri.

— Ne pare foarte rău, au repetat ei, plecându-se până la pământ.

— Să nu vă mai prind pe-aici! Aţi înţeles, imbecililor? a zis Hansu în japoneză, zâmbind cu voioşie, astfel încât Sunja să nu înţeleagă ce spune.

Băieţii au mai făcut o plecăciune. Cel mai înalt îşi udase puţin uniforma. Apoi au pornit spre oraş.

Ea a lăsat coşurile jos, suspinând. Simţea că-i cedează antebraţele de durere. Hansu a mângâiat-o uşor pe umăr.

— Locuieşti în Yeongdo.

Ea a încuviinţat din cap.

— Mama ta are un han.

— Da, domnule.

— Te duc eu acasă.

Ea s-a împotrivit.

— V-am dat prea multă bătaie de cap. Pot să mă duc şi singură, a mai adăugat, fără să ridice privirea.

— Ascultă, nu trebuie să mai umbli singură şi nici să mai ieşi din casă noaptea. Dacă te duci singură la piaţă, trebuie să rămâi pe potecile principale. Să fii mereu în văzul lumii. Acum se caută fete.

Sunja nu înţelegea.

— Guvernul colonial. Ca să le ducă în China, pentru soldaţi. Să nu te iei după nimeni! E posibil ca un coreean, femeie sau bărbat, să-ţi spună că în China sau în Japonia sunt slujbe bune. Ar putea fi şi un cunoscut. Fii precaută! Şi nu mă refer doar la prostovanii ăia. Ei nu sunt decât nişte puşti obraznici. Dar până şi ei îţi pot face rău, dacă nu ai grijă. Înţelegi?

Sunja nu căuta o slujbă, aşa că nu înţelegea de ce îi zice toate astea. Nimeni nu o abordase niciodată ca să-i propună o slujbă departe de casă. Şi, oricum, ea nu voia să-şi abandoneze mama, dar Hansu avea dreptate.

O femeie putea fi oricând dezonorată. Se spune că femeile de viţă nobilă ascund cuţite de argint sub bluze, ca să se apere sau să se sinucidă, dacă le necinsteşte cineva.

Hansu i-a întins o batistă, iar ea s-a şters pe faţă.

— Ar trebui să pleci acasă. Mama ta o să se îngrijoreze.

A condus-o până la feribot. Sunja a lăsat coşurile pe podeaua vaporului şi s-a aşezat. Nu mai erau decât doi pasageri la bord.

Fata a făcut o plecăciune. Koh Hansu o privea din nou, dar de data asta cu altă expresie. Părea îngrijorat. Tocmai când vasul ieşea din port, ea şi-a dat seama că nu îi mulţumise.

5.

Când Koh Hansu o ajuta să se instaleze la bordul feribotului, Sunja avusese ocazia să-l analizeze mai îndeaproape. Simţise până şi mirosul pomezii mentolate din părul lui negru, pieptănat frumos. Hansu avea umerii laţi şi trupul puternic şi solid al unui bărbat mai înalt; avea picioare nici prea lungi, dar nici prea scurte. Era cam de-o seamă cu mama ei, care avea treizeci şi şase de ani. Fruntea lată îi era uşor ridată, iar pe pomeţii ascuţiţi îi apăruseră pete şi pistrui uşor maronii. Nasul – subţirel şi înzestrat cu o mică cocoaşă – îi dădea un discret aer de japonez, iar de sub pielea din jurul nărilor i se zăreau câteva vase capilare sparte. Ochii lui de un maroniu-închis spre negru absorbeau lumina precum un tunel lung, iar când a privit-o, Sunja a simţit o senzaţie bizară în stomac. Costumul occidental al lui Hansu era elegant şi bine întreţinut; spre deosebire de chiriaşii lor, bărbatul nu emana mirosul specific muncii sau al mării.

A doua zi, la piaţă, l-a zărit în faţa birourilor negustorilor de peşte, în mijlocul unui grup de afacerişti, şi a aşteptat până când a observat-o şi el. L-a salutat cu o plecăciune. Hansu a înclinat din cap discret, apoi şi-a văzut de treabă. Sunja şi-a continuat cumpărăturile şi, exact când se înapoia spre feribot, el a prins-o din urmă.

— Ai o clipă? a întrebat-o.

Ea a făcut ochii mari. Ce voia să spună?

— Să stăm de vorbă.

Ea îşi petrecuse toată viaţă printre bărbaţi. Nu se temuse niciodată de ei şi nici nu se simţise bizar în prezenţa lor, dar, când a fost vorba despre el, nu şi-a mai găsit cuvintele. În prezenţa lui se simţea copleşită. Sunja a înghiţit cu greu şi s-a hotărât să i se adreseze la fel ca celorlalţi chiriaşi. Avea şaisprezece ani, nu mai era o copilă speriată.

— Mulţumesc că m-ai ajutat ieri.

— N-ai pentru ce.

— Ar fi trebuit să-ţi mulţumesc mai devreme. Aşadar mulţumesc!

— Vreau să-ţi vorbesc. Dar nu aici.

— Atunci, unde? a zis ea, dar apoi şi-a dat seama că ar fi trebuit să îl întrebe „de ce”.

— O să vin la plaja din spatele casei tale. Lângă stâncile mari şi negre, unde apa e mică în timpul mareei. Lângă golfuleţul unde speli rufele.

Voia să-i transmită că ştie câte ceva despre ea.

— Poţi să vii singură?

Sunja şi-a coborât privirea spre coşurile de cumpărături. Nu ştia ce să-i

spună, dar ar fi vrut să mai stea puţin de vorbă cu el. Dar mama nu ar fi lăsat-o niciodată.

— Poţi să te strecori până acolo mâine-dimineaţă? Pe la ora asta?

— Nu ştiu.

— După-amiază e mai bine?

— După ce pleacă bărbaţii la lucru, cred, s-a trezit ea spunând cu glas pierit.

∵

O aştepta lângă stâncile negre, citind un ziar. Marea era mai albastră decât şi-o amintea ea, iar norii lunguleţi şi rari păreau mai şterşi – totul părea mai plin de viaţă în prezenţa lui. Colţurile gazetei fremătau în briza uşoară, iar el le ţinea bine, dar când a văzut-o a îndoit ziarul şi l-a băgat sub braţ. Nu a înaintat spre ea, ci a lăsat-o să vină ea la el. Sunja s-a apropiat fără ezitare, purtând pe cap în echilibru o legătură mare de haine murdare.

— Domnule… l-a salutat ea, încercând să nu-şi trădeze teama.

Nu se putea pleca, aşa că a apucat cu ambele mâini legătura de haine ca s-o dea jos, dar Hansu s-a apropiat imediat şi i-a luat greutatea, iar ea şi-a îndreptat spinarea în timp ce el a pus rufele pe stâncile uscate.

— Mulţumesc, domnule.

— Poţi să-mi spui *Oppa*[5]*.* Tu nu ai un frate, iar eu nu am o soră. Ai putea fi tu sora mea.

Sunja nu i-a răspuns.

— E frumos aici, a reluat Hansu, scrutând cu privirea valurile joase din depărtare, cu ochii la orizont. Nu e la fel de frumos ca Jeju, dar îţi dă un sentiment asemănător. Tu şi cu mine venim de pe câte o insulă. Într-o bună zi vei înţelege că locuitorii din insule sunt diferiţi. Ne bucurăm de mai multă libertate.

Îi plăcea vocea lui – era masculină, o voce atotcunoscătoare şi uşor melancolică.

— Probabil că-ţi vei petrece toată viaţa aici.

— Da, a încuviinţat ea. Aici e căminul meu.

— Căminul, a repetat el gânditor. Tatăl meu a avut o livadă de portocali în Jeju. Când aveam doisprezece ani, ne-am mutat în Osaka. Nu mă mai gândesc la Jeju ca la un cămin. Mama a murit când eram foarte mic.

Nu i-a mărturisit atunci că ea semăna cu cineva din familia mamei lui. Avea aceiaşi ochi şi aceeaşi frunte lată.

— Ai multe rufe de spălat. Cândva şi eu spălam rufele mele şi pe ale

[5] „Frate mai mare“, termen folosit de coreence în adresarea directă către un frate sau un bărbat de încredere, mai în vârstă - în lb. coreeană în orig.

tatălui meu. Uram să fac asta. Unul dintre avantajele de a fi bogat e că altcineva îți spală rufele și îți face de mâncare.

Sunja spălase rufe aproape de când mersese în picioare. Și nu o deranja deloc. Îi era mai greu să le calce.

— La ce te gândești când speli rufe?

Hansu aflase deja tot ce putuse despre fată, dar nu și ce gândea. Avea obiceiul să pună multe întrebări atunci când voia să afle ce e în mintea cuiva. Majoritatea oamenilor își exprimau gândurile prin cuvinte, pe care apoi le confirmau prin fapte. Mulți spuneau adevărul și doar unii mințeau. Puțini știau să mintă cu adevărat. Cel mai tare îl dezamăgeau persoanele care se dovedeau la fel ca toate celelalte. Prefera femeile deștepte celor mai prostuțe și pe cele harnice celor leneșe, care nu știau decât să stea întinse pe spate.

— Când eram mic, tata și cu mine aveam, fiecare, un singur rând de haine, așa că, atunci când ne spălam lucrurile, încercam să le uscăm peste noapte, iar dimineața următoare le purtam încă jilave. Odată – cred că aveam zece sau unsprezece ani – am pus hainele ude lângă sobă, ca să se usuce mai repede, și m-am dus să pregătesc cina. Făceam terci de orz și trebuia să amestec în vasul ieftin, altfel se ardea imediat. Și, în timp ce amestecam, am simțit un miros puternic. Focul cuprinsese mâneca de la haina tatălui meu, lăsând în urmă o gaură mare. M-a certat aspru pentru asta.

Hansu a râs cu poftă, amintindu-și bătaia pe care o încasase de la tatăl lui atunci. „Cap sec ce ești! Copil prost și bun de nimic!” Tatăl lui, care-și băuse tot avutul, nu se învinovățise niciodată că nu fusese în stare să-i întrețină și fusese dintotdeauna sever cu fiul lui, care îi ținea în viață căutând de-ale gurii, vânând și uneori furând.

Sunja nu-și imaginase nicicând că un om ca el ar fi putut să-și spele singur rufele. Hainele lui erau atât de fine și cu o croială atât de frumoasă! Îl văzuse deja purtând mai multe costume și încălțări albe. Nimeni nu se mai îmbrăca așa ca el.

Găsise și ea ceva de spus.

— Când spăl rufe, mă gândesc că trebuie să o fac bine. E una dintre treburile care-mi plac, fiindcă pot să fac ceva mai bun decât a fost înainte. Rufele nu sunt ca un vas spart, pe care să-l arunci la gunoi.

El i-a zâmbit.

— De mult îmi doresc să fiu cu tine.

Din nou ar fi vrut să-l întrebe de ce, dar, într-un fel, nici nu conta.

— Ai un chip frumos, l-a zis el. Pari o fată cinstită.

Femeile de la piață îi spuseseră același lucru. Sunja nu știa să se tocmească prea bine și nici nu încerca. Oricum, în dimineața asta nu îi

mărturisise mamei că se întâlneşte cu Koh Hansu. Nu-i povestise nici măcar despre elevii japonezi care se luaseră de ea. Noaptea trecută îi spusese lui Dokhee, care spăla rufele cu ea, că o să le spele singură, iar slujnica fusese încântată să scape de corvoadă.

— Ai un iubit? a întrebat-o Hansu.

— Nu, i-a răspuns ea, îmbujorându-se.

— Ai aproape şaptesprezece ani, a zis Hansu zâmbind. Eu am treizeci şi patru. Sunt de două ori mai mare decât tine. O să fiu prietenul şi fratele tău mai mare. Hansu-*oppa.* Ţi-ar plăcea?

Sunja l-a privit adânc în ochi, gândindu-se că niciodată nu-şi dorise ceva mai mult, decât poate ca tatăl ei să se însănătoşească. Nu trecea o zi în care să nu-şi amintească de părintele ei sau să nu-i audă glasul în gând.

— Când speli rufele?

— Din trei în trei zile.

— Începând de azi?

Ea a încuviinţat din cap. A inspirat adânc, umplându-şi plămânii cu speranţă şi uimire. Iubise dintotdeauna această plajă – întinderea nesfârşită a apei în nuanţe de verde-deschis şi albastru, pietricelele minuscule de la baza stâncilor negre, aflate între apă şi ţărmul stâncos. Liniştea din jur îi dădea un sentiment de siguranţă şi de mulţumire. Aproape că nu venea nimeni aici, dar de acum nu avea să mai privească acest loc cu aceiaşi ochi.

Hansu a ridicat o piatră netedă de la picioarele ei – era neagră, cu striaţii gri, delicate. A scos din buzunar o cretă mică, albă, cu care marca de obicei containerele cu peşte de vânzare angro, şi a făcut un „X" pe spatele pietrei. S-a lăsat pe vine şi a pipăit de jur-împrejur stâncile enorme, până a găsit o scobitură uscată într-o stâncă de mărime medie, de înălţimea unei bănci.

— Dacă o să vin şi n-o să te găsesc şi va trebui să mă întorc la treabă, o să las piatra asta în crăpătura din stâncă. Aşa o să ştii că am trecut pe aici. Dacă tu o să fii aici, iar eu nu, laşi piatra în acelaşi loc, ca să ştiu că ai venit să mă vezi.

A mângâiat-o pe braţ şi i-a zâmbit.

— Acum ar fi mai bine să plec, Sunja-ya. Ne vedem mai târziu, bine?

Fata l-a urmărit plecând şi, de îndată ce s-a făcut nevăzut, s-a aşezat pe vine, a desfăcut legătura de rufe şi a început să spele. A scos o cămaşă murdară şi a înmuiat-o în apa rece. Totul se schimbase.

∵

L-a revăzut peste trei zile. Nu i-a fost greu să le convingă pe cele două surori să o lase să spele singură rufele. Şi de data asta l-a găsit aşteptând-o lângă stânci, citindu-şi ziarul. Purta o pălărie deschisă la culoare, cu panglică neagră. Arăta elegant. Se comporta de parcă era normal să se întâlnească

lângă stânci, deşi ea era îngrozită la gândul că ar putea fi descoperiţi. Se simţea vinovată că nu le povestise mamei, lui Bokhee şi lui Dokhee despre el. Aşezaţi pe stâncile negre, Hansu şi Sunja au stat de vorbă vreo jumătate de oră, timp în care el i-a pus tot soiul de întrebări bizare:

— La ce te gândeşti când e linişte şi nu prea ai ce face?

Nu existau momente în care ea să nu aibă nimic de făcut. La han erau o mulţime de treburi: nu-şi amintea ca mama ei să fi stat vreodată degeaba. După ce i-a spus că e mereu ocupată, şi-a dat seama că se înşală. Uneori muncea fără să-şi dea seama, erau treburi pe care putea să le facă fără să le acorde prea multă atenţie. Putea să cureţe cartofi sau să spele podele fără să se gândească prea mult, iar în ultima vreme, când avea mintea liberă, se gândea la el, dar cum să-i fi spus asta? Chiar înainte să plece, Hansu a întrebat-o ce crede că e un prieten bun, iar ea i-a răspuns că el este, fiindcă o ajutase când fusese la ananghie. El a râs şi a mângâiat-o pe păr. Se vedeau în golf la câteva zile, iar Sunja spăla şi îşi îndeplinea îndatoririle cu mai multă convingere, aşa că acasă nimeni nu observa cum îşi petrece ea timpul pe plajă sau la piaţă.

Înainte să treacă pragul uşii de la bucătărie, când pleca la piaţă sau pe plajă, se uita la cum arată în capacul lustruit al unei oale din metal, aranjându-şi părul pe care şi-l împletise strâns de dimineaţă. Nu ştia cum să se facă mai plăcută sau mai atrăgătoare pentru un bărbat şi mai ales pentru unul atât de important precum Koh Hansu, aşa că se străduia să fie măcar curată şi ordonată.

Cu cât îl vedea mai des, cu atât i se părea mai deosebit. Poveştile lui îi umpleau mintea de oameni şi locuri pe care nu şi le mai imaginase până atunci. Hansu locuia în Osaka, un mare oraş-port din Japonia, unde, pretindea el, obţineai orice doreai dacă aveai bani şi unde aproape toate casele aveau curent electric şi încălzitoare electrice pe timp de iarnă. Spunea că la Tokyo e mult mai aglomerat decât la Seul – mai mulţi oameni, mai multe magazine, restaurante şi teatre. Hansu călătorise în Manciuria şi în Pyongyang. Îi descria fiecare loc în parte şi îi promitea că, într-o bună zi, o s-o ducă şi pe ea acolo, dar Sunja nu înţelegea cum s-ar fi putut întâmpla vreodată una ca asta. Şi totuşi, nu protesta, căci îi plăcea ideea de a călători cu el, de a-i fi alături mai mult decât în cele câteva minute când se întâlneau în golf. Din călătorii îi aducea bomboane frumos colorate şi biscuiţi dulci. Desfăcea bomboanele şi îi băga câte una în gură, ca o mamă care-şi hrăneşte copilul. Ea nu mai avusese parte niciodată de asemenea bunătăţi minunate – dropsuri roz, importate din America, biscuiţi cu unt din Anglia. Precaută, arunca ambalajele în afara casei, fiindcă nu voia ca mama să afle despre ele.

Era fascinată de poveştile şi de experienţele lui, care se deosebeau mult

de aventurile pescarilor şi ale muncitorilor veniţi din locuri mai îndepărtate, dar în relaţia cu Hansu exista ceva şi mai nou şi mai puternic decât se aşteptase ea. Până să-l cunoască, nu avusese cui să-i împărtăşească întâmplările din viaţa ei – obiceiurile amuzante ale chiriaşilor, discuţiile cu surorile care lucrau pentru Yangjin, amintirile despre tatăl ei, frământările ei cele mai intime. Acum o întreba şi pe ea cineva cum merg lucrurile în Yeongdo şi Busan. Hansu era nerăbdător să afle cum îşi petrecuse ziua. Voia să ştie până şi ce visase. Uneori, când nu ştia cum să rezolve o situaţie sau cum să abordeze o persoană, el o învăţa ce să facă. Avea soluţii excelente pentru rezolvarea tuturor problemelor. Despre mama ei nu vorbeau niciodată.

La piaţă, era ciudat să-l vadă făcând afaceri, căci, atunci când era cu ea, era cu totul altcineva – era prietenul, fratele ei mai mare, cel care o scăpa de legătura de rufe de pe cap când se apropia de el. „Cu câtă graţie te mişti!”, remarcase el, admirându-i gâtul drept şi puternic. O dată i-a atins ceafa cu mâinile lui mari şi pătrăţoase, iar ea a tresărit, surprinsă de senzaţia care o străbătuse.

Voia să-l vadă tot timpul. Cu cine mai stătea el de vorbă, cui îi mai punea atâtea întrebări? Ce făcea seara, când ea era acasă, servindu-i pe chiriaşi, ştergând măsuţele joase sau dormind alături de mama ei? Îi era imposibil să-l întrebe, aşa că îşi păstra întrebările pentru ea.

Trei luni s-au întâlnit în acelaşi loc, obişnuindu-se tot mai mult cu prezenţa celuilalt. Când a venit toamna, pe plajă era frig şi vânt, dar Sunja abia dacă simţea briza rece.

La începutul lui septembrie a plouat cinci zile la rând şi, când în sfârşit s-a înseninat, a doua zi de dimineaţă, Yangjin a trimis-o să culeagă ciuperci în pădurea Taejongdae. Sunjei îi plăcea să culeagă ciuperci şi, cum trebuia să se vadă cu Hansu pe plajă, nu ştia cum să-i transmită că avea de făcut altceva decât de obicei. El călătorea adesea şi vedea lucruri noi. Sunja însă se abătea pentru prima dată de la rutina ei zilnică.

Încântată, a doua zi, imediat după micul dejun, i-a împărtăşit planurile legate de mersul la cules de ciuperci. Câteva clipe Hansu nu a răspuns nimic, ci doar a privit-o gânditor.

— Hansu-*oppa* se pricepe la găsit ciuperci şi alte plante sălbatice. Ştiu care se pot mânca şi care nu. În copilărie petreceam ore în şir adunând ciuperci şi alte rădăcinoase. Primăvara căutam ferigi pe care le uscam. Vânam iepuri pentru cină cu praştia. Odată, pe înserate, am prins doi fazani – nu mai mâncaserăm carne de multă vreme. Tata era atât de încântat! a mai zis, trăsăturile feţei îmblânzindu-i-se. Putem merge împreună. Cât timp ai la dispoziţie ca să culegi ciuperci? a întrebat-o el.

— Vrei să mergi?

Una era să-i vorbească o jumătate de oră, de două ori pe săptămână, şi alta să petreacă o zi întreagă cu el. Şi dacă îi vedea cineva împreună? s-a întrebat Sunja, îmbujorându-se. Ce trebuia să facă? Îi spusese, iar acum nu-l mai putea împiedica să o însoţească.

— Ne vedem aici. Acum ar trebui să mă întorc la piaţă.

De data asta, Hansu i-a adresat un alt zâmbet, masculin, iar chipul lui radia de încântare.

— O să găsim o mulţime de ciuperci, sunt sigur.

∵

Mergeau pe la marginea insulei, unde nu-i putea zări nimeni împreună. Ţărmul era superb, aşa cum nu mai fusese niciodată. În timp ce se apropiau de pădurea aflată pe partea cealaltă a insulei, pini enormi, arţari şi brazi păreau să le dea bineţe, scăldaţi în nuanţe aurii şi roşii, parcă îmbrăcaţi în veşminte de sărbătoare. Hansu i-a povestit că locuieşte în Osaka. Japonezii nu trebuiau criticaţi, i-a spus el. În prezent îi persecutau pe coreeni şi, desigur, nimănui nu-i plăcea să fie învins. Considera că, dacă ei, coreenii, încetau să se mai certe între ei, puteau să preia controlul asupra Japoniei şi să le facă mult mai mult rău japonezilor decât le făcuseră aceştia.

— Oriunde mergi, numai oameni ticăloşi. Nu au nimic bun. Vrei să vezi cum se înrăieşte un om? Fă dintr-un om obişnuit unul cu un succes inimaginabil! Să vedem cât de bun va rămâne atunci când va putea să facă orice doreşte.

În timp ce el vorbea, Sunja încuviinţa din cap, încercând să ţină minte fiecare cuvânt, să memoreze fiecare imagine, să înţeleagă mesajul. Îi preţuia poveştile aşa cum preţuise sticla şlefuită de mare şi pietricelele roz pe care le colecţiona în copilărie – vorbele lui o umpleau de uimire, fiindcă el o lua de mână şi îi arăta lucruri noi, de neuitat.

Desigur că erau multe subiecte şi idei pe care nu le înţelegea, iar uneori îi venea greu să şi le însuşească pe toate fără să le fi experimentat. Dar îşi umplea mintea aşa cum ar fi umplut un maţ de porc cu carne pentru cârnaţi. Încerca din răsputeri să priceapă sensul lucrurilor, pentru că nu voia ca el să o considere o prostovană. Sunja nu ştia să citească nici în coreeană, nici în japoneză. Tatăl ei o învăţase puţină adunare şi scădere ca să socotească banii, dar asta era tot. Nici ea, nici mama ei nu ştiau nici măcar să-şi scrie numele.

Hansu adusese şi el o basma mai mare, ca să culeagă ciuperci. Faptul că era, în mod evident, încântat de excursia lor o făcea să se simtă mai bine, dar tot se temea că i-ar putea vedea cineva. Nimeni nu ştia că sunt prieteni. Bărbaţii şi femeile nu trebuiau să fie prieteni, dar ei nici iubiţi nu erau.

Hansu nu adusese niciodată vorba despre căsătorie, iar dacă voia să o ia de nevastă trebuia să discute cu mama ei, ceea ce nu făcuse. De fapt, după ce, în urmă cu trei luni, o întrebase dacă are un iubit, nu mai deschisese niciodată subiectul. Încerca să nu se gândească dacă are vreo relaţie cu o altă femeie. Nu i-ar fi fost greu să găsească o fată, iar interesul pe care îl manifesta faţă de ea nu avea întotdeauna sens.

Deşi lungă, plimbarea i s-a părut scurtă, iar când au intrat în pădure, locul era şi mai izolat decât cel în golf, dar, spre deosebire de deschiderea oferită de stâncile joase şi de vastitatea mării de un albastru-verzui, aici, copaci imenşi se înălţau deasupra lor ca şi cum intrai în lăcaşul înfrunzit şi întunecos al unui uriaş. Auzind păsări, s-a uitat în jur ca să vadă ce specie sunt. Atunci a observat chipul lui Hansu. Avea lacrimi în ochi.

— *Oppa,* te simţi bine?

El a încuviinţat din cap. Tot drumul îi vorbise despre călătorii şi despre muncă, dar, la vederea frunzelor colorate şi a trunchiurilor noduroase de copaci, tăcuse brusc. Şi-a pus mâna dreaptă pe spatele ei, atingând capătul cozii ei împletite. A mângâiat-o pe spate, apoi şi-a retras mâna.

Hansu nu mai mersese în pădure din copilărie, dinainte să devină un adolescent dur, care îmbrâncea lumea şi fura împreună cu cei mai isteţi băieţi ai străzii din Osaka. Până să se mute în Japonia, munţii împăduriţi din Jeju fuseseră sanctuarul lui. Cunoştea fiecare copac din jurul vulcanului Halla-san. Îşi amintea de micuţele căprioare care înaintau graţios, cu paşi mărunţi pe picioarele lor subţirele. Mirosul puternic al florilor de portocal îi revenea în amintire, deşi în pădurea din Yeongdo nu exista aşa ceva.

— Să mergem! a îndemnat-o, luând-o înainte, iar Sunja l-a urmat.

După mai puţin de doisprezece paşi, Hansu s-a oprit să culeagă cu grijă o ciupercă.

— Asta e prima, a zis el, oprindu-se din plâns.

Nu o minţise. Era expert în ciuperci, în plus, a cules numeroase alte plante comestibile, explicându-i chiar şi cum să le prepare.

— Când ţi-e foame, înveţi ce poţi să mănânci şi ce nu, i-a zis el râzând. Nu-mi place să-mi fie foame. Aşadar unde e locul de unde le culegi tu? Încotro o apucăm?

— La câteva minute de aici – de acolo le culegea mama în copilăria ei, după o ploaie puternică. Ea e din partea asta a insulei.

— Coşul tău nu e destul de mare. Trebuia să aduci două, ca să ai destule de uscat pentru la iarnă! Aşa, s-ar putea să te întorci şi mâine.

Sunja i-a zâmbit.

— Dar, *Oppa,* nici măcar n-ai văzut locul!

Când au ajuns, locul de cules al mamei era acoperit de un covor de

ciuperci maronii, preferatele tatălui ei.

Hansu a râs, încântat.

— Ce ţi-am zis? Trebuia să aducem ceva să facem supă. Hai să luăm prânzul aici data viitoare! E prea uşor!

A început îndată să culeagă câte un mănunchi de ciuperci, pe care le punea în coşul aşezat pe pământ, între ei. Când s-a umplut coşul, a mai strâns câteva în basma, iar când şi aceasta a fost plină Sunja şi-a dezlegat şorţul din talie şi a adunat mai multe.

— Nu ştiu cum o să le duc pe toate, a zis ea. Sunt prea lacomă.

— Ba nu eşti îndeajuns de lacomă.

Hansu a înaintat spre ea. Sunja îi simţea parfumul săpunului şi al cerii de păr cu extras de perişor. Era proaspăt ras şi arăta foarte chipeş. Îi plăcea albul hainelor lui. De ce conta una ca asta? Bărbaţii de la han erau murdari, n-aveau încotro. Se murdăreau la muncă şi, oricât le-ar fi spălat hainele, nu reuşeau să elimine mirosul de peşte din cămăşi şi pantaloni. Tatăl ei o învăţase să nu judece oamenii atât de superficial: Ce poartă sau ce are un om nu are nicio legătură cu sufletul şi cu caracterul lui. Sunja a inspirat adânc. Parfumul lui Hansu se amesteca cu mireasma proaspătă a pădurii.

El şi-a strecurat mâinile pe sub bluza ei scurtă, tradiţională, iar ea nu s-a opus. I-a dezlegat cordonul lung de la bluză, pe care apoi i-a desfăcut-o. Sunja a început să plângă încetişor, aşa că a tras-o spre el şi a luat-o în braţe, spunându-i şoapte de alinare, iar fata l-a lăsat să o liniştească, în timp ce făcea ce poftea cu ea. A aşezat-o cu blândeţe pe pământ.

— *Oppa* e aici. Totul e în regulă. Totul e în regulă.

A ţinut mâinile sub fesele ei tot timpul, dar, deşi încercase să o ferească de crengi şi de frunze, tot i-au lăsat urme pe picioare. Când s-au despărţit, el i-a şters sângele cu batista:

— Ai un corp frumos. Zemos ca un fruct copt.

Sunja nu i-a răspuns. Îl ţinuse la sân ca pe un copil. În timp ce el se mişca în ea, făcând lucrul acela pe care îl văzuse la porci şi la cai, fusese şocată de intensitatea şi de profunzimea durerii, iar acum era recunoscătoare că n-o mai doare.

Când s-au ridicat de pe covorul de frunze galbene şi roşii, Hansu a ajutat-o să-şi netezească hainele şi a îmbrăcat-o:

— Tu eşti fata mea dragă.

Acelaşi lucru i i-a spus şi când au făcut-o dată viitoare.

6.

Hansu plecase în Japonia cu afaceri. Îi promisese că la întoarcere va avea o surpriză pentru ea. Sunja credea că e doar o chestiune de timp până când îi va vorbi despre căsătorie. Ea îi aparţinea şi îşi dorea să devină soţia lui. Nu voia să-şi părăsească mama, dar, dacă trebuia să se mute la Osaka pentru a fi cu el, atunci asta avea să facă. Cât era ziua de lungă se întreba ce o fi făcând el în acel moment. Când îşi imagina viaţa în lipsa lui, se simţea parte din altă poveste, una din afara districtului Yeongdo, dincolo de Busan, mai departe chiar de graniţele Coreei. Cum putuse să trăiască fără să cunoască pe altcineva, în afară de mama şi de tatăl ei? Şi totuşi, nu ştiuse mai mult decât atât. Era normal ca o fată să se căsătorească şi să nască prunci, iar când nu a mai avut menstruaţie s-a bucurat că îi va aduce pe lume un fiu.

Număra zilele până la întoarcerea lui şi, dacă ar fi avut un ceas în casă, ar fi măsurat cum treceau orele şi minutele. În ziua în care s-a întors, Sunja s-a dus degrabă la piaţă. S-a plimbat prin faţa birourilor negustorilor de peşte până când el a zărit-o şi i-a comunicat, în felul lui discret, ora la care să se întâlnească în golf în dimineaţa următoare.

De îndată ce chiriaşii au plecat la lucru, ea a strâns rufele şi a pornit degrabă spre plajă, neputând să mai aştepte. Când şi-a văzut iubitul lângă stânci, cu paltonul lui frumos îmbrăcat peste costum, s-a simţit mândră că un asemenea bărbat o alesese pe ea.

Spre deosebire de alte dăţi, când se apropiase prudentă, cu paşi demni de o doamnă, astăzi a gonit nerăbdătoare spre el, ţinând în braţe legătura de haine.

— *Oppa!* Te-ai întors!

— Ţi-am spus c-o să mă întorc mereu, a zis el, strângând-o la piept.

— Sunt atât de bucuroasă să te văd!

— Ce mai face fata mea?

Sunja radia în prezenţa lui.

— Sper că n-o să mai pleci aşa curând.

— Închide ochii! i-a cerut el, iar ea l-a ascultat.

El i-a deschis pumnul drept şi i-a pus în palmă un disc gros. Metalul era rece în mâna ei.

— E exact ca al tău, a constatat ea, deschizând ochii.

Hansu avea un ceas greu, din aur, adus din Anglia.

Al ei era la fel de mare şi era din argint suflat cu aur, i-a spus el. Cu ceva timp în urmă, îi explicase diferenţa dintre limba lungă şi cea scurtă a ceasului şi o învăţase să citească ora. Ceasul lui atârna de un lanţ masiv, din

aur, cu o prelungire în formă de *T,* care se prindea la butoniera hainei.

— Apasă pe asta! i-a arătat Hansu, apăsând pe buton şi ceasul de buzunar s-a deschis, scoţând la iveală o suprafaţă albă, elegantă, cu cifre curbate.

— E cel mai frumos lucru pe care l-am văzut vreodată! Mulţumesc, *Oppa.* Îţi mulţumesc foarte mult! De unde l-ai luat?

Nu-şi putea imagina un magazin unde se vând asemenea lucruri.

— Dacă ai bani, poţi să iei orice. L-am comandat de la Londra, special pentru tine. De-acum o să ştim exact ora la care ne întâlnim.

Nu credea că va fi vreodată mai fericită decât acum.

Hansu a mângâiat-o pe obraz şi a tras-o spre el.

— Vreau să te văd.

Ea şi-a plecat privirea şi şi-a desfăcut bluza. În seara dinainte se spălase cu apă fierbinte, frecându-şi fiecare por până când i se înroşise pielea.

El i-a luat ceasul din mână şi a trecut cordonul subţire al furoului ei prin agăţătoare.

— O să comand un lănţişor ca lumea şi un ac data viitoare când merg în Osaka.

I-a tras furoul în jos, dezvelindu-i sânii şi acoperindu-i unul cu gura. Apoi i-a desfăcut fusta lungă.

Dorinţa lui năvalnică nu o mai uimea ca prima dată când făcuseră dragoste. Fuseseră de multe ori împreună, aşa că nu o mai durea atât de tare ca la început. Cel mai mult îi plăceau atingerile lui tandre şi dorinţa de nestăvilit. Îi plăcea cum expresia lui trecea de la gravitate la inocenţă în doar câteva minute.

Când s-a sfârşit, ea s-a încheiat la bluză. În câteva clipe el avea să se întoarcă la muncă, iar ea avea să se apuce de spălat rufele de la han.

— Sunt însărcinată.

El a făcut ochii mari şi s-a oprit:

— Eşti sigură?

— Da, aşa cred.

— Ei bine… a zis el zâmbind.

Ea i-a întors zâmbetul, mândră de realizarea lor comună.

— Sunja…

— *Oppa?* a zis ea, cercetându-l serioasă.

— Am o soţie şi trei copii. În Osaka.

Ea a deschis gura, apoi a închis-o. Nu şi-l putea imagina alături de altcineva.

— O să am mare grijă de tine, dar nu te pot lua de soţie. Căsătoria mea este deja înregistrată în Japonia. Sunt implicaţii la serviciu, i-a explicat el, încruntându-se. Voi face tot ce pot ca să fim împreună. Plănuiam să găsesc o

casă bună pentru tine.

— O casă?

— Lângă mama ta. Sau în Busan, dacă vrei. În curând vine iarna şi nu ne mai putem întâlni afară.

A râs şi a mângâiat-o pe braţe, dar ea s-a retras.

— De-aia te-ai dus în Osaka? Ca să-ţi vezi…

— M-am căsătorit de la o vârstă foarte fragedă. Am trei fete, i-a povestit Hansu.

Fiicele lui nu erau nici foarte deştepte şi nici interesate de ceva anume, dar erau drăguţe şi simple. Una dintre ele era suficient de frumoasă cât să se mărite, pe când celelalte erau prea slabe, semănând cu mama lor agitată, care părea fragilă şi veşnic nemulţumită.

— Poate că tu o să ai un băiat! a zis el, incapabil să-şi reţină un zâmbet. Cum te simţi? Ai poftă de ceva anume?

Şi-a luat portofelul din care a scos un teanc de yeni.

— Vreau să-ţi cumperi orice doreşti să mănânci. Şi o să ai nevoie de mai mult material pentru haine şi pentru tine, şi pentru copil.

Sunja s-a uitat lung la bani, dar nu s-a întins să-i ia. În schimb, mâinile îi rămăseseră atârnate de o parte şi de alta a corpului. El părea din ce în ce mai entuziasmat.

— Simţi că s-a schimbat ceva? a întrebat-o, punându-i mâinile pe burtă şi râzând încântat.

Soţia lui Hansu, cu doi ani mai mare decât el, nu mai rămăsese însărcinată de ani buni. Făceau dragoste rar. Cu un an în urmă, când el avusese câteva amante, niciuneia nu îi întârziase ciclul, aşa că nici nu-i trecuse prin cap că Sunja ar putea rămâne însărcinată. Plănuise să-i cumpere o căsuţă înainte de venirea iernii, dar acum se gândea la ceva mai mare. Era tânără şi, evident, fertilă, aşa că Hansu şi-a dat seama că ar putea avea mai mulţi copii împreună. Era fericit la gândul de a avea o femeie şi copii în Coreea. Nu mai era tânăr, dar pofta lui de amor nu scăzuse odată cu vârsta. Cât fusese plecat, se masturbase tot timpul cu gândul la ea. Nu credea că bărbaţii sunt croiţi pentru o singură femeie. Pentru el, căsnicia era un lucru nefiresc, însă nu avea să abandoneze nicicând o femeie care-i adusese pe lume copiii. Considera că un bărbat are nevoie de mai multe femei, dar el o prefera pe această fată. Adora trupul robust al Sunjei, rotunjimea sânilor şi a şoldurilor ei. Chipul ei blând îi aducea mângâiere şi ajunsese să depindă de inocenţa şi de adoraţia ei. După ce făcea dragoste cu ea, simţea că aproape nimic nu-i era imposibil. La urma urmei, era adevărat: când se însoţeşte cu o fată tânără, un bărbat redevine băiat. A pus banii în mâna Sunjei, dar ea le-a dat drumul bancnotelor, care s-au împrăştiat pe plajă. Hansu s-a aplecat să le

ridice.

— Ce faci? a ridicat el vocea uşor.

Ea şi-a ferit privirea. El spunea ceva, însă ea nu-l mai auzea. Ca şi cum mintea ei nu mai putea să deslușească înțelesul cuvintelor lui. Vorbele-i erau simple sunete, răbufniri zgomotoase. Totul părea lipsit de sens. Avea o soție și trei fiice în Japonia? De când îl cunoscuse, fusese un om de onoare, așa presupusese ea. Își respectase fiecare promisiune. Îi spusese că va avea parte de o surpriză și îi adusese un ceas. Dar surpriza ei pentru el? Ar fi vrut ca Hansu să nu fi aflat niciodată. Nimic din comportamentul lui nu-i dăduse de bănuit că ar fi un *jebi* – genul de bărbat care trece de la o femeie la alta. Oare făcea dragoste și cu soția lui? Și, oricum, ce știa ea despre bărbați?

Cum o fi soția lui? se întreba ea. O fi frumoasă? O fi blândă? Nu-l mai putea privi în ochi. În schimb, s-a uitat la fusta ei de muselină albă, cu tivul veșnic gri, oricât ar fi încercat să-l spele.

— Sunja, când pot să stau de vorbă cu mama ta? Să mergem acum? Ea știe că o să ai un copil?

Când a adus vorba despre mama ei, parcă ar fi pălmuit-o.

— Cu mama?

— Da. I-ai spus?

— Nu, nu i-am spus.

Încerca să nu se gândească la mama ei.

— O să cumpăr hanul pentru voi, astfel încât tu și mama ta să nu mai trebuiască să găzduiți pe nimeni. Așa v-ați putea ocupa numai de copil. Și am mai putea avea și alții. Ți-aș putea lua o casă mult mai mare, dacă vrei.

Legătura de rufe de la picioarele ei părea că strălucește în lumina soarelui. Avea treabă de făcut. Nu era decât o țărancă proastă, care se lăsase posedată de un bărbat pe jos, în pădure. Când o dorise acolo, pe plajă, îl lăsase să se bucure de trupul ei pe îndelete. Dar atunci crezuse că el o iubește tot atât cât îl iubea ea. În schimb, dacă nu o lua de soție, nu era decât o târfă ordinară, dezonorată pentru totdeauna. Băiatul ei avea să fie un copil din flori, care nu va avea tată, cum avusese ea.

— Nu vreau să te mai văd niciodată, i-a spus Sunja.

— Poftim? i-a zâmbit Hansu, nevenindu-i să creadă.

Și-a petrecut brațele după umerii ei, dar ea l-a împins.

— Dacă te mai apropii vreodată de mine, mă sinucid. Poate că până acum m-am comportat ca o târfă…

Sunja nu mai putea să vorbească. Își amintea limpede de tatăl ei: ochii lui frumoși, buza despicată, cocoașa și mersul lui greoi. Când își încheia lucrul de peste zi, îi făcea păpuși din coceni uscați și crenguțe. Dacă în buzunar îi mai rămânea o monedă, îi cumpăra o bucățică de ciubuc. Mai bine că murise

şi nu apucase să vadă ce fiinţă josnică devenise. El o învăţase să se respecte, dar ea nu se respectase. Îşi trădase mama şi tatăl, care munciseră din greu pentru ea şi o îngrijiseră ca pe o bijuterie.

— Sunja, draga mea copilă, ce te necăjeşte? Nimic nu s-a schimbat, i-a zis Hansu, derutat. Voi avea mare grijă de tine şi de copil. Am destul timp şi destui bani pentru încă o familie. Îmi voi achita îndatoririle. Dragostea mea pentru tine e foarte puternică. Mai puternică decât aş fi crezut eu vreodată. Nu mi-e uşor să ţi-o spun, dar, dacă aş putea, m-aş căsători cu tine. Tu eşti fiinţa cu care m-aş căsători. Noi doi semănăm mult. Copilul nostru va fi foarte iubit, dar nu pot să-mi uit soţia şi fiicele…

— Nu mi-ai pomenit niciodată de ele. M-ai lăsat să cred…

El a clătinat din cap. Fata nu îl înfruntase niciodată până atunci. Nicio vorbă de împotrivire nu scăpase de pe buzele ei.

— Nu vreau să te mai văd niciodată, i-a spus ea.

El a încercat să o ia în braţe, dar Sunja a ţipat:

— Lasă-mă, nemernicule! Nu mai vreau să am de-a face cu tine.

Hansu s-a oprit şi s-a uitat la ea, analizând-o din nou pe fata din faţa lui. Înflăcărarea din trupul ei nu fusese niciodată exprimată prin cuvinte, dar acum el descoperea că ea poate fi şi altfel.

— Nu-ţi pasă de mine cu adevărat.

Brusc, totul îi era limpede. Se aşteptase ca el să o trateze aşa cum o trataseră părinţii ei. Era convinsă că tatăl şi mama ei ar fi preferat ca ea să facă orice muncă cinstită decât să fie amanta unui bogătaş.

— Şi dacă o să fie fată? Sau dacă o să fie ca tatăl meu? Cu piciorul strâmb şi buza despicată?

— De-asta nu te-ai căsătorit? s-a încruntat el.

Mama Sunjei nu respinsese niciodată ideea unei căsătorii, multe fete din sat avuseseră parte de căsnicii reuşite. Dar nimeni nu venise să o ceară de la mama ei, iar bărbaţii de la han nu erau tocmai o partidă serioasă. Poate că ăsta era motivul? se întreba Sunja. Acum, că era însărcinată, şi-a dat seama că putea da naştere unui copil cu defectele tatălui ei. În fiecare an făcea curat la mormintele fraţilor ei. Mama îi povestise că mulţi dintre ei se născuseră cu buză de lup. Hansu se aştepta să-i aducă pe lume un fiu sănătos. Şi dacă ea nu putea? Avea să se lepede de ei?

— Încercai să mă faci să te iau de nevastă? Pentru că nu ai putut să te măriţi cu un bărbat normal?

Hansu însuşi şi-a dat seama de cruzimea vorbelor lui.

Sunja a înşfăcat legătura de rufe şi a luat-o la fugă spre casă.

7.

Farmacistul Chu ţinea la pastorul din Pyongyang şi se bucura să-l vadă însănătoşindu-se. Acum îl vizita pe Isak doar o dată pe săptămână şi tânărul părea complet vindecat.

— Eşti prea sănătos ca să stai în pat, i-a spus farmacistul. Dar încă nu te ridica!

Chu stătea alături de Isak, care era întins pe salteaua din camera de depozitare. Curentul care pătrundea pe la tocurile geamului îi ridica uşor lui Chu zulufii de pe frunte. Farmacistul a aşezat plapuma groasă pe umerii lui Isak.

— Îţi e destul de cald?

— Da. Vă sunt profund îndatorat dumneavoastră şi lui *ajumoni.*

A

— Încă pari firav, s-a încruntat Chu. Vreau să te mai împlineşti puţin. N-ai pic de carne-n obraji. Îţi place mâncarea de aici?

Hangiţa se uita la el de parcă tocmai o certase.

— Mâncarea e minunată, a protestat Isak. Mănânc mult mai mult decât plătesc. Aici, mâncarea e mai bună ca acasă.

Isak le-a zâmbit lui Yangjin şi Sunjei, care rămăseseră în hol.

Chu s-a aplecat spre pieptul lui Isak, unde pusese capul stetoscopului. Respiraţia era puternică şi regulată, la fel ca săptămâna trecută. Pastorul părea în formă.

— Tuşeşte puţin!

Apoi Chu a ascultat gânditor zgomotul din pieptul pastorului.

— Eşti mai bine, cu siguranţă, dar ai fost bolnav aproape toată viaţa. Şi ai mai avut tuberculoză şi înainte. Trebuie să fim prevăzători.

— Da, dar acum mă simt mai bine. Aş vrea să scriu la biserica mea din Osaka ca să le comunic datele de călătorie. Asta, dacă dumneavoastră consideraţi că pot să călătoresc. Fratele meu m-a pus să-i promit că vă voi cere permisiunea.

Isak a închis ochii, parcă rugându-se.

— Înainte să plecaţi din Pyongyang, doctorul v-a încredinţat că puteţi să călătoriţi de unul singur până la Osaka?

— Mi s-a spus că da, însă doctorul şi mama mea nu m-au încurajat să pornesc la drum. Totuşi, când am plecat, eram mai în putere decât fusesem vreodată. Dar, desigur, din moment ce mă aflu acum aici – ar fi trebuit să le dau ascultare, fără îndoială. Doar că cei de la biserica din Osaka insistau să vin.

— Doctorul v-a zis să nu plecați, și totuși ați făcut-o! a râs Chu. Nu ai cum să-i ții pe tineri sub cheie, presupun. Așadar vreți să porniți iar la drum și de data asta sperați să vă dau eu permisiunea. Cum ar fi dacă s-ar întâmpla ceva sau dacă v-ați îmbolnăvi pe drum?

Chu a clătinat din cap și a oftat.

— Ce să zic? Nu vă pot opri, dar cred că ar trebui să mai așteptați.

— Cât?

— Cel puțin două săptămâni. Poate chiar trei.

Isak a ridicat privirea spre Yangjin și Sunja. Era stânjenit.

— Mă simt îngrozitor că am picat ca o povară pe capul vostru și că v-am pus în pericol. Slavă Domnului că nu s-a îmbolnăvit nimeni! Îmi cer iertare. Pentru tot.

Yangjin a clătinat din cap. Pastorul fusese un oaspete model. La drept vorbind, ceilalți locatari își îmbunătățiseră comportamentul în compania unei persoane atât de manierate. Își plătise datoriile la timp. Era ușurată că starea sănătății lui se îmbunătățise atât de spectaculos.

Chu și-a strâns stetoscopul.

— Cu toate acestea, nu te-aș sfătui să te grăbești să te întorci acasă. Vremea de aici e mai potrivită pentru plămânii tăi decât cea din nord, iar în Osaka vremea e asemănătoare cu cea de aici. Iernile nu sunt prea aspre în Japonia, a mai adăugat Chu.

Isak a încuviințat din cap. Clima îi influențase mult pe părinții lui când consimțiseră la plecarea lui spre Osaka.

— Atunci, le pot scrie celor de la biserica din Osaka? Și fratelui meu?

— O să iei vaporul până la Shimonoseki și de acolo trenul? l-a întrebat Chu strâmbându-se.

Călătoria avea să dureze o zi, cel mult două, din pricina întârzierilor.

Isak a dat din cap că da, ușurat că farmacistul îi dădea voie să plece.

— Ați ieșit pe afară?

— Nu mai departe de curte. Ziceați că nu e o idee prea bună.

— Ei bine, acum puteți. Ar trebui să faceți zilnic o plimbare mai lungă sau două – fiecare mai lungă decât cea dinainte. Trebuie să vă întăriți mușchii de la picioare. Sunteți tânăr, dar ați zăcut la pat și ați stat închis în casă aproape trei luni.

Farmacistul s-a întors spre Yangjin:

— Asigurați-vă că reușește să ajungă până la piață. Evident că nu ar trebui să se ducă singur. Ar putea să cadă.

Chu l-a bătut pe Isak pe umăr înainte să plece și a promis că va reveni peste o săptămână.

∵

În dimineaţa următoare, Isak şi-a terminat studiile biblice şi rugăciunile, apoi a luat micul dejun în camera din faţă de unul singur. Ceilalţi chiriaşi porniseră deja spre muncă. Se simţea destul de in putere ca să meargă la Osaka şi voia să facă pregătirile în vederea plecării. Înainte să se îndrepte spre Japonia, îşi dorise să-l viziteze pe pastorul din Busan, dar nu apucase. Nu-l contactase, de teamă să nu-l îmbolnăvească. Se simţea sigur pe picioare, nu-i mai tremurau ca înainte. În odaia lui făcuse calistenii uşoare, învăţate în copilărie de la fratele lui mai mare, Samoel. Fiindcă îşi petrecuse cea mai mare parte din viaţă în casă, fusese nevoit să înveţe să se menţină în formă prin mijloace mai puţin evidente.

Yangjin a venit să ia tava pe care îi servise micul dejun. I-a adus ceai de orz, iar el i-a mulţumit.

— Mi-ar plăcea să ies la o plimbare. Pot să mă duc de unul singur, a zis el zâmbind. N-o să stau prea mult. Mă simt foarte bine în dimineaţa asta. N-o să mă îndepărtez prea tare.

Yangjin nu şi-a putut ascunde expresia feţei. Nu avea cum să-l ţină închis ca pe un cocoş de preţ într-un coteţ, dar ce s-ar fi întâmplat dacă ar fi căzut? Zona din jurul casei era pustie. Dacă se plimba pe plajă şi avea un accident, nimeni nu putea să-l vadă.

— Nu cred că ar trebui să plecaţi singur, domnule.

Ceilalţi chiriaşi erau la lucru sau în oraş, la treburile lor, care nu o priveau pe ea. Nu avea cui să-i ceară să îl însoţească acum.

Isak şi-a muşcat buza. Dacă nu-şi înzdrăvenea picioarele, drumul se putea amâna.

— Poate că vă cer prea mult… a zis el, făcând o mică pauză. Ştiu că aveţi mult de lucru, dar mă întreb dacă nu m-aţi putea însoţi dumneavoastră o bucată de drum.

Era scandalos să-i ceară unei femei să-l însoţească pe plajă, dar simţea că înnebuneşte dacă nu iese din casă astăzi.

— Dacă nu puteţi, vă înţeleg. O să fac o plimbare scurtă pe ţărm. Doar câteva minute.

În copilărie, dusese o viaţă privilegiată de invalid. Profesorii, guvernantele şi servitorii fuseseră primii lui tovarăşi. Când era vreme bună, dar el nu se simţea suficient de bine ca să iasă la plimbare, servitorii şi fraţii mai mari îl cărau în spinare. Dacă doctorul îi sugera să respire aer curat, grădinarul cel uscăţiv îl punea pe copil într-un cadru cu roţi şi-l plimba prin livadă, lăsându-l să culeagă merele de pe crengile mai joase. Isak aproape că simţea parfumul ameţitor al merelor, greutatea fructului roşu în mână şi gustul dulce al primei îmbucături, sucul şters prelingându-i-se pe încheietură. Îi era dor de casă şi se simţea din nou ca un copil bolnav, izolat

în camera lui, cerşind permisiunea de a vedea lumina soarelui.

Yangjin stătea pe genunchi, cu mâinile mici şi aspre în poală, neştiind ce să facă. Nu se cădea ca o femeie să iasă la plimbare cu un bărbat care nu făcea parte din familie. Era mai mare decât el, aşa că nu se temea de bârfe, dar nu se plimbase niciodată în compania altui bărbat în afară de tatăl şi de soţul ei.

Isak s-a uitat la chipul ei tulburat. Se simţea îngrozitor că fusese nevoit să-i ceară o nouă favoare.

— Aţi făcut atâtea deja, şi totuşi eu vă cer mai mult.

Yangjin şi-a îndreptat spatele. Nu se plimbase niciodată agale pe plajă cu soţul ei. În scurta lui viaţă, pe Hoonie îl duruseră îngrozitor picioarele şi spatele – nu se plânsese, ci îşi păstrase energia pentru treburile pe care le avea de rezolvat. Oare cât îşi dorise să alerge ca un băiat normal, să-şi umple plămânii de aerul sărat al mării şi să fugărească pescăruşii – lucruri pe care le făcuseră aproape toţi copiii din Yeongdo.

— E foarte egoist din partea mea, a zis el. Îmi cer iertare.

Isak s-a hotărât să aştepte până când unul dintre ceilalţi chiriaşi îl va putea conduce.

Yangjin s-a ridicat.

— O să ai nevoie de haină, i-a spus. Ţi-o aduc eu.

Mirosul pătrunzător de alge, spuma valurilor ce se spărgeau de-a lungul plajei presărate cu stânci şi pustietatea ce domina peisajul alb-cenuşiu, în afară de păsările albe, care li se roteau pe deasupra capetelor – toate aceste senzaţii erau aproape copleşitoare, după ce stătuse atâta vreme închis în cămăruţa lui minusculă. Soarele dimineţii îi încălzea capul descoperit. Nu se îmbătase niciodată, dar îşi imagina că aşa trebuie să se fi simţit fermierii care dansau de *Chuseok*[6] după ce băuseră câteva pahare.

Pe plajă, Isak şi-a luat în mână pantofii de piele. S-a plimbat încet, trupul lui înalt şi slăbit nedând niciun semn de boală. Nu era tocmai în putere, dar se simţea mai bine decât înainte.

— Mulţumesc, a zis, fără să se uite la ea.

Chipul lui palid strălucea în lumina dimineţii. A închis ochii şi a inspirat adânc.

Yangjin s-a uitat la tânărul care zâmbea. Avea un aer inocent, şi-a zis ea, o puritate copilărească de neascuns. Voia să-l protejeze.

— Aţi fost atât de bună cu mine!

Ea i-a alungat vorbele cu un semn al mâinii, neştiind cum să-i primească toată recunoştinţa. Yangjin era deprimată. Nu avea timp de plimbare şi,

[6] Sărbătoarea recoltei.

pentru că se afla afară, greutatea din inima ei lua o formă bine definită. O apăsa din interior.

— Pot să te întreb ceva?

— Da?

— Fiica dumitale se simte bine?

Yangjin nu i-a răspuns. Cum înaintau spre celălalt capăt al plajei, se simţea de parcă s-ar fi aflat altundeva, deşi nu putea preciza unde. Plaja nu semăna cu cea de la câţiva paşi de curtea din spatele casei ei. Se simţea tulburată în prezenţa tânărului pastor, şi totuşi, întrebarea lui neaşteptată a împrăştiat vraja delicată. Ce observase oare la Sunja, de-l făcea să se intereseze de starea ei? În curând, pântecele ei tot mai mare avea să devină vizibil, dar momentan nu era deloc schimbată. Oare ce va crede pastorul? Oare conta?

— E însărcinată.

I-a spus-o din senin, simţind că lui poate să i se destăinuie.

— Trebuie să-i fie greu, ţinând cont că soţul ei e plecat.

— Nu e căsătorită.

Nu ar fi fost nimic neobişnuit să creadă că tatăl copilului lucra în Japonia, într-o mină sau o fabrică.

— Bărbatul acela a…?

— Nu vrea să-mi povestească nimic.

Sunja îi spusese că bărbatul respectiv era căsătorit şi avea copii. Yangjin nu ştia mai multe. Totuşi, nu-i putea împărtăşi povestea pastorului. Era o ruşine prea mare.

Părea deznădăjduită. Chiriaşii îi aduceau lui Isak ziare pe care să li le citească şi în ultima vreme toate întâmplările erau triste. Simţea durerea copleşitoare ce apăsa pe toată lumea. Ţara se afla sub guvernare colonială de douăzeci de ani şi nimeni nu vedea nicio ieşire. Parcă toată lumea se declarase învinsă.

— Se întâmplă astfel de lucruri în toate familiile.

— Nu ştiu ce se va alege de ea. Viaţa ei e distrusă. Şi înainte i-ar fi fost greu să se căsătorească, dar acum…

Isak nu înţelegea.

— Din pricina bolii soţului meu. Oamenii nu vor aşa ceva în neamul lor.

— Înţeleg.

— E greu să fii femeie necăsătorită, dar să aduci pe lume un copil fără tată… Vecinii nu vor accepta niciodată una ca asta. Şi ce se va alege de bietul copilaş fără nume? Nu-l putem înregistra cu numele nostru de familie.

Nu vorbise niciodată atât de deschis cu un străin. Continua să meargă, dar încetinise pasul.

De când aflase vestea, se tot gândise cum să-i ușureze situația, dar nu găsise nicio soluție. Surorile ei necăsătorite nu o puteau ajuta, iar tatăl lor murise de mult. Nu avea niciun frate.

Isak era oarecum surprins. Mai auzise de așa ceva la biserica de acasă. Vedeai de toate la biserică, unde lumea căuta iertarea.

— Tatăl copilului… nu poate fi găsit?

— Nu știu. Nu vrea să vorbească despre el. Nu am mai spus nimănui, în afară de dumneavoastră. Știu că slujba dumneavoastră este să-i îndrumați pe oameni, dar noi nu suntem creștini. Îmi pare rău.

— Mi-ați salvat viața. Aș fi murit dacă nu m-ați fi găzduit și nu m-ați fi îngrijit. Ați făcut mult mai mult decât face un hangiu pentru oaspeții lui.

— Soțul meu a murit de aceeași boală. Sunteți tânăr. Ar trebui să aveți o viață lungă înainte.

Și-au continuat drumul, căci Yangjin nu părea dornică să se întoarcă. Stătea cu ochii la apa verde-deschis. Voia să se așeze. Dintr-odată, se simțea obosită.

— I-aș putea spune că știu? Îmi permiteți să stau de vorbă cu ea?

— Nu sunteți surprins?

— Bineînțeles că nu. Sunja pare o tânără foarte responsabilă. Cu siguranță există un motiv pentru care se comportă astfel. *Ajumoni,* poate că acum pare îngrozitor, dar un copil e un dar de la Dumnezeu.

Expresia tristă de pe chipul lui Yangjin a rămas neschimbată.

— *Ajumoni,* crezi în Dumnezeu?

Ea a clătinat din cap că nu.

— Soțul meu zice despre creștini că nu sunt oameni răi. Unii au fost patrioți și au luptat pentru independență, nu-i așa?

— Da. Profesorii mei de la seminarul din Pyongyang au luptat pentru independență. Fratele meu mai mare a murit în 1919.

— Și dumneata faci politică? Ca fratele dumitale?

Yangjin părea îngrijorată. Hoonie o sfătuise să evite să găzduiască activiști; era periculos.

— Fratele meu Samoel era pastor. El m-a condus pe calea Domnului. A fost un om minunat. Curajos și bun.

Yangjin a încuviințat din cap. Hoonie își dorise independența Coreei, dar considera că bărbatul trebuie să se îngrijească în primul rând de familie.

— Soțul meu nu voia să fim adepții nimănui – nici ai lui Iisus, nici ai lui Buddha, nici ai împăratului sau ai vreunui conducător coreean.

— Înțeleg. Sincer, vă înțeleg.

— Se petrec atâtea lucruri aici…

— Dumnezeu este stăpân pe toate, dar noi nu îi înțelegem motivele.

Uneori, nici mie nu-mi plac deciziile Lui. E frustrant.

Yangjin a ridicat din umeri.

— „Şi ştim că Dumnezeu face ca toate lucrurile să lucreze împreună spre binele celor ce iubesc pe Dumnezeu, şi anume spre binele celor ce sunt chemaţi după planul Său", şi-a recitat Isak versetul preferat, dar vedea că Yangjin era indiferentă şi s-a gândit că ea şi fiica ei nu aveau cum să-l iubească pe Dumnezeu, câtă vreme nu-L cunoşteau.

— Îmi pare rău că suferiţi. Nu sunt părinte, dar cred că părinţii suferă alături de copiii lor.

Hangiţa era copleşită de tristeţe.

— Mă bucur că aţi avut ocazia să faceţi o scurtă plimbare astăzi, i-a spus.

— Dacă nu credeţi, eu vă înţeleg, a liniştit-o el.

— Familia dumitale sărbătoreşte *jesa*?

— Nu, i-a zâmbit Isak.

În familia lui, nimeni nu practica ritualuri în amintirea morţilor. Şi nici protestanţii pe care-i cunoştea el.

— Soţul meu susţinea că nu e necesar. El aşa zicea, dar eu tot îi gătesc mâncărurile preferate şi îi pregătesc un altar. La fel şi pentru părinţii lui, şi pentru a-i mei. Părinţii lui considerau că e important. Au fost foarte buni cu mine. Le îngrijesc mormintele, precum şi pe ale tuturor pruncilor mei morţi. Vorbesc cu morţii, cu toate că nu cred în spirite. Dar mă simt bine când le vorbesc. Poate că ăsta e Dumnezeu. Un Dumnezeu bun nu mi-ar fi lăsat pruncii să moară. Nu pot să cred în aşa ceva. Pruncii mei nu au greşit cu nimic.

— De acord. Nu au greşit cu nimic, a întărit el, privind-o gânditor. Dar un Dumnezeu care ar face tot ce considerăm noi corect şi bun nu ar putea fi creatorul universului. Ar fi marioneta noastră. Nu ar mai fi Dumnezeu. Fiecare lucru ascunde mai mult decât putem noi să înţelegem.

Yangjin nu i-a răspuns, dar dintr-odată s-a simţit mai liniştită.

— Poate că ne-ar fi de folos, dacă Sunja ar accepta să-ţi vorbească. Nu ştiu cum, dar poate că vom reuşi.

— Am s-o rog să facă o plimbare cu mine mâine.

Yangjin s-a întors şi Isak a mers alături de ea.

8.

Isak şi-a terminat scrisoarea pentru fratele lui, s-a ridicat de la masa joasă şi a deschis fereastra îngustă a camerei din faţă. Şi-a umplut plămânii cu aer

rece. Nu-l mai durea pieptul. Toată viaţa, lumea discutase despre moartea lui timpurie ca despre o certitudine. În copilărie şi în tinereţe suferise de boli grave de piept, de inimă şi stomac. Prin urmare nu aşteptau prea multe de la viitorul lui. Când a absolvit seminarul, până şi el însuşi fusese surprins că apucase să vadă ziua aceea cu ochii lui. În mod bizar, toate discuţiile despre moartea lui inevitabilă nu îl descurajaseră. Se călise în faţa morţii. Fragilitatea îi întărise convingerea că trebuie să facă ceva remarcabil cât mai are timp.

Samoel, cel mai mare dintre fraţii lui, nu se îmbolnăvise niciodată, dar murise de tânăr. Fusese bătut rău de poliţia colonială în urma unui protest şi nu supravieţuise arestului. Atunci Isak se hotărâse că el va duce o viaţă mai frumoasă. Îşi petrecuse tinereţea în casă, alături de familie şi profesori, şi cel mai sănătos fusese la seminar, când lucrase ca predicator pentru biserica lui de acasă. Samoel fusese o lumină călăuzitoare la seminar şi la biserică, iar Isak credea că fratele lui mort îl susţinea acum, la fel cum îl susţinuse fizic când era copil.

Fiul mijlociu al familiei Baek, Yoseb, nu era credincios ca Samoel sau Isak. Nu-i plăcuse niciodată şcoala şi, cu prima ocazie, plecase în Japonia, în căutarea unei vieţi noi. Învăţase singur meseria de mecanic şi acum era maistru într-o fabrică din Osaka. Trimisese după Kyunghee, fiica iubită a unui prieten de familie, iar acum erau căsătoriţi în Japonia. Copii nu aveau. Fusese ideea lui Yoseb ca Isak să vină în Osaka şi îi găsise o slujbă la o biserică. Isak era sigur că Yoseb avea să înţeleagă hotărârea lui de a o cere pe Sunja în căsătorie. Yoseb era o persoană lipsită de prejudecăţi şi avea o fire generoasă. Isak a scris adresa pe plic şi şi-a îmbrăcat haina.

Şi-a luat tava de ceai şi a dus-o la bucătărie. I se spusese de nenumărate ori că nu era nevoie să-şi aducă tava la bucătărie, unde bărbaţii nu trebuiau să intre, dar el voia să facă ceva pentru femeile care munceau neîncetat. Lângă sobă, Sunja curăţa ridichi. Purta un *hanbok* de muselină albă pe sub vesta neagră, matlasată. Părea mai tânără decât era în realitate, iar el o găsea minunată, cum stătea concentrată la treaba ei. *Chima*[7] care-i acoperea tot corpul nu-i trăda deloc sarcina. Era greu să-ţi dai seama de transformările pe care le suferea trupul unei femei. El nu fusese niciodată cu nicio femeie.

Sunja s-a grăbit să-i ia tava.

— Daţi-mi voie să iau eu asta.

El i-a întins tava şi a întredeschis gura să spună ceva, fără să ştie ce anume.

[7] Fustă din costumul tradiţional coreean.

— Doriţi ceva, domnule? l-a întrebat fata.

— Speram să merg în oraş azi. Să mă văd cu cineva.

Sunja a încuviinţat din cap.

— Domnul Jun, cărbunarul, e ceva mai jos pe stradă şi se îndreaptă spre oraş. Vreţi să-l rog să vă ia şi pe dumneavoastră până acolo?

Isak a zâmbit. Plănuise să-i propună să-l însoţească ea, dar brusc îi pierise curajul.

— Da. Dacă programul domnului Jun îi permite. Mulţumesc.

Sunja a dat fuga afară să-l cheme.

∵

Clădirea bisericii fusese amenajată într-o veche şcoală abandonată, din lemn. Se afla în spatele poştei. Cărbunarul i-a arătat-o şi i-a promis că-l va duce înapoi la han mai târziu.

— Am nişte treburi de rezolvat. Şi am să pun la poştă şi scrisoarea dumitale.

— Îl cunoaşteţi pe pastorul Shin? Aţi vrea să vi-l prezint?

Jun a râs:

— Am fost o dată la biserică. Cred că mi-a ajuns.

Lui Jun nu-i plăcea să meargă în locuri unde i se cereau bani. Nu-i plăceau nici călugării care strângeau pomeni. Din punctul lui de vedere, religia era o înşelătorie pentru oamenii foarte educaţi, care nu voiau o slujbă adevărată. Tânărul pastor din Pyongyang nu părea leneş şi nu-i ceruse niciodată nimic, aşa că era în regulă. Se spunea că lui Jun îi plăcea să ştie că cineva se roagă pentru el.

— Mulţumesc că m-aţi adus până aici.

— N-aveţi pentru ce. Să nu vă supăraţi că nu vreau să fiu creştin. Vedeţi, pastore Baek, eu nu sunt un om bun, dar niciunul rău nu sunt.

— Domnule Jun, sunteţi un om foarte bun. Dumneavoastră m-aţi condus până la han în noaptea în care mă rătăcisem. Eram aşa de ameţit în noaptea aia, că abia dacă-mi puteam rosti propriul nume. N-aţi făcut decât să mă ajutaţi.

Cărbunarul a rânjit. Nu era obişnuit cu complimentele.

— Păi, dacă ziceţi dumneavoastră… a râs el din nou. Când terminaţi, eu vă aştept peste stradă, la taraba de găluşte de lângă poştă. Ne vedem acolo după ce-mi termin şi eu treburile.

Slujitoarea de la altarul bisericii purta un palton bărbătesc, peticit, mult prea mare pentru trupul ei sfrijit. Era surdomută şi se legăna în timp ce mătura capela. Cum a simţit podeaua vibrând sub paşii lui Isak, a tresărit, s-a oprit şi s-a întors. Mătura tocită îi atingea picioarele încălţate cu şosete şi a strâns-o de coadă, surprinsă. A spus ceva, însă Isak nu a înţeles.

— Bună ziua. Am venit să-l văd pe părintele Shin, i-a zis el zâmbind.

Femeia a pornit degrabă spre fundul bisericii, iar pastorul Shin a ieşit de îndată din birou. Avea vreo cincizeci de ani. Purta ochelari groşi şi avea ochii căprui şi pătrunzători şi părul scurt şi negru. Cămaşa albă şi pantalonii gri erau călcaţi la dungă. Fiecare detaliu al ţinutei lui era controlat şi sobru.

— Bine aţi venit! i-a urat pastorul Shin tânărului arătos, în costum occidental. Cu ce vă pot fi de folos?

— Mă numesc Baek Isak. Presupun că profesorii mei de la seminar v-au scris despre mine.

— Pastore Baek! Aţi sosit, în sfârşit! Vă aşteptam de acum câteva luni. Sunt aşa de bucuros să vă cunosc! Veniţi! Biroul meu se află în spate. Acolo e ceva mai cald.

I-a cerut servitoarei să le aducă ceai.

— De când sunteţi în Busan? Ne întrebam când o să treceţi pe la noi. Vă îndreptaţi spre biserica noastră înfrăţită din Osaka?

De-abia apuca să răspundă tirului de întrebări. Pastorul mai în vârstă vorbea repede, fără să aştepte răspunsul lui Isak. Pastorul Shin studiase la seminarul din Pyongyang la puţin timp de la înfiinţarea lui şi era încântat să întâlnească un proaspăt absolvent. Prietenii care făcuseră seminarul odată cu el îi fuseseră profesori lui Isak.

— Aveţi unde să locuiţi? V-am putea pregăti o cameră aici. Unde vă sunt lucrurile?

Shin era foarte bucuros. Trecuse mult de când nu le mai făcuse o vizită un pastor nou. Mulţi dintre misionarii din vest părăsiseră ţara din cauza înfrângerii guvernului colonial şi tot mai puţini tineri alegeau calea preoţiei.

În ultima vreme, Shin se simţea foarte singur.

— Sper că veţi rămâne mai mult pe la noi.

Isak i-a zâmbit.

— Îmi cer scuze că nu am trecut pe aici mai devreme. Am vrut să vin, însă am fost foarte bolnav şi m-am vindecat la un han din Yeongdo. Văduva lui Kim Hoonie şi fiica ei au avut grijă de mine. Hanul e mai aproape de plajă decât de feribot. Îi cunoaşteţi?

Pastorul Shin a clătinat din cap.

— Nu cunosc prea multă lume din insula Yeongdo. O să vă vizitez acolo în scurt timp. Arătaţi bine. Puţin cam slab, dar nimeni nu mănâncă destul în ultima vreme, din câte se pare. Aţi mâncat? Vă putem oferi ceva.

— Am mâncat deja, domnule. Vă mulţumesc.

Când li s-a adus ceaiul, bărbaţii s-au luat de mână şi s-au rugat, mulţumind Cerului pentru sosirea lui Isak.

— Plecaţi spre Osaka în curând?

— Da.

— Bine, bine.

Bătrânul pastor i-a povestit pe îndelete greutăţile cărora bisericile trebuiseră să le facă faţă. Tot mai mulţi oameni se temeau să asiste la slujbe aici şi în Japonia deoarece guvernul nu era de acord cu ele. Misionarii canadieni plecaseră deja.

Cu toate că era la curent cu evenimentele, Isak era pregătit să încerce. Discutase cu profesorii lui despre opoziţia guvernului. A făcut o pauză.

— Vă simţiţi bine? l-a întrebat Shin.

— Mă întrebam dacă am putea sta puţin de vorbă, domnule. Despre *Cartea lui Osea.*

— A! Desigur.

Pastorul Shin era nedumerit.

— Dumnezeu îi cere profetului Osea să se căsătorească cu o prostituată şi să crească pruncii zămisliţi de alt bărbat. Presupun că Domnul face asta ca să-i arate profetului ce înseamnă pentru El să fie legat de un popor care Îl trădează în permanenţă. Nu-i aşa? a întrebat Isak.

— Păi, da. Printre altele. Iar profetul Osea dă ascultare dorinţei lui Dumnezeu, a rostit pastorul Shin cu vocea lui răsunătoare.

Mai ţinuse această predică şi înainte.

— Domnul ne e aproape chiar şi atunci când păcătuim. El continuă să ne iubească. Într-un fel, natura iubirii Lui pentru noi seamănă cu o căsnicie trainică sau cu dragostea unei mame şi a unui tată pentru fiul lor nelegitim. Osea a fost ales să fie asemenea lui Dumnezeu când a fost nevoit să iubească o persoană pe care, altfel, i-ar fi fost foarte greu să o accepte. E greu să fim iubiţi atunci când păcătuim. Un păcat este întotdeauna o încălcare a cuvântului lui Dumnezeu.

Shin l-a privit cu atenţie pe Isak ca să vadă dacă vorbele lui îl atinseseră.

Isak a încuviinţat din cap grav.

— Credeţi că e important să simţim ce simte Dumnezeu?

— Desigur. Dacă iubeşti pe cineva, nu ai cum să nu-i împărtăşeşti suferinţa. Dacă-L iubim pe Dumnezeu, şi nu doar Îl admirăm, ne temem de El sau aşteptăm lucruri de la El, trebuie să-i recunoaştem sentimentele. Cu siguranţă El suferă din pricina păcatelor noastre. Noi trebuie să înţelegem această suferinţă. Domnul suferă alături de noi. Suferă asemenea nouă. Pentru noi, e o consolare. Conştientizarea faptului că, la urma urmei, nu suntem singuri în suferinţă.

— Domnule, văduva de la han şi fiica ei mi-au salvat viaţa. Am ajuns în pragul lor bolnav de tuberculoză, iar ele m-au îngrijit trei luni.

Pastorul Shin a încuviinţat din cap.

— Au făcut un lucru minunat. O faptă nobilă şi plină de bunătate.

— Domnule, fata e însărcinată şi a fost părăsită de tatăl copilului. Nu e căsătorită, prin urmare copilul nu va avea un nume.

Shin părea îngrijorat.

— Cred că ar trebui să o cer în căsătorie, iar, dacă acceptă, o voi duce cu mine în Japonia, ca soţie. Aş fi onorat dacă…

Pastorul Shin şi-a acoperit gura cu mâna dreaptă. Creştinii făceau astfel de lucruri – îşi sacrificau avutul şi chiar şi viaţa –, dar o astfel de alegere trebuia făcută cu un motiv întemeiat şi în deplină cunoştinţă de cauză. „Cântăreşte totul!" spuseseră Sfântul Pavel şi Sfântul Ioan.

— Le-ai scris părinţilor dumitale despre asta?

— Nu, dar cred că vor înţelege. Până acum am refuzat să mă căsătoresc şi nu se aşteptau să o fac. Poate că se vor bucura.

— De ce ai refuzat să te căsătoreşti?

— Am fost bolnav de când m-am născut. În ultimii ani m-am simţit mai bine, dar în călătoria aceasta m-am îmbolnăvit din nou. Nimeni din familia mea nu credea că o să supravieţuiesc mai mult de douăzeci şi cinci de ani. Acum am douăzeci şi şase, a zâmbit Isak. Mă gândeam că, dacă mă căsătoresc şi am urmaşi, o să las în urmă o văduvă şi poate şi nişte copii orfani.

— Da, înţeleg.

— Până acum ar fi trebuit să mor, şi totuşi sunt încă în viaţă, domnule.

— Mă bucur. Domnul fie lăudat!

Shin i-a zâmbit tânărului, neştiind cum să-l scape de dorinţa de a face un astfel de sacrificiu enorm. În primul rând, era sceptic. Dacă nu ar fi primit scrisorile acelea călduroase în care prietenii din Pyongyang îi lăudau inteligenţa şi cunoştinţele lui Isak, Shin l-ar fi considerat un fanatic religios.

— Şi tânăra ce părere are?

— Nu ştiu. Nu i-am spus încă. De-abia ieri mi-a povestit văduva despre situaţia fiicei ei. Şi seara trecută, înainte de rugăciune, mi-am dat seama că aşa le-aş putea ajuta: să le dau femeii şi copilului ei numele meu. Ce reprezintă pentru mine numele meu? Nu e decât onoarea de a mă fi născut bărbat şi de a-mi putea adăuga urmaşii în registrul familiei. Dacă un ticălos a abandonat-o, nu este vina ei şi, desigur, chiar dacă individul nu e un om rău, pruncul încă nenăscut este nevinovat. De ce să sufere? O să fie prigonit.

Shin nu avea cum să nu fie de acord.

— Dacă Domnul mă ţine în viaţă, încerc să-i fiu soţ bun Sunjei şi tată bun copilului.

— Sunja?

— Da. Ea e fiica hangiţei.

— Credința ta e mare, iar intențiile-ți sunt pline de bunăvoință, totuși…

— Orice copil ar trebui să fie dorit. În Biblie, bărbații și femeile se rugau cu răbdare să aibă copii. Să fii sterp însemna să fii surghiunit, nu-i așa? Dacă nu mă voi căsători și nu voi avea copii, aș fi ca și sterp.

Isak nu-și mai împărtășise acest gând până atunci, iar dorința lui de a avea o soție și o familie i se părea deopotrivă ciudată și binefăcătoare.

Shin i-a zâmbit discret tânărului preot. După ce cu cinci ani în urmă își pierduse copiii și soția bolnavi de holeră, Shin aflase că nu poate vorbi prea mult despre pierderea suferită. Orice spuneau ceilalți părea nesincer și prostesc. Nu știuse ce înseamnă cu adevărat suferința până când nu-i pierduse. Ceea ce învățase despre Dumnezeu și teologie devenise mai elocvent și mai personal acum, când familia lui avusese parte de o moarte groaznică. Nu își pierduse credința, dar temperamentul i se schimbase parcă pentru totdeauna. Era ca și cum o cameră încălzită se răcise brusc, deși rămăsese aceeași. Shin îl admira pe idealistul din fața lui, ai cărui ochi străluceau plini de credință, dar, în calitate de preot cu mai multă experiență, își dorea ca Isak să fie precaut.

— Ieri-dimineață am început studiul *Cărții lui Osea,* iar peste câteva ore *ajumoni* de la han mi-a povestit despre fiica ei însărcinată. Până seara am știut. Domnul îmi vorbea. Nu mi s-a mai întâmplat nicicând așa ceva. Nimic nu mi-a mai fost vreodată atât de limpede.

Isak simțea că aici poate să recunoască ce simțise.

— Dumneavoastră vi s-a întâmplat vreodată?

L-a privit pe pastor, încercând să-i citească îndoiala în ochi.

— Da, mi s-a întâmplat, dar nu mereu atât de direct. Aud gasul lui Dumnezeu când citesc din Biblie, așa că da, presupun că înțeleg ce ai simțit, și totuși, mai sunt și coincidențe. Trebuie să fim vigilenți. E periculos să credem că orice lucru este un semn de la Dumnezeu. Poate că Dumnezeu ne vorbește neîncetat, dar nu știm să ascultăm, a explicat Shin.

Era ciudat să-i mărturisească această incertitudine, dar credea că e important.

— Când eram copil, cel puțin trei fete necăsătorite fuseseră abandonate după ce rămăseseră însărcinate. Una era slujnică la noi în casă. Două s-au sinucis. Slujnica noastră s-a întors la familia ei din Wonsan și le-a spus tuturor că soțul ei murise. Mama mea, care nu minte niciodată, o învățase să facă asta, i-a spus Isak.

— Astfel de lucruri se întâmplă și mai des în zilele noastre, i-a zis Shin. Mai ales în vremuri grele.

— *Ajumoni* de la han mi-a salvat viața. Poate că viața mea are o însemnătate pentru această familie. Dintotdeauna mi-am dorit să înfăptuiesc

ceva important înainte să mor. Ca fratele meu, Samoel.

Shin a încuviinţat din cap. Auzise de la prietenii lui de la seminar că Samoel Baek condusese mişcarea de independenţă.

— Viaţa mea ar putea avea însemnătate – nu la un nivel înalt, ca al fratelui meu, ci doar pentru câţiva oameni. I-aş ajuta pe tânăra asta şi pe copilul ei. Iar ei mă vor ajuta pe mine, fiindcă astfel voi avea şi eu familia mea – o mare binecuvântare, oricum ai privi-o.

Tânărul pastor nu putea fi întors din drum. Shin a inspirat adânc.

— Înainte de orice, aş vrea să le cunosc. Pe ea şi pe mama ei.

— Le rog să vină. Asta dacă Sunja acceptă căsătoria cu mine. Nu mă cunoaşte prea bine.

— Prea puţin contează, a zis Shin ridicând din umeri. Eu mi-am cunoscut soţia abia în ziua nunţii. Îţi înţeleg dorinţa de a ajuta, dar căsătoria e un legământ serios în faţa lui Dumnezeu. Ştii prea bine. Te rog, adu-le aici când poţi!

Bătrânul pastor şi-a pus mâinile pe umerii lui Isak şi s-a rugat pentru el înainte să plece.

∵

Când Isak s-a întors la han, fraţii Chung stăteau întinşi pe podeaua încălzită. Luaseră cina, iar femeile strângeau ultimele vase.

— Pastore, te-ai plimbat prin oraş? Te simţi destul de bine acum ca să bei ceva cu noi? a zis Gombo, fratele mai mare, făcându-i cu ochiul.

De câteva luni, fraţii glumeau, încercând să-l convingă pe Isak să bea un pahar cu ei.

— Cum a fost captura? i-a întrebat Isak.

— N-am dat de nicio sirenă, a răspuns dezamăgit Fatso, fratele mai mic.

— Păcat! a zis Isak.

— Pastore, ai vrea să iei masa acum? l-a întrebat Yangjin.

— Da, mulţumesc!

Plimbarea îi făcuse poftă de mâncare şi era minunat să-şi dorească din nou să simtă mâncare în stomac.

Fraţii Chung nu aveau de gând să se aşeze într-o poziţie decentă, însă i-au făcut loc lângă ei. Gombo l-a bătut pe Isak pe spate ca pe un vechi prieten.

În mijlocul locuitorilor de la han şi în special între fraţii Chung, Isak se simţea mai degrabă ca un bărbat decât ca un elev bolnav, care-şi petrecuse aproape toată viaţa printre cărţi.

Sunja i-a pus dinainte o măsuţă joasă, plină cu farfurioare, o crăticioară cu tocană fierbinte şi o porţie generoasă de mei, orz şi orez.

Isak şi-a plecat capul în rugăciune şi, simţindu-se ciudat, toţi ceilalţi au făcut linişte, până când el a ridicat din nou capul.

— Aşadar frumosul nostru pastor primeşte mult mai mult orez decât noi, s-a plâns Fatso. De ce sunt surprins, totuşi?

A încercat să-i adreseze o expresie furioasă Sunjei, dar fata nu i-a acordat nicio atenţie.

— Ai mâncat? l-a întrebat Isak, ridicând castronul spre Fatso. E destul aici…

Fratele mijlociu, cel mai inteligent dintre ei, a tras înapoi mâna întinsă a pastorului.

— Fatso a mâncat trei castroane de mei şi două de supă. N-a ratat nicio masă. Dacă nu ne asigurăm că e bine hrănit, e în stare să ne mănânce o mână! E un porc.

Fatso i-a tras una în coaste fratelui său.

— Un bărbat puternic are un apetit sănătos. Eşti gelos că sirenele mă preferă pe mine. Într-o bună zi o să mă căsătoresc cu o fată frumoasă de la piaţă şi o s-o iau să lucreze pentru mine până la sfârşitul zilelor mele. N-ai decât să repari de unul singur plasele de pescuit.

Gombo şi fratele mijlociu au râs, dar Fatso i-a ignorat.

— Poate ar trebui să mai mănânc un castron de orez. A mai rămas vreun pic pe la bucătărie? a întrebat-o el pe Sunja.

— Nu vrei să le laşi şi femeilor puţin? a strecurat Gombo.

— E destulă mâncare pentru femei? a intervenit Isak, punând lingura jos.

— Da, da, e destulă şi pentru noi. Vă rog, nu vă faceţi griji! Dacă Fatso mai vrea de mâncare, îi mai aducem, l-a asigurat Yangjin.

Fatso părea ruşinat.

— Nu mi-e foame. Ar trebui să ne aprindem o pipă.

S-a scotocit prin buzunare după tutun.

— Aşadar, pastore Isak, vei pleca în curând spre Osaka? Sau ni te alături pe barcă, în căutare de sirene? Pari destul de întremat să poţi scoate năvoadele, a zis Fatso.

Şi-a aprins pipa şi i-a trecut-o fratelui mai mare înainte să tragă din ea.

— De ce ai părăsi această insulă frumoasă pentru un oraş friguros?

Isak a râs.

— Aştept un răspuns din partea fratelui meu. Şi, de îndată ce-o să mă simt destul de bine ca să pot călători, o să plec spre biserica din Osaka.

— Gândeşte-te la sirenele din Yeongdo, i-a zis Fatso, arătând spre Sunja, care se îndrepta spre bucătărie. Cele din Japonia nu sunt la fel.

— Sună tentant. Poate că ar trebui să-mi găsesc o sirenă pe care să o iau cu mine acolo.

Isak a ridicat din sprâncene.

— Glumeşte pastorul? a exclamat Fatso, lovind podeaua cu palma de

încântare.

Isak a sorbit din ceai.

— Ar fi bine dacă aş avea o soţie când îmi voi începe noua viaţă în Osaka.

— Lăsaţi ceaiul! Hai să-i turnăm mirelui o băutură adevărată! a strigat Gombo.

Fraţii au râs zgomotos şi pastorul li s-a alăturat.

În mica locuinţă, femeile auzeau tot ce vorbeau bărbaţii. La gândul că pastorul vrea să se căsătorească, gâtul lui Dokhee a devenit stacojiu de dorinţă, iar sora ei i-a aruncat o privire de nebună. În bucătărie, Sunja golea tăvile de la cină. S-a lăsat pe vine în faţa unui lighean de alamă şi a început să spele vasele.

9.

După ce a terminat de făcut ordine la bucătărie, Sunja i-a urat noapte bună mamei sale şi s-a retras în dormitorul improvizat, pe care-l împărţeau cu slujnicele. În mod normal, Sunja se culca odată cu celelalte, dar în ultima lună se simţise mai obosită decât oricând. Nu le mai putea aştepta să-şi isprăvească treaba. Nici trezitul nu era treabă uşoară. Dimineaţa mâini grele păreau că-i apasă pe umeri, împiedicând-o să se ridice. Sunja s-a dezbrăcat în grabă în încăperea rece şi s-a strecurat sub plapuma groasă. Podeaua era caldă. A lăsat capul greu pe perna în formă de romb. Primul gând s-a îndreptat spre el.

Hansu nu mai era în Busan. În dimineaţa care urmase despărţirii lor pe plajă, o rugase pe mama să meargă la piaţă în locul ei, pretinzând că-i e greaţă şi că nu se poate îndepărta de casă. O săptămână nu s-a mai dus la piaţă. Într-un târziu, când şi-a reluat ritualul obişnuit al cumpărăturilor, Hansu nu mai era acolo. În fiecare dimineaţă, când se ducea la piaţă, se uita după el, dar el era de negăsit.

Căldura de la podeaua *ondol* încălzea salteaua de sub ea. Îi fusese frig toată ziua. Într-un târziu, ochii i s-au închis şi şi-a odihnit mâinile pe mica umflătură a burţii. Încă nu simţea copilul, dar corpul i se transforma. Cea mai evidentă şi cel mai greu de suportat schimbare era mirosul din ce în ce mai puternic: drumul printre tarabele de peşte îi făcea greaţă. Insuportabil era mirosul de raci şi de creveţi. Membrele îi erau tot mai grăsuţe, aproape ca nişte bureţi. Nu ştia ce înseamnă să ai un copil. Fiinţa care-i creştea în pântece era un secret – un mister chiar şi pentru ea. Cum avea să fie copilul? se întreba. Ar fi vrut să vorbească despre toate astea cu el.

De când îi mărturisise mamei, niciuna dintre ele nu mai discutase niciodată despre sarcină. Teama adâncise ridurile din jurul gurii mamei ei, ca şi cum era încruntată în permanenţă. Ziua Sunja îşi vedea de treburi conştiincioasă, dar noaptea, înainte de culcare, se întreba dacă Hansu se gândeşte vreodată la ea şi la copil.

Dacă ar fi acceptat să-i fie în continuare amantă şi să-l aştepte să o viziteze, l-ar fi putut păstra. S-ar fi putut duce să-şi vadă soţia şi fiicele în Japonia ori de câte ori ar fi vrut. Şi totuşi, aranjamentul i se păruse imposibil şi chiar şi în starea ei actuală de slăbiciune i se părea de neconceput. Îi era dor de el, dar nu-şi putea imagina că-l împarte cu o altă femeie şi că el o iubeşte şi pe ea.

Fusese o proastă. Cum de-i trecuse prin cap că un om de vârsta şi cu poziţia lui nu are soţie şi copii? Faptul că el şi-ar fi putut dori să se însoare cu o ţărancă proastă era o idee absurdă. Bărbaţii bogaţi aveau soţii şi amante, uneori sub acelaşi acoperiş. Cu toate astea, nu putea fi amanta lui. Tatăl ei infirm o iubise pe mama ei, care fusese încă şi mai săracă. O adorase chiar. Când trăia, după ce oaspeţii de la han primeau de mâncare, cei trei cinau împreună ca o familie, în jurul măsuţei joase. Tatăl ei ar fi putut să mănânce înaintea femeilor, însă nu-şi dorise niciodată asta. La masă, se asigura că mama ei avea în farfurie tot atâta carne şi peşte câtă avea şi el. Vara, după ce pescuia o zi întreagă, îngrijea recolta de pepeni, fiindcă erau fructele preferate ale soţiei lui. În fiecare iarnă, făcea rost de lână proaspătă ca să le căptuşească hainele, iar, dacă nu aveau destulă, susţinea că haina lui nu are nevoie de încă un strat.

„Ai cel mai bun tată din lume", îi spunea mama adesea, iar Sunja fusese mereu mândră de dragostea pe care el le-o purta, aşa cum un copil dintr-o familie bogată s-ar fi mândrit cu numeroşii saci de orez şi cu grămezile de inele din aur ale tatălui lui.

Şi totuşi, nu putea să nu se gândească la Hansu. De fiecare dată când se întâlnise cu el în golf, cerul fără pic de nor şi apa de culoarea jadului dispăreau din faţa ochilor ei, lăsând loc imaginii lui, şi se întreba cum de timpul petrecut împreună se scurgea atât de repede. Ce poveste amuzantă avea să-i spună? Cum putea să-l mai reţină fie şi câteva minute în plus?

Iar când el o împingea la adăpost, între două stânci, şi îi desfăcea cordonul lung al bluzei, îl lăsa să facă ce poftеşte, în ciuda vântului rece şi tăios. Se topea sub atingerea gurii şi a pielii lui calde. Când el îşi strecura mâinile pe sub fusta ei lungă şi îi ridica fundul la nivelul lui, înţelegea că asta îşi doreşte un bărbat de la o femeie. În clipele lor de dragoste devenea mai sprintenă. Trupul ei tânjea după atingerea lui, iar părţile ei intime îi găzduiau vigoarea. Sunja crezuse că el va face ce e mai bine pentru ea.

Uneori îşi imagina că, dacă îşi va lua legătura de rufe şi se va duce pe plajă cu ea pe cap, îl va găsi aşteptând-o pe stânca ascuţită de lângă apa cristalină, cu ziarul fluturând zgomotos în vânt. Că îi va ridica legătura de pe cap, că o va trage uşor de codiţă şi îi va spune: „Pe unde ai umblat, fata mea? Ştii că te-aş fi aşteptat până dimineaţă". Într-o după-amiază, săptămâna trecută, copleşită de dor, inventase o scuză şi dăduse fuga până în golf, dar în zadar, desigur. Piatra marcată cu cretă pe care obişnuiau să şi-o lase drept mesaj nu se mai afla în crăpătura din stâncă şi a fost copleşită de mâhnire, căci i-ar fi plăcut să o marcheze cu un „X" şi să o lase în deschizătura dintre stânci ca să-i arate că se întorsese şi îl aşteptase.

Ţinuse la ea. Sentimentele lui fuseseră adevărate. Nu o minţise, şi-a zis, dar gândul nu o consola prea tare. Dintr-odată, Sunja a deschis ochii, auzindu-le pe slujnice râzând în bucătărie şi oprindu-se brusc. Mama ei nu scotea niciun sunet. Sunja s-a îndepărtat de uşă, întorcându-se cu faţa spre peretele din interior, şi şi-a dus mâna la obraz, imitând mângâierea lui. De câte ori o vedea o atingea neîncetat, de parcă nu se putea abţine. După ce făceau dragoste, îi urmărea cu degetul conturul feţei, de la bărbia mică şi rotundă la curbura urechii şi până la fruntea lată şi palidă. Ea de ce nu îl atinsese niciodată aşa? Nu îl atinsese niciodată prima. El era cel care întindea mâna spre ea. Acum îşi dorea să-i atingă chipul, să-i memoreze forma oaselor.

Dimineaţă, Isak şi-a îmbrăcat puloverul de lână bleumarin peste cea mai groasă flanelă şi peste cămaşă şi s-a aşezat pe podeaua din camera de zi, folosind o măsuţă mică pe post de birou. Chiriaşii plecaseră deja, iar în casă era linişte, în afară de zgomotele pe care le făceau femeile care munceau. Biblia lui stătea deschisă pe masă. Nu îşi începuse studiul de dimineaţă, fiindcă nu se putea concentra. În micul hol de lângă camera de zi, Yangjin se ocupa de mangalul umplut cu cărbuni încinşi. Isak voia să-i vorbească, dar încă nu îndrăznea, aşa că aştepta. Yangjin înteţea focul cu un vătrai nefinisat, uitându-se la tăciunii aprinşi.

— E suficient de cald? O să-l aduc lângă dumneata.

Yangjin s-a ridicat pe genunchi şi a împins mangalul mai aproape de el.

— Staţi să vă ajut! a zis Isak, ridicându-se.

— Nu, rămâneţi acolo. Doar trageţi-l!

Aşa îl muta soţul ei, Hoonie.

Când ea s-a apropiat, el s-a uitat în jur, asigurându-se că nu-i aude nimeni.

— *Ajumoni,* i-a şoptit, credeţi că m-ar lua de soţ? Dacă i-aş propune?

Uimită, Yangjin a deschis ochii larg şi a scăpat vătraiul, care a căzut cu zgomot pe podea. A ridicat repede unealta de metal şi a pus-o la loc cu grijă, ca pentru a-şi corecta mişcarea de mai devreme. S-a ghemuit lângă el, mai

aproape decât stătuse vreodată de oricare alt bărbat, în afară de soţul şi de tatăl ei.

— Vă simţiţi bine? a întrebat-o el.

— De ce? De ce aţi vrea să faceţi asta?

— Cred că viaţa mea la Osaka ar fi mai bună, dacă aş avea o soţie. I-am scris deja fratelui meu. Ştiu că el şi soţia lui o vor primi cu bucurie.

— Şi părinţii dumitale?

— Ei îşi doresc de ani buni să mă căsătoresc. Dar eu am refuzat întotdeauna.

— De ce?

— Pentru că am fost dintotdeauna bolnav. Acum mă simt mai bine, dar nu am de unde să ştiu cum şi când voi muri. Sunja ştie deja. Nimic din toate astea nu o va lua prin surprindere.

— Dar sunteţi conştient că ea este…

— Da. Şi totodată e posibil să rămână văduvă. Nu e lucru uşor, dar voi fi eu tatăl copilului. Până la moarte.

Yangjin nu a spus nimic. Şi ea rămăsese văduvă de tânără. Soţul ei fusese un om cinstit, care făcuse tot ce putuse, ţinând cont de situaţia lui dificilă. Când a murit, ea a ştiut că Hoonie fusese o persoană absolut specială. Ce-şi mai dorea ca el să fie aici, să o îndrume încotro s-o apuce!

— N-am vrut să vă tulbur, i-a zis Isak, văzându-i surprinderea întipărită pe chip. Mă gândeam că poate aţi vrea. Pentru viitorul copilului. Credeţi că va accepta? Poate că intenţia ei e să rămână aici, cu dumneavoastră. Dar ar fi mai bine pentru ea şi pentru copil?

— Nu, nu. Cu siguranţă le-ar fi mult mai bine dacă ar pleca, a răspuns Yangjin, ştiind crudul adevăr. Aici, copilul ar avea o soartă îngrozitoare. În plus, aţi salva şi viitorul fiicei mele. Dacă aţi avea grijă de ea, aş fi în stare să-mi dau şi viaţa pentru dumneavoastră, domnule. Aş plăti chiar de două ori acelaşi preţ, dacă aş putea.

A făcut o plecăciune adâncă, aproape atingând podeaua galbenă cu capul, şi s-a şters la ochi.

— Nu, nu trebuie să spuneţi asta! Dumneavoastră şi Sunja sunteţi nişte îngeri.

— Voi discuta degrabă cu ea, domnule. Vă va fi recunoscătoare.

Isak a tăcut. Încerca să-şi găsească cuvintele potrivite pentru ce voia să adauge.

— Nu asta îmi doresc, a zis el ruşinat. Aş vrea s-o întreb… s-o întreb ce simte. Aş vrea să ştiu dacă m-ar putea iubi într-o bună zi.

Isak era jenat că îi trecuse aşa ceva prin minte, de parcă ar fi fost un om obişnuit, care îşi doreşte o soţie care să-l iubească, şi nu doar să-i fie

recunoscătoare.

— Ce părere aveţi?

— Ar trebui să staţi de vorbă cu ea.

Cum ar fi putut Sunja să nu ţină la un asemenea om?

— Nu e o afacere prea bună, a şoptit Isak. M-aş putea îmbolnăvi din nou în curând. Dar aş încerca să-i fiu un soţ bun. Şi aş iubi copilul. Ar fi şi copilul meu.

Era fericit la gândul că ar putea trăi cât să crească un copil.

— Vă rog, mergeţi cu ea la plimbare mâine! Îi veţi putea vorbi despre toate astea.

∵

Yangjin i-a împărtăşit Sunjei intenţiile lui Baek Isak, iar fata s-a pregătit să-i devină soţie. Dacă Baek Isak o lua de nevastă, mama ei avea să scape de o sentinţă dureroasă, de han, de ea şi de copil. Un om onorabil, de familie bună, avea să-i dea copilului numele său. Sunja nu îi înţelegea motivele. Mama încercase să-i explice, însă niciuna dintre ele nu considera că ceea ce făcuseră pentru el era ceva neobişnuit. Ar fi făcut la fel pentru oricare alt oaspete de la han. În plus, el îşi plătise datoriile la timp.

— Niciun om normal nu şi-ar dori să crească copilul altui bărbat, dacă nu ar fi un înger sau un nebun, i-a zis mama Sunjei.

Nu părea nebun. Poate că avea nevoie de o femeie în casă, deşi nu părea genul. De îndată ce pastorul se simţise mai bine şi chiar şi atunci când nu era complet refăcut, îşi dusese tava până la uşa bucătăriei. Dimineaţa, îşi scutura aşternuturile şi îşi strângea salteaua. Avea mai multă grijă de el însuşi decât oricare dintre ceilalţi locatari. Ea nu îşi imaginase niciodată că un bărbat educat, dintr-o familie aristocratică, crescut într-o casă plină de servitori, ar face vreodată toate astea.

∵

Sunja şi-a pus haina groasă. Şi-a încălţat sandalele de paie peste două perechi de şosete din bumbac şi a aşteptat lângă uşa de la intrare. Era extrem de frig şi se lăsase ceaţa. În aproximativ o lună avea să vină primăvara, dar încă păreau a fi în toiul iernii. Mama ei îl rugase pe pastor să se întâlnească afară, fiindcă nu voia ca slujnicele să îi vadă împreună.

Într-o clipă a ieşit şi Isak, cu pălăria de fetru în mână.

— Te simţi bine? a întrebat-o.

Mergea la pas cu ea, neştiind încotro să o apuce. Nu mai ieşise cu nicio femeie până atunci, nici la o întâlnire şi nici cu intenţia de a o cere în căsătorie. Încerca să pară ca şi cum ar fi discutat cu o enoriaşă – lucru pe care îl făcuse de multe ori acasă.

— Ai vrea să mergem în oraş? Am putea să luăm feribotul, i-a propus el

pe negândite.

Sunja a încuviinţat şi şi-a acoperit capul cu o eşarfă groasă, de muselină, protejându-şi astfel urechile. Semăna cu vânzătoarele de peşte de la piaţă.

Au pornit în tăcere spre feribotul din Yeongdo, neştiind ce gândesc cei care îi vedeau împreună. Barcagiul le-a luat biletele.

Barca din lemn era aproape goală, aşa că au stat unul lângă altul cât a durat scurta lor călătorie.

— Ai vorbit cu mama ta? a întrebat-o Isak, încercând să nu pară tulburat.

— Da.

Preotul a încercat să-i ghicească sentimentele pe chipul tânăr şi drăguţ. Părea înspăimântată.

— Mulţumesc, i-a zis ea.

— Ce părere ai?

— Îţi sunt recunoscătoare. Ne-ai luat o greutate enormă de pe umeri. Nu ştim cum să-ţi mulţumim.

— Viaţa mea nu înseamnă nimic. Nu ar avea niciun sens fără a mi-o dedica unei cauze demne. Nu crezi?

Ea se juca cu faldul de la *chima.*

— Am o întrebare, a spus Isak.

Sunja stătea cu ochii în pământ.

— Crezi că-l vei putea iubi pe Dumnezeu? a şoptit, inspirând adânc. Dacă da, atunci ştiu că totul va fi bine. Cred că îţi cer foarte mult. Poate că acum nu are niciun sens. O să-ţi ia o vreme. Înţeleg.

Dimineaţă, Sunjei îi trecuse prin minte că i-ar putea cere asta, aşa că se gândise la acest Dumnezeu în care credea pastorul. În lume existau spirite – era convinsă, cu toate că tatăl ei nu crezuse. După ce el murise, ea îl simţise în continuare acolo, cu ea. Când se ducea la mormântul lui de sărbătoarea Jeza, îi era uşor să simtă această prezenţă reconfortantă. Dacă existau mulţi zei şi spirite apuse, atunci simţea că-l va putea iubi şi pe Dumnezeul lui, mai ales dacă acesta îl făcea pe Baek Isak omul blând şi cugetat care era.

— Da, a zis ea. Pot.

Barca a acostat şi el a ajutat-o să coboare. Pe ţărm era foarte frig, aşa că Sunja şi-a înfundat mâinile în buzunare ca să şi le încălzească. Vântul rece le biciuia trupurile. Ea se temea că vremea aspră avea să-i facă rău pastorului.

Niciunul dintre ei nu ştia încotro s-o apuce, aşa că Sunja a arătat spre strada principală cu magazine, nu departe de feribot. Era singurul loc unde fusese vreodată cu părinţii ei pe continent. A luat-o înainte, fără să vrea să preia ea conducerea, dar lui nu părea să îi pese. A urmat-o.

— Mă bucur că eşti dispusă să încerci – să-l iubeşti pe Dumnezeu. Înseamnă tare mult. Cred că vom avea o căsnicie reuşită, dacă împărtăşim

aceeaşi credinţă.

Sunja a încuviinţat din nou din cap, neînţelegând pe deplin ce voia să spună, dar nădăjduia că pretenţia lui era pe deplin întemeiată.

— La început, viaţa noastră va fi ciudată, dar îi vom cere lui Dumnezeu să ne binecuvânteze – pe noi şi pe copil.

Ea îşi imagina că rugăciunea lui îi va apăra ca o mantie groasă.

Pescăruşii planau ţipând pe deasupra lor, apoi zburau mai departe. Sunja şi-a dat seama că această căsnicie se baza pe o condiţie, dar îi era uşor să o accepte. El nu avea cum să-i pună la încercare devotamentul. Cum poţi să dovedeşti că-L iubeşti pe Dumnezeu? Cum dovedeşti că îţi iubeşti soţul? Nu-l va înşela niciodată. Va munci din greu ca să-l îngrijească, de asta era în stare.

Isak s-a oprit în faţa unui restaurant japonez curăţel, unde se serveau tăiţei.

— Ai mâncat vreodată *udon*[8] a ridicat el din sprâncene.

Ea a clătinat din cap.

A condus-o înăuntru. Clienţii erau japonezi, iar ea era singura femeie. Proprietarul, un japonez care purta un şorţ imaculat, i-a salutat în japoneză. Cuplul a făcut o plecăciune.

Isak a cerut în japoneză o masă pentru două persoane, iar proprietarul s-a relaxat auzindu-l că vorbeşte atât de bine limba lui. Au schimbat câteva cuvinte amiabile, apoi bărbatul le-a oferit două locuri mai retrase, la capătul mesei lungi de lângă uşă, la ceva distanţă de ceilalţi clienţi. Isak şi Sunja s-au aşezat faţă-n faţă, astfel că le era imposibil să-şi evite privirile.

Ea nu ştia să citească meniurile pictate de mână pe pereţii din placaj, dar recunoştea unele dintre numere în japoneză. Funcţionari şi negustori erau aşezaţi la cele trei mese lungi, acoperite cu muşama şi îşi sorbeau supa de tăiţei fierbinte din boluri. Un tânăr japonez, cu capul ras, se plimba pe lângă ei şi le turna ceai brun dintr-un ibric greu, de alamă. A înclinat capul uşor spre ea.

— N-am mai intrat într-un restaurant până acum, s-a trezit ea zicând, mai mult de uimire decât din dorinţa de a spune ceva.

— Nici eu n-am intrat în prea multe. Totuşi, locul ăsta pare curat. Tatăl meu susţinea că e important atunci când mănânci în oraş, a zâmbit Isak, încercând s-o destindă.

Căldura din restaurant îi adusese bujori în obraz.

— Ţi-e foame?

Ea a încuviinţat din cap. Nu mâncase nimic în dimineaţa aceea.

Isak a comandat două boluri de *udon.*

[8] Sortiment de tăiţei pe bază de făină de grâu.

— E la fel ca *kalguksu,* doar supa diferă. Mă gândeam că s-ar putea să-ţi placă. Sunt sigur că se vinde oriunde în Osaka. Totul va fi nou pentru noi acolo.

Lui îi plăcea tot mai mult ideea de a o avea alături.

Sunja auzise deja multe poveşti despre Japonia de la Hansu, dar nu-i putea mărturisi lui. Hansu îi spusese că Osaka e un oraş imens, unde era puţin probabil să te întâlneşti cu o persoană de două ori.

În timp ce vorbea, Isak o studia cu atenţie. Sunja era o fire retrasă. Nici măcar acasă nu vorbea prea mult cu slujnicele sau cu mama ei. Oare aşa era mereu? se întreba el. Cu greu ţi-ai fi imaginat că avusese un iubit.

El i-a vorbit în şoaptă, ca să nu-l audă cei din jur.

— Sunja, crezi că ai putea să ţii la mine? Ca la un soţ? a întrebat-o, împreunându-şi mâinile ca-ntr-o rugăciune.

— Da, a venit repede răspunsul ei, căci i se părea sincer.

Ţinea la el deja şi nu voia ca el să creadă altceva.

În adâncul inimii, Isak se simţea uşurat şi curat, de parcă plămânii lui suferinzi s-ar fi însănătoşit brusc. A inspirat profund şi a reluat:

— Presupun că va fi greu, dar vei încerca să-l uiţi?

Gata, o spusese! Între ei nu aveau să existe gânduri nerostite.

Sunja a tresărit. Nu se aşteptase ca el să-i vorbească despre asta.

— Nu sunt cu nimic diferit decât alţi bărbaţi. Sunt mândru, ceea ce ştiu că e, probabil, o greşeală, s-a încruntat el. Dar îl voi iubi pe copil, aşa cum te voi iubi şi te voi respecta şi pe tine.

— Îmi voi da silinţa să-ţi fiu o soţie bună.

— Mulţumesc, i-a zis el.

Spera că el şi Sunja vor fi uniţi, cum erau şi părinţii lui.

Când li s-au adus tăiţeii, Isak s-a înclinat pentru a spune o rugăciune, iar ea şi-a împletit degetele, imitându-i gesturile.

10.

O săptămână mai târziu, Yangjin, Sunja şi Isak au luat feribotul de dimineaţă spre Busan. Femeile purtau *hanbok*-uri proaspăt spălate, din cânepă albă, pe sub hainele de iarnă matlasate. Costumul şi haina lui Isak fuseseră periate, iar pantofii, perfect lustruiţi. Pastorul Shin îi aştepta după micul dejun.

Când au sosit, slujitoarea bisericii l-a recunoscut pe Isak şi i-a condus până în biroul pastorului.

— Aţi ajuns! a exclamat pastorul mai în vârstă cu un pronunţat accent nordic, ridicându-se de la locul lui. Intraţi, intraţi!

Yangjin şi Sunja au făcut o plecăciune adâncă. Nu mai intraseră niciodată într-o biserică. Pastorul Shin era un bărbat slab, ale cărui veşminte erau prea largi. Manşetele mânecilor de la costumul negru şi uzat erau roase, dar gulerul alb era curat şi apretat. Veşmintele lui negre şi netede îi ascundeau curbura pronunţată a umerilor.

Slujitoarea a adus trei perne de podea pentru musafiri şi le-a aşezat lângă vasul cu mangal din mijlocul camerei slab încălzite. Cei trei oaspeţi au rămas în picioare stingheri până când pastorul s-a aşezat. Isak a luat loc lângă el, iar Yangjin şi Sunja s-au aşezat faţă în faţă cu bătrânul preot.

După aceea nimeni nu a mai rostit nicio vorbă, ci au aşteptat ca pastorul Shin să deschidă întrevederea cu o rugăciune. Când a terminat, a studiat-o pe îndelete pe tânăra cu care Isak intenţiona să se căsătorească. Se gândise îndelung la ea de când îl vizitase ultima oară tânărul preot. În vederea pregătirii acestei întâlniri, Shin recitise chiar şi *Cartea lui Osea.* Tânărul elegant, în costum de lână de culoarea cărbunelui, contrasta puternic cu tânăra scundă şi îndesată – Sunja avea un chip rotund şi palid şi stătea cu privirea plecată, fie din modestie, fie de ruşine. Nimic din înfăţişarea ei banală nu amintea de femeia de moravuri uşoare cu care profetul Osea fusese obligat să se căsătorească. De fapt, nimic din ţinuta ei nu era ieşit din comun. Spre deosebire de tatăl lui, pastorul Shin nu credea că un chip poate descrie soarta unui om, dar, dacă era să precizeze destinul fetei prin ochii părintelui său, nu părea că va avea o viaţă prea uşoară, dar niciuna blestemată. S-a uitat la pântecele ei, însă situaţia în care se afla nu se putea ghici, graţie fustei *chima* şi hainei.

— Cum te simţi la gândul că vei pleca în Japonia cu Isak? a întrebat-o bătrânul pastor pe Sunja.

Fata a ridicat privirea, apoi şi-a lăsat-o din nou în pământ. Nu era foarte sigură cu ce se ocupau preoţii sau cum îşi exercitau puterea. Pastorul Shin şi pastorul Isak nu păreau să se dedea vrăjitoriei, asemenea şamanilor, sau psalmodierii, asemenea călugărilor.

— Aş vrea să ştiu părerea ta, a întrebat Shin, aplecându-se încet spre ea. Te rog să spui ceva! Nu aş vrea să pleci înainte să-ţi fi auzit vocea.

Isak le-a zâmbit femeilor, neştiind ce să înţeleagă din tonul aspru al bătrânului pastor. Voia să le asigure că pastorul e bine intenţionat.

Yangjin a pus cu blândeţe mâna pe genunchiul fiicei sale. Se aşteptase să i se pună întrebări, dar până acum nu-i trecuse prin minte că pastorul Shin avea o părere proastă despre ele.

— Sunja-ya, spune-i pastorului Shin ce crezi despre căsătoria cu Baek

Isak, a îndemnat-o Yangjin.

Fata a deschis gura, apoi a închis-o. A deschis-o din nou şi a şoptit, cu voce tremurândă:

— Îi sunt profund recunoscătoare… pastorului Baek pentru enormul lui sacrificiu. Voi munci din greu ca să-l servesc. Voi face tot ce-mi stă în putinţă să-i ofer o viaţă mai bună în Japonia.

Isak s-a încruntat: înţelegea de ce spune toate astea, şi totuşi, sentimentele îl întristau.

— Da, a zis bătrânul pastor, împreunându-şi mâinile. Este, într-adevăr, un sacrificiu imens. Isak e un tânăr de familie bună şi sigur îi e greu să încheie această căsătorie, ţinând cont de situaţia în care te afli.

Isak a ridicat uşor mâna, încercând să protesteze, însă a tăcut, din respect faţă de mai-marele lui. Dacă pastorul Shin refuza să-i căsătorească, părinţii şi profesorii lui aveau să se îngrijoreze.

— Te-ai băgat singură în povestea asta, nu-i aşa? a întrebat-o pastorul Shin pe Sunja.

Isak nu mai suporta să vadă expresia chinuită a fetei şi-şi dorea să le poată duce pe femei înapoi la han.

— Am făcut o mare greşeală. Regret nespus neplăcerea provocată mamei şi povara pe care i-am pus-o în cârcă bunului pastor.

Ochii ei negri s-au umplut de lacrimi. Părea mai tânără decât era în realitate.

Yangjin a apucat mâna fiicei sale şi a ţinut-o strâns, neştiind dacă e bine sau rău. Apoi a izbucnit şi ea în plâns.

— Pastore Shin, fata suferă deja foarte mult, a intervenit Isak.

— Trebuie să-şi recunoască păcatul şi să-şi dorească iertarea. Domnul o va ierta, dacă ea îi va cere, a răspuns Shin, articulând gânditor fiecare cuvinţel. Presupun că şi-ar dori asta.

Nu astfel şi-o imaginase Isak pe Sunja întorcându-se la Dumnezeu. Iubirea de Dumnezeu, credea el, ar trebui să vină de la sine, nu din teama de a nu fi pedepsit.

Pastorul Shin a privit-o aspru pe Sunja:

— Vrei, Sunja? Vrei să ţi se ierte păcatul?

Pastorul Shin nu era convins că fata ştie ce este un păcat. Oare Isak îi explicase, în exuberanţa lui tinerească de a se transforma într-un martir sau un profet? Cum să ia în căsătorie o păcătoasă ce refuză să se spele de păcate? Şi totuşi, tocmai asta îi ceruse Dumnezeu profetului Osea. Oare Isak înţelegea?

— Să fii cu un bărbat fără legământul căsniciei este un păcat în faţa lui Dumnezeu. Unde se află acest bărbat? De ce trebuie să plătească Isak pentru

păcatul lui? a întrebat-o Shin.

Sunja a încercat să-şi şteargă cu mâneca lacrimile de pe obrajii îmbujoraţi.

Dintr-un colţ al încăperii, slujitoarea Domnului pricepea câte ceva din ce se spunea, citind pe buze. A scos o pânză curată din buzunarul hainei şi i-a întins-o Sunjei. I-a făcut semn să se şteargă pe faţă, iar fata i-a zâmbit.

Pastorul Shin a oftat. Cu toate că nu voia să o necăjească şi mai mult, se simţea dator să-l protejeze pe tânărul şi onorabilul preot.

— Unde e tatăl copilului, Sunja? a repetat el.

— Nu ştie, pastore, a răspuns Yangjin, deşi ea însăşi ar fi vrut să afle răspunsul. Regretă nespus toată povestea, a mai adăugat, apoi s-a întors către fiica ei: Spune-i pastorului… spune-i că-ţi doreşti ca Domnul să te ierte.

Nici Yangjin, nici Sunja nu ştiau ce înseamnă asta. Avea să urmeze un ritual, ca atunci când îi dai unui şaman o purcea sau bani ca să-ţi asiguri o recoltă bogată? Baek Isak nu spusese nicio vorbă despre iertare.

— Puteţi? Mă puteţi ierta? l-a întrebat Sunja pe bătrânul preot.

Pastorului Shin i s-a făcut milă de biata copilă.

— Nu eu sunt cel care trebuie să te ierte, Sunja, i-a răspuns el.

— Nu înţeleg, a zis ea într-un târziu, uitându-se direct la pastorul Shin, incapabilă să mai stea cu privirea plecată, căci îi curgea nasul.

— Sunja, nu trebuie decât să-i ceri iertare Domnului. Iisus a plătit pentru păcatele noastre, dar tot trebuie să ceri iertare. Să promiţi că te vei îndrepta. Căieşte-te, copilă, şi nu mai păcătui!

Pastorul Shin simţea că fata e dornică să înveţe. A simţit ceva în adâncul sufletului, ceva care-i amintea de pruncul care fusese ea odinioară şi care nu greşise cu nimic. Apoi Shin şi-a adus aminte de Gomer, soţia desfrânată a lui Osea, care nu se căise şi apoi îl înşelase din nou. Shin s-a încruntat.

— Regret nespus, a repetat Sunja. Nu voi mai face asta niciodată. Nu voi mai fi nicicând cu un alt bărbat.

— E de înţeles că îţi doreşti să te căsătoreşti cu acest tânăr. Da, el vrea să te ia de nevastă şi să aibă grijă de copil, dar nu ştiu dacă e prudent. Mă tem ca nu cumva să fim prea idealişti. Familia lui nu e aici şi trebuie să mă asigur că îi va fi bine.

Sunja a încuviinţat din cap, iar suspinele i s-au mai domolit.

Yangjin şi-a înghiţit lacrimile. Se temuse de asta încă de când Baek Isak îi spusese că trebuie să stea de vorbă cu pastorul Shin.

— Pastore, nădăjduiesc că Sunja va fi o soţie bună, a stăruit Isak. Vă rog să ne căsătoriţi! Aş dori să ne daţi binecuvântarea. Vorbiţi sub imboldul unei îngrijorări profunde şi avizate, dar sunt încredinţat că e dorinţa Domnului. Cred cu tărie că această căsătorie va fi atât în avantajul meu, cât şi al Sunjei

şi al copilului.

Pastorul Shin a răsuflat prelung.

— Ştii cât de greu e să fii soţie de preot? a întrebat-o pe Sunja.

Fata a clătinat din cap în semn că nu. Respiraţia i se mai domolise acum.

— I-ai spus? i s-a adresat Shin lui Isak.

— Eu voi fi un simplu preot. Nu cred că se va aştepta atât de mult din partea ei. Nu e o congregaţie prea mare. Sunja e foarte muncitoare şi învaţă repede, a zis Isak.

Nu se gândise prea mult la asta, totuşi. Soţia pastorului de la biserica de acasă, din Pyongyang, fusese o doamnă deosebită, o femeie neobosită, care născuse opt copii şi lucrase cot la cot cu soţul ei, îngrijind orfani şi oameni sărmani. Când a murit, enoriaşii au jelit-o de parcă şi-ar fi pierdut propria mamă.

Isak, Sunja şi Yangjin au tăcut, neştiind ce să mai facă.

— Trebuie să juri că-i vei fi credincioasă acestui bărbat. Dacă nu, îţi vei umple mama şi pe tatăl tău mort de şi mai multă ocară ca până acum. Trebuie să-i ceri iertare Domnului, copilă, şi să-l rogi să-ţi dea credinţă şi curaj pentru noul cămin pe care vi-l veţi clădi în Japonia. Fii desăvârşită, copilă! Acolo, toţi coreenii trebuie să se comporte cât mai bine cu putinţă. Şi aşa nu dau doi bani pe noi. Nu trebuie să le dai motive să ne desconsidere şi mai tare. Un singur coreean imoral poate strica totul pentru alţi o mie. Şi un singur creştin imoral năpăstuieşte zece mii de creştini de pretutindeni, mai ales într-o ţară de necredincioşi. Înţelegi?

— Asta vreau, a răspuns ea. Şi-mi doresc să primesc iertarea, domnule.

Pastorul Shin s-a săltat pe genunchi şi i-a pus mâna dreaptă pe umăr. S-a rugat îndelung pentru ea şi pentru Isak. Când a terminat, s-a ridicat, ceea ce i-a îndemnat şi pe ei, şi i-a căsătorit. Ceremonia a durat doar câteva minute.

În timp ce pastorul Shin s-a dus cu Isak şi Sunja la administraţia locală şi la poliţie ca să înregistreze căsătoria, Yangjin s-a îndreptat cu paşi repezi şi hotărâţi spre strada cu magazine. Îi venea să alerge. La ceremonia de nuntă se rostiseră multe cuvinte pe care ea nu le înţelesese. Era absurd şi ingrat din partea ei să-şi dorească mai mult de atât în împrejurările de faţă, dar, oricât spirit practic ar fi avut, Yangjin sperase la ceva mai de preţ pentru fiica ei. Deşi era logic că trebuia să se căsătorească neîntârziat, nu se aşteptase ca nunta să se oficieze astăzi. Şi nunta ei se oficiase tot în câteva minute. Poate că nu conta, şi-a zis.

A ajuns la uşa glisantă a magazinului de orez şi a ciocănit în tocul lat înainte să intre. În magazin nu erau clienţi. O pisică tigrată se freca de papucii din paie ai vânzătorului şi torcea fericită.

— *Ajumoni,* nu te-am mai văzut de mult, a întâmpinat-o Cho.

Vânzătorul de orez i-a zâmbit văduvei lui Hoonie. Părul ei strâns în coc era mai cărunt decât îşi amintea el.

— Bună ziua, *ajeossi*[9]*.* Sper că soţiei şi fiicelor dumitale le merge bine.

Bărbatul a încuviinţat din cap.

— Îmi puteţi da nişte orez alb?

— Vai! Trebuie că aveţi un musafir de seamă. Îmi pare rău, dar nu am de vânzare. Ştiţi unde se duce tot, i-a mai zis el.

— Am bani să-l plătesc, a reluat ea, punând săculeţul cu şnur pe tejgheaua dintre ei.

Sunja brodase fluturi galbeni pe pânza săculeţului – un cadou de ziua ei de naştere, primit în urmă cu doi ani. Geanta albastră era pe jumătate plină şi Yangjin spera că are suficienţi bani.

Cho a făcut o grimasă. Nu voia să-i vândă orezul, fiindcă trebuia să-i ceară acelaşi preţ pe care l-ar fi cerut unui japonez, nu avea încotro.

— Mai am atât de puţin, iar când vin clienţii japonezi şi nu găsesc, dau de necaz. Mă înţelegeţi. Credeţi-mă, nu că n-aş vrea să vi-l vând dumneavoastră.

— *Ajeossi,* fiica mea s-a căsătorit astăzi, i-a explicat Yangjin, abţinându-se să nu plângă.

— Cine? Sunja? Cu cine s-a căsătorit?

Şi-o amintea pe fetiţă ţinându-şi de mână tatăl infirm.

— Nu ştiam că e logodită! Astăzi?

— Cu un oaspete venit din nord.

— Cel cu tuberculoză? Dar e o nebunie! De ce ai lăsat-o să se mărite cu un om care suferă de aşa ceva? Poate să se prăpădească în orice clipă.

— O să o ia cu el la Osaka. Viaţa ei va fi mai uşoară decât dacă ar locui la han, printre atâţia bărbaţi, i-a explicat femeia, sperând că astfel discuţia va lua sfârşit.

Nu-i spunea adevărul şi Cho ştia prea bine. Fata trebuie să fi avut şaisprezece sau şaptesprezece ani. Era cu câţiva ani mai mică decât ce-a de-a doua fiică a lui. O vârstă potrivită pentru măritiş, dar de ce să o ia el în căsătorie? Jun, negustorul de cărbuni, îi spusese că e un individ elegant, dintr-o familie bogată. Şi în gena ei purta unele boli. Cine şi-ar fi putut dori aşa ceva? Cu toate că nu erau prea multe fete în Osaka, a presupus el.

— V-a făcut o ofertă bună? a iscodit-o Cho, privind spre gentuţa ei.

Kim Yangjin nu i-ar fi putut oferi unui asemenea bărbat o zestre decentă. Hangiţei abia dacă-i mai rămâneau câteva monede de aramă după ce-i hrănea pe pescarii înfometaţi şi pe cele două biete surori, pe care nici măcar

[9] „Domnule“ - apelativ politicos, folosit în adresarea către un bărbat mai în vârstă - în lb. coreeană în orig.

n-ar fi trebuit să le primească sub acoperiș.

Fetele lui se căsătoriseră cu doi ani în urmă. Anul trecut, soțul celei mai tinere fugise în Manciuria, fiindcă poliția era pe urmele lui. Se făcuse vinovat de organizarea unor demonstrații, iar acum Cho îi hrănea pe copiii acestui mare patriot, din vânzarea celor mai alese bunuri către clienții japonezi, pe care ginerele său își dorise cu ardoare să îi alunge din țară. Dacă clienții japonezi refuzau să-i mai acorde sprijinul lor, magazinul lui Cho avea să se închidă a doua zi și familia lui să moară de foame.

— Ai nevoie de orez cât pentru o petrecere de nuntă? a întrebat-o el, neputând să înțeleagă cum avea să-l plătească femeia.

— Nu. Doar pentru ei doi.

Cho a încuviințat din cap spre femeia obosită din fața lui, care refuza să-l privească în ochi.

— Nu am prea mult de vânzare, a repetat el.

— Nu vreau decât pentru masa de seară a mirelui și a miresei – ca să guste puțin orez alb înainte să plece de acasă.

Ochii lui Yangjin s-au umplut de lacrimi, iar vânzătorul de orez și-a întors privirea în altă parte. Lui Cho îi displăcea profund să vadă femeile plângând. Bunica, mama, soția și fiicele lui plângeau neîncetat. Femeile plângeau prea mult, spunea el.

Fiica lui cea mare locuia cu un tipograf în celălalt capăt al orașului, iar cea mai mică și cei trei copii ai ei stăteau acasă, cu el și soția lui. Cu toate că se plângea de cheltuielile mari cu întreținerea fiicei și a nepoților, negustorul de orez muncea din greu, servindu-și clienții japonezi care plăteau bine, deoarece nu-și putea imagina cum ar fi să nu mai poată să-și susțină familia. Nu concepea ca fiicele lui să locuiască departe – într-o țară în care coreenii erau tratați ca niște animale. Nu concepea să-și piardă rudele de sânge în fața acestor nemernici.

Yangjin a numărat yenii și i-a pus pe tava din lemn de pe tejghea, lângă abac.

— Un săculeț, dacă aveți. Vreau să mănânce pe săturate. Din ce rămâne o să le fac o prăjitură.

Yangjin a împins tava cu banii spre el. Dacă și de data aceasta refuza, avea să intre în fiecare magazin de orez din Busan pentru ca fiica ei să poată mânca orez alb la cină în seara nunții ei.

— Prăjitură?

Cho și-a încrucișat brațele și a râs zgomotos. De când nu mai auzise o femeie vorbind despre prăjituri din orez? Zilele acelea păreau atât de departe.

— Sper să-mi aduceți și mie o bucățică.

Yangjin s-a șters la ochi în timp ce negustorul de orez s-a îndreptat spre cămară să găsească săculeţul pus deoparte pentru astfel de ocazii.

11.

În cele din urmă, oaspeţii de la han se mai înduplecaseră şi le dăduseră voie să le spele hainele. Nici măcar ei nu mai suportau mirosul. Astfel, Bokhee, Dokhee şi Sunja s-au îndreptat spre golf, ducând cu ele patru legături uriaşe. Cu fustele lungi ridicate şi legate, femeile s-au lăsat pe vine şi şi-au instalat măngălăul. Apa rece ca gheaţa le tăia mâinile pe care pielea li se îngroşase şi se asprise odată cu trecerea anilor. Bokhee freca viguros cămăşile ude de scândura ondulată din lemn, în timp ce alături sora ei, Dokhee, sorta restul de haine murdare. Sunja se ocupa de o pereche de pantaloni negri ai fraţilor Chung, pătaţi de sânge şi intestine de peşte.

— Te simţi altfel de când eşti căsătorită? a întrebat-o Dokhee.

Fetele primiseră vestea primele, imediat după ce căsătoria fusese înregistrată. Fuseseră şi mai uimite decât chiriaşii.

— Ţi-a spus *yobo*?

Bokhee şi-a ridicat privirea ca să surprindă reacţia Sunjei. Ar fi vrut să o dojenească pe sora ei pentru obrăznicie, dar, cu toate astea, era ea însăşi curioasă.

— Nu încă, a răspuns Sunja.

Căsătoria se oficiase în urmă cu trei zile, dar, din lipsă de spaţiu, Sunja continua să doarmă în aceeaşi cameră cu mama ei şi cu slujnicele.

— Mi-ar plăcea să mă căsătoresc, a zis Dokhee într-o doară.

— Cine s-ar căsători cu nişte fete ca noi? a intervenit Bokhee.

— Mi-ar plăcea să mă căsătoresc cu un bărbat ca pastorul Isak, a reluat Dokhee, fără să clipească. E atât de frumos şi de amabil! Se uită la tine cu atâta blândeţe când îţi vorbeşte. Până şi chiriaşii îl respectă, cu toate că el nu ştie nimic despre mare. Aţi observat?

Era adevărat. De obicei, chiriaşii se amuzau pe seama nobililor care mergeau la şcoală, dar de Isak le plăcea. Sunjei încă îi venea greu să se gândească la el ca la un soţ.

Bokhee a plesnit-o pe sora ei peste antebraţ.

— Ai înnebunit? Un om ca el n-o să te ia niciodată de nevastă. Scoate-ţi din cap ideile astea tâmpite!

— Dar cu Sunja s-a căsătorit…

— Cu ea e altă poveste. Tu şi cu mine suntem slujnice, i-a explicat Bokhee.

Dokhee şi-a dat ochii peste cap.

— Şi atunci, cum te strigă?

— Mă strigă Sunja, i-a zis fata, simţindu-se mai în largul ei.

Înainte de relaţia ei cu Hansu, Sunja stătea de vorbă mai des cu cele două surori.

— Eşti nerăbdătoare să pleci în Japonia? a întrebat Bokhee.

Părea mai interesată să trăiască la oraş decât să se căsătorească, ceea ce era oribil. Bunica şi mama ei munciseră pe rupte. Pe mama nu o auzise niciodată râzând.

— Bărbaţii susţin că Osaka e un loc mai aglomerat decât Busan sau Seul. Unde o să locuiţi? a iscodit-o Bokhee.

— Nu ştiu. Presupun că în casa fratelui lui Isak.

Sunja încă se mai gândea la Hansu şi la cât de aproape va fi de el. Mai mult decât orice altceva, se temea să nu dea nas în nas cu el. Şi totuşi, ar fi fost mai rău dacă nu l-ar fi văzut deloc, îşi spunea în sinea ei.

Bokhee a studiat chipul Sunjei.

— Ţi-e frică să pleci? Nu trebuie să-ţi fie. Cred că o să ai parte de o viaţă minunată acolo. Cică sunt lumini electrice peste tot – în trenuri, în maşini, pe străzi şi în toate casele. Şi că în Osaka se găseşte tot ce ţi-ai putea dori să cumperi dintr-un magazin. Poate că o să te îmbogăţeşti şi o să trimiţi după noi. Am putea deschide un han acolo!

Bokhee era uimită de planurile pe care tocmai le încropise pentru ele.

— Trebuie să fie şi acolo nevoie de hanuri. Mama ta poate să gătească, iar noi, să spălăm şi să dereticăm…

— Şi mai zici că mie îmi umblă idei trăsnite prin cap? a întrerupt-o Dokhee, trăgându-i o palmă peste umăr şi lăsând o urmă umedă pe mâneca de la haina surorii ei.

Sunja se chinuia să stoarcă pantalonii uzi, fiindcă erau foarte grei.

— O soţie de preot poate fi bogată? a întrebat Sunja.

— Poate că preotul va câştiga mulţi bani! a exclamat Dokhee. În plus, părinţii lui sunt bogaţi, nu?

— De unde ştii? a zis Sunja.

Mama îi spusese că părinţii lui Isak aveau ceva pământuri, însă mulţi proprietari îşi vânduseră proprietăţile ca să poată plăti noile taxe.

— Nu ştiu dacă vom avea mulţi bani. Nu contează.

— Are haine aşa de frumoase şi e atât de educat! s-a minunat Dokhee, neînţelegând de unde pot avea bani unii oameni.

Sunja s-a apucat să spele altă pereche de pantaloni.

— I-l putem da acum? s-a întors Dokhee spre sora ei.

Bokhee a încuviinţat din cap, dorindu-şi să-i distragă Sunjei gândul de la

plecare. Fata părea neliniștită și tristă, departe de a fi o mireasă fericită.

— Pentru noi ești ca o soră mai mică, deși te-ai crezut mereu mai mare, fiindcă ești deșteaptă și răbdătoare, i-a zis Bokhee zâmbind.

— Cine o să-mi mai ia apărarea când mă ceartă mama ta, dacă tu pleci? Știi bine că sora mea n-o să facă nimic, a mai adăugat Dokhee.

Sunja a pus deoparte, lângă stâncă, pantalonii pe care-i spăla. Surorile îi fuseseră alături încă de la moartea tatălui ei. Nu-și putea imagina viața în lipsa lor.

— Voiam să-ți oferim ceva.

Dokhee i-a întins o pereche de rățuște sculptate în lemn de salcâm, care atârnau la capetele unui șnur din mătase roșie. Erau cât o mână de bebeluș.

— *Ajeossi* de la piață zice că rațele se unesc pe vecie, i-a explicat Bokhee. Poate că peste câțiva ani o să te întorci acasă și o să ne faci cunoștință cu copiii tăi. Știu să am grijă de bebeluși. Am crescut-o aproape singură pe Dokhee. Cu toate că uneori poate fi tare neastâmpărată.

Dokhee și-a apăsat nasul cu degetul, împingându-și nările în sus cu degetul arătător, ca să imite un porc.

— Pari așa de nefericită în ultima vreme… Și știm de ce, a spus Dokhee.

Cu rățuștele în mână, Sunja a ridicat privirea.

— Ți-e dor de tatăl tău, a continuat Bokhee.

Fetele își pierduseră părinții încă din fragedă pruncie.

Pe fața lată a lui Bokhee a înflorit un zâmbet trist.

Și-a plecat ochii mici și blânzi, care semănau cu niște mormoloci. Surorile erau aproape identice la chip. Cea mică era doar puțin mai scundă și mai durdulie.

Sunja a început să plângă și Dokhee a luat-o în brațele ei puternice.

— *Abuji*[10]*, abuji* al meu! a șoptit Sunja.

— Nu-i nimic, nu-i nimic, a liniștit-o Bokhee, bătând-o încet pe spate. Acum ai un soț bun.

∵

Yangjin i-a pregătit ea însăși bagajul fiicei ei. Fiecare articol de îmbrăcăminte a fost împăturit cu grijă și așezat pe un pătrat mare de material, care să poată forma o boccea ușor de transportat. Yangjin a legat strâns capetele materialului și a făcut o buclă în chip de mâner. În zilele dinaintea plecării cuplului, Yangjin își spunea întruna că uitase ceva, așa că desfăcea una dintre cele patru boccele și relua procesul. Voia să trimită mai multe pentru cămară, cum ar fi jujube uscate, fulgi de ardei iute, pastă de ardei, anșoa mare și uscat și pastă fermentată de soia pentru cumnata lui

[10] „Tată" termenul formal pentru apelativul cu același sens, *abba* – în lb. coreeană în orig.

Isak, dar el i-a spus că nu puteau lua atâtea pe feribot.

— Putem să cumpărăm de acolo, a asigurat-o el.

În dimineaţa în care Yangjin, Sunja şi Isak au pornit spre debarcaderul din Busan, Bokhee şi Dokhee au rămas acasă. Despărţirea de cele două surori a fost grea. Dokhee a plâns în neştire, temându-se că Yangjin va pleca şi ea în Osaka şi le va abandona în Yeongdo. Debarcaderul feribotului din Busan era o structură din lemn şi cărămidă, încropită în grabă. Pasagerii, membrii familiei care veniseră să-i conducă şi vânzătorii ambulanţi se învârteau prin debarcaderul aglomerat. Şiruri lungi de pasageri aşteptau ca poliţia şi ofiţerii de la imigrări să le verifice documentele înainte să se îmbarce pe feribotul spre Shimonoseki. În timp ce Isak stătea la rând ca să discute cu poliţiştii, femeile aşteptau pe o bancă din apropiere, gata să sară în picioare în caz că el avea nevoie de ceva. Feribotul uriaş andocase deja, aşteptând să ia sfârşit controlul documentelor. Mirosul de alge se amesteca cu cel de combustibil de pe vas. Încă de dimineaţă, Sunja avusese greţuri şi era palidă şi epuizată. Vomitase ceva mai devreme şi nu mai avea nimic în stomac.

Yangjin ţinea strâns la piept cea mai mică dintre bocceluţe. Oare când îşi va revedea fiica? se întreba. Întreaga ei lume părea distrusă. Nu mai conta ce era bine pentru Sunja şi pentru copil. De ce trebuiau să plece? Yangjin nu-şi va putea ţine în braţe nepotul. De ce nu-i putea însoţi? Trebuia să fie ceva de lucru pentru ea în Osaka, îşi zicea în sinea ei. Totuşi, Yangjin ştia că trebuie să rămână. Era datoria ei să aibă grijă de mormintele socrilor şi al soţului ei. Nu-l putea părăsi pe Hoonie. Şi, în plus, unde avea să locuiască în Osaka?

Sunja s-a aplecat uşor, icnind de durere.

— Te simţi bine?

Fata a încuviinţat din cap.

— Am văzut ceasul de aur, i-a zis Yangjin.

Sunja şi-a înfăşurat braţele strâns în jurul corpului.

— Ţi l-a dat bărbatul ăla?

— Da, a recunoscut Sunja, evitând privirea mamei.

— Cine îşi permite aşa ceva?

Sunja nu i-a răspuns. Nu mai rămăseseră decât câţiva bărbaţi la coadă, în faţa lui Isak.

— Unde e bărbatul care ţi-a dat ceasul?

— Locuieşte în Osaka.

— Poftim? De acolo este el?

— E din Jeju, dar locuieşte în Osaka. Nu ştiu dacă acum e-acolo.

— Şi ai de gând să te întâlneşti cu el?

— Nu.

— Nu te poți vedea cu individul ăsta, Sunja! Te-a părăsit. E un om rău.

— E căsătorit.

Yangjin a inspirat adânc.

Sunja se auzea vorbind cu mama ei, dar se simțea cu totul altcineva.

— Nu știam că e căsătorit. Nu mi-a spus.

Yangjin rămăsese nemișcată, cu gura ușor întredeschisă.

— Eram la piață și niște băieți japonezi s-au luat de mine, iar el i-a alungat. Și atunci ne-am împrietenit.

Era firesc să vorbească în sfârșit. Se gândea la Hansu neîncetat, dar nu avusese cui să povestească despre el.

— Voia să aibă grijă de mine și de copil, însă nu mă putea lua de nevastă. Mi-a spus că are o soție și trei copii în Japonia.

Yangjin și-a luat fiica de mână.

— Nu trebuie să te vezi cu el. Bărbatul ăla – Yangjin a arătat spre Isak –, bărbatul ăla ți-a salvat viața. Ți-a salvat copilul. Acum faci parte din familia lui. Eu nu am să te mai văd niciodată. Știi ce înseamnă asta pentru o mamă? În curând vei fi și tu părinte. Sper că vei avea un fiu care nu va fi nevoit să te părăsească atunci când se va căsători.

Sunja a dat din cap.

— Ceasul… Ce ai de gând să faci cu el?

— O să-l vând când ajung în Osaka.

Yangjin era mulțumită de răspunsul ei.

— Mai bine păstrează-l pentru când vei avea nevoie mai mare. Dacă soțul tău te întreabă de unde-l ai, spune-i că ți l-am dat eu.

Yangjin a scotocit prin geanta pe care o ținea sub bluză.

— Astea au fost ale mamei tatălui tău, i-a zis, întinzându-i cele două inele de aur pe care i le dăruise soacra ei înainte să moară. Încearcă să nu le vinzi dacă nu e necesar. Dar e bine să știi că ai pe ce pune mâna, în caz că vei avea nevoie de bani. Ești o fată cumpătată, dar ca să crești un copil îți trebuie bani. Vor apărea situații neprevăzute, cum ar fi vizitele doctorului. Dacă e băiat, va trebui să-i plătești școala. Dacă pastorul nu-ți va da bani pentru gospodărie, încearcă să ți-i câștigi prin muncă și fă economii pentru zile negre. Cheltuiește-i pe cele necesare, dar pune câțiva bănuți deoparte și uită că i-ai avut. O femeie trebuie să aibă tot timpul ceva pus deoparte. Ai mare grijă de soțul tău! Altfel, o să ți-l ia altă femeie. Poartă-te respectuos cu familia lui! Dă-le ascultare! Dacă greșești, ne vor blestema familia. Gândește-te la bunul tău tată, care a făcut mereu tot ce a putut pentru noi.

Yangjin a încercat să-și amintească ce povețe mai avea să-i dea. Îi era greu să se concentreze.

Sunja a strecurat inelele în săculețul din pânză de sub bluză, acolo unde

îşi ţinea ceasul şi banii.

— *Omoni*[11], îmi pare rău.

— Ştiu, ştiu, a liniştit-o Yangjin, apoi şi-a mângâiat fiica pe creştet în tăcere. Tu eşti tot ce aveam pe lume. De acum nu voi mai avea nimic.

— O să-l rog pe pastorul Isak să-ţi scrie când ajungem acolo.

— Da, da. Şi, dacă ai nevoie de ceva, roagă-l să-mi scrie o scrisoare în coreeană, iar eu o să cer cuiva din oraş să mi-o citească, a oftat Yangjin. Cât aş vrea să ştim să citim!

— Măcar ştim cifrele şi să socotim. Ne-a învăţat tata.

— Da. Tatăl tău ne-a învăţat, i-a zâmbit Yangjin. De-acum căminul ţi-e alături de soţul tău! Aşa îi spusese şi tatăl ei când se măritase cu Hoonie. „Să nu te mai întorci niciodată acasă!" îi zisese, totuşi Yangjin nu-i putea spune asta propriei sale fiice.

— Clădeşte un cămin primitor pentru soţul şi copilul tău. Asta e datoria ta. Ei nu trebuie să sufere.

Isak s-a întors şi părea foarte liniştit. Zeci de oameni fuseseră respinşi din cauza documentelor lipsă sau a neplăţii taxelor. Dar lui ofiţerii nu i-au făcut probleme. El şi soţia puteau pleca.

12.

Osaka, aprilie 1933

Când a obosit să-şi tot mute greutatea corpului de pe un picior pe celălalt, Yoseb Baek a început să se plimbe de colo până colo prin gara din Osaka, asemenea unui om închis într-o celulă. Dacă ar fi venit cu un prieten, ar fi rămas la taifas şi ar fi reuşit să stea locului, dar era singur. Yoseb era vorbăreţ din fire şi, deşi vorbea o japoneză mai mult decât perfectă, accentul îl trăda întotdeauna. Cu înfăţişarea lui, putea să abordeze orice japonez, iar acesta îi zâmbea politicos, însă îl respingea de îndată ce deschidea gura. La urma urmei, era coreean şi, oricât de plăcută îi era firea, din păcate aparţinea unui neam şiret şi foarte iscusit. Mulţi dintre japonezi erau imparţiali şi aveau principii sănătoase, dar în preajma străinilor erau prudenţi. *Trebuie să vă feriţi, în special de cei mai deştepţi dintre ei – coreenii sunt scandalagii din fire.* Locuia în Japonia de mai bine de un deceniu, aşa că Yoseb le auzise pe toate. Nu mai lua seama la ele. I se păreau

[11] Echivalentul coreean al cuvântului „mamă", apelativ formal al sinonimului *omma.*

nişte comentarii demne de milă. Paznicul care patrula prin gara din Osaka observase neliniştea lui Yoseb, dar să aştepţi nerăbdător sosirea unui tren era departe de a fi un delict.

Poliţia nu ştia că e coreean, atitudinea şi ţinuta lui vestimentară nu îl trădau deloc. Majoritatea japonezilor susţineau că pot să facă diferenţa între un japonez şi un coreean, dar toţi coreenii ştiau că nu sunt decât scorneli. Poţi să imiţi pe oricine. Yoseb purta hainele obişnuite de muncitor modest din Osaka – pantaloni simpli, cămaşă în stil occidental şi o haină groasă, de lână, care nu îşi arăta uzura. Lăsase de mult deoparte lucrurile fine pe care le adusese cu el din Pyongyang – costume scumpe, comandate de părinţii lui la un croitor care făcea haine la comandă pentru misionarii din Canada şi familiile lor. În ultimii şase ani, lucrase ca şef de atelier într-o fabrică de biscuiţi, supraveghind treizeci de fete şi doi bărbaţi. La serviciu trebuia să aibă un aspect îngrijit, atâta tot. Nu era nevoie să se îmbrace mai bine decât şeful lui, Shimamura-san, care-i dăduse de înţeles că până dimineaţă îi putea lesne găsi un înlocuitor. În fiecare zi tot mai mulţi coreeni flămânzi soseau în Osaka cu trenul din Shimonoseki sau cu barca din Jeju, iar Shimamura-san putea să-l aleagă pe cel mai bun dintre ei.

Yoseb era recunoscător că fratele lui mai mic vine într-o duminică, singura lui zi liberă. Acasă, Kyunghee pregătea un adevărat festin. Altfel, ar fi venit cu el. Amândoi erau foarte curioşi să o cunoască pe tânăra cu care se căsătorise Isak. Situaţia ei era scandaloasă, totuşi, hotărârea lui Isak nu îi surprindea câtuşi de puţin. Nimeni din familie nu ar fi fost luat pe nepregătite de faptele lui altruiste. Încă de mic renunţa la mâncarea şi la bunurile lui personale în favoarea celor săraci, dacă i se permitea. Bolnav fiind, băiatul îşi petrecuse copilăria în pat, citind. Mesele bogate îi erau trimise în cameră pe o tavă lăcuită, din lemn de curmal. Cu toate acestea, rămânea tot slab ca un băţ, deşi orezul dispăruse până la ultimul bob din castronul de metal atunci când tava era înapoiată la bucătărie. Firește că servitorii nu plecaseră niciodată fără o cantitate considerabilă din mâncarea lui, pe care Isak le-o oferea de bunăvoie. Orezul şi peştele erau una, şi-a zis Yoseb, dar o căsnicie era prea mult. Să accepte să crească copilul altui bărbat! Soţia lui, Kyunghee, îi ceruse să-i promită că nu-l vor judeca până când nu vor avea ocazia să o cunoască. Ca şi Isak, şi ea avea o fire extrem de blândă.

Când trenul de Shimonoseki a intrat în gară, mulţimea care aştepta s-a împrăştiat cu o precizie organizată. Hamalii au dat năvală să-i ajute pe pasagerii de la clasa întâi. Toţi ceilalţi păreau să ştie încotro să o apuce. Fiind cu un cap mai înalt decât ceilalţi, Isak se distingea din mulţime. Avea pe cap o pălărie moale, de fetru, iar pe vârful nasului purta ochelari cu ramă din

carapace de țestoasă. A scrutat din priviri mulțimea și, zărindu-l pe Yoseb, i-a făcut semn cu mâna lui osoasă și dreaptă.

Yoseb a pornit degrabă spre el. Băiatul devenise adult. Isak era și mai slab decât și-l amintea. Pielea lui palidă devenise măslinie, iar în jurul ochilor surâzători și blânzi i se iviseră câteva riduri. Semăna perfect cu fratele lor, Samuel; era straniu. Costumul occidental, cusut manual de croitorul familiei, îi atârna pe trupul lui uscățiv. Băiatul timid și bolnăvicios pe care Yoseb îl lăsase în urmă acum unsprezece ani devenise un gentleman înalt, al cărui trup firav era și mai slăbit din pricina suferinței sale recente. Cum putuseră părinții să-l lase să vină până în Osaka? De ce insistase Yoseb?

L-a luat în brațe pe fratele lui și l-a tras mai aproape. Aici, singura persoană pe care o mai îmbrățișase Yoseb fusese soția lui, așa că era plăcut să aibă o rudă în apropiere – și, mai ales, să simtă barba fratelui său frecându-se de urechile lui. Frățiorul lui avea acum păr pe față, s-a minunat Yoseb.

— Ce mare te-ai făcut!

Amândoi au râs, căci era adevărat și pentru că trecuse atâta vreme de când nu se mai văzuseră.

— Frate! a exclamat Isak. Fratele meu!

— Isak, ești aici! Sunt atât de fericit!

Isak radia, cu ochii la fratele său mai mare.

— Dar te-ai făcut mult mai mare decât mine! Asta-i lipsă de respect!

Isak a făcut o plecăciune în glumă, ca pentru a-și cere scuze.

Sunja rămăsese acolo, cu boccelele în brațe. Se bucura să-i vadă pe cei doi frați regăsindu-se cu atâta dezinvoltură și căldură. Fratele lui Isak era amuzant. Glumele lui îi aminteau într-o oarecare măsură de Fatso, chiriașul de la han. Când aflase că ea s-a căsătorit cu Isak, Fatso se prefăcuse că leșină, prăbușindu-se cu zgomot pe podeaua din salon. Câteva clipe mai târziu, își scosese portofelul și îi întinsese doi yeni – mai mult decât câștiga un muncitor în două zile de lucru spunându-i să cumpere ceva bun să mănânce împreună cu soțul ei, când vor ajunge în Osaka. „Când vei savura prăjituri de orez în Japonia, să-ți amintești de mine, care rămân singur și trist în Yeongdo, simțindu-ți lipsa. Imaginează-ți sufletul lui Fatso sfâșiat precum gura unui biban pescuit de mititel”. Se prefăcuse că plânge, frecându-se la ochi cu pumnii lui cărnoși și bocind zgomotos. Frații lui îi spuseseră să tacă și fiecare îi dăduse Sunjei câte doi yeni ca dar de nuntă.

— Și te-ai căsătorit! a zis Yoseb, uitându-se atent la tânăra scundă de lângă Isak.

Sunja s-a înclinat în fața cumnatului ei.

— Mă bucur să te revăd, a salutat-o Yoseb. Erai micuță pe-atunci. Îl urmai

pe tatăl tău pretutindeni. Aveai vreo şase sau cinci ani? Nu cred că mă mai ţii minte.

Sunja a clătinat din cap. În zadar încercase să-şi amintească de el.

— Îl ţin minte bine pe tatăl tău. M-a întristat vestea morţii lui: era un om foarte înţelept. Îmi plăcea să stau de vorbă cu el. Nu făcea risipă de cuvinte şi cântărea bine tot ce spunea. Iar mama ta gătea cele mai gustoase mâncăruri din lume.

Sunja şi-a plecat ochii în pământ.

— Mulţumesc că mi-ai permis să vin aici, frate mai mare! Mama îţi este profund recunoscătoare pentru generozitatea de care dai dovadă.

— Tu şi mama ta i-aţi salvat viaţa fratelui meu. Şi eu vă sunt recunoscător, Sunja. Familia mea este profund îndatorată familiei tale.

Yoseb i-a luat valizele grele lui Isak, care a apucat bocceluţele mai uşoare ale Sunjei. Yoseb a observat pântecele ei uşor rotund, totuşi sarcina nu era prea evidentă. Şi-a întors privirea spre ieşirea din gară. Fata nici nu arăta şi nici nu vorbea ca o desfrânată de la ţară. Părea atât de modestă şi de simplă, încât Yoseb se întreba dacă nu cumva fusese violată de vreo cunoştinţă. Se mai întâmpla şi aşa ceva şi atunci individul o acuza pe fată că îl sedusese.

— Sora unde este? a întrebat Isak, căutând-o din priviri pe Kyunghee.

— E acasă, pregăteşte cina. Sper că vă e foame. Probabil că vecinii mor de invidie la ce mirosuri vin din bucătărie!

Isak a zâmbit. Îşi adora cumnata.

Sunja şi-a strâns mai bine haina în jurul corpului, conştientă că trecătorii îi priveau insistent rochia tradiţională. Era singura femeie din gară care purta *hanbok.*

— Cumnata mea e o bucătăreasă desăvârşită, i-a spus Isak Sunjei, bucuros la gândul de a o revedea pe Kyunghee.

Observând că lumea se uită insistent, Yoseb şi-a dat seama că fata o să aibă nevoie de alte haine.

— Să mergem acasă! i-a îndemnat el, conducându-i spre ieşirea din gară.

Strada din faţa gării din Osaka era înţesată de maşini. Nenumăraţi pietoni intrau şi ieşeau. Sunja păşea în spatele celor doi fraţi, care se strecurau cu grijă prin mulţime. În timp ce se îndreptau spre troleibuz, s-a întors o clipă spre gară. Clădirea în stil occidental nu semăna cu nimic din ce văzuse până atunci – un monstru din piatră şi ciment. Gara Shimonoseki, care i se păruse mare, era minusculă în comparaţie cu această construcţie imensă.

Bărbaţii înaintau repede, iar ea încerca să ţină pasul cu ei. Troleibuzul se apropia. Cu ochii minţii văzuse deja Osaka. Îşi imaginase că merge cu feribotul din Shimonoseki, cu trenul din Osaka şi chiar cu troleibuzul, ce putea să depăşească un băiat care aleargă sau merge pe bicicletă. În timp ce

maşinile treceau pe lângă ei, Sunja se minuna de aspectul lor de tauri metalici pe roţi, după cum îi descrisese Hansu. Era ţărancă, dar auzise despre toate astea. Şi totuşi, nu putea să spună tot ce ştia despre controlorii de bilete în uniformă, despre ofiţerii vamali, despre hamali, troleibuze, lumini electrice, sobele cu kerosen şi telefoane, aşa că, în staţia de troleibuz, a rămas tăcută şi nemişcată ca un răsad care tocmai a răsărit din pământ, drept şi deschis să primească lumina. Cândva s-ar fi dezrădăcinat ca să poată vedea lumea alături de el, iar acum o vedea în lipsa lui.

Yoseb a condus-o spre singurul loc liber aflat în spatele troleibuzului şi a aşezat-o acolo. Ea a luat bocceluţele de la Isak şi le-a pus în poală. Fraţii stăteau unul lângă celălalt şi îşi împărtăşeau veşti despre familie. Sunja nu era deloc atentă la ce vorbesc. Ca mai devreme, îşi strângea bocceluţele la piept ca să poată simţi mirosul de acasă, ce persista în materialul care le adăpostea avutul.

Străzile largi din centrul oraşului Osaka erau mărginite de o parte şi de alta de clădiri joase, din cărămidă şi de magazine elegante. Japonezii care se stabiliseră în Busan semănau cu cei de aici, doar că aici erau oameni de mai multe feluri. La gară erau tineri în costume occidentale elegante, pe lângă care veşmintele lui Isak arătau demodate şi rupte, şi femei frumoase, îmbrăcate în chimonouri superbe, care ar fi făcut-o pe Dokhee să leşine de plăcere la vederea culorilor extraordinare şi a broderiei. Erau şi oameni cu aspect mai neîngrijit, care trebuie să fi fost japonezi, lucru pe care nu îl văzuse în Busan. Bărbaţii scuipau pe stradă cu dezinvoltură. Călătoria cu troleibuzul i s-a părut scurtă.

Au coborât la Ikaino, ghetoul în care locuiau coreenii. Când au ajuns, locuinţa lui Yoseb arăta complet diferit de casele drăguţe pe lângă care trecuseră cu troleibuzul în drumul lor de la gară. Mirosul de animale era mai puternic decât cel de mâncare şi chiar şi decât cel stradal. Sunja ar fi vrut să-şi acopere nasul şi gura, dar s-a abţinut.

Ikaino era un aşa-zis sat cu origini rău-famate, alcătuit din case sărăcăcioase, diferite între ele. Colibele erau toate la fel, neglijent construite şi din materiale proaste. Ici şi colo, câte un pridvor fusese spălat sau câteva ferestre, curăţate, dar majoritatea faţadelor erau dărăpănate. Interiorul ferestrelor era acoperit cu ziare şterse şi hârtie gudronată, iar crăpăturile din pereţi, cu bucăţi de lemn. Metalul folosit la acoperiş era adesea complet ruginit. Casele păreau construite de înşişi locatarii lor, din materiale ieftine, găsite întâmplător – doar ceva mai rezistente decât o colibă sau un cort. Fumul se ridica din hornurile încropite din oţel. Era cald pentru o seară de primăvară. Copiii, pe jumătate în zdrenţe, se jucau de-a prinselea, ignorându-l pe beţivul adormit pe drum. Un băieţel făcuse treaba mare

lângă un stâlp, nu departe de casa lui Yoseb.

Yoseb şi Kyunghee locuiau într-o cocioabă cât o cutiuţă de chibrituri, cu acoperiş uşor ţuguiat. Pereţii din lemn erau acoperiţi cu tablă din oţel ondulat. Un panou din furnir învelit în metal servea drept uşă de intrare.

— Locul ăsta e bun doar pentru porci şi coreeni, s-a scuzat Yoseb râzând. Nu e tocmai ca acasă, nu?

— Nu, dar o să fie numai bun pentru noi, l-a încredinţat Isak zâmbind. Îmi cer scuze că v-am deranjat.

Sunjei nu-i venea să creadă în ce sărăcie trăiau Yoseb şi soţia lui. Era imposibil ca un supraveghetor într-o fabrică să locuiască în condiţii atât de grele.

— Japonezii refuză să ne închirieze locuinţe decente. Am cumpărat casa asta în urmă cu opt ani. Cred că suntem singurii coreeni care au propria locuinţă în şirul acesta de case, dar nimeni nu trebuie să ştie.

— De ce? a întrebat Isak.

— Nu e bine să se afle că e casa ta. Aici, proprietarii sunt nişte nenorociţi. Toată lumea se plânge de ei. Am cumpărat-o cu banii pe care mi i-a dat tata când m-am mutat aici. Acum nu mi-aş permite să o mai cumpăr.

Guiţături de porc au răzbătut dinspre casa vecină, ale cărei ferestre erau acoperite cu hârtie gudronată.

— Da, vecina creşte porci. Împarte casa cu porcii şi cu copiii ei.

— Câţi copii are?

— Patru copii şi trei porci.

— Şi toţi stau acolo, înăuntru? a şoptit Isak.

Yoseb a încuviinţat din cap, ridicând din sprâncene.

— Nu poate fi atât de scump să trăieşti aici, a zis Isak.

Plănuise să închirieze o casă pentru el, Sunja şi copil.

— Chiriaşii dau pe chirie mai bine de jumătate din cât câştigă. Preţul mâncării e mult mai mare decât era acasă.

Hansu deţinea multe proprietăţi în Osaka. Oare cum reuşea? s-a întrebat Sunja.

Uşa laterală, care ducea în bucătărie, s-a deschis şi Kyunghee a aruncat o privire, apoi a lăsat în prag găleata pe care o căra.

— Ce faceţi? De ce staţi afară? Intraţi, intraţi! A! a strigat Kyunghee, s-a repezit la Isak şi i-a cuprins faţa în palme. Ce mă bucur! Ai venit! Slavă Domnului!

— Amin! a încheiat Isak, lăsându-se îmbrăţişat de Kyunghee, care îl cunoştea încă din copilărie.

— Ultima dată te-am văzut înainte să plec de acasă! Acum intră! l-a îndemnat ea pe un ton poruncitor şi jucăuş, apoi s-a întors spre Sunja.

— Nici nu ştii de când îmi doresc o soră! Mă simţeam atât de singură aici şi aveam atâta nevoie de o fată cu care să stau de vorbă! i-a zis Kyunghee. Mă temeam că nu aţi reuşit să vă suiţi în tren. Cum te simţi? Eşti obosită? Trebuie să-ţi fie foame.

Kyunghee a luat-o de mână şi bărbaţii le-au urmat.

Sunja nu se aşteptase la o primire atât de călduroasă. Kyunghee avea un chip deosebit de frumos – ochi de culoarea şi de forma seminţelor de curmal japonez şi gură frumoasă. Avea tenul alb ca bujorul. Era mult mai atrăgătoare decât Sunja, care era mai tânără cu vreo doisprezece ani. Părul negru şi lucios îi era prins cu un ac de păr din lemn, iar peste rochia în stil occidental purta un şorţ din bumbac. Părea mai degrabă o şcolăriţă decât o gospodină de treizeci şi unu de ani.

Kyunghee a luat ibricul de alamă de pe soba cu kerosen.

— Le-ai oferit ceva de mâncare şi de băut la gară? l-a întrebat pe soţul ei, turnând ceai în patru ceşti din porţelan.

— Mi-ai zis să vin acasă cât pot de repede! i-a răspuns el râzând.

— Ce frate eşti şi tu! Nu-i nimic. Sunt prea fericită că i-ai adus ca să te mai bat la cap acum, a zis Kyunghee, stând lângă Sunja şi mângâind-o pe păr.

Fata avea un chip obişnuit, banal şi ochi micuţi. Avea trăsături delicate. Sunja nu era urâtă, dar nici nu ieşea în evidenţă prin ceva anume. Avea faţa şi gâtul durdulii, iar gleznele, foarte umflate. Părea neliniştită, iar lui Kyunghee i s-a făcut milă de ea şi voia să-i spună să nu îşi facă griji. Pe spate îi atârnau două cozi lungi, legate cu panglici subţiri, din cânepă. Avea burta înălţată şi Kyunghee a presupus că pruncul avea să fie băiat.

I-a întins ceaiul Sunjei, fata a luat ceşcuţa cu mâini tremurânde şi a făcut o plecăciune.

— Ţi-e frig? Eşti îmbrăcată cam subţire.

Kyunghee a pus o pernă de podea lângă măsuţa joasă şi a invitat-o să se aşeze. Apoi i-a aşezat pe umeri o pătură verde-măr şi Sunja a sorbit din ceaiul fierbinte din orz.

Exteriorul casei contrasta puternic cu interiorul confortabil. Kyunghee, care crescuse într-o familie cu mulţi servitori, se învăţase să păstreze locuinţa curată şi primitoare pentru ea şi soţul ei. Aveau o casă cu trei dormitoare[12], în care locuiau doar ei, lucru nemaiîntâlnit în această enclavă coreeană, în care dormeau adesea şi câte zece persoane într-un spaţiu mult mai mic decât atât. Şi totuşi, în comparaţie cu imobilele mari, în care

[12] *A six-mat house* - în lb. engl. în orig. Sistemul japonez de măsurare a unei locuinţe diferă de sistemul european sau occidental, japonezii exprimând spaţiul locuibil prin numărul de saltele tatami care pot fi folosite pentru dormit în fiecare încăpere, aceasta nefiind, totuşi, dimensiunea totală a proprietăţii. În cazul de faţă, *a six-mat house* este considerată o casă de mărime medie.

crescuseră ea şi soţul ei, căminul lor era absurd de mic, nepotrivit pentru o slujnică bătrână. Cuplul îl cumpărase de la o văduvă japoneză, care se mutase cu fiul ei la Seul atunci când Kyunghee venise la Yoseb, în Osaka. În Ikaino locuiau coreeni de toate felurile, aşa că învăţaseră să se ferească de făţarnici şi de infractori.

— Să nu împrumuţi niciodată bani nimănui! l-a sfătuit Yoseb pe Isak, privindu-l drept în ochi, în timp ce fratele lui se uita nedumerit la el.

— Putem să vorbim despre asta după ce mănâncă? Abia au sosit, a stăruit Kyunghee.

— Dacă aveţi bani sau bunuri de preţ, vă rog să-mi spuneţi şi o să le punem bine. Am un cont la bancă. Toţi cei care locuiesc aici au nevoie de bani, de haine, de o locuinţă şi de mâncare; nu ai cum să le rezolvi toate problemele. Vom face donaţii bisericii – aşa cum am fost învăţaţi –, însă biserica trebuie să rezolve restul. Nu ştiţi cum e aici. Evitaţi să staţi de vorbă cu vecinii şi nu primiţi pe nimeni în casă! le-a zis Yoseb pe un ton aspru lui Isak şi Sunjei. Sper că vei respecta aceste reguli, Isak. Eşti o fire generoasă, dar poate fi periculos pentru noi. Dacă oamenii or să creadă că avem mai mult decât ne trebuie, or să ne jefuiască. Nu avem prea multe, Isak. Trebuie să fim precauţi. Dacă le dai ceva o dată, nu se vor mai opri. Aici, unii beau şi joacă jocuri de noroc. Mamele sunt disperate când li se termină banii. Nu am cum să le acuz, dar mai înainte trebuie să avem grijă de părinţii noştri şi de ai lui Kyunghee.

— Vă spune toate astea pentru că eu am greşit o dată şi am avut probleme, a intervenit Kyunghee.

— Cum adică? a întrebat-o Isak.

— Când ne-am mutat aici, le-am oferit de mâncare vecinilor şi în curând au ajuns să ne ceară de pomană zilnic, iar eu le dădeam din cina noastră. Nu m-au înţeles când a trebuit să păstrez ceva de mâncare pentru a doua zi la prânz pentru fratele tău. Şi într-o bună zi au dat buzna în casă şi ne-au luat şi ultimul sac de cartofi. Au pretins că nu ei au făcut-o, ci nişte cunoscuţi…

— Le era foame, a zis Isak îngăduitor.

Yoseb părea furios.

— Tuturor ne e foame. Ei au furat. Trebuie să aveţi grijă. Dacă sunt coreeni nu înseamnă că vă sunt neapărat prieteni. Trebuie să fiţi cu atât mai precauţi. Cei mai răi dintre ei ştiu că poliţia nu ne va lua în seamă plângerile. Casa noastră a fost jefuită de două ori. Kyunghee şi-a pierdut bijuteriile, l-a avertizat Yoseb pe Isak. În plus, femeile sunt acasă toată ziua.

— Eu nu ţin niciodată bani sau alte lucruri de valoare în casă.

Kyunghee nu a mai adăugat nimic. Nu se gândise niciodată că, dacă renunţă la câteva mese, îi vor fura verigheta, brăţările şi agrafa din jad

primită de la mama ei. După ce le-a fost jefuită casa a doua oară, Yoseb a fost furios zile întregi.

— Mă duc să frig peştele. Ce-ar fi să stăm de vorbă cât mâncăm? a propus ea zâmbind şi s-a îndreptat spre bucătărioara de la intrarea din spate.

— Pot să te ajut, sora mea? a întrebat Sunja.

Kyunghee a acceptat, bătând-o uşor pe spate.

— Nu te teme de vecini! i-a şoptit. Sunt oameni buni. Soţul meu – adică cumnatul tău – are dreptate să se păzească. El ştie mai multe. Nu vrea să avem de-a face cu oamenii de aici, aşa că n-o fac. M-am simţit atât de singură! Mă bucur că ai venit. Şi vei avea un copil! a adăugat Kyunghee şi ochii i s-au luminat. Vom avea un copil în casă, iar eu voi fi mătuşă. Ce binecuvântare!

Durerea se citea pe faţa frumoasă a lui Kyunghee, dar suferinţa şi lipsurile o făcuseră mai sensibilă. Ea şi Yoseb nu avuseseră copii în toţi aceşti ani, deşi Isak îi spusese Sunjei că şi-i doriseră dintotdeauna.

Bucătăria consta într-o sobă, câteva ligheane pentru spălat, o măsuţă folosită şi drept tocător – era o mică parte din bucătăria lor din Yeongdo. Cu greu încăpeau amândouă înăuntru şi de-abia dacă se puteau mişca. Sunja şi-a suflecat mânecile şi s-a spălat pe mâini cu furtunul chiuvetei improvizate de pe podea. Trebuiau să facă sosul pentru legumele fierte şi să frigă peştele.

— Sunja-*ya*, a zis Kyunghee, atingând-o uşor pe antebraţ, noi vom fi mereu surori.

Tânăra a încuviinţat din cap recunoscătoare, devotamentul prinzând deja rădăcini în inima ei. La vederea mâncării gătite, i s-a făcut foame pentru prima dată după multe zile.

Kyunghee a ridicat capacul oalei pline cu orez alb.

— E doar pentru azi. Pentru prima voastră noapte aici. Acesta este de acum căminul vostru.

13.

După cină, cele două cupluri au pornit spre baia publică, unde bărbaţii şi femeile s-au spălat separat. Majoritatea clientelor erau japoneze şi nu le-au băgat în seamă pe Kyunghee şi pe Sunja. Se aşteptau la asta. După ce a scăpat de mizeria de pe drum şi s-a îmbăiat îndelung, Sunja se simţea de-a dreptul fericită. Şi-au pus lenjeria curată pe sub hainele de stradă şi s-au întors acasă curate şi gata de culcare. Yoseb părea încrezător – da, viaţa în Osaka va fi grea, dar totul va fi bine. Vor face o supă gustoasă din pietre şi

amărăciune. Japonezii n-aveau decât să creadă ce vor. Nimic nu va conta, câtă vreme ei supravieţuiau şi răzbăteau în viaţă. Acum erau patru, a zis Kyunghee, în curând cinci. Erau mai puternici pentru că erau împreună.

— Nu-i aşa? a încheiat ea.

Kyunghee a luat-o de braţ pe Sunja şi amândouă i-au urmat pe bărbaţi spre casă.

Yoseb şi-a avertizat fratele:

— Să nu te amesteci în politică, în mişcarea muncitorească şi alte prostii din astea! Ţine capul plecat şi fă-ţi treaba. Nu accepta şi nu te alătura niciunei mişcări de independenţă sau partid socialist. Dacă te descoperă poliţia, o să te ducă la închisoare. Am văzut toate astea cu ochii mei.

Isak fusese prea tânăr şi prea bolnav ca să participe la Mişcarea de Independenţă de pe 1 martie, dar mulţi dintre iniţiatorii ei fuseseră absolvenţi ai seminarului din Pyongyang pe care-l urmase şi el. Mulţi dintre profesorii lui de la seminar participaseră la marşul din 1919.

— Sunt mulţi activişti aici? a şoptit Isak, deşi nu era nimeni în apropiere.

— Cred că da. Cei mai mulţi se află în Tokyo şi câţiva se ascund în Manciuria. În orice caz, dacă sunt prinşi, sunt ucişi. Dacă ai noroc, eşti deportat, dar asta se întâmplă rar. Te sfătuiesc să nu faci aşa ceva cât stai sub acoperişul meu. Nu pentru asta te-am invitat în Osaka. Ai o slujbă la biserică.

Isak se uita fix la Yoseb, care ridicase vocea.

— N-o să le dai nicio atenţie activiştilor, bine? a zis Yoseb sever. De-acum nu mai e vorba doar despre tine. Va trebui să te gândeşti la soţia şi la copilul tău.

Acasă, în Pyongyang, când se întremase suficient cât să pornească în călătorie spre Osaka, Isak se gândise să-i susţină pe patrioţi în lupta împotriva colonialismului. Acolo, lucrurile se înrăutăţeau. Până şi părinţii lui îşi vindeau din pământuri ca să poată să plătească noile taxe. Yoseb le trimitea bani acum. Isak considera că e creştineşte să se opună asupririi. Dar, în câteva luni, pentru Isak totul se schimbase. Slujba lui şi Sunja primau în faţa idealurilor lui iniţiale. Trebuia să se gândească la siguranţa celorlalţi.

Tăcerea lui Isak îl îngrijora pe Yoseb.

— Poliţia militară te va hăitui până când vei ceda sau vei muri, a continuat Yoseb. Şi sănătatea ta, Isak. Trebuie să ai grijă să nu te îmbolnăveşti din nou. Am văzut oameni arestaţi aici. Nu e ca acasă. Aici judecătorii sunt japonezi. Poliţia e japoneză. Legile sunt neclare. Şi nu poţi avea încredere în coreenii din aceste grupări independente. Există spioni care lucrează pentru ambele tabere. Şi în cluburile de poezie sunt spioni, la fel şi în biserici. În cele din urmă, toţi activiştii vor fi culeşi precum fructele

coapte din acelaşi copac. Te vor obliga să semnezi o declaraţie. Înţelegi? a întrebat Yoseb, încetinind pasul.

Din spate, Kyunghee a atins mâneca soţului ei.

— *Yobo,* îţi faci prea multe griji. Isak n-o să se amestece în aşa ceva. Hai să nu le stricăm prima seară aici!

Yoseb a încuviinţat din cap, dar neliniştea care-i dădea ghes era de necontrolat, aşa că simţea nevoia să-şi prevină fratele, cu riscul de a părea isteric. Yoseb îşi amintea ce bine fusese totul înainte de venirea japonezilor – avea zece ani când ţara lui devenise colonie. Şi totuşi, nu putea să facă ce făcuse fratele lor mai mare, Samoel, cu atâta curaj – să lupte şi să moară ca un martir. Protestele erau pentru tinerii fără familie.

— Mama şi tata o să mă omoare dacă te îmbolnăveşti iar sau dacă dai de necaz. O să mă ai pe conştiinţă. Chiar vrei să mă vezi mort?

Isak a cuprins cu braţul stâng umerii fratelui mai mare şi l-a îmbrăţişat.

— Cred că ai cam intrat la apă, a comentat Isak zâmbind.

— Tu asculţi ce spun eu? i-a şoptit Yoseb.

— Promit că o să fiu bun. Promit că o să te ascult. Nu trebuie să te îngrijorezi aşa. O să albeşti sau o să pierzi şi ultimele fire de păr care ţi-au mai rămas.

Yoseb a râs. De asta avusese nevoie – să-l ştie pe fratele lui aproape. Era plăcut să aibă alături pe cineva care-l cunoştea atât de bine, chiar dacă îl tachina. Soţia lui era o comoară, dar compania acestei persoane care-l ştia aproape de când se născuse era cu totul altceva. Gândul de a-l pierde pe Isak în faţa dubioasei lumi politice îl speriase şi îl făcuse să-i ţină o prelegere fratelui mai mic în prima lui noapte petrecută la Osaka.

— O adevărată baie japoneză. E minunat! a exclamat Isak. E unul din lucrurile grozave din această ţară, nu-i aşa?

Yoseb a încuviinţat din cap, rugându-se în sinea lui ca lui Isak să nu i se întâmple niciodată ceva rău. Imensa lui bucurie la gândul sosirii fratelui fusese de scurtă durată. Nu-şi dăduse seama că asta presupunea să-şi mai facă griji şi pentru altcineva.

În drum spre casă, Kyunghee le-a povestit lui Isak şi Sunjei despre celebrele magazine de tăiţei de lângă gară şi le-a promis c-o să-i ducă acolo. De îndată ce au ajuns acasă, Kyunghee a aprins luminile şi Sunja şi-a amintit că aici avea să locuiască de acum. Pe stradă era linişte şi era întuneric, iar micuţa colibă era scăldată într-o lumină caldă. Isak şi Sunja s-au îndreptat spre camera lor, iar Kyunghee le-a urat noapte bună, închizând uşa din panel în urma lor.

În încăperea fără ferestre era spaţiu doar cât să încapă o saltea şi un cufăr transformat în dulap. Pereţi joşi erau acoperiţi cu hârtie curată. Saltelele

tatami fuseseră periate şi curăţate de mână, iar Kyunghee umpluse plăpumile cu umplutură nouă, de bumbac. Camera avea propriul încălzitor cu kerosen, un model la un preţ mediu, mai frumos decât cel din salonaş, unde dormeau Kyunghee şi Yoseb, şi scotea un zumzet constant şi liniştitor.

Isak şi Sunja aveau să doarmă pe aceeaşi saltea. Înainte ca ea să plece de acasă, mama îi vorbise despre sex de parcă ar fi fost ceva cu totul nou pentru ea. Îi explicase ce aştepta un soţ de la o soţie. Îi mai zisese şi că relaţiile intime sunt permise în timpul sarcinii. *Fă tot ce poţi ca să-ţi satisfaci soţul. Bărbaţii au nevoie de sex.*

Din tavan atârna un singur bec electric, care arunca în cameră o lumină palidă. Sunja s-a uitat la el, iar Isak a ridicat privirea.

— Sigur eşti obosită, i-a zis el.

— Sunt bine.

Ea s-a lăsat pe vine ca să întindă pe podea salteaua împăturită şi plapuma. Cum avea să fie să doarmă cu Isak, acum soţul ei? Patul l-a făcut repede, dar încă mai purtau haine de stradă. Sunja şi-a scos lenjeria de noapte din bocceluţă – o cămaşă de noapte din muselină albă, pe care mama ei i-o cususe din două furouri mai vechi. Cum avea să se schimbe? A îngenuncheat pe saltea, cu cămaşa de noapte în mână.

— Vrei să sting lumina? a întrebat-o el.

— Da.

Isak a tras de şnur şi întrerupătorul a scos un ţăcănit puternic. În cameră era în continuare o lumină difuză, ce pătrundea din încăperea alăturată, de care era despărţită printr-o uşă cu panouri de hârtie. Dincolo de peretele subţire se afla strada. Trecătorii vorbeau tare. Din când în când, porcii din vecini guiţau. Părea că strada e înăuntru, nu afară. Isak şi-a scos hainele, rămânând în lenjeria de corp în care avea să doarmă şi pe care Sunja o văzuse deja, deoarece îi spăla veşmintele de luni întregi. Îl văzuse deja vomitând, deranjat la stomac şi tuşind sânge, simptome de boală pe care nicio soţie tânără nu ar fi trebuit să le vadă aşa devreme într-o relaţie. Într-un fel, locuiau împreună de mai multă vreme şi, cumva, mai intim decât majoritatea celor căsătoriţi şi fiecare dintre ei îl văzuse pe celălalt în situaţii de-a dreptul compromiţătoare. Nu trebuiau să se simtă încordaţi unul în prezenţa celuilalt, şi-a zis Isak. Şi totuşi, era stânjenit. Nu mai dormise niciodată cu o femeie şi, cu toate că ştia ce ar trebui să se întâmple, nu era foarte sigur cum ar trebui să înceapă.

Sunja şi-a scos hainele de zi. La baia comună, în lumina becurilor electrice, se speriase de dunga verticală şi întunecată care i se întindea de la pubis până sub sânii rotunzi şi umflaţi. S-a îmbrăcat în cămaşa de noapte.

Ca nişte copii proaspăt îmbăiaţi, s-au strecurat grăbiţi sub plapuma

albastră cu alb, purtând cu ei mirosul de săpun.

Ea ar fi vrut să-i spună ceva, dar nu ştia ce. Totul începuse cu boala lui, apoi ea făcuse ceva ruşinos, iar el o salvase. Poate că aici, în noul lor cămin, fiecare o putea lua de la capăt. Întinsă în camera pe care Kyunghee o pregătise pentru ei, se simţea plină de speranţă. Şi-a amintit că încercase să îl readucă pe Hansu înapoi cu puterea minţii, dar nimic din toate astea nu aveau sens. Acum voia să se dedice lui Isak şi copilului. Iar pentru asta trebuia să-l uite pe Hansu.

— Rudele tale sunt foarte amabile.

— Mi-ar plăcea să-i cunoşti şi pe părinţii mei. Tata seamănă cu fratele meu, e blând şi cinstit. Mama e o femeie înţeleaptă. Pare rezervată, dar şi-ar da şi viaţa ca să protejeze pe cineva. Ea zice că Kyunghee are dreptate în orice privinţă şi mereu îi ia apărarea, a adăugat el râzând discret.

Sunja a încuviinţat din cap, întrebându-se ce o face mama ei.

Isak şi-a apropiat capul de perna ei, iar ea şi-a ţinut răsuflarea.

Oare o dorea? se întreba. Cum era posibil?

El a observat că Sunja e îngrijorată, căci se încruntase de parcă încerca să vadă mai bine. Îi plăcea să fie cu ea; era pricepută şi foarte echilibrată. Nu era zăpăcită, ceea ce era important, pentru că, deşi nici el nu era aşa, Isak ştia că nu e întotdeauna raţional. Îndemânarea ei avea să compenseze pentru ceea ce tatăl lui numise cândva „firea lui ineficientă". Călătoria lor de la Busan până aici ar fi fost dificilă pentru oricine, ca să nu mai vorbim de o femeie însărcinată, dar ea nu se plânsese deloc şi nu spusese o vorbă urâtă. Ori de câte ori el uita să mănânce, să bea ceva ori să se îmbrace, ea îi amintea, fără urmă de dojană. Isak ştia să stea de vorbă cu oamenii, să pună întrebări şi sesiza repede îngrijorarea din vocea cuiva; ea părea să înţeleagă cum poţi să supravieţuieşti, lucru care lui nu îi reuşea întotdeauna. Isak avea nevoie de ea; un bărbat avea nevoie de o soţie.

— Mă simt mai bine astăzi. Nu mai simt apăsarea aceea în piept, i-a zis el.

— Poate că e datorită băii. Şi cinei delicioase. Nu-mi amintesc să mai fi mâncat vreodată atât de bine. Luna asta am avut parte de orez alb de două ori. Mă simt de parc-aş fi bogată.

Isak a râs.

— Mi-aş dori să-ţi pot oferi orez alb în fiecare zi.

În calitate de slujitor al Domnului, Isak nu trebuia să se gândească la ce o să mănânce, unde o să doarmă sau cu ce o să se îmbrace, dar acum, că era căsătorit, şi-a zis că s-ar cuveni să fie atent la nevoile ei.

— Nu, nu. Nu asta am vrut să spun. Doar că m-a luat prin surprindere. Nu e nevoie să mâncăm lucruri atât de scumpe.

Sunja s-a dojenit aspru în sinea ei, fiindcă nu voia ca el să o creadă o

răsfățată.

— Și mie îmi place orezul alb, a zis el, deși rareori se gândea la ce mănâncă. Voia să o mângâie pe umăr ca să o liniștească și nu ar fi ezitat dacă ar fi fost îmbrăcați, dar, întinși atât de aproape unul de celălalt și îmbrăcați atât de sumar, a preferat să-și țină mâinile pe lângă corp.

Ea voia să vorbească în continuare. Îi era mai ușor să șușotească pe întuneric cu el. Fusese ciudat să-i vorbească pe feribot sau în tren, când nu aveau altceva de făcut decât să poarte conversații lungi.

— Fratele tău e foarte interesant. Mama mi-a zis că spunea povești amuzante și-l făcea pe tata să râdă…

— Nu ar trebui să am un preferat, dar el mi-a fost mereu cel mai apropiat dintre frați. Când eram copii, era certat adesea pentru că nu suporta să meargă la școală. Fratele meu citea și scria cu dificultate, dar știe să se poarte cu oamenii și are o memorie formidabilă. Nu uită niciodată nimic din ce aude și învață orice limbă străină numai dacă o aude vorbindu-se. Știe chineză, engleză și rusă. Dintotdeauna s-a priceput să repare tot soiul de mașinării. În orașul nostru, toată lumea îl iubea și nimeni nu voia să plece în Japonia. Tata își dorea ca el să devină medic, dar a fost imposibil, fiindcă nu putea să stea locului să studieze. Profesorii îl pedepseau aspru tot timpul, pentru că nu își dădea silința. Își dorea ca el să fie cel bolnav și care să stea acasă. Profesorii veneau acasă ca să-mi predea mie, iar uneori el mă punea să fac temele în locul lui atunci când chiulea de la școală ca să meargă la pescuit sau la scăldat cu prietenii. Cred că a venit în Osaka doar ca să nu se certe cu tata. Voia să facă avere și știa că nu va ajunge niciodată doctor. Nu-și imagina cum ar putea să câștige vreodată bani în Coreea, când compatrioții lui onești își pierdeau proprietățile în fiecare zi.

Niciunul nu a mai zis nimic, în schimb au ascultat zgomotele străzii – o femeie care le striga copiilor să intre în casă, un grup de cherchelițicare cântau fals *Arirang, arirang, arariyo…*[13]*.* În curând au auzit sforăitul lui Yoseb și respirația ușoară și regulată a lui Kyunghee, de parcă ar fi fost lângă ei.

Isak i-a pus mâna pe pântece, dar nu a simțit nicio mișcare. Sunja nu vorbea niciodată despre copil, totuși, el se întreba ce se întâmplă cu pruncul care crește în ea.

— Un copil e un dar de la Domnul, i-a spus el.

— Așa ar trebui, cred…

— Ai burta caldă, a constatat el.

Pielea de pe palmele ei era aspră din cauza bătăturilor, dar cea de pe

[13] Melodie populară, considerată imnul neoficial al Coreei.

pântece era netedă şi întinsă ca o ţesătură fină. Isak era cu soţia lui şi ar fi trebuit să fie mai sigur pe el, dar nu era. Între picioare, penisul i se umflase – lucru care i se întâmpla în fiecare dimineaţă încă de când era adolescent, dar care se simţea cu totul altfel acum, când stătea întins lângă o femeie. Bineînţeles că îşi imaginase cum trebuie să fie, dar nu anticipase căldura, apropierea respiraţiei fetei şi teama că ea s-ar putea să nu-l placă. Mâna lui i-a cuprins sânul generos şi greu. Respiraţia ei s-a accelerat.

Sunja a încercat să se relaxeze. Hansu nu o atinsese niciodată cu atâta atenţie şi blândeţe. Când se întâlneau în golf, sexul începea în grabă, fără ca ea să ştie ce înseamnă – o pătrundea într-un mod bizar, iar faţa lui îşi schimba trăsăturile de uşurare şi recunoştinţă, după care ea simţea nevoia să se spele pe picioare în apa rece a mării. Hansu avea obiceiul să o mângâie pe bărbie şi pe gât cu ambele mâini. Îi plăcea să îi dezmierde părul. Odată, îi ceruse să-şi despletească cosiţele, iar ea o făcuse şi astfel întârziase acasă. În pântecele ei creştea copilul lui, dar el nu putea să-l simtă pentru că nu le mai era alături.

A deschis ochii. Şi Isak stătea cu ochii deschişi şi îi zâmbea, masându-i sfârcul cu palma. Atingerea lui o excita.

— *Yobo,* i-a zis el.

Era soţul ei şi avea să-l iubească.

14.

A doua zi, dimineaţă devreme, folosindu-se de harta pe care fratele Yoseb i-o desenase pe o bucată de hârtie cerată, Isak s-a dus la Biserica Prezbiteriană Hanguk – o căsuţă din şipci de lemn, de pe o stradă lăturalnică din Ikaino, la câţiva paşi de principala *shotengai*[14]*,* al cărei unic semn distinctiv era o umilă cruce albă, pictată pe o uşă maro, din lemn.

Paracliserul Hu, un tânăr chinez, crescut de pastorul Yoo l-a condus în biroul bisericii. Pastorul Yoo îi consilia pe un tânăr şi pe sora acestuia. Hu şi Isak au aşteptat la uşă. Ea vorbea încet, iar Yoo dădea din cap, înţelegător.

— Să vin mai târziu? l-a întrebat Isak pe Hu în şoaptă.

— Nu, domnule.

Hu, un om realist, l-a studiat atent pe noul preot: Baek Isak nu părea prea puternic. Hu era impresionat de frumuseţea lui vădită, dar considera că un

[14] În Japonia, arteră comercială, de obicei acoperită, pe care de regulă nu există baruri şi viaţă de noapte, magazinele închizându-se de obicei înainte de orele unsprezece, cel târziu douăsprezece noaptea.

bărbat în floarea vârstei ar trebui să aibă o statură mai impozantă. Pastorul Yoo fusese cândva mult mai solid, capabil să alerge pe distanţe lungi şi să joace fotbal cu agilitate. Acum îmbătrânise şi scăzuse în înălţime. Suferea de cataractă şi de glaucom.

— Pastorul Yoo a întrebat în fiecare dimineaţă despre dumneata. Nu ştiam când soseşti. Dacă am fi ştiut că ajungi ieri, aş fi venit să te iau de la gară.

Hu nu avea mai mult de douăzeci de ani. Vorbea foarte bine japoneză şi coreeană şi avea maniere de om mult mai în vârstă. Purta o cămaşă albă, veche, cu guler uzat, băgată în pantalonii maro, de lână. Puloverul bleumarin, tricotat din lână aspră, era peticit pe alocuri. Purta haine rămase de la misionarii canadieni, care nu avuseseră nici ei mare lucru.

Isak s-a răsucit şi a tuşit.

— Copile, cine e acolo, cu tine? a întrebat Yoo, întorcând capul la auzul vocilor de la uşă şi împingându-şi pe nas ochelarii grei, cu ramă de baga, cu toate că nici asta nu-i ascuţea prea mult vederea.

Dincolo de ceaţa grea şi lăptoasă care-i acoperea ochii, expresia lui a rămas calmă şi sigură. Avea auzul fin. Nu distingea siluetele celor de la uşă, dar ştia că unul este Hu, orfanul din Manciuria, abandonat odinioară la biserică de un ofiţer japonez, şi că bărbatul cu care vorbea avea o voce necunoscută.

— Pastorul Baek, i-a răspuns Hu.

Cei doi fraţi care stăteau pe podea, lângă pastor, s-au întors cu o plecăciune.

Yoo era nerăbdător să încheie întrevederea cu băiatul şi sora lui, care încă nu găsiseră soluţia pentru problemele lor.

— Vino aici, Isak. Mie îmi e mai greu să ajung până la tine.

El i-a dat ascultare.

— Ai sosit, în sfârşit! Aleluia! a exclamat Yoo, punându-i uşor mâna dreaptă pe cap. Domnul să te binecuvânteze, dragul meu copil!

— Îmi pare rău că a trebuit să mă aşteptaţi atât. Am ajuns aseară în Osaka, i-a spus Isak.

Pupilele bătrânului pastor, care nu focalizau imaginile, erau înconjurate de un iris argintiu. Nu era orb, dar starea lui era gravă. Deşi aproape că nu mai vedea deloc, preotul părea o persoană puternică. Stătea drept şi ferm.

— Vino mai aproape, fiule!

Isak a înaintat şi bătrânul l-a apucat mai întâi de mâini, apoi i-a luat faţa între palmele lui mari.

Fratele şi sora priveau scena fără să scoată niciun cuvânt. Hu îngenunchease în prag, aşteptând instrucţiunile pastorului.

— Ai fost trimis la mine, să știi, a spus Yoo.

— Mulțumesc că mi-ați permis să vin.

— Mă bucur că în cele din urmă ai ajuns. Ți-ai adus și soția? Hu mi-a citit scrisoarea ta.

— Azi e acasă. O să vină duminică.

— Da, da, a încuviințat din cap bătrânul. Enoriașii vor fi fericiți să te aibă alături. A! Ar trebui să-ți prezint această familie!

Cei doi frați s-au plecat încă o dată în fața lui Isak. Observaseră că pastorul era mai vesel decât îl văzuseră vreodată.

— Au venit pentru că se confruntă cu o problemă de familie, i-a explicat Yoo lui Isak, după care s-a întors spre cei doi.

Tânăra nu reușea prea bine să-și ascundă iritarea. Cei doi proveneau dintr-un sat din Jeju și erau mult mai puțin politicoși decât tinerii de la oraș. Fata cu pielea măslinie și cu păr des și negru mustea de sănătate. Era deosebit de drăguță și părea foarte inocentă. Purta o cămașă albă, cu mâneci lungi, încheiată până la gât, și o pereche de *mompei*[15] mov.

— El este noul preot, Baek Isak. Ați vrea să cerem și sfatul dumnealui?

Tonul lui Yoo nu a lăsat loc de proteste din partea fraților.

Isak le-a zâmbit. Tânăra avea în jur de douăzeci de ani, în timp ce fratele ei era mai tânăr.

Chestiunea era complicată, dar deloc neobișnuită. Fratele și sora se certau din pricina banilor. Fata acceptase cadouri în bani din partea unui japonez, director al fabricii de textile pentru care lucra. Directorul, mai bătrân decât tatăl lor, era căsătorit și avea cinci copii. O ducea la restaurante și îi oferea bijuterii fără valoare și bani. Fata le trimisese toți banii acasă părinților care locuiau împreună cu un unchi nevoiaș. Fratele considera că nu e bine să accepte mai mult decât salariul, dar ea nu era de acord cu el.

— Ce vrea de la ea? l-a întrebat deschis fratele pe Isak. Ar trebui să o convingem să renunțe. E un păcat.

Yoo și-a plecat capul, obosit de intransigența lor.

Tânăra era furioasă că trebuise să vină aici și să asculte acuzațiile fratelui mai mic.

— Japonezii au confiscat ferma unchiului nostru. Nu mai putem lucra acasă, fiindcă nu mai există slujbe. Dacă un japonez se oferă să îmi dea bani de buzunar ca să iau cina cu el, nu văd nimic rău în asta, a zis fata. Aș primi de două ori mai mult, dacă aș putea. Dar nu îmi oferă chiar atât.

— Așteaptă ceva de la tine și e și zgârcit, a spus fratele ei, dezgustat.

— Nu l-aș lăsa niciodată pe Yoshikawa-san să se atingă de mine. Stau

[15] Pantaloni largi, purtați în Japonia, în special de femei.

alături de el, zâmbesc şi îl ascult vorbind despre familia şi despre munca lui.

Nu a menţionat nimic despre faptul că îi turna de băut şi că purta rujul pe care el i-l cumpărase şi pe care şi-l ştergea de pe buze înainte să ajungă acasă.

— Te plăteşte ca să flirtezi cu el. Asta-i comportament de femeie uşoară! a strigat de data asta fratele ei. Femeile serioase nu ies la restaurant cu bărbaţi căsătoriţi! Tata a zis că e răspunderea mea să am grijă de ea cât lucrăm în Japonia. Şi ce dacă e mai mare decât mine? Ea e femeie, iar eu, bărbat. Nu mai pot să accept una ca asta. Nu o să permit aşa ceva!

Fratele era cu patru ani mai mic decât sora lui de nouăsprezece ani. Locuiau cu o verişoară mai îndepărtată, într-o casă supraaglomerată din Ikaino. Verişoara, o femeie în vârstă, nu-i deranja niciodată câtă vreme îşi plăteau partea lor de chirie. Nu venea la biserică, aşa că pastorul Yoo nu o cunoştea.

— Tata şi mama mor de foame acasă. Unchiul nu-şi poate hrăni propria soţie sau copiii. În clipa asta mi-aş vinde şi o mână, dacă aş putea. Dumnezeu vrea să-mi respect părinţii. E un păcat să nu mă îngrijesc de binele lor. Dacă trebuie să fiu dezonorată…

Tânăra a început să plângă.

— Nu e posibil ca Domnul să ni-l fi scos în cale pe Yoshikawa-san drept răspuns la toate problemele noastre?

S-a uitat la pastorul Yoo, care a luat-o de mâini şi şi-a plecat capul, rugându-se.

Nu era deloc neobişnuit să audă astfel de raţionamente ivite din dorinţa de a transforma faptele rele în unele bune. Nimeni nu şi-a dorit vreodată să audă că Dumnezeu lucrează astfel. Domnul nu şi-ar dori nicicând ca o tânără să-şi vândă trupul pentru a-i respecta o poruncă. Păcatele nu puteau fi spălate de rezultatele bune.

— *Aigoo*[16]*,* a oftat Yoo, cât de greu trebuie să fie să porţi pe umerii tăi mici greutatea acestei lumi! Părinţii tăi ştiu de unde ai toţi banii?

— Ei cred că din salariu, dar salariul de-abia ne ajunge pentru chirie şi cheltuieli curente. Fratele meu trebuie să meargă la şcoală. Mama mi-a zis că e datoria mea să termine el şcoala. Fratele meu insistă să renunţe ca să poată lucra, dar pe termen lung ar fi greşit. Aşa vom rămâne pentru totdeauna cu nişte slujbe îngrozitoare. Asta, dacă nu ştim să citim şi să scriem în japoneză.

Isak era uimit de judecata ei. Se vede treaba că analizase situaţia pe îndelete. Era cu şase ani mai mare decât ea şi nu se gândise la asemenea

[16] „Doamne!" – în lb. coreeană în orig.

lucruri. El nu le dăduse părinților niciun sen din salariu, pentru că nu câștigase niciun ban până atunci. În scurta perioadă în care slujise ca laic la biserica de acasă nu fusese plătit, pentru că biserica avea atât de puține pentru clericii bătrâni, iar credincioșii aveau nevoi foarte mari. Nu era sigur cât o să câștige aici. Când fusese chemat să slujească în această parohie, nu discutaseră despre condițiile materiale. A presupus că remunerația va fi suficient de mare cât să se poată întreține pe el, iar acum și familia lui. Cum avusese dintotdeauna bani în buzunar și pentru că îi obținea rapid atunci când le cerea părinților sau fratelui său. Isak nu pusese niciodată în balanță cât câștiga și cât cheltuia. În prezența acestor tineri însă, se simțea ca un prost și un egoist.

— Pastore Yoo, vrem să hotărăști dumneata. Ea refuză să mă asculte. Eu nu pot să o controlez unde se duce după lucru. Dacă o să se vadă în continuare cu libidinosul ăla, el o să facă până la urmă o ticăloșie și nimănui n-o să-i mai pese de ce se întâmplă cu ea. Pe dumneata o să te asculte, i-a șoptit tânărul. Trebuie să o facă.

Fata a rămas cu capul plecat. Nu voia ca pastorul să o desconsidere. Zilele de duminică erau foarte speciale pentru ea. Biserica era singurul loc unde se simțea bine. Nu făcea nimic nelalocul lui cu Yoshikawa-san, însă era sigură că soția lui nu e la curent cu întâlnirile lor. În plus, de multe ori el voia să o țină de mână și, deși nu vedea nimic rău în asta, nu i se părea un gest complet nevinovat. Nu de mult îi ceruse să-l însoțească la un minunat *onsen*[17] din Kyoto, dar ea îl refuzase, pretextând că trebuie să pregătească masa pentru fratele ei.

— Trebuie să ne susținem familia, e adevărat, a început Yoo, iar fata părea vizibil ușurată, totuși trebuie să ne păstrăm virtutea – e mult mai de preț decât banii. Trupul e un templu sacru în care sălășluiește Sfântul Duh. Îngrijorarea fratelui tău e justificată. Dincolo de credință, practic, dacă te vei căsători, puritatea și reputația ta vor fi la fel de importante. Oamenii le judecă aspru pe fete pentru faptele indecente, fie ele și simple accidente. E greșit, dar așa funcționează această lume plină de păcate, le-a explicat Yoo.

— Dar nu poate să renunțe la școală, domnule. I-am promis mamei… a zis fata.

— E tânăr. Se poate duce la școală și mai târziu, a contrazis-o Yoo, deși era conștient că erau slabe șanse să se întâmple așa.

La auzul vorbelor lui, fratele și-a recăpătat buna dispoziție. Nu se așteptase la această sugestie. Ura școala. Profesorii japonezi îl considerau un prost, iar copiii îl batjocoreau zi de zi din pricina hainelor și a accentului.

[17] Izvor cu apă termală.

Băiatul plănuia să facă rost de cât mai mulţi bani, astfel încât sora lui să poată renunţa la slujbă sau să-şi găsească de lucru în altă parte, iar el să poată trimite bani familiei în Jeju.

Tânăra suspina.

Yoo a înghiţit în sec, apoi a spus calm:

— Ai dreptate, ar fi mai bine dacă fratele tău s-ar putea duce la şcoală. Chiar şi pentru un an, doi, ca să înveţe să citească şi să scrie. Nicio altă alegere nu e mai potrivită decât educaţia, desigur. Ţara noastră are nevoie să fie condusă de o generaţie nouă de oameni cultivaţi.

Tânăra s-a liniştit, crezând că pastorul îi va lua apărarea. Nu îşi dorea să continue să se vadă cu Yoshikawa, un bătrân prost, care mirosea a camfor, însă credea că prezenţa ei aici, în Osaka, e pentru o cauză nobilă, că îi aşteaptă un viitor decent dacă ea va munci, iar fratele ei va merge la şcoală.

Isak îl asculta pe Yoo plin de admiraţie, observând că bătrânul preot este un povăţuitor extraordinar, înţelegător şi autoritar deopotrivă.

— Momentan, Yoshikawa-san nu-ţi doreşte decât compania, dar mai târziu s-ar putea să vrea şi alte lucruri, şi astfel te vei trezi că-i eşti datoare. Te vei simţi obligată. S-ar putea să te temi ca nu cumva să-ţi pierzi slujba. Şi atunci, s-ar putea să fie prea târziu. Poate acum crezi că te foloseşti de el, dar oare aşa suntem noi? Îi exploatăm pe alţii pentru că am fost exploataţi la rândul nostru, draga mea copilă?

Isak a încuviinţat din cap, mulţumit de compasiunea şi de înţelepciunea pastorului. El nu ar fi ştiut ce să spună.

— Isak, vrei să-i binecuvântezi pe aceşti copii? l-a îndemnat Yoo, iar Isak a început să se roage pentru ei.

Fraţii au plecat fără nicio vorbă şi, cu siguranţă, aveau să revină duminică la slujbă.

∵

Paracliserul, care între timp se făcuse nevăzut, s-a întors cu trei boluri mari, pline cu tăiţei din făină de grâu, scăldaţi într-un sos de fasole neagră. Cei trei bărbaţi s-au rugat înainte să mănânce. S-au aşezat pe podea, cu picioarele încrucişate şi cu mâncarea fierbinte dinainte, pe măsuţa joasă pe care Hu o încropise din câteva lădiţe abandonate. În cameră era răcoare şi se simţea lipsa pernelor de podea. Isak a fost surprins de constatarea lui. Întotdeauna crezuse că nu îi pasă de astfel de detalii rafinate, dar nu era deloc confortabil să stai pe o podea din ciment.

— Serveşte, fiule! Hu este un bucătar desăvârşit. Fără el, aş muri de foame, a zis Yoo şi s-a apucat să mănânce.

— Credeţi că tânăra n-o să se mai vadă cu el? l-a întrebat Hu pe pastorul Yoo.

— Dacă fata rămâne însărcinată, Yoshikawa o va alunga, prin urmare fratele ei tot va rămâne fără şcoală. Directorul e un romantic bătrân şi netot, care vrea să fie cu o fată şi să se simtă îndrăgostit. Aşa că va trebui să se culce cu ea, iar într-un sfârşit îşi va pierde interesul. Nu e greu să pătrunzi în mintea bărbaţilor şi a femeilor, i-a spus Yoo. Ar fi indicat să nu se mai vadă cu directorul, iar fratele ei trebuie să-şi găsească o slujbă. Bine-ar fi ca ea să-şi schimbe imediat locul de muncă. Împreună, vor face rost de suficienţi bani ca să supravieţuiască şi să le poată trimite şi părinţilor.

Isak era surprins de schimbarea survenită în tonul pastorului. Vocea lui suna rece, aproape trufaşă.

Hu a încuviinţat din cap şi şi-a mâncat tăiţeii în linişte, parcă meditând profund la cele auzite.

Yoo s-a întors spre Isak.

— Am văzut asta de multe ori. Fetele cred că sunt stăpâne pe situaţie, fiindcă aceşti bărbaţi par foarte flexibili, dar, de fapt, bietele de ele sfârşesc prin a plăti scump propriile greşeli. Dumnezeu iartă, dar lumea nu.

— Aşa e, a murmurat Isak.

— Soţia ta se simte bine? Aveţi suficient spaţiu acasă la fratele tău?

— Da. Fratele meu are destul loc. Soţia mea este însărcinată.

— Aşa de repede! E minunat! a exclamat Yoo încântat.

— E minunat! a întărit Hu, plin de entuziasm, părând pentru prima dată mai tânăr.

Lui Hu îi plăceau slujbele datorită copiilor care alergau prin spatele sanctuarului. Înainte să vină în Japonia, locuise într-un orfelinat şi adorase să audă glasuri de copii.

— Unde locuieşte fratele tău?

— La câteva minute de aici. Înţeleg că e greu să găseşti un cămin bun.

— Nimeni nu le închiriază locuinţe coreenilor, a râs Yoo. În calitate de pastor, vei avea ocazia să vezi cum trăiesc coreenii aici. Nici nu-ţi poţi imagina: câte doisprezece într-o cameră de două persoane, în care femeile şi bărbaţii dorm cu rândul. Porci şi pui crescuţi în casă. Locuinţe fără apă curentă. Fără încălzire. Japonezii consideră că toţi coreenii sunt murdari, dar problema e că ei nu au de ales decât să trăiască în sărăcie. Am văzut aristocraţi din Seul ajunşi în sapă de lemn, fără bani pentru baia comunală, îmbrăcaţi în zdrenţe şi desculţi, motiv pentru care nu li se încredinţa nici măcar o slujbă de hamal la piaţă. Nu aveau unde să se ducă. Însă nici cei care aveau un loc de muncă şi bani nu găseau o locuinţă. Unii se instalau ilegal în câte o casă.

— Celor care au fost aduşi aici de fabricile japoneze nu li s-au pus la dispoziţie adăposturi?

— Minele şi fabricile au tabere în zone cum ar fi Hokkaido, dar ele nu sunt pentru familii. Şi nici în tabere nu e mai bine. Condiţiile sunt deplorabile, i-a împărtăşit Yoo impasibil.

Încă o dată vocea lui părea insensibilă, fapt care l-a surprins pe Isak. Când cei doi fraţi fuseseră acolo, Yoo păruse îngrijorat de dificultăţile cu care se confruntau.

— Unde locuiţi? l-a întrebat Isak.

— Dorm în birou. În colţul acela, i-a răspuns Yoo, arătând spre sobă. Iar Hu doarme în colţul celălalt.

— Dar nu văd nicio saltea sau aşternuturi…

— Sunt în dulap. Hu face paturile în fiecare seară, iar dimineaţa le strânge. V-am putea face loc ţie, soţiei şi familiei voastre, dacă nu aveţi unde să dormiţi. Prin asta am compensa puţin munca ta.

— Mulţumesc, domnule, dar cred că momentan suntem bine aşa.

Hu a dat din cap înţelegător, deşi i-ar fi plăcut să locuiască sub acelaşi acoperiş cu un bebeluş. Însă în clădirea bisericii era prea curent pentru un copil.

— Şi cu mâncarea cum faceţi?

— Hu găteşte pe soba din spatele casei. Avem acolo o chiuvetă cu apă curentă. Baia e tot în spate. Misionarii le-au instalat acolo, din fericire.

— Dumneavoastră nu aveţi familie? l-a întrebat Isak pe Yoo.

— Soţia mea a murit la doi ani după ce am ajuns aici. Adică acum cincisprezece ani. Iar copii nu am avut, a adăugat Yoo. Dar Hu îmi este ca un fiu. E o binecuvântare pentru mine. Şi acum ai venit şi tu ca să ne binecuvântezi pe amândoi.

Hu s-a îmbujorat, mulţumit de cele auzite.

— Cu banii cum te descurci? s-a interesat Yoo.

— Despre asta voiam să vă vorbesc, a zis Isak şi s-a întrebat dacă ar fi indicat să discute subiectul de faţă cu Hu, dar apoi şi-a dat seama că tânărul trebuia să fie prezent, căci el era ca un ochi al pastorului.

Yoo a ridicat capul şi a vorbit pe un ton ferm, ca un negustor şiret:

— Salariul tău va fi de cincisprezece yeni pe lună. Nu-ţi ajunge să trăieşti. Hu şi cu mine nu avem un salariu. Ne plătim doar cheltuielile de întreţinere. În plus, nici pe aceştia nu-ţi pot garanta că-i vei primi în fiecare lună. Bisericile din Canada ne trimit un mic ajutor, însă nu soseşte constant, iar congregaţia noastră nu ne oferă prea mult. O să te descurci?

Isak nu ştia ce să spună. Habar n-avea cu cât trebuia să contribuie acasă la fratele lui. Nici nu-şi putea imagina să-i ceară să-i întreţină pe el, pe soţia şi pe copilul lor.

— Familia ta nu te poate ajuta?

Yoo se gândise bine înainte să-l angajeze pe Isak. Familia băiatului deţinea pământuri în Pyongyang. Cunoştinţele lui de acolo îi spuseseră că ar fi înstăriţi, aşa că salariul lui nu avea să fie important. I se zisese că nici măcar nu ceruse remuneraţie cât timp slujise ca preot laic. Isak era bolnăvicios şi nu era un angajat prea puternic. Yoo contase pe un posibil sprijin financiar adus bisericii de familia tânărului.

— Nu… nu pot să solicit ajutorul fratelui meu, domnule.

— O! Serios?

— Iar de data aceasta părinţii nu mă pot ajuta.

— Înţeleg.

Lui Hu îi părea rău de tânărul pastor, care arăta uimit şi ruşinat deopotrivă.

— Părinţii noştri şi-au vândut mare parte din terenuri ca să-şi plătească impozitele şi acum situaţia lor este precară. De o vreme, fratele meu le trimite bani ca să se descurce. Bănuiesc că totodată îi ajută şi pe cei din familia cumnatei mele.

Yoo a încuviinţat din cap. Nu se aşteptase la asta, dar era de înţeles, desigur. Familia lui Isak nu era diferită de toate celelalte cărora guvernul colonial le impusese biruri uriaşe. Mizase pe faptul că Isak se va putea întreţine singur. Dată fiind vederea lui slăbită, Yoo avea nevoie de un pastor bilingv, care să-l ajute să-şi scrie predicile şi totodată să rezolve problemele administrative în legătură cu oficialităţile locale.

— Presupun că prinoasele aduse bisericii nu sunt multe… a zis Isak.

— Nu, a clătinat din cap Yoo cu putere. De obicei vin între şaptezeci şi cinci şi optzeci de persoane la slujbă duminică dimineaţa, dar numai cinci sau şase dintre enoriaşii mai înstăriţi aduc prinoase. Restul abia îşi permit două mese frugale pe zi.

Hu a luat bolurile goale de pe masă.

— Domnul a avut întotdeauna grijă de noi, i-a explicat el.

— Aşa e, fiule! Bine ai zis!

Yoo i-a zâmbit, dorindu-şi să-i fi putut oferi tânărului o educaţie. Băiatul era înzestrat cu o inteligenţă înnăscută şi era foarte capabil. Ar fi putut ajunge un învăţat sau poate chiar pastor.

— Găsim noi o cale, a reluat Yoo. Trebuie să fii foarte dezamăgit.

Îşi luase din nou tonul pe care i se adresase şi fetei de mai devreme.

— Vă sunt recunoscător pentru slujba oferită, domnule. Voi discuta cu familia mea despre salariu. Hu are dreptate, desigur. Domnul ne va da tot ce ne trebuie.

— Tot ce mi-a trebuit, mâna Ta mi-a dăruit. Mare e grija ta, Doamne, asupra mea! a intonat pastorul Yoo cu vocea lui puternică, de tenor. Domnul

ni te-a trimis în biserica noastră. Cu siguranţă El se va îngriji de toate nevoile noastre materiale.

15.

Vara a venit repede. La Osaka soarele ardea mai puternic decât acasă, iar umiditatea crescută îi încetinea Sunjei mişcările şi aşa greoaie. Cu toate acestea, zilele de lucru erau uşoare, iar până la naşterea copilului, ea şi Kyunghee nu trebuiau să aibă grijă decât de ele şi de soţii lor, care nu se întorceau acasă decât seara târziu. Isak petrecea zile şi nopţi întregi la biserică, ocupându-se de nevoile congregaţiei tot mai extinse, iar Yoseb lucra la fabrica de biscuiţi în timpul zilei şi seara repara maşini în fabricile din Ikaino, pentru câţiva bani în plus. Treburile zilnice ca gătitul, spălatul de rufe şi dereticatul pentru patru persoane nu erau la fel de copleşitoare ca întreţinerea unui han. Viaţa Sunjei părea un lux în comparaţie cu existenţa pe care o dusese în Busan.

Îi plăcea să-şi petreacă ziua cu Kyunghee, căreia îi spunea Soră. După două luni, ajunseseră să se bucure de o strânsă prietenie – un dar neaşteptat pentru două femei care nici nu ceruseră, nici nu se aşteptaseră la prea multă fericire. Kyunghee nu mai stătea singură în casă toată ziua, iar Yoseb era recunoscător că Isak o luase de soţie pe fata de la han şi că o adusese la ei.

Pentru Yoseb şi Kyunghee, motivul sarcinii Sunjei era de mult un subiect rezolvat, căruia îi inventaseră singuri o explicaţie: fata fusese abuzată, nu fusese vina ei, şi Isak o salvase pentru că îi stătea în fire să facă sacrificii. Nimeni nu-i ceruse să intre în amănunte, iar Sunja nu vorbea despre asta.

Kyunghee şi Yoseb nu putuseră avea copii, dar ea nu se descurajase. Sara din Biblie avusese un copil la bătrâneţe, aşa că ea nu credea că Dumnezeu o uitase. Femeie cucernică, îşi petrecea timpul ajutând mamele sărmane la biserică. Era totodată o casnică chibzuită, capabilă să economisească orice sen în plus pe care i-l încredinţa soţul ei. Fusese ideea lui Kyunghee să cumpere casa din Ikaino din banii de la tatăl lui Yoseb şi cu zestrea ei, chiar şi atunci când el stătuse în cumpănă. „De ce să plătim chirie proprietarului şi la sfârşitul lunii să nu rămânem cu nimic?" motivase ea. Cum Kyunghee respecta cu sfinţenie bugetul de cheltuieli, reuşiseră să le trimită bani părinţilor ei şi părinţilor lui, căci ambele familii îşi pierduseră tot terenul arabil.

Visul ei era să-şi deschidă propria afacere, să vândă *kimchi* şi murături în piaţa acoperită de lângă gara Tsuruhashi, iar când Sunja s-a mutat cu ei, a

găsit în sfârşit o persoană dispusă să îi asculte planurile. Yoseb nu era de acord ca ea să muncească pe bani. Îi plăcea să se întoarcă acasă la soţia lui drăguţă şi odihnită, care să aibă cina pregătită pentru el – motivul ideal pentru care un bărbat să muncească din greu, se gândea el. În fiecare zi, Kyunghee şi Sunja pregăteau mâncare pentru trei mese: supă fierbinte pentru un mic dejun tradiţional, prânzul pe care îl puneau la pachet, pentru ca bărbaţii să îl poată lua la lucru, şi o cină caldă. În lipsa frigiderului şi a vremii reci din Pyongyang, Kyunghee trebuia aici să gătească des, evitând astfel să se strice mâncarea.

Era neobişnuit de cald pentru un început de vară, iar gândul de a face supă pe soba de piatră din spatele casei nu ar fi îmbiat nicio femeie obişnuită, dar pe Kyunghee nu o deranja. Îi plăcea să se ducă la piaţă şi să plănuiască ce să mai pregătească pentru următoarele mese. Spre deosebire de majoritatea coreencelor din Ikaino, ea vorbea bine japoneza, putând astfel să negocieze preţul mărfii cu negustorii.

Când Kyunghee şi Sunja au intrat în măcelărie, Tanaka-san, proprietarul înalt şi tânăr, le-a întâmpinat cu un *Irasshai!*[18] apăsat.

Măcelarul şi ajutorul lui, Koji, erau încântaţi să le vadă pe drăguţa coreeancă şi pe cumnata ei însărcinată. Nu erau cliente însemnate. De fapt, cheltuiau foarte puţini bani, dar veneau constant şi, după cum îl învăţaseră pe Tanaka tatăl şi bunicul lui – erau a opta generaţie care conducea magazinul – plăţile zilnice, cumulative erau mai de preţ decât vânzările mari şi rare. Afacerea se baza pe cumpărăturile casnicelor şi, în plus, coreencele erau clientele preferate, pentru că, spre deosebire de localnice, ele nu obiectau prea mult. Se zvonea şi că unul dintre străbunicii lui fusese coreean sau *burakumin*[19], aşa că tânărul măcelar fusese învăţat de tatăl şi de mama lui să se poarte la fel cu toţi clienţii. Poate că vremurile se schimbaseră, dar meseria de măcelar, care presupunea că trebuie să atingă animalele moarte, continua să fie o ocupaţie ruşinoasă – principalul motiv pentru care peţitoarei îi era atât de greu să îi aranjeze o *omiai*[20] – şi Tanaka nu putea să nu simtă o anumită înrudire cu străinii.

Bărbaţii îi făceau ochi dulci lui Kyunghee, ignorând-o cu totul pe Sunja, care se obişnuise deja să treacă neobservată când mergeau undeva împreună. Elegantă în fustele până la genunchi şi cu bluzele ei albe, apretate,

---

[18] „Bun venit!", în lb. japoneză în orig.

[19] Pătură socială minoritară în Japonia Evului Mediu, ai cărei membri erau consideraţi barbari şi îndeplineau munci precum cea de gropar, latrinar, tăietor de vite, considerate de religia budistă nedemne pentru reprezentanţii aristocraţiei.

[20] „Căsătorie" – în lb. japoneză în orig. Pentru uşurarea lecturii autoare foloseşte în întregul volum transliterarea cu alfabet latin a cuvintelor din japoneză.

şi trecând cu uşurinţă drept profesoară sau soţie modestă de negustor, datorită trăsăturilor ei fine, Kyunghee era bine-venită aproape oriunde. Toată lumea o credea japoneză până când deschidea gura. Şi, chiar şi atunci, japonezii era amabili cu ea. Pentru prima dată în viaţă, Sunja şi-a dat seama cât de comună era ea şi ce straie nepotrivite avea. Se simţea urâtă în Osaka. Hainele ei tradiţionale, uzate, o diferenţiau în mod inevitabil de ceilalţi şi, cu toate că şi alţi coreeni mai bătrâni şi mai săraci din cartier le purtau, nu mai fusese niciodată privită cu atâta dispreţ, deşi nu intenţionase nicicând să atragă atenţia. În limitele bine definite în Ikaino, nimeni nu era privit cu insistenţă, dacă purta *hanbok*, dar, odată ce ieşeau din cartier şi se îndepărtau de gară, răceala faţă de coreeni era evidentă. Sunja ar fi preferat să poarte veşminte occidentale sau *mompei,* dar nu avea rost să cheltuiască bani pe alte materiale acum. Kyunghee i-a promis că îi va face haine noi după ce se va naşte copilul.

Kyunghee s-a plecat politicos în faţa bărbaţilor, iar Sunja s-a retras într-un colţ al magazinului.

— Cu ce vă putem ajuta astăzi, Boku-san? a întrebat-o Tanaka-san.

Chiar şi după două luni, Sunja încă era surprinsă să audă numele de familie al soţului ei pronunţat cu accent japonez. Conform legilor guvernului colonial, era obligatoriu ca toţi coreenii să aibă cel puţin două sau trei nume, dar acasă nu avusese nevoie de acest *tsumei* japonez – Junko Kaneda – scris pe actele ei, deoarece Sunja nu mergea la şcoală şi nu avea de rezolvat treburi oficiale. Numele ei de fată era Kim şi, totuşi, în Japonia, unde femeile luau numele de familie al soţului, ea era Sunja Baek, care se traducea cu Sunja Boku, iar în documente, în locul destinat *tsumei*-ului, era trecut acum Junko Bando. Atunci când coreenii trebuiseră să aleagă un nume de familie japonez, tatăl lui Isak alesese Bando, deoarece semănase cu termenul coreean *ban-deh,* care înseamnă „protest", transformând astfel numele lor japonez obligatoriu într-o glumă. Kyunghee o asigurase că în curând toate aceste nume aveau să devină ceva obişnuit.

— Ce gătiţi astăzi, Boku-san? a întrebat-o tânărul negustor.

— Îmi puteţi da câteva oase şi nişte rasol, vă rog? O să fac o supă, i-a răspuns ea în japoneză, cu vocea ei de prezentator de radio.

Asculta cu regularitate programe japoneze, ca să-şi îmbunătăţească accentul.

— Imediat.

Tanaka a luat trei oase mari din grămada de oase şi cozi de vită pe care le ţinea în recipientul cu gheaţă pentru clienţii coreeni. Japonezii nu foloseau oase. Apoi a ambalat o mână de bucăţi de carne.

— Asta-i tot?

Ea a încuviinţat din cap.

— Treizeci şi şase de seni, vă rog.

Kyunghee a deschis portofelul cu mărunţiş. Doi yeni şi şaizeci de seni trebuiau să le ajungă încă opt zile, până când Yoseb avea să le aducă plicul cu salariul.

— *Sumimasen desu*[21]*,* dar cât ar costa numai oasele?

— Zece seni.

— Scuzaţi-mă, astăzi voi lua doar oasele. Voi lua carne altă dată, vă promit.

— Desigur.

Tanaka s-a întors spre recipientul cu carne. Nu era prima dată când un client nu avea destui bani să plătească, dar, spre deosebire de ceilalţi, coreenii nu cereau nimic pe datorie, nu că el ar fi acceptat.

— Faceţi supă?

Tanaka se întreba cum e să ai o soţie aşa de elegantă, care să-ţi pregătească masa şi să fie totodată chibzuită până la ultimul bănuţ. El era primul copil la părinţi şi, deşi nerăbdător să se căsătorească, era încă burlac şi locuia cu mama lui.

— De care?

— *Seolleongtang,* i-a răspuns ea, privindu-l întrebător, curioasă dacă ştie ce înseamnă.

— Şi cum se face supa asta? a continuat Tanaka, îndoindu-şi tacticos braţele, sprijinindu-se de tejghea şi studiind cu atenţie chipul drăgălaş al lui Kyunghee.

Are dinţi frumoşi şi drepţi, şi-a zis el.

— Mai întâi speli oasele foarte bine cu apă rece. Apoi le fierbi şi arunci prima apă, în care ies tot sângele şi mizeria pe care nu vrei să le păstrezi în supă. Apoi pui din nou oasele în apă curată, rece şi le fierbi îndelung la foc mic, până când supa devine albă ca tofu. După aceea adaugi ridiche albă, ceapă tocată şi sare. E delicioasă şi foarte sănătoasă.

— Presupun că ar fi şi mai bună cu puţină carne.

— Şi cu orez alb şi tăiţei! De ce nu? a râs Kyunghee, ridicând mâna instinctiv ca să-şi acopere dinţii.

Amândoi au râs încântaţi, pricepând gluma, căci orezul era scump chiar şi pentru ei.

— Şi o serviţi cu *kimchi*[22]? a întrebat Tanaka.

Nu mai purtase niciodată până atunci o conversaţie aşa de lungă cu

[21] „Scuzaţi-mă!" - în lb. japoneză în orig.

[22] Garnitură tradiţional coreeană, foarte picantă, preparată dintr-o mare varietate de legume fermentate şi condimentate.

Kyunghee. Se simţea în largul lui să stea de vorbă cu ea în prezenţa vânzătorului şi a cumnatei ei.

— *Kimchi* pentru mine e cam picant, dar mi se pare bun cu pui sau porc la grătar.

— *Kimchi* e delicios în orice combinaţie. O să vă aduc puţin de acasă data viitoare.

Tanaka a desfăcut din nou pachetul cu oase şi a pus jumătate din carnea pe care o băgase la loc în cutia cu gheaţă.

— Nu e multă. Doar cât să aveţi pentru bebeluş, a zis Tanaka, zâmbindu-i Sunjei, care era surprinsă că măcelarul îi observase prezenţa. O mamă trebuie să se hrănească bine, dacă vrea să aducă pe lume un muncitor puternic pentru împărat.

— Nu pot să primesc nimic gratis, s-a opus Kyunghee şocată.

Nu înţelegea exact ce urmărea el, dar ştia cu siguranţă că astăzi nu-şi permitea să cumpere carne.

Sunja era derutată de conversaţia lor. Spuneau ceva despre *kimchi.*

— Sunteţi primul meu client pe ziua de azi. Dacă vă dau carnea asta o să-mi aducă noroc, i-a explicat Tanaka, umflându-se în pene ca orice bărbat conştient că poate oferi oricând doreşte ceva de preţ unei femei frumoase.

Kyunghee a pus cei zece seni în farfurioara imaculată de pe tejghea, a zâmbit şi a făcut câte o plecăciune în faţa fiecăruia dintre cei doi bărbaţi înainte să plece.

∵

Odată ieşite din magazin, Sunja a întrebat-o ce s-a întâmplat.

— Nu ne-a cerut bani pe carne. Nu am ştiut cum să-l conving să o ia înapoi.

— Te place. A fost un cadou din partea lui.

Sunja a chicotit, simţindu-se în pielea lui Dokhee, tânăra slujnică de la han, care făcea glume pe seama bărbaţilor ori de câte ori avea ocazia. Cu toate că îşi amintea adesea de mama ei, trecuse ceva vreme de când nu se mai gândise la cele două surori care rămăseseră acasă.

— De acum înainte, o să-l numim pe Tanaka-san prietenul tău.

Kyunghee a lovit-o în glumă pe Sunja, clătinând din cap.

— A zis că e pentru pruncul tău, ca să se facă mare şi să fie muncitor bun pentru ţară, a spus Kyunghee strâmbându-se. În plus, Tanaka-san ştie că sunt coreeancă.

— De când le pasă bărbaţilor de aşa ceva? Vecina Kim mi-a povestit despre doamna aceea tăcută care locuieşte la capătul străzii. E japoneză şi e soţia coreeanului care fabrică alcool acasă. Copiii lor sunt doar pe jumătate japonezi!

Povestea o şocase pe Sunja când o auzise prima oară, deşi tot ce-i spunea doamna Kim, care creştea porci, era şocant. Yoseb nu era de acord ca Sunja şi Kyunghee să stea de vorbă cu doamna Kim, care, în plus, nici nu mergea duminica la biserică. Nu aveau voie să discute nici cu japoneza, pentru că soţul ei era frecvent trimis la închisoare pentru trafic cu băuturi alcoolice.

— O să-mi fie dor de tine, dacă fugi cu măcelarul ăla drăguţ, i-a spus Sunja.

— Chiar dacă n-aş fi căsătorită, tot nu l-aş alege pe el. Zâmbeşte prea mult, a zis Kyunghee, făcându-i cu ochiul. Îl prefer pe supărăciosul de bărbată-meu, care-mi spune la tot pasul ce să fac şi se îngrijorează din orice.

— Hai, trebuie să cumpărăm legume! De-aia n-am cumpărat carne. Să vedem dacă găsim nişte cartofi de copt. N-ar fi buni pentru prânz?

— Surioară…

— Da? a aşteptat Kyunghee.

— Noi nu contribuim cu nimic la cheltuielile casei. Pentru mâncare, kerosen, plata băilor publice… N-am mai văzut asemenea preţuri în viaţa mea! La noi acasă aveam grădină şi nu cumpăram niciodată legume. Şi peştele! Mama nu ar pune gura, dacă ar şti cât costă. Acasă, făceam economie, şi totuşi nu ne dădeam seama cât de uşor îl obţineam – primeam peşte gratis de la musafirii noştri. În plus, aici, un măr costă mai mult decât costau coastele de vită în Busan. Mama era atentă cu banii, cum eşti şi tu, dar nici măcar ea nu reuşea să gătească mâncărurile delicioase pe care le prepari tu cu bani atât de puţini. Isak şi cu mine credem că ar trebui să-ţi dăm banii pe care îi câştigă el, ca să te ajute măcar cu bugetul pentru hrană.

Le era greu să accepte faptul că sora şi fratele nu voiau să-l lase pe Isak să plătească nici pentru cel mai mic lucru, totuşi, ei nu-şi permiteau să locuiască separat, cu chirie. Mai mult, chiar dacă şi-ar fi permis, sora lor s-ar fi simţit profund rănită dacă s-ar fi mutat.

— Sunt sigură că acasă hrana era mai bună şi mai îndestulătoare, i-a zis Kyunghee, aparent tristă.

— Nu, nu. Nu la asta m-am referit. Doar că ne simţim prost că nu ne lăsaţi să contribuim la cheltuielile astea uriaşe.

— Yoseb şi cu mine n-o să acceptăm aşa ceva. Voi ar trebui să strângeţi bani pentru copil. O să fie nevoie să îi luăm haine şi scutece, iar într-o bună zi o să meargă la şcoală şi o să devină un domn. Nu-i aşa că o să fie grozav? Sper c-o să-i placă şcoala la fel de mult cum i-a plăcut tatălui lui şi că n-o să ocolească aşa ca unchiul lui cărţile!

Gândul că vor avea curând un bebeluş în casă i-a redat zâmbetul lui Kyunghee. Copilul acesta părea răspunsul la toate rugăciunile ei.

— Mama mi-a trimis trei yeni în ultima scrisoare. Şi mai avem banii pe

care i-am adus când am venit şi pe cei câştigaţi în ultima vreme de Isak. Nu ar trebui să-ţi faci atâtea griji cu privire la cheltuieli sau să vinzi *kimchi* ca să hrăneşti două guri în plus – şi în curând trei, i-a spus Sunja.

— Sunja-ya, eşti lipsită de respect. Eu sunt sora ta mai mare. Ne descurcăm foarte bine. Iar, dacă nu pot să vorbesc despre dorinţa mea de a câştiga ceva bănuţi fără ca tu să sari imediat şi să susţii că vrei să mă ajuţi, atunci n-o să-ţi mai povestesc despre visul meu de a deveni *kimchi ajumma* la gara Tsuruhashi, a zis Kyunghee râzând. Fii soră bună şi lasă-mă să visez cu ochii deschişi la afacerea mea, care-mi va aduce atâţia bani, încât o să pot să cumpăr un castel şi-o să-l trimit pe fiul tău la facultatea de medicină din Tokyo.

— Crezi că gospodinele o să cumpere *kimchi* făcut de altă femeie?

— De ce nu? Nu crezi că fac *kimchi* bun? Bucătăreasa familiei mele făcea cele mai gustoase murături din Pyongyang.

Kyunghee şi-a ridicat bărbia şi a izbucnit în râs. Era un râs plin de voioşie.

— Aş fi o minunată negustoreasă de *kimchi.* Varza mea murată ar fi sănătoasă şi delicioasă.

— De ce nu începi de acum? Am destui bani să cumpărăm varză şi ridichi. Te ajut eu să-l faci. Dacă am vinde mult, ar fi mai bine decât să lucrez într-o fabrică, fiindcă aşa aş putea să am grijă şi de copil acasă, când o să vină pe lume.

— Da, ne-am descurca de minune, dar Yoseb m-ar omorî. Mi-a zis că n-ar accepta în ruptul capului ca soţia lui să muncească. Niciodată. Şi n-ar vrea să munceşti nici tu.

— Dar eu am crescut trudind alături de mama şi de tatăl meu. Şi el ştie asta. Mama servea oaspeţii şi gătea, în timp ce eu dereticam şi spălam rufele…

— Yoseb e de modă veche, a oftat Kyunghee. M-am căsătorit cu un om foarte inimos. E vina mea. Dacă aş avea copii, n-aş mai fi atât de neliniştită. Pur şi simplu nu vreau să lenevesc. Nu e vina lui Yoseb. Nimeni nu munceşte mai mult ca el. Pe vremuri, în locul lui, un bărbat m-ar fi alungat pe motiv că nu îi aduc pe lume un copil.

Kyunghee dădea din cap gânditoare, amintindu-şi nenumăratele poveşti despre femei sterpe pe care le auzise în copilărie, când nu-şi imaginase nicio clipă că i se putea întâmpla şi ei.

— O să-i dau ascultare soţului meu. El a avut dintotdeauna atâta grijă de mine…

Sunja nu putea nici să o susţină, nici să o contrazică, aşa că a lăsat vorbele ei să zboare în vânt. Cumnatul Yoseb spunea, de fapt, că o *yangban* precum Kyunghee nu putea să muncească în afara casei. Sunja era o fiică oarecare de

ţăran, aşa că pentru ea era normal să muncească la piaţă. Diferenţa nu o deranja pe Sunja, fiindcă acceptase ideea că Kyunghee îi este superioară în multe privinţe. Şi totuşi, cum trăiau sub acelaşi acoperiş şi discutau deschis despre orice, Sunja ştia că draga ei cumnată suferea pentru că nu putea avea ce-şi doreşte şi ar fi putut fi mai fericită, dacă îşi încerca norocul ca negustorească de *kimchi.*

Însă nu era treaba ei. Cumnatul ei le-ar fi considerat „simple vorbe între două muieri proaste". De dragul lui Kyunghee, Sunja s-a înveselit şi şi-a luat de braţ cumnata, care rămăsese uşor în urmă. Braţ la braţ, au plecat să cumpere varză şi ridichi albe.

16.

Kyunghee nu i-a recunoscut pe cei doi bărbaţi de la uşă, dar ei ştiau cum o cheamă.

Cel mai înalt, cu faţă ascuţită, zâmbea mai des, iar cel mai scund era mai blând. Erau îmbrăcaţi cu haine asemănătoare, de muncitori – pantaloni largi, închişi la culoare şi cămăşi cu mâneci scurte –, dar amândoi purtau pantofi de piele ce păreau scumpi. Cel mai înalt, care vorbea cu un pronunţat accent din Jeju, a scos din buzunarul de la spate al pantalonilor o bucată de hârtie împăturită.

— Soţul dumneavoastră a semnat asta, a zis el, arătându-i documentul cu aspect oficial.

Era scris parţial în coreeană, dar în mare parte conţinea caractere japoneze şi chinezeşti. În colţul din dreapta sus, Kyunghee a recunoscut numele şi *hanko*-ul[23] lui Yoseb.

— A întârziat cu plăţile.

— Nu ştiu nimic. Soţul meu e la lucru acum.

Kyunghee era cât pe ce să izbucnească în plâns şi a pus mâna pe uşă, sperând că bărbaţii vor pleca.

— Vă rog să treceţi pe aici mai târziu, când va fi şi el acasă.

Sunja stătea lângă ea, cu mâinile sprijinite pe abdomen. Cei doi bărbaţi păreau periculoşi. Înfăţişarea lor aducea cu a oaspeţilor de la han, dar cumnata ei părea agitată.

— Se întoarce diseară târziu. Veniţi atunci, a repetat Sunja, ceva mai tare decât le spusese Kyunghee.

[23] „Ştampilă" – în lb. japoneză în orig. (n.tr.).

— Dumneata eşti cumnata, nu-i aşa? a întrebat-o bărbatul mai scund, care făcea gropiţe în obraz când zâmbea.

Sunja nu a răspuns, încercând să nu se arate surprinsă că o cunoaşte.

Individul mai înalt a continuat să rânjească la Kyunghee. Avea dinţi mari şi pătrăţoşi şi gingii de un roz pal.

— Am discutat deja cu soţul, dar nu a fost prea cooperant, aşa că ne-am gândit să vă facem dumneavoastră o vizită.

După o scurtă pauză, a continuat:

— Baek Kyunghee… Am avut o verişoară pe care o chema Kyunghee. *Tsumei*-ul dumneavoastră e Bando Kimiko, *nee*[24]?

Bărbatul a pus o mână mare pe uşă şi a împins-o încet spre ea. Apoi, uitându-se la Sunja, a continuat:

— Faptul că o cunoaştem şi pe cumnata dumneavoastră ne bucură de două ori mai mult. Corect?

Cei doi musafiri au râs cu poftă.

Din nou Kyunghee a încercat să citească documentul pe care i-l întinseseră.

— Nu înţeleg, a spus în cele din urmă.

— Partea importantă e că Baek Yoseb îi datorează şefului meu o sută douăzeci de yeni, i-a explicat bărbatul, arătând numărul scris în *kanji* în cel de-al doilea paragraf. Soţul dumneavoastră nu şi-a achitat ultimele două rate. Sperăm că veţi reuşi să-l convingeţi să plătească astăzi.

— Despre ce sume e vorba? s-a interesat Kyunghee.

— Opt yeni pe săptămână plus dobândă, a precizat individul mai scund, cu un puternic accent specific regiunii Kyungsangdo. Dacă aţi avea nişte bani în casă, ne-aţi putea plăti? a insistat el. Datoria se ridică la vreo douăzeci de yeni.

Yoseb tocmai îi dăduse banii de mâncare pentru următoarele două săptămâni. Avea în geantă şase yeni. Dacă i-i dădea pe aceia, nu le mai rămânea niciun ban pentru hrană.

— O sută douăzeci de yeni e toată suma? a întrebat Sunja.

Nici ea nu înţelegea nimic din hârtia arătată de ei.

Îngrijorat, bărbatul mai scund a clătinat din cap.

— Suma s-a dublat deja, dacă punem la socoteală şi dobânda. De ce? Aveţi cumva banii?

— Astăzi, suma totală se ridică la două sute treisprezece yeni, a spus individul mai înalt, care făcea mereu calculele în minte.

— Vai de mine! a exclamat Kyunghee.

[24] „Nu-i aşa?" – în lb. japoneză în orig.

A închis ochii, sprijinindu-şi toată greutatea corpului de tocul uşii.

Sunja a înaintat şi a zis calm:

— Facem noi rost de bani.

Le-a vorbit la fel cum i s-ar fi adresat lui Fatso, chiriaşul, când cerea să i se aducă lenjeria curată, fără ca măcar să-i învrednicească o clipă cu vreo privire.

— Reveniţi peste trei ore! Înainte de lăsarea serii.

— Ne vedem mai târziu, a asigurat-o bărbatul mai înalt.

∵

Cele două cumnate au pornit spre strada cu magazine din apropierea gării Tsuruhashi. Nu au zăbovit deloc în faţa vitrinei magazinului de ţesături şi nici la taraba cu *senbei*[25]; nu i-au salutat pe prietenoşii vânzători de legume. Trupurile lor se mişcau la unison spre destinaţia lor precisă.

— Nu vreau să faci asta, i-a spus Kyunghee.

— Tata m-a avertizat cu privire la indivizii ăştia. Dacă nu le înapoiezi imediat întreaga sumă, dobânda va deveni din ce în ce mai mare şi nu vei mai putea să achiţi niciodată toată datoria. Mi-a spus că aşa ajungi să plăteşti mai mult decât ai împrumutat. Ia gândeşte-te, cum aţi ajuns de la o sută douăzeci de yeni la două sute treisprezece?

Hoonie Kim văzuse cu ochii lui cum vecinii îşi pierduseră tot avutul după ce împrumutaseră o sumă mică de bani ca să cumpere răsaduri şi alte materiale. Când cămătarii s-au săturat să-i tot păsuiască, vecinii au sfârşit prin a le ceda toată recolta, pe lângă suma împrumutată iniţial. Tatăl Sunjei îi detesta pe cămătari şi o avertizase despre pericolele îndatorării.

— Dac-aş fi ştiut, nu le-aş mai fi trimis bani părinţilor mei, a murmurat Kyunghee.

Sunja privea drept înainte, evitând contactul cu lumea care trecea pe strada aglomerată, uitându-se la ele. Se gândea la ce avea să-i spună cămătarului.

— Surioară, ai văzut denumirea în coreeană, nu? a întrebat Sunja. Asta înseamnă că e coreean, aşa-i?

— Nu sunt sigură. Nu cunosc pe nimeni care să fi fost acolo.

Luându-se după firmele coreene de pe faţada clădirii joase, din cărămidă, femeile au urcat treptele largi, până la etajul al doilea. Biroul casei de amanet avea o uşă din sticlă acoperită cu perdea, pe care Sunja a deschis-o cu delicateţe.

Era o zi călduroasă de iunie, în care nu se simţea nicio adiere de vânt, dar bătrânul de la birou purta o cămaşă albă, o lavalieră verde, de mătase şi o

[25] „Biscuiţi de orez! – în lb. japoneză în orig.

vestă maro, de lână. Cele trei ferestre cu vedere la stradă erau deschise, iar două ventilatoare electrice se învârteau încet în colţurile opuse ale încăperii. Doi tineri, cu obraji la fel de bucălaţi, jucau cărţi lângă fereastra din mijloc. Au ridicat privirea şi le-au zâmbit celor două femei.

— Bine-aţi venit! Cu ce vă pot fi de folos? le-a întâmpinat cămătarul în coreeană, cu un accent greu de recunoscut. Doriţi să luaţi loc?

A arătat spre scaune, dar Sunja i-a răspuns că preferă să stea în picioare, iar Kyunghee a rămas lângă ea, refuzând să ridice privirea spre bărbaţi.

Sunja a deschis pumnul şi i-a arătat ceasul de buzunar.

— *Ajeossi,* cât ne puteţi oferi pe el?

Bărbatul a ridicat din sprâncenele cărunte şi a scos o lupă din sertarul biroului.

— De unde-l aveţi?

— Mi l-a dăruit mama. E din argint masiv, suflat cu aur, a precizat Sunja.

— Ştie că vreţi să-l vindeţi?

— Pentru asta mi l-a dat. E pentru copilaş.

— Nu aţi prefera să-l amanetaţi? Poate că nu vreţi să renunţaţi la el, i-a propus bărbatul.

Rareori clienţii reuşeau să-şi achite împrumuturile, aşa că până la urmă ar fi putut să-l păstreze el.

— Vreau să-l vând, a zis Sunja pe îndelete. Dacă nu doriţi să-l cumpăraţi, atunci nu vă mai reţinem.

Cămătarul a zâmbit, întrebându-se dacă tânăra însărcinată trecuse deja pe la firmele concurente. Mai erau încă trei cămătari la câteva străzi depărtare. Niciunul nu era coreean, însă, dacă ea vorbea japoneză, îi era lesne să vândă ceasul. După ţinuta ei, tânăra drăguţă care o însoţea aducea puţin a japoneză. Era greu să-ţi dai seama. Era posibil ca ea să o fi adus acolo pe tânăra însărcinată ca să negocieze cu el. Poate că ceasul era al ei.

— Dacă sunteţi nevoite să-l vindeţi… Dintotdeauna mi-a făcut plăcere să ajut un compatriot, a spus cămătarul.

Sunja nu i-a răspuns. Vorbeşte cât mai puţin la piaţă, o povăţuise tatăl ei.

Kyunghee se minuna de calmul fără precedent de care dădea dovadă cumnata ei.

Cămătarul a studiat ceasul cu atenţie, desfăcându-i carcasa de argint, ca să studieze părţile vizibile ale mecanismului prin gemuleţul deschis, din cristal. Era un ceas de buzunar deosebit. Era greu de crezut ca mama tinerei însărcinate să fi deţinut un asemenea obiect. Nu era mai vechi de un an şi nu avea nicio zgârietură. L-a întors din nou cu faţa în sus şi l-a pus pe mapa de birou din piele verde.

— Tinerii din zilele noastre preferă ceasurile de mână. Nu sunt sigur că

voi putea să-l vând.

Sunja a observat că bărbatul clipea des după ce a rostit ultima frază, ceea ce până atunci nu făcuse.

— Mulţumesc că l-aţi evaluat, i-a spus ea şi s-a întors să plece.

Kyunghee încerca să nu pară îngrijorată. Sunja şi-a recuperat ceasul şi şi-a ridicat poalele *chimei* sale lungi, pregătindu-se să părăsească biroul.

— Apreciem timpul pe care ni l-aţi acordat. Vă mulţumim!

— Aş vrea să vă ajut, a reluat cămătarul, ridicând uşor vocea.

Sunja s-a întors.

— Dacă aveţi nevoie urgentă de bani, poate că ar fi mai bine să-l vindeţi decât să umblaţi prin căldura asta, în situaţia delicată în care vă aflaţi. Sper că e băiat şi că va avea mare grijă de mama lui, a mai adăugat. Cincizeci de yeni, i-a propus apoi.

— Două sute, a spus ea. Valorează cel puţin trei sute. E fabricat în Elveţia şi e nou-nouţ.

Cei doi bărbaţi de la fereastră au lăsat jos cărţile de joc şi s-au ridicat. Nu mai auziseră niciodată o fată vorbind astfel.

— Dacă dumneavoastră consideraţi că valorează atât de mult, de ce nu-l vindeţi la un preţ mai bun în altă parte? a izbucnit cămătarul, deranjat de îndrăzneala ei.

Nu suporta femeile care ripostează.

Sunja şi-a muşcat buza de jos. Dacă vindea ceasul unui cămătar japonez, se temea ca acesta să nu alerteze poliţia. Hansu îi spusese că aici poliţia se implica aproape în orice chestiune.

— Mulţumesc! Nu vă mai reţin, a zis Sunja.

Cămătarul râdea pe înfundate.

Dintr-odată Kyunghee a căpătat încredere în cumnata ei, care la sosirea în Osaka păruse atât de neajutorată, încât trebuia să poarte cu ea numele şi adresa scrise pe o hârtie în japoneză, în caz că se rătăcea.

— Cu ce se ocupa mama dumitale în Coreea? a întrebat-o cămătarul. După accent, pari a fi din Busan.

Sunja s-a oprit, întrebându-se dacă trebuia să-i răspundă la întrebare.

— Lucra la piaţă?

— E hangiţă.

— Trebuie să fie o afaceristă iscusită, a comentat el.

Cămătarul îşi imaginase că mama ei e o femeie de moravuri uşoare sau cine ştie ce negustorească care colabora cu guvernul japonez. Totodată, putea fi un ceas furat. După cum vorbea şi cum se îmbrăca, tânăra însărcinată nu provenea dintr-o familie înstărită.

— Domniţă, sunteţi sigură că mama dumneavoastră v-a dat ceasul acesta

ca să-l vindeți? Vă dați seama că va trebui să-mi precizați numele și adresa dumneavoastră, în caz că vor fi probleme.

Sunja a încuviințat din cap.

— Bine, atunci. O sută douăzeci și cinci de yeni.

— Două sute.

Sunja nu știa dacă va obține acea sumă, dar era sigură de lăcomia cămătarului, iar, dacă el era dispus să-i dea o sută douăzeci și cinci de yeni, deși inițial îi oferise cincizeci, atunci cu siguranță și cămătarii japonezi aveau să-l considere un bun de preț.

Cămătarul a izbucnit în râs. Tinerii stăteau acum în dreptul biroului și râdeau și ei. Cel mai tânăr dintre ei a spus:

— Ar trebui să te angajăm la noi.

Cămătarul și-a încrucișat brațele la piept. Își dorea ceasul. Știa exact cine avea să-l cumpere.

— Tată, ar trebui să-i plătești tinerei mămici cât cere. Fie și numai pentru cât e de insistentă! a intervenit fiul cel mic, conștient că tatălui lui nu-i plăcea să piardă o afacere și că va trebui să apeleze la lingușiri.

Îi părea rău de tânăra cu fața umflată. Nu era una dintre fetele obișnuite care veneau să vândă inele de aur ori de câte ori dădeau de necaz.

— Soțul tău știe că ești aici? a întrebat-o mezinul cămătarului.

— Da, a răspuns Sunja.

— E bețiv sau cartofor?

Băiatul mai văzuse femei disperate și poveștile lor erau mereu aceleași.

— Niciuna, nici alta, a răspuns ea cu o voce aspră, parcă prevenindu-i să-și oprească tirul de întrebări.

— O sută șaptezeci și cinci de yeni, a plusat cămătarul.

— Două sute.

Sunja simțea în palmă metalul cald și neted. Hansu ar fi ținut cu fermitate la preț.

— Și de unde să știu dacă voi reuși să-l vând? a protestat cămătarul.

— Tată, a intervenit fiul mai mare, zâmbind. Dacă-l cumperi o să ajuți o tânără compatrioată.

Biroul cămătarului era făcut dintr-un lemn de esență neobișnuită – de un maro închis și intens și avea noduri în formă de lacrimă de mărimea unei mânuțe de copil. Sunja a numărat nodurile ca niște lacrimi de pe suprafața lui. Când se dusese cu Hansu la cules de ciuperci, văzuse nenumărate specii de copaci. Mirosul muced de frunze umede, așternute ca un covor în pădure, coșurile pline ochi cu ciuperci, durerea ascuțită de a sta întinsă alături de el… erau amintiri care refuzau să i se șteargă din minte. Trebuia să scape de el, să nu-și mai amintească la tot pasul de singura persoană pe care dorea cu

ardoare să o uite.

Sunja a inspirat adânc. Kyunghee își frângea mâinile.

— Înțelegem dacă nu doriți să-l cumpărați, a șoptit Sunja și s-a întors să plece.

Cămătarul a ridicat mâna, făcându-i semn să aștepte, și a intrat în cămăruța din spate, unde își ținea caseta cu bani.

∵

Când cei doi bărbați au revenit după bani, femeile îi așteptau lângă ușă, dar nu i-au invitat să intre.

— Dacă vă dau banii, de unde știu că datoria s-a stins definitiv? l-a întrebat Sunja pe individul mai înalt.

— Îi vom cere șefului să semneze un bilet care să ateste că înțelegerea s-a încheiat, i-a promis el. Dar de unde pot ști că aveți banii necesari.

— Șeful tău poate să vină aici? a întrebat Sunja.

— Cred că ești! a izbucnit individul înalt, surprins de solicitarea ei.

Sunja simțea că nu e bine să le dea banii acestor indivizi. A încercat să închidă ușor ușa, ca să poată discuta cu Kyunghee, dar bărbatul a împins-o cu piciorul.

— Ascultă, dacă într-adevăr ai banii, vino cu noi! Te ducem acolo chiar acum.

— Unde? a intervenit Kyunghee, cu voce tremurândă.

— Lângă magazinul de sake. Nu departe de aici.

∵

Șeful lor părea un tânăr coreean, serios, cam de o seamă cu Kyunghee. Arăta ca un doctor sau un profesor – în costum ponosit, ochelari cu ramă aurie, păr negru, pieptănat pe spate și o privire gânditoare. Nimeni n-ar fi zis că e cămătar. Biroul lui era la fel de mare ca al proprietarului casei de amanet, iar pe peretele opus ușii de la intrare se afla un raft plin cu cărți în japoneză și coreeană. Lămpi electrice stăteau aprinse lângă scaunele confortabile. Un băiat le-a adus femeilor *genmaicha*[26] fierbinte în cești din ceramică. Kyunghee înțelegea acum de ce soțul ei împrumuta bani de la un om ca acesta.

Când Kyunghee i-a înmânat toți banii, cămătarul i-a mulțumit și a anulat înțelegerea, punându-și ștampila roșie pe documentul de împrumut.

— Dacă o să mai aveți nevoie de vreun ajutor vreodată, vă rog să-mi spuneți, a zis el, uitându-se la Kyunghee. Trebuie să ne susținem reciproc câtă vreme suntem departe de casă. Sunt servitorul dumneavoastră.

[26] Ceai specific japonez, obținut dintr-un amestec de ceai verde și boabe de orez brun, prăjit și expandat.

— Când… când a împrumutat soţul meu toţi aceşti bani? l-a întrebat Kyunghee pe cămătar.

— În februarie. Suntem prieteni, aşa că, desigur, m-am simţit dator să-l ajut.

Femeile au dat din cap cu înţelegere. Yoseb împrumutase banii pentru venirea lui Isak şi a Sunjei.

— Vă mulţumim, domnule! N-o să vă mai deranjăm, l-a încredinţat Kyunghee.

— Soţul dumneavoastră va fi foarte încântat să ştie că a încheiat această chestiune, a spus el, întrebându-se cum reuşiseră femeile să strângă aşa de repede atâţia bani.

Fără să mai rostească o vorbă, cele două cumnate s-au întors acasă să pregătească cina.

17.

— De unde aţi luat banii? a strigat Yoseb, apucând documentul de anulare a împrumutului.

— Sunja a vândut ceasul pe care l-a primit în dar de la mama ei, i-a explicat Kyunghee.

În fiecare seară, pe strada lor ţipa cineva sau un copil plângea, dar din casa lor nu răzbătuseră niciodată zgomote puternice. Yoseb, care nu îşi ieşea din fire cu una, cu două, era acum furios. Sunja rămăsese pironită în colţul îndepărtat al camerei de zi, cu capul plecat şi tăcută ca o piatră. Lacrimi i se prelingeau pe obrajii roşii. Isak nu se întorsese încă de la biserică.

— Aveai un ceas de buzunar în valoare de două sute de yeni? Isak ştie? a strigat bărbatul la Sunja.

Kyunghee a ridicat mâinile şi s-a băgat între el şi Sunja.

— Mama ei i l-a dat. Ca să-l vândă atunci când va veni pe lume copilul.

Sunja s-a prelins pe lângă perete, incapabilă să mai stea în picioare. Dureri ascuţite îi fulgerau pelvisul şi spatele. A închis ochii şi şi-a acoperit capul cu antebraţele.

— Unde aţi vândut ceasul?

— La casa de amanet de lângă taraba de legume, i-a spus Kyunghee.

— Aţi înnebunit? Ce fel de femei umblă prin cămătari? a răcnit Yoseb, străfulgerând-o cu privirea pe Sunja. Cum poate o femeie să facă una ca asta?

De pe podea, Sunja a ridicat privirea şi l-a implorat:

— Nu e vina ei…

— Şi i-ai cerut voie soţului tău să te duci la cămătar?

— De ce te superi aşa? N-a vrut decât să ne ajute. E însărcinată. Las-o în pace!

Kyunghee şi-a întors privirea, încercând să se abţină să-i mai întoarcă vorba. Yoseb ştia foarte bine că Sunja nu discutase despre asta cu Isak. De ce trebuia să plătească Yoseb tot? De ce să aibă el toţi banii pe mână? Ultima dată se certaseră când ea vrusese să se angajeze într-o fabrică.

— Sunja îşi făcea griji pentru noi. Regret că a trebuit să vândă ceasul acela frumos. Încearcă să înţelegi, *yobo,* l-a îndemnat Kyunghee, punându-i cu blândeţe o mână pe antebraţ.

— Femei fără minte! Cum să mai dau eu ochii cu bărbaţii ăştia când ies pe stradă, după ce două nesăbuite ca voi mi-au plătit datoriile? Mă apucă groaza.

Yoseb nu mai vorbise niciodată astfel, iar Kyunghee înţelegea că prin asta o insulta pe Sunja. Pe ea o făcea proastă. Sunja nesăbuita! Şi pe Kyunghee o acuza că lăsase să se întâmple una ca asta. Dar era mai important ca ei să-şi fi plătit datoria. Dacă i-ar fi permis să-şi găsească de lucru, ar fi avut ceva economii.

Sunja nu se putea opri din plâns. Durerile chinuitoare din partea de jos a abdomenului se întorseseră şi erau mai intense, iar ea nu ştia ce să spună. Nu înţelegea prea bine ce se întâmplă cu trupul ei.

— *Yobo,* te rog! Te rog să înţelegi! a insistat Kyunghee.

Yoseb nu a răspuns. Sunja stătea cu picioarele întinse ca un beţiv în mijlocul străzii, ţinându-se cu mâinile umflate de pântecele imens. Se întreba dacă făcuse bine că o primise în casă. Cum să fi avut un ceas de aur de la mama ei? Trecuseră ani buni de atunci, dar îi cunoscuse pe mama şi pe tatăl ei. Hoonie Kim era fiul infirm a doi ţărani, îngrijitori la un han aflat pe o mică proprietate închiriată. De unde să fi avut soţia lui un obiect atât de valoros? Chiriaşii lor erau în mare parte pescari sau muncitori la piaţa de peşte. Ar fi fost acceptabil dacă fata primea de la mamă câteva inele de aur în valoare de treizeci sau patruzeci de yeni. Poate chiar un inel cu jad, de zece yeni. Oare furase ceasul? se întreba el. Era cu putinţă ca Isak să se fi căsătorit cu o hoaţă sau cu o femeie uşoară? Neîndrăznind să dea glas acestui gând, Yoseb a deschis uşa din tablă ondulată şi a ieşit.

∵

Când a ajuns acasă, Isak s-a speriat la vederea celor două femei care plângeau. A încercat să le liniştească, astfel încât să poată vorbi coerent. Apoi le-a ascultat explicaţiile întretăiate de suspine.

— Şi unde s-a dus? le-a întrebat Isak.

— Nu ştiu. De obicei nu pleacă aşa. Nu mi-am dat seama că va fi atât de…

Kyunghee s-a oprit, nedorind să o necăjească şi mai tare pe Sunja.

— O să fie bine, a liniştit-o Isak şi s-a întors spre Sunja. Nu ştiam că ai un lucru atât de valoros în casă. E de la mama ta? a întrebat-o el într-o doară.

Sunja încă plângea, aşa că Kyunghee a încuviinţat din cap, în locul ei.

Isak s-a întors din nou spre soţia lui.

— Şi mama ta de unde-l are, Sunja? a iscodit-o el.

— Nu am întrebat-o. Poate că îi datora cineva bani.

— Înţeleg, a zis Isak, dând din cap şi neştiind ce să creadă.

Kyunghee a atins fruntea fierbinte a Sunjei.

— O să-i explici tu lui Yoseb? l-a rugat pe cumnatul ei. Înţelegi de ce-am făcut noi asta, nu-i aşa?

— Desigur. Fratele a împrumutat banii ca să mă ajute pe mine. Sunja şi-a vândut ceasul ca să plătească datoria, prin urmare l-a vândut ca să ne ajute să ajungem aici. Drumul a fost scump. Cum ar fi putut el să facă rost de atâţia bani aşa de repede? Ar fi trebuit să mă gândesc la asta. Am fost un copil naiv, ca de obicei, iar fratele nu voia decât să aibă grijă de mine. E păcat că Sunja a trebuit să vândă ceasul, dar se cuvine să ne plătim datoriile. O să-i explic eu toate astea, surioară. Vă rog să nu vă faceţi griji! le-a încurajat el.

Kyunghee a încuviinţat din cap, simţindu-se în sfârşit ceva mai bine.

Un spasm a străfulgerat-o atunci pe Sunja, aproape doborând-o.

— Au! Au!

— E momentul? E cumva…?

Un lichid călduţ s-a prelins pe piciorul Sunjei.

— Să chem moaşa? a întrebat Isak.

— Sora Okja – trei case mai încolo, a spus Kyunghee şi Isak a ieşit în goană.

— Totul e-n regulă, totul e-n regulă, a murmurat Kyunghee, luând-o de mână. Trebuie să te străduieşti ca o mamă. Femeile suferă, nu-i aşa? Of, draga mea Sunja! Îmi pare nespus de rău că te doare, a continuat ea, apoi a început să se roage: Doamne, Dumnezeule, pogoară mila ta…

Sunja a strâns în pumn materialul fustei şi l-a băgat în gură ca să nu ţipe. Se simţea de parcă cineva ar fi înjunghiat-o în mod repetat. A muşcat cu putere de materialul aspru.

— *Umma, umma*! a strigat ea.

Sora Okja, moaşa, era o coreeancă de cincizeci de ani din Jeju, care moşise aproape toţi copiii născuţi în ghetou. Bine îndrumată de mătuşa ei, Okja îşi crescuse toţi copiii acasă şi îi hrănise din ce câştigase ea ca moaşă, infirmieră şi dădacă. Soţul ei, cu care avea şase copii, era ca şi mort pentru ea, deşi trăia bine mersi şi locuia sub acelaşi acoperiş câteva zile pe săptămână, beat criţă.

Atunci când nu moşea pe cineva, Okja avea grijă de copiii vecinelor care lucrau în fabrici şi prin pieţe.

Naşterea a fost uşoară. Băieţelul era lung şi bine făcut, iar travaliul, oricât de neplăcut trebuie să fi fost pentru Sunja, a fost scurt şi, datorită moaşei, pruncul a venit pe lume înainte de căderea nopţii, împiedicând-o doar să pregătească cina. Sora Okja spera ca nu cumva cumnata ei, care locuia sub acelaşi acoperiş, să fi ars din nou orezul cu orz.

— Gata, gata! a liniştit-o ea. Te-ai descurcat de minune, i-a spus fetei, care continua să plângă după mama ei. Băieţelul e puternic şi frumuşel. Uite ce păr negru are! Acum ar trebui să te odihneşti puţin. În curând pruncul va trebuit hrănit, i-a mai zis, înainte să se ridice şi să plece.

— Afurisiţi de genunchi!

Okja şi-a masat rotulele şi tibiile, apoi s-a ridicat tacticoasă, asigurându-se că lasă familiei suficient timp la dispoziţie să găsească nişte bani pe care să i-i ofere.

Kyunghee şi-a luat geanta şi i-a dat moaşei Okja trei yeni.

Femeia nu s-a arătat deloc impresionată.

— Dacă aveţi întrebări, chemaţi-mă!

Kyunghee i-a mulţumit. Se simţea ea însăşi ca o mamă. Era un copil frumos. O durea inima când îi vedea feţişoara – avea o claie de păr negru şi ochi de un albastru închis. Îi amintea de personajul biblic Samson.

După ce l-a spălat în ligheanul ciobit în care de obicei sărau varza, Kyunghee i-a dat lui Isak pruncul înfăşat într-un prosop curat.

— Acum eşti tătic, i-a spus zâmbind. E frumos, nu-i aşa?

El a dat din cap că da, mai fericit decât îşi imaginase că va fi vreodată.

— Vai! Mă duc să pregătesc supă pentru Sunja. Trebuie să mănânce cât mai repede.

Kyunghee l-a lăsat pe Isak cu pruncul în camera de zi şi s-a dus să vadă ce face Sunja, care adormise deja. În bucătărie, în timp ce înmuia algele uscate în apă rece, s-a rugat ca soţul ei să se întoarcă acasă cât mai curând.

De dimineaţă, în casă domnea o atmosferă neobişnuită. Kyunghee nu dormise. Yoseb nu se întorsese noaptea trecută. Şi Isak încercase să rămână treaz, dar ea îl obligase să se culce, pentru că a doua zi trebuia să ţină o predică şi avea de lucru toată duminica la biserică. Sunja dormea atât de profund, încât sforăia şi nu se trezise decât ca să alăpteze; copilul sugea bine la sân şi nu se agita prea mult. Kyunghee făcuse curat la bucătărie, pregătise micul dejun şi cususe hăinuţe pentru bebeluş cât timp îl aşteptase pe Yoseb. La fiecare câteva minute, se uita pe fereastră.

Tocmai când Isak îşi termina micul dejun, Yoseb a intrat în casă mirosind a ţigări. Avea ochelarii murdari şi o barbă scurtă şi ţepoasă. De cum l-a

văzut, Kyunghee s-a îndreptat spre bucătărie ca să-i pregătească micul dejun.

— Frate! l-a întâmpinat Isak, ridicându-se. Te simţi bine?

Yoseb a încuviinţat din cap.

— S-a născut copilul. E băiat, i-a spus Isak, zâmbind.

Yoseb s-a aşezat pe podea, lângă măsuţa joasă din lemn de salcâm – unul dintre puţinele lucruri pe care le adusese de acasă. A atins lemnul şi gândul i-a zburat înapoi la părinţii lui.

Kyunghee i-a pus dinainte tava cu mâncare.

— Ştiu că eşti supărat pe mine, dar ar trebui să mănânci ceva şi să te odihneşti, a zis ea, mângâindu-l pe spate.

— Frate, îmi pare rău pentru ce s-a întâmplat, a intervenit Isak. Sunja e foarte tânără şi îşi făcea griji pentru noi. De fapt, datoria era a mea şi…

— Pot foarte bine să am grijă de familie, l-a întrerupt Yoseb.

— Aşa e, însă ţi-am pus în cârcă o povară pe care tu nu ai anticipat-o. Eu te-am adus în situaţia asta. Vina îmi aparţine. Sunja a crezut că ne ajută.

Yoseb şi-a încrucişat braţele la piept. Nu-l putea contrazice pe Isak şi nici nu se putea supăra pe el. Îi era greu să-şi vadă fratele trist. Isak trebuia protejat asemenea unui porţelan dintre cele mai fine. Yoseb îşi petrecuse toată noaptea cu o sticlă de *doburoku*[27] în faţă, într-un bar frecventat de coreeni, nu departe de gară, întrebându-se în tot acest răstimp dacă făcuse bine că-l adusese pe firavul Isak în Osaka. Oare cât avea să supravieţuiască fratele lui? Şi ce se va întâmpla cu el, dacă până la urmă se va dovedi că Sunja nu este o femeie de ispravă? Kyunghee se ataşase deja de fată, iar odată cu venirea pe lume a copilului, Yoseb era responsabil pentru încă o persoană. Părinţii şi socrii lui contau pe el. În barul aglomerat, bărbaţii beau şi glumeau, totuşi nu fusese un suflet în încăperea aceea sordidă, mirosind a calamar ars şi a alcool, care să nu-şi fi făcut griji în privinţa banilor, confruntându-se cu teribila sarcină de a avea grijă de familia lui pe aceste meleaguri străine şi complicate.

Yoseb şi-a acoperit faţa cu palmele.

— Eşti un om foarte bun, frate, i-a spus Isak. Ştiu cât de mult munceşti.

Yoseb plângea.

— Vrei să o ierţi pe Sunja? Că nu a venit să te întrebe înainte? Mă ierţi şi pe mine, cel pentru care te-ai îndatorat într-atât? Oare ne poţi ierta?

Yoseb nu a răspuns. Cămătarul avea să-l privească la fel ca pe toţi ceilalţi bărbaţi care trăiau din banii soţiilor, care trudeau în fabrici sau ca servitoare. Soţia şi cumnata lui însărcinată plătiseră datoria cu ceea ce, după

[27] Sortiment de sake.

toate aparenţele, fusese un ceas furat. Ce putea să mai facă el?

— Trebuie să pleci la lucru, nu? l-a întrebat Yoseb. E duminică.

— Da. Sora a promis că va rămâne cu Sunja şi cu bebeluşul.

— Să mergem, i-a zis Yoseb.

Avea să le ierte. Era prea târziu să mai poată face altceva.

Când cei doi au ieşit din casă, Yoseb şi-a luat fratele de mână.

— Aşadar, acum eşti preot!

— Da, a zâmbit Isak.

— Bun, a încuviinţat Yoseb.

— Aş vrea să-i alegi tu numele, i-a propus Isak. Ar dura prea mult dacă i-am scrie tatei şi apoi am aştepta. Aici, tu eşti capul familiei…

— Nu eu ar trebui să o fac.

— Ba da, trebuie.

Yoseb a inspirat adânc, întorcându-şi privirea spre strada goală, şi atunci i-a venit ideea.

— Noa.

— Noa, a repetat Isak zâmbind. Da. E un nume minunat!

— Noa, pentru că Noa l-a ascultat pe Dumnezeu şi a făcut întocmai cum i-a cerut. Noa, pentru că Noa a crezut atunci, deşi părea imposibil.

— Poate că ar trebui să ţii tu predica de azi, i-a sugerat Isak, bătându-l uşor pe spate.

Cei doi fraţi s-au îndreptat în grabă spre biserică, umăr la umăr, unul înalt, plăpând şi hotărât, celălalt scund, vânjos şi rapid.

CARTEA A II-A

Patria
1939 – 1962

„Mi-am spus atunci că, oricâte dealuri şi oricâte pârâuri ai traversa, întreaga lume e Coreea şi toţi locuitorii ei sunt coreeni”.

Park Wan-Suh

1.

Osaka, 1939

Yoseb a inspirat adânc şi s-a proptit bine pe picioare în prag, pregătit ca băiatul de şase ani să dea năvală peste el, după ce aşteptase toată săptămâna să-şi primească punguţa cu bomboane. A deschis uşa de la intrare, încordându-se pentru ce avea să urmeze.

Degeaba.

În camera de la intrare nu era nimeni. Yoseb a zâmbit. Probabil că Noa se ascundea.

— *Yobo,* am sosit! a strigat el spre bucătărie.

A închis uşa în urma lui. Scoţând punga cu bomboane din buzunarul hainei, a exclamat teatral:

— Hmm! Mă întreb unde-o fi Noa. Presupun că, dacă el nu-i acasă, pot să mănânc eu partea lui de bomboane. Sau le-aş putea păstra pentru fratele lui. Ar fi o zi numai bună ca micuţul Mozasu să guste prima bomboană din viaţa lui. Niciodată nu eşti prea mic pentru a primi ceva bun! Şi el are deja o lună. Cât ai clipi, Mozasu o să fie şi el un luptător ca Noa şi ca mine! O să-i prindă bine o bomboană cu dovleac, ca să se facă mai puternic.

Cum nu s-a auzit niciun zgomot, Yoseb a desfăcut hârtia mototolită, foşnind-o înadins, şi s-a prefăcut că bagă o bomboană în gură.

— Uau, e cea mai bună bomboană de dovleac pe care Piggy *ajumma* a făcut-o vreodată! s-a minunat el. *Yobo,* vino! Trebuie să încerci şi tu una! E

delicioasă! a exclamat el, imitând zgomotos sunetele specifice mestecatului, în timp ce-l căuta pe băiat după dulapul de haine şi după uşă, ascunzătorile obişnuite ale lui Noa.

În mod normal, auzind numele frăţiorului său, Mozasu, băiatul ar fi ţâşnit din ascunzătoare. De obicei un copil manierat, Noa era certat acasă în ultima vreme pentru că-l ciupea pe fratele lui ori de câte ori avea ocazia.

Yoseb a căutat prin bucătărie, dar nici acolo nu era nimeni. Soba era rece la atingere, iar garniturile fuseseră puse pe o măsuţă de lângă uşă. Oala de orez era goală. Cina era întotdeauna pregătită când el se întorcea acasă. Oala pentru supă era pe jumătate umplută cu apă, cartofii tocaţi şi ceapa aşteptau să fie puse la foc. Mesele de sâmbătă seara erau preferatele lui Yoseb, fiindcă a doua zi nu se ducea la lucru şi, cu toate astea, mâncarea nu era gata… Sâmbăta, după o masă tihnită, toată familia se ducea la baia comunală. A deschis uşa din spate de la bucătărie şi a scos capul afară, dar nu a văzut decât şanţul cu apă murdară. La vecini, fiica cea mare a lui Piggy *ajumma* pregătea cina pentru familia ei, fără să arunce nici măcar o privire prin fereastra deschisă.

S-or fi dus la piaţă, a presupus Yoseb. S-a aşezat pe perna de podea din camera de la intrare şi a deschis unul dintre multele lui ziare. Coloane întregi de cuvinte despre război îi pluteau dinaintea ochilor – Japonia va salva China prin introducerea mijloacelor tehnologizate în industria rurală; Japonia va pune capăt sărăciei din Asia şi o va face să prospere; Japonia va salva Asia din ghearele mortale ale imperialismului occidental; şi doar Germania, cel mai fidel şi cel mai neînfricat aliat al Japoniei, lupta împotriva relelor provocate de Occident. Yoseb nu credea nimic din toate acestea, dar propaganda era de neoprit. În fiecare zi, citea câte trei sau patru ziare, încercând să ghicească adevărul printre rânduri şi informaţii care se contrazice-au. În această seară, ziarele practic repetau, toate, acelaşi lucru. Cenzorii trebuie să fi avut foarte mult de muncă noaptea trecută.

În căminul învăluit de tăcere, Yoseb devenea neliniştit şi dornic să ia cina. Dacă Kyunghee se dusese să cumpere ceva de la piaţă, nu vedea niciun motiv pentru care Sunja, Noa şi bebeluşul să fi mers cu ea. Fără îndoială că Isak avea de lucru la biserică. Yoseb s-a încălţat.

Pe stradă, nimeni nu ştia unde e soţia lui, iar când a ajuns la biserică nu l-a găsit nici pe fratele lui. Biroul din spate era pustiu, cu excepţia obişnuitului grup de femei aşezate pe podea, care-şi murmurau rugăciunile cu capetele plecate.

A aşteptat îndelung, până când ele au ridicat privirea.

— Mă scuzaţi că vă deranjez, i-aţi văzut cumva pe pastorul Baek sau pe pastorul Yoo?

Femeile, nişte *ajumma* între două vârste, care veneau aproape seară de seară la biserică pentru rugăciune, l-au recunoscut pe fratele mai mare al pastorului Baek.

— I-au luat, a strigat femeia mai în vârstă, şi pe el, şi pe pastorul Yoo, şi pe chinezul acela, Hu. Trebuie să-i ajutaţi…

— Poftim?

— I-a arestat poliţia de dimineaţă. Atunci când toată lumea s-a dus să se închine la templul şintoist, un mai mare din sat l-a auzit pe Hu înălţând rugăciuni către Domnul, când de fapt ar fi trebuit să jure credinţă împăratului. Poliţistul care superviza acţiunea l-a chestionat pe Hu, care i-a spus că toată ceremonia asta e pură idolatrie şi că refuză să mai participe. Pastorul Yoo a încercat să explice poliţiei că băiatul e dezinformat, că nu a vorbit serios, dar Hu a susţinut că nu e de acord cu pastorul Yoo. Baek a vrut să le explice şi el, însă Hu a zis că mai degrabă acceptă să fie aruncat în cuptorul cu foc. La fel ca Shadrach, Meshach şi Abednego! Cunoaşteţi povestea?

— Da, da, a răspuns Yoseb, iritat de entuziasmul lor religios. Sunt la poliţie acum?

Femeile au încuviinţat din cap. Yoseb a dat fuga afară.

∵

Noa stătea pe treptele comisariatului de poliţie, ţinându-şi în braţe fratele adormit.

— Unchiule! a şoptit băiatul, zâmbind de uşurare. Mo e foarte greu.

— Eşti un frate foarte bun, Noa! l-a felicitat Yoseb. Unde e mătuşa ta?

— Înăuntru, a răspuns copilul, făcând semn din cap spre clădirea poliţiei, pentru că avea mâinile ocupate. Unchiule, vrei să-l ţii pe Mozasu? Mă dor braţele.

— Poţi să mai aştepţi puţin aici? Mă întorc imediat sau o trimit pe mama ta afară.

— *Umma* mi-a promis că îmi dă ceva bun, dacă nu-l mai ciupesc pe Mozasu şi dacă stau cuminte cu el aici. Bebeluşii nu au voie înăuntru, a zis Noa sobru. Dar mi s-a făcut foame. Stau aici de-atâta vreme…

— Îţi dă şi unchiul ceva bun, Noa. Unchiul se întoarce imediat, l-a asigurat Yoseb.

— Dar, unchiule… Mo e…

— Da, Noa, însă tu eşti puternic.

Noa şi-a îndreptat umerii şi spatele. Nu voia să-şi dezamăgească unchiul, ruda lui preferată.

Yoseb tocmai se pregătea să deschidă uşa de la secţia de poliţie, când a auzit glasul lui Noa şi s-a întors:

— Şi ce să fac dacă Mozasu începe să plângă, unchiule?

— Cântă-i ceva şi plimbă-l. Aşa cum făceam şi eu când tu erai de vârsta lui. Îţi mai aminteşti?

— Nu, nu-mi amintesc, a răspuns băiatul, gata să izbucnească în lacrimi.

— Unchiul se întoarce imediat.

∵

Poliţiştii nu le-au dat voie să-l vadă pe Isak. Femeile aşteptaseră la secţie, timp în care Sunja ieşea la fiecare câteva minute ca să vadă ce fac Noa şi Mozasu. Copiii nu aveau voie să intre, aşa că Kyunghee rămăsese la recepţie, din moment ce ea vorbea japoneza. Când Yoseb a intrat în sala de aşteptare, soţia lui a icnit, apoi a expirat prelung. Sunja stătea pe scaunul de alături, aplecată în faţă şi plângând.

— L-au arestat pe Isak? a întrebat el.

Kyunghee a dat din cap că da.

— Vorbeşte încet! l-a rugat ea, continuând să o mângâie pe Sunja pe spate. Nu ştii cine ne ascultă.

— Femeile de la biserică mi-au spus ce s-a întâmplat, a şoptit Yoseb. De ce a făcut băiatul atâta tărăboi pentru o plecăciune?

Acasă, guvernul colonial aduna creştini şi-i punea să se închine în faţa altarelor în fiecare dimineaţă. Aici, liderii voluntari ai comunităţii nu-ţi cereau asta decât o dată sau de două ori pe săptămână.

— Putem să plătim o amendă?

— Nu cred, a răspuns Kyunghee. Ofiţerul ne-a trimis acasă, dar noi am aşteptat, poate îi dau drumul…

— Isak nu poate să rămână la închisoare, a reluat Yoseb. Pur şi simplu nu se poate.

∵

La recepţie, Yoseb şi-a coborât umerii şi a făcut o plecăciune adâncă, din talie.

— Fratele meu are o sănătate fragilă. E aşa din copilărie. Ar fi greu pentru el să stea la închisoare. De-abia s-a vindecat de tuberculoză. Ar putea să meargă acasă şi să revină mâine la secţie pentru interogatoriu? a întrebat Yoseb într-o japoneză formală.

Poliţistul a clătinat din cap politicos, indiferent la solicitările lui. Celulele erau pline de coreeni şi de chinezi şi, din spusele apropiaţilor acestora, aproape toţi se confruntau cu o problemă serioasă de sănătate, care nu le permitea să stea la închisoare. Cu toate că ofiţerului îi părea rău de bărbatul care pleda pentru cauza fratelui său, ofiţerul nu putea să facă nimic. Preotul avea să fie reţinut multă vreme – aşa se întâmpla mereu în cazul activiştilor religioşi. În vremuri de război, se luaseră măsuri de constrângere împotriva

infractorilor pentru asigurarea securităţii naţionale. Totuşi, era inutil să vorbeşti despre asta. Coreenii iscau conflicte, apoi invocau tot soiul de scuze.

— Dumneavoastră ar trebui să plecaţi acasă cu femeile. Preotul este interogat şi nu-l veţi putea vedea. Vă pierdeţi vremea aici.

— Vedeţi, domnule, fratele meu nu se opune cu nimic împăratului sau guvernului. Nu a fost implicat niciodată în acţiuni împotriva guvernului, a explicat Yoseb. Pe fratele meu nu îl interesează politica şi sunt sigur că el…

— Nu are dreptul să primească vizitatori. Dacă scapă de acuzaţii, vă asigur că va fi eliberat şi trimis acasă, le-a zâmbit poliţistul politicos. Nimeni nu vrea să reţină un om nevinovat.

Ofiţerul credea cu tărie că guvernul japonez este corect şi rezonabil.

— Pot să fac ceva în acest sens? a coborât Yoseb vocea, pipăindu-şi buzunarele în căutarea portofelului.

— Nici eu, nici dumneavoastră nu putem face nimic, l-a întrerupt ofiţerul iritat. Şi sper că nu vreţi să mă mituiţi. O asemenea încercare nu face decât să agraveze infracţiunea comisă de fratele dumneavoastră. El şi colegii lui au refuzat să fie loiali împăratului. E o acuzaţie gravă.

— Nu voiam să fac nimic rău. Îmi cer scuze pentru vorbele mele prosteşti… Nu mi-aş permite niciodată să vă jignesc, domnule.

Yoseb s-ar fi târât pe podeaua comisariatului de poliţie, dacă asta i-ar fi garantat eliberarea lui Isak. Fratele lui mai mare, Samoel, fusese curajos. Îi înfruntase pe poliţişti cu îndrăzneală şi totodată cu bună-cuviinţă, însă Yoseb ştia că el nu e erou. El ar fi împrumutat şi mai mulţi bani şi şi-ar fi vândut cocioaba, dacă poliţia ar fi acceptat să fie mituită în schimbul eliberării lui Isak. Nu vedea ce rost avea să moară cineva pentru ţară ori pentru orice alt ideal, şi mai măreţ. Pentru el, supravieţuirea şi familia erau mai importante.

Poliţistul şi-a îndreptat ochelarii şi s-a uitat peste umărul lui Yoseb, deşi în spatele lui nu era nimeni.

— Mai bine aţi conduce femeile acasă. Nu au ce căuta aici. Băiatul şi bebeluşul le aşteaptă afară. Mereu vă lăsaţi copiii să se joace pe stradă, chiar şi seara. Ar trebui să fie acasă. Dacă nu aveţi grijă de ei, într-o bună zi vor sfârşi la închisoare, l-a prevenit poliţistul epuizat. Fratele dumneavoastră îşi va petrece noaptea aici. Înţelegeţi?

— Da, domnule. Vă mulţumesc, domnule! Îmi cer scuze de deranj. Îi pot aduce câteva lucruri în seara asta?

— De dimineaţă, i-a răspuns poliţistul răbdător, îi puteţi aduce haine şi mâncare. Dar cărţile religioase sunt interzise. De asemenea, toate materialele de citit trebuie să fie scrise în japoneză, a adăugat calm şi gânditor. Din păcate, nu poate primi vizitatori. Îmi pare foarte rău.

Yoseb voia să creadă că bărbatul în uniformă nu e un om rău, ci doar un angajat care face o meserie ce-i displace şi că se simţea obosit pentru că era sfârşit de săptămână. Poate că şi el îşi dorea să cineze şi să facă o baie. Yoseb îl privea ca pe o fiinţă raţională. Era prea simplu să presupui că toţi poliţiştii japonezi sunt răi. În plus, voia să creadă că fratele lui e supravegheat de nişte oameni cumsecade. În caz contrar, situaţia era de nesuportat.

— Atunci, îi vom aduce lucrurile mâine-dimineaţă, a spus Yoseb, privindu-l pe ofiţer drept în ochi. Vă mulţumesc, domnule!

— Desigur.

Bărbatul a înclinat uşor din cap.

∵

Noa a fost lăsat să mănânce toate bomboanele şi să se joace afară şi, cât timp Sunja a pregătit cina în bucătărie, Yoseb a răspuns la toate întrebările lui Kyunghee. Soţia lui îl căra în spate pe micuţul Mozasu, legat într-o păturică îngustă.

— Poţi să apelezi la cineva? l-a întrebat ea în şoaptă.

— La cine?

— La misionarii canadieni, i-a sugerat femeia. I-am cunoscut acum câţiva ani, îţi aminteşti? Erau atât de amabili. Iar Isak zicea că trimit regulat bani pentru susţinerea bisericii. Ei ar putea să explice poliţiei că pastorii nu făceau nimic rău.

Kyunghee se învârtea în cercuri mici, iar Mozasu gângurea mulţumit.

— Şi cum să dau de ei?

— Printr-o scrisoare.

— Pot să le scriu în coreeană? Şi cât durează până primesc scrisoarea şi-mi răspund? Cât o să reziste Isak în…?

Sunja a intrat în cameră, l-a desfăcut pe Mozasu din cârca lui Kyunghee şi l-a dus în bucătărie să-l alăpteze. Mirosul de orez şi ovăz umplea micuţa locuinţă.

— Nu cred că misionarii vorbesc coreeană. Poţi să rogi pe cineva să-ţi scrie o scrisoare în japoneză? l-a întrebat Kyunghee.

Yoseb nu a răspuns. Avea să le scrie el o scrisoare cumva, dar nu vedea de ce le-ar păsa poliţiştilor de ce are de spus un misionar canadian într-un astfel de război. Scrisoarea avea să ajungă într-o lună.

Sunja s-a întors cu Mozasu.

— Am pus deoparte câteva lucruri pentru Isak. Pot să i le duc mâine-dimineaţă? a întrebat ea.

— Le duc eu, a răspuns Yoseb. Înainte să merg la muncă.

— Poţi să-i ceri ajutorul şefului tău? Poate că, fiind japonez, îl vor asculta, şi-a dat cu părerea Kyunghee.

— Shimamura-san n-o să ajute niciodată o persoană aflată în închisoare. El îi consideră pe creştini rebeli. Oamenii aflaţi în fruntea demonstraţiei de la 1 martie erau creştini. Toţi japonezii ştiu asta. Eu nici măcar nu-i spun că merg la biserică. Nu-i spun nimic. M-ar concedia pur şi simplu, dacă ar crede că sunt implicat în orice activitate care are legătură cu protestul. Şi atunci, ce s-ar alege de noi? Nu se găsesc slujbe pentru oameni ca mine.

După asta, nimeni n-a mai zis nimic. Sunja l-a chemat pe Noa de pe stradă. Era ora mesei.

2.

În fiecare dimineaţă, Sunja mergea la poliţie şi ducea trei *onigin* din orz şi mei. Dacă bugetul îi permitea, fierbea bine un ou, înmuia oul curăţat în sos de soia acru şi îl adăuga în *bento*-ul[28] modest al lui Isak. Nimeni nu putea fi sigur că i se dădea mâncarea, dar Sunja nici nu avea cum să demonstreze contrariul. Toată lumea din cartier cunoştea pe câte cineva care ajunsese la închisoare, iar poveştile care circulau erau cel puţin îngrijorătoare, dacă nu chiar terifiante. Yoseb refuza să vorbească despre Isak, dar arestarea fratelui lui îl schimbase mult. Smocuri cenuşii i se iviseră în părul odinioară negru şi suferea de dureri puternice de stomac. A încetat să le mai scrie părinţilor, cărora nu le putea povesti despre Isak, aşa că le-a scris Kyunghee în locul lui, inventând tot soiul de scuze. La masă, Yoseb păstra o mare parte din porţia lui de mâncare pentru Noa, care-i stătea tăcut alături. Yoseb şi Noa împărtăşeau aceeaşi suferinţă cumplită, cauzată de absenţa lui Isak.

În ciuda numeroaselor petiţii depuse, nimănui nu i se permisese să-l vadă pe Isak, totuşi familia credea că e în viaţă, fiindcă poliţia nu le spusese nimic altceva. Bătrânul preot şi paracliserul rămăseseră şi ei la închisoare şi familia spera că cei trei se susţin cumva unul pe altul, cu toate că nimeni nu ştia cum sunt închişi prizonierii. La o zi după arestare, poliţia descinsese la ei acasă şi confiscase câteva dintre cărţile şi documentele lui Isak. Plecările şi venirile familiei erau monitorizate. Un detectiv îi vizita la câteva săptămâni ca să-i interogheze. Poliţia pusese lacăt pe uşa bisericii, dar congregaţia continua să se întrunească în secret, în grupuri mici, conduse de bătrânii membri ai bisericii. Kyunghee, Sunja şi Yoseb nu se vedeau niciodată cu enoriaşii, de teamă să nu-i pună în pericol. Majoritatea misionarilor străini de acasă şi de aici se întorseseră deja în ţările lor de

[28] Cutiuţă din lemn, în care se transportă gustarea.

baştină. Rareori mai vedeai un caucazian prin Osaka. Yoseb le scrisese misionarilor canadieni despre Isak, dar nu primise niciun răspuns.

Autoritatea decizională a Bisericii Prezbiteriene fusese constrânsă să declare că ceremoniile obligatorii de la templul şintoist erau o datorie civică mai degrabă decât una religioasă, deşi împăratul, aflat în fruntea religiei de stat, era privit ca un zeu în carne şi oase. Pastorul Yoo, preot credincios şi pragmatic, considerase că ceremonia din templu, la care localnicilor li se cerea să se adune şi să execute tot soiul de ritualuri, era, de fapt, un ritual păgân, efectuat cu scopul de a trezi sentimentele naţionaliste. Închinarea la idoli era, desigur, o ofensă la adresa Domnului. Cu toate acestea, pastorul Yoo îi încurajase pe Isak, pe Hu şi pe enoriaşi să se închine la templul şintoist, pentru binele tuturor. Nu voia ca enoriaşii, printre care se aflau mulţi adepţi recenţi ai credinţei creştine, să fie pedepsiţi cu închisoarea sau cu moartea ca urmare a reacţiei predictibile a guvernului la nesupunerea populaţiei. Pastorul Yoo îşi sprijinea ideile pe epistolele Apostolului Pavel. Astfel se face că, ori de câte ori se ţineau întâlniri la câte un templu din apropiere, frecvenţa lor diferind de la un oraş la altul, bătrânul pastor, Isak şi Hu participau şi ei, la nevoie, alături de cei care se aflau atunci în biserică. Cu toate acestea, având vederea slabă, bătrânul pastor nu ştiuse că, în cadrul fiecărei ceremonii şintoiste, paracliserul Hu rostea *Tatăl Nostru* fără întrerupere, chiar şi atunci când făcea plecăciuni, stropea cu apă sfinţită sau bătea din palme, ca toţi ceilalţi. Isak observase, desigur, dar nu spusese nimic. La drept vorbind, admirase credinţa şi opoziţia şi Hu.

∵

Cât despre Sunja, arestarea lui Isak o făcuse să se gândească bine la ce avea să urmeze, dacă se întâmpla acel lucru de neconceput. Oare Yoseb o va alunga împreună cu copiii? Unde să se ducă şi cum? Cum va reuşi să aibă grijă de copii? Kyunghee n-o să-i ceară să plece, dar chiar şi aşa… ea nu era decât o simplă soţie. Trebuia să-şi încropească un plan şi să pună bani deoparte, în caz că va fi nevoită să se întoarcă la mama ei, cu băieţii.

Prin urmare, trebuia să-şi găsească de lucru. O să se facă vânzătoare. Una era ca o femeie precum mama ei să găzduiască oameni la han şi să câştige bani împreună cu soţul ei şi cu totul alta era ca o tânără să stea în picioare la piaţă şi să le vândă mâncare străinilor, strigând până răguşea. Yoseb a încercat să-i interzică să se angajeze, dar nu-l putea asculta. Cu lacrimile şiroind pe faţă, i-a spus cumnatului că Isak şi-ar dori ca ea să facă rost de bani pentru a trimite băieţii la şcoală. În faţa acestui argument, Yoseb a cedat. I-a interzis, totuşi, lui Kyunghee să iasă pe stradă, iar soţia i-a dat ascultare. Avea voie să pregătească murăturile împreună cu Sunja, dar nu şi să le vândă. Yoseb nu putea protesta prea mult, fiindcă aveau nevoie de bani

pentru gospodărie. Într-un fel, cele două femei încercau să-l asculte, în nesupunerea lor – nu voiau să-l sfideze şi să-l rănească, dar greutăţile financiare deveniseră imposibil de depăşit prin eforturile unui singur om.

Prima zi de vânzare a avut loc la o săptămână după arestarea lui Isak. După ce a lăsat la închisoare mâncarea pentru soţul ei, Sunja a pornit spre piaţă, împingându-şi căruciorul din lemn, în care aşezase un vas mare, din lut, plin cu *kimchi.* Piaţa în aer liber din Ikaino era un amestec de magazinaşe modeste, care ofereau obiecte de gospodărie, ţesături, tatami şi aparatură electrică şi găzduia o mulţime de vânzători ambulanţi ca ea, care umblau de colo-colo şi vindeau clătite de casă cu praz, sushi şi paste cu soia.

Kyunghee avea grijă de Mozasu acasă. Aproape de vânzătorii ambulanţi de *gochujang* şi *doenjang,* Sunja a observat două coreence care vindeau biscuiţi din făină de grâu. Şi-a împins căruciorul spre ele, sperând să se poată opri între taraba cu biscuiţi şi cea cu paste de soia.

— O să pută groaznic, a spus cea mai în vârstă dintre vânzătoarele de biscuiţi. Mută-te în capătul celălalt al pieţei! i-a zis, arătând spre sectorul cu peşte.

Când s-a apropiat de femeile care vindeau anşoa uscate şi alge, coreencele mai în vârstă au fost şi mai puţin primitoare.

— Dacă nu-ţi iei de-aici căruciorul ăsta împuţit, o să-i pun pe băieţii mei să se uşureze în vasul tău de lut. Ai înţeles, ţăranco? i-a spus o femeie înaltă, cu basma albă.

Sunjei nu i-a venit în minte niciun răspuns, atât era de uimită. Şi nici măcar nu vindeau *kimchi.* În plus, mirosul de *doenjang* era la fel de înţepător.

A înaintat până când nu a mai văzut-o pe niciuna dintre *ajumma* şi a ajuns aproape de intrarea în gară, unde se vindeau pui vii. Izul puternic de animale moarte o copleşea. A găsit un loc pentru a-şi strecura căruţul, între tăietorul de porci şi taraba cu pui.

Mânuind un cuţit enorm, măcelarul japonez tranşa un porc de talia unui copil mic. La picioarele lui se afla o găleată mare, plină cu sânge. Două capete de porc erau expuse pe masa din faţă. Măcelarul era un domn în vârstă, cu braţe lungi şi musculoase şi vene pronunţate. Transpira abundent. Când a văzut-o, i-a zâmbit.

Sunja şi-a oprit căruciorul în spaţiul liber de lângă taraba lui. Ori de câte ori un tren oprea în gară, îi simţea trepidaţiile în tălpile sandalelor. Pasagerii coborau şi mulţi dintre ei intrau în piaţă, dar niciunul nu se oprea la căruciorul ei. Sunja se abţinea să nu plângă. Sânii îi plesneau de lapte şi-şi dorea să fie acasă cu Kyunghee şi Mozasu. Şi-a şters faţa cu mâneca şi a încercat să-şi amintească cum procedau cele mai pricepute dintre *ajumma*

de acasă.

— *Kimchi*! *Kimchi* delicios! Încercaţi acest *kimchi* delicios şi nu-l veţi mai prepara niciodată acasă! a strigat ea.

Trecătorii s-au întors spre ea, iar Sunja, ruşinată, le-a evitat privirea. Nimeni nu a cumpărat nimic. După ce a terminat de tranşat porcul, măcelarul s-a spălat pe mâini şi i-a dat douăzeci şi cinci de seni, iar Sunja i-a umplut o cutie. Nu părea să-l deranjeze că ea nu vorbeşte japoneză. A pus cutia lângă capetele de porc, apoi s-a aplecat în spatele tarabei după bento. Cu beţişoarele a pus puţin *kimchi* peste orezul alb şi a luat o înghiţitură chiar în faţa ei.

— *Oishii! Oishii nee!*[29] *Honto oishi!* a exclamat el zâmbind.

Sunja a făcut o plecăciune.

La prânz, Kyunghee i l-a adus pe Mozasu să-l alăpteze, iar Sunja şi-a amintit că vânzările trebuie să acopere măcar preţul verzei, al ridichilor şi al condimentelor. La sfârşitul zilei trebuia să aibă mai mulţi bani decât cheltuise cu pregătirea *kimchi*-ului.

Kyunghee a supravegheat căruciorul cu marfă, câtă vreme ea a hrănit bebeluşul, întoarsă cu faţa la perete.

— Mie mi-ar fi frică, a zis Kyunghee. Mai ştii când ţi-am povestit că aş vrea să vând *kimchi* la piaţă? Ei bine, nu-mi imaginam cum e să stai atâta în picioare aici. Eşti aşa de curajoasă!

— Am de ales? a întrebat Sunja, privindu-şi copilaşul frumos.

— Vrei să rămân cu tine?

— O să ai probleme, a avertizat-o Sunja. Ar trebui să fii acasă când se întoarce Noa de la şcoală şi să pregăteşti cina. Regret că nu te pot ajuta, surioară.

— Ce am eu de făcut e simplu, a răspuns Kyunghee.

Era aproape ora două după-amiază şi se lăsase răcoare, căci soarele se pregătea de apus.

— Nu vin acasă până nu vând tot borcanul.

— Serios?

Sunja a dat din cap că da. Fiul ei, Mozasu, semăna cu Isak. Nu aducea deloc cu Noa, care avea pielea măslinie şi părul negru, lucios. Privirea ageră a lui Noa observa totul în jur. Cu excepţia gurii, Noa semăna aproape leit cu tânărul Hansu. La şcoală, Noa stătea nemişcat în timpul orelor, îşi aştepta rândul şi era considerat un elev foarte bun. Fusese un bebeluş liniştit. Şi Mozasu era un prunc vesel, încântat să fie luat în braţe de un străin. Când se gândea la cât de mult îşi iubeşte copiii, îşi amintea de părinţii ei. Era aşa

[29] „Delicios! Delicios! Cu adevărat delicios!" - în lb. japoneză în orig.

departe de mama şi de tatăl ei! Stătea lângă gara zgomotoasă, încercând să vândă *kimchi.* Nimic ruşinos în munca ei, dar cu siguranţă nu asta îşi doriseră părinţii pentru ea. Şi totuşi, simţea că ei ar fi vrut ca ea să câştige bani, mai ales în situaţia de faţă.

Când a terminat de alăptat, Kyunghee i-a pus pe cărucior două cornuri cu zahăr şi o sticlă cu lapte praf.

— Trebuie să mănânci, Sunja. Doar alăptezi şi nu e deloc uşor, nu? Trebuie să bei multă apă şi lapte.

Kyunghee s-a întors, astfel încât ea să i-l poată aşeza pe Mozasu în spate, apoi a legat bine copilul în eşarfă.

— Mă duc acasă să-l întâmpin pe Noa şi să pregătesc cina. Să te întorci repede, bine? Facem o echipă bună împreună.

Mozasu stătea cu căpşorul sprijinit între omoplaţii delicaţi ai lui Kyunghee, iar Sunja i-a urmărit îndepărtându-se. Când au ajuns suficient de departe ca să nu o mai audă, a început să strige:

— *Kimchi*! *Kimchi*! *Kimchi* delicios! *Oishii* desu! *Oishii kimchi*!

Sunetul acesta, sunetul propriei voci îi era familiar, nu pentru că era vocea ei, ci pentru că îi amintea de toate drumurile pe care le făcuse la piaţă în copilărie – mai întâi împreună cu tatăl ei şi mai târziu singură, ca o domnişoară, apoi ca o îndrăgostită care tânjeşte după privirea iubitului ei. Corul de femei care-şi lăudau marfa îi rămăsese viu în minte, iar acum i se alăturase şi ea.

— *Kimchi*! *Kimchi*! *Kimchi* de casă! Cel mai delicios *kimchi* din Ikaino! Mai gustos decât al bunicii tale! *Oishii desu, oishii*!

Măcelarul a ridicat ochii de la taraba lui şi i-a zâmbit mândru.

În seara aceea, Sunja nu s-a întors acasă până când nu a văzut vasul de *kimchi* golindu-se de tot.

Acum, reuşea să vândă tot *kimchi*-ul pe care ea şi Kyunghee îl pregăteau, iar talentul de a-l vinde îi dăduse putere. Dacă izbuteau să facă mai mult *kimchi,* era sigură că l-ar fi vândut pe tot, însă fermentarea era un proces de durată şi nu mereu găseai ingredientele necesare. Chiar şi atunci când obţineau un profit decent, în săptămâna următoare varza se putea scumpi brusc sau mai rău, să nu se găsească deloc. Când nu era varză la piaţă, femeile conservau ridichi, castraveţi, usturoi sau arpagic, iar uneori Kyunghee conserva morcovi, vinete fără usturoi sau pastă de ardei, fiindcă japonezii preferau acest gen de murături. Sunja era tot timpul cu gândul la o bucată de pământ. Micuţa grădină a mamei, aflată în spatele casei le hrănise chiar şi atunci când oaspeţii de la han mâncau de două ori mai mult decât plăteau. Preţul produselor proaspete continua să crească, iar muncitorii nu-şi permiteau nici alimentele de bază. Recent unii clienţi îi ceruseră o ceaşcă

de *kimchi,* pentru că nu-şi permiteau să cumpere un borcan.

Dacă nu avea *kimchi* sau murături de vânzare, Sunja vindea alte lucruri. Cocea cartofi dulci şi castane sau fierbea porumb. Acum avea două cărucioare, pe care le lega unul de celălalt ca pe nişte vagoane de tren – unul conţinea o plită încropită, iar celălalt, doar murături. Cărucioarele ocupau aproape toată bucătăria, fiindcă trebuia să le ţină în casă, de teamă să nu le fure cineva. Împărţea profitul în mod egal cu Kyunghee, iar ea punea deoparte cât de mulţi bănuţi putea pentru educaţia băieţilor şi pentru biletul lor de întoarcere acasă, în caz că erau nevoiţi să plece.

Când Mozasu a împlinit cinci luni, a început să vândă şi bomboane la piaţă. Ingredientele se găseau tot mai rar, dar, din fericire, Kyunghee făcuse rost de doi saci de zahăr brun de la un băcan coreean, al cărui cumnat japonez lucra în armată.

La locul ei obişnuit de lângă taraba tăietorului de porci, Sunja aprindea focul sub vasul de metal folosit la topirea zahărului. Cutia din oţel care funcţiona pe post de sobă îi dădea de furcă în ultima vreme. De îndată ce-şi va permite, Sunja plănuia să-şi cumpere una adevărată, pe dimensiunile căruciorului ei. Şi-a suflecat mânecile şi a învârtit cărbunii încinşi ca să circule aerul şi să crească temperatura.

— *Agasshi*[30], aveţi *kimchi* astăzi?

Era o voce de bărbat şi a ridicat privirea. Avea cam aceeaşi vârstă cu Isak, era îmbrăcat asemenea cumnatului ei – frumos, dar fără să atragă prea mult atenţia. Era proaspăt ras şi avea unghii îngrijite. Purta ochelari cu lentile groase, a căror ramă grea îi urâţea trăsăturile, altfel frumoase.

— Nu, domnule. Azi nu avem *kimchi.* Doar bomboane. Dar nu sunt gata încă.

— A! Şi *kimchi* când mai aduceţi?

— E greu de spus. Nu prea se găseşte varză de cumpărat, iar ultimul lot de *kimchi* pe care-l pregătim nu e gata încă, i-a răspuns Sunja, apoi s-a întors la cărbuni.

— Peste o zi, două? Sau poate peste o săptămână?

Ea a ridicat din nou privirea, surprinsă de insistenţa lui.

— În vreo trei zile. Poate doar în două, dacă vremea continuă să se încălzească, domnule. Dar nu cred c-o să fie aşa de repede, a adăugat Sunja fără ezitare, sperând că acum o s-o lase să se apuce de făcut bomboanele.

Câteodată, le vindea câteva pungi tinerelor care coborau din tren pe la ora asta.

---

[30] „Domnişoară" - termen folosit pentru a aborda o tânără de vârstă necunoscută - în lb. japoneză în orig.

— Cât *kimchi* o să aveţi?

— Suficient cât să vă vând. Cât aţi dori? Majoritatea clienţilor îşi aduc propriile recipiente. De cât credeţi că veţi avea nevoie?

Clientele ei erau coreence care lucrau în fabrici şi nu aveau timp să-şi pregătească *banchan*[31] singure.

Când vindea dulciuri, clienţi îi erau copiii şi tinerele.

— Reveniţi peste trei zile şi, dacă vă aduceţi un recipient…

Tânărul a început să râdă.

— Păi, mă întrebam dacă n-aţi putea să-mi vindeţi tot ce faceţi, a explicat el, potrivindu-şi ochelarii pe nas.

— Doar nu puteţi să mâncaţi atâta *kimchi*! Şi restul cum o să-l ţineţi proaspăt? a răspuns Sunja, clătinând din cap, mirată de prostia lui. În câteva luni vine vara şi deja e cald afară.

— Scuzaţi-mă! Ar fi trebuit să vă explic. Mă numesc Kim Changho şi sunt proprietarul restaurantului *yakiniku*[32], aflat în apropierea gării Tsuruhashi. Excelentului dumneavoastră *kimchi* i s-a dus vestea.

Ea şi-a şters mâinile pe şorţul pe care îl purta pe deasupra hainei din bumbac, vătuite, cu ochii în continuare la cărbunii încinşi.

— Cumnata mea ştie ce face în bucătărie. Eu doar o ajut să-l prepare şi îl vând la piaţă.

— Da, da, am auzit şi asta. Ei bine, vreau să angajez nişte femei care să prepare *kimchi* şi *banchan* pentru restaurantul meu. Vă pot face rost de varză şi…

— De unde, domnule? De unde să faceţi rost de varză? Noi am căutat peste tot. Cumnata mea se duce la piaţă dimineaţa devreme şi cu toate astea…

— Ştiu eu unde să găsesc, a încredinţat-o el zâmbind.

Sunja habar n-avea ce să spună. Vasul din metal pentru bomboane se încinsese deja, era timpul să toarne zahărul şi apa, dar nu voia să înceapă acum. Dacă individul vorbea serios, era important să audă ce are de zis. A auzit trenul sosind. Ratase primii clienţi.

— Unde ziceaţi că e restaurantul?

— E restaurantul cel mare din spatele gării. Pe aceeaşi stradă cu farmacia japonezului uscăţiv, îl ştiţi? Okada-san… Cel care poartă ochelari negri că ai mei?

Şi-a împins ochelarii mai sus pe nas, zâmbind ştrengăreşte.

— A! Ştiu unde e farmacia.

---

[31] „Garnitură" servită în farfurioare de mici dimensiuni alături de orez – în lb. japoneză în orig.

[32] „Carne la grătar". Termenul descrie în sens larg restaurante în care înşişi clienţii frig, la alegere, bucăţele de carne şi legume pe grătare mici, de obicei încastrate în mese.

Acolo mergeau toţi coreenii când se îmbolnăveau de-a binelea şi erau dispuşi să dea bani pe un medicament bun. Okada nu era un individ prietenos, dar era cinstit. Se spunea că poate să vindece multe boli.

Tânărul nu părea că ar vrea să profite de ea, dar nu putea fi sigură. În cele câteva luni de când era vânzătoare, servise câţiva clienţi pe datorie, care nu mai plătiseră marfa. Unii oameni minţeau cu uşurinţă şi nu dădeau doi bani pe interesele celorlalţi.

Kim Changho i-a întins o carte de vizită.

— Uitaţi adresa! Îmi puteţi aduce *kimchi*-ul când e gata? Aduceţi-l pe tot! Vă plătesc cu banii jos şi vă fac şi rost de varză.

Sunja a încuviinţat din cap, fără să rostească vreun cuvânt. Dacă avea un singur client pentru *kimchi,* atunci îi rămânea mai mult timp să prepare şi alte lucruri pe care să le vândă. Cel mai greu îi era să procure varza, aşa că, dacă el putea să se ocupe de asta, lucrurile aveau să meargă mult mai uşor. Kyunghee umbla de obicei prin piaţă cu Mozasu în spinare ca să găsească ingredientele rare de care avea nevoie şi adesea se întorcea acasă cu coşul de cumpărături gol. Aşa că Sunja i-a promis bărbatului că-i va aduce tot ce are.

∵

Vitrina restaurantului era cea mai mare de pe scurta străduţă paralelă cu gara. Spre deosebire de celelalte magazine din apropiere, acesta avea o reclamă cu un înscris frumos, realizată de o firmă profesionistă. Cele două femei au admirat literele mari şi negre sculptate şi pictate pe o placă mare, din lemn. Se întrebau ce înseamnă acele cuvinte. Era, în mod evident, un restaurant *galbi*[33], cu specific coreean – mirosul de carne friptă se simţea de la două blocuri distanţă –, dar reclama era scrisă într-un alfabet japonez dificil, pe care niciuna dintre ele nu-l putea citi. Sunja a apucat mânerul cărucioarelor încărcate cu tot *kimchi*-ul pe care îl pregătiseră în ultimele săptămâni şi a inspirat adânc. Dacă vindea *kimchi* restaurantului în mod constant, avea să obţină un venit regulat. Astfel putea să cumpere mai des ouă pentru Isak şi Noa şi material gros din lână pentru Kyunghee, care voia să coasă haine noi pentru Yoseb şi Noa.

Yoseb stătea cât mai mult departe de casă în ultima vreme, plângându-se de prezenţa şi de mirosul ingredientelor necesare pentru *kimchi* care răzbătea din bucătărie. Nu voia să trăiască într-o fabrică de *kimchi.* Nemulţumirea lui era principalul motiv pentru care femeile preferau să vândă dulciuri, dar zahărul se găsea mult mai greu decât varza sau cartofii

[33] Un soi de rotiserie, unde se serveşte în special friptură de vită, dar şi alte sortimente de carne la grătar - în lb. japoneză în orig.

dulci. Deşi Noa nu se plângea, pe el îl afecta cel mai mult mirosul de *kimchi.* Asemenea tuturor celorlalţi copii de coreeni de la şcoală, hainele lui miroseau invariabil a ceapă şi chili, a usturoi şi a pastă de creveţi. Astfel, profesorul îl aşezase pe Noa în spatele clasei, lângă un grup de coreeni ale căror mame creşteau porci în casă. Toată lumea îi striga pe copiii care trăiau cu porcii sub acelaşi acoperiş *buta*[34]. Noa, al cărui *tsumei* era Nobuo, stătea alături de copiii *buta* şi era poreclit „usturoi puturos".

Acasă, Noa îi cerea mătuşii gustări şi mâncăruri fără usturoi, sperând că prin asta îi va împiedica pe copii să vorbească urât despre el. Când l-a întrebat de ce, Noa i-a mărturisit adevărul mătuşii. Cu toate că erau mai scumpe, Kyunghee îi cumpăra lui Noa chifle mari cu lapte de la brutărie pentru micul dejun şi îi pregătea cartofi *korokke*[35] sau *yakisoba*[36] pentru gustarea de la şcoală.

Copiii erau nemiloşi, dar Noa nu îi înfrunta. Prefera să înveţe şi mai bine şi să-i surprindă pe profesori. Era pe primul sau al doilea loc la învăţătură în clasa a doua. La şcoală, Noa nu avea prieteni, iar atunci când copiii coreeni se jucau pe stradă, el nu li se alătura. Singura persoană pe care aştepta cu nerăbdare să o vadă era unchiul lui, însă în ultimele zile, când Yoseb a stat acasă, nu se simţea în apele lui.

Kyunghee şi Sunja rămăseseră tăcute pe stradă, în faţa restaurantului, neîndrăznind să intre. Uşa era deschisă, dar restaurantul nu era deschis încă pentru clienţi. În ciuda entuziasmului iniţial la gândul de a vinde mai mult *kimchi,* Kyunghee fusese totodată sceptică în privinţa ofertei şi refuzase să o lase pe Sunja să se ducă singură într-un loc necunoscut. Insistase să o însoţească, cu tot cu Mozasu în cârcă. Nu îi spuseseră lui Yoseb că vin aici, dar aveau de gând să-i mărturisească totul după această primă întâlnire.

— Eu rămân afară cu căruciorul şi te aştept, i-a zis Kyunghee, bătându-l ritmic pe Mozasu cu mâna dreaptă. Bebeluşul stătea liniştit în eşarfa lui atârnată de spinarea lui Kyunghee.

— Crezi că ar trebui să duc *kimchi*-ul înăuntru? a întrebat-o Sunja.

— Ce-ar fi să-i zici lui să iasă?

— Am putea să intrăm amândouă.

— Te aştept aici. Dar dacă nu ieşi repede, o să intru şi eu, bine?

— Dar cum o să împingi căruciorul şi…

— Mă descurc eu. Mozasu e bine.

Somnoros, bebeluşul îşi sprijinea acum căpşorul de spinarea ei, în timp ce ea continua să îl legene.

---

[34] „Porc" – în lb. japoneză în orig.

[35] „Crochete de cartofi" – în lb. japoneză în orig.

[36] „Tăiţei prăjiţi" – în lb. japoneză în orig.

— Haide, intră şi eu te aştept! Roagă-l pe Kim Changho să vină afară. Nu sta prea mult de vorbă cu el înăuntru, bine?

— Speram să fim amândouă când vorbim cu el. Sunja se holba la cumnata ei, neştiind ce să facă, apoi şi-a dat seama că poate ea se temea să intre în restaurant. Dacă soţul o va întreba ce se întâmplase, putea să-i răspundă sincer că ea rămăsese afară tot timpul.

3.

Aprilie 1940

Era al doilea restaurant în care intrase în viaţa ei. Sala de mese era de aproape cinci ori mai mare decât restaurantul udon din Busan, în care mersese cu Isak. Mirosurile persistente de carne arsă şi izul greu de ţigări din noaptea precedentă îi iritau gâtul. Erau două rânduri de mese aşezate pe o platformă înălţată, acoperită cu tatami. La baza platformei era un loc special amenajat pentru încălţările oaspeţilor. În bucătăria deschisă, un tânăr în cămaşă albă spăla pahare de bere câte două odată. Din pricina zgomotului apei care curgea şi a clinchetului de pahare, nu a auzit-o pe Sunja intrând în restaurant. Tânăra rămăsese studiind profilul ascuţit al băiatului care lucra concentrat, sperând că o să-i observe prezenţa.

Bărbatul de la piaţă nu-i precizase la ce oră să vină cu *kimchi*-ul, iar ei nu-i trecuse prin cap să-l întrebe dacă să vină de dimineaţă sau după-amiază. Kim Changho nu se zărea nicăieri. Şi dacă azi era plecat sau ajungea la serviciu de-abia după-amiaza sau poate seara? Dacă ieşea fără să vorbească cu cineva, nici Kyunghee nu avea să ştie ce să facă. Cumnata ei era genul care-şi face griji şi Sunja nu voia să îi dea motive.

La chiuvetă apa s-a oprit şi băiatul, epuizat după schimbul de noapte, şi-a plecat gâtul într-o parte şi-n cealaltă, ca să-l dezmorţească. Prezenţa ei l-a luat prin surprindere. Fata purta pantaloni japonezi şi o jachetă albastră, matlasată, decolorată de uzură.

— *Agasshi,* nu e deschis încă, i-a spus el în coreeană.

Nu era clientă, dar nici cerşetoare nu era.

— Îmi cer scuze că vă deranjez, dar aveţi idee unde se află Kim Changho? M-a rugat să vin să aduc nişte *kimchi.* Nu eram sigură la ce oră…

— A! Dumneavoastră eraţi! a rânjit el. E ceva mai încolo, pe stradă. Şeful mi-a zis să-l chem dacă treceţi pe aici azi. Luaţi loc cât aşteptaţi! Aţi adus *kimchi*? Clienţii se plâng de garnituri de săptămâni întregi. Şi o să lucraţi

aici? Şi, oricum, câţi ani aveţi?

Băiatul s-a şters pe mâini şi a deschis uşa din spate a bucătăriei. Fata cea nouă era frumuşică, şi-a spus el. Ultima vânzătoare de *kimchi* fusese o bătrânică ştirbă, care ţipa la el fără motiv. Fusese concediată pentru că bea prea mult, dar fata asta părea mai mică chiar şi decât el.

Sunja era derutată.

— O clipă! Adică domnul Kim Changho nu e aici?

— Luaţi loc! Mă întorc îndată!

Băiatul a dat buzna afară.

Sunja s-a uitat în jur şi, dându-şi seama că a rămas singură, a ieşit în grabă.

— Bebeluşul a adormit, a şoptit Kyunghee.

Stătea pe taburetul mic, agăţat de obicei într-o parte a căruciorului. În lumina puternică a soarelui, o briză uşoară a suflat prin smocurile de păr ale lui Mozasu şi peste fruntea lui catifelată. Era dimineaţa devreme, iar pe stradă de-abia dacă trecea cineva. Farmacia nici măcar nu era deschisă.

— Surioară, proprietarul e pe drum. Tot nu vrei să intri? a întrebat-o Sunja.

— Mi-e bine aici. Tu intră şi aşteaptă lângă fereastră ca să te pot vedea. Dar să ieşi când ajunge, bine?

Din nou în restaurant, Sunja se temea să se aşeze, aşa că a rămas la un pas de uşă. Ştia că ar fi reuşit să vândă toată marfa azi la piaţă. Se afla aici pentru că bărbatul îi promisese că îi face rost de varză – gândul era suficient să o convingă să-l aştepte. Fără varză, afacerea lor se ducea pe apa sâmbetei.

— Ce mă bucur să vă văd! a strigat Changho, intrând pe uşa bucătăriei. Aţi adus *kimchi*?

— Cumnata mea e afară cu căruciorul. Am adus mult.

— Sper că puteţi face şi mai mult.

— Dar nici nu l-aţi gustat! i-a răspuns ea, intimidată de entuziasmul lui.

— N-am nicio teamă. Mi-am făcut bine temele. Am auzit că e cel mai delicios *kimchi* din Osaka, a zis el, îndreptându-se pe neaşteptate spre ea. Atunci să mergem afară!

La vederea lui, Kyunghee a făcut o plecăciune, dar nu a zis nimic.

— Bună ziua. Mă numesc Kim Changho, s-a prezentat el, uşor luat prin surprindere de frumuseţea femeii.

Nu-şi putea da seama câţi ani are, dar pruncul pe care-l căra în spate nu avea mai mult de şase luni.

Kyunghee nu spunea nimic. Părea o tânără mută, drăguţă şi neliniştită.

— E bebeluşul dumneavoastră? a întrebat-o el.

Kyunghee a clătinat din cap, arătând spre Sunja. Nu era ca atunci când

vorbea cu negustorii japonezi – lucru pe care era nevoită să-l facă pentru a cumpăra legume şi cele necesare pentru casă. Yoseb îi spusese de nenumărate ori că banii şi afacerile sunt treburi de bărbaţi şi dintr-odată Kyunghee se simţea incapabilă să mai zică ceva. Înainte să ajungă aici, se ofense să o ajute pe Sunja să negocieze, însă acum simţea că, orice ar spune, ar fi inutil sau greşit.

— Ştiţi de cât *kimchi* aveţi nevoie? l-a întrebat Sunja. De obicei, adică. Vreţi să gustaţi înainte să comandaţi?

— Cumpăr atât cât puteţi face. Mi-ar conveni mai mult dacă l-aţi prepara aici. Avem frigidere şi o pivniţă foarte răcoroasă, care v-ar putea fi de folos în acest sens.

— În bucătărie? Vreţi să murez varza acolo? s-a mirat Sunja, arătând spre uşa restaurantului.

— Da, i-a zâmbit el. Puteţi veni dimineaţa să preparaţi *kimchi* şi garnituri. Am bucătari care vin după-amiaza să tranşeze carnea şi să o marineze, dar nu ştiu să pregătească *kimchi* şi *banchan.* Trebuie să te pricepi ca să faci aşa ceva. Clienţii vor mai multe mâncăruri de casă care să meargă cu murăturile. Orice prost ştie să prepare o marinată sau o carne la grătar, dar clientul are nevoie de o varietate mai mare de *banchan* ca să simtă că ia o masă regească, nu credeţi?

Kim Changho a observat că cele două femei sunt în continuare stânjenite de ideea de a lucra în bucătăria unui restaurant.

— În plus, nu cred că v-aţi dori să vă aduc lăzi întregi de varză şi alte legume acasă, nu-i aşa? Nu poate fi prea comod.

— Nu putem să lucrăm într-un restaurant, i-a şoptit Kyunghee Sunjei. Ar fi mai bine să pregătim *kimchi* acasă şi să-l aducem aici. Sau l-ar putea trimite pe băiat să-l ia, dacă nu reuşim să-l aducem noi pe tot.

— Nu înţelegeţi. Trebuie să faceţi mult, mult mai mult decât aţi făcut până acum. Mai am două restaurante pentru care e nevoie de *kimchi* şi *banchan* – totuşi, acesta este în centru şi are cea mai mare bucătărie. Eu v-aş aduce toate ingredientele. Voi doar îmi spuneţi de ce aveţi nevoie. Iar salariul ar fi atrăgător.

Kyunghee şi Sunja se uitau lung la el, neînţelegând ce spune.

— Treizeci şi cinci de yeni pe săptămână. Fiecare dintre voi vă primi aceeaşi sumă, în total, şaptezeci de yeni.

Sunja a rămas cu gura căscată. Yoseb câştiga patruzeci de yeni pe săptămână.

— Şi din când în când puteţi lua acasă ceva carne, a adăugat Kim, zâmbind. Va trebui să vedem ce putem face ca munca voastră aici să fie una plăcută. Aţi putea primi şi nişte cereale. Dacă aveţi nevoie de anumite

ingrediente pentru voi personal, vi le voi vinde la preţul cu care le cumpăr eu. Vedem noi mai târziu cum procedăm.

După ce plăteau ingredientele, Sunja şi Kyunghee rămâneau cu aproximativ zece, doisprezece yeni pe săptămână din vânzare. Dacă ar fi câştigat şaptezeci de yeni pe săptămână, nu ar mai fi trebuit să-şi facă griji pentru bani. Niciun membru al familiei nu mai mâncase pui sau peşte de şase luni, din cauza preţului exorbitant. Şi le fusese imposibil să cumpere carne de vită sau de porc. Continuau să cumpere săptămânal oase de supă, iar ocazional bărbaţii se desfătau cu câte un ou, totuşi Sunja îşi dorea ca băieţii, Isak şi Yoseb, să mai mănânce şi altceva în afară de cartofi şi mei. Cu banii aceştia, ar fi putut să le trimită sume mai mari părinţilor, care sufereau mai mult decât lăsau să se vadă.

— Şi aş putea ajunge acasă când se întoarce fiul meu mai mare, Noa? a izbucnit Sunja fără să vrea.

— Desigur, a încredinţat-o Kim, de parcă s-a fi gândit deja la asta. O să puteţi pleca de îndată ce vă terminaţi treaba. Şi presupun că aţi putea să o terminaţi chiar şi înainte de prânz.

— Şi bebeluşul? a arătat Sunja spre Mozasu, care dormea în cârca lui Kyunghee. Pot să-l aduc cu mine? Ar sta cu noi în bucătărie, a sugerat Sunja.

Nu se vedea lăsându-l în grija bunicuţelor copleşite, care aveau grijă de copiii femeilor din cartier care mergeau la lucru. Când nu avea cine să-i supravegheze acasă sau dacă nu-şi permiteau să plătească o bonă, câteva femei de la piaţă îşi ţineau copiii mai mici legaţi cu sfoară de cărucioarele cu marfă. Micuţii, legaţi cu sfori petrecute la piept, păreau fericiţi să umble de colo până colo sau să stea alături de mamele lor şi să se joace cu jucării ieftine.

— Pruncul nu ne dă bătaie de cap, a reluat Sunja.

— De ce nu? Câtă vreme vă faceţi treaba, nu-mi pasă. Nu sunt clienţi în restaurant la ora aceea, aşa că n-o să incomodeze pe nimeni, a zis el. Dacă o să fie nevoie să rămâneţi mai mult sau dacă băiatul mai mare o să vrea să vină aici după şcoală, e în regulă. Clienţii nu vin mai devreme de ora cinei.

Sunja a încuviinţat din cap. Nu va fi nevoită să petreacă încă o iarnă geroasă afară, în aşteptarea clienţilor, făcându-şi griji pentru Noa şi Mozasu.

Observând că Kyunghee e mai degrabă neliniştită decât încântată de această ofertă, care avea să schimbe totul, Sunja i-a spus:

— Trebuie să cerem permisiunea…

∵

După ce au cinat şi au strâns masa, Kyunghee i-a adus soţului un ceai de ovăz şi scrumiera ca să fumeze. Aşezat cu picioarele încrucişate alături de unchiul său, Noa se juca cu titirezul pictat în culori aprinse, pe care Yoseb i-l

adusese, minunându-se cât de repede se învârteşte. Jucăria din lemn scotea un zbârnâit plăcut, în contact cu podeaua. Sunja, care-l ţinea în braţe pe Mozasu, îl urmărea pe Noa cum se joacă, întrebându-se ce face Isak. De când fusese arestat, Sunja abia dacă mai deschidea gura, de teamă să nu-l supere pe cumnatul ei, al cărui temperament se schimbase mult. Când se înfuria, pleca de acasă. Uneori nu se întorcea până târziu. Femeile erau conştiente că el nu va vrea ca ele să lucreze la restaurant.

După ce bărbatul şi-a aprins ţigara, Kyunghee i-a povestit despre slujbă. Aveau nevoie de un loc de muncă, i-a spus, folosind cuvântul „muncă" în loc de „bani".

— V-aţi pierdut minţile? Mai întâi faceţi mâncare pe care o vindeţi sub un pod de lângă gară, iar acum amândouă vreţi să lucraţi într-un restaurant în care bărbaţii se duc să bea şi să joace jocuri de noroc? Aveţi idee ce fel de femei intră în astfel de localuri? Şi apoi ce mai urmează? Să le turnaţi de băut acelor…?

Ţigara aprinsă îi tremura între degete. Nu era un om violent, dar se săturase.

— Aţi intrat în restaurant? le-a întrebat, nevenindu-i să creadă că purta această discuţie.

— Nu, a răspuns Kyunghee. Eu am rămas afară cu bebeluşul, dar era un restaurant mare şi curat. Se vedea pe fereastră. M-am dus cu Sunja la întâlnire, în caz că nu ar fi fost un loc decent, fiindcă nu o puteam lăsa să meargă singură. Proprietarul, Kim Changho, e un bărbat curtenitor, ar trebui să-l cunoşti şi tu. Nu vrem să ne ducem acolo fără permisiunea ta. *Yobo…*

Kyunghee vedea cât de supărat e şi se simţea groaznic. Nu respecta pe nimeni mai mult decât pe Yoseb. Femeile se plângeau de bărbaţi, dar ea nu avea nimic rău de zis despre soţul ei. El era un om corect, care-şi respecta întotdeauna promisiunile. Făcea tot ce putea; era un om de onoare. Îşi dădea silinţa să aibă grijă de ei toţi.

Yoseb a stins ţigara. Noa şi-a oprit titirezul. Părea înspăimântat.

— Poate dacă l-ai cunoaşte…

Kyunghee ştia că trebuie să accepte slujba, dar totodată era conştientă că astfel soţul ei se va simţi umilit. În toată căsnicia lor nu îi interzisese nimic, doar că nu o lăsase să muncească pe bani. Considera că un bărbat care trudeşte din greu poate să-şi întreţină familia singur şi că femeia ar trebui să stea acasă.

— Ţi-ar putea da banii ţie, în loc să ni-i dea nouă. Am strânge banii pentru copiii lui Isak şi am trimite câţiva părinţilor tăi. I-am putea cumpăra lui Isak mâncare mai bună şi i-am trimite haine. Nu ştim când…

Noa se apropiase şovăitor de unchiul lui, de parcă ar fi vrut să-l protejeze.

L-a mângâiat uşor pe picior, la fel cum unchiul îl mângâia pe spate când Noa era deprimat sau descurajat de câte ceva de la şcoală.

Cu toate că o mulţime de argumente i se învălmăşeau în minte, Yoseb nu putea să le dea glas. Avea două slujbe cu normă întreagă – supraveghea activitatea în două fabrici ale lui Shimamura-san, care-l plătea cu jumătate din salariul unui şef de echipă. După orele de program, repara prese metalice la o uzină coreeană, dar acela nu era un venit constant, prin urmare nu se putea baza pe el. Nu-i pomenise soţiei despre această nouă slujbă, prefera ca ea să ştie că lucrează ca supraveghetor, nu ca mecanic, înainte să se întoarcă acasă, îşi freca bine mâinile cu o perie aspră şi leşie, ca să scape de uleiul de maşină care-i intrase sub unghii. Oricât ar fi muncit, banii nu le ajungeau niciodată – yenii, fie ei bancnote sau monede, îi dispăreau din buzunare de parcă i-ar fi fost găurite.

Japonia era la ananghie. Guvernul ştia, dar nu avea să se recunoască nicicând învins. Războiul din China se înteţea şi nu dădea semne că s-ar termina curând. Fiii şefului său luptau pentru Japonia. Cel mai mare, care fusese trimis în Manciuria, îşi pierduse un picior anul trecut, apoi făcuse cangrenă şi murise, iar cel mic fusese ales să-i ia locul în Nanjing. Shimamura-san menţionase în treacăt că Japonia invadase China ca să stabilizeze situaţia în regiune şi să instaureze pacea, dar, din felul în care o spusese, Yoseb avea impresia că el nu crede nimic din toate astea. Japonezii se implicau tot mai mult în războiul din Asia şi se zvonea că în curând Japonia avea să se alieze cu Germania în războiul cu Europa.

Conta ceva din toate astea pentru Yoseb? Încuviinţase din cap şi îl probase de câteva ori, când proprietarul japonez discutase despre război, fiindcă aşa trebuia să procedeze când şeful povestea ceva. Totuşi, pentru toţi coreenii pe care-i cunoştea, războiul de expansiune al Japoniei în Asia era o acţiune nesăbuită. China nu era Coreea; China nu era Taiwan; China putea să piardă un milion de oameni, şi tot rămânea în picioare. Poate că mureau câţiva, dar era un popor inimaginabil de mare; aveau să reziste prin dârzenie şi prin numărul mare. Coreenii voiau ca Japonia să câştige? La naiba! Bineînţeles că nu, dar ce se întâmpla cu ei, dacă duşmanii Japoniei câştigau? Coreenii se puteau salva? Aparent, nu. Salvează-ţi pielea – aşa gândeau ei. Salvează-ţi familia! Umple-ţi burta! Fii cu ochii-n patru şi nu avea încredere în poporul aflat la conducere! Dacă naţionaliştii coreeni nu-şi puteau recăpăta ţara, atunci trebuia să-şi lase copiii să înveţe japoneza şi să încerce să răzbească. Să se adapteze. Nu-i aşa că era simplu? Pentru fiecare patriot care lupta pentru libertatea Coreei sau pentru fiecare nefericit de coreean care lupta în numele Japoniei în ţară şi nu numai rămâneau zece mii de compatrioţi care încercau să găsească de mâncare. Până la urmă,

stomacul era împăratul fiecăruia.

Yoseb era preocupat în permanenţă de starea lor financiară. Ce s-ar întâmpla dacă el ar muri? Ce bărbat îşi lăsa nevasta să lucreze într-un restaurant? Cunoştea localul *galbi* – cine nu-l ştia? Erau trei la fel, iar cel mai mare se afla lângă gară. Gangsterii luau masa acolo seara târziu. Proprietarii impuneau preţuri foarte piperate, astfel încât oamenii obişnuiţi şi japonezii să nu se poată apropia. Când avusese nevoie să împrumute bani pentru venirea lui Isak şi a Sunjei în Japonia, Yoseb acolo se dusese. Ce era mai rău? Ca soţia lui să lucreze pentru cămătari sau ca el să le datoreze bani? Pentru un coreean, era întotdeauna greu să aleagă.

4.

Mai 1942

Noa Baek nu era ca toţi ceilalţi copii de opt ani din cartier. În fiecare dimineaţă, înainte să plece la şcoală, se spăla pe faţă până când i se înroşeau obrajii, îşi punea trei picături de ulei în părul negru, apoi şi-l pieptăna, lăsându-şi fruntea liberă, aşa cum îl învăţase mama lui. După ce mânca terci de ovăz şi supă miso la micul dejun, îşi clătea gura şi se asigura că are dinţii curaţi, privindu-se în oglinjoara rotundă de lângă chiuvetă. Oricât de obosită era, mama avea grijă să îi calce cămăşile de cu seară. Îmbrăcat cu haine curate şi călcate, părea un copil japonez din clasa de mijloc, venit din părţile mai înstărite ale oraşului, şi nu semăna deloc cu puştii nespălaţi din mahalaua lor.

La şcoală, Noa era bun atât la matematică, cât şi la scriere şi îl surprinsese pe profesorul de sport cu coordonarea ochi-mână şi viteza lui. La sfârşitul orelor, făcea ordine pe rafturi şi mătura podelele fără să i se ceară, apoi se întorcea singur acasă, încercând să nu atragă deloc atenţia asupra lui. Reuşea să pară neînfricat în faţa copiilor mai duri, impunând distanţă şi alocându-şi un spaţiu personal care nu trebuia încălcat. Când ajungea acasă, Noa se apuca neîntârziat de teme, fără să piardă vremea pe stradă cu copiii vecinilor, care se jucau până la ora cinei.

Când mama şi mătuşa şi-au mutat afacerea cu *kimchi* la restaurant, în casă nu mai mirosea a varză acră şi a murături. Noa spera că nu va mai fi poreclit „usturoi puturos”. La drept vorbind, în casa lor mirosea tot mai puţin a mâncare, spre deosebire de alte case din cartier, fiindcă mama şi mătuşa aduceau mâncare gătită de la restaurant pentru familie. O dată pe

săptămână, Noa mânca bucăţele de carne friptă şi orez alb, primite de la restaurant.

Ca toţi copiii, Noa avea secrete, doar că ale lui nu erau unele obişnuite. La şcoală era strigat pe numele japonez Nobuo Boku, în loc de Noa Baek. Şi, deşi toţi colegii de clasă ştiau că e coreean, datorită numelui de familie adaptat la limba japoneză, dacă întâlnea pe cineva care nu-l cunoştea, Noa nu oferea acest detaliu. Vorbea şi scria în japoneză mai bine decât majoritatea copiilor nativi. La ore, ura când se discuta despre peninsula unde se născuseră părinţii lui şi îşi pleca privirea în hârtiile lui, dacă profesorul spunea ceva despre colonia Coreea. Al doilea secret al lui Noa era că tatăl lui, preot protestant, se afla în închisoare şi nu mai venise acasă de mai bine de doi ani.

Băiatul încerca să-şi amintească faţa tatălui său, dar nu reuşea. Când li se dădea ca temă pentru acasă să spună poveşti de familie, Noa zicea că tatăl lui este şef de echipă într-o fabrică de biscuiţi, iar dacă unii copii credeau că unchiul Yoseb este tatăl lui, Noa nu îi corecta. Marele lui secret faţă de mama, mătuşa şi chiar faţă de dragul lui unchi era că Noa nu mai credea în Dumnezeu. Dumnezeu permisese ca blândul şi milosul lui tată să sfârşească în închisoare, deşi nu greşise cu nimic. Timp de doi am, Dumnezeu nu-i răspunsese la rugăciuni, cu toate că tatăl îl încredinţase că Domnul ascultă cu multă atenţie rugăciunile copiilor. Iar cel mai important dintre toate secretele despre care băiatul nu putea să vorbească era că îşi dorea să fie japonez. Visa să plece din Ikaino şi să nu se mai întoarcă niciodată.

∵

Era o după-amiază târzie de primăvară. Noa s-a întors de la şcoală şi şi-a găsit gustarea lăsată de mama lui, înainte să plece la lucru, pe măsuţa joasă, la care mânca familia şi la care el îşi făcea temele. Însetat, s-a dus la bucătărie să ia nişte apă, iar când a revenit în camera de zi a ţipat. Lângă uşă era prăbuşit pe podea un bărbat murdar, numai piele şi os.

Incapabil să se ridice, îşi sprijinea greutatea corpului în cotul stâng şi se chinuia să se ridice în capul oaselor, dar nu izbutea.

Să mai ţipe o dată? s-a întrebat Noa. Cine avea să-i vină în ajutor? Mama, mătuşa şi unchiul erau cu toţii la muncă şi nimeni nu îl auzise prima dată. Cerşetorul nu părea periculos. Părea bolnav şi nespălat, dar ar fi putut fi şi un hoţ. Unchiul îl prevenise pe Noa cu privire la tâlhari şi hoţi care se strecoară prin case în căutare de mâncare şi alte lucruri de valoare. Băiatul avea cincizeci de seni în buzunarul de la pantaloni. Îi strânsese ca să-şi cumpere o carte ilustrată despre arta de a trage cu arcul.

Acum, bărbatul plângea şi lui Noa i s-a făcut milă de el. Erau mulţi oameni sărmani pe strada lor, dar niciunul nu arăta aşa de rău. Faţa cerşetorului era

plină de răni şi de cruste negre. Noa a băgat mâna în buzunar şi a scos o monedă. Temându-se că l-ar putea apuca de picior, s-a apropiat doar cât să pună bănuţul pe podea, lângă mâna lui. Apoi voia să se retragă cu spatele spre bucătărie şi să fugă pe uşa din spate după ajutor, dar imaginea bărbatului care plângea l-a făcut să se oprească.

I-a studiat cu atenţie chipul cu barbă cenuşie. Avea haine rupte şi murdare, dar croiala semăna cu a costumelor negre pe care le purta directorul de la şcoală.

— Sunt *appa,* a zis cerşetorul.

Noa a rămas cu gura căscată, clătinând din cap.

— Unde e mama ta, copile?

Era vocea lui. Noa a făcut un pas în faţă.

— *Umma* e la restaurant, i-a răspuns.

— Unde?

Isak era nedumerit.

— Mă duc acum să o aduc pe *umma.* Te simţi bine?

Băiatul nu ştia exact ce să facă. Încă îi era puţin teamă, deşi bărbatul era cu siguranţă tatăl lui. Ochii lui erau aceiaşi, dincolo de pometii proeminenţi şi de pielea acoperită cu cruste. Poate că tatălui lui îi era foame. Pe sub îmbrăcăminte, umerii şi coatele îi erau ascuţite ca nişte crengi de copac.

— Vrei ceva de mâncare, *appa*? l-a întrebat, arătând spre gustarea pe care i-o lăsase mama: doi bulgăraşi de orez cu orz şi mei.

Isak a clătinat din cap, zâmbind când a observat îngrijorarea băiatului.

— *Aga*[37]*,* îmi poţi aduce puţină apă?

Când a revenit din bucătărie cu cana cu apă rece, Noa l-a găsit pe tatăl său prăvălit pe podea, cu ochii închişi.

— *Appa! Appa!* Trezeşte-te! Ţi-am adus apă! Bea apă, *appa*! a strigat băiatul.

Ochii lui Isak s-au zbătut să se deschidă; la vederea băiatului, a zâmbit.

— *Appa* e obosit, Noa. *Appa* o să se culce.

— Bea apă, *appa,* l-a îndemnat băiatul, întinzându-i cana.

Isak a ridicat capul şi a sorbit prelung, apoi a închis din nou ochii. Noa s-a aplecat spre gura tatălui său ca să-i verifice respiraţia. Şi-a scos perna de sub el şi a aşezat-o sub capul cu păr grizonant şi ciufulit al lui Isak. L-a acoperit cu o plapumă grea şi a închis încet uşa în urma lui. Apoi a fugit la restaurant cât l-au ţinut picioarele.

∵

A dat buzna în sala de mese, dar la intrare nimeni nu l-a băgat în seamă.

[37] „Copil" - în lb. coreeană în orig.

Niciunul dintre adulţii care lucrau acolo nu era atent la băiatul manierat care nu spunea niciodată mai mult decât „da” sau „nu”. Frăţiorul lui, Mozasu, dormea în magazie. Când era treaz, gonea prin sala de mese, dar în somn părea statueta unui înger. Proprietarul, Kim, nu se plângea niciodată de copiii Sunjei. Le cumpăra jucării şi cărticele şi din în când îl supraveghea pe Mozasu când lucra în biroul din spate.

— Vai!

Kyunghee a ridicat privirea, alarmată de intrarea lui Noa în bucătărie, palid şi cu sufletul la gură.

— Eşti transpirat. Te simţi bine? Terminăm aici curând. Ţi-e foame?

S-a ridicat din poziţia ghemuită, ca să-i pregătească ceva de mâncare, crezând că venise pentru că se simţea singur.

— A venit *appa.* Pare bolnav. Doarme acasă, pe podea. Sunja, care îl ascultase în linişte, şi-a şters mâinile pe şorţ.

— Pot să plec? Pot să mă duc acum?

Nu plecase niciodată mai devreme.

— Rămân eu aici să termin. Tu du-te! Grăbeşte-te! Vin şi eu de îndată ce termin.

Sunja l-a luat pe Noa de mână.

— Mozasu! a strigat Sunja pe la mijlocul străzii şi Noa a ridicat privirea spre ea.

— *Umma,* îl aduce mătuşa acasă, a zis el calm.

Ea l-a strâns şi mai tare de mână şi a pornit degrabă spre casă.

— Tu îmi aduci liniştea, Noa. Tu îmi aduci liniştea. Fără altă lume în jur, se putea purta blând cu fiul ei. Părinţii nu aveau voie să-şi laude copiii, ştia asta – aşa ceva nu făcea decât să-i ducă la pierzanie. Însă tatăl ei mereu o lăuda când făcea o faptă bună. Din obişnuinţă, o mângâia pe creştetul capului şi o bătea uşor pe spate chiar şi atunci când nu făcea nimic special. Oricare alt părinte ar fi fost dojenit de vecini că astfel îşi alintă fiica, dar bărbatului infirm nu îi zicea nimeni nimic, iar el se bucura de trăsăturile simetrice şi de membrele sănătoase ale copilei sale. Se desfăta privind-o cum umblă, cum vorbeşte şi cum face în minte calcule simple. Acum toate astea nu mai existau, dar Sunja păstra în suflet căldura şi cuvintele blânde ale tatălui ei ca pe nişte nestemate. Nimeni nu ar trebui să aştepte laude şi cu atât mai puţin o femeie, dar în copilărie ea fusese preţuită cu adevărat. Fusese o bucurie pentru tatăl ei. Voia ca Noa să cunoască sentimentul acela, aşa că-i mulţumea lui Dumnezeu pentru fiecare clipă petrecută alături de fiii ei. Atunci când i se părea imposibil să mai locuiască o singură zi în casa cumnatului ei – să muncească toată ziua şi toată noaptea şi să se trezească din nou înainte de răsăritul soarelui, să meargă la închisoare şi să-i ducă de

mâncare soţului –, Sunja se gândea la tatăl ei, care nu-i adresase nicicând o vorbă urâtă. O învăţase că toţi copiii sunt o minune, că băieţii ei sunt o minune.

— Părea grav bolnav *appa*? l-a întrebat Sunja pe Noa.

— Nu l-am recunoscut. De obicei, *appa* era aşa de curat şi de frumos îmbrăcat, *nee*?

Sunja a încuviinţat din cap. De mult îşi spusese că trebuie să se aştepte la ce e mai rău. Bătrânii de la biserică o preveniseră că prizonierii coreeni sunt în general trimişi acasă în pragul morţii, ca să nu se stingă în închisoare. Prizonierii erau bătuţi, înfometaţi şi obligaţi să umble dezbrăcaţi, ca să-i sleiască de puteri. În acea dimineaţă, Sunja fusese la închisoare să-i ducă de mâncare şi câteva maiouri curate pentru toată săptămâna. Înseamnă că fratele avusese dreptate. Pesemne că soţul ei nu primise nimic din toate astea. Înaintând cu Noa pe strada aglomerată, fără să observe lumea din jur, şi-a dat seama că nu se gândise nicio clipă să-şi pregătească fiul pentru întoarcerea lui Isak. Mai degrabă fusese ocupată cu pregătirile pentru moartea lui, muncind şi economisind bani, şi nu se întrebase ce o să creadă băiatul despre revenirea tatălui său sau, mai rău, despre moartea acestuia. Îi părea extrem de rău că nu îi spusese la ce să se aştepte. Trebuie să fi fost un adevărat şoc pentru Noa.

— Ţi-ai mâncat gustarea azi? l-a întrebat, neştiind ce să spună.

— I-am dat-o lui *appa.*

Au trecut pe lângă un grup mic de elevi în uniformă, care ieşeau dintr-o cofetărie, savurându-şi fericiţi dulciurile. Noa a plecat privirea, fără să dea drumul la mâna mamei. Îi cunoştea pe copiii aceia, dar niciunul nu-i era prieten.

— Ai teme de făcut?

— Da, le fac când ajungem acasă, *umma.*

— Tu nu-mi dai niciodată bătaie de cap, a recunoscut ea, strângând în palmă cele cinci degete perfecte ale băiatului şi simţindu-se recunoscătoare pentru hotărârea lui.

∵

Sunja a deschis încet uşa. Isak dormea întins pe podea. A îngenuncheat la capul lui. Pielea din jurul orbitelor şi de pe pomeţi îi era murdară şi marmorată. Avea părul şi barba aproape albe. Părea cu mult mai bătrân decât fratele lui, Yoseb. Nu mai era tânărul frumos care o salvase de ruşine. I-a scos pantofii şi şosetele găurite. Cruste uscate de sânge îi acopereau tălpile crăpate şi sângerânde. Degetul mic de la piciorul stâng i se înnegrise.

— *Umma,* a zis Noa.

— Da? s-a întors ea spre el.

— Ar fi bine să-l chem pe unchiul?

— Da, a dat ea din cap, abţinându-se să nu plângă. Shimamura-san s-ar putea să nu-l lase să plece mai devreme, Noa. Dacă unchiul nu poate să vină, spune-i că sunt eu cu el. Nu vrem să aibă probleme la serviciu, bine?

Noa a ieşit în fugă din casă, fără să închidă bine uşa în urma lui, aşa că briza care răzbătea înăuntru l-a trezit pe Isak. A deschis ochii şi a văzut-o pe soţia lui lângă el.

— *Yobo!* a exclamat.

Sunja a dat din cap.

— Eşti acasă. Suntem atât de bucuroşi că te-ai întors!

El i-a zâmbit. Dinţii lui, odinioară drepţi şi albi, erau acum fie negri, fie lipsă – cei de jos erau sparţi cu toţii.

— Ai suferit atât!

— Paracliserul şi preotul s-au prăpădit ieri. Iar eu ar fi trebuit să mor de mult.

Sunja a clătinat din cap, incapabilă să vorbească.

— Sunt acasă. Zi de zi am visat la asta. În fiecare clipă. Poate că de aceea mă aflu acum aici. Cât de greu trebuie să-ţi fi fost, a zis el, privind-o cu blândeţe.

Sunja a dat din cap că nu şi şi-a şters faţa cu mâneca.

∵

Coreencele şi chinezoaicele care lucrau în fabrică au zâmbit când l-au văzut pe Noa. Îl îmbia mirosul delicios de biscuiţi din făină de grâu proaspăt scoşi din cuptor. O tânără de lângă uşă, care ambala biscuiţii în cutii, s-a minunat în coreeană de cât de mare se făcuse. Apoi a arătat spre unchiul lui, care stătea cu spatele. Era aplecat deasupra motorului unui maşini de făcut biscuiţi. Podeaua fabricii era lungă şi îngustă, proiectată ca un tunel pentru uşoara supraveghere a muncitorilor. Proprietarul instalase impozantul utilaj de făcut biscuiţi lângă uşa biroului lui, cu benzile transportoare îndreptate spre lucrătorii care stăteau în picioare, în şiruri paralele. Yoseb purta ochelari de protecţie şi meşterea cu un cleşte înăuntrul panoului de comandă. Era supraveghetorul şi mecanicul fabricii.

Zgomotul utilajului greu acoperea vocile muncitorilor. Fetele nu aveau voie să stea de vorbă în fabrică, dar era aproape imposibil să fie prinse, câtă vreme vorbeau în şoaptă şi schimbau scurte expresii faciale. Patruzeci de tinere necăsătorite, angajate pentru degetele lor agile şi curăţenia de care dădeau dovadă, ambalau câte douăzeci de biscuiţi subţirei în cutii de lemn, ce aveau să fie trimise cu vaporul soldaţilor aflaţi în garnizoanele din China. Pentru fiecare doi biscuiţi rupţi, o fată era penalizată cu un sen din salariu şi astfel era obligată să lucreze repede şi cu grijă. Dacă mânca fie şi o fărâmă

dintr-un biscuit rupt, era concediată pe loc. La sfârşitul zilei, cea mai mică dintre fete aduna biscuiţii rupţi într-un coş căptuşit cu pânză şi îi băga în punguţe pe care apoi se ducea să le vândă la reducere în piaţă. Dacă nu se vindeau, Shimamura-san li-i vindea la un preţ minim fetelor care ambalaseră impecabil cele mai multe cutii. Yoseb nu dusese niciodată biscuiţi acasă, pentru că fetele câştigau atât de puţin, încât până şi frânturile acelea de biscuiţi însemnau enorm pentru ele.

Proprietarul Shimamura stătea în biroul lui cu pereţi din sticlă, de mărimea unei debarale. Pereţii din sticlă îi permiteau să supravegheze activitatea fetelor. Dacă observa ceva în neregulă, îl chema pe Yoseb şi îi cerea să-i dea un avertisment persoanei cu pricina. La al doilea avertisment, tânăra era concediată, fără să-şi primească salariul, chiar dacă muncise şase zile. Shimamura ţinea un registru albastru, legat în pânză, în care nota avertismentele în dreptul numelui fiecăreia, cu scrisul lui frumos, de mână. Lui Yoseb, supraveghetorul său, îi displăcea să le pedepsească pe fete, lucru pe care Shimamura îl considera încă o dovadă de slăbiciune din partea coreenilor. Proprietarul fabricii considera că, dacă toate ţările asiatice ar fi fost conduse cu acea eficacitate specific japoneză, atenţie la detaliu şi organizare desăvârşită, întreaga Asie ar fi putut să prospere şi să se revolte, capabilă să înfrângă ticălosul Occident. Shimamura se considera o persoană cinstită, cu o inimă prea blândă, fapt care explica de ce angajează străini, în timp ce mulţi dintre prietenii lui refuzau să o facă. Când aceştia vorbeau despre caracterul neîngrijit al străinilor, el îşi argumenta punctul de vedere întrebându-i cum ar putea străinii să înveţe dacă japonezii nu le arătau cum să deteste incompetenţa şi trândăvia. Shimamura considera că standardele trebuie menţinute pentru binele posterităţii. Noa nu mai intrase în fabrică decât o singură dată şi nici atunci Shimamura nu fusese încântat. În urmă cu vreun an, Kyunghee avusese febră mare şi leşinase în piaţă, aşa că Noa fusese trimis să-l aducă pe Yoseb. Cu greu îi permisese Shimamura bărbatului să se ducă să aibă grijă de soţia lui. În dimineaţa următoare, îi explicase că asemenea incidente nu trebuiau să se repete. Cum putea el, îl întrebase Shimamura, să conducă două fabrici cu utilaje în lipsa unui mecanic competent? Dacă soţia lui Yoseb avea să se mai îmbolnăvească vreodată, trebuia să apeleze la un vecin sau la un alt membru al familiei. Yoseb nu putea să plece pur şi simplu în miezul zilei. Biscuiţii erau hrană de război, prin urmare comenzile trebuiau onorate cu promptitudine. Soldaţii îşi riscau viaţa luptând pentru ţară. Fiecare familie trebuia să facă sacrificii.

Aşadar Shimamura s-a înfuriat când l-a văzut din nou pe băiat, la doar un an după discursul acela stânjenitor, de care ar fi preferat să fie scutit. A despăturit zgomotos ziarul, prefăcându-se că nu-l vede bătându-şi uşor

unchiul pe spate.

Speriat de atingerea delicată a lui Noa, Yoseb s-a răsucit.

— *Uh-muh!* Noa, ce cauţi aici?

— S-a întors *appa* acasă.

— E-adevărat?

— Poţi să vii cu mine acum? l-a întrebat băiatul, rotunjindu-şi buzele roşii.

Yoseb şi-a scos ochelarii de protecţie şi a oftat.

Noa a închis gura şi şi-a plecat privirea. Unchiul trebuia să ceară permisiunea şefului, la fel cum mama lui trebuia să le ceară voie mătuşii Kyunghee sau domnului Kim sau cum el cerea voie la şcoală să meargă la toaletă. Uneori, când afară era soare, Noa se imagina ducându-se în Golful Osaka fără să spună nimănui. Fusese o dată acolo împreună cu tatăl lui, într-o sâmbătă după-amiază, când era foarte mic, şi dintotdeauna îşi spusese că i-ar fi plăcut să revină.

— Se simte bine? l-a întrebat Yoseb, studiind expresia lui Noa.

— *Appa* a încărunţit. E foarte murdar. *Umma* e cu el. A zis că e în regulă dacă nu poţi să vii, dar voia să ştii… Să ştii că *appa* e acasă.

— Da, aşa e. Mă bucur să aflu asta.

Yoseb s-a uitat la Shimamura, care ţinea ziarul întins, prefăcându-se că citeşte, dar cu siguranţă îl urmărea cu multă atenţie. Sub nicio formă nu avea să-l lase să plece acasă acum. De altfel, spre deosebire de ziua în care Kyunghee leşinase, Shimamura ştia că Isak fusese arestat din cauză că paracliserul refuzase să respecte o ceremonie şintoistă. Poliţia venea periodic să-l chestioneze pe Yoseb şi să stea de vorbă cu Shimamura, care-şi apăra angajatul, catalogându-l drept un coreean model. Dacă pleca acum, avea să rămână fără slujbă, iar dacă poliţia voia să-l chestioneze din nou, avea să piardă persoana care-i dădea cea mai bună recomandare.

— Ascultă, Noa! Sunt gata în mai puţin de trei ore şi vin repede acasă. Ar fi o nesăbuinţă din partea mea să plec acum, înainte să-mi termin treaba. Cum termin, alerg spre casă mai repede decât îţi poţi imagina. Spune-i lui *umma* că voi veni neîntârziat. Şi, dacă *appa* întreabă de mine, zi-i că fratele lui se va întoarce foarte curând.

Noa a încuviinţat din cap, neînţelegând de ce plânge unchiul lui.

— Acum trebuie să termin aici, aşa că tu du-te degrabă înapoi acasă, bine?

Yoseb şi-a pus din nou ochelarii de protecţie şi s-a întors la lucru. Noa s-a îndreptat iute spre ieşire. Aroma dulce de biscuiţi plutea pe uşă afară. Băiatul nu gustase niciodată un biscuit din aceia şi nici nu ceruse unul.

5.

A dat buzna pe uşa casei cu inima bătându-i cu putere de atâta alergat. Respirând adânc, i-a spus mamei:

— Unchiul nu poate să plece de la serviciu.

Sunja a încuviinţat din cap. Se aşteptase. Îl curăţa pe Isak cu un prosop umed.

El stătea cu ochii închişi, dar pieptul îi urca şi-i cobora încet, întrerupt când şi când de o tuse dureroasă. O pătură uşoară îi acoperea picioarele lungi. Cicatrice proeminente îi brăzdau umerii şi trupul livid, întretăindu-se la nimereală, parcă întruchipând nişte diamante. De fiecare dată când tuşea, gâtul i se înroşea tare.

Noa s-a apropiat tiptil de tatăl lui.

— Nu, nu! Dă-te înapoi! i-a zis mama cu asprime în glas. *Appa* e foarte bolnav. Are o răceală puternică.

A ridicat pătura pe umerii lui Isak, deşi nu-l terminase de spălat. Chiar dacă folosea săpun şi schimbase apa din lighean de câteva ori, corpul lui emana un miros acru. Avea părul şi barba pline de lindini.

Fusese conştient câteva clipe, trezit de accesele violente de tuse, dar acum, când a deschis ochii, nu a mai spus nimic, iar când s-a uitat la ea nu a părut să o recunoască.

Sunja i-a schimbat compresa de pe fruntea fierbinte. Era un drum lung cu troleibuzul până la cel mai apropiat spital şi, chiar dacă l-ar fi putut căra până acolo singură, o noapte de aşteptare nu ar fi fost o garanţie că va fi consultat de un medic. Dacă-l putea pune în căruciorul pentru *kimchi* ca să-l împingă până în staţie, poate reuşea să-l urce în troleibuz, dar ce făcea cu căruciorul? Sigur nu ar fi încăput pe uşă. Noa îl putea duce înapoi acasă, dar cum să-l ducă ea pe Isak din staţie până la spital fără cărucior? Şi dacă şoferul nu-i lăsa să se suie? Văzuse mai mulţi şoferi dând jos din troleibuz un bărbat sau o femeie bolnavă.

Noa stătea la picioarele tatălui, ca să se ferească de tusea lui. Simţea nevoia să-l mângâie pe genunchii ascuţiţi, să-l atingă, să se asigure că e aievea. Băiatul şi-a scos caietul din ghiozdan ca să-şi facă temele, urmărind respiraţia lui Isak.

— Noa, încalţă-te la loc! Du-te la farmacie şi roagă-l pe farmacistul Kong să vină. Spune-i că e important şi că *umma* o să-l plătească dublu.

Sunja se gândea că, dacă farmacistul coreean refuza să vină, avea să o roage pe Kyunghee să insiste ca acesta să treacă pe la ei, deşi era puţin probabil că va accepta. Băiatul s-a ridicat şi a plecat fără niciun comentariu.

Îl auzea fugind pe stradă cu paşii lui egali şi repezi.

Sunja a stors deasupra ligheanului de alamă prosopul pe care-l folosea ca să-l spele pe Isak. Spatele lat şi osos al soţului ei era acoperit de răni proaspete, cauzate de bătăile recente şi de cicatrice mai vechi. Simţea că-i vine rău în timp ce-i curăţa trupul pământiu şi vânăt. Nu exista om mai bun decât Isak. El încercase să o înţeleagă, să-i respecte sentimentele. Nu adusese niciodată în discuţie motivul ruşinii ei. O alinase răbdător atunci când pierduse sarcinile dintre naşterea lui Noa şi a lui Mozasu. În cele din urmă, când l-a adus pe lume pe fiul lor, se bucurase enorm, în schimb ea îşi făcuse prea multe griji pentru cum aveau să supravieţuiască ei cu atât de puţini bani, ca să vadă cât era de fericit. Acum, că se întorsese să moară acasă, ce mai contau banii? Ar fi trebuit să facă mai multe pentru el. Ar fi trebuit să încerce să-l cunoască, aşa cum făcuse şi el. Acum totul se sfârşise. De fapt, el era opusul ei. Ea era scundă şi grăsuţă, el era slab şi avea picioare lungi – până şi picioarele lui sfâşiate erau bine făcute. Dacă ea avea ochii mici şi neliniştiţi, ai lui erau mari şi plini de îngăduinţă. Apa din lighean se murdărise şi Sunja s-a ridicat să o mai schimbe o dată.

Isak s-a trezit. A văzut-o pe Sunja îmbrăcată cu pantaloni de fermier îndepărtându-se. A strigat *Yobo,* dar ea nu s-a întors. Simţea că nu poate să ridice vocea. Era ca şi cum glasul i se stingea, în timp ce mintea lui era încă vie.

— *Yobo,* a murmurat Isak, întinzând mâna după Sunja, dar ea ajunsese deja la bucătărie.

Se afla în casa lui Yoseb din Osaka. Trebuia să fie real, fiindcă tocmai se trezise dintr-un vis în care era copil. În vis, stătea pe creanga de jos a unui castan din grădina copilăriei. Încă simţea în nări mirosul florilor de castan. Semăna cu multe din visele pe care le avuse în închisoare, unde, în timp ce visa, era conştient că nimic nu era adevărat. În realitate, nu se căţărase niciodată într-un copac. Când era tânăr, grădinarul familiei îl ducea exact sub acel copac, ca să respire aer proaspăt, dar el nu fusese niciodată suficient de puternic să se caţăre în el, aşa cum făcea Yoseb. Grădinarul îl poreclise pe Yoseb „Maimuţa”. În vis, Isak se ţinea strâns de crengile groase, incapabil să se smulgă din îmbrăţişarea frunzişului verde-închis, cu ciorchinii de flori albe, cu mijlocul roz-închis. Din casă îl strigau voci vesele de femei. Voia să le revadă pe bătrâna doică şi pe sora lui, cu toate că ele muriseră de mult. În vis, cele două râdeau ca două fetiţe.

— *Yobo…*

— Dumnezeule!

Sunja a lăsat ligheanul în uşa de la bucătărie şi s-a întors degrabă lângă Isak.

— Te simţi bine? Ai nevoie de ceva?

— Soţia mea, a şoptit el, cum te-ai descurcat?

Se simţea ameţit şi confuz, şi totuşi uşurat. Chipul Sunjei era altfel decât şi-l amintea – ceva mai îmbătrânit, mai obosit.

— Cât de greu trebuie să-ţi fi fost! Îmi pare atât de rău.

— Şşş! Trebuie să te odihneşti, i-a spus ea.

— Noa, a rostit el numele băiatului de parcă o amintire minunată se trezise în el, unde e? Era aici mai devreme.

— S-a dus după farmacist.

— Pare atât de sănătos. Şi de senin.

Îi era greu să articuleze cuvintele, dar dintr-odată mintea i se limpezise şi voia să-i împărtăşească toate gândurile pe care le păstrase pentru ea.

— Lucrezi într-un restaurant acum? Găteşti acolo?

Isak a început să tuşească incontrolabil. Stropi minusculi de sânge au împroşcat bluza Sunjei, care l-a şters la gură cu un prosop.

Când a încercat să se ridice, ea i-a sprijinit capul cu mâna stângă şi i-a pus mâna dreaptă pe piept ca să-l liniştească, temându-se ca nu cumva să-şi facă rău. Accesele de tuse îi devastau trupul. Îi simţea pielea dogorind chiar şi prin pături.

— Te rog să te odihneşti! Mai târziu. Putem să stăm de vorbă mai târziu.

El a clătinat din cap.

— Nu, nu. Vreau… vreau să-ţi spun ceva.

Sunja şi-a lăsat mâinile în poală.

— Viaţa mea nu a contat, a spus el, încercând să-i citească în ochii plini de suferinţă şi epuizare.

Voia ca ea să ştie că îi era recunoscător că îl aşteptase, că avusese grijă de familia lui. Îl umilea gândul că ea trebuise să muncească şi să câştige bani pentru ei atunci când nu putuse să-i întreţină el însuşi. Trebuie să o fi dus foarte greu cu banii în lipsa lui şi din cauza inflaţiei crescute din pricina războiului. Gardienii de la închisoare se plângeau întruna de preţuri, nimeni nu avea destulă mâncare, susţineau ei. *Nu vă mai plângeţi atât de gărgăriţele din terci!* Isak se rugase necontenit că ai lui să aibă suficiente provizii.

— Când te-am adus aici, ţi-am îngreunat şi mai mult viaţa.

Ea i-a zâmbit, neştiind cum să-i spună… *tu m-ai salvat.* În schimb, i-a zis:

— Trebuie să te faci bine.

L-a învelit cu pătura groasă. Trupul lui ardea şi, cu toate astea, tremura.

— Spre binele băieţilor, revino-ţi, te rog!

Cum aş putea să-i cresc fără tine?

— Mozasu unde este?

— E la restaurant cu sora mea. Proprietarul îl lasă să stea acolo cât noi

muncim.

Isak părea grijuliu şi ager, de parcă durerea-i dispăruse fără urmă. Voia să ştie mai multe despre fiii lui.

— Mozasu, a zis zâmbind. Mozasu. El şi-a salvat poporul de sclavie…

Îi zvâcnea capul atât de tare, încât a fost nevoit să închidă din nou ochii. Îşi dorea să-şi vadă băieţii mari, terminând şcoala şi căsătorindu-se. Nu-şi dorise niciodată să trăiască atât de mult şi tocmai acum, când ar fi vrut să trăiască până la adânci bătrâneţi, fusese trimis să moară acasă.

— Am doi băieţi. Noa şi Mozasu. Dumnezeu să-i binecuvânteze!

Sunja îl privea cu băgare de seamă. Chipul lui arăta ciudat, şi totuşi liniştit. Neştiind ce să facă, a continuat să vorbească.

— Mozasu creşte… e mereu vesel şi prietenos. Are un râs minunat. Şi aleargă peste tot. E aşa de iute!

Şi-a agitat braţele pe lângă corp, imitând goana băiatului şi s-a trezit râzând, iar Isak a râs şi el. Şi-a dat seama atunci că o singură persoană din lume se bucura cu adevărat să afle că lui Mozasu îi merge atât de bine şi că, până atunci, uitase să arate cât e de mândră de fiii ei. Chiar şi când cumnatul şi cumnata ei se arătau încântaţi de progresele copiilor, nu putea să nu observe tristeţea lor pentru faptul că nu au ei înşişi copii. Uneori voia să-şi ascundă încântarea de faţă cu ei, de teamă să nu creadă că se laudă. Când se întorcea acasă, ştia că cei doi copii buni şi sănătoşi valorau mai mult decât orice comoară din lume. Nu avea un cămin ori bani, în schimb îi avea pe Noa şi pe Mozasu.

Isak a deschis ochii şi a privit în tavan.

— Nu pot pleca fără să-i mai văd o dată, Doamne! Fără să-i mai văd şi să-i binecuvântez. Doamne, ajută-mă să nu mă duc…

Sunja şi-a plecat capul şi s-a rugat şi ea.

El a închis din nou ochii, cu umerii tresăltându-i de spasme dureroase.

Ea şi-a pus mâna dreaptă pe pieptul lui ca să-i verifice răsuflarea slabă.

∵

Uşa s-a deschis şi, cum era de aşteptat, Noa s-a întors singur. Farmacistul nu putuse să-l însoţească, dar promisese că va veni mai târziu în seara aceea. Băiatul şi-a reluat locul la picioarele lui Isak şi şi-a făcut calculele în timp ce tatăl lui dormea. Voia să-i arate temele părintelui său. Până şi Hoshii-sensei, cel mai sever profesor de la clasă, îi spusese lui Noa că era bun la scriere şi că ar trebui să muncească din greu ca să depăşească condiţia rasei sale needucate: „Un singur coreean silitor poate îndemna alte zece mii să-şi respingă natura leneşă!”

Isak continua să doarmă, iar Noa era concentrat la teme.

Mai târziu, când Kyunghee s-a întors cu Mozasu, casa era plină de viaţă

pentru prima dată după arestarea lui Isak. Aceasta s-a trezit câteva clipe ca să-l vadă pe Mozasu, care nu a plâns la vederea bărbatului scheletic. În schimb l-a strigat „papa” şi l-a mângâiat pe faţă cu ambele mânuţe, aşa cum făcea când îi plăcea de cineva. Cu mânuţele lui albe şi dolofane, Mozasu atingea delicat obrajii scofâlciţi ai lui Isak. Câteva clipe, copilaşul a rămas liniştit în faţa părintelui său, dar, de îndată ce Isak a închis ochii, Kyunghee l-a dus de acolo, de teamă să nu se îmbolnăvească.

Când Yoseb a revenit acasă, atmosfera a devenit din nou sumbră, fiindcă el refuza să ignore situaţia evidentă.

— Cum au putut? a izbucnit el, uitându-se lung la trupul lui Isak. Băiete, nu puteai să le spui ce vor să audă? Nu puteai să le spui că-l venerezi pe împărat, chiar dacă nu era adevărat? Nu ştii că lucrul cel mai important e să rămâi în viaţă?

Isak a deschis ochii, dar nu a zis nimic, apoi a închis ochii din nou. Îşi simţea pleoapele atât de grele, că-i era imposibil să le ţină deschise. Voia să stea de vorbă cu Yoseb, totuşi cuvintele refuzau să i se desprindă de pe buze.

Kyunghee i-a adus soţului o foarfecă, o lamă de ras lungă, o ceaşcă de ulei şi un lighenaş cu oţet.

— Lindinile şi păduchii nu mor. Va trebui să-l tundem. Probabil că-l mănâncă foarte rău, a zis ea, cu ochii în lacrimi.

Recunoscător că soţia lui i-a dat o însărcinare, Yoseb şi-a suflecat mânecile, apoi i-a turnat lui Isak pe cap o ceaşcă de ulei şi a început să-i maseze scalpul.

— Nu te mişca, Isak! l-a rugat Yoseb, încercând ca vocea să-i sune normal. O să te scap de toţi nemernicii ăştia care îţi provoacă mâncărimi.

A început să-i taie şuviţe din păr, pe care apoi le arunca în ligheanul din metal.

— Ah, Isak! a zis Yoseb şi a zâmbit. Îţi aminteşti cum ne tundea grădinarul când eram copii? Eu răcneam ca un animal turbat, dar tu nu ţipai niciodată. Stăteai acolo ca un pui de călugăr, calm şi liniştit, şi nu te plângeai niciodată.

Yoseb a tăcut, dorindu-şi ca scena din faţa ochilor săi să nu fie adevărată.

— Of, Isak! De ce te-am adus în iadul ăsta? Îmi era aşa dor de tine. Am greşit că te-am chemat aici, iar acum sunt pedepsit pentru egoismul meu.

Yoseb şi-a pus lama de ras în lighean.

— N-o să mai fiu niciodată bine dacă tu mori. Înţelegi? Nu poţi să mori, băiete. Te rog să nu mori! Cum o să merg mai departe? Ce-o să le zic părinţilor noştri?

El continua să doarmă, neştiind că familia se adunase în jurul lui. Yoseb s-a şters la ochi şi a închis gura, încleştându-şi fălcile. A luat din nou lama de ras şi a continuat să-i îndepărteze restul de păr grizonant. Când scalpul a

rămas neted, Yoseb a turnat ulei pe barba fratelui lui.

Toată seara Yoseb, Kyunghee şi Sunja l-au scăpat de lindini şi păduchi, băgându-i în borcane cu kerosen şi oprindu-se doar cât să-i pună pe băieţi la culcare. Mai târziu, farmacistul a venit să le confirme ceea ce ei ştiau deja. Niciun spital şi niciun doctor nu mai puteau face nimic pentru Isak în starea în care se afla.

∵

În zori, Yoseb s-a întors la muncă. Sunja a rămas cu Isak, iar Kyunghee s-a dus la restaurant. Yoseb nu s-a plâns că Kyunghee se duce singură la lucru. Era prea obosit ca să se mai certe şi aveau mare nevoie de salariu. Afară, strada gemea de bărbaţi şi de femei care se îndreptau spre muncă şi de copii care goneau spre şcoală. Isak dormea în camera din faţă, respirând accelerat şi superficial. Era curat şi avea pielea netedă ca a unui copil, tot părul de pe corp îi fusese îndepărtat.

După micul dejun, Noa a pus deoparte beţişoarele şi a ridicat privirea spre mama lui.

— *Umma,* pot să rămân acasă? a întrebat.

Nu mai îndrăznise niciodată să ceară una ca asta, nici măcar atunci când lucrurile mergeau foarte prost la şcoală.

Surprinsă, Sunja a ridicat privirea de la cusătură.

— Eşti bolnav?

El a clătinat din cap.

Isak, care acum era pe jumătate treaz, îl auzise.

— Noa…

— Da, *appa*?

— *Umma* mi-a spus că eşti un elev foarte silitor.

Copilul radia, dar, din obişnuinţă, stătea cu privirea plecată.

Când lua note bune la şcoală, primul lui gând se îndrepta spre tatăl lui.

Yoseb îi spusese de câteva ori că tatăl lui, Isak, fusese un copil-minune, care învăţase singur, din cărţi, coreeana, chineza clasică şi japoneza, cu foarte puţin ajutor. Când intrase la seminar, citise deja Biblia de câteva ori.

Când şcoala i se părea grea, gândul că tatăl lui era un om educat îi întărea dorinţa de a învăţa.

— Noa!

— Da, *appa*?

— Trebuie să te duci azi la şcoală. Când eram copil, îmi doream mult să merg la şcoală cu ceilalţi copii.

Băiatul a încuviinţat din cap. Mai auzise asta despre tatăl lui cândva.

— Ce altceva putem să facem decât să perseverăm, fiule? Trebuie să ne cultivăm talentele. Lucrul care l-ar face fericit pe *appa* este să înveţi la fel de

bine ca şi până acum. Tu reprezinţi familia noastră oriunde te duci – la şcoală, în oraş şi peste tot în lume. Orice ar spune cineva. Sau orice ar face, a adăugat Isak, apoi s-a oprit să tuşească.

Ştia că e costisitor ca băiatul să meargă la o şcoală japoneză.

— Trebuie să fii sârguincios şi smerit. Să ai compasiune faţă de toată lumea. Chiar şi faţă de duşmani. Înţelegi, Noa? Poate că oamenii sunt nedrepţi, dar Domnul este bun. Vei vedea. Cu siguranţă, a mai zis Isak, cu voce tot mai stinsă.

— Bine, *appa.*

Hoshii-sensei îi spusese că le e dator şi coreenilor. Într-o bună zi avea să-şi ajute comunitatea şi să facă din coreeni nişte copii buni, devotaţi milostivului împărat. Băiatul s-a uitat lung la capul proaspăt ras al tatălui său. Creştetul chel era atât de alb în contrast cu obrajii lui pământii şi scofâlciţi. Părea deopotrivă tânăr şi foarte bătrân.

Sunjei îi părea rău pentru copil. Nu petrecuse nici măcar o sigură zi doar în compania părinţilor lui. Când era copilă, chiar şi atunci când în jur mai erau şi alte persoane, nu fuseseră decât ei trei – tata, mama şi ea, un triunghi invizibil. Când îşi amintea de viaţa ei de acasă, simţea lipsa acestei apropieri. Isak avea dreptate în legătură cu şcoala, dar nu avea să mai dureze mult. În curând, avea să se prăpădească. Sunja ar fi dat orice să-şi poată revedea tatăl, dar cum să se opună dorinţelor lui Isak? A ridicat ghiozdanul lui Noa şi l-a dat băiatului care era foarte abătut.

— Întoarce-te imediat după şcoală, Noa! Te aşteptăm, i-a spus Isak.

Noa a rămas ţintuit de podea, incapabil să-şi ia ochii de la părintele lui, de teamă să nu dispară. Nu-şi dăduse seama cât de dor îi fusese de tatăl lui, până când nu se întorsese acasă. Durerea provocată de lipsa lui i se reactivase în pieptul slăbuţ şi se temea că se va face simţită din nou. Era sigur că, dacă rămânea acasă, tatăl lui va fi bine. Nici măcar nu trebuiau să stea de vorbă. De ce nu putea să înveţe şi el acasă, aşa cum făcuse tatăl lui? Ar fi vrut să-i întrebe, dar nu-i stătea în fire să-i contrazică.

Isak, pe de altă parte, nu-şi dorea ca Noa să-l mai vadă în starea aceea. Şi aşa băiatului îi era teamă, nu era nevoie să-l rănească mai mult decât o făcuse deja. Erau multe lucruri pe care încă nu i le spusese băiatului despre viaţă, despre învăţătură, despre cum să vorbeşti cu Dumnezeu.

— E greu la şcoală? l-a întrebat Isak.

Sunja s-a întors spre băiat. Nu se gândise niciodată să-l întrebe asta.

Noa a ridicat din umeri. Era în regulă, nu primea sarcini imposibile. Elevii buni, pe care el îi admira, erau cu toţii japonezi şi nu vorbeau cu el. Nici măcar nu se uitau la el. Credea că i-ar fi plăcut să meargă la şcoală, dacă ar fi fost o persoană obişnuită, şi nu un coreean. Nu-i putea mărturisi asta tatălui

sau oricui altcuiva, căci știa că nu avea să fie niciodată japonez. Într-o zi, unchiul Yoseb îi spusese că se vor întoarce în Coreea. Noa își imaginase cum va fi viața acolo.

Cu ghiozdanul și cu *bento*-ul în mână, a mai zăbovit o clipă la ușă, încercând să memoreze trăsăturile blânde de pe chipul tatălui său.

— Vino aici, copile! i-a zis Isak.

Noa s-a apropiat și s-a așezat în genunchi. *Te rog, Doamne! Te rog, fă-l bine pe tata! Te mai rog o dată. Te implor!* a zis el în gând și a închis ochii strâns.

Isak l-a luat de mână.

— Ești foarte curajos, Noa. Mult, mult mai curajos decât mine. E nevoie de mult curaj să poți să trăiești zi de zi alături de cei care refuză să te accepte.

Noa și-a mușcat buza de jos, fără să scoată o vorbă. Și-a șters nasul cu mâna.

— Fiule, a zis Isak și i-a dat drumul la mână, dragul meu băiat! Fii binecuvântat!

6.

Decembrie 1944

Ca la mai toate magazinele din Osaka, care nu aveau nimic de vânzare, și la restaurant se trăgeau adesea obloanele, totuși ultimii trei angajați rămași veneau la lucru șase zile pe săptămână. Mâncarea dispăruse din piețe și, chiar și atunci când soseau rațiile și magazinele se deschideau o jumătate de zi, iar în fața lor se formau cozi lungi, era inadmisibil de puțină marfă și aceea extrem de proastă. Puteai să stai și câte șase ore la coadă la pește și să te întorci cu câteva anșoa uscate sau mai rău, cu mâna goală. Dacă aveai legături importante în armată, puteai să mai obții câte ceva. Desigur, dacă aveai o grămadă de bani, exista întotdeauna piața neagră. Copiii de la oraș erau trimiși cu trenul să cumpere câte un ou sau un cartof în schimbul unui chimonou de-al bunicii. La restaurant, Kim Changho, care trebuia să facă rost de mâncare, avea două lăzi de depozitare: una care putea fi inspectată de liderii asociației din cartier, cărora le plăcea să facă vizite inopinate prin bucătăriile restaurantelor, și încă una la subsol, ascunsă în spatele unui perete fals, în care ținea hrana adusă de pe piața neagră. Uneori, clienții – de obicei afaceriști bogați din Osaka și călători din străinătate – își aduceau singuri carnea și alcoolul la restaurant. Bucătarii care găteau seara nu mai

lucrau aici. Schimbul de seară se reducea la o singură persoană, Kim. El trebuia să prepare carnea şi să spele toate vasele după plecarea puţinilor clienţi.

∵

Era cea de-a douăsprezecea lună din an – o dimineaţă blândă de iarnă. Când Sunja şi Kyunghee au ajuns la muncă, Kim le-a invitat să se aşeze la masa pătrată de lângă peretele din apropierea bucătăriei. Aici se aşezau de obicei când mâncau sau luau câte o pauză. Kim adusese deja un ceainic la masă. Odată aşezate, Kyunghee a turnat fiecăruia câte o ceaşcă.

— Mâine restaurantul se închide, le-a spus Kim.

— Pentru cât timp? a întrebat Sunja.

— Până când se va termina războiul. În dimineaţa asta am renunţat şi la ultimul vas. Acum bucătăria e goală. Toate vasele noastre din oţel pentru orez, ligheanele, cratiţele, ustensilele şi beţişoarele au fost rechiziţionate. Chiar dacă aş reuşi să găsesc altele şi aş ţine restaurantul deschis, poliţia ar afla că nu le-am predat pe toate şi ni le-ar confisca. Guvernul nu plăteşte pentru lucrurile pe care ni le ia. Nu le putem înlocui la nesfârşit…

Kim a sorbit o gură de ceai.

— Aşa că sunt nevoit să fac asta.

Sunja a încuviinţat din cap. Îi părea rău să-l vadă pe Kim supărat. Bărbatul i-a aruncat o privire fugară lui Kyunghee.

— Şi ce-o să faci de acum? l-a întrebat ea.

Kim, care era mai tânăr decât Isak, i se adresa cu „soră”. În ultima vreme depindea de ea să-l însoţească la piaţă, să-i susţină statutul civil când era oprit de autorităţi. Poliţia şi liderii asociaţiei din cartier suspectau că anumite persoane se sustrăgeau de la executarea stagiului militar, prin urmare interogau orice bărbat care nu purta uniformă. Ca să-i păcălească, Kim purta ochelari negri, de orb, când ieşeau pe stradă.

— Poţi să găseşti altceva de lucru? l-a întrebat Kyunghee.

— Nu-ţi face griji pentru mine! Cel puţin, nu mai trebuie să mă lupt cu… a râs el, ducând mâna la ochelari.

Vederea slabă îl împiedicase să meargă la război sau să lucreze în minele în care fuseseră trimişi alţi coreeni –, ceea ce e bine, fiindcă sunt laş.

Kyunghee a clătinat din cap.

Kim s-a ridicat.

— În seara aceasta vin nişte clienţi din Hokkaido. Am ascuns două tigăi şi câteva boluri, ca să putem servi. Le vom folosi pe acelea. Surioară, mă întreb dacă m-ai putea însoţi până la piaţă, a adăugat, apoi s-a întors spre Sunja. Rămâi tu aici să-l aştepţi pe cel care livrează băutura? Trebuie să aducă un

pachet. A! Clientul a comandat pentru diseară celebrul tău *muchim*[38] din campanule. Am lăsat un pachet de campanule uscate în dulapul de jos. O să găseşti acolo şi celelalte ingrediente.

Sunja a încuviinţat din cap, întrebându-se de unde făcuse rost de campanule şi de ulei de susan.

Kyunghee s-a ridicat şi şi-a îmbrăcat haina veche, albastră, peste puloverul şi pantalonii de lucru. Încă mai era frumoasă, cu pielea albă şi netedă, deşi acum i se formau câteva riduri discrete la ochi şi în jurul gurii atunci când zâmbea. Munca grea din bucătărie îi îmbătrânise mâinile odinioară fine şi albe, dar nu o deranja. Yoseb, care o ţinea de mâna dreaptă când dormeau, nu părea să observe crustele roşii de piele din palmele ei, cauzate de prepararea murăturilor zi după zi. După moartea lui Isak, Yoseb se schimbase – devenise ursuz, îngândurat şi nu-l mai interesa nimic în afară de muncă. Schimbarea lui le transformase cu totul căminul şi căsnicia. Kyunghee încerca să-şi înveselească soţul, dar nu reuşea să-i alunge mâhnirea şi tăcerea. Acasă, nimeni nu mai vorbea, în afară de băieţi. Yoseb era de nerecunoscut. Nu mai rămăsese nimic din băiatul pe care-l iubise ea în tinereţe. Devenise cinic şi trist – lucru la care ea nu se aşteptase. Aşa că doar la restaurant Kyunghee mai putea să fie ea însăşi. Aici, îl tachina pe Kim ca pe un frate mai mic şi chicotea cu Sunja în timp ce găteau. Iar acum, până şi localul acesta avea să dispară.

După ce Kim şi cumnata ei au pornit spre piaţă, Sunja a închis uşa în urma lor. Tocmai când se întorcea la bucătărie a auzit un ciocănit.

— Aţi uitat ceva? a întrebat Sunja, deschizând uşa.

În faţa ei se afla Hansu, îmbrăcat cu o haină neagră peste un pulover gri, de lână. Avea părul tot negru, iar chipul îi era aproape neschimbat, doar pielea de pe maxilar era uşor înăsprită. Instinctiv, Sunja s-a uitat să vadă dacă mai poartă pantofii albi, din piele, pe care îi purta odinioară. Acum avea pantofi negri, de piele, cu şiret.

— A trecut atâta vreme, a început Hansu calm, intrând în restaurant.

Sunja s-a îndepărtat de el câţiva paşi.

— Ce cauţi aici?

— E restaurantul meu. Kim Changho lucrează pentru mine.

Ameţită, Sunja s-a lăsat pe cea mai apropiată pernă.

∵

Hansu îi dăduse de urmă acum unsprezece ani, când ea vânduse la amanet ceasul de buzunar, din argint pe care el i-l dăruise. Cămătarul

[38] „Salată“, mai precis un tip de mâncare pe bază de rădăcină uscată de campanulă - în lb. coreeană în orig.

încercase să-l vândă, iar restul fusese o simplă treabă de detectiv. De atunci, Hansu o urmărise zi de zi. După arestarea lui Isak, a ştiut că ea va avea nevoie de bani, aşa că îi crease acest loc de muncă. Sunja a aflat că acel cămătar de la care Yoseb împrumutase bani era tot angajatul lui. De fapt, soţia lui Hansu era fiica cea mare a unui renumit cămătar japonez din Kansai, iar Hansu fusese adoptat legal de socrul lui, Morimoto, care nu avea băieţi. Koh Hansu, al cărui nume legal era Haru Morimoto, locuia împreună cu soţia şi cu cele trei fiice ale lor într-o vilă imensă, de la periferia oraşului Osaka.

Hansu a condus-o înapoi la masă, unde stătuse cu câteva clipe în urmă, alături de Kim şi de Kyunghee.

— Hai să bem un ceai! Tu rămâi aici, aduc eu o ceaşcă. Pari tulburată de venirea mea.

Cunoscând bine locul fiecărui obiect, Hansu a revenit imediat din bucătărie cu o ceaşcă de ceai.

Sunja se holba la el, incapabilă să scoată o vorbă.

— Noa e un băiat foarte isteţ, a zis el mândru. E un copil frumos şi un alergător excelent.

Sunja încerca să nu pară că se teme de el. De unde ştia toate acestea? Îşi amintea acum fiecare dintre discuţiile cu Kim despre fiii ei. Noa şi Mozasu o însoţiseră de nenumărate ori la restaurant în zilele în care Noa nu mergea la şcoală.

— Ce doreşti? l-a întrebat ea într-un târziu, încercând să pară mai calmă decât era.

— Trebuie să pleci din Osaka imediat. Convinge-i pe sora şi pe cumnatul tău imediat! Pentru siguranţa copiilor. Oricum, dacă ei nu vor vrea să plece, nu poţi să faci mare lucru. Am un loc pentru tine şi pentru băieţi.

— Ce tot spui?

— Americanii vor bombarda Osaka în câteva zile. Bombardierele B-29 au fost în China. Acum s-au găsit mai multe baze pe insule. Japonezii pierd războiul. Guvernul ştie că e imposibil să câştige, dar nu vor să accepte realitatea. Americanii ştiu că armata japoneză trebuie oprită. Iar japonezii ar fi în stare să-i lase să moară pe toţi băieţii japonezi decât să-şi recunoască greşeala. Din fericire, războiul se va sfârşi înainte ca Noa să fie recrutat.

— Dar toată lumea susţine că Japonia e pe drumul cel bun.

— Nu trebuie să pleci urechea la tot ce spun vecinii sau la tot ce scrie în ziare. Habar n-au.

— Şşşş!

Din instinct, Sunja s-a uitat spre fereastră şi spre uşa de la intrare. Dacă cineva era prins afirmând astfel de lucruri perfide, putea ajunge la

închisoare. Își sfătuise fiii în mod repetat să nu spună niciodată ceva rău despre Japonia sau despre război.

— Nu ar trebui să vorbești așa. Ai putea avea necazuri…

— Nu ne aude nimeni.

Ea și-a mușcat buza de jos, încă nevenindu-i să creadă că îl vede. Trecuseră treisprezece ani. Cu toate astea, avea în fața ochilor același chip pe care îl iubise atâta. Adorase chipul lui la fel cum adorase strălucirea lunii și apa rece și albastră a mării. Stătea față în față cu Hansu, care o privea cu blândețe. Și totuși, rămăsese calm, sigur pe fiecare cuvânt pe care-l rostea. Nu ezitase nicio clipă. Era altfel decât tatăl ei, decât Isak, decât cumnatul ei sau Kim. Era diferit de toți bărbații pe care-i cunoscuse ea vreodată.

— Sunja-ya, trebuie să pleci din Osaka. Nu mai e timp de gândire. Am venit să-ți spun că bombele vor distruge orașul.

De ce nu venise mai devreme? De ce veghease ca o umbră asupra vieții ei? De câte ori o urmărise când ea nu îl vedea?

Furia care-i dădea ghes a luat-o prin surprindere.

— Nu vor fi de acord să plece, iar eu nu pot pur și simplu să…

— Te referi la cumnatul tău. Poate că e un prost, dar nu e problema ta. Cumnata ta te va însoți dacă i-o ceri. Orașul ăsta e făcut din lemn și hârtie. Nu va fi nevoie decât de un chibrit ca să ardă din temelii. Imaginează-ți ce va fi în cazul unui bombardament al americanilor, a spus el după o mică pauză. Fiii tăi vor fi uciși. Asta-ți dorești? Eu mi-am trimis de mult fiicele cât mai departe de aici.

Atunci Sunja a înțeles. Era îngrijorat de viitorul lui Noa. Avea o soție și trei fiice. Nu avea niciun băiat.

— De unde știi? De unde știi ce-o să se întâmple?

— De unde am știut că ai nevoie de o slujbă? De unde am știut la ce școală învață Noa sau că profesorul lui de matematică e un coreean care se pretinde japonez ori că soțul tău a murit fiindcă nu a fost eliberat la timp din închisoare și că tu ai rămas singură pe lume. Cum am știut că trebuie să-mi protejez familia? E datoria mea să știu ce nu știu alții. Tu de unde ai știut cum să faci *kimchi* și să-l vinzi la colț de stradă ca să câștigi un ban? Ai știut pentru că ți-ai dorit să supraviețuiești. Și eu vreau să trăiesc, iar pentru asta trebuie să știu lucruri pe care alții nu le știu. Acum îți împărtășesc o informație prețioasă. Îți împărtășesc ceva care te va ajuta să le salvezi viețile fiilor tăi. Nu da cu piciorul acestei informații. Lumea nu are decât să se ducă de râpă, însă tu ai datoria să-ți protejezi copiii.

— Cumnatul meu n-o să vrea să-și abandoneze căminul.

Hansu a râs.

— Casa va ajunge un morman de cenușă. Japonezii nu-i vor da niciun sen

ca să-i aline suferința atunci când o s-o piardă.

— Vecinii spun că războiul se va sfârși în curând.

— Războiul se va sfârși în curând, dar nu așa cum cred ei. Japonezii bogați și-au trimis deja familiile la țară. Și-au schimbat deja banii în aur. Bogaților nu le pasă de politică. Vor spune orice ca să-și apere pielea. Tu nu ești bogată, dar ești isteață, iar eu îți spun că trebuie să pleci astăzi.

— Cum?

— O să vă ducă Kim pe tine, pe cumnatul, pe cumnata ta și pe băieți la o fermă din afara prefecturii Osaka. Un fermier care deține o plantație de cartofi dulci îmi e dator. Are o casă mare și acolo veți avea suficientă mâncare. Va trebui să lucrați cu toții pentru el până la sfârșitul războiului, dar veți avea unde să dormiți și hrană îndestulătoare. Tamaguchi-san nu are copii și n-o să vă facă niciun rău.

— De ce ai venit? a început să plângă Sunja.

— Nu e momentul să discutăm despre asta. Te rog să nu fii necugetată! Ești mai deșteaptă de-atât. E timpul să acționezi. Restaurantul va fi distrus, la fel și casa voastră, i-a vorbit el cu repeziciune. Clădirea asta e făcută din lemn și din câteva cărămizi. Cumnatul tău ar trebui să vândă degrabă casa primului idiot care-i iese în cale și să-și ia tălpășița. Sau cel puțin să-și ia cu el actele de proprietate. În curând oamenii vor fugi ca potârnichile, așa că plecați până nu e prea târziu. Americanii vor pune capăt acestui război stupid. Poate chiar în seara asta sau poate peste câteva săptămâni, dar nu vor mai înghiți multă vreme războiul ăsta absurd. Iar germanii pierd și ei.

Sunja și-a încrucișat mâinile la piept. Războiul începuse de atâta vreme… Toată lumea se săturase de el. Dacă n-ar fi fost restaurantul, familia ei ar fi murit de foame, deși toți adulții munceau și câștigau bani. Hainele lor erau jerpelite. Materiale, ață și ace nu se găseau. Cum se face că pantofii lui Hansu erau atât de lucioși, când nimeni nu avea cremă de ghete? Sunja și Kyunghee detestau întâlnirile asociației locale, dar, dacă nu se prezentau, liderii lor aveau să se răzbune, micșorându-le rațiile. Ultimele exerciții militare deveniseră ridicole – duminică dimineața, bunicile și nepoțeii erau obligați să exerseze lupta contra dușmanilor, înarmați cu sulițe ascuțite din bambus. Spuneau că soldații americani violau femei și fete și că mai bine te sinucideai decât să cedezi în fața acestor barbari. În biroul de la restaurant se afla un depozit de sulițe din bambus pentru angajați și clienți în cazul în care-și făceau apariția americanii. Kim ținea două cuțite de vânătoare în sertarul biroului.

— Pot să mă întorc acasă? În Busan?

— Nu e nimic de mâncare acolo și nu e un loc sigur pentru voi. Femeile sunt luate grămadă din sătucuri.

Sunja era nedumerită.

— Ţi-am mai spus şi înainte: nu le da ascultare celor care susţin că se găseşte de lucru în fabricile din China sau din alte colonii. Slujbele acelea nu există. Mă înţelegi?

Expresia de pe chip i s-a înăsprit.

— Mama e în siguranţă?

— Ea nu mai e tânără, aşa că nu o vor lua. O să-ncerc să aflu.

— Mulţumesc! a şoptit Sunja.

Îngrijorată de soarta băieţilor, nu se gândise la binele mamei ei. În rarele scrisori primite de la Yangjin, scrise în numele femeii de un profesor oropsit, susţinea că se simte bine, arătându-se mai degrabă îngrijorată pentru situaţia Sunjei şi a băieţilor decât pentru ea însăşi. Sunja nu-şi mai văzuse mama de mulţi ani, aşa cum nu-l mai văzuse nici pe Hansu.

— Puteţi fi gata de plecare în seara asta?

— De ce m-ar asculta cumnatul meu? Cum aş putea să-i explic…

— Zi-i că te-a sfătuit Kim să pleci azi! El vorbeşte chiar acum cu cumnata ta. Spune-i că a aflat această informaţie preţioasă de la şeful lui. Îl pot trimite pe Kim la voi, ca să-l convingă.

Sunja nu a răspuns. Nu credea că există cineva care l-ar putea convinge pe Yoseb să plece.

— Nu e loc de nicio ezitare. Trebuie să-i protejaţi pe băieţi.

— Dar sora va…

— Şi ce e cu asta? Ascultă-mă! Pune-i pe copiii tăi mai presus decât pe oricine altcineva. Nu ai învăţat asta până acum?

Ea a dat din cap că da.

— Adu-i pe toţi aici la lăsarea serii. Kim va ţine restaurantul deschis. Nimeni nu trebuie să ştie încotro vă îndreptaţi. E bine să plecaţi înainte să încerce şi alţii să o facă.

Hansu şi-a ridicat capul şi a privit-o sobru.

— Lasă-i pe ceilalţi în urmă, dacă n-ai încotro.

7.

În ziua în care Hansu i-a spus să ducă băieţii la ţară, Yoseb a primit o ofertă de muncă. Ceva mai devreme în acea după-amiază, prietenul unui alt prieten trecuse pe la fabrica de biscuiţi unde lucra Yoseb şi îi spusese despre slujbă. O fabrică de oţel din Nagasaki căuta un supraveghetor pentru angajaţii coreeni. Fabrica oferea cazare pentru bărbaţi, respectiv o cameră şi

mâncare, dar Yoseb nu-şi putea lua familia cu el. Salariul era aproape de trei ori mai mare decât câştiga în prezent. Familia avea să stea despărţită o vreme. Când s-a întors acasă, încântat de oferta primită, Kyunghee şi Sunja l-au întâmpinat cu propriile veşti. Hansu ţinuse totul în mână în toţi aceşti ani, dar ce putea să le spună Sunja?

La asfinţit, Kim le-a condus pe femei şi pe băieţi la ferma lui Tamaguchi. În dimineaţa următoare, Yoseb şi-a dat demisia de la fabrică, şi-a făcut un singur bagaj şi a încuiat casa. În după-amiaza aceea a pornit spre Nagasaki, amintindu-şi de călătoria lui de la Pyongyang până la Osaka, singura dată când mai călătorise de unul singur.

Câteva luni s-au scurs până la bombardamentul care, odată început, a continuat până vara. Hansu se înşelase cu privire la momentul când avea să se întâmple, dar avusese dreptate când spusese că toată zona va fi făcută scrum.

Pe Tamaguchi, un fermier de cincizeci şi opt de ani, cultivator de cartofi dulci, nu îl deranja să aibă câteva mâini în plus de muncă. Atât angajaţii lui permanenţi, cât şi cei sezonieri fuseseră chemaţi la arme şi nu mai era niciun bărbat în putere care să le ţină locul. Câţiva dintre foştii lui muncitori muriseră deja în Manciuria, doi dintre ei fuseseră mutilaţi în luptă, iar despre ceilalţi se zvonea că fuseseră trimişi în Singapore şi în Filipine. În fiecare dimineaţă, când se ridica de pe saltea, Tamaguchi suferea de durerile obişnuite ale vârstei. Şi totuşi, era uşurat că e bătrân şi că nu mai e nevoit să participe la războiul acesta absurd. Lipsa acută de forţă de muncă îi punea piedici ambiţiei cu privire la fermă, în special acum, când cererea de cartofi era tot mai mare. Deşi era ilegal, Tamaguchi putea să-i vândă la orice preţ dorea, iar acum, că se îmbogăţise într-atât, încât se văzuse nevoit să-şi ascundă avutul în diferite cotloane ale fermei, era dispus la orice, ca să stoarcă până la ultima picătură de aur de pe urma acestei calamităţi la nivel naţional.

Zi şi noapte Tamaguchi cultiva răsaduri de cartofi, săpa pământul şi planta. În lipsa bărbaţilor, îi era imposibil să-şi îndeplinească toate treburile de la fermă. În lipsa bărbaţilor, nu avea cu cine să le mărite pe cele două surori ale soţiei lui, pe care fusese obligat să le găzduiască – orăşence inutile, care nu erau făcute pentru muncă. O ţineau pe soţia lui din treburi cu vorbăria şi bolile lor închipuite, aşa că spera că nu va mai rămâne multă vreme cu ele pe cap. Din fericire, părinţii soţiei lui se prăpădiseră. Tamaguchi angaja sezonieri dintre bătrânii şi femeile din sat, dar aceştia se plângeau în neştire de cât de greu e să plantezi pe căldură şi să strângi recolta în frig.

Tamaguchi nu s-ar fi gândit nicio clipă să angajeze coreeni de la oraş sau

să-i găzduiască la fermă. Le întorsese spatele multor orășeni japonezi, dar pe Koh Hansu nu-l putea refuza.

Când a primit telegrama lui Hansu, fermierul și soția lui, Kyoko, de acum epuizată, au reamenajat grajdul, transformându-l în locuință pentru familia coreeană din Osaka. Însă, la doar câteva zile de la sosirea lor, Tamaguchi și-a dat seama că el avea cel mai mult de câștigat din toată afacerea. Hansu îi pusese la dispoziție două femei puternice, care știau să gătească, să deretice și să lucreze la câmp, un tânăr care nu vedea prea bine, dar care putea să sape și să care și doi băieți isteți, care învățau repede. Coreenii mâncau mult, dar își câștigau traiul și nu deranjau pe nimeni. În plus, nu se plângeau niciodată.

Încă din prima zi, Tamaguchi i-a însărcinat pe Noa și pe Mozasu cu hrănirea celor trei vaci, a celor opt porci și a celor treizeci de găini, cu mulsul vacilor, cu strânsul ouălor și curățatul cotețului de găini. Băieții vorbeau japoneză de parcă erau nativi, așa că-i putea lua cu el la piață ca să ajute la vânzare. Cel mai mare dintre ei se pricepea de minune la calcule și avea un scris citeț, numai bun să țină registrul contabil. Cele două cumnate coreene erau gospodine desăvârșite și munceau din greu la câmp. Cea mai slabă era căsătorită. Nu era tânără, dar era drăguță și vorbea o japoneză destul de bună, așa că Kyoko a însărcinat-o să gătească, să spele rufele și să cârpească hainele. Cea mai scundă, o văduvă tăcută, se ocupa de grădina de legume a familiei și trudea la câmp, cot la cot cu tânărul. Cei doi munceau ca doi boi. Pentru prima dată după mulți ani, Tamaguchi se simțea relaxat. Până și soția lui devenise mai puțin irascibilă și-i certa mai rar pe el și pe surorile lui.

La patru luni de la venirea lor, camioneta lui Hansu a sosit la fermă în amurg. Era însoțit de o bătrână coreeancă. Tamaguchi i-a ieșit degrabă în întâmpinare. De obicei, erau trimiși oamenii lui Hansu seara să ia produsele ce urma să fie vândute la oraș, rareori venea stăpânul însuși.

— Tamaguchi-san, s-a plecat Hansu.

Bătrâna a făcut o plecăciune adâncă în fața lui Tamaguchi. Purta o rochie tradițională și în fiecare mână ducea câte o bocceluță.

— Koh-san, s-a plecat Tamaguchi, zâmbindu-i bătrânei.

Apropiindu-se, a observat că femeia nu era chiar atât de în vârstă. De fapt, părea mai tânără decât el. Dar avea fața pământie și arăta subnutrită.

— Ea este mama Sunjei. Kim Yangjin *desu,* a prezentat-o Hansu. A sosit din Busan ceva mai devreme.

— Kim-u Yangjin-san.

Fermierul a articulat fiecare silabă încet, dându-și seama că are un nou oaspete. I-a cercetat chipul, căutând orice urmă de asemănare cu tânăra văduvă, mama celor doi băieți. Aveau câteva trăsături comune, aceeași gură

şi acelaşi maxilar. Femeia avea mâini puternice, ca de bărbat, cu degete mari şi noduroase. Va fi o muncitoare pe cinste, şi-a zis Tamaguchi.

— Mama Sunjei? Chiar aşa? Bine aţi venit! Bine aţi venit! i-a urat el zâmbind.

Yangjin stătea cu privirea plecată şi părea speriată şi totodată epuizată. Hansu şi-a dres glasul:

— Ce mai fac băieţii? Sper că nu-ţi dau de furcă.

— Nu, nu. Deloc. Sunt foarte muncitori! Nişte băieţi minunaţi.

Tamaguchi vorbea serios. Nu se aşteptase ca băieţii să fie atât de pricepuţi. Cum el nu avea copii, crezuse că, la oraş, copiii sunt răzgâiaţi şi leneşi, cum erau cumnatele lui. În sat, unii fermieri prosperi se plângeau de fiii lor nesăbuiţi, aşa că Tamaguchi şi soţia lui nu-i prea invidiaseră pe părinţi. De asemenea, Tamaguchi habar n-avusese cum sunt coreenii. Nu era bigot, dar singurul coreean pe care-l cunoscuse personal fusese Koh Hansu, iar relaţia lor începuse odată cu războiul şi nu era una obişnuită. Un secret ştiut de toţi, câteva dintre fermele mari îşi vindeau produsele pe piaţa neagră din oraş prin intermediul lui Koh Hansu şi al reţelei lui de distribuţie, însă nimeni nu discuta despre asta. Străinii şi *yakuza*[39] controlau piaţa neagră şi erau urmări grave dacă le vindeai lor marfa. Era o onoare să-l ajute pe Koh Hansu. Favorurile creau obligaţii, aşa că fermierul era hotărât să facă tot ce poate pentru el.

— Koh-san, intră să bem un ceai! Trebuie să-ţi fie sete. E foarte cald astăzi.

Tamaguchi a intrat şi, înainte să se descalţe, le-a dat oaspeţilor nişte papuci.

Umbrit de plopi bătrâni şi masivi, interiorul mare al fermei oferea o răcoare plăcută. Un miros proaspăt de iarbă de la noile tatami i-a întâmpinat pe musafiri. În camera de zi, placată cu lemn de cedru, soţia lui Tamaguchi, Kyoko, stătea pe podea, pe o pernă din mătase albastră, şi cosea o cămaşă pentru soţul ei. Surorile ei stăteau întinse pe burtă, cu picioarele ridicate şi gleznele încrucişate şi răsfoiau o veche revistă despre cinematografie, pe care o citiseră de atâtea ori, încât ştiau toate articolele pe dinafară. Cele trei femei, îmbrăcate elegant fără niciun motiv anume, păreau desprinse de viaţa de la fermă. În afară de materialele pentru rochii pe care le primeau cu porţia, soţia fermierului şi surorile ei nu duseseră lipsă de nimic. Kyoko purta un chimonou elegant, din bumbac, potrivit mai degrabă pentru o soţie de negustor din Tokyo, iar surorile erau îmbrăcate cu fuste bleumarin, elegante şi bluze din bumbac şi arătau ca nişte studente din filmele

[39] Membru al Yakuza, puternică organizaţie criminală din Japonia.

americane.

Când surorile au ridicat capul ca să vadă cine a intrat în casă, chipurile lor palide şi drăguţe s-au ivit printre şuviţele lungi de păr tuns bob. Războiul adusese comori nepreţuite în căminul lui Tamaguchi – pergamente valoroase, cupoane de stofă, mai multe chimonouri decât ar fi putut purta femeile, dulapuri lăcuite, bijuterii şi vase –, bunuri ale locuitorilor de la oraş, dispuşi să-şi cedeze suvenirurile de familie în schimbul unui sac de cartofi sau al unei găini. Cu toate acestea, surorile tânjeau după viaţa de la oraş – filme noi, magazine Kansai, lumini electrice care nu clipocesc. Se săturaseră de război, de nesfârşitele câmpuri înverzite, de viaţa de la fermă în general. Cu burţile pline şi un cămin pe cinste, disprețuiau mirosul lămpii cu ulei, animalele gălăgioase şi pe cumnatul lor ţărănoi, care vorbea la nesfârşit despre preţurile diverselor mărfuri. Bombele americane distruseseră cinematografele, magazinele şi nepreţuitele lor cofetării, şi totuşi imaginea sclipitoare a acestor plăceri urbane le chema în continuare, hrănindu-le disprețul şi aşa profund. I se plângeau zilnic surorii lor mai mari – cea simplă şi cu spirit de sacrificiu – pe care cândva o luaseră în râs că se căsătoreşte cu vărul lor îndepărtat şi care acum le strângea zestre în aur şi chimonouri.

Tamaguchi şi-a dres glasul, iar fetele s-au ridicat şi s-au prefăcut ocupate. L-au salutat pe Hansu cu o mişcare din cap şi s-au uitat lung la tivul murdar de la fusta lungă a coreencei, neputându-şi reţine o grimasă.

Yangjin s-a plecat adânc în faţa celor trei femei şi a rămas lângă uşă, căci, aşa cum se aşteptase, nu fusese invitată să intre. De unde stătea, Yangjin vedea o părticică din spinarea încovoiată a femeii care lucra în bucătărie, dar nu părea să fie Sunja.

Hansu a zărit-o şi el pe femeia din bucătărie şi a întrebat-o pe soţia lui Tamaguchi:

— Cea de la bucătărie este Sunja-san?

Kyoko a mai făcut o plecăciune. Coreenii erau prea încrezători în ei înşişi, după gustul ei, dar îşi dădea seama că soţul ei are nevoie de ei mai mult decât oricând.

— Bine-aţi venit, Koh-san! Ce plăcere să vă revăd! a zis Kyoko, ridicându-se de la locul ei.

Le-a aruncat surorilor ei o privire plină de reproş, suficient cât să le convingă să se ridice şi să facă o plecăciune în faţa oaspetelui lor.

— Femeia din bucătărie este Kyunghee-san. Sunja-san lucrează la câmp. Luaţi loc, vă rog! Vă aducem ceva rece de băut.

S-a întors spre Ume-chan, cea mai tânără dintre surori, care a pornit spre

bucătărie târşâindu-şi picioarele ca să aducă un oolong-*cha*[40] rece.

Hansu a dat din cap, încercând să-şi ascundă iritarea. Se aşteptase ca Sunja să muncească, dar nici prin cap nu-i trecuse că o să lucreze la câmp.

Kyoko a sesizat nemulţumirea bărbatului.

— Cu siguranţă doriţi să vă vedeţi fiica, doamnă. Tako-san, te rog să o conduci pe musafira noastră până la fiica ei.

Neavând încotro, Tako, sora mijlocie, a făcut întocmai. Era inutil să o sfideze pe Kyoko, care ar fi putut altfel să-i poarte pică zile întregi şi să o pedepsească nemaivorbind cu ea. Hansu a îndemnat-o pe Yangjin în coreeană să o urmeze pe fată, care avea s-o ducă la Sunja. În timp ce Tako se încălţa în holul pavat cu piatră, a simţit mirosul acru şi neobişnuit al bătrânei, şi mai pronunţat după cele două zile de călătorie. „Ce mizerabilă!" şi-a spus ea şi a luat-o degrabă înaintea încercând să păstreze o distanţă cât mai mare între ele.

După ce Kyoko a turnat ceaiul adus de Ume din bucătărie, femeile s-au retras, lăsându-i pe bărbaţi să stea de vorbă singuri în salon.

Fermierul i-a cerut lui Hansu veşti despre război.

— Nu poate să mai dureze mult. Germanii sunt nimiciţi, iar americanii de-abia s-au pornit. Japonia va pierde războiul. Întrebarea este când.

Hansu a rostit totul fără urmă de regret sau de bucurie.

— Mai bine să punem capăt acestei nebunii cât mai devreme decât să mai moară şi alţi băieţi nevinovaţi, nu crezi?

— Da, da. Aşa e, a şoptit Tamaguchi, abătut.

Bineînţeles că voia ca Japonia să câştige şi, cu siguranţă, Hansu ştia cum stau lucrurile, dar, chiar dacă Japonia nu avea să câştige, fermierul nu-şi dorea ca războiul să se termine încă. Se zvonea că vor pune cartofi dulci la fermentat în combustibil pentru avioane, iar dacă se întâmpla asta şi chiar dacă guvernul avea să plătească fie şi o mică parte, oricât de infimă, fermierul se aştepta ca preţurile să crească şi mai mult pe piaţa neagră, fiindcă la oraş lumea era disperată după mâncare şi alcool. Cu încă o recoltă, două, Tamaguchi avea să obţină destul aur să cumpere cele două loturi mari de pământ de lângă al lui. Proprietarul lor îmbătrânea şi nu-l mai interesa munca. Fusese dorinţa cea mai arzătoare a bunicului său să reunească tot sudul regiunii într-o singură proprietate, care să-i aparţină.

Hansu l-a întrerupt pe fermier din visare:

— Aşadar cum este? Cu ei toţi aici?

Tamaguchi a încuviinţat din cap.

— Ne ajută enorm. Mi-aş dori să nu trebuiască să muncească atâta, dar,

[40] „Ceai" - în lb. japoneză în orig.

după cum ştii, duc lipsă de oameni…

— Se aşteptau să muncească.

Hansu a dat din cap liniştitor, conştient că fermierul primeşte ce i se cuvine pentru cazare şi mâncare şi că, pe deasupra, mai face şi un profit consistent, dar lui îi convenea, câtă vreme Sunja şi familia ei erau trataţi bine.

— Rămâneţi aici în seara asta? l-a întrebat Tamaguchi. E prea târziu să mai porniţi acum la drum, ar trebui să cinaţi cu noi. Kyunghee-san e o bucătăreasă desăvârşită.

∵

Tako nu a trebuit să o însoţească prea departe pe bătrână. Când şi-a zărit fiica aplecată peste câmpul vast şi întunecat, Yangjin şi-a ridicat poalele fustei lungi şi le-a înfăşurat în jurul corpului ca să-şi elibereze picioarele, apoi a luat-o la goană spre Sunja.

Auzind zgomotul rapid de paşi, tânăra a ridicat privirea. O femeie măruntă, în *hanbok* alburiu alerga spre ea. Sunja a scăpat săpăliga. Umerii înguşti, părul grizonant, strâns în coc la ceafă, funda bluzei scurte, legată frumos, într-un dreptunghi perfect: *Umma!* Cum era posibil? Sunja a pornit spre ea, călcând în picioare răsadurile de cartofi.

— O, copila mea! Copila mea! O, copila mea!

Sunja şi-a îmbrăţişat mama, simţind clavicula proeminentă a lui Yangjin prin materialul bluzei. Femeia slăbise mult.

∵

Hansu a servit cina rapid, apoi s-a îndreptat spre grajd ca să stea de vorbă cu ceilalţi. Voia doar să fie cu ei, nicidecum să-l copleşească cu atenţii. Ar fi preferat să mănânce cu Sunja şi familia ei, dar nu voia să-l jignească pe Tamaguchi. În timpul mesei nu se gândise decât la ea şi la băiat. Nu stătuseră niciodată împreună la masă. Îi era greu să-şi explice de ce tânjea atâta să fie împreună. În grajd, şi-a dat seama că, la bucătărie, Kyunghee pregătise două tipuri de mâncare – una japoneză, pentru familia Tamaguchi, şi una coreeană, pentru ceilalţi. În grajd, coreenii mâncau la o masă joasă, acoperită cu muşama, pe care le-o făcuse Kim din resturi de lemn, folosite la grindă. Sunja tocmai spălase vasele. Când Hansu a intrat, toată lumea a ridicat privirea.

Seara, animalele erau mai liniştite, dar nu complet tăcute. Mirosurile erau mai pronunţate decât îşi amintea el, dar ştia că în curând vor deveni mai puţin deranjante. Coreenii ocupau partea din spate a grajdului, despărţiţi cu baloţi de fân de animalele aflate la intrare. Kim construise un paravan din lemn. Băieţii dormeau de o parte, iar femeile, de cealaltă parte a acestuia.

Yangjin, care până atunci stătuse pe podea, între nepoţii ei, s-a ridicat şi a

făcut o plecăciune. În drum spre fermă îi mulţumise de nenumărate ori, iar acum, că se văzuse alături de familie, repeta întruna *mulţumesc, mulţumesc,* agăţându-se de nepoţii ei, care se simţeau jenaţi. Striga aşa cum fac bătrânele coreene.

Kyunghee se afla încă în bucătăria de la fermă, unde spăla vasele. Când a terminat, a pregătit camera de oaspeţi pentru Hansu. Kim era în magazia din spatele grajdului, pe care o foloseau pe post de baie. Încălzea apă ca să se spele toată lumea. Kyunghee şi Kim preluaseră îndatoririle de seară ale Sunjei, ca să poată să rămână cu mama ei. Niciunul nu bănuia motivele pentru care Hansu se zbătuse să o aducă pe Yangjin din Coreea. În timp ce Yangjin suspina, Sunja se uita la Hansu, incapabilă să-l înţeleagă pe acest bărbat care nu ieşise nicio clipă din viaţa ei.

Hansu s-a aşezat pe o grămadă generoasă de fân, faţă-n faţă cu băieţii.

— Aţi luat cina? i-a întrebat într-o coreeană perfectă.

Băieţii au ridicat privirea, surprinşi că Hansu vorbeşte atât de bine coreeana. Crezuseră că bărbatul care o adusese pe bunica lor e japonez, fiindcă era atât de bine îmbrăcat şi pentru că Tamaguchi-san îl tratase cu atâta respect.

— Tu eşti Noa, a zis Hansu, studiindu-l pe băiat cu atenţie. Ai doisprezece ani.

— Da, domnule, a răspuns Noa.

Bărbatul purta haine fine şi pantofi eleganţi, din piele. Părea un judecător sau o persoană importantă dintr-un afiş de cinema.

— Cum îţi place viaţa la fermă?

— E bine, domnule.

— Eu am aproape şase ani, domnule, i-a întrerupt Mozasu, ceea ce făcea mereu atunci când fratele lui vorbea. Aici mâncăm mult orez. Pot să mănânc boluri întregi de orez. Tamaguchi-san a zis că trebuie să mă hrănesc bine ca să mă fac mare. Mi-a zis să nu mănânc cartofi, ci orez. Dumneavoastră vă place orezul, domnule? l-a întrebat băiatul pe Hansu. Noa şi cu mine o să facem baie în seara asta. În Osaka, nu puteam să facem baie prea des, pentru că nu aveam combustibil ca să încălzim apa. Îmi place să fac baie la fermă, pentru că vana e mai mică decât cea de la *sento.* Vă place să faceţi baie? Apa e tare fierbinte, dar te obişnuieşti, *nee,* şi, dacă stau prea mult în ea, mi se încreţesc vârfurile degetelor ca la bătrâni, a zis Mozasu, apoi a deschis larg ochii. Dar faţa nu mi se zbârceşte, că eu sunt tânăr.

Hansu a râs. Fratele mai mic nu avea nimic din atitudinea reţinută a lui Noa. Părea foarte relaxat.

— Mă bucur că aici mâncaţi cum se cuvine. E bine de ştiut. Tamaguchi-san mi-a spus că sunteţi nişte băieţi foarte muncitori.

— Mulţumim, domnule, a zis Mozasu, dornic să-i mai pună bărbatului şi alte întrebări, dar abţinându-se atunci când oaspetele i s-a adresat fratelui lui.

— Care sunt îndatoririle voastre, Noa?

— Curăţăm staulele, hrănim animalele, avem grijă de găini. În plus, eu ţin registrul în locul lui Tamaguchi-san când mergem la piaţă.

— Ţi-e dor de şcoală?

Noa nu a răspuns. Îi era dor să mai rezolve probleme de matematică şi să scrie în japoneză. Îi lipsea liniştea din timpul lucrului, când nimeni nu îl deranja de la teme. La fermă nu avusese niciodată timp să citească şi nu avea cărţi.

— Am auzit că eşti un elev foarte bun.

— Anul trecut n-am prea fost la şcoală.

Acasă, şcoala fusese deseori închisă. Spre deosebire de ceilalţi băieţi, lui Noa îi displăceau antrenamentele cu baioneta şi exerciţiile inutile privind raidurile aeriene. Deşi nu-i plăcea să stea departe de unchiul Yoseb, viaţa la fermă era mai bună decât cea de la oraş, fiindcă aici se simţea în siguranţă. La fermă nu auzise niciodată avioane trecând şi erau mult mai puţine simulări de bombardamente.

Mesele erau bogate şi delicioase. Mâncau ouă în fiecare zi şi beau lapte proaspăt. Dormea adânc şi se trezea odihnit.

— Presupun că, atunci când se termină războiul, îţi reiei şcoala. Ţi-ar plăcea? l-a întrebat Hansu.

Noa a dat din cap că da.

Sunja se întreba cum se vor descurca atunci. Plănuise ca, după război, să se întoarcă în Yeongdo, însă mama i-a spus că nu mai rămăsese nimic acolo. Guvernul impusese taxe mari proprietarului de la han, aşa că acesta vânduse clădirea unei familii de japonezi. Slujnicele se angajaseră în fabrici în Manciuria şi nu mai avea nicio veste de la ele. Când Hansu dăduse de urma lui Yangjin, femeia lucra ca slujnică pentru un negustor japonez din Busan şi dormea în magazie.

Hansu a scos două cărţi cu poze din buzunarul hainei.

— Poftim!

Noa le-a apucat cu ambele mâini, aşa cum îl învăţase mama. Erau scrise în coreeană.

— Mulţumesc, domnule!

— Ştii să citeşti în coreeană?

— Nu, domnule.

— Poţi să înveţi, i-a zis Hansu.

— Ne poate ajuta mătuşa Kyunghee să citim, a intervenit Mozasu. Unchiul

Yoseb nu e aici, dar când o să ne revedem cu el o să-i facem o surpriză.

— Băieți, voi ar trebui să învățați să citiți în coreeană. Într-o bună zi s-ar putea să vă întoarceți, le-a explicat Hansu.

— Da, domnule, a zis Noa.

Își imagina Coreea ca pe o țară liniștită, unde el ar fi o persoană normală. Tatăl lui îi spusese că Pyongyang, unde crescuse el, era un oraș frumos și că Yeongdo, locul de baștină al mamei lui, era o insulă liniștită, înconjurată de ape albastre-verzui, în care abundă peștele.

— Dumneavoastră de unde sunteți, domnule? l-a întrebat Noa.

— Din Jeju. Nu departe de Busan, de unde e mama ta. E o insulă vulcanică. Acolo cresc portocali. Localnicii din Jeju sunt urmașii zeilor, i-a făcut el cu ochiul. Într-o bună zi o să vă duc acolo.

— Nu vreau să locuiesc în Coreea! a strigat Mozasu. Eu vreau să rămân aici, la fermă.

Sunja l-a mângâiat pe Mozasu pe spate.

— *Umma,* ar trebui să rămânem pentru totdeauna la fermă. Unchiul Yoseb o să vină și el aici în curând, nu-i așa? a întrebat-o băiatul.

Chiar atunci a intrat Kyunghee, care își terminase treaba. Mozasu a fugit la ea cu cărțile în mână.

— Poți să mi le citești?

Mozasu a condus-o până la grămada de saltele îndoite, pe care le foloseau pe post de scaune. Kyunghee a încuviințat din cap.

— Vino, Noa! Vi le citesc amândurora.

Noa a făcut o scurtă plecăciune în fața lui Hansu, apoi li s-a alăturat lui Kyunghee și lui Mozasu. Yangjin l-a urmat pe Noa, lăsând-o pe cumnata ei la masă. Când Sunja a vrut să se ridice, Hansu i-a făcut semn să se așeze la loc.

— Stai! i-a zis el, cu o mină serioasă. Mai rămâi puțin! Vreau să știu cum îți merge.

— Sunt bine. Mulțumesc, a spus ea cu voce tremurândă. Mulțumesc că ai adus-o pe mama, a adăugat.

Ar fi avut mai multe de spus, dar îi era prea greu.

— M-ai întrebat ce mai face și m-am gândit că ar fi mai bine dacă ar veni aici. În Japonia, viața e grea, dar în Coreea situația e și mai gravă acum. Poate că lucrurile se vor îndrepta când se va sfârși războiul, dar înainte să se stabilizeze, situația se va înrăutăți.

— Ce vrei să spui?

— Nu știm ce vor face japonezii atunci când americanii vor câștiga războiul. Se vor retrage din Coreea, dar atunci cine va prelua controlul asupra ei? Ce se va alege de toți acei coreeni care i-au susținut pe japonezi? Se va isca confuzie. Din nou se va vărsa sânge. Nu ți-ai dori să fii prin

preajmă. Nu ți-ai dori ca fiii tăi să fie acolo.

— Tu ce-o să faci? l-a întrebat ea.

El a privit-o drept în ochi.

— O să am grijă de mine și de ai mei. Crezi că mi-aș încredința viața în mâinile câtorva politicieni? Cei de la conducere habar nu au de nimic. Iar celor care știu lucruri nu le pasă.

Sunja s-a gândit o clipă. Poate că avea dreptate, dar de ce să fi avut încredere în el? S-a sprijinit în mâini și s-a ridicat, dar Hansu a clătinat din cap.

— Chiar îți este atât de greu să stai de vorbă cu mine? Te rog să iei loc!

Sunja s-a așezat.

— Trebuie să am grijă de copiii mei. Ar trebui să înțelegi.

Băieții studiau cu atenție paginile cărților. Kyunghee citea poveștile cu intonație, așa că până și Yangjin, care nu știa să citească, râdea împreună cu copiii de prostiile pe care le spuneau personajele. Erau absorbiți de poveste, iar chipurile lor păreau mai relaxate, mai liniștite.

— O să te-ajut eu, i-a spus Hansu. Nu trebuie să-ți faci griji în privința banilor sau a…

— Ne ajuți acum, pentru că nu am de ales. Dar când războiul se sfârșește, îmi reiau lucrul, ca să pot avea grijă de ei. Și acum muncesc ca să ne asigur traiul…

— Când războiul se va sfârși, o să vă pot face rost de un cămin și o să-ți dau bani pentru întreținerea băieților.

Trebuie să meargă la școală, nu să adune baligă. Mama și cumnata ta vor putea să rămână cu voi. Îi pot găsi cumnatului tău un loc de muncă.

— Nu pot să-i explic familiei mele ce legătură am cu tine, l-a întrerupt Sunja.

Se simțea o mincinoasă tot timpul. Ce era în mintea lui? s-a întrebat ea. Cu siguranță nu avea cum s-o mai dorească. Era o văduvă de douăzeci și nouă de ani, cu doi copii de hrănit și de educat. Nu era bătrână, dar nu-și putea imagina că vreun bărbat ar mai putea-o dori acum. Nu fusese frumoasă nici înainte, dar acum nici măcar atrăgătoare nu mai era. Era o femeie obișnuită, cu o față de țărancă, cu pielea pătată și zbârcită din pricina soarelui. Avea un trup puternic și robust, mai împlinit decât în tinerețe. În toată viața ei nu o doriseră decât doi bărbați. Era greu de crezut că se va mai întâmpla vreodată. Uneori se simțea ca o vită de la fermă, care într-o bună zi avea să devină inutilă. Dar până atunci trebuia să se asigure că băieții vor fi pe picioarele lor când ea se va stinge.

— Ai copii, nu?

— Trei fete.

— Și ce ar spune fiicele tale despre mine? Despre noi? a șoptit ea.

— Familia mea nu are nicio legătură cu tine.

— Înțeleg, a zis Sunja, înghițind în sec. Îți sunt recunoscătoare pentru șansa de a munci și de a fi în siguranță. Totuși, când războiul se va încheia, o să-mi caut altă slujbă și o să-mi susțin singură fiii și mama. O să muncesc până când n-o să mai pot.

Sunja s-a ridicat de pe podea și și-a scuturat fânul de pe pantaloni.

Neputând să respire normal, s-a întors cu spatele la el și s-a uitat îndelung la boi, la ochii lor imenși și negri, plini de o eternă suferință. Oare ceilalți îi văzuseră stând de vorbă? Păreau cu toții concentrați asupra cărții. Sunja și-a pus mâna dreaptă peste stânga. Deși se spălase, avea în continuare cuticulele murdare de pământ.

8.

Nici de această asta Hansu nu se înșelase. Războiul s-a terminat, mai repede decât prevăzuse el, dar nici măcar el nu-și putuse imagina ultimele bombardamente. O cazemată îl ferise pe Yoseb de ce era mai rău, dar când într-un târziu a ieșit pe stradă, un perete în flăcări al unui adăpost de lemn din apropiere s-a prăbușit la stânga lui și în cădere i-a atins partea dreaptă a trupului, care i-a fost cuprinsă de flăcări portocalii și albastre. Un cunoscut de la fabrică a stins focul și în cele din urmă oamenii lui Hansu l-au găsit într-un pat de spital jalnic din Nagasaki.

Era o noapte înstelată, cufundată în tăcere, după un anotimp plin de cântece de greieri, când Hansu l-a adus pe Yoseb la ferma lui Tamaguchi cu un camion militar american. Mozasu a fost primul care a văzut camionul și a pornit ca din pușcă spre cocini să își ia sulițele din bambus. Familia stătea în ușa întredeschisă a grajdului, urmărind camionul care se apropia.

— Poftim, a zis Mozasu, întinzându-le mamei, bunicii, fratelui și mătușii sulițele goale care zăngăneau și păstrând două.

Kim Changho făcea baie.

— Trebuie să-l scoți pe *ajeossi* din baie, i-a șoptit Mozasu fratelui lui. Să-i dai arma.

Băiatul i-a dat lui Noa o suliță pentru Kim și a păstrat una pentru el. Mozasu a strâns bine sulița în mână, pregătindu-se de atac. Puloverul vechi și găurit al lui Noa atârna larg peste pantalonii de lucru din pânză de sac ai lui Mozasu. Era înalt pentru un puști de șase ani.

— Războiul s-a sfârșit, i-a amintit Noa lui Mozasu cu glas ferm. Trebuie să

fie oamenii lui *ajeossi* Hansu. Lasă suliţa jos până nu te răneşti!

Camionul s-a oprit şi doi coreeni, angajaţi ai lui Hansu, au coborât o targă pe care era aşezat Yoseb, bandajat şi profund sedat.

Kyunghee a dat drumul suliţei pe pământul moale şi a pus o mână pe umărul lui Mozasu ca să se echilibreze.

Hansu a coborât din cabina camionului, în timp ce şoferul, un infanterist brun-roşcat, a rămas în urmă. Mozasu îl privea pe furiş pe soldat. Şoferul avea pielea albă şi pistruiată şi părul galben-roşcat ca focul. Nu arăta ca un om rău, iar Hansu *ajeossi* nu părea speriat. În Osaka, Haru-san, liderul administraţiei locale, care adesea avea în grijă împărţirea raţiilor, îi avertizase pe copiii din cartier că americanii omoară pe oricine, aşa că toată lumea trebuie să fugă din calea soldaţilor americani. Mai bine te omorai decât să fii prins. Când şoferul l-a observat pe Mozasu privindu-l, i-a făcut cu mâna, arătându-şi dinţii albi şi drepţi.

Kyunghee s-a apropiat încet de targă. La vederea arsurilor lui Yoseb, şi-a acoperit gura cu ambele mâini. În ciuda veştilor înspăimântătoare cu privire la bombardamente, crezuse cu tărie că Yoseb e în viaţă, că nu va muri fără să-i dea de ştire. Se rugase întruna pentru el, iar acum el ajunsese acasă. S-a lăsat în genunchi şi şi-a plecat capul. Nimeni nu a scos o vorbă până când ea nu s-a ridicat. Chiar şi Kim plângea.

Hansu a salutat-o din cap pe femeia slăbuţă şi drăguţă, care plângea şi i-a dat un pachet mare, ambalat în hârtie, şi un tub uriaş de alifie împotriva arsurilor, adusă din America.

— Înăuntru sunt medicamente. Amestecă o linguriţă de praf cu apă sau lapte şi dă-i-o seara, ca să poată să doarmă. Asta e tot ce am, când e pe sfârşite, dă-i din ce în ce mai puţin, ca să se obişnuiască treptat fără el. Te va implora să-i dai mai mult, dar va trebui să-i explici că îl drămuieşti, astfel încât să-i ajungă cât mai mult timp.

— Ce este? l-a întrebat ea.

Sunja stătea lângă cumnata ei fără să scoată o vorbă.

— Are nevoie de asta ca să-i calmeze durerea, dar nu e indicat să ia multă vreme, fiindcă dă dependenţă. În orice caz, continuaţi să-i schimbaţi bandajele! Trebuie să fie sterile. Fierbeţi-le înainte să le folosiţi! Sunt mai multe în pachet. O să aibă nevoie de alifie, fiindcă pielea începe să se strângă. O să vă descurcaţi?

Kyunghee a dat din cap că da, uitându-se în continuare la Yoseb.

Gura şi obrazul îi dispăruseră pe jumătate, de parcă ar fi fost mâncate de un animal. Acest om făcuse tot ce-i stătuse în putinţă pentru familia lui, iar asta i se întâmplase pentru că se dusese la muncă.

— Vă mulţumesc, domnule. Mulţumesc pentru tot ce aţi făcut pentru noi,

i-a spus Kyunghee lui Hansu, care a clătinat din cap fără să răspundă.

I-a lăsat şi s-a dus să stea de vorbă cu fermierul. Kim, care între timp terminase de spălat şi li se alăturase, l-a urmat pe Hansu când acesta a intrat în casa fermierului.

Femeile şi băieţii i-au condus în grajd pe bărbaţii care cărau targa şi i-au pregătit lui Yoseb un loc într-una dintre boxele pentru cai. Kyunghee şi-a mutat salteaua acolo.

Ceva mai târziu, Hansu şi bărbaţii au plecat cu camionul fără să-şi fi luat rămas-bun.

∵

Fermierul nu s-a plâns că are un coreean în plus pe proprietate, fiindcă ceilalţi membri ai familiei lui munceau şi pentru el. Se apropia anotimpul recoltei şi avea nevoie de ei. Deşi niciunul nu spusese nimic, Tamaguchi se aştepta ca în curând să-i ceară bani ca să plece, iar fermierul era hotărât să-i muncească cât mai mult înainte ca ei să se întoarcă acasă. Le spusese că sunt bine-veniţi să rămână cât vor şi vorbise serios. Tamaguchi angajase veterani de război pentru treburile mărunte, dar aceştia se plângeau de muncile murdare şi refuzau deschis să lucreze cot la cot cu străinii. Chiar dacă ar fi putut să-i înlocuiască pe toţi coreenii cu veterani japonezi, Tamaguchi tot ar fi avut nevoie de Hansu ca să-i transporte cartofii dulci la piaţă. Aşa că toţi coreenii puteau să rămână.

Camionul de marfă se întorcea regulat, doar Hansu nu a mai venit câteva săptămâni. Yoseb suferea. Îşi pierduse auzul la urechea stângă, aşa că fie urla de furie, fie plângea de durere. Medicamentul se terminase, dar el tot nu se simţea bine. Seara plângea ca un copil şi ceilalţi nu puteau face mare lucru. Ziua, încerca să-i ajute la treburile de la fermă, repara unelte sau încerca să sorteze cartofi, însă durerea era prea mare ca să poată munci. Când şi când, Tamaguchi, care detesta alcoolul, îi dădea de milă câte puţin sake. Cu toate astea, când Kyunghee a început să-i ceară pe zi ce trece tot mai mult, i-a spus că nu-i mai poate da, nu pentru că e zgârcit, ci pentru că nu vrea să aibă un beţiv pe proprietatea lui.

O lună mai târziu, Hansu a revenit la fermă. Soarele de la amiază se domolise uşor, iar muncitorii tocmai se întorseseră la câmp după masa de prânz, ca să-şi înceapă schimbul doi. În grajdul rece, Yoseb stătea singur, întins pe salteaua lui umplută cu paie.

Auzind zgomot de paşi, a ridicat capul, apoi l-a lăsat la loc pe perna din paie.

Hansu a aşezat în faţa lui două lăzi uriaşe, apoi s-a aşezat pe scândura groasă de lemn de lângă saltea, care servea drept bancă. În ciuda costumului său bine croit şi a pantofilor din piele lustruiţi, Hansu se simţea în largul lui

în grajd, indiferent la mirosul de animale şi la curenţii de aer rece.

— Tu eşti tatăl băiatului, nu-i aşa? l-a întrebat Yoseb.

Hansu a studiat cu atenţie chipul plin de cicatrice al bărbatului şi conturul neregulat al maxilarului odinioară bine definit. Urechea dreaptă a lui Yoseb aducea acum cu bulb proeminent de floare, foarte compact.

— De-aia faci toate astea, a zis Yoseb.

— Noa este fiul meu, a răspuns Hansu.

— Vă rămânem profund îndatoraţi, datorie de care nu ne vom putea achita nicicând.

Hansu a ridicat din sprâncene, dar nu a spus nimic, întotdeauna era mai bine să spui cât mai puţine.

— Dar nu ai dreptul să-i fii prin preajmă. Fratele meu i-a dat copilului un nume. Nu trebuie să afle niciodată că lucrurile stau cu totul altfel.

— Şi eu îi pot da un nume.

— Are deja unul. Nu e bine să-i faci asta băiatului.

Yoseb s-a încruntat. Până şi cea mai mică mişcare îi provoca durere. Noa avea manierele fratele său mai mic – de la felul în care vorbea, în ritmul cadenţat al lui Isak, la felul în care mânca, cu înghiţituri mici şi mestecând îndelung. Se comporta întocmai ca Isak. Ori de câte ori avea puţin timp liber, Noa îşi lua caietele vechi de şcoală şi exersa scrisul, deşi nimeni nu îi cerea. Yoseb n-ar fi crezut niciodată că acest *yakuza* este tatăl biologic al lui Noa, doar că partea superioară a feţei băiatului oglindea practic chipul lui Hansu. Cu timpul, Noa avea să observe şi el asta. Nu i-a spus nimic lui Kyunghee, iar dacă ea ar fi ghicit care e adevărul, şi-ar fi ascuns bănuielile de el, ca să o protejeze pe Sunja, care-i era mai apropiată ca o soră.

— Tu nu ai niciun fiu, a presupus din nou Yoseb.

— A fost frumos din partea fratelui tău să aibă grijă de Sunja, dar aş fi avut eu însumi grijă de ea şi de fiul meu.

— Poate că nu şi-a dorit asta.

— M-am oferit să am grijă de ea, dar nu a acceptat să îmi fie soţie în Coreea. Pentru că am o soţie la Osaka.

Întins pe spate, Yoseb studia insistent acoperişul grajdului. Fâşii întrerupte de lumină răzbăteau printre grinzi. Firişoare de praf se ridicau în aer în linii diagonale. Înainte de incendiu nu observase niciodată astfel de lucruri mărunte. Şi nici nu urâse pe nimeni. Deşi n-ar fi trebuit, Yoseb îl ura pe acest bărbat – veşmintele lui scumpe, pantofii lucioşi, încrederea absolută, complet lipsită de slăbiciune. Îl ura că nu suferă. Nu avea niciun drept să reclame copilul fratelui lui.

Lui Hansu nu i-a scăpat furia lui Yoseb.

— Mi-a cerut să plec, aşa că la început i-am dat ascultare, dar plănuiam să

mă întorc. Când am revenit, ea nu mai era. Se măritase deja. Cu fratele tău.

Yoseb nu ştia ce să creadă. Nu aflase mai nimic despre Sunja de la Isak, care preferase să uite originile lui Noa.

— Ar trebui să-l laşi în pace pe Noa. Are o familie. După război, vom face tot posibilul să plătim ce-ţi datorăm.

Hansu şi-a încrucişat braţele strâns la piept şi a zâmbit înainte să vorbească.

— Pentru tine am plătit, nemernicule! Pentru viaţa ta. Am plătit pentru viaţa tuturor. Fără mine, aţi fi murit cu toţii.

Yoseb s-a întors puţin pe o parte şi a scâncit de durere. Uneori se simţea de parcă încă era în flăcări.

— Sunja ţi-a spus? l-a întrebat Hansu.

— Uită-te la faţa copilului! Nimeni nu ar avea de ce să-şi dea atâta silinţa şi ştiu că nu eşti câtuşi de puţin un sfânt. Ştiu bine ce eşti…

Hansu a râs zgomotos. Aproape că îl respecta pe Yoseb pentru francheţea lui.

— Ne vom întoarce acasă, i-a spus Yoseb, apoi a închis ochii.

— Pyongyang e controlat de ruşi, iar americanii au pus stăpânire pe Busan. Acolo vreţi să vă întoarceţi?

— Situaţia nu va rămâne aşa pentru totdeauna, i-a zis Yoseb.

— O să muriţi de foame acolo.

— M-am săturat de Japonia.

— Şi cum ai de gând să ajungi în Pyongyang sau Busan? Tu nu te poţi deplasa nici până la capătul fermei.

— Fabrica îmi datorează salariul. Când o să mă simt mai bine, o să mă întorc la Nagasaki să-mi iau banii.

— Când ai citit ziarul ultima dată?

Hansu a scos din ladă un teanc de ziare coreene şi japoneze pe care le adusese pentru Kim şi le-a pus grămadă pe salteaua lui Yoseb.

Yoseb s-a uitat la ele, dar a refuzat să le ridice.

— Nu ai cum să iei niciun ban, i-a explicat Hansu lent, de parcă ar fi vorbit cu un copil. Compania nu te va plăti niciodată. Niciodată. Nu există niciun act care să ateste că ai lucrat pentru ei şi nu ai cum să demonstrezi asta. Guvernul vrea doar ca amărâţii de coreeni să se întoarcă în ţara lor până la ultimul, însă nu le vor plăti niciun bilet de drum şi niciun sfanţ pentru străduania lor.

— Cum adică? Ce vrei să spui? a întrebat Yoseb.

— Ştiu. Cunosc bine Japonia, i-a zis Hansu dezamăgit. Trăise printre japonezi aproape toată viaţa. Socrul lui era, fără îndoială, cel mai mare cămătar japonez din Kansai. Hansu putea să spună cu mâna pe inimă că

japonezii erau refractari din fire atunci când voiau. În această privinţă semănau cu coreenii, doar că încăpăţânarea lor era mai tacită, mai greu de sesizat.

— Ştii cât e de greu să smulgi bani de la japonezi? Dacă nu vor, nu te plătesc în veci. Îţi pierzi vremea.

Corpul lui Yoseb ardea şi era cuprins de mâncărimi.

— Zilnic, pentru fiecare corabie plină de proşti care se îndreaptă spre Coreea, alte două, pline cu refugiaţi, se întorc, pentru că acolo nu găsesc nimic de mâncare. Cei veniţi direct din Coreea sunt şi mai disperaţi decât tine. Sunt dispuşi să muncească până şi pentru o pâine veche de o săptămână. Femeile fac trotuarul după două zile fără mâncare, uneori chiar şi după o singură zi, dacă au copii de hrănit. Trăieşti cu gândul la un cămin de vis care nu mai există.

— Părinţii mei sunt acolo.

— Nu, nu mai sunt.

Yoseb s-a întors şi l-a privit pe Hansu direct în ochi.

— De ce crezi că am adus-o aici numai pe mama Sunjei? Chiar crezi că nu am reuşit să-i găsesc pe părinţii sau pe socrii tăi?

— Nu ştii ce s-a ales de ei, i-a spus Yoseb.

Nici el, nici Kyunghee nu mai primiseră veşti de la ei de mai bine de un an.

— Au fost împuşcaţi. Toţi proprietarii de terenuri care au fost într-atât de proşti încât să rămână pe loc au fost împuşcaţi. Pentru comunişti, oamenii se împart în doar câteva categorii simple.

Yoseb a început să plângă şi şi-a acoperit ochii.

Minciuna trebuia spusă, iar Hansu nu se sfia să o facă. Dacă nu se prăpădiseră deja, părinţii lui Yoseb şi ai lui Kyunghee aveau să moară, inevitabil, de foame sau de bătrâneţe. Se putea foarte bine să fi fost împuşcaţi. Condiţiile instaurate în Nordul ocupat de comunişti erau îngrozitoare. Numeroşi proprietari de terenuri fuseseră strânşi laolaltă, ucişi şi aruncaţi în gropi comune. Nu, nu era sigur dacă părinţii lui Yoseb mai erau sau nu în viaţă şi da, putea să afle adevărul, dacă nu i-ar fi păsat că astfel riscă viaţa unora dintre oamenii lui, dar nu vedea ce rost are. Nu îşi imagina în ce fel vieţile lor ar fi servit scopurilor lui. Îi fusese uşor să dea de urma mamei Sunjei – trimisului său nu-i luase decât două zile. Aşa cum stăteau lucrurile, era preferabil ca Yoseb şi Kyunghee să-şi piardă părinţii, pentru că Sunja i-ar fi urmat orbeşte dintr-un simţ absurd al datoriei. Şi oricum, momentan, lui Yoseb şi lui Kyunghee le era mai bine în Japonia. Hansu nu ar fi permis nicicând ca fiul lui să plece în Pyongyang.

A deschis unul dintre pachete şi a scos o sticlă mare de soju'[41]. A desfăcut-o şi i-a întins-o lui Yoseb, apoi a plecat din grajd şi a pornit în căutarea lui Tamaguchi să discute despre o plată.

∵

Sunja şi-a terminat lucrul şi s-a întors în sfârşit în grajd, unde o aştepta Hansu. Stătea singur lângă silozurile din capătul grajdului, la o distanţă considerabilă de băieţii care citeau. Yoseb dormea adânc. În casă, Kyunghee şi Yangjin pregăteau cina, în timp ce Kim băga sacii cu cartofi în magazia rece. Hansu a salutat-o primul şi i-a făcut semn să se apropie. Nu mai simţea nevoia să fie discret.

Sunja s-a oprit lângă banca din faţa lui Hansu.

— Stai jos, stai jos! a insistat el, dar ea a refuzat. Tamaguchi îmi spune că vrea să-i adopte pe fiii tăi, i-a şoptit el zâmbind.

— Poftim?

— I-am zis că nu vei accepta niciodată. S-a oferit să-l ia măcar pe unul dintre ei. Bietul om! Nu-ţi face griji! Nu are cum să-i ia de lângă tine.

— În curând ne vom întoarce în Pyongyang, i-a spus ea.

— Nu. Asta nu se va întâmpla.

— Ce vrei să spui?

— Toţi cei de acolo au murit. Părinţii lui Kyunghee. Socrii tăi. Au fost împuşcaţi cu toţii pentru pământurile lor. Aşa se întâmplă când se schimbă guvernarea. Trebuie să scapi de duşmani. Proprietarii sunt duşmanii muncitorilor, i-a explicat Hansu.

— *Uh-muh,* a zis Sunja, aşezându-se în cele din urmă.

— Da, e trist, dar nu mai e nimic de făcut.

Sunja era o femeie pragmatică, dar până şi ei i se părea că Hansu este neobişnuit de nemilos. Cu cât îl cunoştea mai bine, cu atât îşi dădea seama că bărbatul pe care îl iubise în tinereţe fusese doar în închipuirea ei – sentimente neîntemeiate.

— Ar trebui să te gândeşti la educaţia lui Noa. I-am adus câteva cărţi ca să se pregătească pentru examenul de admitere la liceu.

— Dar…

— Nu vă puteţi întoarce acasă. Va trebui să aşteptaţi până când lucrurile se mai aşază.

— Hotărârea nu îţi aparţine. Băieţii mei nu au niciun viitor aici. Dacă nu ne putem întoarce acasă acum, o vom face când situaţia va fi mai sigură.

Spusese ce avusese de spus, cu toate că vocea îi tremurase puţin. Hansu a

[41] Băutură tradiţional coreeană distilată, similară cu votca, obţinută în special din orez, dar şi din alte produse bogate în amidon, de exemplu cartofi, orz, cartofi dulci sau tapioca. Conţinutul de alcool diferă de la un sortiment la altul.

tăcut o clipă.

— O să vedem ce hotărăşti să faci mai târziu. Dar până atunci Noa ar trebui să se pregătească pentru liceu. Are doisprezece ani.

Sunja se gândise că Noa va trebui să meargă la şcoală, dar nu ştiuse cum să îl ajute. Şi cum să-i plătească studiile? Nici măcar nu aveau destui bani să se întoarcă acasă. Cele trei femei vorbeau despre asta tot timpul, fără ca Yoseb să le audă. Trebuia să se întoarcă la Osaka şi să găsească o modalitate de a câştiga din nou bani.

— Ar fi bine ca Noa să studieze cât se mai află în această ţară. În Coreea o să fie haos multă vreme de-acum încolo. În plus, este deja un bun elev japonez. Când se va întoarce, va avea deja o diplomă de absolvire de la o universitate japoneză de renume. Şi, oricum, exact asta fac toţi coreenii bogaţi – îşi trimit copiii în străinătate. Dacă Noa intră la facultate, îi plătesc eu studiile. Le plătesc şi pe ale lui Mozasu. Le pot face rost de nişte profesori buni când vă întoarceţi…

— Nu! s-a opus ea vehement. Nu!

Se hotărâse să nu se certe cu ea, fiindcă ştia cât este de încăpăţânată. Aflase deja. Hansu a arătat spre lăzile de lângă patul lui Yoseb.

— V-am adus carne şi peşte uscat. Aveţi acolo conserve de fructe şi ciocolată din America. Am adus aceleaşi lucruri şi pentru familia lui Tamaguchi, aşa că nu va trebui să le daţi din ale voastre. Pe fundul lăzii o să găseşti nişte stofă. Cred că aveţi nevoie cu toţii de îmbrăcăminte. Aveţi foarfeci, aţă şi ace, a adăugat el mândru. Data viitoare vă aduc şi lână.

Sunja nu mai ştia ce să facă. Nu că ar fi fost nerecunoscătoare. În general, îi era ruşine cu viaţa ei, îi era ruşine pentru că se simţea neputincioasă. Şi-a trecut degetele arse de soare, cu unghii murdare, prin părul răvăşit. Nu voia ca el să o vadă astfel. S-a gândit chiar că nu va mai fi niciodată frumoasă.

— Am adus câteva ziare. Roagă pe cineva să ţi le citească! Toate spun acelaşi lucru – nu vă puteţi întoarce acum. Ar fi îngrozitor pentru băieţi.

Sunja s-a întors spre el.

— Aşa m-ai convins să vin aici şi tot aşa încerci acum să mă convingi să rămân în Japonia. Mi-ai zis atunci că va fi mai bine pentru băieţi, aşa că i-am adus la fermă.

— Şi nu m-am înşelat.

— Nu am încredere în tine.

— Încerci să mă răneşti, Sunja. Nu are niciun sens, a zis el, clătinând din cap. Aminteşte-ţi că soţul tău şi-ar fi dorit ca băieţii să meargă la şcoală. Şi eu îmi doresc ce e mai bine pentru copii şi pentru tine, Sunja. Tu şi cu mine am fost… prieteni buni, a continuat el calm. Şi vom rămâne mereu prieteni buni. Noa ne leagă pentru totdeauna.

A aşteptat să vadă dacă ea răspunde ceva, dar chipul ei împietrise ca o uşă ferecată.

— Iar cumnatul tău ştie. Despre Noa. Nu eu i-am spus. Şi-a dat seama singur.

Sunja şi-a acoperit gura cu mâna.

— Nu trebuie să-ţi faci griji. Totul va fi bine. Dacă vrei să te întorci la Osaka, Kim va aranja totul. Ar fi egoist din partea ta să îmi refuzi ajutorul. Ar trebui să le oferi fiilor tăi toate avantajele posibile. Pot să le ofer multe copiilor tăi.

Înainte ca ea să apuce să răspundă, Kim s-a întors în grajd. A trecut pe lângă băieţii în continuare absorbiţi de cărţile lor.

— Şefule! a zis Kim. Mă bucur să vă revăd. Să vă aduc ceva de băut?

Hansu a răspuns că nu.

Sunja şi-a dat atunci seama că ea nu îi oferise nimic.

— Aşadar, eşti gata să te întorci la Osaka? l-a întrebat Hansu pe Kim.

— Da, domnule, a răspuns Kim zâmbind.

Sunja părea abătută, dar deocamdată ei nu i-a spus nimic.

— Băieţi, cum vi se par cărţile? a strigat Hansu spre capătul îndepărtat al grajdului.

Kim le-a făcut semn să se apropie, iar băieţii au alergat într-acolo.

— Noa, ai vrea să te întorci la şcoală? l-a iscodit Hansu.

— Da, domnule. Dar…

— Dacă vrei să te întorci la şcoală, va trebui să mergi chiar acum la Osaka.

— Şi cu ferma cum rămâne? Şi Coreea? a întrebat Noa, îndreptându-şi spatele.

— Momentan nu puteţi să plecaţi în Coreea, dar nu e bine să îţi goleşti mintea de tot, i-a explicat Hansu zâmbind. Cum ţi se par cărţile de examen pe care ţi le-am adus? Sunt grele?

— Da, domnule, dar vreau să învăţ din ele. Cred că am nevoie şi de un dicţionar.

— Îţi vom face rost, i-a promis Hansu plin de mândrie. Tu învaţă şi eu te trimit la şcoală. Un copil nu ar trebui să-şi facă griji pentru taxele şcolare. E important ca adulţii coreeni să-i încurajeze pe tineri să-şi continue studiile. Cum să putem avea o ţară puternică, dacă nu ne susţinem copiii?

Noa radia, astfel că Sunja nu mai putea să spună nimic.

— Dar eu vreau să rămân la fermă, a intervenit Mozasu. Nu e corect. Eu nu vreau să mă duc din nou la şcoală. Urăsc şcoala.

Hansu şi Kim au izbucnit în râs.

Noa l-a tras pe Mozasu spre el şi, după ce au făcut o plecăciune, s-au îndreptat spre capătul opus al grajdului.

Când au ajuns suficient de departe de adulţi, Mozasu i-a spus lui Noa:

— Tamaguchi-san a spus că putem rămâne aici pentru totdeauna. A zis că suntem ca şi copiii lui.

— Dar nu putem locui la nesfârşit în acest grajd.

— Mie îmi plac găinile. Nu m-au ciupit nici măcar o dată de mână în dimineaţa asta, când am adunat ouăle. E plăcut să dormi în grajd, mai ales de când mătuşa Kyunghee ne-a făcut păturile alea din fân.

— Ei bine, cu cât o să creşti, cu atât o să-ţi schimbi părerea, l-a încredinţat Noa, strângând în braţe volumele groase pentru examen. *Appa* şi-ar fi dorit să mergem la facultate şi să devenim oameni învăţaţi.

— Urăsc cărţile! a exclamat Mozasu, aruncându-i o privire furioasă.

— Eu le ador. Aş putea să citesc cât e ziua de lungă şi să nu fac nimic altceva. Şi lui *appa* îi plăcea să citească.

Mozasu s-a izbit cu putere de Noa, parcă încercând să se lupte cu el, iar fratele lui a râs.

— Cum era *appa,* frăţioare? l-a întrebat Mozasu, îndreptându-se şi aruncându-i o privire serioasă.

— Era înalt. Şi avea pielea deschisă la culoare, aşa ca tine. Purta ochelari, ca mine. A fost foarte bun la şcoală şi învăţa singur multe lucruri din cărţi. Îi plăcea la nebunie să înveţe. Când citea, era fericit. Aşa îmi spunea.

— La fel cum eşti şi tu, a adăugat Mozasu. Eu nu sunt aşa. Mie-mi place manga.

— Asta nu e o lectură adevărată.

Mozasu a ridicat din umeri.

— Întotdeauna se purta frumos cu *umma* şi cu mine. Îl tachina pe unchiul Yoseb şi-l făcea să râdă. *Appa* m-a învăţat să scriu scrisori şi tabla înmulţirii. Am fost primul la şcoală care a învăţat-o pe dinafară.

— Era bogat?

— Nu. Preoţii nu pot fi bogaţi.

— Eu vreau să fiu bogat, a zis Mozasu. Vreau să am un camion mare şi un şofer.

— Parcă voiai să locuieşti într-un grajd şi să aduni ouă în fiecare dimineaţă, i-a amintit Noa zâmbind.

— Mai bine aş avea un camion ca al lui Hansu *ajeossi.*

— Eu aş prefera să fiu un om educat, cum a fost *appa.*

— Eu nu, a zis Mozasu. Eu vreau să câştig o mulţime de bani, astfel încât *umma* şi mătuşa Kyunghee să nu mai fie nevoite să muncească.

9.

Osaka, 1949

Când familia s-a întors în Osaka, Hansu l-a însărcinat pe Kim să încaseze taxele de la proprietarii de magazine din piaţa Tsuruhashi. În schimbul lor, compania lui Hansu le oferea acestor oameni protecţie şi susţinere. În mod evident, nimeni nu voia să plătească aceste sume semnificative, dar nu prea aveau de ales. În rarele cazuri când cineva se plângea că nu are bani sau refuza prostește să plătească, Hansu îşi trimitea acoliţii, nu pe Kim, să rezolve situaţia. Printre proprietarii de magazine, taxele deveniseră o practică de mult încetăţenită – un preţ în plus ce trebuia plătit pentru că erau comercianţi.

Orice agent care lucra pentru Hansu trebuia să fie făcut pentru o organizaţie mai mare, astfel bărbaţii care lucrau pentru Hansu, fie ei japonezi sau coreeni, încercau să treacă neobservaţi, evitând să atragă atenţia inutil. Exceptând miopia pe care şi-o corecta cu ajutorul ochelarilor cu lentile groase, Kim era un bărbat arătos – umil, sârguincios şi curtenitor. Hansu prefera să colecteze el taxele, căci Kim era eficient şi mereu politicos. Era ca un ambalaj curat pentru o treabă murdară.

Era sâmbătă seara şi Kim tocmai încasase plăţile de peste săptămână – mai mult de şaizeci de pachete cu bani lichizi, fiecare înfăşurat într-o hârtie nouă şi etichetată cu numele comerciantului. Nimeni nu scăpase fără să plătească. Când a ajuns la sedanul parcat al lui Hansu, Kim a făcut o plecăciune în faţa şefului care tocmai cobora din maşină. Şoferul avea să vină să îi ia mai târziu.

— Hai să bem ceva! l-a invitat Hansu, bătându-l uşor pe spate pe Kim.

Au pornit spre piaţă. Pe drum, bărbaţii se plecau în faţa lui Hansu şi îl salutau cu un gest din cap. Cu toate astea, el nu s-a oprit să stea de vorbă cu nimeni.

— O să te duc într-un loc nou. Sunt fete drăguţe acolo. Sigur îţi doreşti să ai una, după ce ai trăit atât într-un grajd.

Kim a râs, surprins. În mod normal, şeful lui nu discuta astfel de lucruri.

— Îţi place de cea căsătorită, a continuat Hansu. Ştiu.

Kim şi-a văzut de drum, incapabil să-i răspundă.

— Cumnata Sunjei, a continuat Hansu, privind drept înainte, în timp ce înaintau pe strada îngustă, cu magazine. El bea şi mai mult, *nee*?

Kim şi-a scos ochelarii şi a şters lentilele cu batista. Îi plăcea de Yoseb şi

se simţea prost că nu spune nimic. Yoseb bea mult, dar nu era un om rău. Era limpede că vecinii de cartier îl admirau în continuare. Acasă, când Yoseb se simţea destul de bine, îi ajuta pe băieţi la teme şi îi învăţa coreeană. Ocazional repara maşini pentru nişte proprietari de fabrici, dar, în starea în care se afla, nu putea să lucreze regulat.

— Cum e casa? s-a interesat Hansu.

— N-am mai locuit niciodată într-un loc atât de bun.

Kim spunea adevărul.

— Mâncarea e delicioasă. Casa e curată.

— Femeile au nevoie de un bărbat muncitor care să aibă grijă de ele. Dar mă tem că te-ai ataşat prea tare de cea căsătorită.

— Şefule, mă gândesc tot mai mult să mă întorc acasă. Nu în Daegu, ci în Nord.

— Iar începi cu asta? Nu. Am încheiat discuţia. Nu-mi pasă că te duci la întâlnirile alea comuniste, dar să nu începi să crezi în prostiile precum întoarcerea pe meleagurile natale. Conducătorii Mindan nu sunt nici ei mai buni. De altfel, în Nord te vor ucide, iar în Sud te vor lăsa să mori de foame. Cu toţii îi urăsc pe coreeni şi mai ales pe cei care au trăit în Japonia. Ştiu. Dacă pleci, eu n-o să te susţin niciodată. Niciodată.

— Liderul Kim Il Sung a luptat împotriva imperialismului japonez…

— Îi cunosc pe oamenii lui. Unii dintre ei ar putea să creadă mesajul, dar majoritatea nu vor decât să-şi primească plicul cu bani săptămânal. Cei aflaţi la conducere şi care locuiesc aici nu se vor întoarce niciodată. O să vezi.

— Dar nu credeţi că ar trebui să facem ceva pentru ţara noastră? Străinii ăştia ne spulberă naţiunea în…

Hansu şi-a pus ambele mâini pe umerii lui Kim şi l-a privit drept în ochi.

— N-ai mai avut o fată de atâta vreme, că nu mai gândeşti limpede, a zâmbit Hansu, apoi a redevenit serios. Ascultă! Îi cunosc şi pe conducătorul Asociaţiei, şi pe al *Mindan,* a pufnit el. Îi cunosc foarte, foarte bine.

— Dar Mindan nu e decât o marionetă a american…

Hansu i-a zâmbit lui Kim, amuzat de sinceritatea tânărului.

— De cât timp eşti în slujba mea?

— Să tot fie doisprezece sau treisprezece ani de când m-aţi angajat.

— Şi de câte ori am discutat eu politică cu tine?

Kim a încercat să-şi amintească.

— Niciodată. Exact! Eu sunt afacerist. Şi vreau ca şi tu să fii la fel. Şi, ori de câte ori participi la întâlnirile astea, vreau să te gândeşti la tine, să-ţi urmăreşti interesele orice-ar fi. Aceşti oameni – fie ei japonezi sau coreeni – sunt pierduţi, fiindcă se gândesc la grupul lor. Dar adevărul e că nu există lideri milostivi. Eu te protejez, pentru că lucrezi pentru mine. Dacă faci

prostia să te opui intereselor mele, n-o să te mai pot proteja. Cât despre grupările astea de coreeni, ține minte că, orice-ar fi, cei aflați în fruntea lor nu sunt decât oameni simpli, cu nimic mai inteligenți decât niște porci. Iar noi mâncăm porci. Ai trăit alături de fermierul Tamaguchi, care le vindea cartofi dulci la prețuri neruşinate japonezilor care mureau de foame. El a încălcat ordinele din vreme de război, iar eu l-am ajutat, fiindcă îşi dorea să facă bani, la fel ca mine. Probabil că se consideră un japonez cumsecade, respectabil sau poate un mândru naționalist, dar oare aşa se consideră cu toții? E un japonez îngrozitor, însă e un afacerist dibace. Eu nu sunt un bun coreean, dar nici japonez nu sunt. Eu mă pricep să fac bani. Țara asta s-ar duce de râpă, dacă am crede cu toții în poveștile cu samurai. Nici împăratul nu-şi face griji pentru nimeni. Aşa că n-o să-ți interzic să participi la întruniri sau să te alături vreunei grupări. Dar ține minte că acelor comuniști nu le pasă de tine. Nu dau doi bani pe nimeni. Eşti nebun, dacă tu crezi că le pasă de Coreea.

— Uneori îmi doresc să-mi revăd patria, a şoptit Kim.

— Pentru oameni ca noi, patria nu există, a spus Hansu, scoțând o țigară pe care Kim s-a grăbit să i-o aprindă.

Kim nu se mai întorsese în țară de mai bine de douăzeci de ani. Mama lui murise când el era abia un copilaş, urmată curând şi de tatăl lui, care fusese arendaş. Sora lui mai mare a făcut ce-a putut pentru el, dar în cele din urmă s-a căsătorit şi a dispărut, lăsându-l pe el să cerşească. Kim voia să plece în Nord ca să ajute la reunificare, dar îşi dorea totodată să ajungă în Daegu, ca să cureţe mormintele părinților şi să facă o binecuvenită jesa[42], acum, că-şi putea permite.

Hansu a tras lung din țigară.

— Crezi că mie-mi place aici? Nu, nu-mi place. Dar aici ştiu la ce să mă aştept. Tu nu vrei să fii sărac. Changho-ya, ai lucrat pentru mine, ai avut destulă hrană şi bani, aşa că au început să-ți vină idei – e normal. Patriotismul nu e decât o idee, cum sunt şi capitalismul sau comunismul. Însă ideile îi fac pe oameni să-şi uite interesele. Iar cei aflați la conducere îi exploatează pe cei care se încred prea mult în idei. Nu poți să îndrepți tu situația din Coreea. Nici măcar o sută ca tine sau ca mine nu pot. Japonezii s-au retras, iar acum Rusia, China şi America se bat pentru țărişoara noastră amărâtă. Crezi că le poți ține piept? Uită de Coreea! Concentrează-te asupra lucrurilor pe care le poți avea. O vrei pe femeia aia căsătorită? Bine. Atunci, fie scapă cumva de soțul ei, fie aşteaptă să moară. Asta se poate rezolva.

— Ea n-o să-l părăsească.

[42] Slujbă de pomenire a morților – în lb. coreeană în orig.

— E un ratat.

— Nu, nu este, l-a contrazis Kim cu voce gravă. Iar ea nu e genul de femeie care să…

Nu mai era în stare să vorbească despre asta. Putea să aştepte ca Yoseb să moară, deşi nu era bine să-şi dorească moartea cuiva. El avea multe idei de căpătâi, printre care şi faptul că o femeie trebuie să-i fie loială soţului. Dacă Kyunghee îl părăsea pe acest bărbat la ananghie, nu mai era demnă de devotamentul lui.

În capătul străzii, Hansu s-a oprit şi a făcut un semn din cap spre un bar oarecare.

— Vrei o fată acum sau preferi să te întorci acasă şi să tânjeşti după nevasta altuia?

Kim s-a holbat la clanţă, apoi a deschis uşa, poftindu-şi şeful să intre şi urmându-l.

∵

Noua casă din Osaka era cu două tatami mai mare decât cea dinainte şi mai trainică – construită din ţiglă, lemn masiv şi cărămidă. După cum prevăzuse Hansu, bombardamentele le distruseseră prima locuinţă. Kyunghee îşi cususe actele în căptuşeala hainei, iar când a sosit vremea avocatul lui Hansu a cerut guvernului municipal să recunoască drepturile de proprietate ale lui Yoseb. Cu banii primiţi cadou de la Tamaguchi când plecaseră de la fermă, Yoseb şi Kyunghee au cumpărat terenul liber de lângă locuinţa lor iniţială. Apoi şi-au reconstruit căminul cu ajutorul firmei de construcţii a lui Hansu. Nici de data asta Yoseb nu a spus niciunui vecin că el e proprietarul casei, considerând că e mai bine să pari întotdeauna mai sărac decât eşti. Exteriorul casei era aproape identic cu al celorlalte locuinţe de pe strada lor din Ikaino. Familia hotărâse să locuiască şi Kim cu ei, aşa că, atunci când Yoseb i-a propus, el a acceptat. Femeile au căptuşit pereţii cu hârtie de calitate şi au cumpărat sticlă groasă şi rezistentă pentru ferestrele lor mici. Au cheltuit ceva mai mult pe materiale din care au făcut plăpumi groase şi perne de podea şi au adus o masă coreeană joasă, la care să mănânce şi unde să-şi facă băieţii temele.

Deşi pe dinafară casa arăta ca o colibă ceva mai încăpătoare, la interior era extraordinar de curată şi de bine organizată şi avea şi o bucătărie suficient de spaţioasă, ca să-şi poată adăposti peste noapte cărucioarele cu mâncare. Avea şi o baie la care se putea ajunge printr-o uşă de la bucătărie. Yangjin, Sunja şi băieţii dormeau în camera din mijloc, care în timpul zilei servea drept salonaş. Yoseb şi Kyunghee dormeau în debaraua încăpătoare de lângă bucătărie, iar Kim, în cămăruţa din faţă, ai cărei pereţi erau două uşi glisante, de hârtie. Toţi şapte – trei generaţii şi un prieten de familie –

locuiau în această casă din Ikaino. Ţinând cont în ce cartier se aflau, căminul lor putea fi considerat aproape luxos.

Seara târziu, când Kim s-a întors în cele din urmă de la bar, toată lumea dormea. Hansu îi plătise compania unei coreence, o fată deosebit de atrăgătoare, iar Kim se retrăsese cu ea într-o cameră din spate. Apoi îşi dorise să meargă la o baie comună, dar cele din apropierea casei erau închise noaptea. Aşa că s-a spălat cât a putut de bine în chiuveta de lângă baie şi, cu toate astea, aroma rujului roz al fetei îi stăruia pe limbă.

Era o tânără de vreo douăzeci de ani, care, atunci când nu se afla în vreuna dintre camerele din spate, lucra ca ospătăriţă. Războiul şi ocupaţia americană o întăriseră, la fel ca pe celelalte angajate de la bar, şi, pentru că era aşa de frumoasă, se însoţise cu mulţi bărbaţi. O chema Jina.

Într-una din camerele din spate, rezervate clienţilor care plăteau, Jina închidea uşa şi îşi scotea pe dată rochia cu imprimeu floral. Nu purta lenjerie de corp. Avea un trup alungit, sâni rotunzi şi ridicaţi, de tânără care nu are nevoie de sutien şi picioare slăbănoage, ca de ţărancă înfometată. S-a aşezat în poala lui, unduindu-se uşor şi excitându-l, apoi l-a condus încet spre salteaua sângerie de pe podea. L-a dezbrăcat, l-a şters îndemânatic cu un prosop cald şi umed, după care, cu buzele date cu ruj, i-a pus un prezervativ. Nu mai fusese de mult cu o fată. Fusese doar cu târfe, dar ea era cea mai drăguţă la faţă şi la corp, aşa că înţelegea de ce costa aşa de mult, deşi acum nu plătea el. Strigându-l *Oppa,* Jina îl întrebase dacă voia să o ia atunci, iar el dăduse din cap că da, uimit de priceperea ei – deopotrivă seducătoare şi profesionistă. L-a împins cu blândeţe pe saltea şi s-a suit călare peste şoldurile lui, trăgându-l în ea cu o singură mişcare. I-a sărutat fruntea şi părul, lăsându-l să-şi îngroape capul între sânii ei în timp ce făceau sex. El nu ştia dacă ea se preface, dar părea să-i placă, spre deosebire de celelalte prostituate, care făceau pe inocentele. Ea nu s-a prefăcut că se opune, ceea ce pe Kim l-a excitat într-atât, încât a terminat aproape imediat. După aceea ea a mai rămas puţin în braţele lui, apoi s-a ridicat să-i aducă un prosop. În timp ce-l ştergea, i s-a adresat spunându-i „frumosul meu frate" şi l-a rugat să revină curând să o vadă, fiindcă ea se va gândi neîncetat la cocoşelul lui. Kim aproape că ar fi vrut să rămână acolo toată noaptea, sperând s-o poată avea din nou, dar Hansu îl aştepta la bar, aşadar i-a promis că se va întoarce.

∵

În camera lui, cineva îi pusese deja salteaua şi-i pregătise patul. Kim s-a întins pe salteaua acoperită cu aşternuturi curate şi apretate, din bumbac, imaginându-şi cum degetele fine ale lui Kyunghee netezesc păturile pe care se odihnea el şi, ca întotdeauna, şi-a închipuit că face dragoste cu ea. Sexul nu poate fi o surpriză pentru o femeie căsătorită, şi-a zis el, totuşi se întreba

dacă ei îi plăcea la fel de mult cum păruse să-i placă lui Jina. Şi, dacă ar fi aşa, ce-ar crede el despre ea? În grajd, adormea întotdeauna înaintea femeilor şi era mulţumit de obiceiul lui, fiindcă nu suporta ideea de a-l şti pe Yoseb deasupra ei. Din fericire, nu auzise niciodată zgomote şi nici acasă nu îi auzea. Era sigur că Yoseb nu se mai culca cu soţia lui, fapt care-i permitea să o iubească pe ea şi să nu-l urască pe el. Şi astfel şi ea era a lui. Hansu îşi dăduse seama ce sentimente nutreşte, pentru că erau evidente. Nu se putea abţine să nu îi privească chipul delicat, mişcările line şi graţioase. Se gândea că, dacă ar putea să fie cu ea, ar muri. Cum ar fi să se culce cu ea în fiecare noapte? Când lucraseră cot la cot în restaurant şi când rămânea singur cu ea la fermă, simţea că înnebuneşte de dorinţa de a o strânge în braţe. Gândul că ea nu va răspunde avansurilor lui îl împiedica să o facă. Kyunghee îşi iubea soţul şi pe *Yesu Kuristo,* dumnezeul ei, în care Kim nu putea să creadă şi care nu le permitea credincioşilor să facă sex în afara căsătoriei.

Kim a închis ochii, dorindu-şi ca ea să deschidă uşa din hârtie de la camera lui. Putea să-şi dea jos rochia aşa cum o făcuse prostituata şi să-l dezmierde cu gura. El ar ridică-o spre el şi ar strânge-o la pieptul lui. Ar face dragoste cu ea şi şi-ar dori să moară, căci în clipele acelea, viaţa lui ar fi fost perfectă. Îşi imagina sânii ei mici, abdomenul şi picioarele albe, precum şi culoarea pubisului ei. S-a excitat din nou şi a râs încet, gândindu-se că în seara asta se poartă ca un puşti capabil să o facă iar şi iar, fără să se mai sature. Hansu se înşela gândind că o târfă drăguţă îi putea muta gândul de la Kyunghee. De fapt, acum o dorea mai mult, mult mai mult decât o dorise pana atunci. În seara aceea gustase ceva grozav şi dulce, din care acum îşi dorea mai mult – îndeajuns încât să se desfete şi să se simtă revigorat.

Kim s-a masturbat, apoi a adormit, cu ochelarii la ochi.

∵

De dimineaţă, s-a trezit înaintea celorlalţi şi a plecat la muncă fără să ia micul dejun. Seara, când se întorcea acasă, a zărit o femeie cu umeri delicaţi împingând un cărucior de marfă pe stradă. A alergat să o prindă din urmă.

— Dă-mi voie!

— A, bună, l-a salutat Kyunghee, zâmbind uşurată. Ne-am făcut griji pentru tine de dimineaţă. Nu te-am văzut aseară. Ai mâncat azi?

— Sunt bine. Nu trebuie să vă faceţi griji pentru mine.

Kim a observat că teancul de pungi ce foloseau la ambalarea bomboanelor dispăruse.

— Nu mai ai pungi. Au mers bine vânzările azi?

Ea a încuviinţat din cap, zâmbind din nou.

— Am vândut tot, dar zahărul brun s-a scumpit din nou. Aş putea să fac jeleuri. Aş consuma mai puţin zahăr. Trebuie să găsesc nişte reţete noi.

Kyunghee s-a oprit şi şi-a şters fruntea cu dosul palmei.

Kim i-a luat căruciorul ca să-l împingă mai departe.

— Sunja a ajuns acasă deja? a întrebat-o el.

Kyunghee a dat din cap că da, cu o mină îngrijorată.

— Ce e, surioară?

— Sper că nu vom avea parte de o ceartă în seara asta. În ultima vreme soţul meu e foarte dur cu toată lumea. Şi mai e şi…

Nu voia să spună mai mult. Starea de sănătate a lui Yoseb se deteriora rapid, dar din păcate încă era destul de conştient, încât să simtă disconfortul uriaş dat de arsuri şi de răni. Chiar şi cel mai mic lucru îl supăra, iar când se înfuria nu se mai putea abţine. Ajunsese să strige din cauza auzului slab, ceea ce nu mai făcuse niciodată înainte de război.

— E vorba despre studiile băieţilor. Ştii tu…

Kim a încuviinţat din cap. Yoseb îi spusese Sunjei că băieţii trebuie să meargă la o şcoală coreeană din cartier, pentru ca familia să fie pregătită să se întoarcă acasă. Băieţii trebuiau să înveţe limba coreeană. Iar Hansu îi spunea Sunjei contrariul. Sunja nu putea să spună nimic, dar cu toţii ştiau că era un moment prost să se ducă acolo.

Drumul până acasă era pustiu. Soarele apunea şi amurgul răspândea o lumină de un roz gri-pal.

— E plăcut când e linişte, a observat ea.

— Da, a încuviinţat el, strângând puţin mai tare de mânerul căruciorului.

Din coc i se desfăcuseră câteva şuviţe de păr, pe care Kyunghee le-a dat după ureche. Chiar şi după o zi lungă de muncă, expresia ei avea ceva pur şi luminos. Ceva ce nu putea fi pângărit.

— Aseară a ţipat din nou la ea din cauza şcolii. Soţul meu are intenţii bune. Şi totodată are dureri crunte. Noa vrea să meargă la o şcoală japoneză. Vrea să dea la Universitatea Waseda. Îţi imaginezi? La o şcoală aşa importantă! a exclamat ea, mândră de visul lui măreţ. În schimb, Mozasu nu vrea să meargă deloc la şcoală, a râs ea. Bineînţeles că nu ştim sigur când ne vom putea întoarce acasă, şi totuşi băieţii trebuie să înveţe să citească şi să scrie, nu crezi?

Kyunghee s-a trezit că plânge, fără să-şi explice de ce. Kim a scos din buzunarul hainei o batistă cu care îşi ştergea de obicei ochelarii şi i-a întins-o.

— Sunt atâtea lucruri pe care nu le putem controla, a zis el.

Ea a încuviinţat din cap.

— Vrei să mergi acasă?

Fără să se uite la el, Kyunghee a răspuns:

— Nu-mi vine să cred că părinţii mei au murit. În visele mele par atât de

vii. Mi-ar plăcea să-i revăd.

— Dar nu te poți întoarce acum. E prea periculos. Când situația o să se mai îndrepte…

— Crezi c-o să se întâmple curând?

— Ei bine, știi cum suntem noi…

— Ce vrei să spui? l-a întrebat ea.

— Noi, coreenii, ne certăm. Fiecare dintre noi se crede mai deștept decât celălalt. Presupun că oricine va ajunge la conducere se va lupta din greu să rămână la putere.

Repeta numai ce-i spusese Hansu, pentru că el avea dreptate, mai ales când era vorba să vadă latura negativă a oamenilor – în privința asta nu se înșela niciodată.

— Înseamnă că nu ești comunist? l-a întrebat ea.

— Poftim?

— Te duci la întruniri politice. Mă gândeam că, dacă participi și tu, poate că nu sunt ceva atât de rău. Că sunt împotriva guvernului japonez și că au scopul de a reunifica țara, nu? Adică nu încearcă americanii să ne-o dezbine? Aud tot felul de lucruri la piață, dar nu prea știu ce să cred. Soțul meu susține că acești comuniști sunt răi. Că ei i-au împușcat pe părinții noștri. Știi, tatăl meu le zâmbea tuturor oamenilor. Mereu făcea numai fapte bune.

Kyunghee nu înțelegea de ce-i fuseseră uciși părinții. Tatăl ei era al treilea născut, așa că lotul său de pământ fusese foarte mic. Oare comuniștii îi omorâseră pe toți proprietarii de terenuri? Chiar și pe cei mai neînsemnați? Era curioasă să afle și părerea lui Kim, fiindcă era un om bun, care știa multe despre lume.

Sprijinindu-se de cărucior, Kim a privit-o cu atenție, dornic să-i aducă alinare. Știa că așteaptă de la el un sfat, fapt care-l făcea să se simtă important. Cu o femeie ca ea alături, se întreba dacă i-ar mai păsa vreodată de politică.

— Există mai multe tipuri de comuniști? l-a întrebat Kyunghee.

— Cred că da. Nu știu dacă eu sunt comunist. Nu sunt de acord ca japonezii să preia din nou puterea asupra Coreei și totodată nu vreau nici ca rușii sau chinezii să controleze Coreea. Și nici americanii. Mă întreb de ce nu pot lăsa țara asta în pace.

— Păi, nu spuneai că noi ne certăm între noi? Presupun că e ca o gâlceavă între două bunicuțe, cărora sătenii le șoptesc tot timpul la ureche uneia despre răutatea celeilalte. Dacă bunicuțele vor să se împace, trebuie să lase deoparte tot ce spun ceilalți și să-și aducă aminte că odinioară erau prietene.

— Cred că ar trebui să te punem pe tine la conducere, a zis el, împingând căruciorul spre casă.

Deşi nu aveau decât puţin de mers, era fericit că e cu ea, dar bineînţeles că asta îl făcea să-şi dorească mai mult. Se ducea la întrunirile acelea ca să iasă din casă, fiindcă uneori şi simpla ei prezenţă era prea mult pentru el. Locuiau în aceeaşi casă pentru că simţea nevoia să o vadă zi de zi. O iubea. Asta nu avea să se schimbe niciodată, îşi zicea el. Se afla într-un impas.

La doar câţiva paşi de casă, cei doi înaintau încet, povestindu-şi despre cum îşi petrecuseră ziua, mulţumiţi şi oarecum sfioşi. El era dispus să sufere în continuare din dragoste.

10.

Osaka, ianuarie 1953

Îngrijorată de situaţia lor financiară, Sunja se trezise în miezul nopţii ca să facă bomboane de vânzare. Când a observat că fiica ei nu mai e în pat, Yangjin s-a dus la bucătărie.

— Tu nu mai dormi deloc, i-a zis. O să te îmbolnăveşti dacă nu te odihneşti.

— Sunt bine, *umma.* Tu ar trebui să te culci la loc.

— Eu sunt bătrână. Nu mai am nevoie de atâta somn, a încredinţat-o Yangjin, punându-şi şortul de bucătărie.

Sunja încerca să câştige mai mulţi bani ca să plătească un profesor pentru Noa. Picase la doar câteva puncte la primul examen de admitere de la Waseda şi era sigur că pe următorul îl va trece, dacă avea să ia lecţii de matematică. Onorariul profesorilor era exorbitant. Femeile se zbăteau să câştige mai mult pentru ca Noa să renunţe la slujba de contabil şi să se concentreze asupra studiilor, dar le era foarte greu să acopere cheltuielile cu gospodăria şi îngrijirile medicale ale lui Yoseb din salariul lui şi din banii obţinuţi din vânzarea de mâncare. Kim le plătea săptămânal pentru cazare şi masă. Se oferise să contribuie şi la fondurile de şcolarizare a lui Noa, dar Yoseb le interzisese femeilor să accepte de la el mai mult decât o sumă rezonabilă. Nu-i îngăduia nici Sunjei să accepte bani de la Hansu pentru studiile băiatului.

— Ai dormit vreun pic noaptea trecută? a întrebat-o Yangjin.

Sunja a dat din cap că da şi a întins o pânză curată peste bucăţile mari de zahăr brun, ca să înăbuşe zgomotul scos de mojar şi de pistil.

Şi Yangjin era epuizată. Peste trei ani împlinea şaizeci de ani. Când era tânără, se credea în stare să muncească mai mult decât oricine, în orice

împrejurare, dar nu se mai simțea așa. În ultima vreme obosea și devenise nerăbdătoare. O deranjau tot felul de lucruri mărunte. Cu vârsta, trebuia să devină mai îngăduitoare, însă ea era mai furioasă. Câteodată, când un client se plângea că porția de mâncare e prea mică, voia să-l alunge. În ultima vreme, cel mai mult o deranja tăcerea insuportabilă a fiicei sale. Yangjin ar fi vrut să o zgâlțâie bine.

Bucătăria era cea mai călduroasă încăpere a casei, cu lumină constantă. Becurile agățate cu fire electrice de tavan făceau umbre pe pereții din hârtie, aducând cu două tărtăcuțe singuratice atârnate de vrejul lor.

— Încă mă mai gândesc la fetele noastre, a zis Yangjin.

— Dokhee și Bokhee? Nu și-au găsit de lucru în China?

— N-ar fi trebuit să le las să plece cu femeia aia șireată din Seul. Dar erau așa de entuziasmate să ajungă în Manciuria și să câștige bani. Mi-au promis că o să se întoarcă atunci când vor fi câștigat destul ca să cumpere hanul. Erau fete bune.

Sunja a încuviințat din cap, amintindu-și de blândețea lor. Nu mai cunoștea pe nimeni ca ele. Ocupația și războiul păreau să fi schimbat pe toată lumea, iar acum războiul din Coreea înrăutățea și mai mult lucrurile. Oameni odinioară sensibili deveniseră prudenți și duri. Doar pruncii își mai păstrau inocența.

— Aud prin piață că fetele care au plecat să muncească în fabrici au fost duse în altă parte, unde trebuie să facă lucruri de-a dreptul îngrozitoare pentru soldații japonezi.

Yangjin s-a oprit, încă înspăimântată.

— Crezi că e adevărat?

Și Sunja auzise aceste povești, iar Hansu o prevenise în repetate rânduri cu privire la recrutorii coreeni, angajați de armata japoneză, care promiteau slujbe bune, însă nu voia să-i dea mamei și mai multe motive de îngrijorare. Sunja a zdrobit zahărul cât a putut de fin.

— Și dacă fetele au fost luate… pentru asta? a insistat Yangjin.

— Nu avem de unde să știm, *umma*, a șoptit Sunja, aprinzând focul în sobă și turnând zahăr și apă în oală.

— Așa s-a întâmplat. Simt eu, a zis Yangjin dând din cap ca pentru sine. Tatăl tău s-ar întrista dacă ar ști că am pierdut hanul – *aigoo.* Și acum tot războiul din Coreea… Nu ne putem întoarce încă, altfel Noa și Mozasu ar fi înrolați în armată. Nu-i așa?

Sunja a încuviințat din cap. Nu putea să permită ca fiii ei să ajungă soldați. Yangjin s-a cutremurat. Curentul de aer care se strecura pe lângă fereastra bucătăriei îi înțepa pielea uscată și maronie, așa că a căptușit pervazul cu un prosop. Și-a strâns mai bine vesta ponosită, din bumbac, peste cămașa de

noapte, apoi a început să macine zahăr pentru următorul lot de bomboane, în timp ce Sunja supraveghea oala care fierbea la foc mic.

Sunja amesteca în oală în timp ce zahărul se carameliza. Busan părea o altă viaţă, în comparaţie cu Osaka. Yeongdo, micuţa lor insulă stâncoasă, îi rămăsese proaspătă şi însorită în amintire, cu toate că nu mai fusese acolo de douăzeci de ani. Când Isak încercase să-i explice ce e raiul, ea îşi imaginase că oraşul ei natal e paradisul – de o profundă şi strălucitoare frumuseţe. Îşi amintea că în Coreea până şi luna şi stelele erau altfel decât luna rece de aici. Oricât se plângeau oamenii de situaţia rea de acasă, Sunjei îi era greu să-şi imagineze altceva în afară de casa luminoasă şi masivă din apropierea mării verzi şi sticloase de care tatăl ei avusese atâta grijă, de grădina îmbelşugată, care le dădea pepeni, salată şi dovleac şi de piaţa în aer liber, din care nu lipseau niciodată produsele delicioase. Cât trăise acolo, nu o apreciase îndeajuns.

Veştile de acasă erau atât de oribile – holeră, foamete şi soldaţi care răpeau copiii, chiar şi pe cei mai mici –, încât viaţa lor sărăcăcioasă din Osaka şi încercările lor patetice de a economisi destui bani ca să-l trimită pe Noa la facultate părea una luxoasă prin comparaţie. Cel puţin erau împreună. Cel puţin puteau munci cot la cot pentru un viitor mai bun. De la războiul din Coreea, în Japonia comerţul înflorea şi se creaseră mai multe locuri de muncă. Măcar aici americanii conduceau în continuare, aşa că femeile găseau zahăr şi grâu. Cu toate că Yoseb îi interzisese Sunjei să accepte bani de la Hansu, atunci când Kim făcea rost, cu ajutorul relaţiilor lui, de ingredientele rare de care aveau nevoie, femeile ştiau că nu trebuie să pună prea multe întrebări sau să-i spună ceva lui Yoseb.

De îndată ce caramelul s-a răcit în tava de metal, cele două au tăiat repede şi cu precizie bomboanele în pătrate.

— Dokhee mă tachina când vedea cât sunt de neîndemânatică la tăiatul cepei, a zis Sunja zâmbind. Şi nu suporta cât de lent spălam oalele de orez. Iar în fiecare dimineaţă, când curăţăm podelele, îmi spunea negreşit: „Foloseşte întotdeauna două cârpe! mai întâi mătură, după aceea şterge cu o cârpă curată şi apoi cu încă una!" Dokhee era cea mai curată persoană pe care am cunoscut-o vreodată.

Rostind aceste cuvinte, Sunja îşi amintea chipul simplu şi rotund al lui Dokhee care devenea sobru atunci când dădea instrucţiuni. Expresiile, manierele şi vocea ei erau la fel de pline de viaţă, iar Sunja, care nu se ruga prea des, s-a rugat acum în sinea ei pentru cele două fete. S-a rugat să nu fi fost luate pentru soldaţi. Isak spunea că nu vom şti niciodată de ce unii suferă mai mult decât alţii. Spunea că n-ar trebui să ne grăbim niciodată să judecăm pe cineva care trece prin chinuri groaznice. De ce ea a fost scutită

de asta, iar ele nu? s-a întrebat. De ce se afla acum în această bucătărie, cu mama ei, în vreme ce mulţi alţii mureau de foame acasă, în Coreea? Isak susţinea că Dumnezeu are un plan şi Sunja îşi spunea că aşa o fi, dar acum, când se gândea la fete, asta îi oferea prea puţină mângâiere. Cele două fuseseră mai inocente decât fiii ei în fragedă pruncie.

Când Sunja a ridicat privirea de la lucrul ei, mama plângea.

— Fetele acelea şi-au pierdut şi mama, şi tatăl. Ar fi trebuit să fac mai multe pentru ele. Am încercat să le ajut să se căsătorească, dar nu am avut bani. Menirea femeii e suferinţa. Noi trebuie să suferim.

Sunja simţea că mama ei avea dreptate, că fetele fuseseră înşelate. Probabil erau moarte acum. A pus o mână pe umărul mamei. Părul femeii încărunţise aproape complet, iar în timpul zilei purta cocul de modă veche, strâns la ceafă. Era noapte acum, iar cosiţa căruntă şi rară îi atârna pe spate. Anii de muncă sub cerul liber îi tăiaseră riduri adânci pe faţa brună şi ovală, atât pe frunte, cât şi în jurul gurii. Ţinea minte că mama ei se trezise dintotdeauna prima şi se culcase ultima. Chiar şi atunci când fetele lucrau cu ele, mama muncea cot la cot cu cea mai tânără dintre ele. Nu vorbise niciodată prea mult, dar pe măsură ce îmbătrânea, avea mai multe de spus, în vreme ce Sunja parcă nu ştia ce să-i mai spună.

— *Umma,* îţi aminteşti când culegeai cartofii cu *appa*? Frumoşii cartofi ai lui *appa.* Erau mari şi atât de buni când îi coceai în jar. N-am mai mâncat un cartof atât de bun de când…

Yangjin a zâmbit. Ce vremuri fericite! Fiica ei nu-l uitase pe Hoonie, care-i fusese un tată foarte bun. Le muriseră atâţia copii, dar ei o avuseseră pe Sunja. Ea încă o avea.

— Măcar băieţii sunt în siguranţă. Poate că de asta ne aflăm aici. Da.

Yangjin a făcut o pauză.

— Poate că de asta ne aflăm aici, a repetat, iar faţa i s-a luminat. Mozasu al tău e un caraghios. Ieri a zis că el vrea să trăiască în America şi să poarte costum şi pălărie ca-n filme. Şi că şi-ar dori să aibă cinci copii!

Sunja a râs. Era tipic pentru Mozasu.

— În America? Şi tu ce i-ai zis?

— I-am zis că e în regulă, câtă vreme vine în vizită împreună cu cei cinci copii ai lui!

În bucătărie mirosea a caramel, iar femeile au lucrat cu îndemânare până când soarele a inundat locuinţa.

∵

La şcoală era un coşmar. Mozasu avea treisprezece ani. Avea umeri laţi şi braţe musculoase şi părea mai puternic decât majoritatea profesorilor lui. Cum nu putea să citească şi să scrie la nivelul clasei – în ciuda

nenumăratelor eforturi ale lui Noa de a-l învăţa kanji – Mozasu fusese introdus într-o clasă cu copii de zece ani. Vorbea japoneză la fel de bine ca ceilalţi. La drept vorbind, vorbea cu o uşurinţă uluitoare, ceea ce-i era util în disputele obişnuite cu ceilalţi copii. La aritmetică putea să ţină pasul cu clasa, dar la scris şi citit în japoneză şchiopăta îngrozitor. Profesorii îi spuneau că e un coreean prost, iar Mozasu număra secundele până când avea să scape din acest iad. În ciuda războiului şi a lipsurilor, Noa terminase şcoala şi, când nu era la lucru, învăţa pentru examenele de admitere la facultate. Nu ieşea niciodată din casă fără o carte de pregătire pentru examen şi fără unul dintre romanele lui vechi, în limba engleză, cumpărat de la vânzătorul de cărţi.

Şase zile pe săptămână, Noa lucra pentru Hoji-san, un japonez vesel, care deţinea majoritatea caselor din cartier. Se zvonea că Hoji-san e, de fapt, pe jumătate *burakumin* sau coreean, dar nimeni nu vorbea prea mult despre originea lui ruşinoasă, din moment ce era proprietarul tuturor. Era posibil ca zvonul răutăcios să fi fost lansat de un chiriaş nemulţumit, dar pe Hoji-san nu părea să-l deranjeze. În calitate de contabil şi secretar, Noa îi ţinea registrele contabile în perfectă ordine şi scria în numele lui scrisori către oficialităţile municipale într-o japoneză frumoasă. Cu toate că zâmbea şi glumea mult, Hoji-san era neîndurător când venea vorba de banii de chirie. Pe Noa îl plătea prost, dar băiatul nu se plângea. Ar fi câştigat mai mult, dacă ar fi lucrat pentru coreeni în sălile de pachinko sau în restaurantele *yakiniku,* însă nu asta îşi dorea Noa. Râvnea să lucreze într-o firmă japoneză şi să aibă propriul birou. Asemenea tuturor afaceriştilor japonezi, de obicei Hoji-san nu angaja coreeni, dar nepotul lui era profesorul din liceu al lui Noa, aşa că unchiul, priceput în a găsi chilipiruri, l-a angajat pe cel mai strălucit elev al nepotului său.

Seara, Noa îl ajuta pe Mozasu la teme, cu toate că amândoi ştiau că e inutil, din moment ce pe Mozasu nu-l interesa să memoreze kanji. Asemenea răbdătorului său profesor, Noa se străduia să-şi înveţe fratele matematică şi scrierea de bază. Dând dovadă de o răbdare remarcabilă, nu se supăra niciodată când Mozasu lua note mici la examene. Ştia cum e pentru majoritatea coreenilor la şcoală. Cei mai mulţi renunţau, iar el nu voia ca Mozasu să facă la fel, aşa că nu punea mare preţ pe note. Mai mult, le-a cerut unchiului Yoseb şi mamei lui să nu se supere din cauza rapoartelor privind situaţia lui Mozasu. Le-a explicat că scopul era să se asigure că Mozasu va avea abilităţi peste medie ca muncitor. Dacă Noa nu s-ar fi străduit aşa şi nu l-ar fi învăţat cu atâta grijă, Mozasu ar fi făcut ce făceau toţi ceilalţi băieţi coreeni din cartier în loc să se ducă la şcoală – ar fi adunat fiare vechi ca să facă rost de bani, ar fi căutat resturi de mâncare pentru porcii pe care

mamele lor îi creşteau în casă sau, mai rău, ar fi comis infracţiuni şi ar fi avut necazuri cu poliţia.

El însuşi elev, după ce îl ajuta pe Mozasu, învăţa engleza cu ajutorul unui dicţionar şi al unei cărţi de gramatică. În schimbul sprijinului acordat la învăţătură, Mozasu, pe care engleza îl interesa mai mult decât japoneza sau coreeana, îşi ajuta fratele să înveţe, repetându-i iar şi iar cuvinte şi expresii englezeşti.

Când se afla la şcoala aceea îngrozitoare, Mozasu rămânea în urmă, ca să ia masa şi să-şi petreacă pauzele singur. Mai erau patru coreeni în clasă, dar toţi îşi spuneau pe numele din cartea de identitate japoneză şi refuzau să vorbească despre trecutul lor, în special în prezenţa altor coreeni. Mozasu ştia sigur cine sunt, fiindcă locuiau pe strada lui şi le cunoştea familiile. Cu toţii aveau zece ani, prin urmare coreenii din clasa lui erau mai mici decât el, dar Mozasu îi ocolea, dispreţuindu-i şi totodată fiindu-i milă de ei.

Majoritatea coreenilor din Japonia aveau cel puţin trei nume. Mozasu era cunoscut drept Mozasu Boku, echivalentul japonez al lui Moses Baek, şi rareori îşi folosea numele de familie japonez, Bando, acel *tsumei* care figura în documentele şcolare şi în actele de rezidenţă. Date fiind numele lui provenind dintr-o religie occidentală, numele de familie evident coreean şi adresa lui din ghetou, toată lumea ştia ce e el, nu avea niciun rost să nege. Copiii japonezi nu voiau să aibă de-a face cu el, dar lui nu-i mai păsa nici cât negru sub unghie. Când era mai mic, se supăra dacă se lua cineva de el, deşi mult mai puţin decât se supăra Noa, care compensase prin faptul că îşi depăşise colegii de clasă la învăţătură şi la sport. În fiecare zi, înainte şi după şcoală, băieţii mai mari îi spuneau lui Mozasu: „Întoarce-te în Coreea, nemernic puturos ce eşti!" Dacă erau mai mulţi, îşi vedea de drum. Totuşi, dacă nu erau decât unul sau doi pungaşi, îi lovea cât de tare putea, până când îi vedea sângerând.

Mozasu ştia că se transformă încet într-un coreean rău. Adesea, poliţiştii îi arestau pe coreenii care furau sau fabricau băuturi alcoolice acasă. În fiecare săptămână, cineva de pe strada lui avea necazuri cu poliţia. Noa susţinea că, din cauza unor coreeni care încălcau legea, erau cu toţii învinovăţiţi. În fiece clădire din Ikaino exista un bărbat care-şi bătea soţia şi fete care lucrau în baruri şi despre care se spunea că oferă anumite favoruri în schimbul banilor. După părerea lui Noa, ca să se ridice, coreenii trebuiau să muncească mult şi să devină mai buni. Mozasu ar fi vrut să lovească pe oricine spunea răutăţi. În Ikaino existau bătrâne care înjurau şi bărbaţi care se îmbătau atât de tare, încât adormeau în stradă. Japonezii nu voiau să trăiască în preajma coreenilor, fiindcă erau murdari, creşteau porci în casă, iar copiii lor aveau păduchi. Coreenii erau consideraţi inferiori *burakumin-*

ilor, prin ale căror vene măcar curgea sânge japonez. Noa i-a mărturisit lui Mozasu că foştii lui profesori i-au spus că e un bun coreean. Atunci Mozasu a înţeles că, din pricina notelor proaste şi a comportamentului său neadecvat, aceiaşi profesori aveau să-l considere pe el un coreean rău.

La dracu'! Şi ce? Nu conta că ceilalţi copii de zece ani îl credeau prost. Nu conta că-l credeau violent. La nevoie, Mozasu le-ar fi scos toţi dinţii din gură. Mă credeţi un animal, şi-a zis Mozasu, atunci pot să mă comport ca atare şi să vă rănesc. Mozasu nu intenţiona să fie unul dintre coreenii buni. Ce rost avea?

Până la sosirea primăverii, cu câteva luni înainte ca războiul din Coreea să ia sfârşit, în clasa lui a venit un băiat nou, din Kyoto. Avea unsprezece spre doisprezece ani. Haruki Totoyama era, în mod evident, sărac, se vedea după uniforma ponosită şi pantofii rupţi. Era slab şi miop. Avea o faţă mică şi triunghiulară şi ar fi fost acceptat de ceilalţi, dar, din nefericire, cineva a răspândit zvonul că locuieşte pe strada care face legătura între ghetoul coreean şi cartierul japonezilor săraci. Zvonul că Haruki este *burakumin* s-a răspândit cu repeziciune, cu toate că nu era adevărat. Apoi s-a aflat că Haruki avea un frate mai mic, cu capul teşit ca un pepene din care muşcase cineva. Deşi japoneză, mamei lui Haruki îi fusese greu să găsească o locuinţă mai bună, fiindcă mulţi dintre proprietarii japonezi credeau că familia e blestemată. Haruki nu avea tată. Ar fi fost de înţeles dacă tatăl lui ar fi murit pe front, dar adevărul era că, atunci când se născuse fratele lui, tatăl îi aruncase pruncului o singură privire şi plecase.

Spre deosebire de Mozasu, Haruki îşi dorea din suflet să se integreze şi încerca din răsputeri, dar nici măcar copiii cu cel mai prost statut social nu-i dădeau nicio şansă. Îl tratau ca pe un animal bolnav. Profesorii, care preluau comportamentul liderilor elevilor, îl ţineau la distanţă. Băiatul sperase că aici va fi altfel decât la fosta lui şcoală din Kyoto, dar curând şi-a dat seama că nici aici nu avea nicio şansă.

La prânz, Haruki se aşeza la capătul mesei lungi, cu două locuri libere de o parte şi de alta, întruchipând nişte paranteze invizibile, pe când ceilalţi băieţi îmbrăcaţi cu uniforme negre, din lână, stăteau înghesuiţi unii într-alţii ca un şir compact de boabe de porumb negru. Nu departe de masa lui, Mozasu, care stătea întotdeauna singur, îl urmărea pe băiatul cel nou, care încerca să zică ceva, însă băieţii nu îi răspundeau.

După o lună, Mozasu l-a abordat pe Haruki în baia băieţilor:

— De ce te străduieşti atât să-i faci să te placă? l-a întrebat.

— Şi altceva ce pot să fac? i-a răspuns Haruki.

— Să le spui să se ducă naibii şi să-ţi vezi de viaţa ta.

— Şi tu ce viaţă ai? a ripostat Haruki.

Nu voia să fie nepoliticos, ci doar să afle dacă există alternative.

— Ascultă, nu e întotdeauna vina ta că oamenilor nu le place de tine. Fratele meu mi-a zis.

— Ai un frate?

— Da. Lucrează pentru proprietarul Hoji-san.

— Tânărul cu ochelari e fratele tău? a insistat Haruki, căci Hoji-san era şi proprietarul lor.

Mozasu a încuviinţat zâmbind. Era mândru de Noa, care făcea impresie bună în cartier. Toată lumea îl respecta.

— Trebuie să mă întorc în clasă, a zis Haruki. O să am probleme dacă întârzii.

— Ce fricos eşti! a exclamat Mozasu. Chiar îţi pasă dacă ţipă profesorul la tine? Kara-sensei e şi mai laş decât tine.

Haruki a înghiţit în sec.

— Dacă vrei, te las să stai lângă mine în pauză, i-a spus Mozasu.

Nu mai făcuse niciodată cuiva o asemenea ofertă, dar nu suporta să-l mai vadă încă o dată pe Haruki vorbind cu nemernicii ăia care-l respingeau. În mod bizar, doar văzându-i strădaniile, se simţea îndurerat şi ruşinat.

— Serios? s-a mirat Haruki zâmbind.

Mozasu a încuviinţat din cap şi, când aveau să se facă oameni mari, niciunul dintre ei nu avea să uite cum deveniseră prieteni.

11.

Octombrie 1955

Mozasu avea o fotografie cu luptătorul Rikidozan lipită pe interiorul capacului de la cufărul în care îşi ţinea lucrurile de suflet, cum erau revistele preferate, monedele vechi, ochelarii bunicului. Spre deosebire de luptătorul coreean, lui nu-i plăcea să se apropie prea mult de adversar şi să lupte prea mult. Rikidozan era celebru pentru loviturile lui de karate, aşa cum Mozasu urmărea să dea lovituri mortale.

De-a lungul anilor, se bătuse cu mai multe tipuri de băieţi: îi lovise pe cei care-l porecleau; pe cei care se luau de prietenul lui, Haruki, şi le necăjeau pe mama şi pe bunica lui la taraba din gara Tsuruhashi. Sunja se obişnuise deja să primească bileţele şi vizite din partea profesorilor, a consilierilor şi a părinţilor furioşi. Nu prea avea cum să-l împiedice pe fiul ei să se bată şi se temea că într-o zi va avea necazuri serioase sau se va certa cu cine nu

trebuie. După fiecare incident, Yoseb şi Noa stăteau de vorbă cu el şi o vreme nu se mai bătea cu nimeni. Şi totuşi, dacă era provocat, Mozasu lovea fără să stea pe gânduri.

Când îl întreba ce s-a întâmplat, Sunja aştepta două lucruri de la el: să-şi ceară scuze sincer ei şi familiei lui că îi făcuse de ocară şi să spună că nu el iscase cearta. Sunja îl credea. Băiatul, care avea acum şaisprezece ani, nu era violent din fire. Evita bătăile ori de câte ori putea sau cât de mult putea, dar când situaţia se înrăutăţea, îi punea capăt, aplicându-i adversarului o lovitură directă, rapidă şi bine ţintită. Le spărsese nasul mai multor băieţi şi învineţise tot atâţia ochi. Acum, doar câte un nebun încăpăţânat sau un bătăuş nou sosit în şcoală se mai lua de el. Până şi profesorii respectau autoritatea fizică a băiatului şi cu toţii ştiau că el nu face abuz de putere şi preferă să fie lăsat în pace.

Ca să-l ferească de necazuri, familia i-a cerut lui Mozasu ca, după şcoală, să se ducă la taraba cu dulciuri. Kyunghee rămânea acasă cu Yoseb, aşa că Noa voia ca Mozasu să le ajute pe mama şi pe bunica. Când familia avea să strângă suficienţi bani ca să cumpere un magazin, sperau că Mozasu le va ajuta pe femei să se ocupe de el. Mozasu nu voia să facă asta. Munca la piaţă era treabă de femei şi, deşi le respecta, nu voia să fabrice bomboane sau să vândă *taiyaki*[43] tot restul vieţii.

Momentan nu îl deranja să-şi ajute mama şi bunica, aducându-le cărbune pentru soba portabilă de sub forma de *taiyaki* şi pentru vasul de bomboane. La sfârşitul zilei, Sunja şi Yangjin, care munciseră din zori, erau uşurate că băiatul acesta puternic le împinge cărucioarele spre casă. Totuşi, între orele patru şi şapte, Mozasu nu avea prea multe de făcut, pentru că Sunja şi Yangjin puteau să pregătească dulciurile şi să servească clienţii şi fără ajutorul lui. Nu era prea aglomerat la orele acelea.

Era o după-amiază târzie de toamnă, în care vânzările erau extrem de slabe şi vânzătoarele din piaţă stăteau de vorbă, pentru că erau puţini clienţi. Mozasu a pretextat că merge să aducă *gimbap*[44] din celălalt capăt al pieţei şi nimeni nu s-a opus. Aşa că s-a dus să o vadă pe Chiyaki, vânzătoarea de şosete.

Era o japoneză orfană de optsprezece ani, ai cărei părinţi muriseră în război. Trăia şi muncea cu bătrânii ei bunici, care deţineau un magazin mare de şosete. Chiyaki era minionă şi voluptuoasă şi îi plăcea la nebunie să flirteze. Nu-i plăcea prea mult de celelalte fete şi prefera compania băieţilor care munceau în piaţă. Chiyaki îl tachina pe Mozasu, fiindcă era cu doi ani

[43] Prăjitură tradiţional japoneză, în formă de peşte, cu diverse umpluturi.
[44] Preparat similar cu sushi, în care diferă orezul şi umplutura.

mai mare decât el, dar, dintre toţi tinerii de care-i plăcea, pe el îl considera cel mai arătos. Păcat că e coreean, îşi spunea ea, fiindcă bunicii ar fi dezmoştenit-o dacă se întâlnea cu el. Amândoi erau conştienţi de asta, dar nu greşeau cu nimic dacă stăteau pur şi simplu de vorbă.

Când bunicii lui Chiyaki se duceau acasă după-amiaza şi o lăsau singură să vândă şi apoi să închidă magazinul, Mozasu sau alţi băieţi veneau pe la ea să-i ţină companie. Chiyaki renunţase la şcoală cu mulţi ani în urmă, pentru că le ura pe toate fetele alea îngâmfate, care făceau legea acolo. În plus, bunicii nu vedeau ce rost avea să termine şcoala. Voiau să-i aranjeze o căsătorie cu al doilea fiu al fabricantului de tatami, pe care Chiyaki îl considera plictisitor. Prefera bărbaţii eleganţi şi pricepuţi la vorbă. În ciuda interesului pe care îl manifesta faţă de băieţi, era neprihănită şi nu făcuse niciodată nimic cu niciunul. Avea să moştenească magazinul bunicilor ei şi era suficient de drăguţă, încât să convingă un băiat să o invite la o cafea dacă voia. Îşi cunoştea valoarea şi cel mai mult îşi dorea ca un bărbat să-i fie devotat.

Când Mozasu a ciocănit în tocul uşii de la magazin şi i-a întins celebrul *taiyaki* al bunicii lui, abia luat de pe grătar, Chiyaki a zâmbit şi s-a lins pe buze. Mai întâi l-a mirosit, apoi a muşcat delicat.

— *Oishi! Oishi!* Mulţumesc tare mult, Mo-san! i-a spus ea. Un tânăr drăguţ, care fabrică dulciuri. Eşti perfect, *nee*?

Mozasu a zâmbit. Era adorabilă. Nu mai era nimeni ca ea. Se spunea că vorbeşte cu mulţi băieţi, şi totuşi lui îi plăcea compania ei. Şi nici nu o văzuse cu altcineva, aşa că nu ştia dacă zvonurile sunt adevărate. Avea un chip drăgălaş şi purta un ruj de culoarea fructelor de pădure, care-i făcea gura delicioasă.

— Cum merge vânzarea? a întrebat-o el.

— Binişor. Dar nu-mi pasă. Din câte mi-a zis bunicul, am vândut destul pentru toată săptămâna.

— Vânzătoarea de sandale se uită la noi, a observat Mozasu.

Watanabe-san deţinea magazinul de vizavi şi era prietenă bună cu bunica lui Chiyaki.

— Baborniţa aia! O urăsc! O să mă spună bunicii, dar nu-mi pasă.

— O să ai probleme, dacă stai de vorbă cu mine?

— Nu. N-o să am, decât dacă mai accept dulciuri de la tine, i-a răspuns ea.

— Păi, atunci, nu-ţi mai aduc.

— *Iyada!*[45]

Chiyaki a mai muşcat o dată din prăjitură şi a clătinat din cap ca o fetiţă

[45] „Asta nu-mi place!" – în lb. japoneză în orig.

îndărătnică. Amândoi au ridicat privirea când un tânăr îmbrăcat în costum s-a oprit în faţa magazinului. Chiyaki i-a arătat lui Mozasu un scaun gol din colţul magazinului şi el s-a aşezat şi s-a făcut că citeşte ziarul.

— Vă pot ajuta, domnule? l-a întrebat Chiyaki pe bărbat, care venise mai devreme, când erau şi bunicii ei acolo, şi acum se întorsese. Vreţi să vă mai uitaţi o dată la şosetele acelea negre?

— Vă amintiţi de mine? s-a mirat el entuziast.

— Desigur. Aţi trecut pe aici de dimineaţă.

— O fată drăguţă cum eşti dumneata îşi aminteşte de mine! Îmi place. Mă bucur că m-am întors.

Mozasu a ridicat privirea din ziar, apoi şi-a coborât-o din nou.

— Câte aţi vrea?

— Câte aveţi?

— Cel puţin douăzeci de perechi de mărimea dumneavoastră, i-a zis ea. Uneori un singur client cumpără şi zece perechi. Odată, o mamă a luat zece cutii pentru fiul ei care era student.

— Cumpăr două, dar o să iau mai multe, dacă mi le pui tu.

Mozasu a împăturit ziarul şi s-a uitat la bărbat, care nu părea să-i observe iritarea.

— Vi le împachetez pe cele două, a zis fata.

— Cum te cheamă?

— Chiyaki.

— Am o verişoară pe care o cheamă la fel. Doamne, cât eşti de frumoasă! Ai prieten?

Chiyaki a tăcut.

— Nu? Atunci, ar trebui să fii prietena mea.

I-a pus banii în mână, reţinându-i-o într-a lui.

Chiyaki i-a zâmbit. Mai avusese de-a face cu astfel de indivizi. Ştia bine la ce face aluzie, dar s-a prefăcut că nu înţelege. Mozasu era gelos, dar nu o deranja. În schimb, şi-a umflat uşor pieptul.

La baia publică, femeile se holbau tot timpul la sânii ei rotunzi şi ridicaţi, spunându-i că e norocoasă.

Bărbatul se holba exact acolo unde dorea ea.

— Bine. La ce oră vin să te iau diseară? Fac cinste cu *yakitori*[46].

— Nu se poate! i-a zis ea, punând banii în cutie. Sunteţi prea bătrân pentru mine.

— Seducătoare mică!

— Nu sunteţi genul meu, l-a înfruntat Chiyaki, îndrăzneaţă.

[46] „Frigărui cu carne de pui" – în lb. japoneză în orig.

— Eşti prea tânără ca să ştii care e genul tău. Câştig bine şi ştiu să fac dragoste.

Bărbatul a tras-o spre el şi a apucat-o de fese, strângându-i-le în mâini.

— Fund drăguţ şi mare! Şi ţâţe generoase! Închide magazinul şi hai să mergem!

Mozasu s-a ridicat încet de pe scaun şi s-a îndreptat spre individ. L-a lovit drept în gură cât a putut de tare. Bărbatul s-a prăbuşit, cu buza sângerându-i. După durerea din articulaţii, Mozasu şi-a dat seama că îi scosese câţiva dinţi.

— Acum ia-ţi ciorapii şi cară-te acasă!

Bărbatul se holba la cămaşa şi la pantalonii lui albaştri, de parcă sângele de pe ele aparţinea altcuiva.

— Chem poliţia, a zis el.

— N-ai decât, l-a înfruntat Chiyaki.

I-a făcut repede cu mâna vânzătoarei de sandale, care se apropia în grabă.

— Pleacă, Mo-san! i-a zis ea. Fugi repede! Haide, mă descurc eu aici.

Mozasu a pornit direct spre standul cu produse de cofetărie.

∵

Poliţia i-a dat imediat de urmă. Mozasu se întorsese la stand doar de câteva minute, cu mâna plină de sânge, şi le spusese mamei şi bunicii ce păţise Chiyaki.

Poliţia le-a confirmat povestea.

— Fiul dumneavoastră a lovit un domn care cumpăra şosete. Trebuie să dea o explicaţie pentru comportamentul său. Tânăra susţine că bărbatul o necăjea, iar fiul dumneavoastră i-a luat apărarea, dar clientul neagă acuzaţiile, a explicat poliţistul.

La vederea poliţistului, Goro-san, proprietarul sălii de jocuri, care se îndrepta atunci spre stand pentru gustarea de la amiază, s-a apropiat degrabă.

— Bună ziua, domnule poliţist, l-a salutat, făcându-i cu ochiul Sunjei. E totul în regulă aici?

Mozasu stătea pe un scaun vechi, de lemn, lângă cărucior. Părea că se simte vinovat că le făcuse necazuri mamei şi bunicii.

— Mozasu a luat apărarea unei tinere de la magazinul de şosete, fiindcă un bărbat se luase de ea. I-a tras un pumn în faţă, i-a explicat Sunja calm.

Ţinea bărbia sus şi refuza să-şi ceară scuze, de teamă să nu admită că băiatul e vinovat. Îi bătea inima atât de tare, încât credea că o aud şi ei.

— Nu a vrut decât să ajute.

Yangjin a dat ferm din cap şi l-a bătut pe Mozasu pe spinare.

— *Maji?*[47] a zis Goro râzând. Așa e, domnule polițist?

— Așa susține tânăra de la magazin și Watanabe-san e de acord cu versiunea lor. Bărbatul lovit neagă totul, însă am auzit de la ceilalți proprietari de magazine că e un ticălos care le supără adesea pe tinerele angajate, a zis ofițerul ridicând din umeri. Cu toate acestea, bărbatul crede că i-a rupt maxilarul. Și-a pierdut doi dinți de jos. Voiam să-l previn pe acest tânăr că nu poți să lovești pe cineva, chiar dacă greșește. Ar fi trebuit să cheme poliția.

Mozasu a încuviințat din cap. Mai avusese necazuri și înainte, însă nimeni nu chemase poliția. Toată viața se gândise la tatăl lui, care fusese trimis la închisoare pe nedrept. Mai târziu, Noa l-a prevenit că, din moment ce coreenii nu mai erau cetățeni japonezi, dacă făceai necazuri, puteai fi deportat. Noa îl sfătuise că, orice s-ar fi întâmplat, trebuia să-i respecte pe polițiști și să accepte orice, chiar dacă erau mitocani sau greșeau. Cu doar o lună în urmă, îi spusese că un coreean trebuie să fie extrem de bun. Încă o dată, Mozasu se simțea vinovat că intrase în încurcătură și se temea de privirea dezaprobatoare pe care cu siguranță avea să i-o adreseze fratele lui.

Goro s-a uitat pe rând la băiat și la Sunja, una dintre negustoresele lui preferate de la piață.

— Domnule polițist, cunosc această familie. Sunt oameni muncitori, iar Mozasu e un copil bun. N-o să vă mai facă probleme. Nu-i așa, băiete? l-a întrebat Goro, privindu-l drept în ochi.

— *Hai,* a răspuns Mozasu.

Polițistul și-a repetat discursul conform căruia cetățenii nu ar trebui să-și facă niciodată singuri dreptate, iar Mozasu, Sunja și Goro au încuviințat din cap, de parcă polițistul ar fi fost însuși împăratul. După ce acesta a plecat, Goro l-a lovit ușor pe Mozasu peste ceafă cu pălăria lui din fetru. Băiatul s-a strâmbat, dar desigur că nu îl duruse.

— Ce-aveți de gând să faceți cu tânărul ăsta? le-a întrebat Goro pe femei, exasperat și amuzat deopotrivă.

Sunja și-a studiat mâinile îndelung. Încercase tot ce putuse, iar acum trebuia să întrebe un străin. Yoseb și Noa aveau să fie furioși pe ea, însă trebuia să încerce și altceva, dincolo de tot ce făceau acum.

— Ai cum să-l ajuți? l-a întrebat Sunja. Ar putea să lucreze pentru dumneata? N-ar trebui să-i plătești prea mult…

Goro a fluturat din mână și a dat din cap, apoi s-a întors spre Mozasu. Asta așteptase să audă.

— Ascultă, de mâine dimineață nu mai mergi la școală și începi să lucrezi

[47] „Serios?" – în lb. japoneză în orig.

pentru mine. Mama ta nu are nevoie de toată bătaia asta de cap. După ce anunți la școală că te retragi, vii spre magazinul meu, unde o să muncești din greu. O să te plătesc atât cât meriți. Eu nu fur de la angajații mei. Dacă muncești, ești plătit. Ai înțeles? Și stai departe de vânzătoarea de șosete! Nu-ți aduce decât necazuri.

— La sala dumitale e nevoie de un băiat? l-a întrebat Sunja.

— Da, dar nu pentru bătaie. Nu prin asta dovedești că ești bărbat, a zis el, cu părere de rău că băiatul nu are un tată. Să fii bărbat înseamnă să știi să-ți ții firea. Trebuie să ai grijă de familia ta. Asta face un bărbat demn. Ai înțeles?

— Domnule, e foarte amabil din partea dumneavoastră că îi dați o șansă. Știu c-o să muncească…

— Văd, a întrerupt-o Goro pe Sunja zâmbind. Îl angajăm la sala de pachinko și așa n-o să mai umble aiurea pe străzi.

Mozasu s-a ridicat de pe scaun și s-a plecat în fața noului său șef.

12.

Martie 1956

Goro era un coreean gras și încântător, popular în principal printre femeile frumoase. Mama lui fusese scafandru culegător de scoici în insula Jeju și în împrejurimile districtului Ikaino, unde Goro locuia singur într-o căsuță modestă. Se spunea că odinioară fusese un înotător agil și puternic. Astfel, cu greu ți-l imaginai făcând altceva decât spunând povești amuzante sau mâncând gustări savuroase, pe care și le pregătea în propria bucătărie. Brațele lui durdulii și burta aveau ceva minunat și senzual. Poate netezimea pielii lui curate și cafenii sau felul cum arăta într-un costum bine croit, aducând cu o focă mulțumită de ea însăși, care se strecoară pe una dintre străzile orașului. Era bun la vorbă – genul de bărbat care putea să-i vândă lemne tăietorului însuși. Deși câștiga destui bani din cele trei săli de pachinko, ducea o viață simplă și prefera să evite obiceiurile scumpe. Era cunoscut drept o persoană generoasă cu femeile.

Mozasu lucra de șase luni pentru Goro în principala lui sală de pachinko, făcând orice era necesar. În perioada aceea, tânărul de șaisprezece ani învățase mai multe despre lume decât învățase în toți anii de școală. I se părea de zece ori mai ușor și mai plăcut să câștige bani decât să încerce să rețină acei kanji pe care-i considera inutili. Era o ușurare să uite de cărți și

de examene. La slujbă, aproape toţi angajaţii erau coreeni, aşa că nimeni nu spunea nicio prostie despre obârşia lui. La şcoală, vorbele de ocară nu îl deranjaseră prea tare pe Mozasu, dar de îndată ce remarcile răutăcioase nu s-au mai regăsit în viaţa lui de zi cu zi, şi-a dat seama cât de liniştit se putea simţi. Nu se mai bătuse cu nimeni de când începuse să lucreze pentru Goro.

În fiecare sâmbătă seara îi dădea plicul cu salariul mamei lui, care la rândul ei îi dădea banii de buzunar care i se cuveneau. Sunja folosea doar strictul necesar pentru cheltuielile cu gospodăria şi economisea cât putea de mult, căci Mozasu voia ca într-o bună zi să fie propriul şef. În fiecare dimineaţă pleca degrabă la muncă, unde rămânea până când nu-şi mai putea ţine ochii deschişi. Era fericit şi dacă mătura mucuri de ţigară sau spăla cești murdare când Kayoko, fata de la bucătărie, era ocupată.

Era o dimineaţă blândă de martie, cu vreo două ore înainte de răsăritul soarelui. Mozasu s-a ascuns după uşa din spate şi l-a văzut pe Goro aranjând acele unuia dintre aparate. În fiecare zi, înainte ca magazinul să se deschidă, Goro mişca uşor câteva ace drepte ale aparatelor verticale de pachinko, cu ajutorul unui ciocănel minuscul, cu înveliş din cauciuc. Lovea acele foarte, foarte puţin, ca să devieze traiectoria bilelor metalice, astfel modificând sistemul de plată al aparatului. Nu ştiai niciodată ce aparat va alege Goro sau în ce direcţie va îndrepta acele. În zonă mai existau şi alte săli de pachinko ce făceau afaceri cinstite, dar a lui Goro era cea mai de succes, fiindcă se pricepea să ajusteze acele. Micile ajustări pe care le făcea erau suficient de frustrante pentru clienţii obişnuiţi, care studiaseră aparatele după ora de închidere, în speranţa că vor câştiga a doua zi dimineaţă, totuşi jocul era destul de predictibil ca să obţină câştiguri atractive, făcându-i astfel pe clienţi să revină ca să-şi încerce iar şi iar norocul. Goro îl învăţa pe Mozasu cum să mişte acele şi, pentru prima dată în viaţa lui, Mozasu fusese lăudat că e un elev bun.

— Bună dimineaţa, Goro-san, l-a salutat Mozasu intrând în fugă în magazin.

— Iar ai venit mai devreme, Mozasu. Bravo ţie! Kayoko a făcut pui cu orez. Ar trebui să mănânci ceva la micul dejun. Eşti băiat mare, dar trebuie să te mai împlineşti puţin. Femeilor le place să aibă pe ce pune mâna, a zis Goro, râzând cu poftă şi ridicând din sprâncene. Nu-i aşa?

Mozasu a zâmbit, fără să se supere că-l tachinează. Goro-san îi vorbea de parcă Mozasu însuşi avea multe femei la degetul mic, când, de fapt, el nu fusese nicicând cu o fată.

— Mama a făcut supă de dimineaţă, aşa că am mâncat deja. Mulţumesc! a zis şi s-a aşezat lângă şeful lui.

— Ce mai face mama ta?

— Bine, bine.

Deşi Noa nu fusese deloc de acord ca Mozasu să lucreze într-o sală de pachinko, într-un târziu, Sunja se lăsase înduplecată. Îi permisese să lucreze cu Goro, un bărbat foarte respectat din Ikaino. Mozasu se bătuse cu ceilalţi elevi atât de des, încât ea se temuse pentru siguranţa lui şi îl lăsase să renunţe definitiv la şcoală. Băiatul nu avea să termine nicicând şcoala, în schimb, Noa încă încerca să intre la Waseda şi asta era consolarea familiei – cel puţin unul dintre băieţi avea să fie educat, ca tatăl lor.

— Cum îi merg afacerile? Zahărul creează dependenţă. Te ajută să câştigi bani, *nee*? a zis el râzând, mişcând un ac, apoi altul.

Mozasu a dat din cap că da. Era mândru de taraba de dulciuri pe care mama, mătuşa şi bunica lui o aveau la piaţa în aer liber de lângă gară. Voiau să-şi deschidă propriul magazin, dar erau nevoite să aştepte până când vor avea destui bani să cumpere o clădire, fiindcă nimeni nu închiria spaţii bune coreenilor. Mozasu voia să câştige suficienţi bani, încât să-i plătească lecţiile particulare lui Noa şi să-i cumpere mamei un magazin frumos.

Goro i-a întins ciocănelul.

— Încearcă!

Mozasu a lovit acele, sub supravegherea lui Goro.

— Aseară m-am întâlnit cu prietena mea, doamna Miyuki, şi am băut amândoi peste măsură. Să nu faci ca mine, Mozasu, să nu-ţi pierzi tot timpul liber cu desfrânate! l-a sfătuit Goro zâmbind. Doar dacă nu sunt foarte frumoase. Ha!

— Miyuki este frumoasă, a zis Mozasu.

— *Soo nee.* Sâni frumoşi, talie de sirenă. Femeile sunt atât de delicioase! Ca bomboanele! Nu ştiu cum o să m-aşez şi eu la casa mea, a comentat Goro. Şi apoi, de ce aş face-o? Vezi tu, Mozasu, eu nu mai am nici mamă, nici tată şi, deşi asta mă întristează, nimănui nu-i pasă îndeajuns ca să se căsătorească cu mine sau să-mi aranjeze o căsătorie.

A dat din cap, fără să arate defel tulburat de toată povestea.

— Tu cu cine ai fost aseară? l-a iscodit Goro.

Mozasu a zâmbit.

— Ştii bine că am stat aici până la ora închiderii, apoi m-am dus acasă.

— Adică nici măcar nu ai fugărit-o pe Kayoko prin bucătărie?

— Nu, a râs Mozasu.

— A, da! Cred că eu eram ăla. Biata fată! Se gâdilă aşa uşor. Nu arată rău şi într-o bună zi o să se facă tare drăgălaşă, dar momentan e prea mică. Într-o bună zi cineva o să-i cumpere ruj şi farduri şi-o să ne părăsească. Aşa-s femeile.

Mozasu nu înţelegea de ce era şeful interesat de soarta unei bucătărese,

câtă vreme de obicei se însoţea cu actriţe şi dansatoare.

— Cu toate astea, Kayoko e numai bună de gâdilat. Are un râs simpatic, a comentat Goro, lovindu-şi genunchiul de al lui Mozasu. Ştii, îmi place să vă am aici, copii. Cu voi, atmosfera e mult mai veselă.

Goro îl ţinea pe Mozasu la sala principală fiindcă avea o energie aparte. Acum îşi putea permite să plătească suficienţi angajaţi pentru fiecare spaţiu. Nu cu mult timp în urmă, fusese patron la început de drum şi făcuse aceeaşi muncă pe care o făcea Mozasu acum. Goro l-a studiat pe băiat din cap până-n picioare şi s-a încruntat.

Băiatul şi-a privit şeful nedumerit.

— Porţi zilnic aceeaşi cămaşă albă şi aceiaşi pantaloni negri. Eşti curat, dar arăţi ca un servitor. Ai două cămăşi şi două perechi de pantaloni, nu-i aşa? i-a zis Goro cu blândeţe.

— Da, domnule, a încuviinţat băiatul plecându-şi privirea.

Mama îi călcase cămaşa de cu seară. Nu arăta rău, dar Goro-san avea dreptate, nu părea o persoană importantă. Nu avea bani pentru haine. După mâncare, onorariul profesorilor şi transport, restul banilor se duceau pe vizitele doctorului unchiului Yoseb. Starea lui se înrăutăţise, aşa că rămânea la pat aproape toată ziua.

— Mai ai nevoie de nişte haine. Hai să mergem! a strigat Goro. Kayo-chan, ies puţin cu Mozasu. Să nu laşi pe nimeni să intre, bine?

— Bine, domnule, a strigat Kayoko într-un glas din bucătărie.

— Dar trebuie să scot tăvile cu bile şi să mătur. Aparatele trebuie curăţate şi voiam să o ajut pe Kayoko cu prosoapele… şi-a enumerat Mozasu îndatoririle de dimineaţă, însă şeful lui ajunsese deja la uşă.

— Haide odată! Nu am toată ziua la dispoziţie. Nu te mai poţi prezenta aşa! i-a strigat zâmbind, câtuşi de puţin impresionat de nedumerirea băiatului.

∵

Femeia care a răspuns la uşa mică, din lemn a fost surprinsă la vederea băiatului înalt, care-l însoţea pe clientul ei, Goro-san.

Mozasu a recunoscut-o imediat pe mama lui Haruki. Nu mai fusese niciodată acasă la prietenul lui, dar o întâlnise pe femeie de mai multe ori pe stradă şi Haruki i-o prezentase.

— Totoyama-san! Bună ziua, a salutat-o Mozasu făcând o plecăciune adâncă.

— Bună ziua, Mozasu-san. Bine-ai venit! auzisem eu că lucrezi pentru Goro-san.

Goro a zâmbit.

— E un băiat bun. Îmi cer scuze că am venit aşa devreme, Totoyama-san,

dar Mozasu are nevoie de câteva lucruri.

Când a intrat, tânărul a fost surprins de cât de mică era locuința. Măsura o treime din casa familiei lui. Practic, era o singură cămăruță împărțită din perete în perete de un paravan – partea din față era ocupată de mașina de cusut, de manechinele de croitorie, masa de lucru și de materiale. O mireasmă de lemn de santal acoperea mirosul de sos de soia și mirin[48] folosite la gătit. Încăperea era deosebit de curată. Era greu de crezut că Haruki locuia într-o locuință atât de înghesuită, cu mama și cu fratele lui. Văzând toate astea, i s-a făcut și mai dor de prietenul lui. Nu-l mai văzuse pe Haruki de când renunțase la școală și începuse munca.

— Mozasu va fi noul meu supraveghetor din schimbul de dimineață. Și încă cel mai tânăr dintre toți.

— Cum?! a exclamat Mozasu tare.

— Totuși, un supraveghetor nu poate să arate ca un băiat care curăță aparatele sau care împarte șervețele și servește ceai, a reluat Goro. Totoyama-san, te rog să-i croiești două haine adecvate și pantaloni pe măsură.

Totoyama a încuviințat grav din cap, întinzându-și centimetrul ca să-i măsoare băiatului umerii și brațele. Cu un creion ascuțit și-a luat notițe pe o tabletă încropită din hârtie de ambalat.

— Mama! Mama! Pot să ies acum?

Era o voce de bărbat, care i se adresa pe tonul unui copilaș.

— Scuzați-mă! Fiul meu e curios. De obicei nu avem clienți așa devreme dimineața.

Goro-san i-a făcut semn să se ducă să vadă ce face băiatul.

Când femeia a părăsit încăperea, Goro și-a luat o mină tristă.

— Băiatul e…

Mozasu a dat din cap înțelegător, căci știa despre fratele mai mic al lui Haruki. Se scurseseră aproape șase luni de când nu-și mai văzuse prietenul, care era încă în școală. Voia să se facă polițist. Niciunul dintre ei nu-și dăduse seama că școala făcuse posibilă prietenia lor, până când unul renunțase. Și, cum lucra tot timpul, nu mai avusese ocazia să-l vadă.

Pereții glisanți dintre camere erau făcuți din hârtie și stinghii subțiri de lemn, așa că Goro și Mozasu auzeau tot.

— Daisuke-chan, mama vine imediat, *nee*? Sunt alături. Mă auzi, *nee*?

— Mama, s-a întors fratele de la școală?

— Nu, nu, Daisuke-chan. Haruki a plecat de-abia acum o oră. Trebuie să

[48] Condiment tradițional japonez, sub formă de vin de orez, asemănător cu sake, dar cu un conținut mai scăzut de alcool și mai bogat în zahăr.

avem răbdare şi să-l aşteptăm. Se întoarce mult mai târziu. Mama trebuie să facă nişte haine pentru bunul prieten al lui Haruki. Poţi să rămâi aici şi să-ţi rezolvi puzzle-ul?

— E Mozasu-san?

Speriat să-şi audă numele, Mozasu s-a uitat spre uşa închisă, din hârtie.

— Vreau să-l cunosc, mama. E băiatul coreean. Pot să-l văd, te rog? Fratele mi-a zis că Mozasu înjură. Vreau să-l aud! a adăugat Daisuke şi a izbucnit în râs.

Goro l-a bătut pe Mozasu pe spinare, parcă încercând să-i dea o asigurare de vreun fel. Băiatul simţea limpede simpatia şi bunătatea lui Goro.

— O, mama! Mama! Vreau să-l cunosc pe prietenul coreean, Te rog, mama!

Deodată s-a aşternut liniştea şi vocea lui Totoyama-san s-a redus la un murmur, asemănător gânguritului de păsărele.

— Daisuke-chan, Daisuke-chan, Daisuke-chan, a fredonat ea, repetându-i numele până când băiatul s-a potolit.

— Trebuie să rămâi aici, să rezolvi puzzle şi să o ajuţi pe mama, bine? Tu eşti copilul meu bun. Haruki se întoarce în câteva ore. O să vrea să vadă cât ai avansat la puzzle.

— Da, mama, da. Mai întâi mă joc cu titirezul. Şi apoi îmi fac puzzle-urile. Crezi că azi putem să mâncăm orez? Dacă avem clienţi, o să putem să mâncăm orez? Uneori cumperi orez când avem clienţi. Vreau un bulgăre de orez, mama.

— Mai târziu, Daisuke-chan. O să vorbim mai târziu. Daisuke-chan, Daisuke-chan, Daisuke-chan, a murmurat ea.

Totoyama a revenit în cameră şi şi-a cerut scuze. Goro a zis că nu e nicio problemă. Pentru prima dată, Mozasu a observat că şi Goro poate fi tulburat. Îi zâmbea mult femeii, însă privirea care-i aluneca întruna la pământ îi trăda durerea la vederea chipului ei stoic şi deopotrivă blând.

— Poate că ar trebui să-i faci băiatului două haine, doi pantaloni şi un palton. Poartă mereu unul ponosit. Vreau ca toţi clienţii mei să vadă că angajaţii sălilor mele sunt curaţi şi bine îmbrăcaţi.

Goro-san i-a întins câteva bancnote şi Mozasu s-a întors. Căuta din priviri un semn legat de prietenul lui, dar în cameră nu existau fotografii, cărţi sau alte imagini. Pe peretele de lângă cabina de probă cu perdea era o oglindă de mărimea unui portret.

— O trimit pe Kayoko mai târziu ca să-i croiţi ceva care să se potrivească cu uniforma lui Mozasu. Cred că ar trebui să aibă o cravată în dungi sau alt accesoriu în dungi, comun amândurora. Am văzut aşa ceva luna trecută, într-o sală de jocuri din Tokyo. Ea ar trebui să aibă o rochie simplă, dar elegantă,

cu şorţ. Ai putea face şorţul în dungi. Ce părere ai? Ei bine, las asta pe seama dumitale. Fetei ar trebui să-i croieşti vreo două sau trei uniforme. Şi să fie rezistente, a mai adăugat Goro, apoi a mai numărat câteva bancnote şi i le-a înmânat.

Totoyama a făcut mai multe plecăciuni una după alta.

— Sunt prea mulţi, a comentat ea, uitându-se la bani.

Goro însă i-a făcut semn lui Mozasu:

— Acum ar trebui să ne întoarcem. Clienţii sunt probabil nerăbdători să ajungă la aparate!

— Goro-san, până la sfârşitul săptămânii, sacourile şi pantalonii vor fi gata. Paltonul îl fac ultimul. Vă rog să revină Mozasu să probeze sacoul. Poţi să te întorci peste trei zile?

Mozasu s-a uitat spre Goro-san, care a dat ferm din cap că da.

— Hai, Mozasu! Nu trebuie să-i lăsăm pe clienţi să ne aştepte.

Băiatul şi-a urmat şeful afară, incapabil să zărească vreun indiciu despre prezenţa prietenului lui, care probabil că suferea deja la orele de dimineaţă.

Totoyama s-a plecat când ei au ieşit şi a rămas în prag până când au dispărut după colţ şi nu o mai puteau vedea. Apoi a închis uşa în urma ei şi a încuiat-o. În luna aceea aveau bani de chirie şi mâncare. S-a aşezat în faţa uşii şi a început să plângă de uşurare.

13.

1957

— Trebuie să existe o modalitate să strângem banii ăştia, a zis Kyunghee.

— Mai avem ceva din economiile pentru magazin, a spus Yangjin.

— Am cheltuit aproape tot, a şoptit Sunja.

— A încerca să strângi bani în timp ce plăteşti onorariul medicului e ca şi cum ai turna ulei într-un borcan spart.

Femeile şuşoteau în bucătărie, de teamă să nu se trezească Yoseb şi să le audă. Cea mai recentă infecţie de piele a acestuia era însoţită de un prurit îngrozitor, care nu-l lăsa să se odihnească. Nu adormise decât după ce luase o cantitate mare dintr-un medicament chinezesc. De data asta, negustorul de plante medicinale îi dăduse o doză foarte puternică şi funcţionase. După atâţia ani, femeile se învăţaseră să plătească foarte mult pe medicamente, dar acest amestec fusese incredibil de scump. Medicamentele obişnuite nu-i mai alinau durerile şi Yoseb suferea îngrozitor. Mozasu, care-i dădea în

fiecare săptămână mamei plicul cu salariul lui, spusese că tot ce le rămânea după cheltuielile cu gospodăria trebuia folosit ca să-i ofere unchiului Yoseb cele mai bune îngrijiri posibile. Şi Noa simţea acelaşi lucru. În ciuda cumpătării şi a sârguinţei de care familia dădea dovadă, economiile parcă se evaporau cu fiecare vizită la farmacie. Cum aveau să plătească pentru cursurile de la Waseda?

În cele din urmă, Noa luase examenul de admitere. Ar fi trebuit să fie o zi bună, poate cea mai bună zi din viaţa familiei, însă nu ştiau cum o să plătească nici măcar o părticică din prima taxă de şcolarizare. În plus, universitatea se afla în Tokyo, aşa că Noa avea nevoie de cazare şi masă într-unul dintre cele mai scumpe oraşe din ţară.

Băiatul intenţiona să lucreze în continuare pentru Hoji-san până aproape de prima zi de şcoală, după care voia să-şi găsească un loc de muncă în Tokyo, în paralel cu universitatea. Sunja nu ştia cum va fi posibil. Coreenii nu obţineau slujbe prea uşor, iar ei nu cunoşteau pe nimeni în Tokyo. Şeful lui Noa, Hoji-san, era furios că cel mai bun dintre contabilii lui avea să renunţe la serviciu ca să studieze ceva atât de inutil precum literatura engleză. Nu avea de gând să-l ajute deloc pe Noa să obţină o slujbă în Tokyo.

Kyunghee a venit cu ideea să cumpere încă un căruţ şi să-l instaleze într-o altă zonă a oraşului, ca să-şi dubleze veniturile, dar nu-l puteau lăsa pe Yoseb singur. Nu mai era în stare să se deplaseze, muşchii de la picioare i se atrofiaseră atât de tare, încât pulpele lui groase şi puternice deveniseră acum nişte vrejuri osoase, acoperite de cruste.

Nu dormea şi le auzea. Femeile se aflau la bucătărie şi îşi făceau griji în privinţa educaţiei lui Noa. Îşi făcuseră griji atunci când studia pentru examene, iar acum, când în sfârşit le luase, se temeau că nu vor avea cum să plătească. Trebuia să se descurce cumva fără salariul lui Noa, să obţină banii necesari pentru educaţia băiatului şi să plătească şi medicamentele lui. Era mai bine dacă el murea. Toată lumea ştia. În tinereţe, Yoseb nu-şi dorise altceva decât să aibă grijă de familia lui, iar acum, că nu mai era în stare să o facă, nici măcar nu putea să moară şi astfel să-i ajute. Se adeverise cel mai rău coşmar: Yoseb consuma viitorul propriei familii. Pe vremuri, acasă, ar fi putut să ceară cuiva să-l ducă în munţi să moară acolo, poate chiar să fie mâncat de tigri. Dar locuiau în Osaka şi acolo nu existau animale sălbatice – doar negustori de plante medicinale foarte costisitoare şi doctori incapabili să-l vindece, ci doar să-i aline agonia într-atât, încât să se teamă mai mult de moarte, în timp ce îşi ura propria persoană.

Îl uimea că, pe măsură ce se apropia de moarte, se simţea înspăimântat de ea şi de finalitatea ei. Erau atâtea lucruri pe care nu izbutise să le ducă la îndeplinire. Şi cu atât mai multe pe care nu ar fi trebuit să le facă. S-a gândit

la părinţii lui, pe care n-ar fi trebuit să-i părăsească niciodată; la fratele lui, pe care nu ar fi trebuit să-l aducă nicicând în Osaka; s-a gândit la slujba din Nagasaki, pe care n-ar fi trebuit să o accepte. Nu avea copii. De ce îi îngăduise Dumnezeu să ajungă atât de departe? Suferea şi, într-un fel, putea să reziste. Însă îi făcuse pe alţii să sufere şi nu înţelegea de ce trebuie să mai trăiască acum şi să-şi reamintească de alegerile greşite, care atunci nu i se păruseră deloc nepotrivite. Aşa era pentru toată lumea? De la incendiu, în rarele momente când se simţise mai bine şi era recunoscător că poate să respire fără durere, Yoseb voia să privească părţile bune ale vieţii, dar nu putea. Stătea întins pe salteaua lui curată, cugetând la greşelile care, privind în urmă, păreau atât de evidente. Nu mai era furios pe Coreea sau pe Japonia. În mare, era furios din pricina propriei prostii. Se ruga să-l ierte Dumnezeu că e un bătrân nerecunoscător.

— *Yobo*! a strigat el încet.

Nu voia să-i trezească pe băieţii care dormeau în camera din spate şi pe Changho, care ocupa încăperea de la intrare. Yoseb a bătut uşor în podea, crezând că Kyunghee nu l-a auzit.

Când a văzut-o în prag, a rugat-o să le cheme pe Sunja şi pe Yangjin.

Cele trei femei s-au aşezat pe podea, lângă salteaua lui.

— Pentru început, puteţi să vindeţi uneltele mele, le-a sugerat el. Sunt destul de valoroase. Poate ajung să-i cumpăraţi cărţi şi să plătiţi taxa de mutare. Ar trebui să vă vindeţi toate bijuteriile. Şi asta ar putea fi de folos.

Femeile au încuviinţat din cap. Dar toate trei nu mai aveau decât două inele de aur.

— Mozasu ar trebui să-i ceară şefului Goro-san un avans din salariu, echivalent cu taxa de şcolarizare a lui Noa, cazarea şi masa. Apoi voi trei, împreună cu el, puteţi munci ca să achitaţi datoria. În pauzele şcolare, Noa îşi poate lua slujbe temporare de unde să câştige bani şi să economisească. Băiatul trebuie să meargă la Waseda. Merită să meargă. Chiar dacă aici nimeni nu angajează coreeni, cu diploma lui, poate să se ducă în Coreea şi să muncească pe un salariu mai bun. Sau să se mute în Statele Unite. Va şti să vorbească engleză. Trebuie să privim educaţia lui ca pe o investiţie.

Ar fi vrut să zică mai multe. Ar fi vrut să-şi ceară scuze că nu le-a asigurat un venit care să acopere pierderile pe care li le cauza, dar acum nu mai putea să spună asta.

— Dumnezeu ne va da cele necesare, l-a liniştit Kyunghee. Mereu s-a îngrijit de nevoile noastre. Când Dumnezeu ţi-a salvat viaţa, ne-a salvat viaţa nouă, tuturor.

— Să-l trimiteţi pe Mozasu la mine când se întoarce. O să-i spun că trebuie să ceară un avans de la Goro-san, ca să plătească taxa de şcolarizare.

Sunja a clătinat încet din cap.

— Noa nu va accepta ca fratele lui mai mic să-i plătească taxa de şcolarizare, a zis ea. Mi-a spus deja, a adăugat ea, fără să-l privească. Koh Hansu s-a oferit să plătească el taxa şi cazarea. Chiar dacă Mozasu ar obţine un avans…

— Nu! Astea sunt vorbe de femeie fără minte! Nu poţi să primeşti bani de la acel nemernic. Sunt murdari.

— Şşş! a zis Kyunghee cu blândeţe. Te rog să nu te superi.

Nu voia să-i audă Kim Changho discutând despre şeful lui.

— Noa a spus că o să-şi găsească o slujbă în Tokyo şi, într-adevăr, a zis că nu e de acord ca Mozasu să-i achite lui taxele de şcolarizare. Şi că o să se descurce. Ştii bine că Noa va refuza să se ducă, dacă Mozasu plăteşte.

— Ar trebui să mor, a intervenit Yoseb. Mai bine aş muri decât să aud aşa ceva. Cum va putea Noa să lucreze şi să meargă la Waseda în acelaşi timp? E imposibil. Un băiat care a învăţat atât de mult ca el trebuie să meargă la universitate. O să-l întreb eu însumi pe Goro dacă Noa poate să împrumute nişte bani. Îi spun eu băiatului că trebuie să-i ia de la el.

— Dar nu ştim dacă Goro-san i-i va împrumuta. În plus, cererea noastră s-ar putea să-i afecteze slujba lui Mozasu. Nici eu nu vreau să-l las pe Koh Hansu să-i plătească taxele, dar altfel cum? Putem accepta banii împrumut şi să i-i restituim în rate, astfel încât Noa să nu-i datoreze nimic, a propus Sunja.

— Să luăm bani împrumut de la Goro-san şi să punem în pericol viitorul lui Mozasu în cadrul salonului de pachinko e o variantă mult mai bună decât să acceptăm banii lui Koh Hansu, a spus Yoseb tăios. Koh Hansu e un om rău. Cere-i bani pentru Noa şi n-o să mai scapi de el. Vrea să-l aibă pe băiat la mână. O ştii bine. Pentru Goro-san nu sunt decât nişte bani.

— Dar de ce ar fi banii lui Goro din pachinko mai curaţi decât ai lui Koh Hansu? Koh Hansu deţine firme de construcţii şi restaurante. Nu e nimic necurat, a zis Kyunghee.

— Taci!

Kyunghee şi-a ţuguiat buzele. Un om înţelept trebuie să-şi ţină gura, scrie în Biblie, nu să spună tot ce-i trece prin cap.

Nici Sunja nu a zis nimic. Nu dorise niciodată nimic de la Hansu, dar se gândea că e de preferat să ceară bani de la o persoană care i-i oferise deja, decât să deranjeze un străin. Goro fusese oricum atât de milostiv cu Mozasu, iar băiatul era foarte mulţumit de slujba lui. Nu voia să abată ruşinea asupra fiului ei, care de-abia începuse munca. Mozasu spunea că într-o bună zi îşi va deschide propriul salon. Mai mult, Sunja ştia că Noa nu-i va permite fratelui lui să împrumute acei bani. Yoseb nu avea decât să insiste cât vrea, că Noa

tot nu-i va da ascultare.

— Dar Kim Changho? El ne poate ajuta? a întrebat Yangjin.

— El lucrează pentru Koh Hansu. Changho nu are atâția bani și, dacă i-ar avea, tot de la patronul lui i-ar obține. Nu e ușor să te îndatorezi astfel, totuși Goro-san reprezintă cea mai bună opțiune. Nu o să ne ceară niște sume exorbitante și nici nu-i va face rău lui Noa. Mozasu va fi bine, a răspuns Yoseb. Acum o să mă odihnesc puțin.

Femeile au ieșit din cameră și au închis ușa.

∵

A doua zi, Hansu l-a rugat pe Noa să vină la biroul lui din Osaka împreună cu mama lui. În aceeași seară, fără să spună cuiva din familie, mama și fiul s-au dus să-l vadă pe Hansu. Biroul avea două recepționere, îmbrăcate în costume negre, identice, și cămăși albe, scrobite. Una dintre ele le-a adus ceai în cești delicate, din porțelan albastru, așezate pe o tavă lăcuită, cu bordură din aur alb. Anticamera era plină de aranjamente florale frumoase. De îndată ce Hansu și-a terminat convorbirea telefonică, recepționera mai în vârstă i-a condus în biroul lui imens, cu lambriuri din lemn. Hansu stătea într-un fotoliu negru, din piele, în spatele unui birou din lemn masiv de mahon, adus tocmai din Anglia.

— Felicitări! a izbucnit Hansu, ridicându-se din fotoliul mare. Mă bucur mult că ați venit. Ar trebui să ieșim să mâncăm sushi! Nu vreți să mergem acum?

— Nu, mulțumesc! Trebuie să ajungem acasă, a refuzat Sunja.

Noa s-a uitat la mama lui, întrebându-se de ce nu vrea să iasă împreună la masă. Ei nu aveau niciun plan. După întâlnire, probabil că se întorceau acasă să-și ia cina frugală, pregătită de mătușa Kyunghee.

— V-am rugat să veniți astăzi, fiindcă voiam ca Noa să știe că realizarea lui este foarte importantă. Nu doar pentru el și pentru familia lui, ci pentru toți coreenii. Te duci la universitate! Și încă la Waseda, o universitate japoneză de top! Faci tot ce poate face la vremea lui un om de seamă – îți continui studiile. Sunt atâția coreeni care nu au putut să meargă la școală, dar tu ai studiat iar și iar. Și, chiar și atunci când nu ai luat examenele, ai perseverat. Meriți o răsplată pe măsură! E minunat! Sunt atât de mândru de tine! Atât de mândru! a exclamat Hansu, radiind.

Noa a zâmbit timid. Nimeni nu se mai agitase atât. Toți cei de acasă se bucuraseră, dar în principal se îngrijoraseră în privința costurilor. Și el își făcuse griji în legătură cu banii, dar cumva simțea că totul va fi bine. Muncise din liceu și avea să muncească și când va merge la universitate. De când intrase la Waseda, simțea că poate să realizeze orice. Nu-l deranja să facă orice slujbă, câtă vreme putea să meargă la cursuri și să studieze.

— Iertare că întreb, dar acum o vreme te-ai oferit să ne ajuți să plătim taxele de școlarizare pentru Noa, a zis Sunja. Crezi că ne-ai putea ajuta?

— *Umma,* nu! a strigat Noa, îmbujorându-se. Îmi pot lua o slujbă. Nu pentru asta am venit. Kim-san zicea că domnul Koh vrea să mă felicite. *Nee*?

Era surprins de solicitarea mamei, căreia nu-i plăcea să ceară nimic. Nici măcar să ia mostre gratuite de la brutărie.

— Noa, solicit un împrumut. Vom restitui până la ultimul bănuț. Și dobânda, a adăugat Sunja.

Nu intenționase să vorbească despre asta acum, dar era mai bine așa, și-a zis. Și astfel va cunoaște termenii înțelegerii de la bun început. Nu exista o modalitate perfectă prin care să dea glas solicitării, așa că trebuia să o adreseze pur și simplu.

— Taxa trebuie plătită acum, așa că, dacă vrei să ne ajuți, putem să întocmim un act de împrumut, pe care-l voi semna cu *hanko*-ul meu. L-am adus cu mine.

Sunja a dat din cap ca să-și sublinieze spusele. Apoi s-a întrebat a doua oară ce va face dacă el va refuza?

Hansu a râs și a dat din cap dezaprobator.

— Nu e cazul. În plus, Noa nu va trebui să-și facă nicio clipă griji cu privire la taxa de școlarizare, la cazare și alte cheltuieli. Am rezolvat deja tot. De îndată ce am primit vestea bună de la Kim Changho, am trimis banii la școală. L-am sunat pe prietenul meu din Tokyo și i-am găsit o cameră bună lângă universitate. Vă duc acolo săptămâna viitoare să o vedeți. Apoi l-am rugat pe Kim Changho să vă spună ție și lui Noa să veniți ca să vă invit la cină. Așadar, hai să mâncăm sushi! Băiatul merită o masă pe cinste!

Hansu s-a uitat la Sunja cu ochi stăruitori. Își dorea atât de mult să sărbătorească realizarea deosebită a fiului lui!

— Ai trimis banii? Și ai găsit o cameră în Tokyo? Fără permisiunea mea? Dar trebuie să fie un împrumut, a zis ea, ușor încordată.

— Sunteți mult prea generos, domnule. Mama are dreptate. Ar trebui să vă înapoiem banii. Îmi voi lua o slujbă în Tokyo. Poate m-ați putea ajuta în acest sens în loc să-mi plătiți taxele. Mi-ar plăcea să îmi câștig singur banii. Simt că pot să fac asta.

— Nu. Tu trebuie să înveți. Ai dat examenul iar și iar, și nu pentru că n-ai fi deștept. Ești foarte deștept. Doar că nu ai avut timp să studiezi ca un elev adevărat. Ți-a luat mai mult decât era normal pentru că nu ai avut prea mult timp de școală și a trebuit să muncești toată ziua ca să-ți întreții familia. Nu ai avut parte de pregătirea adecvată pe care o primește un copil dintr-o familie japoneză de condiție medie. Iar în timpul războiului ai stat acolo la fermă, unde nu ai studiat deloc. Nu. N-o să mai stau să privesc de la distanță,

în timp ce tu și mama ta pretindeți că regulile de performanță nu vi se aplică vouă. Nu e normal ca un student muncitor să-și facă griji pentru bani. Ar fi trebuit să mă impun mai devreme. De ce să dureze și mai mulți ani până să termini școala? Vrei să îmbătrânești înainte să absolvi universitatea Waseda? Studiază, învață cât poți de mult! Iar eu voi plăti, a zis Hansu râzând. Fă cum îți spun! Fii băiat deștept, Noa! Asta pot să fac eu pentru următoarea generație în calitate de coreean bătrân și responsabil.

Noa a făcut o plecăciune.

— Domnule, ați fost foarte bun cu familia mea. Vă sunt profund recunoscător.

S-a uitat la mama lui, care rămăsese așezată în liniște lângă el. Răsucea în mâini mânerul genții din canava, confecționată manual, din bucăți de material rămase după ce îi croise haina lui Mozasu. Îi părea rău pentru ea, fiindcă era o femeie mândră și situația era umilitoare. Știa că vrea să plătească ea însăși pentru educația lui.

— Noa, poți să te duci să o rogi pe Mieko-san să sune la restaurant? a întrebat Hansu.

Băiatul s-a uitat din nou la mama lui, care părea pierdută în scaunul ei greu, tapițat.

— *Umma*?

Sunja a ridicat privirea spre fiul ei, care stătea deja în picioare, lângă ușă. Era limpede că băiatul își dorește să ia cina cu Hansu. Era așa de frumos și de mulțumit. Nu-și dădea seama ce însemna asta pentru el. Noa nu îl refuzase pe Hansu. Acceptase deja banii, fiindcă își dorea foarte mult să meargă la universitate. În mintea ei, îl și auzea pe Yoseb țipând la ea – să înceteze imediat, că e o femeie proastă, care nu a cântărit bine lucrurile. Totuși, băiatul, primul ei născut, era fericit. Reușise ceva uimitor, aproape imposibil, iar ea nu și-l putea imagina întorcându-se la ziua de ieri, înainte să fi trecut examenul – era un lucru minunat, genial, pe care-l putea pierde într-o clipită din cauza lipsei de bani. Sunja a încuviințat din cap și fiul ei a înțeles că vor lua masa cu Hansu.

Când s-a închis ușa, iar Hansu și Sunja au rămas singuri în birou, ea a încercat încă o dată:

— Vreau doar un împrumut. Și documente prin care să-i demonstrez lui Noa că eu i-am plătit școala.

— Nu, Sunja. De asta mă ocup eu. E fiul meu. Dacă nu mă lași, îi spun adevărul.

— Ai înnebunit?

— Nu. Pentru mine, nu reprezintă un efort financiar, însă, ca tată, înseamnă totul.

— Tu nu eşti tatăl lui!

— Nu ştii ce spui, i-a zis Hansu. E copilul meu. E ambiţios ca mine. Are aptitudinile mele. N-o să las ca sânge din sângele meu să putrezească în şanţurile din Ikaino.

Sunja şi-a luat geanta şi s-a ridicat. Yoseb nu se înşelase, dar nu mai putea da înapoi acum.

— Să mergem! Ne aşteaptă băiatul afară. Trebuie să-i fie foame, a îndemnat-o Hansu şi a deschis uşa, făcându-i loc să iasă prima.

14.

Decembrie 1959

Într-o sâmbătă dimineaţă, când ceilalţi erau la lucru, Kyunghee a vrut să se ducă la biserică. Misionari din America, vorbitori de japoneză, dar nu şi de coreeană, veneau în vizită, iar preotul o rugase să-l ajute să-i întâmpine, pentru că ştia bine japoneză. În mod normal, nu putea să iasă din casă, fiindcă nu voia să îl lase pe Yoseb singur, dar Changho s-a oferit să rămână cu el. Nu avea să dureze mult, iar Kim voia să-i facă o ultimă favoare.

Changho stătea cu picioarele încrucişate pe podeaua caldă, lângă patul lui Yoseb, şi îl ajuta să facă cele câteva întinderi pe care i le recomandase medicul.

— Aşadar te-ai hotărât? l-a întrebat Yoseb.

— E timpul să plec, frate. A venit vremea să mă întorc acasă.

— Serios? Chiar mâine?

— De dimineaţă iau trenul spre Tokyo şi de acolo mă îndrept spre Niigata. Vasul pleacă săptămâna viitoare.

Yoseb nu a zis nimic. Faţa i s-a schimonosit puţin de durere când a ridicat piciorul drept spre tavan. Changho îşi ţinea mâna dreaptă sub coapsa lui, ca să-l ajute să şi-l coboare, apoi au schimbat piciorul.

Yoseb a expirat tare după încă două seturi de mişcări.

— Dacă mai aştepţi până mor, poţi să iei şi cenuşa mea să o îngropi acolo. Presupun că aşa ar fi bine. Deşi nu cred să conteze până la urmă. Ştii, eu încă mai cred în rai. Cred în Iisus, chiar şi după toate cele întâmplate. Presupun că datorită căsniciei mele cu Kyunghee. Credinţa ei m-a apropiat de Dumnezeu. Nu sunt un om bun, dar cred că m-am mântuit. Tata spunea odată că, atunci când mori şi ajungi în rai, îţi primeşti trupul înapoi. În sfârşit scap şi eu de ăsta. Şi o să fie bine. Şi eu mă simt pregătit să mă duc acasă.

Changho a băgat mâna sub capul lui Yoseb, iar bolnavul a ridicat încet ambele braţe deasupra capului, apoi le-a coborât. Braţele-i erau mult mai puternice decât picioarele.

— Nu poţi vorbi aşa, frate. Nu a sosit vremea. Eşti încă aici şi încă mai simt vlagă în trupul tău.

Changho l-a apucat pe Yoseb de mâna sănătoasă, care nu-i fusese atinsă de arsuri. Simţea oasele delicate ale bărbatului. Cum supravieţuise atât timp?

— Şi… dacă aştepţi… dacă aştepţi până mor, o să te poţi căsători cu ea, a reluat Yoseb. Dar nu o duce acolo. Atât îţi cer. Atât vreau de la tine.

— Ce? a exclamat Changho, clătinând din cap.

— Nu am încredere în comunişti. Nu vreau să se întoarcă acasă, câtă vreme ei sunt la putere. Şi situaţia nu poate să dureze o veşnicie. În curând, Japonia va redeveni o ţară bogată, iar Coreea nu va fi mereu divizată. Eşti sănătos. Poţi că câştigi bani aici şi să ai grijă de…

Yoseb nu a reuşit să rostească numele soţiei.

— I-am provocat atâta suferinţă. Mă iubeşte de când eram un puşti. Am ştiut dintotdeauna că vom fi împreună, chiar de pe vremea când eram copii. Era cea mai frumoasă fată pe care o văzusem vreodată. Ştii, nu mi-am dorit niciodată altă femeie. Niciodată. Nu doar pentru că e aşa frumoasă, ci fiindcă e bună. Nu s-a plâns nicicând de mine, nici măcar o dată, a zis, oftând şi simţindu-şi gura uscată. Ştiu că ţii la ea. Am încredere în tine. Mi-ar plăcea să nu mai lucrezi pentru golanul ăla, dar nu sunt prea multe slujbe aici. Te înţeleg. De ce nu vrei să aştepţi până mor?

Cu cât repeta mai mult, cu atât Yoseb simţea că aşa e bine.

— Rămâi! Eu o să mor curând. Presimt. E nevoie şi de tine aici. Nu poţi să îndrepţi lucrurile în ţara aia. Nimeni nu poate.

— Nu o să mori, frate.

— Trebuie. Trebuie să încercăm să reconstruim naţiunea. Nu ne putem gândi numai la binele nostru.

În timp ce Yoseb vorbea, Changho simţea din nou că ar putea fi cu ea, idee la care renunţase de mult.

∵

Când s-a întors de la biserică, Kyunghee l-a găsit pe Changho stând pe banca din faţa magazinaşului aflat la o stradă de casa lor. Citea ziarul şi bea o sticlă de suc. Era prieten cu proprietarul şi îi plăcea acest loc liniştit de sub copertină, aşezat cu faţa spre intersecţia aglomerată.

— Bună! l-a salutat Kyunghee, fericită să-l vadă: Yoseb e bine? Nu e uşor să fii imobilizat, nu-i aşa? Îţi mulţumesc mult că ai avut grijă de el. Ar trebui să mă întorc. Tu mai rămâi!

— E bine. Tocmai am ieşit. Înainte să adoarmă, m-a rugat să-i aduc nişte ziare pentru când se trezeşte. Mi-a zis să ies să iau aer.

Kyunghee a încuviinţat din cap şi a dat să pornească degrabă spre acasă.

— Surioară, speram să putem sta de vorbă.

— Hai să ne întoarcem acasă. Trebuie să mă apuc să pregătesc cina. O să-i fie foame.

— Aşteaptă! mai stai puţin cu mine? Îţi iau un suc de la magazin?

— Nu, nu. Sunt bine.

I-a zâmbit şi s-a aşezat cu mâinile în poală. Purta paltonul de duminică peste rochia de lână bleumarin şi pantofi frumoşi, din piele.

Changho i-a relatat neîntârziat, aproape cuvânt cu cuvânt, vorbele soţului ei. Era agitat, dar ştia că trebuie să o facă acum.

— Ai putea să vii cu mine. Primul vas pleacă săptămâna viitoare, dar putem porni mai târziu. Coreea are nevoie de mai mulţi oameni energici pentru a reconstrui o naţiune. Ne luăm un apartament cu cea mai recentă aparatură electrocasnică şi, în plus, vom fi la noi în ţară. Vom mânca orez alb de trei ori pe zi. Putem să-i ducem cenuşa acolo şi să mergem la mormintele părinţilor tăi. Să le facem o *jesa* cum se cuvine. Putem să mergem acasă. Şi să-mi devii soţie.

Uimită, Kyunghee a tăcut. Nu-şi putea imagina că Yoseb i-o oferise lui Kim, dar nici că Changho o minţea. Singurul lucru care avea sens era faptul că Yoseb era atât de îngrijorat în privinţa ei, încât sugerase un asemenea plan. După întâlnirea de la biserică, îl rugase pe preot să se roage pentru călătoria lui Changho şi pentru bunăstarea lui în Pyongyang. Changho nu credea în Dumnezeu şi în creştinism, însă ea îşi dorise să se roage pentru el, fiindcă nu ştia cum să-l ajute altfel. Dacă Domnul veghea asupra lui, atunci ea nu trebuia să-şi mai facă griji.

Kim îi spusese că pleacă doar cu o săptămână în urmă şi îi venea greu să şi-l imagineze departe, dar aşa era cel mai bine. Era un tânăr care credea cu tărie în construirea unei ţări minunate pentru ceilalţi. Îl admira, cu atât mai mult cu cât nu avea nevoie să se ducă acolo. Avea o slujbă bună şi prieteni. Pyongyang nici măcar nu era casa lui. El era din Kyungsangdo. Ea era cea care provenea din nord.

— E posibil? a întrebat-o el.

— Dar ai spus… că vrei să pleci. Credeam că o să te căsătoreşti cu cineva de acasă.

— Doar ştii că… am ţinut… Că încă mai ţin…

Kyunghee s-a uitat în jur. Vânzătorul stătea aşezat în celălalt capăt al magazinului şi nu îi auzea peste programul de la radio. Pe drum treceau câteva maşini şi biciclete, dar nu prea multe, fiindcă era sâmbătă dimineaţă.

Moriştile roşu cu alb, agăţate de tendele magazinului se roteau încet în vântul delicat de iarnă.

— Dacă ai zis că e posibil…

— Nu poţi vorbi aşa, i-a spus ea încet.

Nu voia să-l rănească. În toţi aceşti ani, adoraţia şi blândeţea lui o hrăniseră şi o înspăimântaseră deopotrivă, pentru că nu simţea acelaşi lucru pentru el. Era o greşeală să facă asta.

— Changho, tu ai un viitor în faţă. Trebuie să-ţi găseşti o soţie şi să ai copii. Nu trece nici măcar o zi în care să nu sufăr că eu şi soţul meu nu am avut. Ştiu că aşa a vrut Dumnezeu, dar cred că tu ar trebui să ai copii. Ai fi un soţ şi un tată minunat. Nu am cum să-ţi cer să aştepţi. Ar fi păcat.

— Pentru că nu vrei să aştept. Deşi eu aş face-o, dacă mi-ai cere-o.

Kyunghee şi-a muşcat buza. Dintr-odată a simţit că o cuprinde frigul şi şi-a pus mănuşile albastre, de lână.

— Trebuie să pregătesc cina.

— Plec mâine. Soţul tău mi-a spus că ar trebui să aştept. Nu asta îţi doreai? Să ai binecuvântarea lui? Prin asta nu ar fi totul în regulă în faţa lui Dumnezeu?

— Nu stă în puterea lui Yoseb să schimbe legile lui Dumnezeu. Soţul meu trăieşte şi pentru nimic în lume nu i-aş grăbi moartea. Ţin foarte mult la tine, Changho. Eşti cel mai bun prieten al meu. Nu cred voi putea suporta să te ştiu plecat, dar ştiu că nu se cuvine să fim soţ şi soţie. Şi nici nu e bine să vorbim despre asta cât timp el e încă în viaţă. Te rog să înţelegi.

— Nu, nu înţeleg. N-o să înţeleg niciodată. Cum de credinţa ta permite atâta suferinţă?

— Nu e doar suferinţă. Nu este. Mă rog să mă poţi ierta. Mă rog să…

Changho a pus cu grijă pe bancă sticla cu suc şi s-a ridicat.

— Eu nu sunt ca tine, i-a spus el. Sunt un simplu bărbat. Nu vreau să fiu sfânt. Sunt doar un patriot.

Kim a plecat în direcţia opusă casei şi s-a întors abia seara târziu, când toată lumea dormea.

∵

Dimineaţa devreme, când Kyunghee s-a dus la bucătărie să ia apă pentru Yoseb, a observat că uşa de la camera lui Changho era deschisă. S-a uitat înăuntru şi el plecase. Aşternuturile fuseseră împăturite cu grijă. Changho nu avusese niciodată prea multe bunuri personale, dar acum camera părea pustie, fără teancul lui de cărţi şi fără perechea de ochelari în plus, aşezaţi deasupra. Familia ar fi trebuit să-l însoţească până la gara din Osaka, dar el preferase să ia un tren mai devreme.

Kyunghee stătea în uşă şi plângea, când Sunja a atins-o pe braţ. Purta

şortul de bucătărie peste cămaşa de noapte.

— A plecat în toiul nopţii. M-a rugat să vă transmit rămas-bun tuturor. Eu l-am văzut, pentru că mă trezisem să fac bomboanele.

— De ce nu a aşteptat să-l conducem la gară?

— A zis că nu vrea să stârnească agitaţie. Că trebuie să plece. M-am oferit să-i pregătesc micul dejun, dar mi-a spus c-o să mănânce mai târziu. Că nu poate…

— Voia să mă ia de soţie. După moartea lui Yoseb. Şi Yoseb fusese de acord.

— *Uh-muh*! a icnit Sunja.

— Dar nu se cade, nu? Ar trebui să-şi găsească pe cineva mai tânăr. Are dreptul să fie părinte. Iar eu nu-i pot oferi copii. Nici măcar nu mai sângerez.

— Poate că tu eşti mai importantă decât copiii.

— Nu. Nu aş putea să dezamăgesc doi bărbaţi, a zis Kyunghee. Kim e un om bun.

Sunja şi-a luat cumnata de mână.

— L-ai refuzat?

Faţa cumnatei sale era scăldată în lacrimi, aşa că Sunja i-a şters-o cu un colţ al şorţului.

— Trebuie să îi duc apă lui Yoseb, a zis Kyunghee, amintindu-şi brusc de ce se dăduse jos din pat.

— Nu i-ar fi păsat de copii, surioară. Ar fi fost fericit doar să fie cu tine. Eşti ca un înger pogorât pe pământ.

— Nu. Sunt egoistă. Yoseb nu e.

Sunja nu înţelegea.

— A fost egoist din partea mea să îl reţin aici, dar însemna atât de mult pentru mine. M-am rugat zi de zi să am curajul să-l las să plece şi ştiu că Domnul voia să-i dau drumul. Nu e corect ca doi bărbaţi să ţină astfel la tine şi tu să permiţi una ca asta.

Sunja a încuviinţat din cap, deşi spusele ei nu aveau sens. Adică nu trebuia să ai decât un singur tovarăş de viaţă? Mama ei îl avusese doar pe tatăl ei. Dar tovarăşul ei cine era, Hansu sau Isak? O iubise Hansu sau doar profitase de ea? Dacă dragostea presupunea sacrificiu, atunci Isak o iubise cu adevărat. Kyunghee îşi slujise soţul cu credinţă fără crâcnire. Nu mai era nimeni atât de bun la suflet precum cumnata ei – de ce să nu poată fi iubită decât de un singur bărbat? De ce bărbaţii trebuiau să plece atunci când nu obţineau ce doreau? Sau poate că Changho suferise destul? Sunja ar fi vrut ca Kyunghee să-i ceară lui Kim să rămână, însă, dacă ar fi făcut-o, n-ar mai fi fost ea. Changho se îndrăgostise de o femeie care nu era dispusă să-şi înşele soţul şi poate că de aceea o iubise. Nu se putea abate de la felul ei de-a fi.

Kyunghee a pornit spre bucătărie, iar Sunja a urmat-o la câțiva pași distanță. Soarele de dimineață pătrundea prin fereastra de la bucătărie și era greu să privești drept înainte, dar lumina arunca o aură în jurul siluetei subțiri a cumnatei ei.

15.

Tokyo, 1960

De-abia după doi ani petrecuți la Waseda, Noa se simțea în sfârșit confortabil. Mereu student eminent, cu obiceiuri sănătoase. După câteva greșeli și după strădanii serioase, învățase să redacteze lucrări de literatură engleză, ca să-și ia examenele la universitate. Viața la facultate era minunată în comparație cu cea de la liceu, unde învățase și memorase lucruri care nu mai contau. Nicio cerință nu i se mai părea dificilă. Pentru el, Waseda era pură bucurie. Citea cât putea de mult, fără să-și forțeze ochii, și avea suficient timp să citească, să scrie și să cugete. Profesorii de la Waseda puneau mare preț pe materiile pe care le predau și Noa nu înțelegea cum se putea plânge cineva.

Hansu îi făcuse rost de un apartament bine mobilat și îi dăduse o alocație generoasă, așa că nu trebuia să-și facă griji în privința locuinței, a banilor și a hranei. Ducea un trai simplu și reușea să trimită mai mulți bani acasă în fiecare lună. „Tu doar studiază", îi zisese Hansu. „Învață tot! Umple-ți mintea de cunoștințe – e singurul gen de putere de care nu te poate priva nimeni". Hansu nu-i spusese să studieze, ci mai degrabă să învețe și Noa se gândea că între cele două e o diferență netă. A învăța era o joacă, nu o muncă.

Noa își putea cumpăra toate cărțile necesare pentru cursuri, iar când nu reușea să găsească una la librărie nu trebuia decât să meargă la imensa bibliotecă universitară, aproape neutilizată de colegii lui. Nu îi înțelegea pe studenții japonezi care păreau interesați de activități extrașcolare mai degrabă decât de învățătură. Știa prea bine din școlile anterioare că japonezii nu vor să aibă de-a face cu coreenii, așa că era retras, la fel ca în copilărie. Erau și câțiva coreeni la Waseda, însă și pe aceștia îi evita, fiindcă păreau interesați de politică. În timpul unuia dintre prânzurile lor lunare, Hansu îi spusese că adepții stângii erau „o grămadă de plângăcioși", pe când cei ai dreptei erau „de-a dreptul proști". Era singur în cea mai mare parte a timpului, dar nu se simțea deloc singur. Chiar și după doi ani, era captivat de faptul că are o cameră retrasă, în care să citească. La fel ca un om înfometat

și avid de cărți bune, își umplea mintea cât se putea. Citea Dickens, Thackeray, Hardy, Austen și Trollope, apoi înainta pe continent, savurându-i pe Balzac, Zola și Flaubert, după care se îndrăgostea de Tolstoi. Preferatul lui era Goethe; citise *Suferințele tânărului Werther* de cel puțin șase ori.

Dacă avea vreo dorință rușinoasă, aceasta era să poată fi un european din vremurile de demult. Nu voia să fie rege sau general – era prea bătrân pentru dorințe atât de naive. Tânjea mai degrabă după o viață foarte simplă, înconjurat de natură, de cărți și poate de câțiva copii. Știa că, mai târziu în viață, avea să-și dorească să fie lăsat să citească în liniște. De când locuia la Tokyo, descoperise jazzul și îi plăcea să meargă singur prin baruri și să asculte discurile alese de proprietari. Să asculte muzică live era prea costisitor, totuși spera ca într-o bună zi, când se va reangaja, să poată să iasă într-un club de jazz. În baruri, comanda o singură băutură de care abia se atingea, ca să-și plătească locul, apoi se întorcea în camera lui, mai citea puțin, scria scrisori pentru familie și se ducea la culcare.

La câteva săptămâni, economisea o parte din alocație și lua un bilet ieftin de tren, ca să-și viziteze familia. La începutul fiecărei luni, Hansu îl invita la un sushi, ca să-i reamintească lui Noa că scopul lui în lume era mai nobil decât își imagina oricare dintre ei. Viața lui părea ideală, iar Noa era recunoscător.

În acea dimineață, în timp ce traversa campusul în drum spre seminarul despre George Eliot, a auzit pe cineva strigându-l:

— Bando-san, Bando-san! a răsunat vocea unei femei.

Era Akiko Fumeki, o tânără de o frumusețe rar întâlnită.

Noa s-a oprit și a așteptat-o. Nu mai vorbise niciodată cu el. De fapt, se temea puțin de ea. Întotdeauna o contrazicea pe profesoara Kuroda, o femeie blândă, care crescuse și studiase în Anglia. Deși profesoara era politicoasă, lui Noa îi era limpede că nu o plăcea prea mult pe Akiko. Ceilalți studenți, în special femeile, de-abia o suportau. Noa știa că e mai bine să păstreze distanța față de studenții antipatici profesorilor. În sala de seminar, Noa stătea la o bancă de profesoară, în timp ce Akiko se așeza în spatele clasei, sub ferestrele înalte.

— Ce mai faci, Bando-san? l-a întrebat Akiko, îmbujorată și cu răsuflarea întretăiată.

I se adresa nonșalant, de parcă ar mai fi vorbit de multe ori până atunci.

— Bine, mulțumesc. Tu?

— Așadar, ce părere ai despre ultima capodoperă a lui Eliot? l-a întrebat ea.

— Este excelentă. Tot ce a scris George Eliot este perfect.

— Prostii! *Adam Bede* e plictisitor. Era să mor în timp ce-o citeam… Iar

Silas Marner e aproape insuportabil.

— Ei bine, *Adam Bede* nu a fost la fel de captivant sau de bine închegat ca *Middlemarch,* însă rămâne minunata descriere a unei femei curajoase şi a unui bărbat onest…

— O, te rog… a exclamat Akiko, dând ochii peste cap şi râzând de el.

Noa a râs şi el. Ştia că Akiko e specialist în sociologie, fiindcă în prima zi de curs toată lumea se prezentase.

— Ai citit tot ce-a scris George Eliot? Sunt impresionat, a zis el, căci nu mai întâlnise pe nimeni care să-l fi citit.

— Tu eşti cel care a citit absolut tot. E o nebunie şi aproape că mă enervează asta la tine. Dar te şi admir. Deşi, dacă-ţi place tot ce citeşti, nu prea te pot lua în serios. Poate că nu ai reflectat suficient la cărţile astea, a spus ea cu o mină serioasă, nicidecum îngrijorată că l-ar putea jigni cumva.

— *Soo nee,* a zis Noa zâmbind.

Nici nu-i trecuse prin minte că vreuna dintre cărţile alese şi preferate de un profesor ar fi putut fi inferioară chiar şi în raport cu alte scrieri ale acestuia. Profesoarei lor îi plăcuseră *Adam Bede* şi *Silas Marner.*

— Stai atât de aproape de profesoară. Cred că e îndrăgostită de tine.

Noa s-a oprit, surprins.

— Kuroda-san are aproape şaizeci de ani. Poate chiar şaptezeci, a zis el pornind spre uşă şi deschizându-i-o.

— Crezi că femeile renunţă la sex doar pentru că au şaizeci de ani? Eşti absurd. Este, probabil, cea mai romantică femeie de la Waseda. A citit mult prea multe romane. Eşti perfect pentru ea. S-ar căsători cu tine şi mâine. Ce scandal ar fi! Şi George Eliot a ta s-a căsătorit tot cu un tânăr, să ştii. Cu toate că mirele ei a încercat să se sinucidă în luna de miere!

Akiko a izbucnit în râs, iar studenţii care urcau scările spre sala de curs s-au uitat insistent la ea. Toată lumea părea nedumerită să-i vadă interacţionând, fiindcă Noa era aproape la fel de celebru precum cea mai frumoasă fată din campus, dar era şi la fel de distant.

Odată ajunşi în clasă, Akiko s-a aşezat la locul ei obişnuit din spate, iar Noa s-a întors în banca lui de lângă profesoară. Şi-a deschis caietul şi şi-a scos stiloul, apoi şi-a plecat privirea la foaia albă de hârtie, subliniată cu cerneală bleu. Se gândea la Akiko. De aproape era şi mai drăguţă.

Kuroda-san s-a aşezat să-şi ţină prelegerea. Purta un pulover verde-mazăre, peste o bluză albă, cu guler *à la* Peter Pan, şi o fustă maro, din tweed. În picioruşe avea o pereche de pantofi Mary Jane, mici ca de copii. Era atât de minionă şi de slăbuţă, încât îţi dădea senzaţia că-şi poate lua zborul, ca o foaie de hârtie sau o frunză uscată.

Prelegerea lui Kuroda-san era în primul rând un extins portret psihologic

al eroinei din *Daniel Deronda,* egocentrica Gwendolen Harleth, care se transformă datorită suferinţei şi bunătăţii lui Daniel. Profesoara punea accent pe destinul femeii, influenţat de situaţia financiară şi de perspectivele ei în ceea ce priveşte căsătoria. Deloc surprinzător, profesoara a comparat-o pe Gwendolen cu orgolioasa şi lacoma Rosamond Vincy din *Middlemarch,* dar a subliniat că, spre deosebire de aceasta, Gwendolen atinge conceptele aristotelice de *anagnorisis* şi *peripeteia.* Aproape tot cursul, profesoara a vorbit despre Gwendolen, dar spre final a spus câte ceva despre Mirah şi Daniel, personajele evreieşti din carte. Kuroda-san le-a prezentat curentul numit sionism şi rolul evreilor în romanele victoriene.

— Bărbaţii evrei sunt adesea prezentaţi ca extraordinar de inteligenţi, iar femeile, deseori frumoase şi tragice. Aici ne aflăm faţă în faţă cu un bărbat care nu-şi cunoaşte propria identitate ca străin. Este asemenea lui Moise, copilul din *Facerea* care află că este evreu, nu egiptean…

În timp ce vorbea, Kuroda-san se uita la Noa, dar el nu observase, fiindcă îşi lua notiţe.

— Totuşi, când află că este, într-adevăr, evreu, Daniel este liber să o iubească pe virtuoasa Mirah, o cântăreaţă talentată, asemenea mamei lui, şi astfel vor porni împreună spre est, spre Israel.

Kuroda-san a oftat încet, parcă mulţumită de finalul ales de Eliot.

— Vreţi să spuneţi că e mai bine dacă oamenii se îndrăgostesc de persoane de aceeaşi stirpe, că oameni precum evreii trebuie să trăiască separat, în propria ţară? a întrebat-o Akiko, fără să ridice mâna, căci nu părea să-i pese de astfel de formalităţi.

— Păi… presupun că George Eliot susţine că e o onoare să fii evreu şi că ar vrea să aparţină statului evreiesc. Eliot subliniază că oamenii aceştia sunt adesea persecutaţi pe nedrept. E dreptul lor să aibă un stat evreiesc. Din război am învăţat că li s-au întâmplat lucruri rele şi că asta nu se poate repeta. Evreii nu au greşit cu nimic, în schimb europenii…

Kuroda-san vorbea mai încet decât de obicei, de parcă s-ar fi temut să n-o audă cineva şi să nu dea astfel de necazuri.

— E complicat, dar Eliot s-a gândit cu mult înaintea compatrioţilor săi la problema discriminării bazate pe motive religioase. *Nee?*

În clasă erau nouă studenţi şi toţi au încuviinţat din cap, inclusiv Noa, dar Akiko părea iritată.

— Japonia a fost aliata Germaniei, a intervenit tânăra.

— Dar nu despre asta discutam, Akiko-san.

Profesoara şi-a deschis cartea nervoasă, încercând să schimbe subiectul.

— Eliot se înşală, a reluat, totuşi, Akiko. Poate că evreii au dreptul la un stat, dar nu văd de ce Mirah şi Daniel trebuie să părăsească Anglia. Consider

că argumentul nobilității sau a unei națiuni mai bune pentru cei persecutați este un pretext pentru alungarea tuturor străinilor nedoriți.

Noa nu a ridicat privirea. În schimb, s-a trezit notând tot ce spunea Akiko, nevenindu-i să creadă că toate astea pot fi adevărate. De-a lungul romanului, admirase curajul și bunătatea lui Daniel și nu se gândise la aspectul politic al cărții lui Eliot. Să fi fost posibil ca Eliot să sugereze că străinii, oricât i-ar fi admirat ea, trebuie să părăsească Anglia? În acest punct, toată lumea din clasă o dispreţuia pe Akiko, însă dintr-odată el o admira pentru curajul de a gândi altfel și de a sugera un adevăr atât de greu de digerat. Se simţea norocos că e la facultate și nu altundeva, unde persoana aflată la conducere are întotdeauna dreptate. Cu toate acestea, până să o audă pe Akiko dezaprobând-o pe profesoară, nu cugetase liber și nici nu se gândise vreodată să-și exprime public dezaprobarea.

După cursuri, s-a întors singur acasă, gândindu-se la Akiko, și și-a dat seama că-și dorește să fie cu ea, deși nu avea să fie ușor. Marţea următoare, înainte să înceapă seminarul, Noa s-a dus devreme la clasă ca să ocupe locul de lângă ea. Profesoara a încercat să nu se arate jignită de schimbarea lui, cu toate că era.

16.

Osaka, aprilie 1960

În ultimii patru ani, Mozasu lucrase ca supraveghetor în toate cele șase săli de pachinko ale lui Goro. Patronul deschisese noi saloane unul după altul, iar Mozasu îl ajutase să-l pună pe picioare pe fiecare dintre ele. Avea douăzeci de ani și nu făcea decât să se ocupe de săli și să repare câte ceva, în timp ce Goro căuta noi spații și venea cu idei inovatoare pentru imperiul lui în expansiune, care, în mod bizar, părea să dea roade. Se părea că Goro nu dădea greș în afaceri și parte din avere și-o datora dorinței lui Mozasu de a munci întruna.

Era devreme, într-o dimineață de aprilie, când Mozasu a intrat în biroul managerului de la Paradaisu Six, cea mai nouă dintre sălile de pachinko.

— *Ohayo.*[49] Ne așteaptă mașina. Te conduc la atelierul lui Totoyama-san ca să-ți faci haine noi. Să mergem! l-a îndemnat Goro.

— *Maji*? De ce? Am destule costume pentru anul acesta și pentru

[49] „Bună ziua!“ - în lb. japoneză în orig.

următorul. Sunt cel mai bine îmbrăcat șef de sală din Osaka, a zis Mozasu râzând.

Spre deosebire de fratele lui, Noa, Mozasu nu pusese niciodată mare preț pe îmbrăcămintea frumoasă. Purta costumele cu croială elegantă pe care voia Goro să le poarte, doar pentru că șeful lui ținea ca personalul să arate bine. După părerea lui Goro, angajații erau oglinda lui, așa că era foarte strict și în privința igienei personale.

Mozasu avea multe de făcut și nu avea chef să meargă la atelierul lui Totoyama-san. Era nerăbdător să sune la ziare și să dea anunțuri de angajare. Paradaisu Six avea nevoie de personal și, din moment ce interioarele de la Paradaisu Seven aveau să fie gata într-o lună, trebuia să angajeze oameni și pentru acolo.

— Ai hainele potrivite pentru un șef de sală, dar vei avea nevoie de costume noi ca să fii managerul sălii cu numărul șapte.

— *Ehhh?* Nu pot să fiu manager la Paradaisu Seven! a răspuns Mozasu speriat. E slujba lui Okada-san.

— El nu mai e.

— Poftim? De ce? De-abia aștepta să devină manager.

— A furat.

— Cum? Nu-mi vine să cred.

— *Honto desu*[50], l-a încredințat Goro, dând din cap. Eu l-am prins. Îl suspectam de ceva vreme și bănuielile mi s-au adeverit.

— E îngrozitor.

Mozasu nu înțelegea cum ar putea cineva să fure de la Goro. Ar fi fost ca și cum ar fi furat de la propriul tată.

— De ce a făcut asta?

— Din pricina jocurilor de noroc. Le datora bani unora. A zis că avea de gând să-mi înapoieze ce a luat, dar pierderile erau tot mai mari. Știi tu… În orice caz, iubita lui a venit de dimineață să-și ceară scuze în numele lui. E însărcinată. A reușit în sfârșit să o lase gravidă și și-a pierdut slujba. Ce idiot!

— Ce rahat!

Mozasu își amintea de câte ori îi mărturisise Okada că își dorește un fiu. S-ar fi mulțumit și cu o fiică, susținea el. Era nebun după copii și după jocurile de noroc. Cu toată experiența lui, nicio sală de pachinko din Osaka nu avea să-l angajeze, dacă patronul îl concedia pe motiv că furase. Nimeni nu fura de la Goro.

— Și-a cerut scuze?

— Sigur. A plâns ca un copil. I-am zis să plece din Osaka. Nu vreau să-l

[50] „E adevărat” – în lb. japoneză în orig.

mai văd.

— *Soo nee,* a exclamat Mozasu, căruia îi părea rău de Okada, care se purtase întotdeauna frumos cu el.

Mama lui era coreeană, iar tatăl, japonez, dar zicea mereu că se simte pe deplin coreean, fiindcă era un bărbat atât de pătimaş.

— Soţia lui e bine?

Mozasu ştia că Goro se înţelegea cu ambele femei.

— Da. Soţia şi amanta sunt bine, a răspuns Goro. Însă i-am zis amantei că nu vreau să-l mai văd pe aici. Data viitoare n-o să mai fiu atât de amabil.

Mozasu a încuviinţat din cap.

— Hai să mergem la Totoyama-san! M-am săturat de atâtea întâmplări triste. Fetele lui Totoyama or să mă înveselească, a mai adăugat Goro.

Mozasu şi-a urmat şeful la maşină. Ştia că nu trebuie să-l întrebe despre noul salariu. În mod bizar, lui Goro nu-i plăcea să discute despre bani. Salariul de manager avea să fie mai bun decât cel de şef de sală. Mozasu făcuse economii ca să cumpere magazinul de dulciuri pentru mama lui şi erau la un pas de a achiziţiona un magazinaş lângă gară. Din moment ce sănătatea unchiului Yoseb se degrada treptat, mătuşa Kyunghee nu mai putea să facă bomboane de vânzare când rămânea acasă. Acum, că doar mama şi bunica mai munceau la tarabă, iar Noa era în anul trei la Universitatea Waseda din Tokyo, îşi imagina că orice bănuţ în plus era binevenit pentru familie. Era mândru când, în fiecare sâmbătă seara, îi înmâna mamei plicul cu salariul. Ea încercase să-i dea mai mulţi bani de buzunar, însă el refuzase orice, mai puţin costul biletului de autobuz. Nu-i trebuia mult, pentru că lua toate mesele la cantina angajaţilor, iar Goro îi cumpăra hainele de lucru. Mozasu muncea şapte zile pe săptămână şi dormea acasă. Dacă era târziu, rămânea într-unul dintre dormitoarele de la sălile de joc, destinate angajaţilor.

La ieşire, uşa magazinului s-a închis în urma lor.

— Şefule, nu ştiu. Crezi că băieţii or să mă asculte? Aşa cum îl ascultau pe Okada? l-a întrebat tânărul.

Nu că Mozasu nu avea ambiţie, dar îi plăcea să supravegheze magazinele dimineaţa şi seara. Se pricepea la asta. Slujba de manager era o treabă mult mai serioasă. Toată lumea îl trata cu respect pe manager. Avea să fie la conducere atunci când Goro nu se afla acolo. Okada avea aproape treizeci şi cinci de ani şi era înalt cât un jucător de baseball.

— Sunt flatat şi recunoscător, dar cred că unii dintre ceilalţi manageri ar putea să…

— Taci, puştiule! Ştiu eu ce fac. Eşti mai deştept decât alţi manageri şi ştii să rezolvi problemele de unul singur. Asta e cea mai importantă dintre toate

sălile. Dacă plec să verific ce fac ceilalți, tu trebuie să fii vigilent.

— Dar la Paradaisu Seven o să avem nevoie de aproape cincizeci de angajați. Cum o să găsesc eu cincizeci de oameni?

— De fapt, o să ai nevoie de cel puțin șaizeci de bărbați și de douăzeci de fete drăguțe pentru ghișeul cu premii.

— Serios?

Mozasu era întotdeauna dispus să pună în aplicare planurile neobișnuite ale lui Goro, dar acesta părea ușor exagerat chiar și pentru el.

— Și de unde să găsesc…

— O să găsești tu. Doar te descurci mereu. Și poți să angajezi orice gen de fată pentru ghișeul de premii – fete din Okinawa, *burakumin*, coreence, japoneze, nu-mi pasă. Trebuie doar să fie amabile și simpatice, însă nu din cele ușuratice, care să-i sperie pe bărbați. Fetele sunt mereu importante. Ha!

— Nu știam că dormitorul comun poate să găzduiască atâția…

— Îți faci prea multe griji. De-asta și ești persoana perfectă pentru slujbă, l-a liniștit Goro, zâmbind larg.

Mozasu s-a gândit puțin și a trebuit să fie de acord cu el. Nimeni nu se mai preocupa într-atât de sălile de jocuri cum se preocupa el.

În drum spre atelierul lui Totoyama, șoferul și Goro au vorbit despre lupte, în timp ce Mozasu tăcea. Întocmea în minte liste cu toate lucrurile care trebuiau făcute pentru Paradaisu Seven. În timp ce se gândea pe care dintre angajați îi putea muta de la celelalte saloane, și-a dat seama că poate chiar era pregătit să devină managerul uneia dintre săli, iar gândul acela i-a smuls un zâmbet discret. Goro nu se înșela niciodată. Poate că nu greșea nici în privința lui. Mozasu nu era deștept ca Noa, care studia acum literatura la Waseda, în Tokyo, și putea să citească romane groase în limba engleză, fără dicționar. Noa își dorea să lucreze la o companie sută la sută japoneză. Nu și-ar fi dorit să muncească într-o sală de pachinko. Tot el credea că, după ce familia va cumpăra o cofetărie, era bine ca Mozasu să lucreze alături de ei. Asemenea multor japonezi, Noa considera că sălile de pachinko nu sunt locuri respectabile.

Mașina s-a oprit în fața unei clădiri joase, din cărămidă roșie, în care înainte de război funcționase o fabrică de textile. Un curmal japonez, mare umbrea ușa metalică, gri. În calitate de croitor exclusiv al uniformelor lui Goro, Totoyama câștigase și economisise suficient cât să-și mute magazinul aici din locuința-atelier situată în Ikaino. Acum locuia împreună cu fiii săi, Haruki și Daisuke, în trei dintre camerele din spate și folosea restul clădirii ca atelier. Angajase șase ajutoare care lucrau șase zile pe săptămână, luând comenzi pentru uniforme. I se dusese vestea și ajunsese să primească solicitări din partea afaceriștilor coreeni din Osaka, iar acum făcea uniforme

pentru restaurantele *yakiniku* şi pentru alte săli de pachinko din regiunea Kansai, însă comenzile lui Goro aveau întotdeauna întâietate, fiindcă el era cel care o recomandase celorlalţi clienţi.

Când Goro a sunat la uşă, i-a răspuns însăşi Totoyama. O angajată, altă ucenică, le-a adus ceai aromat şi biscuiţi din grâu, de import pe o tavă lăcuită. Totoyama l-a condus pe Mozasu la oglindă ca să-i ia măsura. Cu boldurile în gură, i-a măsurat grosimea braţelor lungi.

— Ai slăbit, Mozasu-san, a constatat Totoyama.

— *Soo nee,* a răspuns el. Goro-san îmi zice mereu că trebuie să mănânc mai mult.

Goro a încuviinţat din cap, în timp ce ronţăia biscuiţi şi bea o a doua ceaşcă de *genmaicha*[51]. Stătea pe o băncuţă din lemn de cedru, acoperită cu pernuţe îmbrăcate în material de culoare indigo. Se simţea liniştit privind-o pe Totoyama la lucru. Mereu se simţea mai bine atunci când rezolva anumite probleme. Okada se dovedise a fi un escroc, aşa că scăpase de el. Iar acum avea să-l promoveze pe Mozasu. Atelierul spaţios şi aerisit fusese zugrăvit de curând, dar podelele din lemn erau vechi şi uzate şi, deşi mereu curate, bucăţi de material şi aţă zăceau pe jos, în jurul meselor de lucru. În raza de lumină provenită de la luminator, se înălţa o coloană din particule gri de praf. Atelierul lung era mărginit de şase maşini de cusut în dreptul cărora stătea câte o fată. Încercau să nu se uite la cei doi bărbaţi, dar nu puteau să nu se simtă atrase de tânărul care venea la magazin cel puţin o dată pe an. Mozasu devenise mai atrăgător. Avea privirea hotărâtă a tatălui său şi zâmbetul lui primitor. Îi plăcea să râdă şi acesta era unul dintre motivele pentru care Goro îl plăcea atât de mult. Mozasu era entuziast şi nicidecum supărăcios. Purta o uniformă de supraveghetor croită în acest atelier, iar fetele care lucraseră la hainele lui se simţeau astfel legate de el, deşi nu puteau să recunoască. Ştiau că nu are o prietenă.

— Văd aici un chip nou, a constatat Goro, încrucişând mâinile la piept.

Le-a cercetat pe fete cu atenţie şi a zâmbit. S-a ridicat de pe scaun şi a pornit spre ele. S-a înclinat adânc, lucru amuzant, ţinând cont că era o persoană importantă. Fetele s-au ridicat în acelaşi timp şi au făcut o plecăciune. Goro a clătinat din cap şi s-a strâmbat uşor, încreţindu-şi nasul ca să le facă să râdă.

— Luaţi loc, luaţi loc! le-a invitat el.

Avea o dezinvoltură oarecum comică, combinată cu trăsături blânde. Ca să le facă pe femei să râdă, mergea scuturând din umeri. Era un omuleţ îndesat, cu mişcări amuzante, căruia îi plăcea să flirteze cu tot felul de femei.

[51] Sortiment de ceai verde combinat cu boabe de orez prăjit şi orez expandat.

Îl ţineai minte uşor. Oamenii voiau ca el să-i placă. Pentru că ştia să se prostească, uitai că e un afacerist de seamă, destul de bogat, cât să deţină şapte săli de pachinko. Cu un singur cuvânt putea să alunge pe cineva din Osaka pentru totdeauna.

— Eriko-san, Reiko-san, Midori-san, Hanako-san şi Motoko-san, *nee*? a recitat Goro perfect numele lor, apoi s-a oprit în faţa fetei celei noi.

— Goro *desu,* s-a prezentat el. Ai mâini frumoase!

— Yumi *desu,* a răspuns tânăra, uşor iritată că îi distrăsese atenţia de la cusut.

Totoyama a ridicat privirea de la măsurători şi s-a încruntat la fata cea nouă. Yumi cosea mai bine decât celelalte, dar adesea era foarte distantă, lua prânzul singură sau citea în pauze, în loc să stea de vorbă. Aptitudinile şi firea ei erau mai puţin importante decât respectul de care trebuia să dea dovadă faţă de Goro-san. Trebuia chiar să-i facă pe plac. Pentru Totoyama, Goro-san era un om important, de o mare bunătate. Cu toate că glumea cu fetele, nu era niciodată nepoliticos. Nu o invitase pe niciuna în oraş şi nici nu făcuse vreun gest deplasat, ca alţi clienţi. Din acte, Totoyama ştia că e coreeancă, dar Yumi se prezenta cu numele din actul de identitate şi nu vorbea niciodată despre obârşia ei. Lui Totoyama nu-i păsa de trecutul unei angajate, câtă vreme aceasta îşi făcea treaba. Yumi era o tânără elegantă, cu piele frumoasă şi sâni ridicaţi. Nu avea un trup croit anume să poarte chimonou, dar avea genul de trăsături care le plac bărbaţilor. Firește că Goro-san o remarcase.

— Aşadar, Goro-san, Mozasu este noul manager de la Seven? l-a întrebat Totoyama. Ce minunat pentru un tânăr!

Tânărul şi-a plecat privirea, evitând căutăturile pline de curiozitate ale croitoreselor, cu excepţia lui Yumi, care continua să coasă.

— Da. Mozasu-san are nevoie de trei costume negre. Foloseşte un material bun, te rog! O să aibă nevoie şi de nişte cravate drăguţe. Ceva diferit de ale celorlalţi. Ceva elegant, cu aer mai important.

Mozasu stătea în faţa oglinzii triple, privind-o pe Yumi, care lucra cu sârg. Era drăguţă. Avea umeri laţi, dar osoşi şi gâtul lung, care îi amintea de lebăda de pe o cutie de detergent.

Când Totoyama a terminat de luat măsuri, bărbaţii s-au întors la maşină.

— Fata cea nouă, Yumi-san, e foarte drăguţă. Are un fund superb, a comentat Goro.

Mozasu a dat din cap că da.

Goro a râs.

— În sfârşit, băiatul cel muncitor se arată interesat! Ar fi foarte bună pentru tine.

∵

În săptămâna următoare, când a revenit singur la probă, Totoyama era cu un client, aşa că i-a cerut lui Yumi să-i aducă ea costumul.

Fata i-a întins costumul încă neterminat şi i-a indicat cabina de probă din spatele perdelei indigo.

— Mulţumesc, i-a spus el în japoneză.

Ea nu a răspuns, ci a rămas acolo cu o atitudine glacială, aşteptând ca Totoyama să-i dea voie să plece.

Când Mozasu a ieşit din cabină, Yumi stătea în faţa oglinzii cu pernuţa de ace din lână stacojie. Totoyama era în continuare ocupată cu un alt client în celălalt capăt al încăperii.

Yumi i-a studiat linia gâtului şi a plecat capul într-o parte. Mai era de lucru la guler, a observat ea.

— Mă numesc Mozasu Boku. E o plăcere să vă cunosc.

Yumi s-a încruntat la guler şi a luat un bold din pernuţă ca să marcheze locul.

— Sper că n-ai de gând să mă înţepi, nu? a zis el râzând.

Yumi s-a mutat în spatele lui ca să verifice platca.

— Nu ai de gând să vorbeşti deloc cu mine?

— Nu mă aflu aici ca să stau de vorbă cu dumneata, ci ca să văd cum îţi vine costumul.

— Dacă te-aş invita la cină, mi-ai adresa câteva cuvinte? a zis Mozasu, repetând o replică pe care o auzise la Goro atunci când li se adresa femeilor.

Nu mai invitase nicio fată în oraş până atunci. Acum însă era manager la Paradaisu Seven. Cu asta ar putea impresiona o fată, şi-a zis el.

— Nicio cină. Mulţumesc!

— Dar trebuie să mănânci, a rostit el încă una dintre frazele din repertoriul lui Goro. Termini lucrul în jur de şapte şi jumătate. Ştiu asta fiindcă am mai fost pe aici ca să iau uniformele.

— După serviciu mă duc la şcoală. Nu am timp de prostii.

— Adică eu intru la categoria „prostii"?

— Da.

Mozasu i-a zâmbit. Nu mai auzise pe nimeni vorbind astfel.

— Şi ce studiezi, mă rog?

— Engleza.

— Ştiu engleză. Pot să te ajut.

— Ba nu ştii engleză.

— *Hello, Miss Yumi. My name is Moses Park. How are you?*[52], a repetat el

[52] „Bună ziua, domnişoară Yumi. Mă numesc Moses Park. Ce mai faceţi?"

câteva replici din cărţile de engleză pe care le exersase cu Noa. *What kind of weather are you having în Tusla, Oklahoma? Is it rainy or dry? I like hamburgers. Do you like hamburgers? I work at a place called Paradise*[53]!

— De unde ai învăţat toate astea? Tu nici măcar n-ai terminat liceul, a zis Yumi.

— De unde ştii? a zâmbit el.

— Nu contează, a răspuns fata, când a văzut-o pe Totoyama apropiindu-se.

— Domnişoară Yumi, vă plac fascinantele romane ale lui Charles Dickens? Este autorul preferat al fratelui meu. Cred că sunt nişte cărţi foarte lungi. Şi nu au ilustraţii.

Yumi a zâmbit discret, apoi s-a înclinat în faţa patroanei şi i-a arătat ce trebuia ajustat. A mai făcut o plecăciune, apoi s-a întors la maşina ei de cusut.

— Îmi pare rău că a trebuit să mă aşteptaţi, Mozasu-san. Ce mai faceţi? Goro-san ce mai face?

Mozasu i-a răspuns politicos, iar după ce femeia a terminat de prins boldurile, s-a întors şi a strănutat teatral, arcuindu-şi spatele, aplecându-se în faţă şi rupând astfel însăilăturile executate cu atâta migală.

— Vai, ce prost sunt! Îmi cer scuze, a exclamat el, uitându-se la Yumi, care se abţinea să nu râdă. Să mă întorc mâine sau poate poimâine? Aş putea să revin spre sfârşitul programului.

— Da, vă rog, a încuviinţat Totoyama, examinând cusăturile rupte, fără să-i observe pe cei doi tineri care se cercetau din priviri. O să vi-l refacem până mâine-seară.

17.

Octombrie 1961

Mozasu stătea sprijinit de arţarul de vizavi de atelierul lui Totoyama-san, al cărui trunchi îi masca parţial prezenţa. Aici stabiliseră să se întâlnească. Trei nopţi pe săptămână se vedea cu Yumi după serviciu. O însoţea de mai bine de un an la cursurile de engleză de la biserică, apoi se întorceau la locuinţa ei închiriată, unde ea pregătea o cină frugală. Adesea făceau

[53] „Cum e vremea în Tusla, Oklahoma? Ploioasă sau uscată? Îmi plac hamburgerii. Vă plac hamburgerii? Lucrez într-un loc numit Paradis.“

dragoste înainte ca Mozasu să plece la Paradaisu Seven, unde lucra până la sfârşitul programului, după care adormea în patul lui din dormitorul comun, destinat angajaţilor.

Era octombrie şi, deşi încă bătea o briză călduţă de seară de vară, frunzele copacilor prinseseră deja o culoare galbenă şi strălucitoare. Frunzişul bogat de deasupra lui părea o dantelă metalică, lucioasă, proiectată pe cerul estompat, de seară. Muncitori şi alţi bărbaţi în uniformă se întorceau de la muncă, iar din case le ieşeau în întâmpinare copii mici, nerăbdători să-şi salute părinţii. În ultimul an, strada pe care îşi instalase Totoyama noul atelier se curăţase. Noi familii se mutaseră în casele abandonate de lângă râu. Unui vânzător local de legume îi mersese atât de bine în spaţiul lui cândva deplorabil, încât acum putea să închirieze clădirea de alături pentru fratele lui, care vindea produse deshidratate. Noua brutărie unde se vindea pandişpan portughez, care umplea strada de o aromă îmbietoare, devenise atât de renumită în Osaka, încât în dreptul ei se formau cozi lungi în fiecare dimineaţă.

Croitoresele doamnei Totoyama lucrau mai mult decât de obicei, aşa că Mozasu îşi studia lista mototolită de cuvinte primite temă. În şcoală nu pusese mare preţ pe memoria lui, însă între timp aflase că îşi poate aminti cu uşurinţă cuvinte şi fraze englezeşti. Iar prin aceasta reuşea să o impresioneze pe Yumi. Spre deosebire de majoritatea fetelor, pe care le interesau cadourile, rochiile şi podoabele fără preţ, prietena lui Mozasu nu voia decât să înveţe. Părea mai fericită lângă el atunci când tânărul răspundea corect la întrebările profesorului, reverendul John Maryman. Yumi, care îşi dorea să trăiască în America, credea că trebuie să înveţe bine engleza, în caz că va locui cândva acolo.

Nu mai era decât o geană de lumină naturală la care să poată citi, dar, când umbra unui bărbat a trecut prin dreptul lui, nu a mai reuşit să distingă cuvintele pe pagină. Observând la câţiva paşi o pereche de încălţări bărbăteşti, Mozasu a ridicat privirea.

— Tu studiezi, Mo-san? *Honto*?

— Haruki! a strigat Mozasu. Tu eşti? Nici nu mai ţin minte de când nu te-am mai văzut! a zis el, apucând cu entuziasm mâna prietenului său şi strângându-i-o. Am tot întrebat-o pe mama ta ce mai faci. E foarte mândră de tine. Nu se laudă, dar i se citeşte pe chipul politicos şi retras. Şi uită-te la tine! Haruki, ofiţer de poliţie! a fluierat Mozasu, studiind uniforma de la academie a prietenului său. Ai un aer foarte serios. Mai că-mi vine să comit o infracţiune. N-o să mă dai de gol, nu?

Haruki a zâmbit şi l-a lovit uşor în umăr cu pumnul, ruşinat în prezenţa fostului său coleg de şcoală. Îi fusese greu să stea departe de Mozasu, dar o

făcuse fiindcă sentimentele faţă de el fuseseră foarte puternice. De-a lungul anilor se ataşase şi de alte persoane şi întâlnise mulţi străini. La fel făcuse recent cu un tip de la academie, pe nume Koji, un individ dur şi amuzant. Ca şi în cazul lui Mozasu, Haruki se străduia să-l ţină la distanţă pe Koji, pentru că ştia foarte bine să facă o distincţie netă între viaţa publică şi cea privată.

— Ce naiba cauţi aici? Nu locuieşti lângă academie?

Haruki a dat din cap că da.

— Am permisie o săptămână.

— Şi? Când devii poliţist? Adică detectiv, a chicotit Mozasu, mimând o plecăciune formală.

— Peste doi ani.

Când îl observase pe Mozasu lângă arţar, Haruki se temuse să traverseze strada. Simpla lui prezenţă îl copleşea. În copilărie, Haruki îl idolatrizase pe Mozasu, care-l scăpase de frica de şcoală. Când prietenul lui renunţase la cursuri ca să lucreze pentru Goro-san şi munca îl acaparase cu totul, pentru Haruki pierderea fusese ca şi cum ar fi încasat o lovitură puternică. După plecarea lui Mozasu la salonul de pachinko, toate vrăjitoarele şi toţi strigoii din liceu ieşiseră la suprafaţă, obligându-l pe Haruki să se retragă în orice sanctuar disponibil. În timpul liber îşi umpluse blocurile de desen tot mai stufoase cu desene în creion, în siguranţa oferită de clasa unei profesoare de artă bună la suflet. Acasă era mereu la fel. Fratele lui mai mic nu avea să crească niciodată, iar mama nu se oprea din lucru până când ochii refuzau s-o mai asculte. Profesoara de artă, ai cărei soţ şi fraţi erau detectivi de poliţie, îi sugerase lui Haruki să meargă la academia de poliţie. În mod curios, nu se înşelase. Lui Haruki îi plăcea nespus la academie, cu tot cu regulile şi ierarhia ei. Făcea ce i se spunea şi încă foarte bine. În plus, îi era mai uşor să o ia de la capăt undeva unde nu-l cunoştea nimeni.

— De ce stai aici? l-a iscodit Haruki.

Soarele aproape că apusese şi nuanţa lui portocaliu-roşiatică îl impresiona.

— O aştept pe Yumi. Lucrează pentru mama ta. Dar nu trebuie să ştie nimeni despre relaţia noastră. Mă rog, nu cred că mamei tale i-ar păsa. La urma urmei, nu sunt un tip atât de îngrozitor.

— N-o să-mi scape niciun cuvânt, l-a încredinţat Haruki, gândindu-se că Mozasu devenise un individ plin de farmec.

Întotdeauna admirase fruntea fină a lui Mozasu, nasul lui puternic şi dinţii albi, dar în costum de manager arăta ca un adult care îşi luase viaţa în propriile mâini. Haruki voia să-i urmeze exemplul.

Ferestrele atelierului erau în continuare puternic luminate şi fetele munceau, cu capetele plecate deasupra meselor de lucru. Mozasu îşi imagina

degetele fine ale lui Yumi zburând peste material. Când se concentra la lucru, Yumi nu putea fi deloc distrasă. Așa era în toate privințele și era în stare să muncească astfel ore în șir. Mozasu nu se putea imagina stând atât de liniștit tot timpul. Lui i-ar fi lipsit agitația din sala de pachinko. Adora toate obiectele mobile care alcătuiau importanta și gălăgioasa lui afacere. Tatăl său, preot prezbiterian, crezuse în creația divină, iar Mozasu considera că viața seamănă cu acest joc în care jucătorul poate să aranjeze imaginile, așteptându-se totodată la un cumul de factori nesiguri și de necontrolat. Înțelegea de ce clienții lui vor să joace ceva ce părea predefinit, totodată lăsând loc norocului și speranței.

— O vezi? a întrebat Mozasu, arătând spre fată cu mândrie. Acolo! E la a patra masă de la…

— Yumi-san. Da, am cunoscut-o. E o croitoreasă pricepută. O persoană foarte elegantă. Ești norocos, i-a zis Haruki. Cum îți merge? Ai făcut avere?

— Ar trebui să treci pe la mine. Acum lucrez la Paradaisu Seven. Vino mâine! Sunt acolo aproape toată ziua și toată noaptea, mai puțin atunci când mă văd cu Yumi și o însoțesc la cursurile de limbă engleză.

— Nu știu. Trebuie să stau cu fratele meu cât sunt acasă.

— Am auzit că e cam deprimat.

— De-asta am venit. Mama zice că a devenit cam ciudat. Nu-i face probleme, dar spune că vorbește din ce în ce mai puțin. Doctorii nu știu ce să facă. Vor să-l trimită într-o instituție specială. Susțin că ar putea fi mai fericit dacă ar locui cu oameni ca el, dar eu mă îndoiesc. Locurile alea pot fi… a zis Haruki, trăgând aer printre dinții încleștați. Bineînțeles că mama nu ar permite așa ceva. Daisuke e un copil foarte bun, a adăugat el încet.

Știuse dintotdeauna că Daisuke va fi răspunderea lui atunci când mama nu va mai putea să aibă grijă de el. Fata cu care Haruki avea să se căsătorească trebuia să fie aleasă în funcție de bunătatea ei față de Daisuke și de bătrâna lui mamă.

— Yumi zice că i-ar putea merge bine în America. Pe de altă parte, ea crede că tuturor le e mai bine în America. Susține că nu e ca aici, în Japonia, unde un om nu poate fi diferit de ceilalți.

Mozasu credea că prietena lui e, în mod irațional, de partea Americii și a oricărui lucru care provine de acolo. La fel ca fratele lui, Noa, Yumi considera că engleza e cea mai importantă limbă și că America e cea mai bună țară.

— Yumi zice că în America sunt doctori mai buni, i-a povestit Mozasu, ridicând din umeri.

— Așa o fi.

Haruki a zâmbit. Dintotdeauna își dorise să trăiască în altă parte, unde să nu-l cunoască nimeni.

Când se apropia de locul de întâlnire, Yumi l-a recunoscut pe fiul mai mare al angajatoarei sale. Ar fi fost ciudat să facă stânga-mprejur, aşa că a înaintat.

— Îl cunoşti pe Haruki-san, i-a zis Mozasu zâmbind. A fost singurul meu prieten din liceu. Iar acum va lupta împotriva infractorilor.

Yumi a încuviinţat din cap, zâmbind stânjenită.

— Yumi-san, mă bucur să te revăd. Îţi sunt recunoscător. Datorită dumitale am reuşit să-mi revăd prietenul după mulţi, foarte mulţi ani.

— Te-ai întors de la academie, Haruki-san? l-a întrebat ea, cu o atitudine formală şi sfioasă deopotrivă.

Haruki a încuviinţat din cap, apoi s-a scuzat, spunând că îl aşteaptă Daisuke acasă. Totuşi, înainte să plece, a promis că-i va face o vizită lui Mozasu la sala de pachinko în dimineaţa următoare.

∵

Cursul de engleză se ţinea în sala mare de conferinţe din birourile noii biserici coreene, construită recent din donaţii importante, primite din partea unor familii bogate. În ciuda numelui său european, profesorul John Maryman era un coreean care fusese adoptat în copilărie de nişte misionari americani. Engleza era limba lui maternă. Ca urmare a dietei bogate în proteine şi calciu, John era semnificativ mai înalt decât coreenii şi japonezii. La cei aproape doi metri ai săi, provoca rumoare pe oriunde trecea, de parcă un uriaş tocmai se pogorâse din ceruri. Cu toate că vorbea perfect japoneză şi coreeană, avea un puternic accent american. Pe lângă înălţime, avea maniere evident străine. Lui John îi plăcea să tachineze persoane pe care abia le cunoştea, iar, dacă ceva era amuzant, râdea mai tare decât oricine. Dacă n-ar fi fost răbdătoarea lui soţie coreeană, care stăpânea la perfecţie *noonchi*[54] şi reuşea să le explice cu tact celor din jur că John pur şi simplu nu ştia că greşeşte, ar fi dat de necaz de mult mai multe ori din pricina faptelor lui. Pentru un pastor prezbiterian, John părea prea jovial. Era un om bun, cu o credinţă şi o inteligenţă ireproşabile. Mama lui, Cynthia Maryman, moştenitoarea unei afaceri cu anvelope de maşini, îl trimisese la Princeton şi la Yale Divinity School şi, spre încântarea părinţilor, el se întorsese în Asia ca să propovăduiască Evanghelia. Tenul lui era mai degrabă măsliniu decât blond, iar ochii negri ca cerneala, bine conturaţi şi permanent uimiţi, le făcea pe femei să roiască în jurul lui.

Deşi era o tânără greu de cucerit, Yumi îşi admira profesorul, căruia toţi studenţii i se adresau cu „Pastorul John". Pentru ea, John reprezenta un

[54] Concept coreean care denotă arta şi abilitatea subtilă de a asculta şi de a măsura dispoziţia celorlalţi.

coreean dintr-o lume mai bună, în care coreenii nu erau depravaţi, beţivi sau hoţi. Mama lui Yumi, prostituată alcoolică, se culcase cu bărbaţi pentru bani sau băutură, iar tatăl ei, proxenet şi beţiv notoriu, fusese arestat adesea pentru nenumărate infracţiuni. Yumi simţea că cele trei surori vitrege ale ei erau la fel de desfrânate şi de simple ca animalele din grajd. Fratele ei mai mic murise în copilărie şi curând după aceea, la paisprezece ani, Yumi fugise de acasă împreună cu sora mai mică şi reuşiseră să se întreţină cumva din slujbe mărunte la fabrici de textile, până când sora ei se stinsese din viaţă. Cu trecerea anilor, Yumi devenise o croitoreasă excelentă. Refuzase să-şi recunoască familia, care locuia în cea mai mizeră zonă din Osaka. Dacă zărea pe stradă o femeie care semăna cât de cât cu mama ei, Yumi trecea pe celălalt trotuar sau se întorcea şi se îndepărta. După ce vizionase filme americane, se hotărâse că într-o bună zi va locui în California şi plănuia să devină croitoreasă la Hollywood. Cunoştea coreeni care se întorseseră în Coreea de Nord şi mai mulţi care porniseră spre sud, dar ea nu putea să se declare de partea niciunei naţiuni deocamdată. Pentru ea, a fi coreeancă era o adevărată povară, ca atunci când eşti sărac sau ai o familie odioasă, de care nu poţi scăpa. De ce să-şi fi dorit să trăiască acolo? Dar nu se putea imagina agăţându-se de Japonia, care era ca o mamă vitregă care refuză să te iubească, aşa că Yumi visa la Los Angeles. Până să-l cunoască pe Mozasu, cu mândria şi visele lui măreţe, nu primise niciodată un bărbat în aşternut, iar acum, că se ataşase de el, îşi dorea să plece împreună în America, să-şi construiască o viaţă nouă, unde să nu fie dispreţuiţi sau ignoraţi. Nu se putea imagina crescând un copil aici.

La cursul de engleză erau cincisprezece elevi, care veneau de trei ori pe săptămână. Până la venirea lui Mozasu, Yumi fusese cel mai bun elev al pastorului John. Mozasu avea un avantaj enorm în faţa ei, fiindcă studiase într-o doară împreună cu fratele lui, Noa, ani întregi, timp în care îi fusese partener de concurs de limba engleză acasă, însă pe Yumi nu o deranja. Era uşurată că el e mai bun decât ea, că el câştiga mai mulţi bani şi că o trata bine întotdeauna.

Pastorul John începea fiecare curs plimbându-se prin clasă şi punând fiecăruia o serie de întrebări.

— Moses, cum merge treaba la sala de pachinko? a întrebat pastorul John pe tonul lui de dascăl. Aţi încasat mulţi bani astăzi?

— Da, pastore John, a râs Mozasu. Astăzi am încasat mulţi bani. Mâine voi încasa mai mulţi! Aveţi nevoie de bani?

— Nu, mulţumesc, Moses. Dar aminteşte-ţi, te rog, să-i ajuţi pe nevoiaşi, Moses. Sunt mulţi printre noi.

— Banii de la sala de pachinko nu îmi aparţin, pastore John. Patronul meu

e bogat, dar eu nu sunt încă. Voi *sunt* într-o bună zi.

— Vei *fi* bogat.

— Da, voi *fi* bogat, pastore John. Un bărbat trebuie să aibă bani.

John i-a zâmbit lui Moses cu blândeţe, dornic să-l abată de la calea idolatriei, apoi s-a întors spre Yumi.

— Yumi, câte uniforme ai făcut astăzi?

Tânăra a zâmbit şi s-a îmbujorat în obraji.

— Astăzi am făcut două veste, pastore John.

John a trecut la ceilalţi, încurajându-i pe cursanţii mai reţinuţi să se adreseze atât colegului de alături, cât şi întregii clase. Voia ca aceşti coreeni să vorbească bine şi astfel să nu-i mai dispreţuiască nimeni niciodată. Îşi lăsase în urmă viaţa frumoasă şi comodă de la Princeton, New Jersey, pentru că-i părea rău de coreenii săraci din Japonia. În minunata lui copilărie, în care fusese înconjurat cu căldură de părinţii lui iubitori, îi păruse dintotdeauna rău pentru coreenii care îşi pierduseră definitiv ţara. Oameni ca Moses şi Yumi nu fuseseră niciodată în Coreea. Se vorbea mereu despre coreeni care se întorceau acasă, dar, într-un fel, cu toţii îşi pierduseră patria visurilor pentru totdeauna. Fusese adoptat de părinţi şi nu ştia să aibă fraţi. Cum John se simţise dintotdeauna fericit alături de părinţii lui, se simţise vinovat că mulţi alţii nu fuseseră aleşi aşa ca el. De ce? Voia să ştie. Existau, fără îndoială, şi adopţii nefericite, însă John ştia că el avusese un destin mai bun decât al majorităţii. „Ales” era cuvântul pe care mama îl folosise mereu de faţă cu el.

— Te-am ales pe tine, dragul nostru John. Aveai cel mai drăgălaş zâmbet, deşi nu erai decât un bebeluş. Doamnele de la orfelinat erau înnebunite să te ţină în braţe, fiindcă erai un copil tare afectuos.

În calitate de pastor, nu era de datoria lui să ţină cursuri de limbă engleză. Prin asta nu îi convertea pe cursanţi, dintre care majoritatea nu erau enoriaşi. Lui John îi plăcea cum sună cuvintele englezeşti şi mai ales accentul american. Voia să le ofere asta coreenilor săraci din Osaka. Voia ca ei să mai cunoască şi altă limbă în afară de japoneză.

Asemenea elevilor lui, John se născuse în Japonia din părinţi coreeni. Părinţii lui biologici îl abandonaseră în casa proprietarului lor. John nu ştia exact câţi ani are. Părinţii lui îl declaraseră născut pe 10 noiembrie, de ziua lui Martin Luther. Singurul lucru pe care îl ştia despre părinţii lui adevăraţi era că părăsiseră dormitorul în primele ore ale dimineţii, fără să-şi fi plătit chiria, şi că îl lăsaseră acolo. Mama lui adoptivă spunea că e clar că motivul pentru care procedaseră astfel era acela că proprietarul dispunea de bani şi de adăpost, pe când ei, oriunde s-ar fi dus, nu i-ar fi putut oferi copilului toate astea. Abandonul lui fusese un sacrificiu din partea lor, o dovadă de

iubire, susţinuse mama de fiecare dată când o întrebase despre ei. Cu toate astea, ori de câte ori vedea un bătrân sau o bătrână coreeancă, pe cineva care ar fi putut fi de-o seamă cu părinţii lui, John îşi punea întrebări. Nu se putea abţine. Îşi dorea să le poată da bani, fiindcă acum era foarte bogat. Îşi dorea să-i cunoască pe părinţii lui biologici şi să le ofere o casă care să le ţină de cald şi mâncare atunci când le era foame.

În timp ce John le tachina pe cele două surori din spate în legătură cu pasiunea lor pentru dulciuri, Mozasu a lovit-o delicat cu genunchiul pe Yumi. Mozasu avea coapse lungi, aşa că nu trebuia să-şi mişte piciorul decât puţin ca să atingă fusta ce acoperea picioarele lungi ale tinerei. Ea l-a respins, uşor iritată, deşi nu o deranja cu adevărat.

Pastorul John o întrebase pe sora mai mică ce face atunci când plouă şi, în loc să o asculte cum se poticneşte în limba engleză şi încercând să pronunţe cuvântul „umbrelă", Mozasu s-a trezit zgâindu-se la Yumi. Îi plăcea să-i privească din profil trăsăturile delicate, felul în care ochii ei negri şi trişti se armonizau cu pomeţii ei înalţi.

— Moses, cum o să înveţi engleză, dacă te holbezi întruna la Yumi? a întrebat John râzând.

Yumi a roşit din nou.

— Poartă-te cuviincios! i-a şoptit ea lui Mozasu în japoneză.

— Nu mă pot abţine, pastore John. O iubesc, a declarat Mozasu şi John a aplaudat încântat.

Yumi şi-a coborât privirea asupra notiţelor.

— Aveţi de gând să vă căsătoriţi? i-a iscodit John.

Tânăra era şocată de întrebarea lui, deşi nu ar fi trebuit. Pastorul John putea să spună orice.

— O să se mărite cu mine, a răspuns Mozasu. Am încredere că aşa o să se întâmple.

— Poftim? a sărit Yumi.

Femeilor din spate aproape că le dăduseră lacrimile de râs. Doi bărbaţi din mijlocul clasei au lovit cu mâna în bancă, ovaţionându-i.

— Ce amuzant! a comentat John. Cred că asistăm la o „proposal". „Proposal" înseamnă „cerere în căsătorie".

— Bineînţeles că vei fi soţia mea, Yumi-chan. Tu mă iubeşti, eu te iubesc. Şi ne vom căsători, înţelegi? a explicat Mozasu calm în engleză. Am plan.

Yumi şi-a dat ochii peste cap. Mozasu ştia că ea îşi doreşte să ajungă în America, însă el voia să rămână în Osaka şi peste câţiva ani să-şi deschidă propria sală de pachinko. Intenţiona să le cumpere mamei, mătuşii, unchiului şi bunicii o casă uriaşă când avea să se îmbogăţească. Zicea că, dacă vor vrea să se întoarcă în Coreea, el va câştiga atât de mulţi bani, încât

le va construi castele. Nu putea să facă rost de atâția bani în Los Angeles, i-a explicat. Nu-și putea părăsi familia și Yumi o știa prea bine.

— Noi doi ne iubim. *Soo nee,* Yumi-chan? i-a zis Mozasu, luând-o de mână.

Cursanții aplaudau zgomotos și băteau din picioare, de parcă ar fi asistat la un meci de baseball.

Yumi și-a plecat capul, jignită de atitudinea lui, însă nu se putea supăra pe el. Nu s-ar fi putut înfuria niciodată pe el. Era singurul prieten pe care îl avusese vreodată.

— Atunci, va trebui să organizăm o nuntă, a intervenit John.

18.

Tokyo, martie 1962

— E căsătorit? a întrebat Akiko, cu ochii strălucindu-i de speranță.

— Da, e căsătorit. Soția lui o să nască în câteva luni, a răspuns Noa, cu o voce inexpresivă.

— Vreau să știu mai multe despre familia ta. Haide! l-a rugat ea.

Noa s-a ridicat să se îmbrace.

Akiko nu se putea abține. Se pregătea să devină sociolog. Strângea informații, iar iubitul ei era enigma ei preferată. Și totuși, cu cât punea mai multe întrebări, cu atât el devenea mai reticent. Când îi răspundea în stilul lui concis, ea exclama de obicei *Sooo?,* de parcă întâmplările vieții lui erau ceva extraordinar. Orice avea legătură cu el i se părea fascinant, însă Noa nu voia să fie fascinant. El nu voia decât să fie cu ea. Nu se supăra când ea își îndrepta atenția spre persoane necunoscute.

Era mult mai interesant să o audă povestindu-i despre încercările ei de a-i demistifica pe ceilalți.

Noa era primul iubit coreean al lui Akiko. În pat îi cerea să-i vorbească în coreeană.

— Cum se spune „drăguț"? îl întrebase cu doar câteva ore în urmă.

— *Yeh-puh-dah.*

Un cuvânt atât de simplu, care sunase atât de ciudat în gura lui. Akiko era uluitoare. „Drăguță" nu era suficient pentru a descrie frumusețea ei. *Ah-reum-dop-da*, ar fi vrut să spună, dar nu a făcut-o. Akiko era un sociolog excelent, nu l-ar fi întrebat care e echivalentul coreean al cuvântului „iubire", fiindcă el și-ar fi trădat negreșit ezitarea în a-l traduce.

Nedorindu-și să fie cobaiul ei, Noa nu-i pomenea despre mama lui care

odinioară vânduse *kimchi* şi mai târziu dulciuri, pentru ca el să poată merge la şcoală, şi nici despre tatăl lui, care murise din cauza condiţiilor grele din închisoare, în perioada colonială. În ceea ce-l priveşte, aceste aspecte ale biografiei sale se petrecuseră cu mult timp în urmă. Nu se ruşina de trecutul lui. Nu despre asta era vorba. Dar îi displăcea curiozitatea ei. Akiko era o tânără japoneză dintr-o familie nobilă, fusese crescută în Minami-Azabu. Tatăl ei era proprietarul unei firme de comerţ, iar mama ei juca tenis cu persoane expatriate într-un club privat. Akiko adora sexul violent, cărţile străine şi conversaţia. Se ţinuse după el, iar Noa, care nu mai avusese nicio relaţie serioasă cu o fată până atunci, nu ştiuse cum să procedeze.

— Să mai vii pe la mine! i-a spus ea, flirtând şi pipăindu-şi cu degetele bluza albă, de bumbac.

Noa s-a retras pe saltea.

Făcuseră dragoste între cursuri şi apoi stătuseră tolăniţi în camera lui închiriată – extrem de spaţioasă pentru un student, prevăzută cu două ferestre pătrate, prin care pătrundea lumina dimineţii, şi o podea imensă, pe care încăpeau o saltea dublă şi un covor bej, miţos. Biroul mare, din lemn de pin era acoperit de grămezi de romane. – Dickens, Tolstoi, Balzac şi Hugo. Veioza modernă, cu abajur din sticlă verde era stinsă. Noa nu-şi imaginase niciodată o cameră atât de frumoasă şi nu-i venea să creadă ce noroc avea să plătească o chirie atât de mică. Proprietarul era prietenul lui Hansu, iar locuinţa era mobilată cu lucruri noi şi elegante, ideale pentru un student la limba şi literatura engleză. Noa nu trebuise să-şi aducă decât hainele, pe care le împachetase în vechiul geamantan al tatălui lui.

Akiko pretindea că niciun alt student nu mai locuia într-un loc la fel de drăguţ, nici măcar cei din Tokyo. Ea locuia împreună cu familia într-un apartament frumos din Minami-Azabu, însă camera ei era jumătate din a lui. Îşi petrecea tot timpul liber dintre cursuri acasă la el. Lucrurile ei erau peste tot, pe biroul lui, în baia şi în debaraua lui. Ideea generală că fetele erau mai ordonate decât băieţii nu se aplică şi în cazul ei.

În ciuda tuturor eforturilor ei, Noa nu putea să o facă din nou. Ruşinat, s-a îmbrăcat. Akiko s-a ridicat şi ea să îşi facă o ceaşcă de ceai.

Aici nu exista bucătărie, dar el avea un fierbător electric, cumpărat de Hansu. Noa nu trebuia decât să studieze, aşa îi spusese bărbatul. „Învaţă tot ce poţi! Învaţă cât pentru toţi coreenii care nu au putut să ajungă la Waseda". Hansu îi plătea integral taxa de şcolarizare înainte de începutul fiecărui trimestru. Nemaifăcându-şi griji pentru bani, Noa învăţa mai hotărât decât oricând. Recitea cărţi şi studia toate eseurile de critică pe care le găsea. Singura pauză pe care o lua de la lucru era pentru această fată drăguţă, de care se îndrăgostise. Akiko era splendidă, senzuală şi creativă.

— Cum e? l-a întrebat ea, în timp ce presăra frunze de ceai în ceainicul din metal.

— Cine?

— Koh Hansu, binefăcătorul tău. Mă părăseşti în zece minute ca să te vezi cu el. Aşa faci pe data de întâi a fiecărei luni.

El nu-i vorbise despre asta, însă ea îşi dăduse seama. Ea voia să-l cunoască pe Hansu. Îi ceruse de nenumărate ori s-o lase să-i însoţească, dar el considera că nu se cuvine.

— E un bun prieten de familie. Ţi-am mai spus. Mama şi bunica l-au cunoscut înainte să vină în Japonia. E din Jeju, nu departe de Busan. E proprietarul unei firme de construcţii.

— Arată bine?

— Poftim?

— Ca tine. Bărbaţii coreeni sunt foarte atrăgători.

Noa a zâmbit. Ce putea să răspundă la o asemenea replică? Desigur că nu toţi coreenii erau atrăgători, dar nici rău nu arătau. Erau bărbaţi obişnuiţi. Lui Akiko îi plăcea să facă aprecieri în general pozitive cu privire la coreeni şi la alţi străini. Îşi rezerva cele mai aspre comentarii pentru japonezii înstăriţi.

Akiko a pus deoparte ceaşca cu ceai şi l-a împins pe saltea cu un aer jucăuş, iar Noa s-a prăbuşit pe spate. S-a urcat pe el şi şi-a scos cămaşa. Purta sutien şi chiloţi din bumbac alb. Ce frumoasă e! s-a gândit el. Părul negru îi încadra faţa asemenea unor pene strălucitoare şi iridescente.

— Seamănă cu tine? l-a întrebat ea, frecându-se de el.

— Nu, nu. Suntem foarte diferiţi.

Noa a expirat şi a ridicat-o încet de pe şoldurile lui, uimit de propriul răspuns.

— Adică, nu ştiu. E un bărbat generos. Ţi-am mai spus: nu are niciun fiu, iar fiicele lui refuză să meargă la universitate, aşa că s-a hotărât să mă ajute pe mine. Intenţionez să-i restitui toţi banii. Mi-a ajutat familia în momente de restrişte. Este binefăcătorul meu, atâta tot.

— De ce trebuie să-i înapoiezi banii? Nu ziceai că e putred de bogat?

— Nu ştiu, a răspuns Noa, îndreptându-se spre măsuţa de toaletă ca să-şi ia şosete. Nu contează. E o datorie pe care o să mi-o plătesc.

— Vrei să rămâi cu mine? l-a întrebat ea, scoţându-şi sutienul şi lăsând la vedere sânii de mărimea unor cupe de şampanie.

— Mă ispiteşti, frumoasa mea, a observat el. Şi totuşi, trebuie să plec. Ne vedem mâine, *nee*?

Nu mai e timp pentru încă o partidă de sex, şi-a zis Noa. Nici măcar dacă ar fi avut iar erecţie, lucru de care se cam îndoia.

— N-aș putea veni și eu să-l cunosc, Noa-chan? Când o să-mi prezinți familia ta?

— El nu face parte din familie și nu știu. Nici eu nu i-am cunoscut pe ai tăi.

— Nu cred că-ți dorești să-i cunoști pe mama și pe tata. Sunt rasiști, i-a explicat ea. *Honto desu.*

— O! a exclamat el. Ne vedem mâine. Să încui când pleci, te rog!

∵

Sushi-ya[55] se afla la mai puțin de un kilometru și jumătate de casa lui. Interiorul cu panouri din lemn de cedru fusese renovat recent, iar pereții emanau un miros discret de lemn nou și curat. Hansu prefera să se întâlnească aici cu Noa în fiecare lună, într-o cămăruță retrasă. Nu-i deranja nimeni niciodată, decât ca să le servească fel de fel de delicatese, aduse din diverse sate îndepărtate de pescari din Japonia.

De obicei, cei doi discutau despre cursurile lui, fiindcă Hansu era curios cum e să frecventezi o universitate de renume ca aceea. El nu mersese nici la liceu, nici la facultate. Învățase singur din cărți să citească și să scrie în coreeană și în japoneză și, imediat ce își permisese, angajase profesori care să-i predea *kanji* și *hanja,* necesare pentru a citi dificilele ziare în limba japoneză și coreeană. Cunoștea mulți bărbați bogați, puternici și curajoși, însă cei educați, care știau să scrie corect, îl impresionau cel mai tare. Căutase să lege prietenii cu jurnaliști de marcă, fiindcă le admira ideile clare și punctele de vedere cu privire la evenimentele zilei. Hansu nu credea în naționalism, în religie și nici măcar în dragoste, în schimb aprecia educația. Mai mult decât orice, credea că un om trebuie să învețe întruna. Ura risipa de orice fel, iar atunci când cele trei fiice ale lui abandonaseră școala în favoarea unor fleacuri și ca să stea la bârfă, ajunsese să-și disprețuiască soția, care lăsase să se întâmple una ca asta. Fetele erau istețe și dispuneau de resurse nelimitate, iar ea le lăsase să arunce toate astea ca pe o măsea stricată. Pentru el, fetele erau o cauză pierdută, însă acum îl avea pe Noa. Era încântat că băiatul știe să citească și să scrie atât de frumos în engleză, o limbă esențială în lume. Noa îi recomandase cărți și Hansu le citise, fiindcă își dorea să știe și el lucrurile pe care le știa fiul lui.

Hansu era conștient că trebuie să se cultive. Nu era sigur ce o să vrea să facă Noa când va absolvi universitatea. Se ferea să spună prea multe, pentru că era evident că băiatul are ideile lui proprii. Voia să-l susțină, așa cum își dorea să susțină orice plan bun de afaceri.

Cei doi stăteau cu picioarele încrucișate pe podeaua cu tatami imaculat, despărțiți de o măsuță joasă, din lemn de arțar.

---

[55] Restaurant tradițional japonez unde se mănâncă sushi.

— Mai ia nişte arici-de-mare! A fost adus special pentru noi ieri-seară, din Hokkaido, a adăugat Hansu.

Îi plăcea să-l vadă pe Noa, un student sărman, mâncând aceste delicatese rare, pe care el le consuma cu regularitate.

Noa a încuviinţat din cap recunoscător şi şi-a terminat porţia. Nu îi plăcea să mănânce astfel şi nici măcar nu era mâncarea lui preferată. Noa ştia cum se comportă japonezii cuviincioşi şi le imita la perfecţie manierele, aşa că înghiţea recunoscător tot ce i se punea în faţă. Cu toate astea, prefera să înfulece repede un bol cu mâncare simplă şi hrănitoare şi cu asta, basta. Mânca la fel ca toţi muncitorii coreeni: hrana gustoasă era doar un combustibil necesar, consumat în grabă, ca apoi să te poţi întoarce la lucru. Japonezii înstăriţi considerau de-a dreptul grosolan acest fel de a mânca – zgomotos, cu arome pregnante şi intenţionat pe fugă. În prezenţa binefăcătorului său, Noa îi imita pe japonezii de viţă nobilă, nedorindu-şi să-l dezamăgească pe Hansu, dar nu îl interesa mâncarea şi nu voia să piardă prea mult timp la masă. Drept care Akiko îl tachina, dar ei nu ieşeau la restaurante luxoase, aşa că asta nu le influenţa prea tare relaţia.

Îi plăcea compania lui Hansu, însă era supărător să-l vadă bând, dar mâncând atât de puţin. În mod cert, putea să bea foarte mult şi în acelaşi timp să conducă o firmă de construcţii de succes, însă lui Noa consumul de alcool de orice fel i se părea suspect. Când era copil, în drum spre şcoală, i se întâmpla să păşească peste adulţi doborâţi de somn pe stradă, în urma chefurilor din noaptea precedentă. Când era contabil la compania de imobiliare din Ikaino, văzuse mulţi taţi în imposibilitatea de a-şi plăti chiria, aşa că familiile lor erau alungate din casă – iar problemele începuseră cu câteva pahare nevinovate în ziua de salariu. Şi în fiecare iarnă, coreeni alcoolici rămaşi pe drumuri mureau de frig în apropierea râului Sumida, cu trupurile incapabile să reacţioneze la gerul nimicitor. Noa nu consuma alcool. Hansu era în stare să bea sticle întregi de sake sau de *soju* fără vreun efect vizibil, prin urmare, conform tradiţiei coreene, Noa îi turna mai-marelui său de băut, ceaşcă după ceaşcă, prelungind astfel şi mai mult preţioasa cină.

În timp ce îi turna sake în ceaşca Oribe, un ciocănit discret în uşa cu panouri din hârtie l-a făcut să tresară.

— Intră! a răspuns Hansu.

— Scuzaţi-mă, Koh-san! a zis tânăra chelneriţă nemachiată.

Purta un kimono indigo simplu, de zi, cu centură de culoarea ciupercii.

— Da, a răspuns Hansu.

Noa i-a adresat un zâmbet chelneriţei, care arăta şi se purta ca o copiliţă manierată.

— A sosit o domnişoară care ar dori să vă salute.

— Serios? s-a mirat Hansu. Pe mine?

— Da, a încuviinţat din cap chelneriţa.

— Prea bine.

Puţină lume ştia că el mănâncă la acel restaurant. Era posibil ca una dintre secretarele şefului lui să-i aducă un mesaj privat, însă era ciudat, căci de obicei bărbaţii din companie făceau astfel de comisioane. Şoferul şi garda personală a lui Hansu îl aşteptau afară. Sigur ar fi împiedicat orice persoană periculoasă să ajungă până la el. Mai mult ca sigur că o controlaseră.

Chelneriţa a închis uşa şi, câteva clipe mai târziu, a ciocănit din nou.

De data asta, Noa s-a ridicat şi a deschis chiar el. Se bucura că astfel îşi poate dezmorţi picioarele.

— Akiko! a exclamat el, rămânând o clipă cu gura căscată.

— Bună! a salutat fata, stând lângă chelneriţă şi aşteptând să fie invitată să intre.

— E prietena ta, Noa? a întrebat Hansu, zâmbind la vederea tinerei superbe care părea japoneză.

— Da.

— Bine-ai venit! Ia loc, te rog! Voiai să mă cunoşti?

— Noa s-a gândit că ar trebui să trec pe aici să-l salut pe binefăcătorul lui, aşa că, la insistenţele lui, am venit, a răspuns Akiko zâmbind.

— Da, a intervenit Noa, nesigur de ce îi susţine povestea, însă incapabil să inventeze o altă variantă. Ar fi trebuit să-ţi spun că e posibil ca Akiko să treacă pe aici. Îmi cer scuze dacă te-am luat prin surprindere.

— Nu-i nimic. Mă bucur să o cunosc pe prietena ta. Trebuie să iei prânzul cu noi.

Hansu a ridicat privirea spre chelneriţa care rămăsese în picioare lângă uşă.

— Te rog să mai aduci un tacâm şi o ceaşcă de sake pentru prietena lui Noa! a zis Hansu, deopotrivă curios şi încântat că băiatul îşi dorise ca el să-i cunoască prietena.

Voia s-o primească aşa cum se cuvine.

Tacâmul şi un pahar cu vin au fost aduse neîntârziat. Bucătarul însuşi le-a servit un platou cu stridii prăjite, presărate cu fulgi de sare englezească. Noa i-a turnat lui Hansu vin, apoi Hansu i-a turnat şi lui Akiko.

— În cinstea noilor prieteni! a toastat el, ridicând paharul.

19.

Tânărul cuplu a rămas în picioare la uşa restaurantului, în timp ce Hansu se urca în maşină. Akiko şi Noa au făcut o plecăciune adâncă în faţa lui Hansu, care se aşezase pe bancheta din spate. Şoferul a închis portiera, s-a înclinat în faţa cuplului, apoi s-a suit la volan, ca să-l conducă pe Hansu la următoarea întâlnire.

— Nu înţeleg de ce eşti aşa de supărat, a zis Akiko, zâmbind în continuare ca o elevă japoneză cuviincioasă, deşi Hansu plecase deja. Koh-san e minunat. Mă bucur că l-am cunoscut.

— Ai minţit, a spus Noa, cu glas tremurat.

Nu voia să vorbească, de teamă să nu spună ceva îngrozitor, dar nu se putea abţine.

— Eu nu… nu te-am invitat la masa de prânz. De ce i-ai spus asta lui Koh-san? Prânzul ar fi putut să ia o turnură urâtă. E un om important pentru familia mea. El îmi plăteşte şcoala. Îi datorez multe.

— Dar nu s-a întâmplat nimic. A fost un prânz obişnuit în compania familiei, într-un elegant *sushi-ya.* Mare scofală! Am fost în zeci de astfel de locuri. M-am comportat exemplar. M-a plăcut, a zis Akiko, nedumerită de iritarea lui, căci întotdeauna fusese încrezătoare în arta ei de a-i cuceri pe adulţi. Ţi-e ruşine cu mine? l-a întrebat râzând.

În mod bizar, era încântată să se certe cu Noa, care de obicei era atât de calm şi de tăcut, încât ea nu ştia ce-i trece prin minte. În plus, era vina lui: îi venea atât de greu să-l înţeleagă, încât se simţise obligată să-şi facă apariţia la prânz, fără să fi fost invitată. Nu intenţionase să-l supere. Ar fi trebuit să fie încântat că îi pasă într-atât de el, încât să-şi dorească să-i cunoască prietenii.

— Nu ai fi acceptat niciodată. Am avut dreptate să vin, i-a zis ea şi l-a atins pe braţ, iar el s-a retras.

— De ce, Akiko? De ce trebuie să ai mereu dreptate? De ce trebuie să deţii mereu controlul asupra situaţiei? De ce nu pot să decid eu când şi unde să cunoşti pe cineva apropiat mie? Eu nu ţi-aş face niciodată una ca asta. Eu ţi-aş respecta intimitatea, a rostit Noa nedesluşit, ducând mâna la gură.

Akiko se holba la el nedumerită. Nu era obişnuită ca bărbaţii să o refuze. Noa era roşu în obraji. Îi era greu să vorbească. Nu mai era bărbatul care îi explica pasaje dificile din textele ei de sociologie sau care o ajuta să-şi facă tema la statistică. Blândul şi înţeleptul ei Noa era furios.

— Care e problema? Ţi-e ruşine că eşti coreean?

— Poftim?! a exclamat Noa, făcând un pas înapoi şi uitându-se în jur să

vadă dacă existau martori la disputa lor. Ce tot spui? a întrebat-o, privind-o ca pe o nebună.

Akiko s-a liniştit şi a reluat încet:

— Mie nu-mi e ruşine că eşti coreean. Mi se pare grozav. Nu mă deranjează câtuşi de puţin. Poate că pe ignoranţi îi deranjează sau poate pe părinţii mei rasişti, dar eu ador faptul că eşti coreean. Coreenii sunt deştepţi şi muncitori, iar bărbaţii sunt atât de arătoşi, a continuat ea, zâmbindu-i de parcă ar fi flirtat cu el. Eşti supărat. Uite, dacă vrei, pot să fac în aşa fel încât să-mi cunoşti toată familia. Vor avea norocul să cunoască un coreean desăvârşit ca tine. Asta le-ar schimba…

— Nu! s-a opus el, clătinând din cap. Nu! Ajunge!

Akiko s-a apropiat de el. O femeie în vârstă a trecut prin apropiere uitându-se la ei, dar fata nu i-a acordat deloc atenţie.

— Noa-chan, de ce eşti aşa de furios pe mine? Ştii că pentru mine tu eşti cel mai bun. Hai acasă să mi-o tragi!

El s-a uitat lung la ea. Întotdeauna avea să-l considere altcineva decât era în realitate, un străin. Întotdeauna avea să se considere specială pentru că binevoise să iasă cu o persoană pe care toţi ceilalţi o urau. Prezenţa lui avea să dovedească lumii că ea e un om bun, o tânără educată, o fiinţă liberală. Lui nu-i păsa că e coreean atunci când era cu ea. De fapt, nu-i păsa deloc dacă e coreean sau japonez. Voia să fie el însuşi, orice ar fi însemnat. Uneori îşi dorea să uite de sine, dar era imposibil. Cu ea, nu avea să poată niciodată.

— O să-ţi strâng lucrurile şi o să ţi le trimit acasă prin curier. Nu vreau să ne mai vedem. Te rog, nu mă mai căuta!

— Noa, ce tot spui? a zis Akiko uimită. Asta e temperamentul coreean pe care nu l-am mai văzut niciodată? a continuat ea râzând.

— Tu şi cu mine. Nu putem funcţiona împreună.

— De ce?

— Fiindcă nu se poate.

Nu găsea altceva de zis şi voia să o scutească de cruzimea de a-i reproşa ceea ce tocmai aflase, pentru că ea nu ar fi crezut că este la fel ca părinţii ei, că faptul că-l privea ca pe un simplu coreean – fie el bun sau rău – era la fel cu a-l considera un coreean rău. Ea nu vedea latura lui umană, în timp ce el îşi dădea seama că cel mai mult îşi doreşte să fie privit ca o fiinţă umană.

— E tatăl tău, nu-i aşa? l-a iscodit Akiko. Seamănă perfect cu tine. Mi-ai spus că tatăl tău a murit, însă nu-i adevărat. Ai refuzat să mi-l prezinţi pentru că nu voiai să-ţi cunosc tatăl *yakuza.* Nu voiai să ştiu că e gangster. Altfel, cum explici maşina aia ridicolă şi prezenţa şoferului în uniformă? Şi altfel cum îţi poate plăti apartamentul acela enorm? Nici măcar tata nu-şi permite un asemenea apartament, deşi e proprietarul unei firme de comerţ.

Cum să te înfurii pe mine, Noa, când eu nu voiam decât să ştiu mai multe despre tine? Nu-mi pasă cu ce se ocupă. Nu contează. Şi nici nu mă deranjează că eşti coreean. Chiar nu înţelegi?

Noa s-a întors şi a plecat. S-a îndepărtat până când nu a mai auzit-o strigându-l. Înainta hotărât, dar calm, nevenindu-i să creadă că o persoană pe care a iubit-o – căci da, o iubise – se poate dovedi o străină. Poate că ştiuse dintotdeauna cum e ea, dar nu putea să înţeleagă. Pur şi simplu nu putea. Când a ajuns la gară, Noa a coborât încet pe peron. Simţea că e gata să se prăbuşească. Avea să ia primul tren spre Osaka.

∵

A ajuns acasă pe înserat. Mătuşa Kyunghee a tresărit când a deschis uşa. Era tulburat şi voia să stea de vorbă cu mama lui. Unchiul Yoseb dormea în camera din spate, iar mama cosea în salon. Noa a refuzat să-şi scoată haina. Când Sunja a venit la uşă, a întrebat-o dacă pot să facă o plimbare.

— De ce? Ce s-a întâmplat? l-a întrebat femeia, încălţându-se.

Noa nu i-a răspuns. A ieşit din casă şi a aşteptat-o.

A condus-o dincolo de strada cu magazine, într-un loc retras, unde era foarte puţină lume.

— E adevărat? şi-a întrebat el mama. Povestea cu Koh Hansu.

Nu putea să dea glas cuvintelor, dar trebuia să afle.

— De ce-mi plăteşte şcoala şi de ce e întotdeauna în preajmă? Aţi fost împreună… a continuat el, căci îi era mai uşor să spună asta decât altceva.

Sunja, care îşi încheia nasturii de la haina decolorată, de lână, s-a oprit şi s-a uitat lung la fiul ei. Şi a înţeles. Yoseb avusese dreptate de la bun început. Nu ar fi trebuit să-i permită lui Hansu să plătească şcoala fiului ei. Dar nu găsise altă soluţie. Noa se angajase, îşi economisise toate salariile şi studiase în fiecare noapte, iar de dimineaţă avea ochii roşii. În plus, luase în cele din urmă examenul de admitere la Waseda.

Cum ar fi putut să-l refuze? Nu putea să obţină un împrumut pentru asta. Şi nu mai avea pe nimeni care să o ajute. Se temuse dintotdeauna de prezenţa lui Hansu în viaţa lui Noa. Oare banii aceia aveau să-l ţină pe băiat legat de Hansu? se întrebase ea. Dar cum ar fi putut să nu accepte banii?

Un copil atât de harnic ca Noa merita să-şi împlinească visul de a studia, ca să devină cineva. Toată viaţa, profesorii îl lăudaseră că este un elev ideal, mult mai deştept decât ceilalţi. „Tu faci cinste ţării tale", îi spuseseră, iar asta îl încântase atât de mult pe soţul ei, Isak, fiindcă ştia că japonezii îi desconsiderau pe coreeni, socotindu-i buni doar pentru slujbe murdare, periculoase sau degradante. Isak zisese că Noa va ajuta poporul coreean prin caracterul lui excelent şi prin hărnicia lui şi că nimeni nu avea să-l dispreţuiască. Îl încurajase să înveţe cât mai mult şi, ca un fiu bun, Noa îşi

dăduse silința să fie cel mai bun. Isak îl iubise enorm. Sunja era incapabilă să spună ceva. Avea gura uscată. Nu se gândea decât la cât de bun fusese Isak atunci când îi dăduse un nume lui Noa și la cât de mult îi protejase.

— Cum e posibil așa ceva? a clătinat din cap Noa. Cum ai putut să-l trădezi?

Sunja știa că se referă la Isak și a încercat să-i explice:

— L-am cunoscut înainte de tatăl tău. Nu știam că Hansu e căsătorit. Eram o copilă și am crezut că o să mă ia de soție. Dar nu putea, fiindcă era căsătorit deja. Când eram însărcinată cu tine, tatăl tău, Isak, stătea la noi, la han. M-a luat de nevastă, deși știa. Baek Isak și-a dorit să fii copilul lui. Sângele nu contează. Înțelegi? Când ești tânăr, poți să faci greșeli mari. Te încrezi în persoane nepotrivite. Dar sunt recunoscătoare că ești fiul meu și îi sunt atât de recunoscătoare tatălui tău că m-a luat de soție…

— Nu! a întrerupt-o Noa, privind-o cu dispreț. Nu pot să înțeleg o astfel de greșeală. De ce nu mi-ai spus mai de mult? Cine mai știe? a întrebat-o cu o voce glacială.

— Nu am considerat că trebuie să povestesc cuiva. Ascultă-mă, Noa, bărbatul care a ales să-ți fie tată e Baek…

Noa parcă nici nu o auzise.

— Înseamnă că unchiul Yoseb și mătușa Kyunghee… Ei știu?

Mintea lui nu putea să conceapă faptul că nimeni nu-i împărtășise secretul.

— Nu am discutat niciodată despre asta.

— Și Mozasu? E fiul lui Baek Isak? Nu seamănă cu mine.

Sunja a dat din cap că da. Noa îi spunea tatălui său Baek Isak. Nu mai făcuse asta niciodată.

— Înseamnă că e fratele meu vitreg…

— L-am cunoscut pe Koh Hansu înaintea tatălui tău. I-am fost mereu credincioasă lui Baek Isak, singurul meu soț. Koh Hansu ne-a găsit atunci când tatăl tău era în închisoare. Era îngrijorat că nu aveam bani.

O parte din ea se temuse dintotdeauna că Noa va afla, dar, chiar și în fața acestei posibilități, sperase că o va înțelege, fiindcă era inteligent și fusese mereu un copil bun, care nu-i dăduse niciodată bătaie de cap. Cu toate acestea, tânărul care stătea acum în fața ei era rece ca gheața și o privea de parcă nu-și mai amintea cine este ea.

Noa s-a oprit și a tras adânc aer în piept, apoi a expirat, fiindcă se simțea foarte amețit.

— De-asta ne ajută mereu, de-asta a găsit ferma aceea pentru noi în timpul războiului. Și tot de-asta ne aducea lucruri.

— Voia să se asigure că îți merge bine, să te ajute. Nu are nicio legătură cu

mine. Eu sunt doar o veche cunoştinţă.

— Ştii că e *yakuza*? E adevărat?

— Nu. Nu ştiam. Habar nu am cu ce se ocupă. În trecut era negustor de peşte şi locuia în Osaka atunci când l-am cunoscut. Cumpăra peşte din Coreea pentru companiile japoneze. Era om de afaceri. Cred că acum e proprietarul unei firme de construcţii şi al mai multor restaurante. Nu ştiu ce altceva mai face. Nu prea vorbesc cu el. Ştii că…

— *Yakuza* sunt cei mai josnici oameni din Japonia. Sunt scandalagii, infractori de rând. Îi înspăimântă pe negustori; vând droguri; controlează prostituţia şi răpesc oameni nevinovaţi. Toţi coreenii de cea mai joasă speţă fac parte din aceste bande. Am primit bani pentru şcoală de la un *yakuza,* şi ţie ţi s-a părut ceva normal? Nu o să-mi pot spăla această pată de pe nume. Nu eşti prea curată… a mai zis Noa. Cum poţi să obţii un lucru curat dintr-unul murdar? Iar acum m-ai murdărit, a şoptit el, de parcă tocmai afla asta. Toată viaţa japonezii mi-au zis că am sânge coreean – că noi, coreenii, suntem furioşi, violenţi, vicleni şi infractori mincinoşi. Toată viaţa a trebuit să îndur asta. Am încercat să fiu cinstit şi umil, cum a fost Baek Isak. Nu am ridicat niciodată vocea. Dar sângele acesta e sânge coreean, şi acum aflu că prin vene îmi curge sânge de *yakuza.* Nu voi putea schimba asta niciodată, orice-aş face. Mai bine nu m-aş fi născut! Cum ai putut să-mi distrugi viaţa? Cum ai putut fi atât de imprudentă? O mamă nesăbuită şi un tată infractor! Sunt blestemat!

Sunja l-a privit şocată. Dacă ar fi fost un băieţel, i-ar fi cerut să tacă, să aibă grijă cum vorbeşte, să nu-şi batjocorească părinţii, dar nu putea face asta acum. Cum să apere ea nişte gangsteri? Bănuia că pretutindeni există infractori şi ştia că fac lucruri rele, la fel cum ştia că mulţi dintre coreeni erau nevoiţi să muncească pentru aceste bande, fiindcă nu găseau altceva de lucru. Guvernul şi marile companii refuzau să angajeze coreeni, chiar şi dintre cei educaţi. Toţi aceşti oameni trebuiau să trudească şi mulţi dintre cei care locuiau în cartierul lor erau mult mai buni şi mai respectuoşi decât indivizii care nu lucrau defel. Şi totuşi, nu-i putea spune asta fiului ei, fiindcă Noa studiase, muncise, încercase să nu ajungă în stradă şi considera că oamenii care nu făcuseră asta nu erau prea inteligenţi. El nu ar fi înţeles. Fiul ei nu avea compasiune pentru cei care nu erau dispuşi să încerce.

— Iartă-mă, Noa! i-a zis Sunja. *Umma* regretă. Nu voiam decât să mergi la şcoală. Ştiu cât ţi-ai dorit. Ştiu cât de mult ai învăţat…

— Tu! Tu mi-ai distrus viaţa! Nu mai sunt eu însumi, a zis el, îndreptând un deget ameninţător spre ea, apoi s-a întors şi a plecat la gară.

20.

Osaka, aprilie 1962

Nu primeau scrisori prea des, iar atunci când sosea una familia se aduna în jurul patului lui Yoseb ca să le-o citească. Yoseb stătea întins pe spate, cu capul sprijinit pe o pernă umplută cu hrișcă. Desigur, Sunja recunoștea pe plic scrisul de mână al fiului ei. Cu toate că nu știa să citească, recunoștea numele și semnele grafice, atât pe cele japoneze, cât și pe cele coreene. De obicei, Kyunghee citea scrisorile cu voce tare, cerându-i ajutorul lui Yoseb atunci când întâlnea caractere dificile, pe care nu le recunoștea. Vederea bărbatului slăbise; nu mai putea să-și citească mult apreciatele ziare, așa că i le citea Kyunghee. Dacă ea îi descria imaginea, câteodată Yoseb îi ghicea înțelesul din context. Kyunghee citea cu vocea ei limpede și blândă. Chipul Sunjei era alb de spaimă, iar Yangjin se holba la hârtia subțire, întrebându-se ce avea să le spună nepotul ei. Yoseb stătea cu ochii închiși, dar era treaz.

Umma,

M-am retras de la Waseda. Am plecat din apartament. M-am mutat în alt oraș și mi-am găsit de lucru.

Poate că ți-e greu să înțelegi, dar te rog să nu mă cauți. M-am gândit mult. Astfel mă pot împăca cu mine și îmi pot păstra integritatea. Vreau să-mi construiesc o viață nouă și nu am altă soluție. Pentru început a trebuit să plătesc câteva facturi, dar, de îndată ce voi câștiga niște bani, îți voi trimite câte ceva ori de câte ori pot. Nu-mi voi neglija îndatoririle. În plus, voi face rost de suficienți bani ca să-i pot înapoia datoria lui Koh Hansu. Te rog să te asiguri că nu-mi va da niciodată de urmă. Nu vreau să am de-a face cu el.

Vă salut pe tine, pe unchiul Yoseb, pe mătușa Kyunghee, pe bunica și pe Mozasu. Îmi pare rău că nu am avut ocazia să-mi iau rămas-bun așa cum se cuvine, dar nu mă voi mai întoarce. Vă rog să nu vă faceți griji pentru mine!

Nu există altă cale.

Fiul tău,

Noa

Noa întocmise scurta scrisoare în japoneză, și nu în coreeană, limbă în care nu scrisese niciodată corect. Când Kyunghee a terminat de citit, nimeni

nu a spus nimic. Yangjin a bătut-o uşor pe genunchi pe fiica ei, apoi s-a ridicat şi s-a retras la bucătărie ca să pregătească cina, lăsând-o pe Kyunghee să-şi ia pe după umăr cumnata, care rămăsese palidă şi tăcută.

Yoseb ofta. Oare avea să-l mai aducă ceva înapoi? se întreba. Nu credea. Pierduse prea multe în viaţă. La moartea lui Isak, Yoseb se gândise la băieţeii fratelui său şi jurase să aibă grijă de ei. Noa şi Mozasu nu erau copiii lui, dar ce conta? Îşi dorise să fie un om bun pentru ei. Dar după război şi după accident, se resemnase la gândul că va muri şi privea cu nerăbdare spre viitorul băieţilor. Biata lui inimă nu mai putea decât să spere. Viaţa i se păruse aproape insuportabilă. Cu toate că Yoseb fusese aproape smuls dintre cei vii şi ţintuit de salteaua lui, familia perseverase. Viaţa mergea înainte. În ochii lui Yoseb, Noa semăna atât de mult cu Isak, încât ar fi putut să uite că altcineva era tatăl biologic al băiatului, şi nu blândul lui Isak. Dar acum bietul băiat aflase cumva că are alt părinte. Se hotărâse să-i părăsească, iar plecarea lui era o pedeapsă pentru ei. Yoseb îi înţelegea furia, însă mai voia o şansă să discute cu Noa, să-i spună că oamenii trebuie să înveţe să ierte – să ştie ce e important, să ştie că viaţa fără iertare înseamnă moarte, în ciuda faptului că respiri şi te mişti. Cu toate astea, nu avea suficientă energie să se ridice de pe salteaua lui şi, cu atât mai puţin, să-şi caute nepotul, pe care-l considera carne din carnea lui.

— Să fi pornit spre Nord? l-a întrebat Kyunghee pe soţul ei. Nu ar face una ca asta, nu crezi?

Sunja s-a uitat la cumnatul ei.

— Nu, nu.

Perna lui Yoseb a scos un sunet ca de pietriş când el a clătinat din cap.

Sunja şi-a acoperit faţa cu palmele. Din Nord nu se mai întorcea nimeni. Încă exista speranţă, câtă vreme nu pornise într-acolo. Kim Changho plecase în ultima lună a lui 1959 şi de mai bine de doi ani nu auziseră de el decât de două ori. Kyunghee vorbea rareori despre el, dar era normal ca primul ei gând să se îndrepte către Pyongyang.

— Şi Mozasu? Lui ce-i spunem? a întrebat Kyunghee.

Încă mai ţinea în mână scrisoarea de la Noa, aşa că a bătut-o pe Sunja pe spate cu mâna liberă.

— Aşteptăm până când se va interesa de el. Băiatul e şi aşa foarte ocupat. Dacă vă întreabă, spuneţi-i pur şi simplu că nu ştiţi nimic. Iar mai târziu, dacă veţi fi nevoite, spuneţi-i că fratele lui a fugit, le-a sfătuit Yoseb, cu ochii închişi în continuare. Spuneţi-i că şcoala era prea grea pentru Noa, aşa că s-a dus la Tokyo şi i-a fost prea ruşine să se întoarcă acasă, după ce se străduise atât să ia examenele de admitere. Din câte ştim, acesta trebuie să fi fost motivul.

Pe Yoseb îl durea enorm să rostească aceste cuvinte, aşa că nu a mai zis nimic.

Sunja era incapabilă să vorbească. Mozasu n-avea să creadă nicicând una ca asta, şi totuşi nu putea să-i mărturisească adevărul, fiindcă atunci el ar fi plecat în căutarea fratelui lui. Şi, în plus, nu-i putea spune lui Mozasu despre Hansu. Mozasu de-abia dacă dormea în ultima vreme, fiindcă avea multe treburi la serviciu, iar Yumi pierduse o sarcină cu doar câteva săptămâni în urmă. Nu mai avea nevoie şi de alte griji.

Din seara în care Noa se întorsese de la şcoală ca să vorbească cu ea, Sunja se gândise în fiecare zi să se ducă la Tokyo să discute cu el, dar nu putea. Trecuse o lună de atunci, iar acum sosise vestea. Ce-i spusese? *Mi-ai distrus viaţa.* Se retrăsese de la Waseda. Sunja era incapabilă să mai gândească sau să mai respire. Nu voia decât să-şi revadă fiul. Dacă nu era posibil, mai bine murea.

Ştergându-şi mâinile pe şorţ, Yangjin a ieşit din bucătărie şi i-a anunţat că cina este gata. Ea şi Kyunghee se uitau insistent la Sunja.

— Ar trebui să mănânci ceva, a sfătuit-o Kyunghee.

Sunja a clătinat din cap.

— Trebuie să plec. Trebuie să-l găsesc.

Kyunghee a apucat-o de braţ, dar ea s-a eliberat şi s-a ridicat.

— Las-o să se ducă la el! a zis Yangjin.

∵

Hansu locuia la doar treizeci de minute de mers cu trenul. Casa lui ridicol de mare se înălţa uriaşă pe stradă. Două uşi înalte, sculptate în lemn de mahon şi flancate de ferestre fixe, mari, tronau în centrul clădirii văruite, cu două etaje, asemenea unei guri uriaşe. După război, clădirea fusese reşedinţa unui diplomat american. Draperii grele umbreau interioarele, astfel că era imposibil să vezi înăuntru. În tinereţe Sunja îşi imaginase unde locuieşte, dar la aşa ceva nu s-ar fi aşteptat niciodată. Avea impresia că stă într-un castel. Şoferul de taxi o asigurase că e adresa corectă.

O slujnică tânără, cu părul scurt şi cu un şorţ alb, strălucitor a răspuns la uşă, deschizând-o doar pe jumătate. Stăpânul nu era acasă, i-a spus ea în japoneză.

— Cine e? a întrebat o femeie în vârstă, ieşind din salonul din faţă.

A atins-o delicat pe slujnică şi ea s-a retras într-o parte. Uşa s-a deschis larg, înfăţişând o intrare somptuoasă.

Sunja şi-a dat seama cine era femeia.

— Cu Koh Hansu, vă rog, a zis ea cât a putut de bine în japoneză. Vă rog!

— Cine sunteţi?

— Mă numesc Boku Sunja.

Soţia lui Hansu, Mieko, a încuviinţat din cap. Era, fără îndoială, o cerşetoare. După război, apăruseră o groază de coreeni neruşinaţi care profitau de firea blândă a soţului ei, însă ea dezaproba îndrăzneala cerşetorilor. Era seară şi nu era o oră la care o femeie de orice vârstă să iasă la cerşit.

Mieko s-a întors spre slujitoare şi i-a spus:

— Dă-i ce vrea şi goneşte-o de aici! E mâncare la bucătărie, dacă-i e foame.

Soţul ei asta ar fi făcut. Şi tatăl ei considerase că trebuie să dai dovadă de milostenie faţă de săraci.

Slujnica a făcut o plecăciune în faţa stăpânei şi a plecat.

— Nu, nu, a zis Sunja în japoneză. Nu vreau nici mâncare, nici bani. Se vorbeşte cu Koh Hansu, vă rog. Vă rog! a repetat ea, împreunându-şi mâinile ca într-o rugăciune.

Mieko s-a întors cu mişcări domoale. Coreenii erau insistenţi ca nişte copii neascultători. Uneori se dovedeau gălăgioşi şi disperaţi, lipsiţi de răceala şi de placiditatea japonezilor. Copiii ei erau pe jumătate japonezi, dar, din fericire, nu ridicau vocea şi nici nu aveau obiceiuri urâte. Tatăl ei îl iubise pe Hansu şi susţinuse că el nu e ca ceilalţi şi că i-ar prinde bine să se căsătorească cu el, căci Hansu era un bărbat adevărat, care avea să aibă grijă de ea. Bătrânul nu se înşelase. Sub conducerea soţului ei, organizaţia devenise mai puternică şi mai bogată. Ea şi fiicele ei deţineau o avere în Elveţia, precum şi nenumărate teancuri groase de yeni, ascunse în pereţii de piatră ai casei. Nu ducea lipsă de nimic.

— De unde ştii că locuieşte aici? Şi de unde îl cunoşti pe soţul meu? a întrebat Mieko.

Sunja a clătinat din cap, neînţelegând exact întrebarea. Înţelegea însă cuvântul „soţ”. Soţia lui Hansu era, în mod evident, japoneză. Avea în jur de şaizeci de ani şi avea părul grizonant, tuns scurt. Era foarte frumoasă. Avea ochi mari, negri, umbriţi de gene neobişnuit de lungi. Un chimonou verde-deschis îi acoperea trupul elegant. Rujul de pe buze era de culoarea unei *umeboshi*[56]. Arăta ca un manechin la o prezentare de chimonouri.

— Cheamă-l pe grădinar! El vorbeşte coreeană.

Soţia lui Hansu a întins mâna stângă şi i-a făcut semn Sunjei să rămână la uşă. A observat hainele ei aspre şi uzate, din bumbac, şi mâinile ostenite, pătate de munca sub cerul liber. Coreeanca nu putea fi prea bătrână. Ochii ei trădau o anume frumuseţe, însă tinereţea îi era irosită. Talia i se îngroşase de la sarcini. Nu era destul de atrăgătoare ca să se numere printre amantele

[56] „Prună uscată“ - în lb. japoneză în orig.

lui Hansu. Din câte știa, amantele lui erau dansatoare japoneze, mai tinere decât fiicele lor. Aveau destulă minte încât să nu se arate la ușa ei.

Grădinarul a venit în fugă din curtea din spate, unde smulgea buruienile.

— Da, doamnă, a zis el, plecându-se în fața stăpânei.

— Ea e coreeancă, i-a explicat Mieko. Întreab-o de unde știe unde locuiește stăpânul.

Băiatul s-a uitat la Sunja, care părea înspăimântată, în haina ei gri-deschis, îmbrăcată peste hainele de lucru din bumbac. Era mai tânără decât mama lui.

— *Ajumoni,* i s-a adresat el, încercând să nu o sperie. Cu ce te pot ajuta?

Ea i-a zâmbit, apoi, citind îngrijorarea din ochii lui, a izbucnit în plâns. Nu era nici pe departe la fel de dur ca slujnica și ca stăpâna casei.

— Îmi caut fiul și cred că stăpânul tău știe unde se află. Trebuie să vorbesc – aici s-a întrerupt ca să respire printre suspine și lacrimi – cu stăpânul tău. Știi cumva unde este?

— De unde știe că soțul meu locuiește aici? a întrebat din nou soția lui Hansu.

Din dorința de a o ajuta pe femeia disperată, băiatul uitase să-i adreseze vizitatoarei întrebarea stăpânei.

— Doamna vrea să știe cum ai aflat unde locuiește stăpânul. Trebuie să-i răspund ceva, *ajumoni.* Înțelegi? a mai zis băiatul, uitându-se insistent la chipul Sunjei.

— Eu am lucrat pentru Kim Changho la restauratul stăpânului tău. Kim Changho mi-a dat adresa lui înainte să pornească spre Nord. L-ați cunoscut pe domnul Kim? A plecat în Pyongyang.

Băiatul a încuviințat din cap, amintindu-și de bărbatul înalt, cu ochelari cu lentile groase, care-i dădea mereu bani pentru bomboane și juca fotbal cu el în curtea din spate. Domnul Kim se oferise să-l ia pe băiat cu el, în nord, la bordul vasului *Red Cross,* însă stăpânul îi interzisese. Stăpânul nu discuta niciodată despre domnul Kim și se enerva dacă cineva aducea vorba despre el.

Sunja se uita insistent la băiat, de parcă l-ar fi văzut pe Noa însuși.

— E posibil ca stăpânul tău să știe unde se află fiul meu. Trebuie să-l găsesc. Crezi că-mi poți spune unde e șeful tău? E aici acum? Știu că o să mă primească.

Băiatul și-a plecat privirea în pământ și a clătinat din cap, moment în care Sunja a ridicat ochii și a început să examineze interiorul casei.

Holul vast și somptuos din spatele băiatului semăna cu o gară veche, cu tavane înalte și pereți albi. Și-l imagina pe Hansu coborând pe scara sculptată în lemn de cireș ca să întrebe ce s-a întâmplat. De data aceasta,

avea să-i cerşească mila şi nu avea să plece până când nu dădeau de fiul ei.

Băiatul s-a întors spre stăpâna lui şi i-a tradus tot ce spusese Sunja.

Soţia lui Hansu s-a uitat cercetător la femeia care plângea.

— Spune-i că nu-i acasă! Că va fi plecat multă vreme.

Mieko s-a întors şi, îndepărtându-se, a adăugat:

— Dacă are nevoie de bilet de tren sau de mâncare, trimite-o în spate şi dă-i cele necesare. Dacă nu, alung-o de-aici!

— *Ajumoni,* ai nevoie de bani sau de mâncare? a întrebat-o tânărul.

— Nu, nu. Vreau doar să vorbesc cu stăpânul tău. Te rog, copile! Te rog să mă ajuţi! a zis ea.

Băiatul a ridicat din umeri, căci nu ştia unde se află Hansu. Cu şorţu-i strălucind de curăţenie în lumina puternică a becurilor din hol, slujnica stătea lângă uşă ca o santinelă şi privea în depărtare, ca pentru a le oferi acestor bieţi oameni murdari puţină intimitate.

— Regret, *ajumoni,* dar stăpâna mea doreşte să pleci. Ai vrea să mergi la bucătărie? În spatele casei? Îţi pot da ceva de mâncare. Stăpâna a zis că…

— Nu, nu.

Servitoarea a închis repede uşa de la intrare, în vreme ce băiatul a rămas afară. Nu ieşise niciodată pe uşa principală şi nici nu se aşteptase să o facă.

Sunja s-a trezit din nou pe strada întunecată. Luna se contura pe cerul bleumarin. Stăpâna casei se întorsese în salon ca să-şi studieze revistele despre grădinărit, iar slujnica şi-a reluat treburile în cămară. Din casă, băiatul o urmărea pe Sunja îndreptându-se spre strada principală. Voia să-i dezvăluie faptul că stăpânul venea acasă doar din când în când şi că rar dormea acolo. Călătorea cu serviciul prin toată ţara. Stăpânul şi stăpâna erau foarte politicoşi unul cu celălalt, dar nu păreau un cuplu obişnuit. Poate că aşa se comportă bogaţii, şi-a zis băiatul. Nu semănau deloc cu părinţii lui. Tatăl lui fusese tâmplar şi murise de disfuncţie hepatică. Mama lui, care muncea încontinuu, îl adorase, deşi el nu câştigase niciodată niciun ban. Grădinarul ştia că stăpânul stă uneori la un hotel din Osaka. Servitorii şi bucătăreasa vorbeau despre apartamentul lui din Tokyo, dar niciunul dintre ei nu fusese acolo, în afară de şoferul, Yasuda. Băiatul nu se gândise niciodată prea mult la asta. Nu fusese niciodată la Tokyo sau în altă parte în afară de Osaka, unde se născuse, şi Nagoya, unde locuia acum familia lui. Singurele persoane care ştiau cu certitudine unde se află stăpânul erau Yasuda şi corpolenta lui gardă de corp, Chiko, dar băiatului nu-i trecuse nicio clipă prin minte să-i întrebe unde este. Câteodată, stăpânul se ducea în Coreea sau Hong Kong, susţineau ei.

Străzile erau pustii şi nu se zăreau decât silueta plăpândă a coreencei, care se îndrepta încet spre gară, şi cea a grădinarului, care alerga să o prindă

din urmă.

— *Ajumoni, ajumoni,* unde, unde locuieşti?

Sunja s-a oprit şi s-a întors spre el, întrebându-se dacă nu cumva ştie ceva.

— În Ikaino. Ştii strada cu magazine?

Băiatul a dat din cap că da, s-a aplecat înainte şi şi-a sprijinit mâinile pe genunchi, încercând să-şi recapete suflarea. Se uita insistent la chipul ei rotund.

— Locuiesc la trei străzi de strada cu magazine, lângă marea baie comunală. Mă numesc Baek Sunja sau Sunja Boku. Locuiesc în aceeaşi casă cu mama, cu cumnatul şi cumnata mea, Baek Yosef şi Choi Kyunghee. Întreabă unde locuieşte vânzătoarea de dulciuri. Vând dulciuri şi în piaţa de lângă gară, împreună cu mama. Sunt mereu la piaţă. Vii să mă cauţi dacă afli cumva unde este Koh Hansu? Şi, când îl întâlneşti, poţi să-i transmiţi că trebuie neapărat să-l văd? a întrebat Sunja.

— Da, o să-ncerc. Nu-l vedem prea des…

Băiatul s-a oprit, fiindcă nu i se părea cinstit să-i dezvăluie că Hansu nu era niciodată acasă. Nu-l mai văzuse de mai multe luni, poate chiar un an.

— Dar, dacă-l văd, o să-i transmit că ai trecut pe aici. Sunt convins că şi stăpâna îi va spune.

— Uite, a zis Sunja scotocind prin geantă după câţiva bani pentru băiat.

— Nu, nu. Mulţumesc! Am tot ce-mi trebuie. Sunt bine.

Băiatul s-a uitat la tălpile de cauciuc roase ale pantofilor ei: semănau perfect cu cele pe care mama lui le purta la piaţă.

— Eşti un băiat bun, a zis Sunja şi a început să plângă, fiindcă tot timpul Noa fusese bucuria ei, fusese izvorul ei nesecat de putere, când ea aşteptase atât de puţine de la viaţă.

— *Umma* lucrează într-o piaţă din Nagoya. O ajută pe o altă doamnă care vinde legume, s-a trezit el spunându-i.

Nu-şi mai văzuse mama şi surorile de la Anul Nou. Singura persoană cu care vorbea coreeană aici era stăpânul lui.

— Cu siguranţă că şi ea îşi doreşte să te vadă.

Sunja i-a zâmbit discret, simţind părere de rău pentru el. L-a mângâiat pe umăr, apoi a pornit spre gară.

CARTEA A III-A

Pachinko
1962-1989

„Propun următoarea definiție a națiunii: este o comunitate politică imaginată – atât în mod limitat, cât și suveran.

Este *imaginată* deoarece membrii celei mai mici dintre națiuni nu se vor cunoaște niciodată între ei, nu se vor întâlni și nici măcar nu vor auzi unii de alții, și cu toate acestea, în mintea fiecăruia va dăinui imaginea comuniunii lor…

Națiunea este *limitată,* pentru că până și cea mai mare dintre țări, care poate însuma peste un miliard de indivizi, are granițe precise, deși flexibile, dincolo de care se întind alte națiuni…

Este privită ca *suverană* deoarece conceptul a luat ființă într-o epocă în care Iluminismul și Revoluția distrugeau legitimitatea tărâmului dinastic ierarhic, prestabilit prin ordin divin…

Și, în cele din urmă, este văzută ca o *comunitate,* deoarece, în ciuda inegalității actuale și a exploatării din fiecare, națiunea este mereu concepută ca o bună și egală tovărășie. Și tocmai această fraternitate face posibilă existența ei, de mai bine de două secole, pentru atâtea milioane de oameni, nu atât pentru a ucide, cât pentru a muri de bunăvoie pentru astfel de idei limitate”.

Benedict Anderson

1.

Nagano, aprilie 1962

Noa nu intenționase să zăbovească prea mult la cafeneaua de lângă gara din Nagano, dar nici nu știa exact încotro s-o apuce. Nu-și făcuse niciun plan, ceea ce nu-i stătea în fire, însă după ce plecase de la Waseda zilele nu mai aveau niciun sens pentru el. Reiko Tamura, o profesoară de gimnaziu veselă, care îl tratase cu amabilitate, era din Nagano și, dintr-un motiv sau altul, Noa

considera că în oraşul ei natal se aflau numai japonezi binevoitori. Îşi amintea de poveştile din copilărie ale profesoarei lui despre furtuni de zăpadă atât de puternice, încât, când ieşea din colibă ca să meargă la şcoală, de-abia întrezărea felinarele stradale. În Osaka ningea ocazional, dar ninsorile de acolo nu erau nimic în comparaţie cu furtunile amintite de Tamura-san. Dintotdeauna îşi dorise să viziteze oraşul natal al profesoarei – în mintea lui, acesta era veşnic acoperit de o mantie de zăpadă proaspătă. În dimineaţa aceea, când funcţionarul de la ghişeul de bilete îl întrebase unde vrea să meargă, îi răspunsese: „La Nagano, vă rog". Şi în sfârşit ajunsese! Se simţea în siguranţă. Tamura-san îi vorbise şi despre excursiile şcolare la templul Zenkoji, în care îşi mânca modestul bento afară, cu colegii de clasă.

Stând singur la o măsuţă nu departe de tejghea, Noa şi-a băut ceaiul brun şi a luat câteva înghiţituri din orezul cu omletă, gândindu-se să facă o vizită la templu. Fusese educat în spirit creştin, dar îi respecta pe budişti, în special pe cei care renunţaseră la tentaţiile lumii. Domnul e pretutindeni, cel puţin asta învăţase Noa la biserică, dar oare ocolea templele şi sanctuarele? Oare astfel de locuri îl supărau pe Dumnezeu sau El îi înţelegea pe cei care doreau să se închine la ceva, orice-ar ar fi fost? Ca întotdeauna, Noa îşi dorea să fi petrecut mai mult timp alături de Isak. Când se gândea la el, se întrista, în timp ce gândul la Hansu, tatăl lui biologic, îl umplea de ruşine. Koh Hansu nu credea decât în propriile eforturi şi în nimic altceva – nici în Dumnezeu, nici în Iisus, nici în Buddha şi nici în împărat.

Chelnerul rotofei s-a apropiat cu un ceainic în mână.

— E totul în regulă, domnule? l-a întrebat pe Noa, umplându-i ceaşca. Nu vă place mâncarea? Prea multă ceapă? Mereu îi spun bucătarului că pune prea multă…

— E foarte bun orezul, mulţumesc! a răspuns Noa, dându-şi seama că nu mai vorbise de mult cu nimeni.

Chelnerul avea un zâmbet larg, ochi mijiţi, ca de mormoloc, şi dinţi inegali. Avea urechi mari, cu lobi groşi, trăsături fizice pe care budiştii le admirau. Chelnerul se holba la Noa, deşi majoritatea japonezilor i-ar fi evitat privirea, din politeţe.

— Sunteţi în vizită? l-a iscodit bărbatul, uitându-se la valiza de pe scaun.

— Poftim? a făcut Noa, surprins de întrebarea personală a chelnerului.

— Îmi cer scuze pentru indiscreţie. Mama mi-a spus mereu că o să am necazuri pentru că sunt prea curios. Iertaţi-mă, domnule, sunt doar un băiat vorbăreţ de la ţară, a adăugat el râzând. Nu v-am mai văzut pe aici. Îmi pare rău că e atât de linişte în cafenea. De obicei avem mult mai mulţi clienţi. Persoane foarte interesante şi respectabile. Nu pot să mă abţin şi pun tot timpul întrebări atunci când fac cunoştinţă cu cineva, deşi ştiu că nu ar

trebui.

— Nu, nu. E normal să vrei să știi lucruri. Înțeleg. Sunt în vizită și am auzit atâtea lucruri interesante despre Nagano, încât mă gândeam că mi-ar plăcea să locuiesc aici.

Noa era surprins să se audă spunând toate astea. Până atunci nici nu-i trecuse prin cap să se mute în Nagano, dar de ce nu? De ce nu măcar un an? În Tokyo sau Osaka oricum nu se mai întorcea, asta hotărâse deja.

— Să vă mutați aici? Să locuiți? *Honto?* Ce minunat! Nagano e un loc de-a dreptul aparte, a zis chelnerul cu mândrie. Toată familia mea e aici. Cu toții ne tragem de aici. Optsprezece generații, iar eu sunt cel mai prost dintre toți membrii familiei. Asta e cafeneaua mea, pe care mi-a cumpărat-o mama, ca să nu mai intru în bucluc! a râs chelnerul. Toată lumea îmi spune Bingo. E un joc din America. L-am jucat și eu o dată.

— Nobuo *desu,* a zis Noa zâmbind. Nobuo Ban *desu.*

— Ban-san, Ban-san, a fredonat Bingo fericit. Am iubit odată o tânără scundă din Tokyo, pe nume Chie Ban, dar ea nu mă iubea. Desigur! Fetele frumoase nu mă iubesc. Soția mea e înaltă, nu e frumoasă, dar mă iubește! a continuat el râzând. Știi, ești isteț că vrei să te stabilești în Nagano. Eu am fost în Tokyo o singură dată și mi-a ajuns. E un oraș murdar, scump și înțesat de… a zis chelnerul, apoi s-a oprit. Stați puțin, nu sunteți din Tokyo, nu?

— Nu. Sunt din Kansai.

— Ah, ador regiunea Kansai. Am fost la Kyoto de două ori și, cu toate că e un loc prea scump pentru un om simplu ca mine, ador un *udon* bun și cred că acolo poți să mănânci un *udon* delicios la un preț rezonabil.

Noa a zâmbit. Îi plăcea să-l asculte vorbind.

— Și cu ce o să vă ocupați? s-a interesat chelnerul. Un bărbat trebuie să aibă un loc de muncă. Tot mama spune asta întruna.

Bingo și-a acoperit gura cu mâna, rușinat de vorbele lui fățișe, dar nu se putea abține să nu mai sporovăiască atât. Străinul părea foarte plăcut și umil și Bingo admira persoanele tăcute.

— Aveați o slujbă bună în Kansai? l-a întrebat, ridicând din sprâncenele rare.

Noa și-a plecat privirea spre mâncarea de care abia se atinsese.

— Păi, am lucrat ca librar. Și știu să citesc și să scriu în engleză. Poate că vreo firmă mică are nevoie de un librar. Sau poate că o companie de comerț are documente de tradus…

— Un tânăr ca dumneavoastră ar putea lucra în multe locuri. Să mă gândesc… a zis Bingo, chipul lui rotund luând brusc o expresie serioasă. Păreți foarte isteț, a adăugat, lovindu-și bărbia micuță cu degetul arătător.

— Nu știu ce să zic, totuși e foarte drăguț din partea dumitale, a spus Noa surâzând.

— Hmm! a exclamat chelnerul, strâmbându-se. Domnule, nu știu dacă sunteți mofturos, dar, în cazul în care aveți nevoie urgentă de un loc de muncă, o sală de pachinko angajează oameni din afara orașului. Slujbele la birou sunt puține în ultima vreme.

— Pachinko? a repetat Noa, încercând să nu se arate jignit.

Oare chelnerul îl suspecta că e coreean? Majoritatea japonezilor nu bănuiau nicio clipă că e coreean până când nu le spunea că-l cheamă Boku. Pe cardul de identitate de la Waseda apărea *tsumei*-ul lui, Nobuo Bando. Noa nu era sigur de ce omisese terminația „do" din numele lui de familie atunci când i se prezentase lui Bingo, dar acum era prea târziu să mai schimbe ceva.

— Nu știu prea multe despre pachinko. Niciodată n-am…

— O, n-am vrut să vă jignesc. Acolo se plătește bine, din câte am auzit. Takano-san, managerul celei mai bune săli din Nagano, este un gentleman desăvârșit. Poate că nu doriți să lucrați într-o sală oarecare de pachinko, însă Cosmos Pachinko este un stabiliment important, condus de o familie străveche din zonă. Ei își schimbă foarte des aparatele. Însă nu angajează străini.

— Poftim?

— Nu angajează coreeni sau chinezi, dar asta nu vă afectează pe dumneavoastră, care sunteți japonez, a zis Bingo, dând din cap de câteva ori.

— *Soo desu,* a încuviințat Noa.

— Takano-san e mereu în căutare de funcționari isteți. Și plătește bine. Dar nu poate să angajeze străini, a zis Bingo, dând din nou din cap.

— Da, da, a răspuns Noa compătimitor, de parcă ar fi înțeles.

Învățase de mult că trebuie să dea din cap aprobator, chiar și atunci când nu era de acord, fiindcă observase că mișcarea asta îi făcea pe oameni să-și continue discursul.

— Takano-san e un client care vine des aici. Chiar în dimineața asta a trecut pe aici. Își bea cafeaua în fiecare zi la masa de la fereastră, a arătat Bingo. Cafea neagră, cu două cuburi de zahăr. Niciodată cu lapte. De dimineață mi-a zis: „Bingo-san, am o durere de cap de care nu pot să scap, fiindcă nu reușesc să găsesc angajați buni. Proștii de aici au dovleci în loc de cap și semințe în loc de creier".

Chelnerul și-a împletit degetele cărnoase deasupra capului, imitând ironic chinul lui Takano-san.

— Ce-ar fi să te duci acolo și să-i spui lui Takano-san că te-am trimis eu? i-a sugerat Bingo zâmbind.

Asta-i plăcea cel mai mult, să-i ajute pe oameni şi să le facă cunoştinţă. Aranjase deja trei căsătorii pentru colegii lui de liceu.

Noa a încuviinţat din cap şi i-a mulţumit. Peste câţiva ani Bingo avea să le spună tuturor că el a fost primul prieten al lui Ban-san în Nagano.

∵

Biroul lui Takano-san se afla într-o clădire separată de salonul de pachinko, la aproape două străzi distanţă. După aspectul modest al imobilului din cărămidă, ar fi fost imposibil să-ţi dai seama la ce serveşte acest birou.

Noa nici nu l-ar fi observat, dacă Bingo nu i-ar fi desenat o hartă pe o hârtie de caiet. În afară de număr, pe clădire nu era nicio reclamă.

Hideo Takano, managerul salonului, era un japonez cu un aer şiret, de vreo patruzeci de ani. Purta un costum frumos, negru, din lână, o cravată mov, în dungi şi, la buzunar, o batistă asortată. În fiecare săptămână, un băiat din cartier venea să-i lustruiască toţi pantofii din piele, făcându-i să strălucească precum oglinda. Se îmbrăca atât de bine, încât părea mai degrabă vânzător de haine decât un om care lucrează la birou. În spatele biroului lui se aflau două seifuri negre, de mărimea unor uşi. Încăperea uriaşă se învecina cu alte şase camere de dimensiuni modeste, fiecare ocupată de funcţionari în cămăşi albe – majoritatea tineri şi doamne cu priviri inexpresive. Takano avea o mică ridicătură pe puntea nasului de altfel frumos şi ochi rotunzi şi negri, uşor căzuţi şi onctuoşi, care, atunci când vorbea, deveneau expresivi şi direcţi.

— Ia loc! l-a invitat el. Mi-a spus secretara că doreşti un post de funcţionar.

— Numele meu Nobuo Ban *desu.* Bingo-san de la cafenea mi-a zis că faceţi angajări. Am venit de curând de la Tokyo, domnule.

— Ha! Te-a trimis Bingo-san? Dar nu am nevoie de nimeni aici care să-mi toarne cafeaua.

Aşezat la biroul lui mare, din metal, Takano s-a aplecat în faţă.

— Aşadar Bingo mă ascultă când îmi depăn necazurile. Credeam că în general doar eu le ascult pe ale lui.

Noa a zâmbit. Bărbatul era destul de simpatic. Nu părea că-i urăşte pe coreeni. Se bucura că astăzi poartă cămaşă curată şi cravată. Koh Hansu îi spusese adesea că un bărbat trebuie să arate bine în fiecare zi. Pentru coreeni, era cu atât mai important să fie curaţi şi îngrijiţi. Un coreean trebuie să vorbească sobru şi calm în orice situaţie, chiar şi atunci când are motive să se înfurie, îi mai explicase.

— Aşadar, prietene al lui Bingo-san, ce ştii să faci? l-a întrebat Takano.

Noa şi-a îndreptat spatele.

— Am studiat contabilitatea şi am lucrat pentru un proprietar din Kansai. Am încasat chirii şi am ţinut contabilitatea mai mulţi ani înainte să merg la universitate…

— Chiar aşa? La universitate? Serios? La care?

— La Waseda, a răspuns Noa, dar nu mi-am luat licenţa în literatură. Am studiat doar trei ani.

— Literatură? a clătinat din cap Takano. Nu am nevoie de un angajat care preferă să citească, în loc să muncească. Vreau un contabil inteligent, ordonat şi cinstit. Trebuie să vină la serviciu în fiecare dimineaţă în zilele lucrătoare, să nu bea şi să nu aibă probleme cu fetele. Nu am nevoie de incapabili. Pe incapabili îi concediez, a adăugat, înclinând capul într-o parte.

Noa părea o persoană respectabilă, era evident de ce îl trimisese Bingo la el.

— Da, domnule. Desigur. Sunt un contabil minuţios şi ştiu foarte bine să scriu.

— Eşti modest.

— Îmi voi da silinţa, dacă mă veţi angaja, l-a asigurat Noa, fără să-şi ceară scuze.

— Cum ziceai că te cheamă?

— Nobuo Ban.

— Nu eşti din zonă.

— Nu, domnule. Sunt din Kansai.

— De ce ai renunţat la şcoală?

— Mama s-a prăpădit şi nu am mai avut bani ca să-mi termin studiile.

— Şi tatăl?

— A murit.

Takano nu-i credea niciodată pe străinii din afara oraşului care susţineau că le-au murit părinţii, dar nici nu-i păsa.

— Şi de ce te-aş învăţa meserie, ca apoi să te duci să-ţi continui studiile în literatură? Nu văd de ce te-aş ajuta să termini facultatea. Am nevoie de un contabil permanent. Crezi că poţi fi tu acela? Nu te voi plăti prea bine de la început, dar vei primi suficient cât să supravieţuieşti. Şi, oricum, ce naiba o să faci cu literatura? Doar nu o să câştigi bani din asta. Eu, unul, nu am terminat liceul, dar pot să te angajez şi să te concediez de sute de ori. Faci parte dintr-o generaţie necugetată.

Noa nu i-a răspuns. Familia lui credea că îşi doreşte să lucreze într-o companie, însă nu era întru totul adevărat. Visase în secret să devină profesor de engleză la liceu. Crezuse că, dacă va absolvi Universitatea Waseda, ar putea să obţină un loc de muncă bun într-o şcoală privată. Şcolile private nu angajau coreeni, dar spera că într-o bună zi legea se va schimba.

Luase în calcul până și posibilitatea de a deveni cetățean japonez. Știa că măcar poate să lucreze ca profesor particular.

— În orice caz, nu ai bani de mers la universitate și ai nevoie de o slujbă, altfel nu te-ai afla acum aici. Prin urmare unde locuiești?

— Am sosit astăzi în Nagano. Voiam să-mi găsesc o chirie.

— Poți să dormi în spatele salonului. La început va trebui să împarți dormitorul cu alții. În camere nu se fumează și nu poți să aduci fete. Ai dreptul la trei mese la cantină. Poți să mănânci orez după pofta inimii. Avem carne de două ori pe săptămână. Cât despre fete, pentru asta există hoteluri. Nu mă interesează ce faci în timpul liber, dar firma vine pe primul loc. Sunt un manager foarte generos, însă, dacă dai greș, vei fi concediat pe loc, fără să-ți primești salariul.

Noa se întreba dacă fratele lui mai mic li se adresa astfel angajaților. Faptul că avea să lucreze într-un salon de pachinko, la fel ca Mozasu, un puști care, în fond, fusese dat afară de la școală, îl buimăcea.

— Poți să începi de azi. Caută-l pe Ikeda-san în biroul de alături. E un tip cărunt. Fă ce-ți spune el! E contabilul-șef. O lună vei fi în perioadă de probă. Nu trebuie să plătești nimic pentru întreținere, așa că vei putea să economisești destul.

— Vă mulțumesc, domnule.

— Ai tăi de unde sunt?

— Din Kansai, a răspuns Noa.

— Da. Mi-ai mai spus. Dar de unde din Kansai?

— Din Kyoto, a precizat Noa.

— Cu ce se ocupă părinții?

— Au murit, a răspuns Noa, sperând să pună astfel capăt întrebărilor.

— Da, și asta mi-ai spus. Dar cu ce se ocupau?

— Tata lucra într-un magazin de *udon.*

— Da?! a exclamat Takano nedumerit. Așadar un vânzător de *udon* își trimite fiul la Waseda? Chiar așa?

Noa nu a răspuns, dorindu-și să știe să mintă mai bine.

— Nu ești străin, nu? Poți să juri?

Tânărul a încercat să se arate surprins de întrebare.

— Nu, domnule! Sunt japonez.

— Bine, bine, a răspuns Takano. Acum du-te să-l cauți pe Ikeda-san!

∵

Șaizeci de angajați împărțeau internatul sălii de pachinko. În prima noapte, Noa a dormit într-una dintre cele mai mici camere, alături de un muncitor în vârstă, care sforăia ca un motor stricat. După o săptămână, și-a stabilit o rutină. Când se trezea, se spăla repede pe față și cobora degrabă la

cantină, unde bucătarul le servea orez, macrou şi ceai. Lucrând metodic, a câştigat încrederea lui Ikeda-san, care nu mai întâlnise niciun contabil atât de isteţ până atunci. După perioada de probă, lui Noa i s-a spus că poate să rămână. Câţiva ani mai târziu, Noa a aflat că proprietarul japonez îl plăcuse din prima clipă. După prima lună, patronul i-a spus lui Takano să-i mărească salariul şi după un an să-i dea o cameră mai bună, dar nu înainte, fiindcă ceilalţi s-ar putea supăra că îl favorizează astfel. Proprietarul suspecta că Nobuo San e coreean, însă nu a comentat nimic fiindcă nu conta, câtă vreme nu bănuia nimeni.

2.

Osaka, aprilie 1965

În trei ani, Yumi pierduse două sarcini, iar acum era din nou însărcinată. În ciuda sfatului primit de la soţul ei, Mozasu, lucrase pe tot parcursul celorlalte sarcini. În stilul ei discret şi bine ticluit, patroana ei, Totoyama-san, insistase ca de data asta să lucreze de acasă. Însă tânăra a refuzat.

— Yumi-chan, nu e mult de lucru în perioada asta şi trebuie să te odihneşti, îi spunea Totoyama-san, însă doar câteodată Yumi se ducea acasă înainte de lăsarea serii.

Era târziu, într-o după-amiază de primăvară. Tocmai terminase o comandă de papioane pentru uniforme de hotel, când a simţit dureri ascuţite în partea de jos a abdomenului. Totoyama-san a refuzat să mai ia seama la protestele lui Yumi. A trimis pe cineva după Mozasu, care a luat-o şi, în locul doctorului ei din Ikaino, a dus-o la un medic celebru din centrul oraşului Osaka, despre care auzise Totoyama-san.

— E elementar, Boku-san. Aveţi tensiunea mare. Adesea, femeile ca dumneavoastră resping sarcina, a zis doctorul calm.

S-a îndepărtat de masa de consultaţie şi s-a întors la birou. Încăperea fusese zugrăvită recent în roz şi mirosea discret a vopsea. În afara unui desen reprezentând aparatul reproducător feminin, în birou, totul era alb sau din oţel inoxidabil.

Yumi a rămas tăcută, gândindu-se la ce-i spusese. Aşa să fie? se întreba. Să fi pierdut sarcinile anterioare deoarece corpul ei le respingea?

— Mă îngrijorează mai puţin sarcinile anterioare. E trist, desigur, dar avorturile spontane reprezintă înţelepciunea naturii. Cel mai bine e să nu naşti, dacă nu e sănătos pentru tine. Un avort indică faptul că o femeie poate

să conceapă, așa că nu e neapărat o problemă de fertilitate. Însă, în ceea ce privește sarcina, nu văd niciun pericol pentru copil. Doar mama e în pericol. Așa că trebuie să stați la pat până la sfârșitul sarcinii.

— Dar am de lucru, a protestat Yumi înspăimântată.

Doctorul a clătinat din cap.

— Yumi-chan, a intervenit Mozasu, trebuie să-l asculți pe doctor.

— Pot să muncesc mai puțin. Să mă întorc acasă mai devreme, așa cum mi-a cerut și Totoyama-san.

— Boku-san, mama poate să moară de preeclampsie. În calitate de medic, nu vă pot lăsa să mai lucrați. Pacienții trebuie să-mi dea ascultare, altfel nu putem colabora.

Renumitul doctor și-a întors privirea, pretinzând că studiază câteva hârtii de pe birou, convins că Yumi va rămâne pacienta lui. Ar fi fost o prostie să aleagă altceva. Și-a notat ceva legat de dieta ei, sfătuind-o să evite dulciurile și orezul în exces. Nu trebuia să se îngrașe prea mult, pentru că avea să rețină o cantitate enormă de apă, iar bebelușul ar fi fost prea mare pentru a se naște natural.

— Vă rog să mă sunați oricând, dacă nu vă simțiți bine. E important. Dacă trebuie să nașteți mai devreme, trebuie să luăm unele măsuri de precauție. Boku-san, nu trebuie să faceți pe curajoasa. După ce se naște copilul, n-aveți decât. O femeie are dreptul să fie mai dificilă înainte de prima naștere, a adăugat doctorul zâmbindu-le. Dacă vă e poftă de ceva sau aveți nevoie de o pernă în plus noaptea, cereți-le!

Mozasu a încuviințat din pat, recunoscător pentru simțul umorului și tonul inflexibil de care dădea dovadă bărbatul. Oricât de bun ar fi fost, medicul trebuia să știe cum să învingă încăpățânarea soției lui. Mozasu nu se contrazisese niciodată cu Yumi pentru ceva important, dar se întreba dacă nu cumva nu o făcuse pentru că simțise că, oricum, ea nu-l va asculta.

Când cuplul s-a întors acasă, Yumi s-a întins pe saltea, iar părul ei rărăşit i s-a împrăștiat pe perna micuță. Mozasu stătea alături, cu picioarele încrucișate, neștiind ce să-i spună soției, care nu voia nici măcar un pahar cu apă sau ceva de mâncare. Lângă ea, Mozasu rămânea fără grai, fiindcă Yumi era foarte inteligentă și hotărâtă. Scopurile ei fuseseră dintotdeauna absolut fantastice. Uneori se întreba cum de visează atât. Nu o văzuse niciodată smiorcăindu-se sau plângându-se de ceva. Știa că Yumi nu vrea să rămână singură acasă, incapabilă să meargă la muncă sau la cursurile de engleză.

— Vrei să-ți aduc cărțile de engleză? a întrebat-o el.

— Nu, i-a răspuns ea, fără să-l privească. Trebuie să te întorci la lucru, *nee*? Mă descurc eu. Poți să pleci.

— Ai nevoie de ceva? Orice?

— De ce nu putem să ne mutăm în America? Am avea o viaţă bună acolo.

— Ţii minte ce a zis ofiţerul de la imigrări. E aproape imposibil.

— Preotul Maryman-san ne-ar putea sprijini.

— De ce-ar face-o? Nici eu şi nici tu nu avem de gând să devenim misionari. Tu nici măcar nu crezi în Dumnezeu. În plus, ce-aş putea să fac eu în America, astfel încât să câştig la fel de mulţi bani ca aici? Nu mă reapuc de şcoală. Nu sunt student. Sunt prostuţul tău. Mă bazez pe tine să gândeşti pentru amândoi şi în curând pentru noi trei, a râs Mozasu, sperând să-i smulgă şi ei un zâmbet. Yumi-chan, în curând îmi voi deschide propria sală de pachinko în Yokohama şi, dacă are succes, o să câştig mai mulţi bani decât douăzeci de absolvenţi de facultate. Îţi imaginezi? Şi atunci o să pot să-ţi cumpăr tot ce poftești. Iar, dacă sala n-o să meargă bine, o să lucrez în continuare pentru Goro-san şi vom avea o viaţă frumoasă.

— Pot să fac rost de bani.

— Da, ştiu. Ştiu că eşti independentă. Dar mi-aş dori să-ţi cumpăr ceva ce tu nu poţi obţine singură. Şi promit c-o să-ţi placă în Yokohama. E un oraş cosmopolit. Sunt mulţi americani acolo. Imediat ce-o să naşti şi doctorul ne spune că totul e în regulă, te duc în vizită. Vom putea sta într-un hotel frumos, ca să vezi cum e. În plus, acolo o să-ţi fie mai uşor să înveţi engleza. Găsim un profesor şi, dacă vrei, o să poţi merge la şcoală, a zis Mozasu.

Deşi îl întrista prea tare, nu se putea abţine să nu se gândească la fratele lui, Noa, care se retrăsese de la Waseda şi dispăruse fără nicio explicaţie.

— Japonezii nu ne plac. Cum o să trăiască copilul nostru aici? a întrebat Yumi.

— Unii dintre ei ne plac foarte tare. Copila o să trăiască aici, cu noi. O să ducă aceeaşi viaţă ca noi.

Încă de la prima sarcină, Mozasu fusese convins că pruncul o să fie fetiţă – un copilaş aidoma lui Yumi.

Mozasu a mângâiat-o pe frunte. Mâna lui închisă la culoare părea enormă pe fruntea ei mică şi palidă. Pentru o femeie atât de tânără, soţia lui părea foarte dură, hotărâtă să ducă la îndeplinire chiar şi cele mai dificile sarcini, dar când era tristă avea mina unui copil dezamăgit, pierdut şi nefericit. Adora chipul ei, pe care îi putea citi toate sentimentele. Deşi tăcea, era incapabilă să-şi ascundă trăirile de ceilalţi.

— Ce altceva putem face? a întrebat Mozasu, uitându-se la ea în aşteptarea unui răspuns. În afară de a merge în America?

Nu înţelesese niciodată ce credea ea că vor găsi acolo. Câteodată se întreba dacă nu cumva Noa plecase în Statele Unite, locul acela magic la care visau atâţia coreeni din Japonia.

— Şi altceva ce ţi-ar mai plăcea să faci, Yumi-chan?

Ea a ridicat din umeri.

— Nu vreau să stau închisă în casă până când se va naşte copilul. Nu-mi place să trândăvesc.

— Nu o să trândăveşti niciodată. E imposibil, a râs Mozasu. Când se va naşte copilul, o să alergi după el. Tu şi fetiţa veţi fi cele mai active fete din Osaka şi n-o să mai fiţi niciodată legate de casă.

— Se mişcă, Mozasu. Simt. Nu am pierdut copilul.

— Bineînţeles că nu. Doctorul ne-a asigurat că pruncul e bine. Bebeluşul o să arate exact ca tine. O să-i oferim un cămin minunat. Iar tu o să fii o mamă excepţională.

Yumi a zâmbit neîncrezătoare, dorindu-şi ca el să aibă dreptate.

— Am sunat-o pe mama. Vine mâine.

Yumi a mijit ochii îngrijorată.

— Îţi place de ea, *nee*?

— Da, a răspuns ea.

Şi aşa era. Yumi îşi admira soacra şi, cu toate astea, erau două străine. Sunja era altfel decât celelalte mame de băieţi; nu făcea nicio remarcă supărătoare, iar de când dispăruse Noa refuza să mai spună ce gândeşte. Când Mozasu şi Yumi le rugaseră pe ea şi pe bunica lui Mozasu să se mute la ei, Sunja refuzase, susţinând că era mai bine ca tânărul cuplu să locuiască fără cele două bătrâne.

— Credeam că vrea să stea cu mama ei şi cu mătuşa Kyunghee.

— Da, dar vrea să ne ajute. O să vină singură. Nu o să rămână definitiv la noi. Bunica o să rămână să o ajute pe mătuşa Kyunghee la magazin. O să angajez câteva fete care să-i ţină locul mamei cât stă ea la noi.

∵

După două săptămâni de stat la pat, Yumi simţea că îşi iese din minţi. Mozasu îi cumpărase un televizor, dar ea nu voia să se uite la el, iar arsurile de stomac o împiedicau să citească. Încheieturile şi gleznele i se umflaseră atât de tare, încât, dacă le apăsa uşor cu degetul mare, lăsa o urmă adâncă în piele. Doar mişcările bebeluşului şi sughiţul ocazional o mai ţineau pe Yumi lipită de salteaua ei, împiedicând-o să fugă din casă. De când venise, soacra îi rămăsese alături, în cămăruţa de lângă bucătărie – în ciuda insistenţelor lui Mozasu de a se instala în dormitorul liber, mai mare, de lângă cel matrimonial. Sunja gătea şi spăla. La orice oră din noapte se întorcea Mozasu acasă, ea îi pregătea imediat cina.

∵

Era dimineaţă şi Sunja a ciocănit la uşa lui Yumi ca să-i aducă micul dejun.

— Intră, *omoni*! a invitat-o tânăra.

Mama ei nu era în stare să gătească o oală de orez şi să facă o ceaşcă de

ceai, spre deosebire de mama lui Mozasu, care îşi susţinuse familia din gătit.

Ca de obicei, Sunja i-a adus zâmbind o tavă cu o varietate de mâncăruri ademenitoare, acoperite cu o pânză albă şi curată.

Yumi, care în mod normal ar fi savurat astfel de bunătăţi, se simţea rău, fiindcă în ultima vreme nu mai putuse să înghită decât terci de orez.

— Mă simt groaznic că trebuie să stau în pat, în timp ce dumneata trudeşti toată ziua, zis ea, sperând că Sunja o să rămână să stea de vorbă cu ea. Ai luat micul dejun?

— Da. Am mâncat. Tu munceşti mereu din greu. Însă acum trebuie să te odihneşti. O sarcină nu e o treabă uşoară. Mama a avut şase avorturi spontane înainte să mă nască pe mine, i-a mărturisit. Voia să vină să aibă grijă de tine, dar i-am spus să rămână acasă.

— Şase avorturi? Eu n-am avut decât două.

— Nici cu două nu e uşor, a reluat Sunja. Ar trebui să mănânci. Tu şi bebeluşul aveţi nevoie de hrană.

Yumi s-a ridicat puţin.

— Mozasu a plecat la Yokohama în zori.

Sunja a dat din cap că da. Îi pregătise micul dejun înainte să ia trenul de dimineaţă.

— Înseamnă că l-ai văzut. Arată delicios, a zis apoi Yumi, arătând spre tavă.

Sunja spera că nora ei o să mănânce. Era îngrozită la gândul că ar putea să piardă din nou sarcina, dar nu voia să se arate îngrijorată. Îi părea rău că îi povestise câte avorturi avusese mama ei. Preotul de la biserică o prevenise că e păcat să fie slobodă la gură. Întotdeauna e mai bine să vorbeşti mai puţin, şi-a zis Sunja.

— Îţi mulţumesc că ai atâta grijă de noi.

Femeia a clătinat din cap.

— Nu ai pentru ce. Şi tu o să faci la fel pentru copiii tăi, a încredinţat-o Sunja.

Spre deosebire de celelalte *ajumma* de la piaţă, cu buclele lor negre şi ferme, făcute permanent, Sunja nu-şi vopsise părul grizonant şi îl purta tuns scurt, băieţeşte. Era solidă, nici măruntă, dar nici foarte robustă. Muncise sub cerul liber atâţia ani, încât soarele îi săpase riduri adânci pe faţa rotundă şi bronzată. Ca o călugăriţă budistă, nu se machia şi nici nu se dădea cu cremă hidratantă. De parcă ar fi decis cu ani în urmă că nu se va sinchisi de înfăţişarea ei, ci doar de curăţenie, ca pentru a face penitenţă fiindcă odinioară pusese preţ pe astfel de lucruri, când de fapt nu o făcuse.

— Ţi-a povestit Mozasu despre mama? a întrebat-o Yumi, ridicând lingura.

— Că a lucrat într-un bar, a spus Sunja.

— A fost prostituată. Tata a fost codoşul ei. Nu au fost căsătoriţi.

Femeia a dat din cap, holbându-se la tava cu mâncarea neatinsă. Când Mozasu îi povestise despre familia lui Yumi, cam asta îşi imaginase şi Sunja. Ocupaţia şi războiul fuseseră dificile pentru toată lumea.

— Sunt sigură că a fost un om bun. Şi cu siguranţă a ţinut mult la tine.

Sunja credea asta cu sinceritate. Ea îl iubise pe Hansu, apoi îl iubise pe Isak. Şi totuşi, sentimentele ei faţă de băieţi, faţă de Noa şi Mozasu, erau mult mai puternice decât dragostea ei pentru cei doi bărbaţi. Iubirea de copii era ca viaţa şi ca moartea. De la dispariţia lui Noa, se simţea pe jumătate moartă. Nu-şi imagina că vreo mamă s-ar putea simţi altfel.

— Mama nu e un om bun. Ne bătea. Îi păsa mai mult de băutură şi de bani decât de orice altceva. După ce a murit fratele meu, dacă eu şi sora mea nu am fi fugit de-acasă, ne-ar fi trimis la lucru. Să facem ce făcea şi ea. Nu mi-a spus niciodată o vorbă bună, i-a mărturisit Yumi, care nu mai spusese asta nimănui.

— Mozasu mi-a spus că sora ta a murit.

Yumi a dat din cap că da. După ce ea şi sora ei fugiseră de-acasă, au găsit adăpost într-o fabrică de haine abandonată. În iarna aceea s-au îmbolnăvit amândouă şi au avut febră mare, iar sora ei s-a prăpădit în somn. Yumi a dormit aproape o zi întreagă alături de trupul neînsufleţit al surorii ei, aşteptând să moară şi ea.

Sunja şi-a mutat scaunul, aşezându-se lângă ea.

— Ai suferit atât de mult, copila mea!

∵

Yumi nu a născut o fetiţă. Fiul ei, Solomon, a fost un bebeluş uriaş, care a cântărit peste patru kilograme şi jumătate, aşadar mai mult decât se aşteptase celebrul doctor. Naşterea a durat mai bine de treizeci de ore, aşa că doctorul a trebuit să cheme un coleg care să-l ajute peste noapte. Bebeluşul era puternic şi sănătos. Într-o lună, Yumi şi-a revenit complet şi s-a întors la muncă, luându-l pe Solomon cu ea la atelier. Când a împlinit un an, Solomon a ales o bancnotă, în schimbul pensulei cu tuş, a aţei şi al prăjiturilor, ceea ce însemna că va avea o viaţă bogată.

3.

Yokohama, noiembrie 1968

Când şeful de sală a venit să-i spună că poliţia îl aşteaptă în biroul lui, Mozasu s-a gândit că vor să-i ceară actele de funcţionare ale aparatelor de pachinko. Era acea perioadă din an. Când a ajuns în birou, i-a recunoscut pe tinerii de la poliţie şi i-a invitat să ia loc, însă ei au rămas în picioare şi au făcut o plecăciune, fără să spună ceva la început. Şeful de sală, care rămăsese la uşă, nu se putea uita la el. Preocupat, Mozasu nu observase până atunci chipul lui grav.

— Domnule, familia dumneavoastră se află în spital şi am venit să vă conducem acolo, a spus cel mai scund dintre cei doi ofiţeri. Ar fi venit însuşi căpitanul, dar…

— Poftim? a exclamat Mozasu, îndepărtându-se de birou şi apropiindu-se de uşă.

— Soţia şi băiatul dumneavoastră au fost loviţi de un taxi de dimineaţă. La o stradă de şcoala fiului dumneavoastră. Şoferul mahmur după o noapte de chef a adormit la volan.

— Şi sunt bine acum?

— Băiatul şi-a rupt glezna. În rest, se simte bine.

— Şi soţia mea?

— A murit în salvare, înainte să ajungă la spital.

Mozasu a ieşit în goană din birou, fără să-şi mai ia haina.

∵

Înmormântarea a avut loc la Osaka. Mozasu avea să-şi amintească limpede unele momente, iar pe altele deloc. În timpul ceremoniei, îl ţinuse strâns pe Solomon de mânuţă, temându-se că, dacă îi dădea drumul, băiatul ar fi putut să dispară. Copilul de trei ani şi jumătate stătea sprijinit în cârje şi insista să salute fiecare persoană care venise să-i aducă un ultim omagiu mamei lui. După o oră a acceptat să se aşeze, dar nu a plecat de lângă tatăl lui. Mai mulţi martori povestiseră că Yumi îşi împinsese fiul pe trotuar când şoferul pierduse controlul volanului. La înmormântare, prietenul din copilărie al lui Mozasu, Haruki Totoyama, apreciase că Yumi trebuie să fi avut o incredibilă coordonare ochi-mână într-un moment de asemenea intensitate.

Au venit câteva sute de invitaţi. Pe unii Mozasu îi cunoscuse prin intermediul afacerii, pe alţii, mult mai numeroşi, îi ştia de la biserica tatălui lui, la care bunica şi mătuşa Kyunghee încă se închinau. Mozasu se străduia să-i întâmpine pe toţi, deşi de-abia era în stare să vorbească, de parcă ar fi uitat şi coreeana, şi japoneza. Nu voia să meargă mai departe fără Yumi, dar nu putea să spună asta. Fusese iubita lui, dar, mai mult decât orice, fusese prietena lui cea înţeleaptă. Nu o putea înlocui niciodată. Şi simţea că-i făcuse o mare nedreptate prin faptul că nu-i mărturisise asta. Se aşteptase să ducă

o viaţă lungă alături de ea, nu doar câţiva ani. Cui avea să-i mai povestească atunci când un client făcea ceva amuzant? Cui avea să-i mai spună cât era atât de mândru de fiul lui, care stătea acum în cârje şi dădea mâna cu adulţii, mai curajos decât oricare alt om din încăpere? Când persoanele îndoliate plângeau la vederea băieţelului în costum negru, Solomon le spunea: „Nu plângeţi!" Liniştise o femeie disperată zicându-i: „Mama e în California". Femeia l-a privit nedumerită, dar nici Solomon, nici Mozasu nu i-au explicat ce însemna asta.

Nu o dusese niciodată acolo. Intenţionaseră să meargă. Deşi cu greu, acum era posibil să obţină paşapoarte, însă el nu se deranjase să o facă. Majoritatea coreenilor din Japonia nu puteau să călătorească. Dacă voiai un paşaport japonez, care îţi permitea să revii în ţară fără bătaie de cap, trebuia să devii cetăţean japonez – ceea ce era aproape imposibil şi oricum niciun cunoscut de-ai lui nu ar fi făcut-o. Altfel, dacă doreai să călătoreşti, puteai să obţii un paşaport sud-coreean prin Mindan, dar puţini voiau să aibă de-a face cu Republica Coreea, de când ţara sărăcită era condusă de un dictator. Coreenii care aveau legături cu Coreea de Nord nu se puteau duce nicăieri, cu toate că unii aveau voie să călătorească într-acolo. Deşi aproape toţi cei care se întorseseră în Nord sufereau, în Japonia încă erau mulţi coreeni afiliaţi cu Nordul mai degrabă decât cu Sudul. Se spunea că cel puţin guvernul nord-coreean încă le trimitea bani pentru şcolarizare. Cu toate acestea, Mozasu nu voia să părăsească patria natală. Şi, oricum, unde să se ducă? Aşadar Japonia nu-i voia? Şi ce-i cu asta?

Imagini cu ea i se învălmăşeau în minte şi, în timp ce persoanele îndoliate îi vorbeau, el nu o auzea decât pe ea exersându-şi frazele în limba engleză din cărţile ei de limbi străine. Deşi îi spusese de nenumărate ori că el nu va emigra în Statele Unite, Yumi nu-şi pierduse speranţa că într-o bună zi vor locui în California. În ultima vreme îi tot sugerase să meargă la New York.

— Mozasu, nu crezi că ar fi minunat să trăim la New York sau în San Francisco? îl întreba din când în când, iar el răspundea că nu se poate hotărî pe care dintre coaste i-ar plăcea.

— Acolo nimănui nu i-ar păsa că nu suntem japonezi, spunea ea. *Bună. Mă numesc Yumi Baek. El este fiul meu, Solomon. Are trei ani. Tu ce faci?*

Odată, când Solomon a întrebat-o unde e California, ea i-a răspuns: „În Rai".

După ce majoritatea participanţilor la înmormântare au plecat, Mozasu şi Solomon s-au aşezat în fundul salonului funerar. Mozasu şi-a mângâiat fiul pe spate, iar acesta s-a sprijinit de el, cuibărindu-se în încheietura braţului drept al tatălui lui.

— Eşti un fiu bun, i-a spus Mozasu în japoneză.

— Şi tu eşti un tată bun.

— Vrei să mănânci ceva?

Solomon a clătinat din cap şi a ridicat privirea când s-a apropiat de ei un bărbat în vârstă.

— Te simţi bine, Mozasu? l-a întrebat bătrânul în coreeană.

Era un gentleman cu aer inteligent, de vreo şaizeci-şaptezeci de ani, îmbrăcat într-un costum negru, scump, cu revere înguste şi cravată neagră.

Avea un chip familiar, dar Mozasu nu ştia de unde să-l ia. Se simţea incapabil să-i răspundă. Nevrând să pară nepoliticos, Mozasu i-a zâmbit, însă îşi dorea să fie lăsat în pace. Poate că era un client sau un angajat de la vreo bancă. Nu putea să gândească limpede acum.

— Sunt eu, Koh Hansu. Aşa tare am îmbătrânit? a zâmbit bărbatul. Tu eşti neschimbat, desigur, dar ai devenit bărbat. El e fiul tău? a întrebat, mângâindu-l pe Solomon pe creştet. Peste zi, aproape toată lumea îi netezise părul castaniu, lucios.

Mozasu a ţâşnit de pe scaun.

— *Uh-muh*! Bineînţeles că ştiu cine eşti. A trecut atât timp! Mama te-a căutat o vreme, dar nu te-a găsit. Voia să te întrebe dacă ştii cumva unde se află Noa. A dispărut.

— A trecut prea mult timp, a clătinat Hansu din cap. Aveţi veşti de la el?

— Şi da, şi nu. Îi trimite mamei bani în fiecare lună, dar nu vrea să ne spună unde e. De fapt, trimite o grămadă de bani, deci nu cred că o duce rău. Doar că mi-aş dori să ştim unde e…

Hansu a încuviinţat din cap.

— Şi mie mi-a trimis bani. Ca să-şi plătească datoria, mi-a zis. Am vrut să i-i restitui, dar nu am avut cum. Mă gândeam să i-i dau mamei tale, ca să-i păstreze pentru el.

— Locuieşti tot în Osaka? l-a întrebat Mozasu.

— Nu, nu. Acum locuiesc în Tokyo, aproape de fiicele mele.

Mozasu a încuviinţat din cap. Dintr-odată se simţea din nou cuprins de moleşeală şi simţea nevoia să se aşeze. Şoferul şi-a făcut apariţia şi Hansu i-a promis lui Mozasu că-i va face o vizită în altă zi.

∵

— Domnule, îmi cer scuze că vă deranjez, dar e o mică problemă afară. Tânăra susţine că e urgent.

Hansu a dat din cap şi l-a însoţit pe şofer afară.

Când s-a apropiat de maşină, noua amantă a lui Hansu, Noriko, i-a făcut semn să urce.

Frumoasa cu părul lung a bătut din palme când l-a văzut deschizând uşa. Oja roz-perlat îi strălucea pe unghii.

— Unchiul e aici! a strigat ea fericită.

— Ce s-a întâmplat? a întrebat-o Hansu. Eram ocupat.

— Nimic. Mă plictiseam şi îmi era dor de unchiul meu, i-a răspuns ea. Du-mă la cumpărături, te rog! Am aşteptat atâta să te întorci! În plus, şoferul n-are niciun haz! Prietenele din Ginza mi-au zis că au băgat genţi noi, franţuzeşti săptămâna asta!

Hansu a închis portiera maşinii. Geamurile antiglonţ obturau toată lumina zilei. Lămpile de interior ale Mercedesului sedan s-au aprins, luminând chipul oval al lui Noriko.

— M-ai chemat pentru că voiai să mergi la cumpărături, *nee*?

— Da, unchiule, a răspuns ea mieros, întinzând în poala lui o mânuţă drăguţă ca o lăbuţă de pisică.

Clienţii bogaţi adorau jocul ei capricios de-a nepoţica. Bărbaţii voiau să le cumpere fetelor lucruri drăguţe. Dacă unchiul voia să-i scoată chiloţeii albi, din bumbac, trebuia să-i cumpere luni la rând oricâte obiecte de lux franţuzeşti îşi dorea ea. Koh Hansu era cel mai important patron din barul de noapte în care lucra Noriko. Mama-sam o asigurase că îi plăcea să le răsfeţe pe fetele noi. Era al doilea prânz pe care îl luau împreună, iar înainte de primul îi cumpărase o poşetă Christian Dior. Noriko, în vârstă de optsprezece ani, fostă participantă la un concurs de frumuseţe, nu era obişnuită să aştepte în maşină. Purtase cea mai scumpă rochie de mătase Georgette, de culoarea piersicii, pantofi cu toc, asortaţi şi un colier cu perle naturale, împrumutat de la mama-san.

— Ai făcut liceul? a întrebat-o el.

— Nu, unchiule. Nu sunt o elevă prea bună, a răspuns ea zâmbind.

— Bineînţeles că nu. Eşti proastă. Iar eu nu suport proştii.

Hansu a lovit-o peste faţă cu atâta putere, încât sângele i-a ţâşnit din buza roz.

— Unchiule! Unchiule! a strigat ea, atingându-i pumnul mare şi încleştat.

El a lovit-o iar şi iar, izbind-o cu capul de lampa laterală a maşinii, până când fata nu a mai scos niciun sunet. Chipul îi era plin de sânge, la fel şi partea din faţă a rochiei de culoarea piersicii. Colierul era împroşcat de stropi roşii. Şoferul rămăsese nemişcat pe scaunul din faţă până când Hansu terminase.

— Lasă-mă la birou, apoi du-o înapoi la mama-san! Spune-i lui mama-san că nu îmi pasă cât de frumoasă e o fată şi că nu le suport pe cele care n-au bun-simţ. Am fost la o înmormântare. Nu mă întorc la bar pană când fiinţa asta neghioabă nu dispare din ochii mei.

— Îmi pare rău, domnule. Mi-a spus că e urgent. Că trebuia să vă vorbească, altfel începea să ţipe. Nu am ştiut ce să fac.

— Nicio târfă nu merită întâietate în faţa unei înmormântări. Dacă îi era rău, trebuia să o duci la spital. Altfel, n-avea decât să ţipe până nu mai putea. Ce contează, prostule?

Fata era încă în viaţă. Stătea ghemuită, aproape inconştientă, pe un colţ al banchetei scumpe din spatele automobilului, zdrobită ca un fluture.

Şoferul era îngrozit, căci încă putea fi pedepsit. Nu ar fi trebuit să dea nicicând ascultare unei fete oarecare de la bar şi poveştilor ei. Un locotenent îşi pierduse inelarul pentru că nu aliniase cum trebuie pantofii musafirilor la intrarea în apartamentul lui Koh Hansu când era mult mai tânăr şi încerca să avanseze în funcţie.

— Îmi cer scuze, domnule! Îmi pare foarte rău. Vă rog să mă iertaţi, domnule!

— Taci şi porneşte spre birou! i-a ordonat Hansu, închizând ochii şi sprijinindu-şi capul pe tetiera din piele.

După ce l-a lăsat pe Hansu la birou, şoferul a condus-o pe Noriko la barul în care lucra. Îngrozită, mama-san a însoţit-o la spital, dar nici măcar după operaţie nasul ei nu avea să mai arate ca înainte. Noriko era distrusă. Mama-san nu şi-a putut recupera cheltuielile, aşa că a trimis-o pe Noriko la un *toruko,* unde trebuia să îmbăieze şi să servească bărbaţi dezbrăcaţi, până când îmbătrânea prea mult ca să mai poată practica acea meserie. Sânii şi fundul aveau să se menţină fermi cel mult zece ani în apa fierbinte. Apoi trebuia să-şi găsească altă ocupaţie.

∵

De şase ori pe săptămână, Sunja îşi ducea şi îşi lua nepotul de la şcoală. Solomon mergea la o şcoală pregătitoare internaţională, unde se vorbea doar engleză. Acolo vorbea engleză, iar acasă, japoneză. Sunja i se adresa în coreeană, iar el îi răspundea într-o japoneză presărată cu câteva cuvinte coreene. Lui Solomon îi plăcea enorm să meargă la cursuri şi Mozasu considera că e bine să aibă o ocupaţie. Era un copil vesel, care voia să-i mulţumească pe profesori şi pe cei mai în vârstă. Oriunde mergea, vestea despre moartea mamei lui se afla imediat, învăluind copilul într-un soi de aură protectoare. Profesorii şi mamele prietenilor lui îl supravegheau în lipsa tatălui. Solomon era convins că avea să-şi reîntâlnească mama în rai. Credea că ea îl poate vedea. Îl vizita în vise şi îi spunea că îi e dor să-l strângă în braţe, povestea el.

Seara, bunica, tatăl şi fiul cinau împreună, chiar dacă Mozasu trebuia să se întoarcă la serviciu imediat după masă. Prietenul lui, Haruki Totoyama, venise de două ori în vizită din Osaka şi o dată se duseseră ei acolo ca să-şi vadă familia, pentru că unchiul Yoseb era prea slăbit ca să călătorească.

O nouă zi de şcoală lua sfârşit şi Sunja aştepta răbdătoare în faţa

grădiniței, alături de blândele bone filipineze și de mamele prietenoase din Occident, care veneau mereu după copii. Sunja nu putea să stea de vorbă cu ele, dar zâmbea și încuviința din cap în prezența lor. Ca de obicei, Solomon a fost primul care a ieșit. Le-a strigat „la revedere" profesoarelor, apoi a fugit afară să-și îmbrățișeze bunica, după care s-a alăturat celorlalți băieți, întrecându-se cu ei până la magazinul de dulciuri de la colțul străzii. Sunja încerca să țină pasul cu el. Nu îl observase pe Hansu, care o urmărea din mașină.

Sunja purta o haină din lână neagră, nici scumpă, dar nici uzată. Părea cumpărată de la magazin. Îmbătrânise mult, iar lui Hansu i s-a făcut milă de ea. Deși abia trecută de cincizeci de ani, arăta mult mai în vârstă. În tinerețe fusese frumoasă și foarte îngrijită și atât de atrăgătoare. Amintirea trupului ei voluptuos și a vitalității ei l-au excitat. Anii petrecuți în soare îi întunecaseră chipul și îi acoperiseră mâinile cu mici pete maroniu-deschis. Riduri fine își făcuseră apariția pe fruntea ei, odinioară netedă. În tinerețe avusese cosițe negre și strălucitoare, însă acum avea părul scurt și aproape tot cărunt. Talia i se îngroșase. Hansu își amintea de sânii ei plini, cu sfârcuri frumoase, rozalii. Nu petrecuseră niciodată mai mult de câteva ore împreună, dar el își dorise dintotdeauna să facă dragoste cu ea de mai multe ori într-o singură zi. Avusese multe femei și fete, însă inocența și încrederea ei îl excitaseră mai mult decât cele mai sexy prostituate dispuse la orice.

Ochii ei drăguți rămăseseră neschimbați – luminoși și duri ca pietrele de râu – lumina zilei se reflecta în ei. O iubise cu pasiune, așa cum un bărbat mai în vârstă iubește o tânără care îi poate reda tinerețea și vigoarea. O iubise cu un soi de recunoștință. Știa că o iubise mai mult decât pe oricare altă fată. Acum nu mai era frumoasă, dar o dorea în continuare. Amintirile legate de vremurile când o ducea în pădure îi stârneau dorința și, dacă ar fi fost singur în mașină, s-ar fi satisfăcut singur, fericit de una dintre rarele lui erecții.

Zilnic se gândea la ea de mai multe ori. Ce făcea în clipa aceea? Se simțea bine? Oare se gândea la el? Mintea îi zbura la ea la fel de des cum se gândea la tatăl lui mort. Când Hansu a aflat că ea îl caută, ca să-l întrebe unde e Noa, nu a contactat-o, fiindcă nu avea nicio veste. Nu putea concepe gândul de a o dezamăgi. Făcuse tot ce putuse ca să dea de urma băiatului, dar în zadar. Noa se ascunsese atât de bine, încât, dacă nu ar fi cerut să se verifice toate necrologurile din Japonia, ar fi crezut că băiatul s-a prăpădit. La înmormântare, a aflat că Noa încă-i mai trimitea bani mamei lui. Era o ușurare. Însemna că băiatul trăiește undeva, în Japonia. Hansu plănuise ca întâi să-l găsească și apoi să o contacteze pe Sunja, dar înmormântarea lui Yumi îi amintise că timpul nu era mereu de partea lui. Și apoi, cu o lună în

urmă, doctorul îl diagnosticase cu cancer la prostată.

Când Sunja a trecut pe lângă maşină, Hansu şi-a coborât geamul portierei.

— Sunja! Sunja!

Ea a tresărit.

Hansu i-a spus şoferului să rămână pe loc şi a deschis singur portiera ca să coboare.

— Am ajuns târziu la înmormântarea lui Yumi. Mozasu mi-a zis că plecaseşi. Locuieşti cu el acum, nu-i aşa?

Ea rămăsese pe trotuar, uitându-se lung la el. Parcă nu îmbătrânise deloc. Trecuseră cu adevărat unsprezece ani de când îl văzuse ultima dată? Se întâlniseră în biroul lui, în prezenţa lui Noa, apoi urmase cina aceea scumpă în cinstea admiterii băiatului la Waseda. Trecuseră şase ani de când Noa dispăruse. Sunja s-a uitat după nepotul ei, care intrase în magazin împreună cu alţi băieţi, ca să răsfoiască revistele de benzi desenate şi să discute ce bomboane să-şi cumpere. Fără să-i răspundă lui Hansu, a pornit după Solomon. Mozasu îi spusese că Hansu venise la înmormântare şi că, atunci când îl întrebase despre Noa, nu îi răspunsese nimic.

— Nu poţi să te opreşti puţin să stăm de vorbă? Băieţelul e în siguranţă. E în magazin. Se vede prin geam.

Solomon se afla în mijlocul unui grup de copii adunaţi în jurul unui stand rotativ cu benzi desenate.

— Am implorat-o pe soţia ta să-ţi transmită că te-am căutat. Şi pe grădinar. Sunt convinsă că el ţi-a transmis mesajul meu, chiar dacă ea nu a făcut-o. De când te-am cunoscut, m-am străduit să nu-ţi fiu niciodată o povară. Nu ţi-am cerut nimic. Au trecut şase ani de când am fost la tine acasă. Şase!

Hansu a deschis gura, dar ea a continuat:

— Ştii unde e?

— Nu.

Sunja a pornit din nou spre magazinul cu dulciuri.

Hansu a atins-o pe braţ, dar ea l-a împins tare cu palma, obligându-l să facă un pas în spate. Şoferul şi garda lui de corp, care rămăsese lângă maşină, au fugit spre el, dar el le-a făcut semn să se retragă.

— Sunt bine, le-a spus.

— Urcă-te în maşină şi întoarce-te la viaţa ta mârşavă!

— Sunja…

— Ce vrei de la mine acum? Nu vezi că m-ai distrus? De ce nu mă laşi în pace? Noa a plecat de lângă mine. Nu ne mai leagă nimic.

A clipit din ochii umezi şi strălucitori, aprinşi ca nişte felinare. Chipul ei tânăr răzbătea prin cel bătrân.

— Pot să vă conduc până acasă cu maşina pe tine şi pe Solomon? Am putea merge într-o cafenea? Trebuie să-ţi vorbesc.

Sunja s-a uitat în jos la pătratele mari, de beton de la picioarele ei, incapabilă să-şi mai reţină lacrimile.

— Îmi vreau fiul înapoi! Ce i-ai făcut?

— Cum poţi să dai vina pe mine? N-am vrut decât să-l trimit la şcoală.

Sunja a suspinat.

— E vina mea că te-am lăsat să-l cunoşti. Eşti un om egoist care îşi însuşeşte orice doreşte, cu orice preţ. Mi-aş dori să nu te fi cunoscut niciodată!

Trecătorii rămăseseră în loc şi se uitau la ei, până când Hansu le-a întors privirea, obligându-i să-şi vadă de drum. Băiatul era în continuare în magazin.

— Sunja, sunt pe moarte.

4.

Ţinându-şi la piept exemplarele din *Tetsuwan Atomu* şi *Ultraman,* Solomon stătea liniştit între Sunja şi Hansu, pe bancheta sedanului uriaş.

— Câţi ani ai? l-a întrebat Hansu.

Solomon a ridicat trei degete.

— *Soo nee.* Ai de gând să le citeşti acum? a continuat Hansu, arătând spre noile reviste ale băiatului. Ştii să citeşti deja?

Solomon a clătinat din cap.

— O să aştept până vine Toto diseară să mi le citească, a explicat băiatul, apoi şi-a deschis ghiozdănelul roşu şi a băgat revistele.

— Cine e Toto? s-a interesat Hansu.

— E prietenul din copilărie al tatălui meu. E un poliţist japonez adevărat. A prins criminali şi hoţi. Îl ştiu de când m-am născut.

— Chiar aşa? De atâta vreme? a zâmbit Hansu.

Băieţelul a încuviinţat grav din cap.

— Bunico, ce îi pregăteşti lui Toto la cină? a întrebat Solomon.

— Peşte *jeon*[57] şi pui *jorim*[58]*,* i-a răspuns Sunja.

Prietenul lui Mozasu, Haruki Totoyama, avea să vină în seara aceea şi să rămână la ei peste weekend, aşa că ea plănuise ce va găti la fiecare masă.

— Dar lui Toto îi plac *bulgogi*[59]*.* Este mâncarea lui preferată.

---

[57] „Pane" - în lb. coreeană în orig.

[58] „Pui înăbuşit cu legume" - în lb. coreeană în orig.

— O să pregătesc pentru mâine-seară. Stă până duminică după-amiază.

Solomon părea îngrijorat.

Hansu, care îl urmărise cu atenţie, a intervenit:

— Îmi place la nebunie puiul *jorim.* Astfel de mâncare nu primeşti decât într-o casă cumsecade. Poţi mânca *bulgogi* la orice restaurant, dar numai bunica ta ştie să facă…

— Vrei să-l cunoşti pe Toto? Dintre oamenii mari, el e cel mai bun prieten al meu.

Sunja a clătinat din cap, dar Hansu a ignorat-o.

— Îl cunosc pe tatăl tău de când avea vârsta ta. Mi-ar plăcea nespus să iau cina la voi acasă. Mulţumesc, Solomon!

∵

În holul de la intrare, Sunja şi-a scos haina şi l-a ajutat pe Solomon cu a lui. Cu antebraţul drept ridicat şi cu stângul strâns la piept, băiatul a luat-o la fugă spre camera lui, să se uite la *Tetsuwan Atomu.* Hansu a urmat-o pe Sunja în bucătărie.

A pus chipsuri de creveţi într-un coşuleţ şi a scos un iaurt din frigider, apoi le-a aşezat pe toate pe tava rotundă cu Ultraman.

— Solomon! a strigat.

Băiatul a venit în bucătărie să ia tava şi a plecat încet cu ea în dormitor, ca să se uite la televizor.

Hansu s-a aşezat la masa de bucătărie în stil occidental.

— E o casă bună.

Sunja nu i-a răspuns.

Era o locuinţă cu trei dormitoare în zona occidentală a oraşului Yokohama. Desigur, Hansu mai trecuse pe lângă ea şi înainte. Văzuse exteriorul fiecărei case în care locuise ea vreodată. În afară de ferma din timpul războiului, acesta era primul dintre căminele ei în care intra. Mobilierul părea descins din decorul filmelor americane – canapele tapisate, mese înalte, din lemn, candelabre de cristal şi fotolii din piele. Hansu a presupus că membrii familiei dormeau în pat, şi nu pe podea sau pe saltele. În casă nu existau lucruri vechi – nici urmă de Coreea sau Japonia. Bucătăria spaţioasă, prevăzută cu ferestre, dădea spre grădina pietruită a vecinilor.

Sunja nu vorbea cu el, dar nici furioasă nu părea. Stătea întoarsă spre sobă, cu spatele la el. Hansu îi ghicea liniile corpului prin puloverul nisipiu şi prin pantalonii maro, din lână. Prima dată când o văzuse, îi remarcase sânii mari şi plini pe sub bluza tradiţională coreeană. Dintotdeauna preferase fetele cu sâni mari şi fundul moale ca perna. Nu o văzuse niciodată complet

---

[59] „Preparat din carne de vită marinată“ - în lb. coreeană în orig.

dezbrăcată. Nu făcuseră dragoste decât afară, unde ea purtase mereu *chima.* Soția lui, a cărei frumusețe era celebră, avea sânii, șoldurile și fundul mici, iar el se temea să facă sex cu ea, fiindcă ura să fie atinsă. Înainte de culcare, Hansu trebuia să se spele, iar după ce făceau dragoste ea făcea o baie lungă, indiferent de oră. După ce ea i-a născut trei fete, el renunțase să încerce să aibă un fiu. Nici măcar socrul lui, pe care Hansu îl iubise din tot sufletul, nu comentase nimic despre celelalte femei.

Hansu credea că fusese o prostie din partea Sunjei să refuze să-i devină soție în Coreea. Ce conta că el era căsătorit în Japonia? Ar fi avut o grijă deosebită de ea și de Noa. Ar fi avut și alți copii. Nu ar fi fost nicicând nevoită să muncească în piață, sub cerul liber sau în bucătăria de la restaurant. Cu toate astea, trebuia să o admire că nu îi luase banii, așa cum ar fi făcut orice altă fată din ziua de azi. În Tokyo, un bărbat putea cumpăra bunăvoința unei fete cu o sticlă de parfum franțuzesc sau cu o pereche de pantofi italienești.

În timp ce Hansu depăna cu plăcere amintiri în bucătăria ei, Sunja era mai mult decât neliniștită să-l vadă așezat la masa ei. Din clipa când îl întâlnise, îi simțise permanent prezența în preajmă. Era o constantă nedorită în imaginația ei. Iar după dispariția lui Noa se simțea parcă veșnic bântuită și de fantoma fiului, și de a tatălui acestuia. Acum, Hansu se afla în bucătăria ei, așteptând răbdător ca ea să-i acorde atenție. Rămânea la cină. În toți acești ani nu mâncaseră niciodată împreună. De ce venise? Și când avea să plece? Așa era el, apărea și dispărea. În timp ce fierbea apa pentru ceai, Sunja se gândea: Aș putea să mă întorc în orice clipă și să constat că a plecat. Și atunci ce?

A deschis o cutie din metal cu fursecuri cu unt și a pus câteva pe o farfurie. A umplut ceainicul cu apă fierbinte și a presărat o cantitate generoasă de frunze. Își amintea lesne de o vreme când nu avea bani de ceai și o alta când ceaiul nu se găsea deloc.

— În prima zi a fiecărei luni, Noa îmi trimite bani însoțiți de un bilețel pe care scrie că e sănătos. Timbrele diferă mereu, a zis ea.

— L-am căutat pe Noa, dar nu vrea să i se dea de urmă. Încă îl caut. Sunja, este și fiul meu.

Cum poți să dai vina pe mine? o întrebase odată. I-a turnat o ceașcă de ceai, după care s-a scuzat și a ieșit.

∵

Imaginea din oglinda de la baie a dezamăgit-o. Avea cincizeci și doi de ani. Cumnata ei, Kyunghee, care purtase tot timpul pălărie și mănuși, ca să se apere de pistrui și de riduri, părea mult mai tânără decât ea, cu toate că era cu paisprezece ani mai în vârstă. Sunja și-a atins părul scurt și grizonant. Nu fusese niciodată frumoasă și acum era tot mai puțin convinsă că o va mai

dori vreodată un bărbat. Acea parte din viaţa ei se încheiase odată cu moartea tatălui lui Mozasu. Era o femeie banală şi plină de riduri. Se îngrăşase în talie şi la coapse. Faţa şi mâinile erau ale unei biete muncitoare şi, oricât de mulţi bani avea acum în poşetă, nimic nu avea să o mai facă atrăgătoare. Cu mult timp în urmă îl iubise pe Hansu mai mult decât propria viaţă. Chiar şi când se despărţiseră, îşi dorise ca el să se întoarcă, să o găsească şi să o ţină lângă el.

Hansu avea şaptezeci de ani, dar era aproape neschimbat. La drept vorbind, trăsăturile lui deveniseră mai frumoase. Încă îşi tundea cu grijă părul alb şi des şi îl dădea cu ulei parfumat. În costumul lui frumos, din lână, şi cu pantofii făcuţi la comandă, arăta ca un politician elegant – un bunic frumos. Nimeni nu l-ar fi considerat un patron *yakuza.* Sunja nu voia să iasă din baie. Înainte de a pleca din casă, nici măcar nu se deranjase să se uite în oglindă. Nu era urâtă şi nu făcuse nimic ruşinos ca lumea să-i ocolească privirea, dar ajunsese prea devreme la stadiul acela din viaţa unei femei, când nimeni nu o mai observa intrând sau ieşind dintr-o încăpere.

A dat drumul la robinetul de apă rece şi s-a spălat pe faţă. În ciuda a tot şi a toate, voia ca el să o mai dorească puţin – se ruşina la acest gând. În viaţa ei nu fuseseră decât doi bărbaţi. Era mai bine decât niciunul, s-a gândit. Asta ar fi trebuit să-i fi fost de-ajuns. Sunja s-a şters pe faţă cu un prosop, apoi a stins lumina.

În bucătărie, Hansu mânca un biscuit:

— Îţi place să locuieşti aici?

Ea a dat din cap că da.

— Şi băieţelul e foarte bine-crescut.

— Mozasu se ocupă de el tot timpul.

— Când se întoarce acasă?

— Curând. Ar trebui să pregătesc cina.

— Pot să te ajut să găteşti? a zis Hansu, prefăcându-se că îşi scoate haina.

Sunja a început să râdă.

— În sfârşit! Credeam că nu mai ştii să râzi.

Fiecare a evitat privirea celuilalt.

— Chiar eşti pe moarte? l-a întrebat ea.

— E cancer la prostată. Am medici foarte buni. Nu cred că voi muri de asta. Oricum, nu prea curând.

— Înseamnă că m-ai minţit.

— Nu, Sunja. Toţi murim.

Era furioasă că o minţise, dar şi recunoscătoare. Îl iubise şi nu suporta gândul ca el să părăsească această viaţă.

∵

Solomon a chiuit de bucurie când s-a deschis uşa. Suflecându-şi în grabă mânecile puloverului roşu, a ridicat braţul stâng, s-a aplecat în poziţie de L şi mâna dreaptă s-a intersectat cu antebraţul stâng, formând o cruce descentrată. Copilul scotea sunete statice, anunţând astfel razele laser emise de mâna lui stângă şi şi-a menţinut poziţia ameninţătoare.

Haruki s-a prăbuşit pe podea. A gemut, apoi a imitat zgomotul unei explozii.

— Ah, *kaiju*[60] a fost înfrânt! a strigat Solomon, aruncându-se peste Haruki.

— Mă bucur să te revăd, i-a zis Mozasu lui Hansu. El este prietenul meu, Haruki Totoyama.

— *Hajimemashite*[61]*.* Totoyama *desu.*

Solomon şi-a reluat poziţia.

— Fie-ţi milă, Ultraman! *Kaiju* Toto trebuie să o salute acum pe bunica ta.

— Mă bucur să te revăd, a zis Sunja.

— Vă mulţumesc pentru invitaţie!

Solomon s-a băgat între Sunja şi Haruki.

— *Kaiju* Toto!

— *Hai!* a strigat Haruki.

— *Papa* mi-a adus un *Ultraman* nou ieri.

— Ce norocos! Ce norocos! a exclamat Haruki, prefăcându-se invidios.

— Vino să ţi-l arăt!

Solomon l-a tras pe Haruki după el şi bărbatul s-a repezit teatral spre dormitorul copilului.

Hansu avea câte un dosar despre fiecare persoană din viaţa Sunjei. Ştia totul despre detectivul Haruki Totoyama, fiul cel mare al unei croitorese care deţinea un atelier de uniforme în Osaka. Nu avea tată, iar fratele lui mai mic era întârziat mintal. Haruki era homosexual şi era logodit cu o femeie în vârstă, angajată a mamei lui. Cu toate că era destul de tânăr, era foarte respectat la secţia lui de poliţie.

La masă, discuţia a fost veselă şi relaxată.

— De ce nu te muţi în Yokohama să locuieşti cu noi? l-a întrebat Solomon pe Haruki.

— Sună tentant, *nee*? Aşa m-aş putea juca în fiecare zi de-a Ultraman. *Sooo.* Dar, Soro-chan, mama şi fratele meu locuiesc în Osaka. Asta înseamnă că şi eu trebuie să locuiesc acolo.

— O! a oftat Solomon. Nu ştiam că ai un frate. E mai mare sau mai mic

[60] „Monstru“ - în lb. japoneză în orig.

[61] „Mă bucur să vă cunosc!“ - în lb. japoneză în orig.

decât tine?

— E mai mic.

— Mi-ar plăcea să-l cunosc, a adăugat băiatul. Am putea fi prieteni.

— *Soo nee,* dar e foarte timid.

Solomon a dat din cap înțelegător.

— Și bunica e timidă.

Sunja a clătinat din cap, iar Mozasu a zâmbit.

— Mi-aș dori să te muți aici cu fratele tău, a șoptit Solomon.

Haruki a încuviințat. Înainte de nașterea băiatului, nu-l prea interesaseră copiii. Încă de la o vârstă fragedă, având un frate handicapat, se ferea de răspunderea de a avea grijă de o altă persoană.

— Prietena mea, Ayame, preferă Tokyo, nu Osaka. Poate că și ea ar fi mai fericită aici, a zis Haruki.

— V-ați putea muta aici când o să vă căsătoriți, i-a sugerat Solomon.

— *Soo nee,* a râs Mozasu.

Hansu s-a îndreptat în scaun.

— Șeful poliției din Yokohama îmi e prieten. Te rog să-mi spui dacă ai nevoie să te ajut să obții un transfer, s-a oferit Hansu.

Și-a scos cartea de vizită și i-a întins-o tânărului ofițer, iar Haruki a luat-o cu ambele mâini, plecând ușor din cap.

Mozasu a ridicat din sprâncene.

Sunja, care stătuse în liniște, îl studia în continuare pe Hansu. În mod normal, era suspicioasă când venea vorba de ajutorul lui. Hansu nu era un om oarecare, ci era capabil de fapte pe care ea nici nu le vedea, nici nu le înțelegea.

5.

Nagano, ianuarie 1969

Un labirint de dulapuri cu acte și birouri metalice creau un furnicar de funcționari în birourile sălii de pachinko Cosmos. Risa Iwamura, șefa funcționarilor însărcinați cu înregistrarea documentelor, abia se zărea printre multele piese de mobilier. După standardele convenționale, Risa era o femeie atrăgătoare atât la chip, cât și la trup. Cu toate astea, era o persoană distantă, care îi împiedica pe cei din jur să se apropie de ea sau să se simtă confortabil. Era ca și cum tânăra stingea lumina ca să reducă orice posibilitate de a atrage pe cineva sau de a se face remarcată. Se îmbrăca

sobru, cu bluze albe şi fuste negre, ieftine, care necesitau puţină întreţinere. Purta pantofi bătrâneşti, din piele neagră. Iarna, unul dintre cele două pulovere gri, din lână, îi cădea pe umeri ca o pelerină, iar ca unic accesoriu avea un ceas de mână argintiu, la care se uita des, deşi nu părea să aibă niciodată unde să meargă. Risa avea nevoie de prea puţină îndrumare în îndeplinirea sarcinilor. Anticipa perfect nevoile angajaţilor şi îşi ducea la bun sfârşit îndatoririle, fără să i se spună de două ori.

Noa locuia în Nagano de aproape şapte ani, trecând drept un japonez pe nume Nobuo Ban. Muncea asiduu pentru proprietarul sălii de pachinko Cosmos şi ducea o viaţă retrasă, trecând complet neobservat. Era un angajat apreciat, aşa că proprietarul îl lăsa în pace. Singurul lucru despre care acesta pomenea în fiecare ianuarie, când îi înmâna lui Noa bonusul şi îi ţinea discursul de Anul Nou, era căsătoria: un bărbat de vârsta şi cu poziţia lui ar trebui să aibă un cămin şi copii. Noa fusese numit şef la birourile firmei de când Takano, bărbatul care îl angajase, se mutase în Nagoya ca să conducă filialele Cosmos de acolo. Cu toate acestea, Noa continua să doarmă la internatul sălii de pachinko şi mânca regulat la cantina personalului. Îi plătise lui Hansu datoria pentru cursurile şi cazarea de la Waseda, dar încă îi trimitea mamei sale bani în fiecare lună. Pentru el nu cheltuia decât strictul necesar.

După discursul din acel an, Noa s-a gândit mult la sfatul şefului. O remarcase pe Risa. Cu toate că nu vorbea despre asta, femeia provenea dintr-o familie modestă, cu un trecut scandalos şi trist.

Când Risa avea vreo paisprezece ani, tatăl ei, un doctor apreciat de la o clinică locală, prescrisese pentru doi pacienţi un tratament neadecvat în sezonul gripei, ceea ce dusese la moartea bolnavilor. La scurt timp după aceea, medicul îşi pusese capăt zilelor, pătând imaginea familiei şi lăsând-o pe drumuri. Risa nu se mai putea căsători, pentru că o sinucidere în familie indica prezenţa unei boli mintale în rândul rudelor. Şi, mai rău decât atât, lumea considera că tatăl ei făcuse ceva atât de ruşinos, încât simţise că trebuie să moară. Rudele nu au venit la înmormântare şi nu le mai vizitau pe Risa şi pe mama ei. Mama Risei nu-şi mai revenise niciodată din şoc şi nu mai ieşea din casă, nici măcar pentru treburi mărunte. După ce fata a terminat şcoala gimnazială, Takano, un fost pacient de-ai tatălui ei, a angajat-o ca funcţionar la birou.

Noa îi observase scrisul de mână frumos pe dosare încă dinainte de a o vedea pe ea. Era posibil să se fi îndrăgostit de felul în care scria cifra doi – liniile paralele exprimând o mişcare liberă în căsuţa care încadra cele două ideograme. Dacă Risa scria şi cea mai banală explicaţie pe o factură, Noa se oprea să o recitească, nu pentru ce transmitea, ci pentru că descoperea un

spirit zburdalnic prin mâna celui care scrisese nişte litere atât de elegante.

Când Noa a invitat-o la cină într-o seară de iarnă, ea a răspuns şocată: *Maji?* Nobuo Ban era un subiect de discuţie fascinant în rândul funcţionarilor de la birou, dar după atâţia ani, în care comportamentul lui rămăsese aproape neschimbat, fetele interesate renunţaseră de mult. Nu a fost nevoie decât de două ieşiri la cină, poate chiar mai puţin, pentru ca Risa să se îndrăgostească de Noa şi cei doi tineri foarte retraşi sau şi căsătorit în iarna aceea.

În noaptea nunţii, Risa era speriată:

— O să doară?

— Poţi să-mi spui când să mă opresc. Mai bine mi-aş face rău mie decât să-mi rănesc soţia.

Niciunul dintre ei nu-şi dăduse seama cât de singuri fuseseră atâta vreme, până când singurătatea n-a fost întreruptă de o dragoste sinceră.

Când a rămas însărcinată, Risa a renunţat la slujbă şi a rămas acasă, unde şi-a îngrijit familia cu aceeaşi îndemânare cu care muncise la biroul înfloritoarei afaceri cu pachinko. Prima dată a avut gemene. Un an mai târziu, a născut un băiat, iar după un an, încă o fetiţă.

În fiecare lună, Noa călătorea două zile în interes de afaceri, în rest avea un program bun, care îi permitea să lucreze şase zile la Cosmos şi să-şi ocrotească cu atenţie familia. În mod bizar, nu bea şi nu ieşea în club, nici măcar spre amuzamentul poliţiei sau ca să se distreze pe seama vânzătorilor de aparate de pachinko. Noa era un om onest şi făcea faţă oricărei situaţii dificile în cadrul afacerii, de la taxe până la licenţele aparatelor. În plus, nu era lacom. Proprietarul de la Cosmos evita *mizu shobai*[62]. Risa era, evident, recunoscătoare. Era uşor să pierzi afecţiunea soţului în faţa unei barmaniţe ambiţioase.

Ca toate mamele japoneze, Risa se oferea voluntar la şcolile copiilor şi făcea tot ce-i stătea în putinţă ca să se asigure că celor patru copii ai ei le merge bine şi că sunt în siguranţă. Având atât de puţine cunoştinţe, nu era nevoită să interacţioneze cu persoane din afara familiei. Dacă moartea tatălui ei o eliminase din rândul oamenilor obişnuiţi din clasa de mijloc, îşi crease propriul trib.

Căsnicia lor era stabilă şi opt ani trecuseră foarte repede. Nu existau certuri în cuplu. Noa nu o iubea aşa cum o iubise pe prietena lui din facultate, dar asta era bine, îşi zicea el. Niciodată nu va mai fi atât de vulnerabil în faţa altei persoane, jura el. Era mereu grijuliu cu familia lui. Cu toate că îşi preţuia soţia şi copiii, privindu-i ca pe a doua lui şansă, nu-şi

[62] „Local de noapte“ - în lb. japoneză în orig.

considera viaţa actuală o renaştere. Purta în minte povestea vieţii lui de coreean ca pe o grea şi sumbră povară. Nu trecea nicio zi în care să nu se teamă că adevărul va ieşi la iveală. Singurul lucru pe care continua să-l facă era să citească romane în limba engleză. De când se căsătorise, nu mai mânca la cantina angajaţilor. Acum îşi permitea să ia prânzul la un restaurant ieftin, unde mânca singur. La masă, timp de treizeci de minute pe zi, îi recitea pe Dickens, Trollope sau Goethe, ceea ce-i reamintea cine e el cu adevărat şi în esenţă.

În primăvara în care gemenele au împlinit şapte ani, familia a ieşit la picnic la castelul Matsumoto, într-o zi de duminică. Risa organizase ieşirea ca să-şi înveselească mama, care devenise şi mai retrasă. Copiii erau încântaţi peste măsură, fiindcă aveau să primească îngheţată în drum spre casă.

Văduva doctorului, Iwamura-san, nu fusese niciodată o femeie prea pricepută. De fapt, adesea era chiar neajutorată. Îşi păstrase farmecul din copilărie – obraji netezi şi palizi, buze de un roşu natural şi păr negru, vopsit. Purta bluze simple, bej şi pulovere pe care le încheia doar la nasturele de sus. Avea permanent o expresie de copilaş dezamăgit de cadoul primit de ziua lui de naştere. Însă nu era o ignorantă. Fusese soţie de medic şi, cu toate că moartea soţului îi distrusese ambiţiile sociale, nu renunţase la dorinţele ei în privinţa singurei ei fiice. De parcă nu era şi aşa destul de rău că fiica ei lucra într-un pachinko, acum se şi căsătorise cu un bărbat din acea industrie sordidă, stabilindu-şi poziţia în viaţă. La prima întâlnire cu Nobuo Ban, simţise că e ceva neobişnuit în legătură cu trecutul lui, pentru că nu avea familie. Era străin, fără îndoială. Era suspicioasă în privinţa reputaţiei lui. Şi totuşi, sub atitudinea lui rafinată se ascundea ceva trist, care îi amintea de soţul ei iubit, aşa că văduva se simţise nevoită să îi ignore trecutul, câtă vreme nu i-l afla nimeni.

∵

Câţiva oameni se adunau în faţa castelului Matsumoto. Un renumit ghid turistic, popular printre localnici, se pregătea să ţină o prezentare despre cel mai vechi castel existent în Japonia. Bătrânul cu sprâncene albe, subţiri şi cu un început de cocoaşă adusese cu el un şevalet şi îşi instala fotografiile cât un poster şi suporturile vizuale. Al treilea fiu al lui Noa, care nu mâncase decât jumătate dintr-un bulgăr de orez, s-a ridicat brusc de pe scaun şi a ţâşnit spre ghid. Risa a strâns *bento*-urile goale şi l-a rugat pe Noa să stea cu Koichi, un băieţel de şase ani, cu faţa şi capul perfect rotunde. Nu se temea de străini şi vorbea cu oricine. Odată, la piaţă, îi povestise negustorului de legume că mama lui arsese vinetele cu o săptămână în urmă. Adulţilor le plăcea să stea de vorbă cu Koichi.

— *Sumimasen, sumimasen*![63] a strigat el, strecurându-şi trupşorul prin mulţimea care asculta cu atenţie introducerea ghidului în istoria castelului.

Mulţimea i-a făcut loc băiatului să ajungă în faţă. Ghidul i-a zâmbit lui Koichi şi a continuat.

Cu gura întredeschisă, băiatul asculta cu atenţie, în timp ce tatăl lui rămăsese în spate.

Ghidul s-a întors spre a doua imagine de pe şevalet. În fotografia veche, alb-negru, castelul era înclinat ameninţător, de parcă stătea să se prăbuşească. Mulţimea a scos un sunet care exprima politeţea la vederea celebrei imagini. Turiştii şi copiii care nu-l mai văzuseră până atunci studiau imaginea îndeaproape.

— Când acest castel somptuos a început să se încline astfel, toată lumea şi-a adus aminte de blestemul lui Tada Kasuke! a explicat ghidul, deschizând larg ochii, cu pleoape grele, pentru emfază.

Adulţii au dat din cap în semn de apreciere. Nu exista un suflet în Nagano care să nu ştie despre căpetenia Matsumoto, care condusese Răscoala din era Jokyo împotriva taxelor nedrepte şi care fusese executat împreună cu alte douăzeci de persoane, printre care şi cei doi fii ai lui.

— Ce e un blestem? a întrebat Koichi.

Noa s-a încruntat, fiindcă i se spusese în mod repetat că nu are voie să pună întrebări ori de câte ori doreşte.

— Un blestem? a repetat ghidul, apoi a făcut o pauză pentru a obţine un efect teatral.

— Un blestem e un lucru foarte, foarte rău. Iar un blestem cu putere morală este cel mai rău dintre toate! Tada Kasuke a fost persecutat pe nedrept în timp ce încerca să-i împiedice pe locuitorii castelului să-i exploateze pe nevinovaţii din Nagano! La moartea lui, Tada Kasuke a blestemat lacomul clan Mizuno! a explicat ghidul, vizibil tot mai pasionat de propriul discurs.

Koichi voia să mai pună o întrebare, dar surorile lui gemene, care ajunseseră acum lângă el, l-au ciupit de cotul drept. Koichi trebuia să înveţe să nu mai vorbească atât de mult, îşi spuneau ele. Supravegherea lui necesita un efort comun din partea familiei.

— După două sute de ani de la moartea lui Tada Kasuke, clanul aflat la conducere a făcut tot ce i-a stat în putinţă să împace spiritul martirului ca să alunge blestemul. Trebuie să fi funcţionat, căci structura castelului a redevenit dreaptă!

Ghidul a ridicat dramatic ambele braţe şi a arătat spre clădirea din

[63] „Mă scuzaţi! Mă scuzaţi!" – în lb. japoneză în orig.

spatele lui. Mulţimea a izbucnit în râs.

Koichi se uita insistent la imaginea cât un poster a castelului înclinat.

— Cum? Cum poţi să alungi un blestem? a întrebat Koichi, neputând să se abţină.

Sora lui, Ume, l-a călcat pe picior, dar băiatul nu a băgat-o în seamă.

— Ca să împace spiritele, clanul conducător l-a proclamat pe Tada Kasuke martir şi i-a dat un nou nume. Au ordonat să i se construiască o statuie. În cele din urmă, adevărul trebuie recunoscut!

Koichi a deschis din nou gura, însă de data asta Noa s-a apropiat şi şi-a luat încet fiul în braţe, ducându-l înapoi la mama lui, care stătea pe o bancă, alături de mama ei. Cu toate că era la grădiniţă, lui Koichi încă îi plăcea să fie purtat în braţe. Mulţimea a zâmbit.

— *Papa,* a fost foarte interesant, *nee*?

— *Hai,* a răspuns Noa.

De fiecare dată când îşi ţinea fiul în braţe, îşi amintea de Mozasu, care adormea imediat la el în braţe, cu capul sprijinit pe umărul lui.

— Eu pot să blestem pe cineva? a întrebat Koichi.

— Poftim? Pe cine vrei să blestemi?

— Pe Umeko. M-a călcat intenţionat pe picior.

— Nu a fost prea frumos din partea ei, dar nu ar merita un blestem pentru asta, *nee*?

— Dar ştiu cum să alung un blestem, dacă vreau.

— Nu e prea uşor să faci asta, Koichi-chan. Şi ce-ai face, dacă te-ar blestema cineva pe tine?

— *Soo nee.*

La acest gând, Koichi s-a liniştit şi a zâmbit când şi-a văzut mama pe care o iubea mai mult decât pe oricine altcineva.

Risa tricota un pulover şi stătea de vorbă cu mama ei. La picioare avea genţile pentru picnic.

Familia Ban s-a plimbat pe domeniul castelului, iar când copiii s-au plictisit Noa i-a dus să le cumpere îngheţată, aşa cum le promisese.

6.

Yokohama, iulie 1974

Haruki Totoyama s-a căsătorit cu Ayame, şefa de la atelierul de uniforme, fiindcă aşa îşi dorise mama lui. S-a dovedit o decizie înţeleaptă. Când mama

lui a fost diagnosticată cu cancer la stomac şi n-a mai putut să se ocupe de atelier şi să aibă grijă de Daisuke, fratele lui Haruki, Ayame, a ştiut exact ce trebuia să facă. Vreme de doi ani, Ayame a condus afacerea cu pricepere, şi-a îngrijit soacra suferindă şi s-a ocupat de Daisuke. În cele din urmă, când Totoyama-san a murit, după o grea suferinţă, Haruki a întrebat-o pe soţia lui epuizată ce ar trebui să facă ei cu magazinul mamei, iar răspunsul l-a uimit:

— Ar trebui să-l vindem şi să ne mutăm în Yokohama. Nu mai vreau să locuiesc în Osaka. Nu mi-a plăcut niciodată să lucrez în atelier. Am făcut-o ca să nu o dezamăgesc pe mama ta. Nu trebuie să ne mai facem griji în privinţa banilor. Dacă o să am timp, mi-aş dori să învăţ să fac prăjituri. Lui Daisuke îi plac prăjiturile. O să stau acasă şi o să am grijă de el.

Haruki nu ştia ce să înţeleagă, însă nu putea să o refuze.

Cu banii obţinuţi din vânzarea afacerii şi cu cei pe care îi moştenise, Haruki a cumpărat o vilă-apartament cu trei camere, lângă cimitirul din Yokohama. Apartamentul avea un cuptor dublu pentru Ayame. După ce i-a telefonat lui Mozasu, a primit un apel de la şeful poliţiei din Yokohama, care i-a oferit aceeaşi funcţie pe care o avusese în Osaka. După cum era de aşteptat, Mozasu şi Solomon se bucurau că Haruki se mută în sfârşit în oraşul lor. Cu toate acestea, la sosirea familiei lui Haruki, Solomon nu a avut voie să se ducă în vizită acasă la el sau să îl cunoască pe fratele lui mai mic, pe care copiii îl înspăimântau.

Daisuke avea aproape treizeci de ani, dar mintal rămăsese la vârsta de cinci sau şase ani. Nu putea să iasă din casă prea des, fiindcă zgomotul, aglomeraţia şi luminile puternice îl deranjau. Boala şi moartea mamei lui fuseseră catastrofale pentru el, dar Ayame, care lucrase multă vreme pentru mama lui, ştiuse să-l liniştească. Îi crease o anumită rutină în noua lor locuinţă şi, cum în Yokohama se aflau mulţi străini, Ayame a reuşit să-i găsească un profesor american pentru persoanele cu nevoi speciale, dispus să vină acasă şi să lucreze cu el cinci zile pe săptămână. Daisuke nu putea să meargă niciodată la o şcoală normală, să aibă o slujbă sau să locuiască singur, însă Ayame credea că e în stare să facă mai mult şi că trebuia să facă mai mult decât se aştepta lumea de la el – adică foarte puţin. Haruki era recunoscător pentru grija pe care i-o purta. Nu putea să nu admire abilitatea cu care soţia lui rezolva problemele şi cum gestiona situaţiile noi fără să se plângă. Era cu cinci ani mai în vârstă decât el, fiica mai mare a unei familii budiste conservatoare, şi el considera că educaţia strictă pe care o primise avea mult de-a face cu capacitatea ei de a se controla şi de a îndura. Mama lui îi spusese de mai multe ori că Ayame îl iubeşte, deşi el nu merita.

∵

Daisuke trăgea un pui de somn în prima parte a după-amiezii, lua prânzul

târziu, apoi avea trei ore de lecţii particulare, de jocuri şi poveşti cu profesoara lui, domnişoara Edith. În timpul lecţiilor, Ayame se ducea la baia publică, apoi cumpăra cele necesare în bucătărie. În iulie, în Yokohama nu era aşa de cald ca acasă şi pe ea nu o deranja să se plimbe pe jos după baie. Praful de pe stradă şi umiditatea îi stricau mereu senzaţia de curăţenie pe care o avea după baie, dar se bucura de singurătate. Mai avea peste o oră până când pleca domnişoara Edith, aşa că a pornit pe poteca verde, care străbătea parcul cu pomi de lângă cimitir. Nu se înserase, încă se mai zărea o geană albastră de lumină. Sub frunzişul verde-deschis, Ayame se simţea curată şi fericită. Plănuise să cumpere pentru cină câteva dintre frigăruile preferate ale lui Daisuke de la cuplul de vânzători aflat la câteva străzi de locuinţa lor.

Trecând pe lângă o tufă de plante perene, a auzit foşnet discret de frunze. Încă din copilărie, Ayame adorase păsările, chiar şi ciorile negre, enorme, de care cei mai mulţi copii se temeau, aşa că s-a îndreptat încet spre pâlcul des de copaci. Apropiindu-se mai mult, a văzut un bărbat chipeş stând sprijinit de un trunchi mare de pom, cu ochii închişi. Avea pantalonii coborâţi până la genunchi şi un alt bărbat stătea în genunchi în faţa lui, mişcându-şi capul în dreptul şoldurilor albe ale celui aflat în picioare. Ayame şi-a ţinut răsuflarea şi s-a retras încet pe poteca principală. Ei nu o văzuseră. Nu era în pericol, dar a plecat repede, cu inima bătându-i cu putere, gata să-i sară din piept. Iarba umedă îi mătura picioarele încălţate cu sandale. A alergat până a ajuns la trotuar, pe unde treceau pietoni.

Nu a observat-o nimeni pe strada aglomerată de lângă cimitir. Ayame şi-a şters sudoarea de pe frunte. Când o dorise soţul ei ultima dată? Se căsătoriseră la sugestia mamei lui, iar în scurta perioadă în care o curtase Haruki fusese gânditor şi blând. Ea nu mai era virgină când se căsătoriseră, căci se culcase cu doi bărbaţi care refuzaseră să o ia de soţie. Un alt individ de la fabrică o curtase câteva luni, dar, când aflase că e căsătorit, refuzase să meargă cu el la un motel. Cu ceilalţi se culcase doar ca să-i convingă să o ia de soţie, iar cu acesta nu avea niciun motiv să o facă. Spre deosebire de ceilalţi bărbaţi, Haruki nu o invitase niciodată la un astfel de motel. I s-ar fi părut ciudat, din moment ce ea lucra cu mama lui. Nu putea să nu-l admire pentru moralitatea şi bunele lui maniere.

Căsătoria lor se consumase. La început, când încercau să aibă un copil, făcea dragoste cu ea în mod regulat – repede şi curat, respectându-i dorinţa atunci când nu era momentul propice al lunii. După doi ani de încercări, doctorii îi spuseseră că e infertilă şi se părea că Daisuke avea să-i devină fiu de-adevăratelea. De atunci nu au mai făcut dragoste. Nu-şi dorise niciodată să devină o femeie atrăgătoare, iar el nu se mai apropiase de ea cu astfel de

intenţii.

Ayame urma programul lui Daisuke şi se culca devreme, în timp ce Haruki se trezea şi se culca târziu. Din cauza orelor diferite de somn, nu se întâlneau în pat regulat. Poate că ea nu îşi dorea să facă sex, dar era conştientă că, în general, bărbaţii au nevoie de sex şi că era preferabil să ai un soţ care face sex periodic cu propria soţie. Ayame se considera vinovată pentru faptul că ea şi Haruki nu mai făceau dragoste. Ea era mai bătrână. Faţa ei îngălbenită era banală şi rotundă şi era mult prea slabă, cu picioare şi braţe ca nişte fuse. Pentru că voia să se mai împlinească puţin, mânca mult, cât putea de mult, în special bomboane, dar nu reuşea să se îngraşe. În adolescenţă, fraţii ei o tachinau spunându-i că are sânii mai plaţi decât podeaua. Dacă ar fi vrut, ar fi putut să poarte chiar şi la acea vârstă haine potrivite pentru fetele de gimnaziu. Din comoditate şi din obişnuinţă, purta în fiecare zi unul dintre nenumăratele pulovere închise la culoare pe care şi le făcuse singură. Avea pulovere de lungime medie din toate materialele şi culorile. Vara purta bluze din în sau din crep.

Când a ajuns la magazinul preferat de frigărui al lui Daisuke, Ayame şi-a scos portofelul din rucsacul cu şnur în care îşi ţinea lucrurile necesare pentru baie şi i-a cerut bătrânei vânzătoare aripioare de pui fripte, pipote şi carne albă, asezonate cu ceapă. În timp ce femeia din spatele tarabei învăluite în fum îi pregătea comanda, şi-a amintit de bărbatul care stătea sprijinit de copac – de chipul lui în extaz. Asta voia Haruki? Să îngenuncheze în faţa lui? Bineînţeles că ştia despre multe dintre lucrurile pe care le făceau femeile şi bărbaţii, dar nu mai văzuse niciodată pe altcineva făcând dragoste. Citise două dintre romanele lui D.H. Lawrence. La treizeci şi şapte de ani, Ayame voia să ştie şi mai mult despre lucrurile pe care ea nu le făcuse niciodată. Oare lui Haruki avea să-i fie ruşine să o vadă aşa?

S-a uitat la ceasul de mână cu cadran mic, un cadou primit de la mama lui Haruki. Mai avea patruzeci de minute până când trebuia să se ducă acasă. Ayame s-a întors.

Când a ajuns în dreptul tufişului, cei doi bărbaţi plecaseră deja, dar în locul lor se aflau acum cel puţin cinci alte cupluri. Bărbaţi şi femei întinşi unii lângă alţii în locuri mai retrase şi doi bărbaţi fără pantaloni care se mângâiau, şoptindu-şi ceva. Un cuplu stătea întins pe bucăţi groase de hârtie de ambalat, care foşnea în ritmul mişcărilor lor. O femeie înaltă a văzut-o uitându-se la ei, dar nici nu s-a clintit. În schimb, a închis ochii, scoţând sunete de plăcere în timp ce bărbatul de lângă ea îi masa sânii mici. Parcă îşi dorea ca Ayame să se uite la ei, aşa că s-a simţit încurajată să se apropie. Gemetele înfundate ale amanţilor semănau cu ciripitul nocturn al păsărilor. Atunci şi-a amintit de Daisuke, care probabil voia să ia cina.

∵

Trei zile mai târziu, după o baie prelungită, Ayame a pornit direct spre parcul din spatele cimitirului. A recunoscut un bărbat şi o femeie de data trecută, pe lângă care mai erau şi alţii care nu păreau deranjaţi de prezenţa ei. Aici, cu toţii împărtăşeau acelaşi secret, aşa că se simţea în siguranţă în mijlocul lor. Când a vrut să plece, o fată drăguţă s-a apropiat de ea.

— De ce vii aşa devreme? E mai plăcut seara.

Ayame nu ştia ce să-i zică, dar i se părea nepoliticos să nu-i răspundă.

— Ce vrei să spui?

— Mai târziu or să vină şi mai mulţi, dacă ai chef să faci ceva, a răspuns fata râzând. Nu-ţi place să faci lucruri?

Ayame a clătinat din cap.

— Eu… eu… Nu.

— Dacă ai bani, pot să fac eu unele lucruri pentru tine. Prefer să o fac cu fete.

Ayame şi-a ţinut răsuflarea. Fata era durdulie, dar drăguţă şi avea obrajii îmbujoraţi. Avea braţe albe şi frumoase, pline şi netede ca ale unei femei dintr-o pictură italiană. Cu bluza ei diafană, de culoarea ceaiului, şi fusta bleumarin, cu imprimeu, părea o funcţionară atrăgătoare. Fata i-a luat mâna stângă a lui Ayame şi şi-a strecurat-o sub bluză. Ayame a simţit sfârcul mare, neted şi înfiorat al fetei.

— Îmi place osul ăsta dintre gâtul şi umerii tăi. Eşti foarte drăguţă. Vino să mă vezi! Sunt aici în fiecare seară. Astăzi am început mai devreme, fiindcă am o întâlnire, dar el întârzie puţin. De obicei mă găseşti lângă tufişurile de acolo, a chicotit ea. Îmi place să bag diverse lucruri în gură, *nee*? a zis şi şi-a umezit buzele cu limba de culoarea căpşunii. Şi pot să-ţi aduc jucării, a adăugat, după care s-a întors la locul ei.

Uluită, Ayame a încuviinţat din cap şi a pornit spre casă. Cu mâna stângă care parcă-i ardea şi-a mângâiat clavicula, căreia până atunci nu-i acordase nicio atenţie.

Trei luni după aceea, Ayame şi-a văzut de drumul ei până la *sento* şi de acolo direct spre piaţă, ca să-şi facă toate cumpărăturile. Şi-a reluat activităţile obişnuite cu Daisuke, iar când făcea baie la *sento,* încerca să nu se gândească la fata aceea. Nu era o ignorantă. Ştia din adolescenţă că oamenii fac multe lucruri dubioase. Dar o nedumerea faptul că atât de târziu în viaţă îşi dorea să ştie mai mult, însă nu avea pe cine să întrebe. Soţul ei nu părea să se schimbe: era muncitor, politicos, dar rareori venea acasă. Era afectuos cu Daisuke. Când avea timp, îi vizita pe prietenul lui coreean şi pe fiul acestuia, Solomon, sau îşi ducea fratele la plimbare în parc sau la *sento,* ca să-i dea şi ei puţin timp liber. Din când în când mergeau toţi trei la

restaurantul *yakiniku,* unde proprietarul le pusese la dispoziţie un separeu. Lui Daisuke îi plăcea să-şi frigă mâncarea la grătar. După ce Daisuke adormea, serile ei erau liniştite. Citea cărţi de reţete şi reviste de croitorie şi croşeta milieuri.

În ciuda eforturilor ei, nu se întâmpla doar la *sento.* Ayame se gândea la fata aceea toată ziua – când făcea un pandişpan auriu sau pur şi simplu când ştergea praful. O bulversa faptul că fata cu bluză verde părea atât de sigură pe ea şi de amuzată. Nu semăna câtuşi de puţin cu ce văzuse ea în filmele sentimentale despre câte o femeie decăzută dintr-o familie imorală. Fata o atrăgea ca un pepene scump de la magazin.

Era într-o sâmbătă seara, la sfârşit de noiembrie şi Daisuke adormise mai devreme decât de obicei. La birou, unde era destul de linişte ca să poată să lucreze, Haruki încerca să ajungă la zi cu nişte rapoarte. În sufragerie, Ayame încerca să citească o carte despre tehnicile de gătit englezeşti, dar dintr-odată gândurile au început să-i rătăcească. Închizând cartea, s-a hotărât să mai facă o baie, cu toate că făcuse una mai devreme. Daisuke sforăia încet când ea a ieşit din casă.

La *sento,* s-a scufundat în apa fierbinte, temându-se că se poate citi dorinţa pe chip. Se întreba dacă va avea curaj să-i ceară soţului ei să facă dragoste cu ea. Când buricele degetelor i s-au zbârcit foarte tare, s-a îmbrăcat şi s-a pieptănat. Afară, felinarele stradale străluceau cu putere, iar trotuarul negru lucea în întuneric. Ayame s-a îndreptat spre cimitir.

Deşi era frig, erau mulţi amanţi acolo. Cupluri care-i urmăreau pe alţii făcând dragoste sau masturbându-se reciproc. Trupurile goale stăteau înlănţuite printre copaci. Câţiva bărbaţi stăteau aliniaţi, în timp ce alţii, în genunchi, mişcau din cap înainte şi înapoi. Era încântată să le privească feţele. Îşi dorea ca Haruki să o ia în braţe şi să facă dragoste cu ea violent chiar acolo. Pe cer nu era decât o singură lumină, luna deformată şi câteva stele abia vizibile. Ayame a înaintat printre grupurile de bărbaţi şi femei. Lângă un stejar uriaş, doi bărbaţi făceau dragoste înlănţuiţi, iar cel mai înalt dintre ei, care-l strângea în braţe pe cel mai scund, purta un costum gri foarte asemănător cu cel pe care i-l făcuse ea soţului ei. S-a uitat mai bine şi l-a văzut, cu ochii strâns închişi, în timp ce se ţinea de tânărul cu lenjerie albă, de bumbac, care gâfâia de plăcere. S-a retras în spatele frunzişului, ascunzându-se. Şi-a ţinut răsuflarea, văzându-şi soţul cum face dragoste. Da. El era.

Când au terminat, Haruki şi tânărul cu cămaşă albă s-au îmbrăcat fără un cuvânt şi s-au despărţit fără nicio plecăciune sau o vorbă de rămas-bun. Nu a observat ca Haruki să-i fi dat tânărului vreun ban, dar poate îi dăduse mai devreme. Nu era sigură cum funcţionează lucrurile acestea. Conta dacă îl

plătise? se întreba ea.

S-a aşezat la rădăcina unui copac bătrân, nu departe de un cuplu care făcea dragoste, şi şi-a privit vârfurile degetelor care redeveniseră netede. Nu avea de ales, trebuia să aştepte până se îndepărta mai mult, dar dacă ajungea acasă înaintea ei, trebuia să-i spună că fusese la *sento,* ceea nu era adevărat.

— Bună!

De data asta fata purta o bluză albă, care strălucea în întuneric, făcând-o să semene cu un înger.

— Ai adus bani?

A îngenuncheat la nivelul lui Ayame şi şi-a apropiat pieptul de faţa ei, de parcă ar fi vrut să o alăpteze. Şi-a descheiat bluza şi şi-a eliberat sânii din strânsoarea sutienului.

Fata era frumoasă. Ayame se întreba de ce trupul ei veştejit, incapabil să conceapă sau să fie iubit, nu are trăsături atât de frumoase şi de ispititoare.

— Mă poţi plăti la sfârşit, dacă vrei, a zis fata, uitându-se la rucsacul ei cu şiret. Ai făcut baie ca un copil cuminte şi acum eşti curată. Hai la mama! Uite, poţi să-i atingi cu gura. Îmi place. Apoi pot s-o fac şi eu. Ţi-e frică, *Aka-chan*? De ce? O să fie atât de bine, atât de plăcut!

Fata i-a apucat mâna dreaptă şi i-a dus-o pe sub fustă, iar atunci Ayame a atins o altă femeie pentru prima dată. Era moale şi catifelată.

— *Daijoubu*?[64]

Fata s-a apropiat în genunchi, i-a prins mâna stângă şi i-a luat în gură inelarul, aşezându-se în poala ei şi adulmecându-i părul umed.

— Aproape că pot să îţi sorb şamponul. Miroşi atât de bine! *Aka, aka,* o să te simţi mai bine când o să facem dragoste. O să te simţi ca-n paradis.

Ayame s-a relaxat în îmbrăţişarea ei caldă.

Când a deschis gura, fata a tras spre ea rucsacul cu şiret.

— Ai bani aici? Am nevoie de mulţi bani. Mama trebuie să cumpere o mulţime de lucruri ca să arate bine pentru puiul ei.

Ayame s-a retras şi a împins-o de pe ea, făcând-o să cadă pe spate.

— Eşti dezgustătoare! Dezgustătoare! a exclamat, ridicându-se.

— Baborniţă schiloadă! a strigat fata şi Ayame i-a auzit de departe râsul gutural. Sexul se plăteşte, târfă ce eşti!

Ayame a fugit înapoi la *sento.*

∵

Când în sfârşit s-a întors acasă, Haruki pregătea o gustare pentru fratele lui.

---

[64] „E bine?" – în lb. japoneză în orig.

— *Tadaima*[65], a şoptit ea.

— Unde ai fost, A-chan? a întrebat Daisuke, cu faţa schimonosită de îngrijorare.

Avea faţa diformă a unui bărbat slab şi palid şi ochii extraordinari ai unui copil foarte mic – în care se citeau surprinderea şi bucuria. Purta pijamalele galbene pe care ea i le călcase în dimineaţa aceea.

Haruki a salutat din cap şi i-a zâmbit. Nu-şi mai găsise niciodată fratele singur. Daisuke plânsese în pat, întrebând unde e mama lui. Nu voia să-i spună lui Ayame, de teamă să nu o facă să se simtă prost că întârziase.

— Am fost la baie, Dai-chan. Îmi pare rău că am întârziat. Credeam că dormi şi era frig, aşa că m-am dus să mai fac o baie.

— Mi-a fost frică. Mi-a fost frică, a repetat Daisuke şi ochii i s-au umplut din nou de lacrimi. Vreau la mama.

Ayame nu-l putea privi pe Haruki, care nu îşi scosese încă sacoul.

Daisuke s-a îndreptat spre ea, lăsându-l pe Haruki lângă bufet, ca să pună la loc cutia de *senbei*[66].

— A-chan e curată. A făcut baie. A-chan e curată. A făcut baie, fredona el aceleaşi vorbe pe care îi plăcea să le repete ori de câte ori ea se întorcea de la *sento.*

— Eşti obosit? l-a întrebat Ayame.

— Nu.

— Vrei să-ţi citesc ceva?

— *Hai.*

Haruki i-a lăsat în sufragerie să citească o carte ilustrată despre nişte trenuri vechi, iar ea a răspuns cu o mişcare din cap atunci când el le-a urat „noapte bună", înainte să meargă la culcare.

7.

Yokohama, martie 1976

Un detectiv pensionar nu reuşise să încheie un raport despre o sinucidere, aşa că, în cele din urmă, acesta a poposit pe biroul lui Haruki. Un băiat coreean de doisprezece ani sărise de pe acoperişul clădirii în care locuia. La vremea respectivă, mama fusese prea disperată ca să poată

[65] „M-am întors" – în lb. japoneză în orig.

[66] „Biscuiţi de orez" – în lb. japoneză în orig.

termina interviul, dar părinţii erau hotărâţi să se întâlnească cu Haruki în acea seară, după serviciu.

Părinţii băiatului locuiau în apropiere de Oraşul Chinezesc. Tatăl era ajutor de instalator, iar mama lucra într-o fabrică de mănuşi. Tetsuo Kimura, sinucigaşul, era cel mai mare dintre cei trei copii ai lor, celelalte două fiind fete.

Încă dinainte ca uşa apartamentului să se deschidă, în holul umed l-au întâmpinat mirosurile familiare de usturoi, sos de soia şi aroma puternică de miso, preferatele coreenilor. Toţi chiriaşii din clădirea cu şase etaje, cu proprietar coreean erau coreeni. Mama băiatului, cu mină abătută şi blajină, l-a invitat în apartamentul cu trei camere. Haruki şi-a scos pantofii şi a încălţat papucii pe care i i-a dat femeia. În sufragerie, tatăl, îmbrăcat în salopetă, se aşezase deja, cu picioarele încrucişate, pe o pernă albastră, de podea. Mama a adus o tavă cumpărată la magazinul de reduceri, plină-ochi cu ceşti şi biscuiţi ambalaţi de la *conbini*[67]. Tatăl ţinea în poală o carte legată.

Haruki i-a întins bărbatului o carte de vizită, ţinând-o cu ambele mâini, apoi s-a aşezat pe o pernă, pe podea. Femeia i-a turnat o ceaşcă de ceai şi s-a aşezat pe genunchi.

— Nu aţi apucat să vedeţi asta, i-a zis tatăl, dându-i cartea lui Haruki. Ar trebui să ştiţi ce s-a întâmplat. Copiii ăia ar trebui pedepsiţi.

Tatăl, un bărbat cu trup amplu, cu ten măsliniu şi maxilare pătrăţoase, nu îl privea când vorbea.

Cartea era un album de absolvire a şcolii gimnaziale. Haruki a deschis volumul gros la pagina marcată cu o fâşie de hârtie nescrisă. Erau rânduri şi coloane de fotografii alb-negru cu elevi îmbrăcaţi în uniformă – câţiva zâmbeau, alţi rânjeau arătându-şi dinţii, dar diferenţa era mică. Imediat l-a zărit pe Tetsuo, care avea faţa prelungă a mamei lui şi gura mică a tatălui – un băiat cu înfăţişare blândă şi umeri delicaţi. Pe feţele fotografiilor erau scrise câteva mesaje.

— Succes la şcoală, Tetsuo! Hiroshi Noda.

— Eşti un bun desenator. Kayako Mitsuya.

Haruki trebuie să fi părut nedumerit, fiindcă nu vedea nimic neobişnuit. Tatăl l-a îndemnat să citească forzaţul.

„Mori, coreean urât!"

„Nu mai cereţi asistenţă socială! Coreenii ne distrug ţara".

„Săracii miros a vânturi".

„Dacă te sinucizi, la anul vom avea un coreean împuţit mai puţin în liceu".

„Nimănui nu-i place de tine".

---

[67] „Magazin de cartier" – în lb. japoneză în orig.

„Coreenii sunt scandalagii şi porci. Căraţi-vă naibii odată! Şi oricum, de ce vă aflaţi aici?”

„Miroşi a usturoi şi a gunoi!”

„Dac-aş putea, ţi-aş tăia capul cu mâna mea, dar nu vreau să-mi murdăresc cuţitul”.

Caligrafia varia. Unele litere erau înclinate la dreapta, altele la stânga. Mai mulţi autori încercaseră din răsputeri să-şi mascheze identitatea.

Haruki a închis albumul şi l-a pus alături, pe podeaua curată. Apoi a sorbit puţin din ceai.

— Fiul dumneavoastră nu v-a spus niciodată că ceilalţi îl supără?

— Nu, a răspuns mama repede. Nu s-a plâns niciodată. Niciodată. Zicea că nu a fost nicicând discriminat.

Haruki a dat din cap.

— Nu pentru că era coreean. Asta se întâmplă de mult. Acum, lucrurile merg mai bine. Cunoaştem mulţi japonezi mărinimoşi, a explicat mama.

Deşi albumul era închis, lui Haruki i se întipăriseră în minte cuvintele acelea. Ventilatorul electric de pe podea sufla constant un aer călduţ.

— Aţi vorbit cu profesorii lui? a întrebat mama.

Detectivul care ieşise la pensie vorbise cu ei. Profesorii îi spuseseră că băiatul era un elev bun, dar prea tăcut.

— Avea note foarte bune. Copiii erau invidioşi pe el pentru că era mai deştept decât ei. Fiul meu a învăţat să citească la trei ani, a adăugat mama.

Tatăl a oftat şi şi-a pus mâna cu blândeţe pe antebraţul soţiei, iar aceasta nu a mai zis nimic.

Atunci, bărbatul a intervenit:

— Iarna trecută, Tetsuo ne-a întrebat dacă ar putea să renunţe la şcoală şi, în schimb, să muncească la aprozarul unchiului lui. E un magazinaş de lângă parc, ceva mai jos pe stradă. Cumnatul meu căuta un băiat care să despacheteze cutiile şi să lucreze la casă. Tetsuo zicea că vrea să lucreze pentru el, dar noi ne-am opus. Niciunul dintre noi nu a absolvit liceul şi nu voiam ca el să renunţe. Nu avea sens să muncească aşa ceva şi să renunţe la şcoală, câtă vreme era un elev atât de bun. Cumnatul meu de-abia se descurcă şi aşa, prin urmare fiul meu nu ar fi câştigat mare lucru. Soţia mea voia ca băiatul să obţină o slujbă bună, într-o fabrică de electronice. Dacă ar fi terminat liceul, atunci…

Tatăl şi-a pus mâinile mari şi aspre pe cap, presându-şi părul aspru.

— Să lucreze în subsolul unui aprozar. Să facă inventarul. Nu e o viaţă uşoară pentru nimeni, să ştiţi, a zis el. Era talentat. Îşi amintea orice chip şi îl desena la perfecţie. Putea să facă multe lucruri pe care noi nu ştiam să le facem.

— Fiul meu era harnic şi cinstit, a zis mama calmă. Îşi ajuta surorile la teme…

Vocea i s-a stins.

Dintr-odată, tatăl s-a întors spre Haruki.

— Băieţii care au scris asta ar trebui pedepsiţi. Nu vreau să spun că ar trebui trimişi la închisoare, dar să nu li se permită să scrie astfel de lucruri, a clătinat el din cap.

— Ar fi trebuit să renunţe la şcoală. Era mai bine dacă ar fi muncit în subsolul unui aprozar sau dacă ar fi curăţat saci întregi de ceapă într-un restaurant *yakiniku.* Aş prefera să-l am aşa pe fiul meu decât să nu-l mai am deloc. Există coreeni bogaţi cărora le merge mai bine. Speram că pentru copiii noştri situaţia va fi cu totul alta.

— V-aţi născut aici? a întrebat Haruki.

Accentul lor nu era deloc diferit de al vorbitorilor de limbă japoneză din Yokohama.

— Da, desigur. Părinţii noştri sunt originari din Ulsan.

Ulsan făcea parte din ceea ce acum era Coreea de Sud, dar Haruki a ghicit că familia avea legături cu guvernul nord-coreean, la fel ca mulţi alţi coreeni. *Mindan* devenise mult mai puţin popular. Probabil că familia Kimura nu avea mijloacele financiare necesare pentru o şcoală nord-coreeană, aşa că îşi trimiseseră copiii la şcoala locală japoneză.

— Sunteţi *Chosenjin*?

— Da, dar ce contează? a întrebat tatăl.

— Nu contează. Sau nu ar trebui să conteze. Scuzaţi-mă! a zis Haruki uitându-se la album. Cei de la şcoală ştiu despre… asta? În raport nu era menţionat nimic despre alţi copii.

— Mi-am luat o după-amiază liberă ca să i-l arăt directorului. El a susţinut că e imposibil să ne dăm seama cine a scris vorbele acelea, a explicat tatăl.

— *Soo, soo,* a exclamat Haruki.

— De ce nu pot fi pedepsiţi copiii care au scris aşa ceva? De ce? a intervenit mama.

— Mai mulţi oameni au fost martori în momentul în care a sărit de pe acoperiş, dar sus nu mai era nimeni altcineva. Fiul dumneavoastră nu a fost împins. Nu putem să-i arestăm pe toţi cei care spun sau scriu lucruri răuvoitoare…

— Cum de poliţia nu-l face pe director să…

Tatăl s-a uitat direct la el şi, observându-i expresia de om înfrânt, şi-a mutat privirea spre uşă.

— Oameni buni, voi colaboraţi ca să vă asiguraţi că lucrurile rămân veşnic

neschimbate. *Sho ga nai. Sho ga nai*[68]. Asta aud întruna.

— Îmi pare rău. Îmi pare rău, a zis Haruki şi a plecat.

∵

La ora opt seara, Paradaisu Yokohama era înţesat de lume. Iureşul vulcanic al clopoţeilor, clinchetul ciocănelelor lovindu-se de tăviţele metalice, semnalele sonore şi puternic luminoase şi strigătele guturale de bun-venit ale personalului serviabil îi perturbau liniştea mentală. Pe Haruki nu îl deranjau norii de fum de ţigară care pluteau ca o ceaţă densă pe deasupra capetelor jucătorilor, aşezaţi vizavi de nenumăratele şiruri de aparate animate, verticale. De îndată ce a intrat în cazinou, şeful de sală japonez s-a apropiat în grabă şi l-a întrebat dacă doreşte ceai. Boku-san se afla în birou. Era într-o şedinţă cu un vânzător de aparate şi promitea că o să coboare repede. Cei doi prieteni luau cina împreună în fiecare joi, aşa că Haruki venise să-l ia.

Era clar că toată lumea din salon voia să câştige un ban în plus din jocurile de noroc. Totuşi, jucătorii veneau aici şi ca să scape de străzile înspăimântător de liniştite, unde întâlneau puţină lume, ca să fugă de căminele lor lipsite de iubire, în care soţiile dormeau alături de copii, şi nu cu soţii lor, şi ca să evite trenurile supraaglomerate de la orele de vârf, unde trebuia să te împingi ca să-ţi faci loc, dar nu puteai să stai de vorbă cu necunoscuţi. Când era mai tânăr, Haruki nu juca prea mult pachinko, însă, de când se mutase în Yokohama, acolo găsea puţină alinare.

∵

În scurt timp a pierdut câteva mii de yeni, aşa că a mai cumpărat o tăviţă cu bile de metal. Haruki nu era nicidecum necugetat cu privire la moştenire, dar mama lui economisise atât de mult, încât banii i-ar fi ajuns şi dacă ar fi fost concediat sau dacă ar fi pierdut o avere. Când plătea tineri ca să se culce cu el, îşi permitea să fie generos. Dintre toate viciile lui, pachinko părea cel mai neînsemnat.

Biluţele metalice se deplasau ritmic, în zigzag pe suprafaţa dreptunghiulară a aparatului, iar Haruki mişca ferm de flipper pentru ca jocul să continue. „Cum pot să dovedesc că o persoană se face vinovată de o crimă inexistentă?" avusese intenţia să-i spună tatălui lui Tetsuo. „Nu am cum să pedepsesc pe cineva pentru aşa ceva şi nici nu am cum să împiedic astfel de lucruri". Dar nu putea spune asta. Nu oricui. Nu putea niciodată să spună atât de multe. Încă din copilărie Haruki îşi dorise să se spânzure şi încă se gândea la asta. Dintre toate delictele, cel mai bine înţelegea crimele-sinucideri. Dacă ar fi putut, l-ar fi omorât pe Daisuke, apoi s-ar fi sinucis. Dar

[68] „N-avem ce face!" – în lb. japoneză în orig.

pe Daisuke nu ar fi fost nicicând în stare să-l ucidă. Iar acum nu putea să-i facă lui Ayame un lucru atât de cumplit. Ambii erau nevinovaţi.

Aparatul s-a oprit brusc. Haruki a ridicat privirea şi l-a văzut pe Mozasu ţinând cablul electric de care atârna un ştecher. Purta un costum negru, cu insigna roşie de la Paradaisu Yokohama prinsă la rever.

— Cât ai pierdut, prostuţule?

— Mult. Poate jumătate din salariu?

Mozasu şi-a scos portofelul şi i-a întins lui Haruki un teanc de bancnote, dar prietenul lui a refuzat să-l ia.

— E vina mea. Uneori mai şi câştig, nu?

— Dar nu atât de des, a zis Mozasu, îndesându-i banii în buzunarul de la haină.

∵

La *izakaya*[69], Mozasu a comandat bere şi i-a turnat mai întâi lui Haruki din sticla mare. Stăteau pe taburete sculptate din lemn, la un bar lung. Proprietarul le-a pus dinainte un vas cu boabe de soia calde şi sărate, cu care începeau masa de fiecare dată.

— Ce se-ntâmplă cu tine? l-a întrebat Mozasu. Arăţi ca naiba!

— Un puşti s-a aruncat de pe o clădire. A trebuit să stau de vorbă cu părinţii lui astăzi.

— Of! Câţi ani avea?

— Era elev la gimnaziu. Coreean.

— *Ehh*?

— Să fi văzut ce i-au scris puştii ăia nemernici în caietul de amintiri!

— Probabil aceleaşi tâmpenii pe care mi le scriau şi mie unii.

— *Maji*?

— Da. În fiecare an o gaşcă de imbecili mă sfătuia să mă întorc în Coreea, altfel voi avea parte de o moarte lentă. Chestii copilăreşti…

— Cine erau? Îi cunosc?

— S-a întâmplat de mult. Şi, în plus, ce-ai de gând să faci? Să-i arestezi? a râs Mozasu. Aşadar, de-asta eşti trist? Din cauza puştiului?

Haruki a dat din cap că da.

— Ai o slăbiciune pentru coreeni, a zis Mozasu zâmbind. Prostule!

Haruki a început să plângă.

— Haide! Ce naiba? l-a încurajat Mozasu, bătându-l uşor pe spate.

Proprietarul aflat în spatele barului şi-a întors privirea, ştergând bucata de tejghea eliberată de un client care tocmai plecase.

Haruki s-a apucat de cap cu mâna dreaptă şi a închis ochii.

---

[69] „Tavernă” – în lb. japoneză în orig.

— Bietul copil nu a mai putut suporta.

— Ascultă, băiete! Nu mai poţi să faci nimic acum. Ţara asta n-o să se schimbe. Coreenii ca mine nu o să plece. Unde să ne ducem? Dar nici coreenii de acasă nu se vor schimba. La Seul, oamenii ca mine sunt numiţi „bastarzi japonezi", în timp ce în Japonia rămân un alt coreean murdar, oricâţi bani aş câştiga sau oricât de amabil aş fi. Aşa că ce naiba contează? Toţi cei care s-au întors în Nord mor de foame sau de frică.

Mozasu şi-a pipăit buzunarele, căutându-şi ţigările.

— Oamenii sunt îngrozitori. Bea puţină bere! Haruki a luat o înghiţitură şi a tuşit, înecându-se.

— În copilărie mi-am dorit să mor, i-a mărturisit Haruki.

— Şi eu. În fiecare zi îmi ziceam că ar fi mai bine dacă aş muri, dar nu-i puteam face mamei aşa ceva. Apoi, după ce am renunţat la şcoală, n-am mai simţit asta. Dar după moartea lui Yumi nu am crezut c-o să rezist. Înţelegi? Însă atunci nu puteam să-l răresc pe Solomon. Şi mama… ştii tu… s-a schimbat după dispariţia lui Noa. N-aş vrea să o dezamăgesc. Mama susţine că fratele meu a plecat pentru că nu a făcut faţă la Waseda şi i-a fost ruşine. Eu nu cred că e adevărat. La şcoală, nimic nu era greu pentru el. Locuieşte în altă parte şi nu vrea să-l găsim. Presupun că s-a săturat să încerce să fie un bun coreean şi a renunţat. Eu n-am fost niciodată un bun coreean.

Mozasu şi-a aprins ţigara.

— Dar lucrurile se îndreaptă. Viaţa e de rahat, dar nu tot timpul. Etsuko e grozavă. Nu mă aşteptam să vină. Ştii, o s-o ajut să-şi deschidă un restaurant.

— E o doamnă drăguţă. Poate că o să te recăsătoreşti. Lui Haruki îi plăcea de noua prietenă japoneză a lui Mozasu.

— Etsuko nu-şi doreşte să se recăsătorească. Copiii ei o urăsc destul deja. Viaţa ei ar deveni un calvar, dacă s-ar mărita cu un coreean din industria pachinko, a râs Mozasu zgomotos.

Haruki şi-a păstrat expresia tristă.

— Prietene, viaţa o să te tot poarte de colo până colo, dar tu trebuie să continui să o trăieşti.

Haruki a încuviinţat din cap.

— Cândva îmi spuneam că, dacă tata nu ar fi plecat, mi-ar fi fost mai bine, a zis Haruki.

— Uită-l! Mama ta a fost o femeie pe cinste. Soţia mea o considera cea mai bună fiinţă din lume. Dură, deşteaptă şi mereu corectă cu toată lumea. A fost mai bună decât cinci taţi la un loc. Yumi zicea că era singura japoneză pentru care ar fi muncit vreodată.

— Da. Mama a fost o doamnă extraordinară. Proprietarul tavernei le-a adus stridii prăjite şi ardei *shishito.*

Haruki s-a șters la ochi cu un șervețel personalizat, iar Mozasu i-a mai turnat un pahar cu bere.

— N-am știut că îți scriau din astea în caiete copiii. Tu aveai mereu grijă de mine, așa că n-am știut.

— Las-o baltă! Sunt bine. Acum sunt bine.

8.

Nagano, august 1978

Șoferul lui Hansu a găsit-o pe Sunja așteptând la poarta de nord a gării Yokohama și a condus-o la sedanul negru, în care se afla Hansu, așezat pe bancheta din spate.

Sunja s-a instalat pe bancheta din catifea plușată, trăgându-și haina ca să-și ascundă abdomenul umflat de *ajumma.* Purta o rochie franțuzească de firmă, adusă din import, și pantofi italienești, din piele, aleși pentru ea de Etsuko, prietena lui Mozasu. La șaizeci și doi de ani, Sunja arăta exact ce era – mama a doi bărbați adulți, bunică și o femeie care-și petrecuse cea mai mare parte din viață muncind sub cerul liber. În ciuda hainelor de femeie bogată și respectabilă din Tokyo, pielea ei zbârcită și pigmentată de la soare și părul scurt și alb îi subliniau chipul îmbătrânit și banal.

— Unde mergem?

— La Nagano, i-a răspuns Hansu.

— Acolo e?

— Da. Lumea-l cunoaște drept Nobuo Ban. A locuit permanent acolo în ultimii șaisprezece ani. E căsătorit cu o japoneză și are patru copii.

— Solomon are patru verișori! De ce nu ne-a spus?

— Acum e japonez. În Nagano, nimeni nu știe că e coreean. Nici soția și nici copiii lui nu știu. Toată lumea din anturajul lui crede că e japonez get-beget.

— De ce?

— Fiindcă nu vrea să se știe nimic despre trecutul lui.

— E chiar așa de ușor să faci asta?

— E destul de ușor și, în lumea lui, nimeni nu are niciun interes să facă săpături.

— Ce vrei să spui?

— Conduce un salon de pachinko.

— Ca Mozasu?

Coreenii aveau legături cu tot ce ținea de afacerile pachinko, de la saloane și *keihin*[70] și până la fabricanți de aparate, dar nu s-ar fi așteptat niciodată ca Noa să aibă aceeași ocupație ca Mozasu.

— *Soo nee.* Ce mai face Mozasu? a întrebat-o Hansu.

— Bine, a dat ea din cap, concentrându-se anevoie.

— Afacerea merge bine?

— A mai cumpărat un salon în Yokohama.

— Și Solomon? Trebuie să se fi făcut mare acum.

— Se descurcă bine la școală. Studiază din greu. Vreau să știu mai multe despre Noa.

— Îi merge bine, a zâmbit Hansu.

— Știe că venim să-l vedem?

— Nu.

— Dar…

— Nu vrea să ne vadă. Mai bine zis, pe mine. Pe tine s-ar putea să vrea să te întâlnească, dar, pe de altă parte, dacă ar fi așa, sigur ar fi făcut-o mai de mult.

— Și atunci…

— N-ar trebui să vorbim cu el azi, dar mă gândeam că, dacă vrei să-l vezi cu ochii tăi, ai putea să o faci. O să-l găsim la biroul central.

— De unde știi?

— Pur și simplu știu, a zis Hansu, închizând ochii și lăsându-se pe tetiera acoperită cu dantelă albă, deoarece lua mai multe medicamente care îi dădeau o stare de amețeală.

Planul lui era să aștepte până când Noa ieșea, ca de obicei, din clădire ca să ia masa de prânz vizavi, la *soba-ya*[71]. În fiecare zi a săptămânii lua un prânz frugal la un restaurant diferit, iar miercurea mânca soba. Detectivii particulari ai lui Hansu întocmiseră un raport de douăzeci și șase de pagini, în care povestiseră în detaliu viața lui Noa în Nagano. Nevoia lui permanentă de rutină era lucrul cel mai remarcabil. Noa nu consuma alcool, nu juca jocuri de noroc și nu avea aventuri cu femei. Aparent, nu avea nicio religie, iar soția și cei patru copii ai lor trăiau într-o casă modestă, după standardele unei familii burgheze japoneze.

— Crezi că o să ia masa singur?

— Întotdeauna mănâncă singur la prânz. Azi e miercuri, așa că o să comande *zaru soba*[72] și masa va dura mai puțin de cincisprezece minute. Va citi câteva pagini din romanul lui englezesc, după care se va întoarce la

[70] „Premiu" – în lb. japoneză în orig.

[71] Restaurant al cărui specific îl reprezintă tăițeii din hrișcă - în lb. japoneză în orig.

[72] „Tăiței reci, din hrișcă" – în lb. japoneză în orig.

birou. Cred că de aceea are succes. Nu face greşeli. Noa are un plan zilnic bine stabilit.

Vocea lui Hansu trăda un fel de mândrie personală.

— Crezi că o să vrea să mă vadă?

— Greu de spus, i-a zis el. Ar trebui să aştepţi în maşină să-l vezi, apoi şoferul ne va duce înapoi la Yokohama. Dacă vrei, putem să ne întoarcem săptămâna viitoare. Ai putea să-i scrii mai întâi.

— Ce contează dacă e azi sau săptămâna viitoare?

— Poate că, dacă o să-l vezi şi-o să te convingi că e bine, n-o să mai simţi dorinţa atât de arzătoare de a-l revedea curând. A ales să trăiască aşa, Sunja, şi poate că-şi doreşte să-i respectăm decizia.

— E fiul meu.

— Şi al meu.

— Noa şi Mozasu sunt viaţa mea.

Hansu a dat din cap aprobator. El nu simţise niciodată aşa ceva pentru copiii lui. Nu cu adevărat.

— Doar pentru ei am trăit.

Era greşit să spună asta. La biserică preotul predica despre mamele care se dedicau copiilor, susţinând că a-ţi venera familia era un soi de idolatrie. Nimeni nu trebuie să-şi iubească familia mai presus de Dumnezeu, zicea el. Preotul spunea că familia nu ţi-ar putea oferi niciodată ceea ce numai Dumnezeu îţi poate da. Dar, tocmai pentru că era o mamă care îşi iubea copiii prea mult, reuşise să înţeleagă puţin din ce simţea Dumnezeu. Acum, Noa avea propriii lui copii. Poate că acum înţelegea sacrificiile pe care le făcuse pentru el.

— Uite! Iese! a zis Hansu.

Chipul fiului ei se schimbase uşor. Părul cărunt de la tâmple a luat-o prin surprindere, dar Noa avea patruzeci şi cinci de ani şi nu mai era de mult student. Purta ochelari rotunzi, aurii, foarte asemănători cu cei pe care îi purtase Isak, iar costumul negru îi atârna simplu pe trupul uscăţiv. Chipul lui era leit cu al lui Hansu.

Sunja a deschis portiera şi a ieşit.

— Noa! l-a strigat şi a luat-o la fugă spre el.

Bărbatul s-a întors, uitându-se lung la mama lui, care se oprise la nici zece paşi distanţă.

— *Umma*! a murmurat.

Noa s-a apropiat şi a atins-o pe braţ. Nu-şi mai văzuse mama plângând de la înmormântarea lui Isak. Nu era genul care să plângă din orice şi îi părea rău pentru ea. Îşi imaginase că va veni şi ziua aceasta, dar acum, că ea se afla aici, era surprins de cât de uşurat se simţea.

— Să nu fii supărată! Ar trebui să mergem în birou, i-a propus el. Cum ai ajuns aici?

De agitaţie, Sunja nu putea să vorbească. A tras adânc aer în piept şi a spus:

— M-a adus Koh Hansu. E în maşină.

— Înţeleg. N-are decât să rămână acolo.

Când s-a întors la birou, angajaţii s-au plecat în faţa lui, iar ea l-a urmat. Noa i-a oferit un scaun şi a închis uşa.

— Arăţi bine, *umma,* i-a zis.

— A trecut atâta vreme, Noa! Mi-am făcut atâtea griji pentru tine.

Văzându-i expresia rănită, Sunja s-a oprit.

— Dar mă bucur că mi-ai scris. Am pus deoparte toţi banii pe care mi i-ai trimis. A fost foarte frumos din partea ta că ai făcut asta.

Noa a încuviinţat din cap.

— Hansu mi-a zis că te-ai căsătorit şi că ai patru copii.

El a zâmbit.

— Am un băiat şi trei fete. Sunt copii foarte buni. Cu toţii merg la şcoală, în afară de fiul meu, care e un bun jucător de baseball. E preferatul soţiei. Seamănă cu Mozasu şi se poartă ca el.

— Mozasu şi-ar dori să te vadă, cu siguranţă. Când poţi să ne faci o vizită?

— Nu ştiu. Nu ştiu dacă pot.

— Oare nu am pierdut şi aşa destul timp? Toţi aceşti ani… Noa, fie-ţi milă! Te rog să ai milă! *Umma* era o fetiţă când l-a cunoscut pe Hansu. Nu am ştiut că e căsătorit, iar când am aflat, am refuzat să-i mai fiu amantă. Şi atunci tatăl tău m-a luat de soţie, ca tu să primeşti un nume. I-am fost credincioasă tatălui tău toată viaţa. Baek Isak a fost un om extraordinar. Chiar şi după ce a murit i-am rămas credincioasă…

— Înţeleg. Cu toate astea, tatăl meu biologic este Koh Hansu. Iar asta nu se poate schimba, a zis Noa tăios.

— Aşa e.

— Sunt un coreean care lucrează în această afacere murdară. Presupun că sângele de *yakuza* care-ţi curge prin vene pune stăpânire pe tine. Nu mă voi putea lepăda niciodată de el, a râs Noa. Este blestemul meu.

— Dar tu nu eşti *yakuza,* a protestat Sunja. Sau eşti? Mozasu e proprietarul câtorva saloane de pachinko şi e un om cinstit. Mereu îmi spune că poţi să fii angajat bun şi să eviţi oamenii răi, câtă vreme…

Noa a clătinat din cap.

— *Umma,* eu sunt cinstit, dar în afacerile astea sunt oameni pe care nu ai cum să îi eviţi. Conduc o companie foarte mare şi fac ce am de făcut, i-a explicat el, strâmbându-se de parcă ar fi gustat ceva acru.

— Eşti un copil bun, Noa. Ştiu că eşti… a zis ea, simţindu-se brusc nesăbuită pentru că-i spusese copil. Adică sunt convinsă că eşti un bun om de afaceri. Şi încă unul onest.

Cei doi au tăcut. Noa şi-a acoperit gura cu mâna dreaptă. Mama lui arăta ca o bătrână epuizată.

— Vrei un ceai? i-a oferit el.

De-a lungul anilor, şi-i imaginase pe mama şi pe fratele lui venind la el acasă, revăzându-se acolo, şi nu în biroul lui alb, scăldat în lumina soarelui. În schimb, venind aici, Sunja îi uşurase situaţia. Oare Hansu avea să intre şi el în birou curând? s-a întrebat. Îi luase mai mult decât se aşteptase să-l găsească.

— Vrei ceva de mâncare? Pot să comand ceva…

Sunja a clătinat din cap.

— Ar trebui să vii acasă.

Noa a râs.

— Aici e casa mea. Nu mai sunt un copil.

— Nu îmi pare rău că te-am născut. Eşti o comoară pentru mine. Nu plec…

— Nimeni nu ştie că sunt coreean. Absolut nimeni.

— Nu voi spune nimănui. Te înţeleg. Fac orice ca să…

— Nici soţia mea nu ştie. Mama ei nu ar accepta în veci. Copiii mei nu ştiu şi nici nu am de gând să le spun vreodată. Şeful m-ar concedia. El nu angajează străini. *Umma,* nimeni nu trebuie să ştie…

— E chiar aşa de îngrozitor să fii coreean?

— Pentru mine, este.

Sunja a încuviinţat din cap, uitându-se fix la mâinile ei împreunate.

— M-am rugat pentru tine, Noa. M-am rugat ca Dumnezeu să te aibă în pază. E tot ce poate face o mamă. Mă bucur că-ţi merge bine.

În fiecare dimineaţă se ducea la slujba de dimineaţă şi se ruga pentru copiii şi pentru nepotul ei. Se rugase pentru clipa aceasta.

— Pe copii cum îi cheamă?

— Ce contează?

— Noa, regret nespus. Tatăl tău ne-a adus în Japonia şi nu am mai putut să plecăm din cauza războiului de aici şi a celui care a urmat acolo. Nu aveam un viitor acolo, iar acum e prea târziu. Chiar şi pentru mine.

— Eu m-am întors, a întrerupt-o el.

— Ce vrei să spui?

— Acum sunt cetăţean japonez şi pot să călătoresc. M-am dus în Coreea de Sud în vizită. Să-mi văd presupusa patrie.

— Eşti cetăţean japonez? Dar cum? Serios?

— Este posibil. A fost posibil dintotdeauna.

— Și ai fost în Busan?

— Da. Și am vizitat Yeongdo. E micuț, dar frumos, i-a povestit Noa.

Ochii Sunjei s-au umplut de lacrimi.

— *Umma,* acum am o ședință. Îmi pare rău. Ce-ai zice să ne revedem săptămâna viitoare? Trec eu pe la voi. Vreau să-l revăd pe Mozasu. Acum trebuie să rezolv niște chestiuni urgente.

— Serios? O să vii? a zâmbit Sunja. Vai, îți mulțumesc, Noa! Sunt atât de fericită! Ești atât de bun…

— Acum ar fi mai bine să pleci. Te sun diseară, când ajungi acasă.

Sunja s-a ridicat repede de pe scaun și Noa a condus-o până la locul în care se întâlniseră. Cu toate acestea, a refuzat să se uite în mașina lui Hansu.

— Vorbim mai târziu, a încredințat-o el și a traversat strada, întorcându-se în clădire.

∵

Sunja și-a privit fiul intrând, apoi a lovit ușor în portiera mașinii lui Hansu. Șoferul a coborât și i-a deschis ușa.

Hansu a încuviințat din cap.

Sunja a zâmbit, simțindu-se ușoară și încrezătoare.

Hansu i-a studiat chipul cu atenție și s-a încruntat.

— Nu ar fi trebuit să vorbești cu el.

— Întâlnirea a decurs bine. Săptămâna viitoare vine la Yokohama. Mozasu se va bucura nespus.

Hansu i-a spus șoferului să pornească. Apoi a continuat să o asculte povestindu-i despre întâlnire.

În seara aceea, când Noa nu a sunat, și-a dat seama că nu îi dăduse numărul din Yokohama. De dimineață Hansu a sunat-o. Noa se împușcase la câteva minute după ce ea părăsise biroul.

9.

Yokohama, 1979

Etsuko Nagatomi își iubea cei trei copiii, dar nu pe toți la fel. Fiind mamă, învățase că această nedreptate emoțională era, probabil, inevitabilă.

Pe la jumătatea dimineții, Etsuko terminase pregătirile pentru petrecerea lui Solomon și stătea în biroul ei din spatele restaurantului aerisit, cu pereți acoperiți cu lambriuri din lemn de mesteacăn. Avea patruzeci și doi de ani, o femeie originară din Hokkaido, care se mutase în Yokohama după divorțul

din urmă cu şase ani. Îşi păstrase farmecul tineresc, pe care-l considera esenţial când venea vorba despre proprietara unui restaurant. Etsuko îşi purta părul negru strâns în coc, evidenţiindu-şi astfel chipul oval şi strălucitor. De la distanţă părea severă, dar, văzut de aproape, chipul ei era vesel şi nimic nu scăpa ochilor ei mici şi prietenoşi. Se machia expert, dat fiind că se rujase şi se pudrase încă din şcoala gimnazială, iar costumul Saint Laurent roşu, din lână, pe care i-l cumpărase Mozasu îi sublinia trăsăturile ascuţite.

Deşi în mod obişnuit ar fi fost mulţumită de ea însăşi că sosise mai devreme, astăzi nu era. Se uita întruna la mesajul de la fiica ei liceană, Hana, trimis de pe un număr de telefon necunoscut din Tokyo. Cum ajunsese Hana acolo din Hokkaido? Convorbirile cu fiica ei puteau dura oricât între cinci minute şi o oră, iar Mozasu avea să vină în curând să o ia. Prietenul ei era un om răbdător în multe privinţe, dar îi plăcea ca ea să fie punctuală. Etsuko a format, totuşi, numărul şi Hana a răspuns de la primul apel.

— Aşteptam.

— Scuză-mă! De-abia acum am primit mesajul.

Etsuko se temea de fiica ei de cincisprezece ani, dar încercase să pară mai fermă, aşa cum era cu angajaţii ei.

— Unde eşti?

— Sunt gravidă în patru luni.

— *Nani*?[73]

Etsuko aproape că vedea ochii mari şi insensibili ai fiicei ei. Hana semăna cu fetele din benzile desenate, cu cap drăguţ şi mare ca o acadea şi corp mic, de puştoaică. Ca să iasă în evidenţă, se îmbrăca mereu cu fuste scurte, bluze diafane şi ghete cu tocuri înalte, prin urmare atrăgea atenţia multor tipuri de bărbaţi. Ăsta e *unmei*-ul ei, şi-a zis Etsuko. Fostul ei soţ respingea ideea de destin, considerându-l un pretext lesne pentru alegerile greşite ale oamenilor. Cu toate acestea, viaţa îi confirmase convingerea că, într-adevăr, totul se întâmplă după un tipar. Iar asta îi era menit lui Etsuko, fiindcă în tinereţe aşa fusese şi ea. Când avea şaptesprezece ani, rămăsese însărcinată şi-l avusese pe Tatsuo, fratele mai mare al Hanei.

Mama şi fiica au tăcut o clipă, dar semnalul slab al telefonului trosnea ca un foc de lemne.

— Sunt la un prieten, în Tokyo.

— La cine?

— E vărul unui prieten care locuieşte aici. Uite care-i treaba. Vreau să vin la tine cât mai curând.

[73] „Poftim?" – în lb. japoneză în orig.

— De ce?
— Tu de ce crezi? Trebuie să mă ajuți.
— Tatăl tău știe?
— Ești proastă?
— Hana!
— Mă descurc eu să ajung la tine. Am banii. Te sun când ajung, a mai adăugat și a închis.

∵

La doi ani după divorț, când avea unsprezece ani, Hana o întrebase pe Etsuko dacă pot să discute ca două prietene, și nu ca de la mamă la fiică, iar ea acceptase, recunoscătoare că fata ei încă vorbea cu ea. Acceptase și pentru că în tinerețe ea își mințea părinții tot timpul. Și totuși, și-a dat seama că, și dacă era detașată, ca mamă, tot dificil avea să fie. Nu putea să-i pună întrebări indiscrete, iar, dacă se arăta prea îngrijorată (ceea ce Hanei îi displăcea profund), fiica ei îi închidea telefonul și nu mai suna cu săptămânile.

Etsuko avea multe regrete privind viața ei din Hokkaido, dar lucrul de care-i părea cel mai rău era influența reputației ei asupra propriilor copii. Fiii ei adulți refuzau în continuare să stea de vorbă cu ea. Iar ea înrăutățise situația, întâlnindu-se în continuare cu Mozasu. Sora ei, Mari, și mama ei insistau să pună capăt relației. Afacerile care implică jocuri de noroc sunt murdare, susțineau ele. Saloanele de pachinko degajau un aer puternic de sărăcie și infracționalitate. Dar ea nu putea să renunțe la el. Mozasu îi schimbase viața. Era singurul bărbat pe care nu îl înșelase niciodată, ceea ce Etsuko nu crezuse nicio clipă că va fi posibil.

În primăvara dinaintea aniversării de treizeci și șase de ani, când încă era căsătorită și locuia în Hokkaido, Etsuko îl sedusese pe unul dintre foștii ei iubiți din liceu. Timp de trei ani avusese tot felul de relații cu diverși bărbați din adolescență. O uimea cât de greu fusese prima dată, dar cât de puține eforturi necesitaseră următoarele relații. Bărbații căsătoriți așteptau invitații din partea femeilor măritate. Nu era deloc greu să sune un bărbat cu care se culcase în urmă cu douăzeci de ani și să-l invite să ia prânzul împreună la ea acasă, când copiii erau la școală.

În primăvara aceea a început să se culce cu un fost prieten din primul an de liceu. Bărbatul era căsătorit și devenise un playboy chipeș, care avea în continuare tendința de a vorbi prea mult. Într-o după-amiază, în sufrageria ei micuță din Hokkaido, în timp ce el se îmbrăca să se întoarcă la birou, începuse să se plângă pentru că ea refuza să-și părăsească soțul, care prefera compania colegilor de muncă în locul ei. Își băgase capul între sânii ei, zicându-i: „În schimb, eu îmi pot părăsi soția. Trebuie doar să-mi ceri”.

Etsuko nu răspunsese nimic. Nu intenționa să-i abandoneze pe Nori și pe copii. Nu se plânsese nici că soțul ei e plictisitor și nici că nu stă destul pe-acasă. Nori nu era un om rău. Doar că, după nouăsprezece ani de căsătorie, nu-l mai înțelegea și se îndoia că o va mai face vreodată. Nu părea să mai aibă nevoie de ea decât ca soție în acte și ca mamă a copiilor lui. Pentru Nori, era de ajuns.

Comportamentul ei nu avea nicio scuză. O știa bine. Dar seara, când Nori stătea la masa din bucătărie și mânca cina care se răcise, pentru că el se întorsese din nou târziu acasă de la o întâlnire de afaceri, ea se aștepta la ceva, la o observație sau un sentiment. În timp ce se uita la el cum stă cu privirea ațintită asupra bolului cu orez, ar fi vrut să-l zgâlțâie ca să-l readucă la realitate, fiindcă nu se așteptase niciodată în viață la atâta singurătate. Cam în aceeași perioadă cineva îi înmânase un pamflet la ieșirea dintr-un aprozar. Pe coperta subțire era tipărită imaginea unei casnice de vârstă mijlocie, jumătate schelet, jumătate în carne și oase. În subsolul paginii scria: „Cu fiecare zi ce trece, te apropii mai mult de moarte. Deja ești pe jumătate mort. De unde provine identitatea ta?" A aruncat pamfletul aproape instantaneu, dar imaginea i-a rămas în minte multă vreme după aceea.

Ultima dată când l-a văzut, playboy-ul i-a dat un teanc de poezii compuse pentru ea. Ieșind pe ușa bucătăriei, i-a mărturisit că doar pe ea o iubise. Avea ochii scăldați în lacrimi când îi mărturisise că ea era sufletul lui. Etsuko și-a ignorat treburile gospodărești tot restul zilei și a citit și răscitit poeziile lui erotice și sentimentale. Nu putea să-și dea seama dacă sunt bune sau rele, dar îi plăceau. Se minunase în sinea ei de efortul de a le fi compus și și-a spus că trebuie să o fi iubit în felul lui. În definitiv, această legătură amoroasă îi dăduse ce așteptase de la toate celelalte – garanția că nimic din ce oferise cu atâta dărnicie în tinerețe nu murise și nici nu dispăruse.

În noaptea aceea, în timp ce familia ei dormea, Etsuko se scufundase în vana din lemn, desfătându-se cu închipuita ei victorie. După baie, și-a îmbrăcat *yukata*[74] în nuanțe albastre și albe și s-a dus în dormitor, unde soțul ei cel inocent sforăia încet. Deși trist, un lucru îi era limpede: dacă voia ca toți bărbații care o iubiseră în trecut să o iubească în continuare, avea să ducă în permanență o viață dublă. Avea să înșele mereu și să nu fie niciodată un om bun. Atunci și-a dat seama că, de fapt, nu renunțase niciodată la ideea de a încerca să fie o persoană cumsecade. Oare avea să moară ducând o astfel de viață? Dimineață i-a interzis amantului să o mai sune, iar el a ascultat-o. Dar a trecut la următoarea casnică din oraș.

Peste câteva luni Nori a găsit poeziile pe care ea ar fi trebuit să le distrugă

[74] Chimonou ușor, din bumbac, care se poartă, vara sau iarna, în chip de halat.

şi, pentru prima dată de când erau căsătoriţi, a bătut-o. Fiii ei au încercat să-l oprească, iar Hana, care pe atunci nu avea decât nouă ani, a ţipat întruna. În seara aceea Nori a alungat-o din casă, iar Etsuko s-a mutat cu sora ei. Ceva mai târziu, avocatul i-a explicat că ar fi inutil să încerce să obţină custodia copiilor, din moment ce nu avea un loc de muncă şi nici aptitudini speciale. A tuşit uşor pentru a-şi ascunde poliţeţea sau jena şi a continuat, spunându-i că ar fi inutil din pricina a ce făcuse. Etsuko a dat din cap înţelegător şi s-a hotărât să renunţe la copii, propunându-şi să nu-i mai amărască. Apoi, găsind un anunţ de angajare ca ospătar la un restaurant, s-a mutat în Yokohama, unde nu cunoştea pe nimeni.

Voia să creadă că relaţia cu Mozasu avea să o schimbe. În mod cert, din punct de vedere sexual, îi era credincioasă. Odată încercase să-i explice asta surorii ei, iar Mari îi răspunsese: „Lupu-şi schimbă părul, dar năravul ba". Şi, auzind că Mozasu vrea să o ia de nevastă, mama ei a zis: „*Honto*? Să te măriţi cu un coreean? Nu i-ai rănit suficient pe bieţii tăi copii? De ce nu-i omori şi gata?"

Pedeapsa pentru greşelile pe care le făcuse se răsfrângea asupra tuturor membrilor familiei. Dar ea nu credea că va plăti niciodată îndeajuns pentru ele.

∵

La prânz, Mozasu a venit după ea. Se duceau să-l ia pe Solomon de la şcoală ca să-şi ridice cartea de identitate. Coreenii născuţi în Japonia după 1952 trebuiau să se prezinte la administraţia locală, la împlinirea vârstei de paisprezece ani, ca să ceară permisiunea de a rămâne în ţară. Din trei în trei ani, Solomon era nevoit să facă asta, altfel ar fi trebuit să părăsească Japonia definitiv.

De îndată ce s-a urcat în maşină, Mozasu i-a amintit să-şi pună centura de siguranţă. Etsuko se gândea în continuare la Hana. Înainte să plece, sunase la doctor şi făcuse o programare pentru sfârşitul săptămânii.

Mozasu a luat-o de mână. Lui Etsuko i se părea că faţa lui emană putere. Gâtul lui drept sugera putere. Nu cunoscuse mulţi coreeni până atunci, dar îşi imagina că trăsăturile lui faciale ferme erau specific coreene – maxilare puternice, dinţi albi şi drepţi, păr des şi negru şi ochi înguşti, zâmbitori. Avea un corp uscăţiv, care o făcea să se gândească la metal. Când făcea dragoste cu ea, era serios, de parcă ar fi fost furios, fapt care ei îi provoca o mare plăcere. Mişcările lui erau domoale, dar viguroase, iar Etsuko voia să li se supună. Ori de câte ori citea despre ceva sau despre cineva care avea legătură cu Coreea, se întreba cum o fi ţara aceea. Tatăl defunct al lui Mozasu, fost preot creştin, provenea din nord, iar mama lui, care deţinea o afacere cu dulciuri, era din sud. Mama, o femeie sinceră, avea o atitudine şi o

ţinută vestimentară atât de modeste, încât ar fi putut lesne să treacă drept o menajeră umilă şi nicidecum drept mama unui milionar, proprietar al unei afaceri cu pachinko.

Mozasu ţinea în mână un cadou ambalat, de mărimea unui calup de tofu. Etsuko a recunoscut hârtia de staniol argintiu provenind de la magazinul lui preferat de bijuterii.

— E pentru Solomon?

— Nu. E pentru tine.

— *Ehh*? De ce?

Era un ceas din aur şi diamante, cuibărit într-o cutie de catifea grena.

— E un ceas potrivit pentru o amantă. L-am cumpărat săptămâna trecută şi i l-am arătat lui Kuboda-san, noul şef de sală din tura de noapte, iar el a zis că aceste ceasuri excentrice sunt cadoul potrivit pentru o amantă, pentru că sunt la fel de scumpe ca un inel cu diamante, însă unei amante nu-i poţi oferi un inel, din moment ce eşti deja căsătorit.

Mozasu a ridicat din sprâncene amuzat.

Etsuko s-a asigurat că geamul care-i despărţea de şofer era închis până sus. Era. S-a înroşit din cap până-n picioare.

— Zi-i să oprească maşina!

— Ce s-a întâmplat?

Etsuko şi-a tras mâna. Ar fi vrut să-i spună că ea nu e amanta lui, dar a izbucnit în plâns.

— De ce? De ce plângi? De trei ani îţi ofer câte un inel cu diamante – fiecare mai mare decât cel dinainte, iar tu mă respingi. Mă întorc la bijutier şi ne îmbătăm împreună. Pentru mine, nu s-a schimbat nimic, a zis el şi a oftat. Tu eşti cea care spune tot timpul „nu". Cea care refuză un *yakuza* proprietar de pachinko.

— Tu nu eşti *yakuza.*

— Nu sunt *yakuza.* Dar toată lumea îi consideră pe coreeni gangsteri.

— Pentru mine, nu contează nimic din toate astea. E vorba despre familia mea.

Mozasu s-a uitat pe fereastră şi, când şi-a zărit fiul, i-a făcut cu mâna.

Maşina s-a oprit şi Solomon s-a urcat, aşezându-se pe locul gol din faţă. Geamul despărţitor s-a deschis, iar Solomon a băgat capul şi i-a salutat. Etsuko a întins mâna şi i-a îndreptat gulerul şifonat al cămăşii albe.

— *Arigato*[75] foarte mult! a zis băiatul.

Adesea amestecau în glumă cuvinte din diverse limbi. S-a retras pe scaunul lui şi a închis geamul despărţitor, ca să poată sta de vorbă cu şoferul,

[75] „Mulţumesc" – în lb. japoneză în orig.

Yamamoto-san, despre meciul echipei Tiger din noaptea precedentă. În anul acela, cei de la Tigers aveau un manager american, iar Solomon se aştepta la rezultate bune în sezon. Yamamoto însă nu era la fel de optimist.

Mozasu a apucat-o pe Etsuko cu blândeţe de încheietura mâinii stângi şi i-a pus ceasul.

— Eşti amuzantă. Ţi-am cumpărat un cadou. Spune doar „mulţumesc". Am glumit când am zis că eşti…

Simţea o durere deasupra nasului şi credea că o să înceapă din nou să plângă.

— M-a sunat Hana. Vine la Yokohama. Astăzi.

— Totul în regulă? a întrebat Mozasu surprins.

Etsuko se ducea în Hokkaido de două ori pe an ca să-şi vadă copiii, însă el nu-i întâlnise niciodată.

— Ar putea să vină la petrecerea lui Solomon. Să-l vadă pe cântăreţul acela celebru, i-a sugerat Mozasu.

— Nu ştiu dacă-i place Hiromi-san, a răspuns Etsuko.

Habar n-avea dacă Hanei îi place muzica pop. În copilărie nu cânta şi nu dansa. Etsuko se uita fix la ceafa şoferului, acoperită cu păr grizonant. Şoferul dădea din cap gânditor, în timp ce Solomon îi explica ceva şi din gesturile lor tăcute păreau foarte apropiaţi. Îşi dorea să aibă şi ea ceva cum e baseballul despre care să poată vorbi cu fiica ei – un subiect oarecare, pe care să-l abordeze fără subînţelesuri sau agresivitate.

Etsuko i-a împărtăşit lui Mozasu că Hana avea o programare la un doctor din Yokohama. Când a întrebat-o dacă fata e bolnavă, ea a clătinat din cap.

Asta devenise viaţa ei. Fiul ei cel mai mare, Tatsuo, avea douăzeci şi cinci de ani şi îi trebuiseră opt ani ca să termine o facultate de duzină. Al doilea ei fiu, Tari, un tânăr retras, de nouăsprezece ani, picase examenele de admitere la universitate şi avea o slujbă de controlor de bilete la un cinematograf. Nu avea niciun drept să le ceară copiilor ei să aibă aceleaşi aspiraţii ca nişte burghezi – să absolve Universitatea din Tokyo, să obţină o slujbă de funcţionar la Banca Industrială a Japoniei sau să se căsătorească, eventual, cu cineva dintr-o familie bună. Din cauza ei fuseseră exilaţi la ţară şi nu mai aveau cum să fie acceptaţi în societate.

Etsuko şi-a desfăcut ceasul de la mână şi l-a pus la loc în cutia de catifea. A aşezat cutia între ei, pe milieul alb, apretat, cu care era acoperită bancheta neagră, din piele. Mozasu a împins-o din nou spre ea.

— Nu e inel. Aşa că scuteşte-mă de încă un drum până la bijutier!

Etsuko stătea cu cutia în mână, întrebându-se cum reuşiseră să rămână împreună, ţinând cont că el nu renunţa, iar ea nu voia să-i cedeze.

∵

Biroul Administrației Publice din Yokohama arăta ca o magazie uriașă, cenușie, cu un indicator șters la intrare. Primul funcționar pe care l-au văzut era un bărbat înalt, cu o față îngustă și o claie de păr pieptănat cu cărare pe mijloc. Se holba fără pic de rușine la Etsuko, plimbându-și privirea de la sânii ei la șolduri, apoi la degetele acoperite de inele. Femeia avea o ținută foarte elegantă, spre deosebire de Mozasu și de Solomon, care purtau cămăși albe, pantaloni și pantofi negri. Semănau cu misionarii mormoni din copilăria ei, care se deplasau prin sat pe bicicletă.

— Numele dumneavoastră… a zis funcționarul mijind ochii la formularul pe care-l completa Solomon. So-ro-mo-n. Ce nume mai e și asta?

— E din Biblie. Solomon a fost un rege. Fiul regelui David. Un om foarte înțelept. Unchiul m-a botezat așa.

Băiatul i-a zâmbit funcționarului, de parcă i-ar fi împărtășit un secret. Era un copil politicos, dar, pentru că mersese la școală cu americani și alți străini, din când în când spunea lucruri pe care un japonez ne le-ar fi rostit niciodată.

— So-ro-mo-n, rege. Mare înțelept, a rânjit funcționarul. Coreenii nu mai au regi.

— Poftim? l-a întrebat Etsuko.

Mozasu a tras-o repede înapoi.

Ea i-a aruncat o privire fugară. Mozasu era din fire mai furios decât Etsuko. Odată, într-un restaurant, un client încercase să o forțeze să se așeze la masa lui și Mozasu, care întâmplător se afla acolo în acea seară, l-a luat pe sus și l-a aruncat afară din restaurant, rupându-i coastele. Ea se aștepta ca și acum să aibă aceeași reacție, dar Mozasu și-a mutat privirea de la funcționar, uitându-se țintă la mâna dreaptă a lui Solomon și zâmbind.

— Scuzați-mă, domnule, a zis, fără urmă de iritare sau de furie în glas. Ne grăbim să ne întoarcem acasă, fiindcă e ziua băiatului. Mai avem ceva de făcut? l-a întrebat, împreunându-și palmele la spate. Vă mulțumesc nespus pentru înțelegere.

Nedumerit, Solomon s-a întors spre Etsuko, care l-a avertizat din priviri.

Funcționarul a arătat spre capătul îndepărtat al încăperii și le-a cerut lui Mozasu și lui Etsuko să ia loc. Solomon a rămas în picioare în fața biroului funcționarului. În camera lungă, dreptunghiulară, în formă de vagon de tren, cu ghișee înșirate paralel cu peretele, vreo șase oameni stăteau pe bănci și citeau ziarul sau reviste manga. Etsuko se întreba dacă sunt coreeni. De la locul lor, Etsuko și Mozasu îl vedeau pe Solomon discutând cu funcționarul, dar nu auzeau nimic din conversația lor.

Mozasu s-a așezat, apoi s-a ridicat din nou. A întrebat-o dacă vrea o cutie cu ceai de la aparat și ea a dat din cap că da. Îi venea să-i tragă vreo două

palme funcționarului. În gimnaziu, pălmuise o fată care făcea pe șefa și apoi se simțise foarte bine.

Când Mozasu s-a întors cu ceaiul, i-a mulțumit.

— Era de așteptat… a zis și a făcut o scurtă pauză. Trebuia să-l fi avertizat. Adică l-ai prevenit că nu-i va fi ușor astăzi?

Nu intenționase să-l critice, dar cuvintele îi ieșiseră pur și simplu din gură și sunaseră dur, iar acum îi părea rău.

— Nu. Nu i-am zis nimic, a răspuns el, strângând și relaxându-și pumnii în mod ritmic. Am venit aici cu mama și cu fratele meu, Noa, ca să-mi obțin primele documente. Funcționarul era un om normal. Amabil chiar. Așa că te-am invitat și pe tine. Mă gândeam că, dacă vom fi însoțiți de o femeie, îl va ajuta, i-a explicat, expirând pe nas. A fost o prostie din partea mea să cred că o să fie tratat cu blândețe.

— Nu, nu. Nu aveai cum să-l previi. N-ar fi trebuit să spun asta.

— E inutil. Nu pot să-i schimb soarta. E coreean. Trebuie să-și facă actele alea și să urmeze întocmai toți pașii impuși de lege. Odată, la administrație, un funcționar mi-a spus că nu sunt decât un musafir în țara lui.

— Tu și Solomon v-ați născut aici.

— Da. Și fratele meu, Noa, tot aici s-a născut. Iar acum e mort, a adăugat Mozasu și și-a acoperit fața cu palmele.

Etsuko a oftat.

— În orice caz, funcționarul a avut dreptate. Iar Solomon trebuie să înțeleagă asta. Putem să fim deportați. Noi nu avem patrie. Viața e plină de situații incontrolabile, așa că trebuie să se adapteze. Fiul meu trebuie să supraviețuiască.

∵

Solomon s-a întors la ei. În continuare trebuia să facă o fotografie, apoi să meargă în altă încăpere ca să i se ia amprentele. Apoi puteau să plece acasă. Ultima funcționară era o femeie grăsuță. Uniforma ei verde deschis făcea ca sânii generoși și umerii rotunzi să pară mai mici. L-a apucat de degetul arătător de la mâna stângă și l-a înmuiat încet în sticluța cu cerneală neagră, densă. Solomon și-a pus degetul pe o hârtie albă ca un copil care pictează. Mozasu și-a întors privirea și a oftat tare. Femeia i-a zâmbit băiatului și i-a spus să-și ia actul de identitate și să meargă în următorul birou.

— Hai să-ți luăm medalionul! l-a îndemnat Mozasu.

Solomon s-a întors spre tatăl lui:

— Poftim?

— Asta poartă câinii ca noi.

Dintr-odată, funcționara s-a înfuriat.

— Amprentele și actele de identitate sunt extrem de importante pentru

dosarele guvernului. Nu aveţi de ce să vă simţiţi jigniţi. Este o lege care priveşte imigranţii, impusă de…

Etsuko a făcut un pas în faţă.

— Doar că dumneavoastră nu vă amprentaţi copiii de ziua lor, nu-i aşa?

Gâtul funcţionarei s-a umplut de pete roşii.

— Fiul meu a murit.

Etsuko şi-a muşcat limba. Nu voia să-i fie milă, dar ştia cum e să-ţi pierzi copiii. Era ca un blestem, ca şi cum nimic nu mai putea să-ţi alunge vreodată din inimă sentimentul de pustiire.

— Coreenii fac mult bine acestei ţări, i-a spus Etsuko. Ei acceptă slujbele grele pe care japonezii refuză să le facă. Ei plătesc taxe, respectă legi, întemeiază familii bune, creează locuri de muncă…

Funcţionara a dat din cap plină de înţelegere.

— Toţi coreenii ca voi îmi zic acelaşi lucru.

— Ea nu e coreeancă, a răbufnit Solomon.

Etsuko l-a luat pe braţ şi toţi trei au ieşit din camera îmbâcsită. Voia să se strecoare afară din magazia aceea cenuşie şi să vadă iar lumina zilei. Tânjea după munţii albi din Hokkaido. Şi, cu toate că în copilărie nu făcuse asta, îşi dorea să se plimbe prin pădurile reci şi înzăpezite, pe sub copacii negri şi lipsiţi de frunze. Viaţa însemna multe jigniri şi durere, aşa că nu avea decât să îndure partea care i se cuvenea. Acum însă, ar fi vrut să ia toată umilinţa lui Solomon şi să o adauge la a ei, deşi ea însăşi era deja copleşită.

10.

Una dintre chelneriţele mamei ei îi adusese o cola, iar Hana stătea la masa de lângă bar, jucându-se cu paiul. Nu mai avea părul permanent, ci întins şi în culoarea lui naturală, negru-roşcat. Era tuns drept şi îi atârna pe umerii înguşti. Purta o bluză albă, din bumbac, proaspăt călcată şi o fustă plisată, neagră, până la genunchi, ciorapi trei sferturi, din lână şi pantofi joşi, de elevă. Nu se mai îmbrăcase aşa din şcoala primară. Avea abdomenul plat, dar sânii ei ca nişte boboci de floare păreau plini. Nimic altceva nu îi trăda sarcina.

Restaurantul era închis pentru un eveniment privat şi salonul era pregătit pentru petrecere. Feţe de masă albe, din in acopereau douăsprezece mese rotunde, în mijlocul cărora se aflau aranjamente florale elegante şi lumânări. În capătul îndepărtat al încăperii un debarasor umfla balon după balon cu ajutorul unui rezervor de heliu, apoi le dădea drumul şi ele se ridicau în

tavan.

Etsuko şi Solomon au intrat în linişte în restaurant. Băiatul insistase să treacă să o salute pe fiica ei, înainte să se ducă acasă să se schimbe. Văzând decoraţiunile şi uimitoarea transformare a încăperii, a rămas cu gura căscată. Apoi, observând-o pe fata de la masă, a întrebat:

— Ea este?

— Da.

Hana le-a zâmbit timid.

Solomon şi Hana s-au salutat formal. Curiozitatea lor reciprocă era evidentă. Hana a arătat spre baloanele care mascau tavanul, iar înainte ca Etsuko să apuce să spună ceva Solomon a răspuns repede în japoneză:

— E ziua mea de naştere. Ce-ar fi să vii şi tu la petrecere? O să fie o cină în stil american şi apoi mergem într-o discotecă.

— Aş putea, dacă vrei, a răspuns Hana.

Etsuko s-a încruntat. Trebuia să discute cu bucătarul despre meniu, dar nu voia să-i lase singuri. Peste câteva minute, când s-a întors din bucătărie, i-a găsit vorbind în şoaptă, ca doi îndrăgostiţi. Etsuko s-a uitat la ceas şi l-a îndemnat pe Solomon să se ducă acasă. De la uşă, băiatul a strigat: „Ne vedem la petrecere", iar Hana i-a zâmbit ca o curtezană în timp ce-i făcea cu mâna.

— De ce i-ai zis să plece? Mă distram aşa de bine…

— Pentru că trebuie să se îmbrace.

— M-am uitat în alea, a zis Hana, arătând spre pungile de la intrare.

Erau o sută de punguţe aranjate pe patru rânduri lungi, care trebuiau duse la discotecă – fiecare era plină cu casete, un Walkman marca Sony, reviste de import pentru adolescenţi şi cutii cu bomboane de ciocolată.

— Mi-aş dori ca tata să fie *yakuza.*

— Hana, el nu e… a zis Etsuko, întrerupându-se ca să se asigure că nu le aude nimeni.

— Fiul prietenului tău nu pare deloc un puşti.

— Nu o duce prea uşor.

— Nu o duce uşor? Şcoli private americane, milioane în bancă şi şofer. Mai gândeşte-te, mamă!

— Astăzi a trebuit să se ducă la administraţia locală ca să ceară permisiunea să rămână în Japonia încă trei ani. Dacă cererea i-ar fi fost respinsă, risca să fie deportat. Trebuie să aibă tot timpul la el o carte de identitate şi…

— Serios? Dar nu a fost deportat, nu? Iar acum va avea parte de o petrecere pe cinste, mai frumoasă decât orice nuntă.

— S-a născut în această ţară şi a trebuit să i se ia amprentele astăzi, de

ziua lui, ca unui infractor. E doar un copil. Nu a greşit cu nimic.

— Cu toţii suntem infractori. Mincinoşi, hoţi, târfe – ăştia suntem.

Ochii negri-cărbune păreau duri şi bătrâni.

— Aici nimeni nu este nevinovat.

— De ce trebuie să fii atât de lipsită de inimă?

— Eu sunt singura care mai vorbeşte cu tine.

— Mi-am cerut iertare de suficiente ori.

Etsuko încerca să-şi controleze tonul, dar chelneriţele au auzit tot şi dintr-odată nimic nu mai conta.

— Am făcut programarea.

Hana a ridicat privirea.

— Poimâine ne vom ocupa de problema ta, a zis Etsuko, uitându-se drept la chipul palid şi furios al fiicei sale. Nu trebuie să fii mamă. Habar n-ai cât de greu e să ai copii.

Buzele până atunci relaxate ale Hanei s-au schimonosit şi fata şi-a acoperit cu mâinile faţa drăguţă, de personaj manga şi a început să plângă.

Etsuko nu ştia dacă ar trebui să spună ceva. În schimb, şi-a mângâiat fiica pe cap. Hana a icnit, dar ea nu şi-a retras mâna imediat. Trecuse atâta vreme de când nu-i mai atinsese părul satinat.

Când locuia în căsuţa înghesuită, cu trei dormitoare, din Hokkaido, cu acoperişul ei spart şi bucătăria minusculă, fuseseră treburi care o susţinuseră. Acum, cu oarecare durere, îşi amintea cum îi privea pe fiii ei devorând creveţii pe care ea îi prăjise pentru cină şi îi îngrămădise pe farfurii acoperite cu şerveţele. Chiar şi la mijlocul lui iulie, meritase să stea în faţa unei tigăi încinse de tempura, să scalde creveţi în aluat în uleiul de arahide încins, fiindcă, pentru fiii ei, creveţii mamei erau mai buni decât orice bomboană, susţineau ei. Şi-a amintit atunci cât de mult îi plăcea să pieptene părul proaspăt spălat al Hanei, când obrajii îi erau încă rozalii de la baia cu aburi.

— Ştiu că nu ne-ai vrut. Mi-au povestit fraţii mei, iar eu le-am zis că se înşală, cu toate că ştiam că nu e aşa. M-am agăţat de tine pentru că nu puteam să te las să renunţi la tot ce începuseşi. Cum poţi să-mi spui mie cât e de greu să ai copii? Nici nu ai încercat să fii mamă. Ce drept ai? Ce te face pe tine mamă?

Etsuko a tăcut, uimită că fiii ei o vedeau exact aşa cum se vedea ea însăşi. O considerau un monstru.

— Cum puteţi să credeţi că nu v-am dorit pe voi trei?

Şi-a amintit de toate scrisorile, de cadourile şi de banii pe care îi trimisese şi pe care băieţii i le returnaseră. Şi, mai rău, de telefoanele pe care le dădea acasă, ca să se asigure că sunt bine, când soţul ei nu spunea decât *moshi-*

moshi[76], apoi îi întindea telefonul Hanei, pentru că ea era singura dispusă să ia receptorul. Etsuko voia să se justifice – încercase de nenumărate ori –, să le dovedească. Meseria de mamă o definea mai bine decât orice altceva – mai bine decât calitatea de fiică, de soţie, de femeie divorţată, de prietenă sau de proprietar de restaurant. Nu se descurcase prea bine, dar aşa era ea, iar maternitatea o schimbase sufleteşte definitiv. De la naşterea lui Tatsuo, se umpluse de mâhnire şi de îndoieli, crezând că nu e niciodată suficient de bună. Deşi îşi ratase căsnicia, calitatea de mamă rămânea veşnic. O parte din viaţa ei avea să dăinuiască şi după moarte.

— Nu m-am căsătorit cu Mozasu. Nici măcar nu locuim împreună. Ca să nu vă îngreunez situaţia ţie şi fraţilor tăi.

Hana şi-a lăsat capul pe spate şi a râs.

— Şi eu ar trebui să-ţi mulţumesc pentru acest imens sacrificiu? Aşadar nu te-ai căsătorit cu un gangster coreean şi vrei să te felicit pentru alegere? Nu te-ai căsătorit cu el pentru că nu ai vrut să suferi. Eşti cel mai egoist om pe care îl cunosc. E alegerea ta egoistă dacă vrei să te culci cu el şi să-i iei banii ca să-ţi deschizi un local drăguţ. N-ai făcut-o pentru mine sau pentru fraţii mei, a zis Hana, ştergându-şi faţa cu mâneca de la cămaşă. Nu vrei să fii judecată. De-asta nu te-ai căsătorit cu el. De aia ai plecat din Hokkaido şi te-ai ascuns într-un oraş mare. Faci pe victima, dar nu eşti. Ai plecat, pentru că te temi şi te-ai culcat cu toţi bărbaţii ăia pentru că ţi-e frică să nu îmbătrâneşti. Eşti slabă şi jalnică. Nu-mi vorbi mie despre sacrificii, că nu înghit porcării din astea!

Hana a început din nou să plângă.

Etsuko s-a lăsat în scaunul ei. Dacă s-ar căsători cu Mozasu, le-ar dovedi tuturor celor din Hokkaido că niciun japonez de bun-simţ nu s-ar atinge de o femeie ca ea. Ar fi considerată soţie de *yakuza.* Dacă s-ar căsători cu el, nu ar mai fi considerată eleganta proprietară a unui restaurant de succes din cea mai bună zonă a oraşului Yokohama, imagine pe care nici măcar ea nu o credea decât pe jumătate. Mozasu o considera probabil o persoană mai bună decât era în realitate, însă pe ea însăşi nu o putea păcăli. Etsuko a luat geanta fetei de lângă scaun şi i-a făcut semn cu cotul să se ridice să plece.

∵

Apartamentul lui Etsuko se afla într-o clădire luxoasă, la patru străzi de restaurant. Pe drum, Hana i-a spus că nu mai vine la petrecere. Voia să rămână singură şi să doarmă până dimineaţă. Etsuko a descuiat uşa apartamentului şi şi-a condus fiica în dormitorul ei. Ea avea să doarmă pe canapea la noapte.

[76] „Alo“ - în lb. japoneză în orig.

Hana s-a întins pe salteaua japoneză și mama i-a învelit trupul tânăr și slăbuț cu o pilotă, apoi a stins lumina. Fata s-a ghemuit în pat, cu ochii deschiși și fără să mai rostească niciun cuvânt. Etsuko nu voia să o lase singură. În ciuda situației, era surprinsă de cât de mulțumită se simțea. Erau din nou împreună. Hana venise la ea să ceară ajutor. Etsuko s-a așezat pe marginea patului și a mângâiat-o pe fiica ei pe păr.

— Miroși frumos, a șoptit Hana. Cândva credeam că e parfumul tău. Joy, *nee*?

— Încă îmi dau cu el.

— Știu, a răspuns Hana, iar Etsuko și-a reținut imboldul de a-și adulmeca încheieturile.

— Și totuși, nu e doar parfumul, ci toate celelalte creme și lucruri pe care le porți și care, împreună, emană acest miros. Cândva mă plimbam prin magazine întrebându-mă ce este. Mirosul *mamei.*

Etsuko ar fi vrut să spună multe, dar cel mai important era că va încerca să nu mai greșească.

— Hanako…

— Acum vreau să mă culc. Du-te la petrecerea băiatului! Lasă-mă singură! a zis fata cu o voce plată, dar mai blândă de data asta.

Etsuko s-a oferit să rămână cu ea, dar Hana i-a făcut semn să plece. Mama i-a spus atunci că a doua zi avea mai mult timp liber și că ar putea să meargă împreună să cumpere un pat și o comodă.

— Și așa vei putea să revii în vizită. Pot să aranjez o cameră pentru tine, i-a propus.

Hana a oftat, dar chipul îi era în continuare inexpresiv. Ea nu înțelegea ce anume își dorește fiica ei.

— Nu înseamnă că vreau să pleci. Mai ales după… a reluat Etsuko, atingându-i buzele cu vârfurile degetelor și retrăgându-le imediat. Poți să rămâi. Poți chiar să te apuci de școală aici.

Hana a mișcat capul pe pernă și a inspirat, fără să răspundă.

— Pot să-l sun pe tatăl tău. Să-i cer voie.

— Dacă vrei… a zis fata, ridicându-și pilota până la bărbie.

Etsuko trebuia să se întoarcă la restaurant, dar s-a așezat câteva clipe pe canapea. Când abia devenise mămică, nu exista decât un moment în care se simțea liniștită, după ce copiii se duceau la culcare. Își dorea să-i revadă așa cum erau atunci: cu piciorușele albe și grăsune, cu tunsorile lor ciupercă inegale, pentru că niciodată nu stăteau liniștiți la frizer. Își dorea să șteargă momentele în care îi certase din cauză că era obosită. Făcuse atâtea greșeli. Dacă viața îi mai dădea o șansă, avea să-i lase să mai întârzie puțin în baie, avea să le citească o poveste în plus înainte de culcare și să le mai

pregătească o farfurie de creveţi.

11.

Copiii invitaţi la petrecerea lui Solomon erau fii şi fiice de diplomaţi şi bancheri, expatriaţi bogaţi din America şi Europa. Cu toţii preferau să vorbească în engleză decât în japoneză. Mozasu alesese şcoala internaţională din Yokohama fiindcă îl atrăgea ideea de Occident. Avea anumite ambiţii în ceea ce-l priveşte pe fiul lui: Solomon trebuia să vorbească perfect atât limba engleză, cât şi japoneza. Trebuia să trăiască printre aristocraţi şi în cele din urmă să lucreze la o companie americană din Tokyo sau New York, oraş în care Mozasu nu fusese niciodată, dar pe care şi-l imagina ca fiind locul unde fiecare are o şansă. Îşi dorea ca fiul lui să ajungă un om de lume.

Un şir de limuzine negre şerpuia pe stradă. Când ieşeau din restaurant, copiii le-au mulţumit lui Mozasu şi lui Etsuko pentru cina delicioasă. El i-a aliniat în faţa restaurantului şi le-a spus „Mai întâi doamnele", replică pe care o preluase din filmele americane. Fetele s-au suit câte şase în maşinile strălucitoare şi au pornit. Au urmat băieţii. Solomon mergea în ultima maşină, împreună cu cei mai buni prieteni ai lui, Nigel, fiul unui bancher englez, şi Ajay, fiul directorului unei companii indiene de transport.

Luminată difuz, discoteca arăta splendid. Din tavanul înalt atârnau în jur de douăzeci de globuri din oglinzi, fiecare la altă înălţime, inundând încăperea enormă de pete minuscule de lumină, care scânteiau şi se legănau în ritmul mişcării globurilor. Făceau ca toţi cei care străbăteau ringul să sclipească asemenea unui peşte în apă. După ce toată lumea a sosit şi s-a aşezat la mese, managerul, un filipinez chipeş, a urcat pe scena înălţată. Avea o voce frumoasă, cu un timbru plăcut.

— Dragi prieteni ai lui Solomon Baek, bine-aţi venit la Ringo! le-a urat el, făcând o pauză pentru uralele copiilor. Cu ocazia zilei de naştere a lui Solomon, clubul Ringo vă prezintă cea mai în vogă vedetă din Japonia şi într-o bună zi din toată lumea: Ken Hiromi şi cei şapte gentlemani!

Copiilor nu le venea să creadă. Cortina s-a ridicat, dezvăluind o trupă rock alcătuită din şapte persoane, după care solistul şi-a făcut apariţia în spatele lor. Hiromi arăta ca un om normal, ceea ce era aproape dezamăgitor. Era îmbrăcat ca un om de afaceri care-şi uitase cravata şi purta ochelari cu rame groase, ca pe copertele albumelor lui. Avea o pieptănătură impecabilă. Nu putea să aibă mai mult de treizeci de ani.

Solomon clătina întruna din cap, uimit şi încântat. Trupă cânta tare, iar prietenii lui dădeau năvală pe scenă să danseze frenetic. La final prezentatorul i-a invitat pe toţi să se adune în jurul scenei, iar Ichiro, bucătarul a împins spre Solomon o măsuţă cu rotile cu un spectaculos tort de îngheţată, în formă de teren de baseball. Suprafaţa acestuia era luminată de lumânări lungi şi subţiri.

— Nu uita să-ţi pui o dorinţă! a strigat o fată.

Solomon a stins toate lumânările dintr-o suflare şi cu toţii au aplaudat şi au ţipat.

Etsuko i-a dat cuţitul decorat cu fundă, ca să taie prima felie. Un reflector s-a oprit asupra lui, în timp ce el stătea cu cuţitul deasupra tortului.

— Ai nevoie de ajutor? l-a întrebat Etsuko.

— Cred că mă descurc, a răspuns băiatul, folosindu-se de ambele mâini ca să taie drept.

— O! a exclamat ea, observându-i cerneala de sub unghii.

Se spălase insistent, dar vârfurile degetelor îi rămăseseră uşor pătate.

Solomon a ridicat privirea şi a zâmbit.

Etsuko i-a ghidat delicat braţul, ca să-şi continue treaba. După ce a tăiat prima felie, Solomon i-a înapoiat cuţitul, iar ea a porţionat restul. Chelnerii au împărţit tortul, iar Hiromi, care stătea retras, a acceptat şi el o felie. Mozasu i-a întins lui Solomon un plic albastru, gros, plin cu yeni şi l-a rugat să i-l dea solistului. Ken Hiromi i-a făcut semn lui Solomon să stea jos. În lumina aceea difuză, şi-a zis Etsuko, nimeni nu avea să observe cerneala.

∵

Trupa a mai cântat o serie de melodii, apoi un DJ a pus melodii cunoscute pentru tineret. În toiul petrecerii, Etsuko se simţea cuprinsă de o oboseală plăcută, la fel cum se simţea după ce se închidea restaurantul. Mozasu stătea singur într-un separeu şi bea şampanie, aşa că i s-a aşezat alături. El şi-a reumplut paharul şi i l-a întins, iar ea a luat două înghiţituri, apoi a râs. El i-a zis că a organizat o petrecere minunată pentru Solomon, iar Etsuko a clătinat modest din cap. Apoi, fără să-şi dea seama, a spus:

— Cred că i-ar fi plăcut şi ei.

Mozasu părea confuz. O clipă mai târziu, a încuviinţat din cap, zicând:

— Da. S-ar fi bucurat pentru el.

— Cum era ea? l-a întrebat Etsuko, întorcându-se ca să-i vadă faţa.

Pătrate mici de lumină îi jucau pe trăsăturile ascuţite.

— Ţi-am mai spus. A fost o doamnă cumsecade. Aşa, ca tine.

Îi era greu să vorbească despre Yumi.

— Nu. Spune-mi ceva concret despre ea, l-a îndemnat Etsuko, dorindu-şi să ştie prin ce se deosebeau, nu ce aveau în comun. Vreau să ştiu mai multe.

— De ce? Doar e moartă, a răspuns el, îndurerat după această replică.

Mozasu l-a văzut pe Solomon dansând cu o chinezoaică înaltă, tunsă scurt. Fruntea îi strălucea de transpirație, în timp ce el urma mișcările elegante ale fetei. Etsuko se uita lung în paharul de șampanie.

— Voia să-i pună numele Sejong, a reluat el. Însă tradiția cere ca tatăl soțului să aleagă numele nepotului. Tatăl meu a murit, așa că unchiul Yoseb l-a numit Solomon. Sejong a fost un rege din Coreea. El a inventat alfabetul coreean. În schimb, unchiul Yoseb i-a dat un nume de rege din Biblie. Cred că l-a ales pentru că tata a fost preot, i-a explicat el zâmbind.

— De ce zâmbești?

— Fiindcă Yumi – Mozasu i-a pronunțat numele atât de tare, încât a fost el însuși surprins să audă cele două silabe – era tare mândru de el. De fiul ei. Voia să-i ofere o viață demnă de un rege. Cred că Yumi semăna cu tata și cu unchiul meu. Era mândră. Mândră de mine și de munca mea. Era drăguț, dar acum, că am mai îmbătrânit, mă întreb de ce, a zis Mozasu, melancolic. Cu ce ne putem mândri noi, coreenii?

— E bine să te mândrești cu copiii tăi, i-a zis ea, netezindu-și fusta.

Când se născuseră copiii ei, era uimită de perfecțiunea lor fizică. Se minunase de trupurile în miniatură și de sănătatea lor. Însă nu se gândise nicio clipă să le dea un nume cu rezonanță istorică, un nume de rege, de pildă. Nu se mândrise niciodată cu familia sau cu țara ei. Ba chiar mai mult, îi era rușine cu ele.

— Una dintre fetele de-acolo a venit la mine azi și mi-a zis că Solomon seamănă cu mama lui, a reluat Mozasu, arătând spre un grup de fete dintr-un colț al sălii, care purtau bluze fără mâneci și fuste mulate pe șoldurile înguste.

— De unde știe?

— Se referea la tine.

— O! a exclamat Etsuko, dând din cap înțelegător. Aș vrea eu să-i fiu mamă…

— Ba nu, n-ai vrea, a contrazis-o Mozasu calm, iar ea a simțit că o merită.

— Nu sunt cu nimic mai bună decât funcționara din după-amiaza asta, *nee*?

Mozasu a clătinat din cap și și-a pus mâna pe a ei.

De ce considera familia ei că pachinko e un lucru îngrozitor? Tatăl ei, un om de afaceri aflat permanent pe drumuri, vânduse polițe scumpe de asigurare de viață unor casnice care nu și le permiteau, iar Mozasu deschidea săli unde adulții, bărbați și femei, jucau pinball pe bani. Amândoi făcuseră avere profitând de anumite situații favorabile, de teamă și singurătate. În fiecare dimineață, Mozasu și angajații lui reglau aparatele ca

să modifice rezultatele – doar câțiva puteau să câștige și mulți alții să piardă. Și, cu toate astea, lumea continua să joace, sperând că va avea noroc. Cum puteai să te superi pe cei care-și doreau să joace? Etsuko dăduse greș în această privință – nu-și învățase copiii să spere, să creadă în posibilitatea, absurdă poate, de a câștiga. Pachinko era un joc prostesc, dar nu și viața.

Etsuko și-a scos ceasul cel nou și i l-a pus în palmă spunându-i:

— Nu că nu vreau un inel…

Fără să se uite la ea, Mozasu a băgat ceasul în buzunar.

— E târziu. Aproape miezul nopții, a zis cu blândețe. Trebuie să duc copiii acasă.

Ea s-a ridicat de la masă și s-a dus să le împartă punguțele cu cadouri.

∵

Cum nu voia ca seara să se sfârșească, Solomon a pretins că-i e foame, așa că s-au întors toți trei la restaurant. Localul era din nou curat și părea deschis pentru clienți.

— Câte puțin din toate, a răspuns Solomon când l-a întrebat Etsuko ce vrea să mănânce.

Părea atât de mulțumit, iar ea era încântată să-l vadă astfel. Spera că va fi un om fericit. Poate că asta reprezenta Solomon pentru ea și pentru Mozasu.

În spatele sălii, Mozasu s-a așezat la o masă de patru persoane și a deschis ediția de seară a ziarului. Arăta ca un bărbat de vârsta a doua, care aștepta sosirea trenului. Etsuko s-a îndreptat spre bucătărie, urmată de Solomon.

Ea a pus trei farfurii albe pe tejghea. A scos din frigider o tavă cu pui prăjit și un castron cu salată de cartofi, mâncăruri pe care Ichiro le preparase după o carte de bucate americană.

— De ce nu a venit Hana? E bolnavă?

— Nu.

Lui Etsuko nu-i plăcea să mintă.

— Știi… e drăguță.

— Prea drăguță. Ăsta e defectul ei.

Și mama ei spusese cândva același lucru când un prieten de familie îi făcuse un compliment lui Etsuko.

— Te-ai distrat în seara asta? l-a întrebat ea.

— Da. Încă nu-mi vine să cred. Hiromi-san a vorbit cu mine.

— Ce ți-a zis? l-a iscodit ea, punând două bucăți mari de pui pe farfuria lui Mozasu și a lui Solomon, iar pe a ei, un copănel. A fost drăguț?

— Foarte drăguț! A fost grozav! A zis că cei mai buni prieteni ai lui sunt coreeni. M-a sfătuit să mă port frumos cu părinții.

Solomon nu o respinsese și o acceptase ca pe o mamă a lui și, cu toate că în mod normal asta ar fi fost ceva frumos, ideea o neliniștea și mai tare.

— Tatăl tău mi-a povestit în seara asta că mama ta a fost foarte mândră de tine. Încă de când te-ai născut.

Solomon nu a zis nimic.

Etsuko nu credea că lui i-ar mai trebui o mamă. Era suficient de mare deja şi se descurca mai bine decât majoritatea copiilor pe care-i cunoştea ea, ale căror mame erau în viaţă. Era aproape bărbat.

— Vino la chiuvetă! Întinde mâna stângă!

— E un cadou?

Etsuko a râs şi i-a tras mâna stângă deasupra chiuvetei, apoi a dat drumul la robinet.

— Încă mai ai cerneală pe degete.

— Mă pot obliga să plec? Chiar pot să mă deporteze?

— Astăzi, totul a decurs bine, i-a răspuns ea, frecându-i delicat buricele degetelor şi unghiile cu o periuţă. Nu e cazul să-ţi faci griji, Solomon-chan.

Băiatul părea mulţumit de răspunsul ei.

— Hana mi-a spus că a venit în Yokohama ca să rezolve o mică problemă. E însărcinată? Nigel şi-a lăsat prietena însărcinată, aşa că fata a trebuit să avorteze.

— Prietenul tău, Nigel?

Şi-l amintea pe băiatul blond, care juca Atari cu el în weekend. Era doar cu un an mai mare decât Solomon.

El a dat din cap că da.

— Mda. Hana pare o tipă grozavă.

— Copiii mei mă urăsc.

Solomon îşi râcâia cerneala de sub unghii.

— Copiii tăi te urăsc pentru că ai plecat, a zis el, devenind serios. Nu se pot abţine. Le e dor de tine.

Etsuko şi-a muşcat buza de jos. Simţindu-şi muşchii mici din gură, s-a oprit ca să nu sângereze. Se temea să-l privească în ochi şi, deşi încercase să se abţină, a izbucnit în lacrimi.

— De ce? De ce plângi? a întrebat-o el. Îmi pare rău.

Ochii lui s-au umezit.

Etsuko a inspirat adânc, încercând să-şi controleze respiraţia.

— Când s-a născut Hana, asistentele i-au pus amprentele picioruşelor pe o cartolină. Au spălat-o de cerneală, dar nu suficient de bine, aşa că, atunci când am ajuns acasă, a trebuit să o curăţ eu. Sincer, nu cred că vedea nimic, era nou-născută, dar aveam senzaţia că se uită la mine ca şi cum i-aş fi făcut un rău şi plângea în neştire…

— Etsuko-chan, Hana o să fie în regulă. Prietena lui Nigel se simte bine. S-ar putea să se căsătorească după ce vor termina facultatea. Aşa mi-a zis el…

— Nu, nu. Nu despre asta-i vorba. Doar că îmi pare rău că poate ai crezut că nu vreau să fiu mama ta, i-a explicat ea, ducând mâna la piept şi încercând să-şi regleze respiraţia. Am rănit atâta lume. Iar tu eşti un băiat atât de bun, Solomon. Mi-aş dori să fiu admirată pentru ceea ce reprezinţi tu.

Părul drept şi negru îi venea peste faţă, dar el nu l-a îndepărtat. Ochii lui îi trădau îngrijorarea.

— Dar azi a fost ziua mea. Şi nu ţi se pare amuzant că nimeni nu-şi mai aminteşte momentul acela şi cine era prezent? Ştiu doar ce mi se spune… Acum tu eşti aici. Pentru mine, eşti ca o mamă.

Etsuko şi-a acoperit gura cu palma şi s-a lăsat învăluită de cuvintele lui. Cândva, după toate regretele, trebuie să existe o nouă zi, aşa cum, chiar şi după o condamnare, judecata poate avea o parte bună. În cele din urmă, Etsuko a oprit robinetul şi a pus buretele galben şi îmbibat cu apă în chiuvetă. Din robinetul curbat, de alamă au mai curs câteva picături, apoi în bucătărie s-a aşternut liniştea. Etsuko s-a întins să-l îmbrăţişeze pe băiat de ziua lui.

12.

Osaka, 1979

Sunja îi lăsase pe fiul ei şi pe nepotul Solomon în Yokohama şi se întorsese la Osaka atunci când auzise că mama ei, Yangjin, avea cancer la stomac. Toată toamna şi toată iarna Sunja a dormit la căpătâiul mamei ei, veghind-o şi uşurând astfel sarcina cumnatei Kyunghee, care o îngrijise pe Yangjin cu credinţă, după ce soţul ei, Yoseb, murise în cele din urmă.

Yangjin îşi ducea zilele pe salteaua ei groasă, din bumbac, mai mult sau mai puţin imobilă, în camera de la intrare, care devenise dormitorul ei. Cea mai mare încăpere din casă mirosea a eucalipt şi a mandarine. Podeaua fusese acoperită recent cu tatami noi, iar în două vase ceramice de lângă ferestrele sclipitoare creşteau flori. Coşul mare de lângă saltea, plin-ochi cu mandarine din insula Kyushu – un cadou costisitor din partea enoriaşilor de la biserica coreeană din Osaka –, emana un miros nemaipomenit. Noul televizor color, marca Sony era pornit, cu sonorul încet, iar cele trei femei aşteptau să vizioneze programul preferat al lui Yangjin, *Other Lands.*

Sunja stătea pe podea, lângă mama ei, care se aşeza cum putea în capul oaselor, iar Kyunghee rămăsese la locul ei obişnuit, de cealaltă parte a saltelei, la capul lui Yangjin. Sunja şi Kyunghee tricotau câte o parte dintr-un

pulover bleumarin, de lână, pentru Solomon.

În mod bizar, pe măsură ce membrele şi încheieturile lui Yangjin cedau unele după altele, iar muşchii i se înmuiau, mintea îi devenea tot mai limpede şi mai liberă. Îşi imagina că îşi părăseşte trupul şi aleargă sprintenă ca o căprioară. Şi, cu toate acestea, în viaţă de-abia dacă se putea mişca. De-abia dacă mai mânca ceva ce putea trece drept mâncare. Totuşi, partea bună şi neaşteptată a acestei boli era că, pentru prima dată în viaţă, poate chiar de când învăţase să meargă şi fusese în stare să îndeplinească anumite treburi casnice, Yangjin nu mai era obligată să muncească. Nu mai putea să gătească, să spele vasele, să mături podelele, să coasă, să frece toaletele, să aibă grijă de copii, să spele rufe, să prepare mâncare de vânzare sau orice altceva mai era nevoie. Acum, treaba ei era să se odihnească înainte de a-şi da sufletul. Nu mai avea nimic de făcut. Mai avea de trăit câteva zile, în cel mai bun caz.

Yangjin nu era sigură ce avea să se întâmple după ce se sfârşea totul, dar simţea că se va duce acasă, fie la cei dragi, care muriseră înaintea ei, fie la *Yesu Kuristo* şi împărăţia lui. Îşi dorea să-l revadă pe Hoonie, soţul ei. Odată, la biserică, auzise o predică din care rezulta că în rai ologii pot să meargă, iar orbii să vadă. Soţul ei nu crezuse în Dumnezeu, dar ea spera că, dacă Dumnezeu exista, El avea să ştie că Hoonie fusese un om bun, care suferise destul din cauza infirmităţilor lui şi care îşi dorise să se vindece. Ori de câte ori Yangjin încerca să discute despre moarte, Kyunghee şi Sunja schimbau subiectul.

— I-aţi trimis banii lui Solomon? le-a întrebat bătrâna. Voiam să trimiteţi bancnote nou-nouţe de la bancă.

— Da. I-am trimis ieri, i-a răspuns Sunja, aranjând perna mamei, ca să vadă ecranul mai bine.

— Când o să-i primească? Nu am nicio veste de la el.

— *Umma*, o să primească cecul în seara asta sau poate mâine.

Solomon nu sunase săptămâna aceasta să vorbească cu străbunica lui, dar era de înţeles. Tocmai avusese loc o mare petrecere de ziua lui, iar Sunja ar fi trebuit să-i amintească să scrie o scrisoare, să sune să le mulţumească sau să le facă o vizită.

— Probabil e ocupat cu şcoala. O să-l sun mai târziu.

— Solistul acela chiar e atât de talentat şi de celebru? a reluat Yangjin.

Mozasu le mobilase casa şi, de când femeile încinseseră afacerea cu dulciuri, tot el suporta cheltuielile cu întreţinerea lor. Yangjin tot nu înţelegea de unde are nepotul ei Mozasu atâţia bani ca să angajeze solişti de muzică pop la ziua de naştere a fiului lui.

— Trebuie să fie foarte scump! Chiar este o celebritate?

— Păi, Etsuko aşa a zis.

Şi Sunja era curioasă să ştie ce mai face Solomon. Trebuia să-şi ia primul act de identitate din viaţa lui. Fusese îngrijorată din cauza asta.

Emisiunea a început şi Kynghee a ţâşnit de pe scaun ca să aranjeze antena. Calitatea imaginii s-a îmbunătăţit. Muzica populară japoneză care reprezenta genericul emisiunii s-a revărsat în încăpere.

— Unde o să se ducă Higuchi-san astăzi? a zâmbit larg Yangjin.

În *Other Lands,* reporterul Higuchi-san, o femeie agilă, de vârstă incertă şi cu părul negru, vopsit, călătorea prin toată lumea şi le lua interviuri imigranţilor japonezi din alte ţări. Reportera nu era o femeie obişnuită din generaţia ei. Nu era căsătorită şi nu avea copii, în schimb era o jurnalistă experimentată, care călătorea prin lumea largă şi punea întrebări indiscrete. Se spunea că are sânge coreean, iar simplul zvon era suficient pentru ca Yangjin şi Kyunghee să asocieze cu asta cutezanţa şi dorul ei de ducă. Îi erau devotate. Pe vremea când încă aveau magazinul de dulciuri, dădeau fuga acasă imediat după terminarea programului, ca să nu piardă nici măcar un minut din emisiune. Pe Sunja nu o interesase niciodată emisiunea, dar acum o urmărea de dragul mamei ei.

— Perne! a strigat Yangjin, iar Sunja i le-a aranjat.

Kyunghee a bătut din palme când a început genericul. În ciuda tuturor restricţiilor, sperase că Higuchi-san va reuşi cumva să meargă în Coreea de Nord. Koh Hansu îi spusese soţului ei că părinţii şi socrii ei muriseră, cu toate acestea încă-şi dorea să primească veşti de acasă. În plus, voia să ştie dacă Kim Changho e sănătos. Oricâte poveşti triste auzise de la alţii, ale căror familii se întorseseră acolo, nu-şi putea imagina că tânărul arătos, cu ochelari cu lentile groase murise.

Când s-a terminat genericul, o voce masculină, imaterială a anunţat că astăzi, Higuchi-san se afla în Medellín, unde avea să întâlnească o impresionantă familie de fermieri, care deţineau cea mai mare fermă de pui din Columbia. Higuchi-san, îmbrăcată într-un impermeabil deschis la culoare şi cu celebra ei *boshi*[77] verde, se minuna cum de se hotărâse familia Wakamura să migreze în America Latină la sfârşitul secolului al XIX-lea şi cât de bine îşi crescuseră copiii, în spiritul japonez.

— *Minna nihongo hanase-masu!*[78] s-a auzit vocea uimită şi plină de admiraţie a lui Higuchi-san.

Camera a surprins un prim-plan cu señora Wakamura, supravieţuitoarea familiei, o femeie măruntă şi plină de riduri, care părea mult mai bătrână decât cei şaizeci şi şapte de ani ai ei. Ochii ei mari şi oblici, adânciţi sub

[77] „Pălărie“ - în lb. japoneză în orig.

[78] „Toţi vorbesc japoneza” – în lb. japoneză în orig.

straturi de piele zbârcită ca o hârtie creponată, păreau înţelepţi şi gânditori. Se născuse în Medellín, ca şi fraţii ei.

— Desigur, părinţilor mei le-a fost foarte greu. Nu vorbeau spaniola şi nu ştiau nimic despre pui. Tata a murit în urma unui infarct, când eu aveam şase ani, aşa că mama ne-a crescut singură. Fratele meu mai mare a rămas lângă mama, dar ceilalţi doi au plecat să studieze la Montreal, apoi s-au întors. Eu şi surorile mele am muncit la fermă.

— Trebuie să fi fost o muncă foarte, foarte grea, a exclamat Higuchi-san pe nerăsuflate.

— Destinul femeii e suferinţa, a comentat señora Wakamura.

— *Soo, soo.*

Camera de luat vederi s-a rotit, surprinzând interiorul fermei cavernoase, o mare mişcătoare de pene albe a zeci de mii de pui pufoşi. Creste de un roşu intens brăzdau marea albă de înaripate care forfoteau.

La cererea lui Higuchi-san, señora Wakamura a enumerat îndatoririle pe care le primise încă de când ajunsese suficient de înaltă ca să dea de mâncare la pui, fără ca aceştia să o ciugulească de mâini.

— Cât de greu trebuie să fi fost! a repetat Higuchi-san, încercând să nu se înfioreze din pricina mirosului greţos.

Señora Wakamura a ridicat din umeri. Stoicismul ei era de netăgăduit, în timp ce prezenta toate mecanismele fermei de pui funcţionale, inclusiv cum e să ridici o maşinărie grea, în timp ce îţi târăşti picioarele peste câmpuri pline de glod.

La sfârşitul programului de treizeci de minute, Higuchi-san a rugat-o pe señora Wakamura să le adreseze câteva cuvinte telespectatorilor în japoneză.

Femeia şi-a întors timid chipul bătrân spre cameră, apoi s-a uitat în altă parte, gânditoare.

— N-am fost niciodată în Japonia, dar sper că oriunde mă voi afla şi orice voi face în viaţă, voi fi un japonez exemplar, a zis ea, încruntându-se. Sper că nu îmi voi face niciodată poporul de ruşine.

Higuchi-san a izbucnit în lacrimi şi aşa s-a încheiat emisiunea. În timp ce se derula genericul de final, prezentatorul a anunţat că Higuchi-san se îndrepta acum spre aeroport, de unde pleca spre următoarea destinaţie din emisiunea *Other Lands.*

— Până când noi, cei de la ţară, ne vom revedea! a încheiat prezentatorul pe un ton jovial.

Sunja s-a ridicat şi a oprit televizorul. Voia să se întoarcă la bucătărie, să fiarbă nişte apă de ceai.

— *Go-saeng,* a strigat tare Yangjin. Destinul femeii e suferinţa.

— Da. *Go-saeng,* a încuviinţat Kyunghee, repetând cuvântul „suferinţă”.

Toată viaţa Sunja auzise aceste vorbe de la alte femei, că trebuie să sufere – suferi când eşti copilă, suferi când eşti soţie, suferi când eşti mamă – şi mori suferind. *Go-saeng* – cuvântul acela o umplea de greaţă. În afară de asta, ce mai exista? Ea suferise ca să-i ofere o viaţă mai bună lui Noa, şi totuşi nu fusese de ajuns. Oare ar fi trebuit să-şi înveţe fiul să accepte umilinţa pe care ea o înghiţea ca pe apă? În cele din urmă, el refuzase să accepte adevărul despre naşterea lui. Oare mamele greşeau pentru că nu îşi preveneau fiii că într-o bună zi va veni şi suferinţa?

— Eşti supărată pentru Noa, a zis Yangjin. Ştiu. Doar la asta te gândeşti. Mai întâi a fost Koh Hansu, iar acum e Noa. Suferi pentru că l-ai dorit pe bărbatul ăla îngrozitor. O femeie nu-şi poate permite o asemenea greşeală.

— Şi ce altceva să fi făcut? a izbucnit Sunja, regretându-şi pe dată ieşirea.

Yangjin a ridicat din umeri, imitaţie ilară a femeii de la fermă.

— Ţi-ai umplut copilul de ruşine acceptându-l pe acel bărbat drept tatăl lui. Ţi-ai semănat propria suferinţă. Noa, bietul băiat, provenea dintr-un neam prost. Ai avut noroc că Isak s-a căsătorit cu tine. Ce binecuvântare a fost acel om! Mozasu are în vene sânge mai bun. De-asta munca-i este binecuvântată.

Sunja şi-a acoperit gura cu ambele mâini. Se spunea adesea că bătrânele vorbesc prea mult şi spun lucruri inutile, dar mama ei adunase atâtea gânduri care-i erau destinate ei. Era un soi de moştenire plină de răutate pe care mama ei plănuise să i-o lase. Sunja nu se putea certa cu ea. Ce rost mai avea?

Yangjin şi-a ţuguiat buzele, apoi a inspirat adânc, pe nas.

— Omul acela a fost rău.

— *Umma,* el te-a adus aici. Dacă nu te-ar fi adus…

— E adevărat că m-a adus aici, dar tot un om rău rămâne. Nu ai cum să schimbi asta. Bietul băiat n-a avut nicio şansă, a mai adăugat Yangjin.

— Dacă Noa nu a avut nicio şansă, atunci eu de ce-am mai suferit? De ce am încercat? Dacă sunt atât de proastă, dacă am comis greşeli atât de impardonabile, oare a fost din vina ta? a întrebat-o Sunja. Eu nu… Eu nu… Eu nu o să dau vina pe tine.

Kyunghee o implora din priviri pe Yangjin, dar bătrâna părea nepăsătoare la rugăminţile ei mute.

— Surioară, a zis Kyunghee cu blândeţe. Vrei să-ţi aduc ceva? Ceva de băut?

— Nu.

Yangjin s-a întors spre Sunja, arătând spre Kyunghee.

— Ea a fost mai bună cu mine decât propria mea familie. Ei îi pasă de

mine mai mult decât îți pasă ție. Ție nu-ți pasă decât de Noa și de Mozasu. Nu te-ai întors decât atunci când ai aflat că sunt pe moarte. Nu te interesează soarta mea. Nu te interesează, decât de copiii tăi, a țipat Yangjin.

Kyungee i-a atins brațul cu blândețe.

— Surioară, nu asta gândești cu adevărat. Sunja a trebuit să aibă grijă de Solomon. Știi bine. Tu însăți ai spus-o de multe ori. Iar Mozasu a avut nevoie de ajutorul mamei lui după moartea lui Yumi, a șoptit ea. Sunja a suferit atât de mult. Mai ales după Noa…

Kyunghee abia a reușit să articuleze numele lui Noa.

— Iar tu ai avut aici tot ce ți-a trebuit, nu?

Încerca să vorbească pe cât de consolator posibil.

— Da, da. Mereu ai făcut tot ce-ai putut pentru mine. Mi-aș dori ca tânărul Kim Changho să fi rămas în Japonia. Așa ar fi putut să te ia de nevastă după moartea soțului tău. Mă tem că, după ce-o să mor, n-o să mai aibă nimeni grijă de tine. Sunja-ya, trebuie să ai grijă de Kyunghee. Nu poate să rămână singură aici. *Aigoo,* de nu s-ar fi grăbit Kim Changho să plece în nord, unde probabil s-a aruncat în brațele morții! *Aigoo.* Probabil că bietul om a murit în zadar.

Kyunghee s-a întristat vizibil.

— *Umma,* medicamentele te fac să spui lucruri nebunești, a atenționat-o Sunja.

— Kim Changho a plecat în Coreea pentru că nu s-a putut căsători cu Kyunghee a noastră și nu mai suporta să aștepte, a zis Yangjin, care se oprise din plâns.

Era ca un copilaș care se oprea din plâns atunci când voia el.

— Era mult mai de treabă decât Yoseb. După accident Yoseb a devenit un bețiv, dar Kim Changho a fost un bărbat adevărat. Ar fi făcut-o fericită pe minunata noastră Kyunghee, dar acum e mort. Bietul Kim Changho! Biata Kyunghee!

Văzând expresia șocată a cumnatei sale, Sunja a zis cu fermitate:

— *Umma,* ar trebui să te culci. Te lăsăm să te odihnești. Trebuie să fii obosită. Să mergem în camera din spate să terminăm de tricotat, a îndemnat-o pe cumnata ei, ajutând-o să se ridice.

Când a ajuns la ușă, Sunja a stins lumina.

— Nu sunt obosită! Mă părăsești din nou, nu? Când lucrurile se complică, e mai ușor să pleci. Bine. O să mor și nu va mai trebui să rămâi aici. Poți să te întorci degrabă la scumpul tău Mozasu! Nu ți-am făcut probleme nici măcar o dată-n viață. De când am venit aici și până nu m-am mai putut mișca am muncit să mă întrețin. Nu am luat niciodată un yen în afară de ce am avut nevoie ca să mănânc și să mă asigur că avem un acoperiș deasupra capului.

Mi-am făcut mereu datoria, să ştii. Te-am crescut singură după moartea tatălui tău…

Când a adus vorba despre soţul ei, Yangjin a început iar să plângă şi Kyunghee s-a dus degrabă la ea, fiindcă nu suporta să o vadă atât de nefericită.

Sunja a urmărit-o pe Kyunghee, mângâind-o încetişor pe mama ei până când femeia s-a liniştit. Yangjin era de nerecunoscut. Ar fi fost uşor să crezi că boala o schimbase, dar nu era atât de simplu, nu? Boala şi moartea scoseseră la iveală adevăratele gânduri ale femeii, de care mama o protejase până atunci. Sunja greşise, dar ea nu credea că fiul ei are o sămânţă proastă. Japonezii susţineau că toţi coreenii sunt mânaţi de prea multă furie şi că sângele le clocoteşte. Sămânţă şi sânge. Cum puteai să lupţi împotriva unor idei atât de imposibile? Noa fusese un copil sensibil, care crezuse că, dacă respectă regulile şi e cel mai bun, lumea ostilă îşi va schimba părerea despre el. Poate că murise din cauza ei, pentru că-l lăsase să creadă în acele idealuri crude. Sunja a îngenuncheat lângă salteaua mamei ei.

— Îmi pare rău, *umma.* Îmi pare rău. Îmi pare rău că am plecat. Îmi pare rău pentru tot.

Bătrâna slăbită şi-a privit singura copilă, urându-se dintr-odată. Voia să spună că şi ei îi pare rău, dar puterile au părăsit-o, forţând-o să închidă ochii.

13.

— Nu eşti creştin, nu? l-a întrebat Hana pe Solomon.

Stătea lângă el, pe bancă. Preotul tocmai îşi încheiase elogiul adus străbunicii lui şi organistul începuse să cânte la orgă: „O, ce prieten mi-e Iisus!" Slujba de înmormântare avea să se termine după acest cântec şi după rugăciunea de încheiere.

Solomon a încercat politicos să o facă pe Hana să tacă, dar ea insista, ca întotdeauna.

— E ca un cult, *nee*? Doar că nu faceţi nicio chestie interesantă, nu apăreţi cu toţii în pielea goală, nici nu sacrificaţi bebeluşi? Am citit că în America aşa fac creştinii adevăraţi. Dar voi nu păreţi ca ei. Probabil că trebuie să renunţaţi la mulţi bani, din moment ce sunteţi bogaţi, nu?

Hana îi vorbea în şoaptă, în japoneză, cu buzele lipite de urechea lui, iar Solomon luase o mină serioasă, încercând parcă să se concentreze. Simţea mirosul de căpşuni al luciului ei de buze.

Nu ştia ce să-i răspundă. Unii japonezi considerau creştinismul un cult. La

şcoală, prietenii lui străini nu aveau aceeaşi părere, dar el nu cunoştea prea mulţi japonezi creştini.

Hana l-a lovit în coaste cu degetul mic de la mâna stângă, cu ochii la corul din faţă.

Corul intona imnul preferat al străbunicii lui, pe care femeia îl fredonase adesea.

Ca toţi ceilalţi membri ai familiei, Solomon era creştin. Bunicul lui patern, Bael Isak, fusese unul dintre primii preoţi prezbiterieni din Osaka. Când Solomon era mic, enoriaşii bisericii vorbeau despre bunicul lui ca despre un martir, care fusese întemniţat pentru credinţa lui şi murise imediat după eliberare. Sunja, Mozasu şi Solomon mergeau la slujbă în fiecare duminică.

— E pe sfârşite, *nee*? Am nevoie de o bere, Solomon. Hai să mergem! Am fost fată bună şi am asistat la toată ceremonia.

— Hana, a fost străbunica mea, i-a zis el în cele din urmă.

Solomon şi-o amintea ca pe o bătrână blândă, care mirosea a ulei de portocale şi a biscuiţi. Nu vorbea prea multă japoneză, dar avea mereu dulciuri şi câte un bănuţ pentru el în buzunarele de la vesta ei bleumarin.

— Ar trebui să fim mai respectuoşi.

— Străbunica e acum în rai. Nu aşa susţin creştinii? a zis Hana, mimând o faţă împăcată.

— Şi totuşi, a murit.

— Ei bine, nu pari prea supărat. Nici bunica Sunja nu pare prea tristă, a şoptit ea. Oricum, eşti creştin, da?

— Da. Sunt creştin. Dar de ce-ţi pasă aşa de mult?

— Vreau să ştiu ce se întâmplă după ce mori. Ce se întâmplă cu pruncii care mor.

Solomon nu ştia ce să-i răspundă.

După avort, Hana se mutase cu mama ei. Refuzase să se întoarcă în Hokkaido şi-şi petrecea zilele la restaurantul lui Etsuko, plictisită şi iritată de toate. Nu putea să facă faţă la engleza de la şcoala lui Solomon şi-i ura pe puştii de vârsta ei, aşa că refuzase să meargă la liceu. Etsuko încerca să-şi dea seama ce i s-ar potrivi Hanei, dar între timp fata se hotărâse că proiectul ei era Solomon, aşa că-l însoţea peste tot, ori de câte ori avea ocazia.

Ca toată lumea, Solomon o considera excepţional de frumoasă, dar Etsuko l-a prevenit că fiica ei e o zurbagie şi că ar fi mai bine să se împrietenească cu fete de la şcoală.

— În sfârşit! S-a terminat slujba! Haide, putem să plecăm acum, înainte ca ieşirile să se aglomereze, l-a îndemnat Hana, înghiontindu-l uşor cu cotul şi trăgându-l de pe bancă, iar el a lăsat-o să-l conducă afară din clădire.

∵

Pe aleea puternic luminată din spatele bisericii, Hana s-a lăsat pe spate cu un picior bine înfipt în pământ și cu celălalt îndoit și sprijinit de perete. Fuma o țigară. L-a mai întrebat o dată de ce nu pot să bea o bere.

La școală, Solomon avea copii care beau, dar lui nu-i plăcea prea mult gustul și, în plus, prietenii lui aveau mereu necazuri atunci când consumau alcool. Tatăl lui nu s-ar fi înfuriat pe el, dacă ar fi făcut-o și într-un fel Solomon se simțea liber să-i refuze pe prietenii lui la petreceri, fiindcă o bere nu era mare scofală. Dar pe Hana îi era greu să o refuze, pentru că era de neînduplecat atunci când își dorea ceva. Și așa îl considera prea demodat.

Hana a tras prelung din țigară, țuguindu-și adorabil buzele când a suflat fumul.

— Fără bere. Respectă înmormântarea străbunicii. Nu se înfurie niciodată pe tatăl lui. Vai, Solomon, ai putea fi preot!

Și-a împreunat mâinile ca în rugăciune și a închis ochii.

— N-o să mă fac preot. Dar ce-ar trebui să mă fac? a întrebat el.

La școală, un băiat mai mare spusese unui grup de copii că toate femeile sunt desfrânate și toți bărbații, criminali. Pe fete le interesa ce meserie vei avea, pentru că voiau să se mărite cu indivizi bogați.

— Nu știu, domnule Preot Pachinko, a râs ea. Hei, creștinii n-au voie să și-o tragă înainte de căsătorie, nu?

Solomon și-a încheiat nasturii de la sacou. Era răcoare și își uitase haina în debaraua de la etaj.

— Ești virgin, i-a zis ea zâmbind. Știu sigur. Dar nu-i nimic. Ai doar paisprezece ani. Vrei?

— Ce să vreau?

— Cu mine? Pot să… știi tu… a zis ea, trăgând din nou din țigară, încă și mai sugestiv. Am mai făcut-o. De multe ori. Știu ce ți-ar plăcea.

Hana l-a apucat de nodul de la cravată, pe care tatăl lui i-o legase în dimineața aceea, apoi i-a dat drumul lent.

Solomon refuza să o privească în ochi.

Ușa din spate a bisericii s-a deschis încet și Etsuko le-a făcut cu mâna din prag.

— E frig. De ce nu intrați? Solomon, ar trebui să fii cu tatăl tău și să-i saluți pe invitați, nu?

Băiatul a sesizat neliniștea din glasul lui Etsuko. Hana a aruncat țigara și l-a urmat înăuntru.

În timpul recepției, fata a continuat să se țină după el. L-a rugat să ghicească ce mărime poartă la sutien. El habar n-avea, dar acum se gândea la sânii ei.

Oaspeții, majoritatea în vârstă, îi lăsau în pace, așa că se învârteau prin

sală.

— Hai să ne luăm o bere de la 7-Eleven. Putem să mergem să bem la mine acasă. Sau în parc.

— N-am chef de bere.

— Poate ai chef de păsărică.

— Hana!

— Hai, mai taci! Doar mă placi. Ştiu prea bine.

— De ce trebuie vorbeşti aşa?

— Pentru că nu sunt o fată prea drăguţă, iar tu nici nu-ţi doreşti să ţi-o tragi cu una drăguţă. Mai ales prima dată. Nimeni nu-şi doreşte asta. Nu vreau să mă mărit cu tine, Solomon. Şi n-am nevoie de banii tăi.

— Ce tot spui acolo?

— Du-te naibii! a încheiat Hana şi a dat să plece.

Solomon a prins-o din urmă şi a apucat-o de mână.

Fata i-a adresat un zâmbet glacial. Părea o cu totul altă persoană. Purta o rochie bleumarin, din lână, cu guler alb Peter Pan, care o făcea să pară mai tânără decât el.

Atunci şi-a făcut apariţia bunica Sunja.

— *Halmoni*[79], a exclamat Solomon, uşurat să o vadă.

Prezenţa Hanei îl emoţiona, însă îl făcea să se simtă totodată agitat şi înspăimântat. Când venea ea, era mai bine dacă îi mai însoţea şi un adult. Nu mai departe de ieri o prinsese furând un pachet de napolitane cu ciocolată de la *combini.* După ce ea ieşise din magazin. Solomon rămăsese în urmă ca să plătească napolitanele, temându-se că vânzătorul ar putea avea probleme. În afacerea tatălui lui, dacă lipsea ceva, angajaţii erau concediaţi pe loc.

Sunja le-a zâmbit. L-a mângâiat pe Solomon pe braţ ca să-l liniştească. Băiatul părea agitat.

— Arăţi foarte bine în costum.

— Ea este Hana, a prezentat-o Solomon, iar fata a făcut o plecăciune formală.

Femeia a dat din cap. Tânăra era frumoasă, dar poziţia bărbiei sugera o atitudine sfidătoare.

Sunja tocmai se ducea să stea de vorbă cu Mozasu, dar se simţea ciudat să îl lase pe Solomon în compania unei fete frumoase.

— Ne vedem acasă mai târziu? l-a întrebat ea.

Solomon a dat din cap că da.

De îndată ce bunica s-a îndepărtat, fata l-a condus afară din clădire.

[79] „Bunică“ - în lb. coreeană în orig.

∵

Koh Hansu mergea în baston. Când a zărit-o pe Sunja traversând încăperea în diagonală, a strigat-o.

Ea l-a auzit. Era prea de tot.

— Mama ta a fost o femeie dură. Întotdeauna am crezut că e mai dură decât tine.

Sunja se holba la el. În clipele dinainte morții, mama îi spusese că acest bărbat îi distrusese viața, dar oare chiar așa fusese? I-l dăruise pe Noa. Dacă nu ar fi fost însărcinată, nu s-ar fi căsătorit cu Isak, iar, fără Isak, nu l-ar fi avut pe Mozasu și acum, pe nepotul Solomon. Nu mai voia să-l urască. Ce a zis Iosef când și-a revăzut frații care îl vânduseră ca sclav? „Voi m-ați vândut ca să fiu adus aici, căci, ca să vă scap viața, m-a trimis Dumnezeu înaintea voastră". Isak o învățase asta atunci când ea îl întrebase despre răul care bântuie lumea.

— Am venit să văd dacă te simți bine. Dacă ai nevoie de ceva.

— Mulțumesc!

— Soția mea a murit.

— Îmi pare rău să aud.

— Nu am putut niciodată să divorțez, fiindcă tatăl ei era șeful meu. El mă adoptase.

Cu ceva vreme în urmă, Mozasu îi explicase că, după ce socrul lui ieșise la pensie, Hansu devenise un personaj important din a doua cea mai puternică familie *yakuza* din întregul Kansai.

— Nu trebuie să-mi dai nicio explicație. Noi doi nu avem nimic de lămurit. Îți mulțumesc că ai venit astăzi aici.

— De ce trebuie să fii atât de rece? Credeam că acum o să te căsătorești cu mine.

— Poftim? Suntem la înmormântarea mamei. De ce tu ești încă în viață, și Noa al meu nu? Nici măcar n-am putut să merg la propriul meu copil la…

— A fost singurul meu…

— Nu, nu, nu. A fost fiul meu. Al meu!

A pornit hotărâtă spre bucătărie, lăsându-l în urmă, sprijinit în baston. Nu se putea opri din plâns. Când au văzut-o, femeile de la bucătărie au îmbrățișat-o. O femeie pe care nu o cunoștea a mângâiat-o cu blândețe pe spate. Cu toate credeau că Sunja își jelește mama.

14.

Yokohama, 1980

Era foarte palpitant, iar Solomon nu mai fusese cu nimeni până atunci. Hana ştia o mulţime de lucruri, aşa că l-a învăţat să se gândească la altceva, să închidă ochii, dacă se excita prea tare, fiindcă era important ca el să aştepte până când termina ea. Fetele nu-şi vor mai dori să facă sex, dacă el termina într-un minut, i-a explicat. El a făcut întocmai, nu doar pentru că o venera, ci pentru că voia să o facă fericită. Ar fi fost în stare de aproape orice ca să-i smulgă un zâmbet, fiindcă, deşi era deşteaptă, adorabilă şi tulburătoare, era totodată tristă şi neliniştită. Nu putea sta locului. Nu rezista fără să bea în fiecare zi. Şi avea nevoie să facă sex, aşa că timp de şase luni l-a transformat în amantul ideal, cu toate că el nici măcar nu împlinise cincisprezece ani, pe când ea avea şaptesprezece.

Totul a început după înmormântarea lui Yangjin. Hana a cumpărat bere şi au mers împreună la apartamentul lui Etsuko. Acolo, ea şi-a scos fusta şi bluza, apoi l-a dezbrăcat şi pe el. L-a tras spre pat, i-a pus un prezervativ şi i-a arătat ce să facă. El era uluit de trupul ei, iar ea era amuzată de fericirea lui. Nu s-a înfuriat când el a terminat imediat – se aşteptase –, dar imediat după aceea a început să-i dea lecţii.

Se întâlneau aproape în fiecare zi acasă la Etsuko şi făceau dragoste de mai multe ori. Etsuko nu era niciodată acolo, iar Solomon îi spunea bunicii că se întâlneşte cu prietenii. Se ducea acasă la cină, fiindcă tatăl lui îl aştepta la masă, şi Hana mergea să mănânce la restaurantul lui Etsuko.

După ce s-a culcat cu ea, Solomon se simţea altfel. Se simţea mai mare şi privea viaţa mai serios. Era tot un băiat. Ştia asta, dar începuse să se întrebe cum ar putea să fie cu ea tot timpul, nu doar după şcoală şi în pauze. Când era la şcoală, lucra cât putea de mult, ca să se întâlnească apoi cu ea, fără să aibă grija temelor. Tatăl lui se aştepta să ia note mari, iar el era un elev bun. Când nu era cu ea, se întreba ce face când iese în oraş. Adesea se temea să nu o piardă în faţa altui băiat, dar ea l-a asigurat că nu are de ce să-şi facă griji.

Etsuko şi Mozasu nu ştiau că cei doi fac sex şi Hana i-a spus lui Solomon că nici nu trebuie să afle vreodată.

„Sunt iubita ta secretă, iar tu eşti iubitul meu secret, nee?" i-a zis ea.

Într-o după-amiază, la vreo patru luni de când erau împreună, Solomon a venit la apartament şi a găsit-o pe Hana îmbrăcată într-o lenjerie la culoarea pielii şi încălţată cu pantofi cu toc. Arăta ca un model de talie mică dintr-un

afiș al revistei *Playboy*.

— Ai vreun ban la tine, Solomon? l-a întrebat.

— Da, desigur. De ce?

— Vreau câțiva bănuți. Trebuie să cumpăr câte ceva ca să te înfierbânt. Cum e asta. E drăguță, *nee*?

Solomon a încercat să o ia în brațe, dar ea a întins delicat mâna stângă.

— Banii, te rog!

El a scos portofelul și a luat o bancnotă de o mie de yeni.

— Pentru ce-ți trebuie? a întrebat-o.

— Îmi trebuie, pur și simplu. Mai ai și alții?

— Sigur.

Solomon a scos bancnota de urgență, în valoare de cinci mii de yeni, pe care o păstra îndoită într-un buzunăraș pătrat, în spatele fotografiei cu mama lui. Tatăl lui îl sfătuise mereu să aibă bani la el, în caz că intervenea vreo situație importantă.

— Dă-i-i lui Hana-chan, te rog!

Solomon i-a întins banii și fata i-a pus pe masă, alături de bancnota de o mie de yeni.

Apoi s-a îndreptat lent spre etajera pe care Etsuko ținea radioul și a mutat de pe o frecvență pe alta până a găsit o melodie pop care-i plăcea. S-a aplecat și a început să-și legene șoldurile în ritmul muzicii, asigurându-se că el o urmărește. El s-a apropiat de ea, iar ea s-a răsucit și i-a descheiat nasturii de la blugi. Fără o vorbă, l-a împins în fotoliul de alături și s-a așezat în genunchi. Solomon nici nu bănuia ce are de gând să facă.

Fata și-a tras peste umeri bretelele sutienului din mătase și și-a scos sânii pe deasupra cupelor mici, astfel încât el să-i vadă sfârcurile. Solomon a încercat să îi atingă, dar ea l-a lovit ușor. L-a apucat cu mâinile de fund și a început să-l dezmierde cu gura.

Când a terminat, Solomon a observat că Hana plânge.

— Hana-chan, ce s-a întâmplat?

— Du-te acasă, Solomon!

— Poftim?

— Ai terminat.

— Dar am venit să te văd. Ce înseamnă toate astea?

— Întoarce-te acasă, Solomon! Nu ești decât un puști care vrea să se împerecheze. Eu am nevoie de bani, iar aceștia nu sunt de-ajuns. Ce o să mă fac?

— Despre ce vorbești?

— Du-te acasă și fă-ți temele! Du-te să iei masa cu tati și cu buni! Toți sunteți la fel. Eu nu sunt decât o puștoaică ai cărei părinți sunt divorțați. Mă

consideri un nimic. Mă consideri o ratată pentru că mama a fost târfa oraşului.

— Ce tot spui acolo? De ce eşti aşa de furioasă pe mine? Eu nu cred nimic din toate astea, Hana. N-aş putea nicicând să gândesc aşa. Poţi să vii şi tu la noi. Credeam că te duci la restaurantul mamei tale după ce plec eu.

Hana şi-a acoperit sânii şi s-a retras în baie să îşi ia halatul. S-a întors îmbrăcată într-un *yukata* roşu. A tăcut, apoi i-a spus să facă rost de mai mulţi bani şi să revină a doua zi.

— Hana, suntem prieteni, *nee*? Te iubesc. Toţi banii mei ţi-i pot da ţie. Am bani lichizi acasă din cadourile primite de ziua mea, dar mi-i păstrează bunica în biroul ei. Nu-i pot lua pe toţi odată. Pentru ce îţi trebuie?

— Trebuie să plec, Solomon. Nu pot să mai rămân aici. Trebuie să devin independentă.

— De ce? Nu. Nu poţi să pleci.

Zi şi noapte se gândise ce să facă astfel încât să poată să locuiască împreună. Erau prea tineri să se căsătorească, dar se gândea că, după ce va termina liceul, îşi va putea lua o slujbă şi astfel să aibă grijă de ea. Avea să o ia de soţie. Hana îi spusese cândva că, dacă se va mărita, nu va divorţa niciodată, pentru că nu le-ar putea face una ca asta copiilor ei. Ea şi fraţii ei fuseseră trataţi mai urât decât nişte leproşi după plecarea mamei lor, îi povestise ea. Dar tatăl lui Solomon voia ca el să meargă la facultate în America. Însă cum putea să o lase în urmă? se întreba dacă ea va putea veni cu el. Puteau să se căsătorească după ce termina el facultatea.

— Solomon, eu mă duc la Tokyo, să-mi fac o viaţă adevărată. N-am de gând să rămân în apartamentul ăsta şi să aştept să vină un puşti de cincisprezece ani ca să mi-o tragă.

— Ce?

— Trebuie să fac ceva cu viaţa mea. Yokohama e o prostie şi mai bine-aş muri decât să mă întorc în Hokkaido.

— Şi cum rămâne cu şcoala pe care ţi-a găsit-o mama ta?

— Nu pot să merg la şcoală. Nu sunt deşteaptă ca tine. Vreau să fac televiziune, ca fetele alea din telenovele, doar că nu ştiu să joc. Şi nici să cânt nu ştiu. Am o voce îngrozitoare.

— Ai putea să înveţi să interpretezi roluri şi să cânţi. Nu există şcoli pentru asta? Nu o putem ruga pe mama ta să-ţi găsească una?

Chipul Hanei s-a luminat o secundă, apoi a fost din nou umbrit de dezamăgire.

— O să spună că e o prostie. O să refuze să mă ajute. Nu în privinţa asta. În plus, nu citesc prea bine şi trebuie să ştii să citeşti replicile şi să le memorezi. Am văzut un interviu cu o actriţă celebră, care zicea că citeşte

mult şi memorează replici din greu. Eu nu sunt bună la nimic, în afară de sex. Dar ce-o să fac când n-o să mai fiu la fel de drăguţă?

— O să fii mereu drăguţă, Hana.

Ea a râs.

— Ba nu, prostuţule. Femeile îşi pierd repede farmecul. Mama pare bătrână. Ar face bine să-l ţină aproape pe tatăl tău. Altul mai bun n-o să mai găsească.

— Nu poţi să lucrezi pentru mama ta?

— Nu. Mai degrabă aş muri. Urăsc să-mi simt părul mirosind a sos de soia şi a ulei. Este dezgustător. Nu-mi pot imagina cum ar fi să mă plec toată ziua în faţa unor clienţi leneşi şi graşi, care se plâng pentru orice. Şi ea îi urăşte pe clienţi. E o ipocrită.

— Nu e.

— Nu o cunoşti.

Solomon a mângâiat-o pe păr, iar Hana şi-a desfăcut halatul şi şi-a scos chiloţeii.

— Poţi să o faci acum? Din nou? l-a întrebat. Am nevoie să o simt în mine, ştii? Întotdeauna a doua oară, pentru că durează mai mult.

Solomon a atins-o şi a reuşit.

∵

În fiecare zi ea îi cerea bani şi tot în fiecare zi el îi dădea câte puţin din banii primiţi cadou de ziua lui şi păstraţi în birou, până când nu a mai rămas nimic. Ori de câte ori venea la ea, Hana voia să experimenteze lucruri noi, chiar şi când o durea tare, spunându-i că trebuia să devină maestră. Chiar dacă lui nu-i plăcea ceva, ea îl obliga să o facă şi să joace anumite roluri. A învăţat să scoată anumite sunete şi să vorbească la fel ca fetele din filmele porno. La o săptămână după ce a rămas fără bani, Solomon a găsit un bileţel pe care ea i-l strecurase în penar: „Într-o bună zi ai să găseşti o fată bună, nu ca mine. Îţi promit. Dar a fost amuzant, *nee*? Eu sunt floarea ta murdară, Soro-chan". În după-amiaza aceea el s-a dus degrabă la apartamentul lui Etsuko şi a aflat că Hana plecase. A revăzut-o abia după trei ani, când s-au întâlnit într-un celebru *unagiya*[80] din Tokyo ca să-i dea un pulover înainte ca el să plece la facultate, la New York.

[80] Restaurant japonez, unde se servesc preparate având ca ingredient principal ţiparul.

15.

New York, 1985

— Unde eşti? a întrebat Solomon în japoneză. Mama ta nu ştie unde te afli. Toată lumea e îngrijorată.

— Nu vreau să vorbesc despre ea, i-a răspuns Hana. Aşadar ai prietenă acum?

— Da, i-a răspuns el neatent. Hana, te simţi bine? Oricât de mult ar fi băut, vocea ei suna trează.

— Povesteşte-mi despre ea! E japoneză?

— Nu.

El voia să o ţină cât mai mult la telefon. În urmă cu vreo cinci ani, după ce se mutase din apartamentul lui Etsuko, avusese mai multe joburi de animatoare în Tokyo, refuzând să spună unde locuieşte. Mama ei nu mai ştia ce să facă. Angajase un detectiv particular, dar nu reuşise să-i dea de urmă.

— Hana, zi-mi unde eşti şi te rog să o suni pe mama ta…

— Ia mai taci, studentule, că închid!

— Of, Hana! De ce? a râs el, căci îi era dor până şi de firea ei capricioasă. De ce eşti atât de dificilă, Hana-chan?

— Dar tu de ce eşti atât de departe?

Ea şi-a turnat un păhărel de vin şi el a auzit lichidul curgând din sticlă în pahar. Era dimineaţă la Tokyo, iar ea stătea pe podeaua goală a micuţului apartament din Roppongi, pe care îl împărţea cu alte trei animatoare. Două dormeau duse, recuperându-se după ceaiul cu whisky din noaptea precedentă, iar a treia încă nu se întorsese de la o întâlnire.

— Mi-e dor de tine, Solomon. Mi-e dor de vechiul meu prieten. Tu ai fost singurul meu prieten. Ştii bine.

— Bei. E totul în regulă?

— Îmi place să beau. Băutura mă face fericită. Mă pricep la băut.

A râs şi a înghiţit un păhărel cu vin. Voia ca sticla să o ţină cât mai mult.

— Mă pricep la băut şi la sex. *Soo desu nee*[81].

— Te rog, îmi poţi spune unde eşti?

— Sunt la Tokyo.

— Lucrezi tot într-un club din Roppongi?

— Da. Dar în altul. Nu ştii tu în care.

Fusese concediată cu două săptămâni în urmă, dar ştia că poate să

[81] „Nu-i aşa?" – în lb. japoneză în orig.

găsească alt loc de muncă.

— Sunt o animatoare excelentă.

— Sunt convins că ai putea fi excelentă în orice ţi-ai propune.

— Nu eşti de acord cu slujba mea, dar nu-mi pasă. Nu sunt prostituată. Servesc băuturi şi fac conversaţie cu nişte bărbaţi incredibil de plictisitori, pe care îi fac să se considere fascinanţi.

— Nu am spus că o dezaprob.

— Minţi.

— Hana-chan, de ce nu te duci la şcoală? Cred că ţi-ar plăcea la facultate. Eşti mai deşteaptă decât majoritatea tinerilor de aici. Ai putea să studiezi în America. Mai întâi înveţi engleza şi apoi te înscrii la o facultate de aici. Ştii bine că mama ta şi tatăl meu ţi-ar plăti cursurile.

— Ce-ar fi să termin liceul pentru început? a răspuns Hana ţâfnoasă. Stai puţin, eşti cu prietena ta acum?

— Nu, dar în curând mă întâlnesc cu ea.

— Ba nu. Nu o să vă întâlniţi, Solomon. O să stai de vorbă cu mine. Fiindcă tu eşti vechiul meu prieten, iar în seara asta vreau să stau de vorbă cu vechiul meu prieten. Poţi să anulezi întâlnirea? Te sun eu înapoi.

— Te sun eu. Da, o să anulez şi apoi te sun.

— Nu-ţi dau numărul meu de telefon. Anulează întâlnirea cu prietena şi te sun din nou peste cinci minute.

— Te simţi bine, Hana?

— De ce nu-mi spui că şi ţie ţi-e dor de mine, Solomon? Cândva îţi lipseam enorm. Îţi aminteşti?

— Da. Îmi amintesc totul.

Când se întâlniseră la prânz, după o despărţire de trei ani, Hana îi oferise drept cadou de absolvire un pulover roşu, din caşmir, de la Burberry. „E frig în Manhattan, *nee*? Puloverul e roşu ca sângele şi fierbinte ca dragostea noastră". Cu toate astea, în timpul mesei, nu se putuse apropia de el. Nici măcar braţul nu i-l atinsese. Mirosea minunat, a iasomie şi a lemn de santal.

— Cum aş putea să te uit? a şoptit Solomon.

Phoebe trebuia să sosească în câteva minute. Avea cheia de la camera lui.

— Aşa! Ăsta-i Solomon al meu! Îmi dau seama când tânjeşti după mine.

Solomon a închis ochii. Hana avea dreptate. Tânjea după ea. Când plecase, durerea lui fusese aproape fizică şi nu-şi găsea cuvintele să explice plecarea ei. O iubea pe Phoebe, dar nu simţea pentru ea ce simţise pentru Hana.

— Hana-chan, acum trebuie să închid, dar te rog, pot să te sun mai târziu? Îmi dai numărul tău, te rog?

— Nu, Solomon. Nu pot să ţi-l dau. O să te sun eu când o să vreau să vorbesc cu tine. Tu nu mă suni. Nimeni nu mă sună.

— Şi aşa poţi pleca oricând ai chef, a adăugat el.

— Da, plec, Solomon, însă tu n-o să te saturi niciodată de mine, pentru că eu n-o să-ţi cer nimic. Poate doar astăzi. Vreau să stai de vorbă cu mine ca să adorm. Nu mai pot să dorm, Solomon. Nu ştiu de ce, dar nu mai pot să dorm. Hana-chan e aşa de obosită.

— De ce nu o laşi pe mama ta să te ajute? Eu sunt la New York. Şi nici măcar nu vrei să-mi dai numărul tău de telefon. Cum aş putea să te ajut…

— Ştiu, ştiu. Acum studiezi să devii un om de afaceri de succes! Asta vrea tatăl tău cel bogat, iar Solomon e băiat bun şi îl va face mândru pe tatăl lui, patronul de pachinko!

— Hana, ai grijă cu băutura, *nee*? a zis el, încercând să-şi păstreze calmul.

Dacă părea iritat, Hana putea să dispară din nou.

Uşa s-a deschis şi a intrat Phoebe, mai întâi veselă, apoi nedumerită să-l vadă la telefon. El i-a zâmbit şi i-a făcut semn să ia loc lângă el. În cameră nu erau decât un pat îngust şi un birou, dar era norocos să aibă un dormitor de o singură persoană. Şi-a dus degetul la buze, iar Phoebe l-a întrebat pe muţeşte dacă ar trebui să plece. El s-a oprit şi a clătinat din cap.

— Vrei să anulezi întâlnirea cu prietena ta şi să mă ajuţi să dorm? l-a întrebat Hana. Dacă ai fi aici, mi-ai trage-o şi apoi aş adormi în braţele tale. Nu am avut niciodată ocazia să dormim în acelaşi pat, fiindcă pe-atunci erai doar un băieţaş. Acum ai douăzeci de ani. Vreau să-ţi dezmierd penisul cu gura.

— Ce vrei de la mine, Hana? Cu ce te pot ajuta?

— So-lo-mon-Ul-tra-man. Ar trebui să cânţi. Ar trebui să cânţi cu mine. Ştii tu, cântecul despre soare. Îmi place cântecelul ăla pentru copii despre soare.

— Îţi cânt dacă-mi dai numărul tău de telefon.

— Va trebui să-mi promiţi că nu i-l dai mamei.

— Bine. Spune-mi-l!

Solomon şi-a notat numărul pe clapeta manualului de macroeconomie.

— Trebuie să închid puţin şi te sun înapoi în câteva clipe, bine?

— Bine, a zis ea cu glas pierit.

Terminase deja a doua sticlă. Era trează, dar se simţea greoaie, de parcă membrele i se înmuiaseră de tot.

— Închid acum. Sună-mă! Vreau să te aud cântând.

După ce Solomon a închis, Phoebe l-a întrebat:

— Hei, ce se întâmplă?

— Un moment! Doar un moment şi apoi îţi explic.

L-a sunat pe tatăl lui, care a răspuns imediat.

— Papa, ăsta e numărul de telefon al Hanei. Cred că e foarte bolnavă. Poţi

să descoperi unde se află cu ajutorul numărului de telefon? Le poţi cere ajutorul lui Haruki sau detectivului lui Etsuko? Acum închid. Trebuie să o sun înapoi. Pare beată sau drogată.

Solomon a format numărul. Era telefonul unui restaurant chinezesc din Roppongi.

∵

Phoebe şi-a scos paltonul, s-a dezbrăcat şi s-a băgat în pat. Părul i se revărsa în jurul claviculei palide.

— Cine era?

— Hana. Fiica mamei mele vitrege.

— Asta înseamnă că e sora ta vitregă? Prostituata?

— Nu e prostituată. E animatoare.

— Animatoarele fac sex pe bani, nu?

— Nu. Nu întotdeauna. Uneori. Depinde.

— Ei bine, e o diferenţă majoră! Încă o dată m-ai lămurit cu privire la cele mai delicate aspecte ale culturii japoneze. Îţi mulţumesc!

Telefonul a sunat, iar Solomon s-a grăbit să răspundă. De data asta era Etsuko.

— Solomon! Numărul era de la un restaurant chinezesc.

— Da, îmi pare rău. Dar chiar am vorbit cu ea, Etsuko. Era foarte beată. A zis că lucrează într-un alt club. Fosta ei mama-san nu ţi-a spus unde se află acum?

— N-am reuşit să aflăm nimic. A fost concediată de alte două localuri. De câte ori îi dăm de urmă, patronii o concediază pentru că bea prea mult.

— Dacă aflu ceva, vă dau de ştire imediat, bine?

— E noapte acolo acum, *nee*?

— *Hai.* Hana mi-a zis că nu poate să doarmă. Mă tem că bea şi se droghează. Am auzit că asta fac fetele în cluburi.

— Ar trebui să te culci, Solomon. Mozasu mi-a spus că te descurci bine la şcoală. Suntem mândri de tine, i-a zis ea. Noapte bună, Solomon-chan!

∵

Phoebe i-a zâmbit.

— Aşadar ţi-ai pierdut virginitatea cu sora vitregă prostituată, care acum a dat de belea.

— Câtă compasiune din partea ta!

— Mă consider chiar generoasă şi tolerantă câtă vreme nu mă supăr că te sună fosta iubită, beată şi, pe deasupra, târfă de profesie. De asemenea, sunt conştientă de valoarea mea sau, mai bine zis, sunt încrezătoare în relaţia noastră sau poate doar inconştientă că o să mă răneşti, întorcându-te la demoazela ta ţicnită, pe care ştiu că îţi doreşti să o salvezi.

— Nu am cum să o salvez.

— Tocmai ai încercat şi ai eşuat, fiindcă ea nu vrea să o ajuţi. Ea îşi doreşte să moară.

— Poftim?

— Da, Solomon. Tânăra asta vrea să moară, i-a zis Phoebe, apoi i-a îndepărtat zulufii de pe frunte, l-a privit cu blândeţe şi l-a sărutat pe gură. În lume există o mulţime de tinere tulburate. Nu le putem salva pe toate.

Hana nu l-a mai sunat. Câteva luni mai târziu, Etsuko a aflat că lucra într-un *toruko-buro* din Kabukicho, unde era plătită ca să îmbăieze bărbaţi. Detectivul i-a spus la ce oră ieşea din schimb, aşa că Etsuko a aşteptat-o în faţa clădirii. Au ieşit câteva fete, iar Hana a plecat ultima. Lui Etsuko nu-i venea să creadă cât îmbătrânise. Detectivul îi explicase că s-ar putea să nu o mai recunoască, fiindcă arăta mult mai mare. Avea faţa uscată şi plină de riduri. Nu era machiată, iar hainele-i erau murdare.

— Hana! a strigat-o Etsuko.

Când a văzut-o, fata a apucat-o în cealaltă direcţie.

— Lasă-mă-n pace!

— Hana! Te rog, Hana!

— Pleacă!

— Hana, putem să dăm totul uitării. Să o luăm de la capăt. Nu ar fi trebuit să te forţez să te duci la şcoală, îmi pare atât de rău.

— Nu.

— Nu e nevoie să munceşti aici. Am bani.

— Nu vreau banii tăi. Nu vreau banii bărbatului ăluia de la pachinko. Pot să-mi câştig singură existenţa.

— Unde locuieşti? Mergem la tine acasă să stăm de vorbă?

— Nu.

— Nu am de gând să plec.

— Ba da. O să pleci! Eşti o egoistă!

Etsuko rămăsese acolo, gândindu-se că, dacă putea pur şi simplu să o asculte şi să sufere, atunci poate că avea să reuşească să-şi salveze fiica.

— Sunt îngrozitoare. *Soo desu.* Iartă-mă, Hana! Orice, numai asta nu.

Hana şi-a dat jos de pe umăr geanta mare, din pânză şi cele două sticle de vin înfăşurate în prosop au scos un clinchet înfundat când a atins trotuarul. A început să plângă, cu braţele atârnându-i pe lângă corp, iar Etsuko a îngenuncheat şi a cuprins genunchii fiicei ei, refuzând să-i dea drumul.

16.

Tokyo, 1989

Solomon era fericit că se întorsese acasă. Slujba de la Travis Brothers se dovedise mai bună decât sperase. Salariul era mai mare decât merita, ţinând cont că de-abia trecuse un an de când absolvise facultatea şi se bucura de numeroasele beneficii ale angajatului expatriat decât ale unui localnic. Angajaţii de la Resurse Umane ai firmei Travis i-au pus la dispoziţie un broker care i-a găsit o garsonieră decentă în Minami-Azabu, care lui Phoebe nu i se părea tocmai îngrozitoare. În calitate de angajator, corporaţia Travis i-a girat contractul de închiriere, fiindcă, din punct de vedere legal, el era străin în Japonia. Solomon, care crescuse în casa tatălui lui din Yokohama, nu mai închiriase niciodată un apartament. De obicei, chiriaşilor non-japonezi li se cerea să aibă un girant, ceea ce o înfuriase pe Phoebe, desigur.

La insistenţele lui, ea s-a hotărât să meargă cu el la Tokyo. Aveau de gând să se căsătorească, iar primul pas era să se mute în Japonia. Acum, că se afla aici, îi părea rău pentru ea. El s-a angajat la o filială japoneză a unei bănci de investiţii britanice, prin urmare lucra cu englezi, americani, austrieci, neozeelandezi şi ocazional cu sud-africani, pe lângă localnicii care studiaseră în Occident şi care erau mai deschişi decât japonezii. În calitate de japonez-coreean educat în Statele Unite, Solomon era deopotrivă localnic şi străin, care se bucura de cunoştinţele unei persoane native şi de privilegiile financiare ale unui expatriat. Phoebe însă nu se bucura de statutul şi de privilegiile lui. În schimb, îşi petrecea zilele acasă, citind sau hoinărind prin Tokyo, neînţelegând de ce se afla acolo, din moment ce Solomon era rareori acasă. Îi era imposibil să primească o viză de muncă, pentru că nu erau căsătoriţi. Se gândea să predea limba engleză, dar nu ştia cum să obţină un post de profesor. Uneori, când un japonez îi punea o întrebare nevinovată, de pildă dacă e sud-coreeancă, Phoebe avea reacţii exagerate.

— În America nu există diferenţe de genul *Kankokujin* şi *Chosenjin*[82]. De ce naiba aş fi sud-coreean sau nord-coreean? N-are nicio noimă! Eu m-am născut în Seattle şi părinţii mei s-au mutat în Statele Unite pe vremea când nu exista decât o singură Coree, strigase ea, amintindu-şi câteva anecdote despre nişte bigoţi. De ce mai face Japonia deosebirea între cele două ţări în

[82] *Konkokujin* – coreean; *Chosenjin* – coreean rezident în Japonia sau descendent al unei asemenea familii – în lb. japoneză în orig.

privinţa rezidenţilor coreeni care se află aici de patru generaţii? Tu te-ai născut aici. Nu eşti străin! E nebunie curată! Tatăl tău s-a născut aici. De ce aveţi amândoi paşapoarte sud-coreene? E bizar.

Ştia la fel de bine ca el că, atunci când peninsula fusese împărţită, coreenii din Japonia sfârşiseră prin a alege de partea cui sunt, adesea influenţându-şi astfel statutul de rezident. Era încă dificil ca un coreean să devină cetăţean japonez şi mulţi considerau ruşinos ca un coreean să încerce să devină cetăţean al unei ţări care până atunci îl asuprise. Când le-a povestit prietenilor ei din New York despre această anomalie bizară, de natură istorică şi despre prejudecăţile etnice generalizate, aceştia au fost sceptici la gândul că japonezii prietenoşi şi manieraţi pe care-i cunoşteau ar putea să o considere o infractoare, o leneşă, o persoană murdară sau agresivă – cum erau consideraţi coreenii în Japonia. „Ei bine, se ştie că japonezii şi coreenii nu se înţeleg", spuneau prietenii ei candid, de parcă toate lucrurile ar fi egale. În curând, Phoebe a încetat să mai stea de vorbă cu prietenii ei de acasă.

Lui Solomon i se părea ciudat că ea se înfuriase atât de tare în privinţa istoriei coreenilor din Japonia. După trei luni petrecute la Tokyo, timp în care citise câteva cărţi de istorie, ajunsese la concluzia că japonezii nu aveau să se schimbe niciodată. „Guvernul refuză în continuare să-şi recunoască crimele de război!" În mod curios, în aceste conversaţii, Solomon se trezise că le ţine partea japonezilor.

Au hotărât să viziteze împreună oraşul Seul timp de o săptămână, după un sezon încărcat, când activitatea încetinea. Solomon spera că Seul va fi un teritoriu neutru pentru ei – un loc în care să se simtă normal, din moment ce amândoi erau imigranţi coreeni, de un fel sau altul. În plus, faptul că ea vorbea foarte bine coreeana era un avantaj. Coreeana lui era cel puţin jalnică. Vizitase Coreea de Sud de câteva ori cu tatăl lui şi acolo toată lumea îi tratase de parcă erau japonezi. Nu se simţiseră deloc ca acasă. Şi totuşi, vizita fusese grozavă. După o vreme, le fusese mai uşor să facă pe turiştii japonezi veniţi să savureze un grătar bun decât să încerce să le explice coreenilor ipocriţi, care se băteau cu pumnul în piept, de ce limba lor maternă era japoneza.

Solomon o iubea pe Phoebe. Erau împreună din anul doi de facultate. Nu-şi putea imagina viaţa fără ea, şi totuşi, văzând că nu se simte bine aici, a început să-şi dea seama cât erau de diferiţi. Amândoi erau de origine coreeană şi crescuseră în străinătate, dar nu semănau deloc. Acasă, în Japonia, aceste diferenţe păreau încă şi mai pronunţate. Nu mai făcuseră sex de două săptămâni. Aşa avea să fie după ce se vor căsători? Sau poate mai rău? se întreba Solomon în timp ce se îndrepta spre o partidă de poker.

Era a patra seară de poker cu colegii de la serviciu. Solomon şi încă un tânăr asociat, Louis, un *hapa*[83] de la M&A din Paris, fuseseră invitaţi să participe. Ceilalţi jucători erau directori generali şi directori executivi. Jucătorii se mai schimbau, dar de obicei erau şase sau şapte. Şi niciodată fete. Solomon era un excelent jucător de poker. Prima partidă fusese uşoară şi o terminase pe o poziţie neutră. La a doua, când deja se simţea mai în largul lui, a ieşit al doilea, iar după al treilea joc a câştigat o mână de 350.000 de yeni. Ceilalţi erau furioşi, dar el şi-a zis că merită să le demonstreze că, dacă vrea, poate să câştige.

În această seară plănuia să-şi plătească puţin din datorii. Colegii lui erau băieţi buni şi nicidecum nişte rataţi. Solomon spera să mai joace şi altă dată cu ei. Fără îndoială îl invitaseră crezându-l un novice. Nu ştiau că absolvise economia la Universitatea Columbia şi că avea experienţă la poker şi biliard.

Jucau Anaconda, cunoscut şi ca „Pasează gunoiul", fiindcă trebuie să scapi de cărţile nefolositoare, pasându-le colegului din stânga ta – mai întâi trei cărţi, apoi două şi în final una, pariind în tot acest timp. Chiar şi un prost ar fi putut să câştige un asemenea joc, pentru că era vorba de noroc, dar lui Solomon îi plăcea cel mai mult partea cu pariul. Îi plăcea să îi urmărească pe ceilalţi pariind sau ieşind.

Jucătorii se întâlneau în subsolul amenajat al unui *izakaya* fără pretenţii din Roppongi. Proprietarul era prieten cu Kasu-san, şeful lui Solomon şi cel mai în vârstă director al companiei Travis. Acesta le punea încăperea la dispoziţie o dată pe lună, câtă vreme beau suficient şi comandau mâncare din belşug. În fiecare lună, unul dintre băieţi era gazdă şi plătea consumaţia. La început, directorul general şi-a zis că nu e corect să-şi lase asociaţii să plătească, din moment ce ei câştigau mai puţin, dar, după ce Solomon a câştigat a treia partidă, cei mai mulţi dintre ei au spus „Puştiul poate acum să ne ofere o cină". Aşa că, de data asta, Solomon făcea cinste.

Erau şase jucători, prin urmare miza era 300.000 de yeni. La a treia mână, Solomon a jucat precaut: nu a câştigat nimic, dar nici nu a pierdut nimic.

— Hei, Solly, ce se întâmplă? l-a întrebat Kazu. Te-a părăsit norocul, amice?

Şeful lui, Kazu, era cetăţean japonez şi studiase în California şi Texas şi, în ciuda costumelor făcute la comandă şi a elegantului dialect de Tokyo, imita accentul prostesc al studenţilor americani. Arborele genealogic al familiei conţinea o suită de duci şi de conţi, care după război fuseseră deposedaţi de titlurile lor nobiliare, iar pe linie maternă era înrudit cu anumite familii de

[83] Termen de proveniență hawaiiană, care denumește o persoană de origine mixtă, de obicei asiatică și altă rasă.

shoguni. La Travis, Kazu aducea o grămadă de bani. Cinci sau șase dintre cele mai importante tranzacţii bancare ce avuseseră loc anul trecut i se datorau. Tot el îl introdusese pe Solomon în joc. Tovarăşii lui mai în vârstă erau nemulţumiţi că pierd în faţa unui puşti, dar Kazu i-a făcut să tacă, spunându-le că puţină competiţie nu strică nimănui.

Lui Solomon îi plăcea de şeful lui. Tuturor le plăcea. Era norocos să se numere printre băieţii lui Kazu şi să fie invitat să participe la celebrele lor partide de poker lunare. În echipa lui Kazu erau indivizi care lucrau la Travis de zece ani, dar nu fuseseră invitaţi niciodată. Când Phoebe a afirmat că japonezii sunt rasişti, Solomon i-a dat exemplu pe Etsuko şi pe Kazu, argumentând contrariul. Etsuko era exemplul evident de japonez bun la suflet şi deloc rasist, dar Phoebe abia o înţelegea, fiindcă vorbea o engleză foarte stricată. Kazu era japonez şi fusese mult mai bun cu Solomon decât majoritatea coreenilor din Japonia, care-l priviseră când şi când suspicioşi drept fiul unui bogătaş sau colegul care le făcea competiţie la şcoală. Da, unii japonezi îi considerau pe coreeni nişte scursuri, dar coreenii chiar erau nişte gunoaie, i-a spus el lui Phoebe. Aşa cum erau şi unii dintre japonezi. Nu era nevoie să reînvie trecutul. Spera că ea va trece în cele din urmă peste asta.

Era momentul să decarteze, să ia cărţi noi şi să parieze. Solomon a dat jos un nouă de romb inutil şi un doi de inimă roşie, apoi a luat un valet şi un treiar de care avea nevoie ca să facă un full. Norocul nu-l părăsise nicio secundă. Ori de câte ori juca poker, se simţea puternic şi liniştit, de parcă nu putea să piardă. Se întreba dacă se simte astfel pentru că nu ducea grija banilor. Îi plăcea să se afle la masa de joc. Îi plăceau discuţiile prosteşti dintre bărbaţi. Cu această mână, avea şanse mari să câştige potul, care depăşea uşor o sută de mii de yeni. Solomon a pariat treizeci de mii. Louis şi Yamada-san, austriacul japonez, s-au aruncat, lăsându-i pe Solomon, Ono, Giancarlo şi Kazu. Chipul lui Ono era inexpresiv, iar Giancarlo se scărpina la ureche.

Ono a pariat alţi douăzeci de mii şi imediat Kazu şi Giancarlo s-au aruncat şi ei.

— Sunteţi doi tâmpiţi! a exclamat Giancarlo râzând, apoi a sorbit prelung din paharul cu whisky. Mai sunt bucăţi din alea de pui pe băţ?

— *Yakitori,* l-a corectat Kazu. Trăieşti în Japonia, omule! Învaţă şi tu cum se numeşte puiul pe băţ!

Giancarlo i-a arătat degetul mijlociu, zâmbind şi arătându-şi dinţii egali.

Kazu i-a făcut semn chelnerului şi a comandat pentru toată lumea.

Era momentul să-şi prezinte cărţile. Ono avea două perechi. Aşadar jucase la cacealma.

Solomon şi-a răsfirat cărţile.

— Nemernicule! a exclamat Ono.

— Îmi pare rău, domnule, a zis Solomon, trăgând banii spre el cu un gest relaxat şi obişnuit.

— Să nu-ţi ceri niciodată iertare când câştigi, Solly! l-a sfătuit Kazu.

— N-ar strica, totuşi, să-şi ceară scuze că mi-a luat banii, a replicat Giancarlo, iar ceilalţi au râs.

— Abia aştept să ajungi în subordinea mea să-ţi trasez nişte sarcini. O să faci audit tot weekendul şi o să mă asigur că o să lucrezi numai cu urâte, l-a prevenit Ono.

Tipul avea doctoratul în economie la MIT şi era la a patra căsnicie. Fiecare nouă soţie era şi mai frumoasă decât cea dinainte. În calitate de bancher cu experienţă în timpul boom-ului din Japonia, făcuse o avere obscenă, şi totuşi continua să lucreze. Afirma că munca susţinută are un scop simplu: sexul cu femei frumoase merita orice.

— O să găsesc cea mai proastă afacere, în care să trebuiască să depui maximum de efort. Şi totul, special pentru tine, micul meu prieten! l-a avertizat Ono, frecându-şi palmele.

— E mai înalt decât tine, i-a atras atenţia Giancarlo.

— Poziţia e mai importantă decât înălţimea, a răspuns Ono.

— *Gomen nasai*[84], Ono-san, *gomen nasai,* a zis Solomon, făcând o plecăciune teatrală.85

— Nu te-ngrijora, Solly! l-a liniştit Kazu. Ono are o inimă de aur.

— Nu-i adevărat. O să-i port pică şi o să mă răzbun la momentul oportun, l-a contrazis Ono.

Solomon a ridicat din sprâncene şi s-a cutremurat.

— Nu-s decât un băieţel, domnule, a stăruit el. Fie-vă milă! a adăugat şi a început să aranjeze banii în teancuri în faţa lui. Un băiat bogat, care merită puţină milă.

— Am auzit că eşti putred de bogat, a intervenit Giancarlo. Tatăl tău e patron de pachinko, nu?

Solomon a încuviinţat din cap, neştiind sigur de unde aflase.

— Cândva mă vedeam cu o *hapa* japoneză foarte sexy, care juca mult la pachinko. Era un viciu scump pentru mine. Chestii pe care tu ştii să le joci. Trebuie să fie sângele acela coreean deştept, a zis Giancarlo. Fata aia vorbea întruna despre coreenii descurcăreţi şi isteţi care au toate sălile de jocuri şi care-i prostesc pe japonezi, dar, băiete, făcea nişte mişcări de-a dreptul înnebunitoare cu ţâţele când…

---

[84] „Îmi pare rău“ - în lb. japoneză în orig.

[85] „Îmi pare rău“ - în lb. japoneză în orig.

— Imposibil! a exclamat Kazu. Tu n-ai avut niciodată o întâlnire cu o tipă foarte sexy.

— Da, m-ai prins, *sensei.* M-am văzut, în schimb, cu nevastă-ta, care nu e prea sexy. În realitate, e o mare…

Kazu a râs.

— Hei, ce-ați zice să jucăm niște poker? le-a propus el, turnând suc în whisky și modificându-i culoarea. Solly a câștigat cinstit.

— Dar n-am spus nimic rău. Era un compliment. Coreenii de aici sunt deștepți și bogați. Ca tânărul nostru Solomon. Doar nu l-am făcut pe el *yakuza*! N-o să mă omori acum, nu, Solly? l-a întrebat Giancarlo.

Solomon a schițat un zâmbet. Nu era prima oară când auzea așa ceva, dar de mult nu mai adusese cineva vorba despre tatăl lui. În America, lumea nici nu știa ce înseamnă „pachinko". Tatăl lui fusese convins că într-o bancă occidentală va avea parte de mai multă toleranță și îl încurajase să accepte această slujbă. Giancarlo nu spunea nimic altceva decât ce credeau sau șușoteau japonezii din clasa de mijloc. Dar era ciudat să audă o astfel de opinie din gura unui italian care locuia în Japonia de douăzeci de ani.

Louis a tăiat cărțile și Kazu le-a amestecat și le-a împărțit tovarășilor lui un nou rând.

Solomon avea trei regi, dar i-a decartat unul câte unul în trei runde consecutive, apoi s-a aruncat, pierzând aproape zece mii de yeni. La sfârșitul serii, a plătit cheltuiala. Kazu i-a spus că vrea să stea de vorbă cu el, așa că au ieșit împreună în stradă să ia un taxi.

17.

— Ai pierdut intenționat. Tu ai dat jos cei trei regi, i-a spus Kazu lui Solomon.

Se aflau în fața clădirii *izakaya.* Kazu și-a aprins un Marlboro Lights.

Solomon a ridicat din umeri.

— A fost o prostie. Giancarlo e antisocial. Se numără printre acei indivizi caucazieni care trebuie să trăiască în Asia pentru că cei din țara lui nu-l acceptă. E în Japonia de atâta vreme, încât atunci când japonezii i se bagă pe sub piele se crede de-a dreptul special. Ce iluzie! Acestea fiind spuse, la urma urmei nu e un om rău. E eficient. Rezolvă toate rahaturile. Probabil ți-ai dat seama până acum că aici oamenii, chiar și străinii, spun cele mai mari tâmpenii despre coreeni, dar nu trebuie să-i iei în seamă. Când eram în Statele Unite, lumea zicea tot felul de porcării despre asiatici, de exemplu că

toţi vorbim chinezeşte şi că mâncăm sushi la micul dejun. Când trebuia să predea istoria Statelor Unite, omiteau lagărele de concentrare şi Hiroshima. Ca şi cum n-ar fi fost, nu?

— Nu mă ating pe mine lucrurile astea, a răspuns Solomon, căutând din priviri un taxi pe străzile întunecate, căci trenurile nu mai funcţionau de o jumătate de oră. Sunt bine.

— În regulă, durule! a zis Kazu. Ştii, succesul se plăteşte.

— Ce?

— Dacă te descurci bine la toate, trebuie să plăteşti pentru toţi cei care nu prea s-au descurcat. Pe de altă parte, dacă nu te descurci, viaţa te face să plăteşti oricum o taxă pe mizerie. Fiecare plăteşte câte ceva.

Kazu l-a privit calm.

— Desigur, cea mai rea dintre toate e taxa pe mediocritate. E foarte nesuferită, a zis Kazu, aruncând ţigara şi încrucişându-şi braţele la piept. Fii atent: Cei care plătesc taxa pe mizerie sunt în majoritate persoane care s-au născut în locul şi la momentul nepotrivit şi a căror existenţă atârnă de un fir de aţă. Ei nici măcar nu ştiu care sunt nenorocitele de reguli ale vieţii. Nici măcar nu poţi să te înfurii pe ei când pierd. Viaţa îşi tot bate joc de amărâţii ăştia.

Kazu s-a încruntat resemnat, parcă uşor îngrijorat de nedreptăţile vieţii. A tras aer adânc în piept şi a continuat:

— Aşadar, rataţii ăia trebuie să escaladeze Everestul ca să iasă din iadul în care se află şi poate că unul sau doi din cinci sute de mii reuşesc să scape, dar restul vor plăti toată viaţa taxa pe mizerie, după care vor muri. Dacă Dumnezeu există şi dacă e corect, atunci normal ar fi ca în viaţa de apoi acei indivizi să aibă parte de o situaţie mai bună.

Solomon a încuviinţat din cap, neînţelegând încotro se îndrepta discuţia lor.

Privirea lui Kazu a rămas neschimbată.

— Dar toţi cei sănătoşi, din clasa mijlocie, care se tem şi de umbra lor, ei bine, aceştia plătesc regulat taxa pe mediocritate, în rate trimestriale, cu dobândă. Asta se întâmplă dacă mergi la sigur, prietene. Aşa că, dac-aş fi în locul tău, n-aş renunţa la niciun joc. Aş folosi fiecare avantaj. I-aş bate măr pe toţi. Nu mi-ar fi milă de niciun prost şi cu atât mai puţin de cei care nu merită. I-aş face pe cei slabi să plângă.

— Aşadar, taxa pe succes vine din invidie, iar cea pe mizerie, din exploatare. În regulă, a dat din cap Solomon, care parcă începea să priceapă. Şi taxa pe mediocritate ce e? Cum poţi să greşeşti dacă…

— Bună întrebare, tinere Jedi! Taxa pe mediocritate e fixată de tine şi de toţi cei care ştiu că eşti slab. E o taxă mai mare decât crezi.

Solomon nu se gândise la asta până acum. Nu că s-ar fi considerat special, dar nici mediocru nu se crezuse. Deşi nu recunoştea nici măcar în sinea lui, era mânat de dorinţa de a se dovedi bun în tot ce face.

— Un lucru trebuie să înţelegi, Jedi: nu e nimic mai rău decât să ştii că eşti la fel ca toţi ceilalţi. Ce existenţă inutilă şi gălăgioasă! Iar în această ţară minunată numită Japonia – locul de baştină al tuturor strămoşilor mei minunaţi, fiecare vrea să fie ca toţi ceilalţi. De aceea e un loc atât de bun în care să-ţi duci existenţa, dar este totodată şi un sat al dinozaurilor. E pe cale de dispariţie, amice. Ia-ţi părticica şi investeşte-ţi comoara în altă parte! Eşti tânăr. Cineva ar trebui să-ţi spună adevărul despre această ţară. Japonia nu e pe ducă pentru că a pierdut războiul sau a făcut lucruri rele. Japonia e pe ducă tocmai pentru că nu mai e război, iar pe timp de pace toată lumea se mulţumeşte să rămână mediocră şi se teme ca nu cumva să fie altfel. Un alt aspect este că cei din elita japoneză îşi doresc cu ardoare să fie englezi sau albi. E o dorinţă patetică şi iluzorie, care suscită o cu totul altă discuţie.

Solomon se gândea că o parte din spusele lui erau reale. Într-adevăr, toţi japonezii get-beget pe care-i cunoştea îl considerau membru al clasei de mijloc, deşi nu era. La liceu, copiii bogaţi, ai căror taţi deţineau mai multe cluburi cu terenuri de sport la ţară, se considerau burghezi. Aparent, unchiul Noa, pe care nu-l întâlnise niciodată, se sinucisese pentru că voia să fie un simplu japonez.

Un taxi liber s-a apropiat, dar Solomon nu l-a observat şi Kazu a zâmbit.

— Aşa că da, idioţii vor afla de tine şi că tatăl tău deţine afaceri în domeniul pachinko. Şi cum află lumea astfel de lucruri?

— Eu nu vorbesc niciodată despre asta.

— Toată lumea ştie, Solomon. În Japonia eşti fie un coreean bogat, fie unul sărac, iar, dacă eşti bogat, undeva în umbra ta trebuie să se afle o sală de pachinko.

— Tatăl meu e un om minunat. E incredibil de cinstit.

— Sunt convins că aşa e, i-a zis Kazu, înfruntându-l cu privirea, cu braţele în continuare încrucişate la piept.

Solomon a ezitat, dar într-un final a zis:

— Nu e gangster. Nu face fapte rele. E un om de afaceri ca toţi ceilalţi. Îşi plăteşte taxele şi face totul ca la carte. Sunt câţiva indivizi dubioşi în afacere, dar tata este incredibil de minuţios şi de onest. Are doar trei saloane. Nu e ca şi cum…

Kazu a dat din cap liniştitor.

— Tata nu a luat niciodată ceva ce nu-i aparţinea. Nici măcar nu-i pasă de bani. Dă atâţia de pomană…

Etsuko îi spusese că Mozasu le plătea cheltuielile la sanatoriu câtorva

dintre angajaţii lui.

— Solly, Solly. Nu, băiete, nu e nevoie să dai explicaţii. Nu e ca şi cum coreenii ar fi avut prea multe şanse să obţină un job de rând. Sunt convins că a ales pachinko pentru că nu a avut altă soluţie. Probabil că e un om de afaceri excelent. Crezi că talentul tău la poker vine din neant? Să zicem că tatăl tău ar fi putut să lucreze pentru Fuji sau pentru Sony, dar ei n-ar fi angajat un coreean, nu? Şi mă îndoiesc că te-ar angaja pe tine acum, domnule Universitate Columbia. În multe locuri din Japonia coreenii nu sunt încă angajaţi pe posturi de profesor, de poliţist sau de asistent medical. În Tokyo, nici măcar nu poţi să închiriezi un apartament, deşi câştigi bine. Suntem în 1989! Oricum, poţi să te arăţi politicos, dar e o prostie. Sunt japonez, dar nu sunt prost. Am trăit multă vreme în America şi în Europa. E o nebunie ce le-au făcut japonezii coreenilor şi chinezilor care s-au născut aici. E curată nebunie. Ar trebui să faceţi revoluţie. Voi nu protestaţi îndeajuns. Tu şi tatăl tău v-aţi născut aici, nu?

Solomon a dat din cap că da, neînţelegând de ce se agita Kazu atât de tare.

— Chiar dacă tatăl tău ar fi un ucigaş plătit, tot nu mi-ar păsa. Şi nici nu l-aş turna la poliţie.

— Dar nu este.

— Nu, puştiule, sigur că nu este, l-a liniştit Kazu zâmbind. Du-te acasă la prietena ta! Am auzit că e tare arătoasă şi deşteaptă. Asta-i bine. Fiindcă, în cele din urmă, isteţimea contează mai mult decât crezi, a zis el râzând.

Kazu a chemat un taxi şi l-a îndemnat pe Solomon să intre el primul. Toată lumea spunea că nu e un şef obişnuit şi chiar aşa era.

∵

O săptămână mai târziu, l-a introdus pe Solomon în noua afacere cu imobiliare, el devenind cel mai tânăr din echipă. Era tranzacţia la care râvneau toţi colegii de birou. Unul dintre clienţii cu greutate ai companiei Travis voia să cumpere pământ în Yokohama, pe care să-şi construiască terenuri de golf de talie mondială. Aproape toate detaliile fuseseră puse la punct. Trebuia să mai obţină semnăturile a trei proprietari. Cu doi dintre ei, misiunea nu era imposibilă, ci doar scumpă, însă al treilea le dădea bătaie de cap – era o femeie în vârstă, pe care nu o interesau banii, aşa că nu putea fi cumpărată. Lotul ei de pământ se afla acolo unde ar fi trebuit făcută a unsprezecea gaură. La şedinţa de dimineaţă, în prezenţa clientului, cei doi directori financiari au susţinut o prezentare convingătoare despre modalităţile cele mai benefice de structurare a ipotecii, iar Solomon şi-a luat atent notiţe. Chiar înainte de încheierea şedinţei, Kazu a menţionat în treacăt că bătrâna îngreuna în continuare desfăşurarea procesului. Clientul i-a zâmbit şi a zis:

— Sunt sigur că veţi găsi o cale de rezolvare a situaţiei. Avem încredere în dumneavoastră.

Kazu i-a zâmbit politicos.

Clientul a plecat repede şi imediat după aceea toţi ceilalţi s-au împrăştiat din sala de conferinţe. Kazu l-a oprit pe Solomon înainte să se întoarcă la birou.

— Ce faci la prânz, Solly?

— Voiam să-mi iau ceva de jos. De ce? Ce s-a întâmplat?

— Hai să facem o plimbare cu maşina!

∵

Şoferul i-a condus până la proprietatea bătrânei din Yokohama. Clădirea cenuşie, din beton era într-o stare bunicică, iar curtea din faţă era bine întreţinută. Nu părea să fie nimeni acasă. Un pin bătrân arunca umbre triunghiulare pe faţada structurii pătrate, iar din spatele casei se auzea susurul unui pârâiaş. Clădirea era o fostă vopsitorie, care devenise acum locuinţa femeii. Copiii ei muriseră şi nu se ştia să mai aibă alţi moştenitori.

— Aşadar cum convingi un om refractar să facă ce vrei tu? l-a întrebat Kazu.

— Nu ştiu, a răspuns Solomon.

Îşi imaginase că această ieşire reprezenta pentru Kazu o muncă de teren şi că şeful lui îşi dorea compania lui. Rareori mergea undeva singur.

Maşina era parcată pe strada lată şi prăfuită, vizavi de proprietatea bătrânei. Dacă ar fi fost acasă, ar fi observat autoturismul negru, de oraş, oprit la nici zece metri de locuinţa ei. Dar nimeni nu a ieşit şi nici înăuntru nu se zărea nicio mişcare.

Kazu s-a uitat lung spre casă.

— Aşadar aici locuieşte Sonoko Matsuda. Clientul e încrezător că voi reuşi să o conving pe Matsuda-san să vândă.

— Şi reuşeşti? l-a întrebat Solomon.

— Cred că da, însă nu ştiu exact cum, a răspuns Kazu.

— Poate pare o prostie, dar cum o vei convinge să semneze, dacă nu ai o strategie? a reluat Solomon.

— Îmi pun o dorinţă, Solly. Îmi pun o dorinţă. Uneori aşa începe totul.

Kazu i-a cerut şoferului să-i ducă la un restaurant *unagi,* aflat nu departe.

18.

Yokohama, 1989

Duminică dimineaţa, după slujba de la biserică, Solomon şi Phoebe au luat trenul spre Yokohama, unde aveau să ia masa de prânz cu familia lui.

Ca de obicei, uşa de la intrare era închisă, dar nu încuiată, aşa că au intrat. Locuinţa fusese renovată recent de un designer, prieten de-ai lui Etsuko, şi era de nerecunoscut. În copilăria lui Solomon, casa fusese plină de mobilă întunecată, în stil american. Designerul renunţase la majoritatea pereţilor interiori originali şi îndepărtase gemuleţele din spate, înlocuindu-le cu altele mari, din sticlă groasă. Acum puteai să vezi din faţa casei grădina pietruită. Mobilă în culori pale, podele albe, din lemn de stejar şi lămpi din hârtie umpleau zona din jurul sobei cu lemne, lăsând astfel neatins salonul pătrat şi spaţios şi conferindu-i luminozitate. În celălalt colţ trona o vază enormă, din ceramică verde-pal, în care se aflau crengi înalte de forsiţia, înflorite. Casa arăta ca un măreţ templu budist.

Mozasu a ieşit din bârlogul lui ca să-i întâmpine.

— Aţi sosit! i-a zis el lui Phoebe în coreeană.

Când ea se afla cu ai lui Solomon, se vorbea în trei limbi. Phoebe discuta în coreeană cu persoanele mai în vârstă, iar cu Solomon, în engleză, în vreme ce Solomon li se adresa părinţilor mai mereu în japoneză şi ei în engleză. Cum fiecare traducea câte o parte din conversaţie, reuşeau să se înţeleagă cumva.

Mozasu a deschis dulapul de încălţăminte de lângă uşă şi le-a oferit nişte papuci de casă.

— Mama şi mătuşa au gătit toată săptămâna. Sper că vă e foame.

— Miroase delicios! a exclamat Phoebe. Toată lumea e la bucătărie? a întrebat musafira, netezindu-şi fusta bleumarin, plisată.

— Da. Adică nu, scuze. Etsuko nu a putut fi aici astăzi. Îi pare rău că nu vă poate vedea. M-a rugat să îmi cer scuze în numele ei.

Phoebe a dat din cap înţelegător, aruncând o privire scurtă spre Solomon. Părea nepoliticos din partea ei să întrebe unde e Etsuko, totuşi nu înţelegea de ce nu o face Solomon. Era curioasă cu privire la Etsuko. Era singura persoană cu care putea să vorbească direct, fiindcă niciuna dintre femei nu vorbea limba celeilalte. În plus, voia să o cunoască pe Hana, care nu se afla niciodată prin preajmă.

Solomon a luat-o de mână şi a condus-o în bucătărie. Când era cu familia, se simţea mai mic decât de obicei, aproape aiurit. Aroma mâncărurilor preferate se răspândea prin holul lat, care făcea legătura între salon şi bucătărie.

∵

— Solomon e aici! a strigat el ca în copilărie, când se întorcea de la şcoală.

Kyunghee şi Sunja s-au oprit imediat din treabă şi şi-au ridicat privirea,

radioase. Mozasu a zâmbit văzându-le atât de fericite.

— Şi Phoebe e aici, Solomon! l-a corectat Kyunghee.

Şi-a şters mâinile pe şorţ, apoi a ieşit din spatele blatului din marmură groasă ca să-l îmbrăţişeze.

Sunja a urmat-o şi a apucat-o pe Phoebe de mijloc. Era cu un cap mai scundă decât musafira.

— Asta e pentru voi două, a zis Phoebe, oferindu-le o cutie cu bomboane cumpărate de la filiala din Tokyo a unei renumite ciocolaterii franţuzeşti.

— Mulţumim, a zis Sunja zâmbind.

Kyunghee a desfăcut panglica şi a tras cu ochiul înăuntru. Era o cutie mare cu fructe glasate, trase în ciocolată.

— Par scumpe, a spus ea încântată. Voi, tinerii, ar trebui să economisiţi banii la vârsta voastră. Totuşi, bomboanele arată atât de apetisant! Vă mulţumim! a mai zis, apoi a inspirat teatral aroma de ciocolată.

— Ce bine că sunteţi aici! a exclamat Sunja în coreeană, apucând-o pe Phoebe de umerii osoşi şi strângând-o tare în braţe.

Fetei îi plăcea compania familiei lui Solomon. Era mai puţin numeroasă decât a ei, dar păreau cu toţii mult mai apropiaţi, de parcă între ei existau legături invizibile, în vreme ce vasta ei familie semăna cu nişte piese de lego vesele, separate, parcă nepotrivite în găleata lor imensă. Fiecare din părinţii lui Phoebe avea cel puţin cinci sau şase fraţi, iar ea crescuse împreună cu mai mult de doisprezece veri numai în California. Aveau rude în New York, în New Jersey, în Washington şi Toronto. Se întâlnise cu vreo doi coreeni americani şi le cunoscuse familiile, însă familia lui Solomon era cu totul altfel. Erau călduroşi, însă mult mai tăcuţi şi mai vigilenţi. Niciunul nu părea să piardă nimic din vedere.

— Aceea e pentru *pajeon*[86]? a întrebat Phoebe.

Vasul era plin cu aluat în care fuseseră presărate feliuţe subţiri de praz şi scoici.

— Îţi place *pajeon*? Şi lui Solomon îi place! Cum îl face mama ta? a întrebat-o Kyunghee pe un ton neutru, deşi ţinea să respecte întotdeauna proporţiile de praz şi de crustacee.

— Mama mea nu găteşte, a răspuns Phoebe, uşor ruşinată.

— Poftim? a făcut Kyunghee consternată şi s-a întors spre Sunja, care a ridicat din sprâncene, la fel de surprinsă ca şi cumnata ei.

Phoebe a râs.

— Am crescut mâncând pizza şi hamburgeri. Şi o grămadă de pui Kentucky. Ador porumbul fiert de la KFC, a adăugat ea zâmbind. Mama a

[86] Pane din legume sau bucăţi de peşte, trase prin aluat şi prăjite în ulei - în lb. coreeană în orig.

lucrat la cabinetul medical al tatălui meu. Era director administrativ și nu ajungea niciodată acasă înainte de opt seara.

Femeile au încuviințat din cap, încercând să înțeleagă.

— Mama muncea tot timpul. Întocmea toate documentele medicale la masă, lângă noi, în timp ce noi, copiii, ne făceam temele. Nu cred că s-a culcat niciodată înainte de miezul nopții.

— Și nu ai mâncat niciodată mâncare coreeană?

Kyunghee nu putea să priceapă una ca asta.

— Doar în weekend, la restaurant.

Femeile înțelegeau că mama ei fusese ocupată și foarte harnică, dar nu puteau să conceapă faptul că o mamă coreeancă nu gătește pentru copiii ei. Ce avea să mănânce Solomon, dacă se căsătorea cu această fată? Și ce aveau să mănânce copiii lor?

— Nu avea timp. Asta e de înțeles, dar știa să gătească? a iscodit-o Kyunghee într-o doară.

— N-a învățat niciodată. Așa cum niciuna dintre surorile ei nu gătește mâncare coreeană.

Phoebe a râs, oarecum mândră. Mama și surorile ei le disprețuiau pe femeile care găteau mult și care încercau întruna să te facă să mănânci. Toate patru erau foarte slabe. Asemenea lui Phoebe, erau genul de femei mereu în mișcare și nu păreau deloc dornice să mănânce, fiind foarte absorbite de munca lor.

— Mătușa mea preferată gătește doar în weekend și la petreceri. De obicei mâncăruri italiene. Familia noastră ia mereu masa la restaurant.

Lui Phoebe i se părea amuzantă expresia lor șocată și neîncrederea față de acest detaliu plictisitor din copilăria ei. Ce mare scofală? Și, oricum, de ce trebuia să gătească femeile? se întreba ea. Mama era, pentru ea, cea mai grozavă ființă din lume.

— Fratelui și surorilor mele nici măcar nu le place *kimchi.* Mama nici măcar nu-l ținea în frigider din pricina mirosului.

— Uf! a oftat Sunja. Chiar că ești americancă! Mătușile tale sunt căsătorite cu americani?

— Unchii și mătușile mele sunt căsătorite cu non-coreeni. Fratele meu și surorile mele sunt căsătoriți cu descendenți coreeni, care sunt americani, ca mine. Cumnatul meu mai mare, avocatul, vorbește fluent portugheza, nu coreeana. A crescut în Brazilia. America e plină de astfel de persoane.

— Serios?! a exclamat Kyunghee.

— Și mătușile tale cu cine sunt căsătorite?

— Am unchi și mătuși prin alianță, care sunt albi, negri, danezi, evrei, filipinezi, mexicani, chinezi, portoricani și… să mă gândesc… mai am și un

unchi american, de origine coreeană şi trei mătuşi americane, de origine coreeană. Am o mulţime de verişori. Cu toţii provin din familii mixte, a adăugat ea, zâmbindu-le bătrânelor cu şorţuri albe, care o ascultau cu atâta atenţie, încât păreau că memorează totul.

— Când ne strângem cu toţii, de exemplu de Ziua Recunoştinţei sau de Crăciun, e foarte amuzant.

— I-am cunoscut pe mai mulţi dintre ei, a intervenit Solomon, îngrijorat că bunica şi mătuşa lui nu vor accepta familia ei, deşi îşi dădea seama că atitudinea lor era mai degrabă curioasă decât plină de reproş.

Niciuna dintre ele nu-i spusese niciodată că ar trebui să se însoare cu o coreeancă, dar ştia că relaţia dintre tatăl lui şi Etsuko le stânjeneşte.

Când tigaia s-a încins suficient, Sunja a turnat o ceşcuţă de aluat. A verificat marginile şi a dat focul mai încet. Phoebe era plină de viaţă şi potrivită pentru băiat, şi-a zis ea. Mama ei îi tot spusese că viaţa femeii este o continuă suferinţă, dar era ultimul lucru pe care şi-l dorea pentru această fată drăguţă, care avea pentru fiecare câte un zâmbet cald. Şi ce dacă nu gătea? Dacă avea grijă de Solomon, nimic altceva nu mai conta, cu toate că spera că Phoebe îşi doreşte să aibă copii. În ultima vreme, Sunja tânjea să ţină în braţe bebeluşi. Ce minunat avea să fie când nu-şi vor mai face griji din pricina războiului şi a hranei insuficiente sau a lipsei unui adăpost! Solomon şi Phoebe nu vor trebui să trudească aşa ca ea şi Kyunghee, ci vor putea să se bucure de copiii lor.

— Când vreţi să vă căsătoriţi, Solomon? l-a iscodit Sunja fără să-şi ia ochii de la tigaie.

O femeie în vârstă avea dreptul să întrebe astfel de lucruri, cu toate că se cam temea să o facă.

— Chiar aşa! Când aveţi de gând să vă căsătoriţi? Ce mai aşteptaţi? Eu şi sora mea nu avem nimic de făcut, aşa că ne mutăm la Tokyo, dacă o să aveţi nevoie să vă ajutăm cu copiii şi cu gătitul! a chicotit Kyunghee.

Solomon a clătinat din cap şi le-a zâmbit celor trei femei.

— Şi acesta e momentul în care eu mă retrag cu tata în bârlogul lui să discutăm de-ale bărbaţilor.

— Mersi din suflet, Solomon! a zis Phoebe.

De fapt, nu o deranjau întrebările lor, fiindcă se întreba şi ea acelaşi lucru.

Mozasu a zâmbit şi cei doi au ieşit din bucătărie.

Tatăl şi fiul s-au aşezat în câte un fotoliu din mijlocul încăperii spaţioase. Pe măsuţa din sticlă şi oţel inoxidabil din faţa canapelei lungi şi joase se aflau coşuri cu fructe şi castronele cu nuci, alături de un teanc de ziare coreene şi japoneze de astăzi, pe jumătate citite.

Mozasu a pornit televizorul pe canalul de ştiri şi a dat mai încet. Urmărea

valoarea acţiunilor pe banderola care se desfăşura pe ecran. Adesea, cei doi stăteau de vorbă cu televizorul pornit.

— Cum e la muncă? l-a întrebat Mozasu.

— Mult mai uşor decât la şcoală. Şeful e un tip grozav. E japonez, dar a făcut facultatea şi o şcoală de afaceri în California.

— În California? Mamei tale i-ar fi plăcut acolo, a şoptit Mozasu.

Băiatul îi semăna tare mult. Avea fruntea şi nasul ei.

— Unde e Etsuko? a întrebat Solomon cu privirea aţintită asupra fundalului albastru pe care se derula emisiunea de ştiri, unde prezentatorii spuneau ceva despre o inundaţie în Bangkok. Are legătură cu Hana? E bine?

Mozasu a oftat.

— O să-ţi povestească ea. Sun-o!

Solomon voia să afle mai multe, dar tatăl lui nu ştia ce se întâmplase între ele. Lui Mozasu nu-i plăcuse niciodată să vorbească despre Hana, pentru că discuţia o supăra foarte tare pe Etsuko.

— Bunicii şi mătuşii tale le place de Phoebe. Ar vrea să vă căsătoriţi.

— Da. Am auzit acum cinci minute.

Mozasu s-a uitat la fiul lui.

— Phoebe vrea să locuiască în Japonia?

— Nu sunt sigur. Detestă faptul că nu ştie japoneză.

— Dar poate să înveţe.

Solomon nu părea convins.

— Ea vrea să lucreze. Nu e uşor să faci carieră în Japonia când de-abia ai ieşit de pe băncile facultăţii. Şi nici nu vorbeşte limba. Phoebe nu-şi doreşte să stea acasă.

Mozasu a încuviinţat din cap. Şi mama lui Solomon fusese la fel.

— Cu banii te descurci?

— Da, tată, i-a răspuns el, aproape amuzat de îngrijorarea lui. Am o slujbă bună acum. Apropo, cunoşti o doamnă în vârstă, Sonoko Matsuda? Are o veche fabrică de textile din Yokohama. Nu departe de locuinţa lui Goro-san.

— Nu, a clătinat din cap Mozasu. De ce?

— Şeful meu, Kazu, încearcă să facă o tranzacţie imobiliară şi doamna respectivă, Matsuda-san, refuză să-şi vândă proprietatea. Şi astfel împiedică încheierea contractului. Mă gândeam că poate ştii pe cineva. Cum tu cunoşti o grămadă de lume în Yokohama…

— Nu o cunosc, dar cu siguranţă pot să aflu cine e. Nu e chiar aşa de greu, a zis Mozasu. Şeful tău vrea ca doamna să vândă?

— Da. Terenul ei este ultima dintre cele mai importante parcele necesare pentru dezvoltarea terenului de golf.

— A! Bine. Se mai întâmplă şi din astea. O să-i întreb pe Goro-san sau pe

Haruki. Cu siguranţă unul dintre ei o cunoaşte. Goro tocmai şi-a vândut ultima sală de pachinko. Acum nu se mai ocupă decât de demolări, construcţii şi imobiliare. Vrea să intru şi eu în afaceri cu el, dar sunt prea ocupat. Pentru mine, e prea târziu să încep ceva nou. Nu mă pricep la afacerile lui aşa cum mă pricep la pachinko.

— De ce nu vinzi şi tu saloanele, tată? Ai putea să te pensionezi. Eşti pregătit, nu? La un pachinko e mult de muncă.

— Ce? Să renunţ la afacere? Pachinko ţi-a pus mâncarea pe masă şi ţi-a plătit şcolarizarea. Sunt prea tânăr ca să mă pensionez!

A ridicat din umeri.

— Şi ce se va întâmpla dacă îmi vând sălile? Muncitorii ar putea fi concediaţi. Şi unde s-ar duce cei mai în vârstă? În pus, noi le asigurăm locul de muncă fabricanţilor de aparate. În Japonia, pachinko e o afacere mai mare decât industria auto.

Mozasu s-a oprit şi a dat mai tare televizorul. Prezentatorii de la ştiri vorbeau acum despre valoarea yenului.

Solomon a dat din cap şi s-a întors spre ecran, încercând să fie atent la ştirile despre cursul valutar. Tatăl lui nu părea câtuşi de puţin ruşinat de felul în care-şi câştiga existenţa.

Mozasu a surprins expresia întunecată a fiului lui.

— O să-l sun pe Goro diseară să-l întreb despre doamna cu pricina. Şeful tău doreşte ca ea să-şi vândă proprietatea, nu?

— Ar fi grozav. Mulţumesc, tată!

∵

Luni dimineaţă Mozasu l-a sunat pe Solomon la birou. Vorbise cu Goro-san. Bătrâna era coreeancă, membră de şcoală veche a Chongryonului[87], ai cărei copii se întorseseră în Pyongyang şi muriseră acolo. Matsuda era *tsumei-ul* ei. Nu voia să-şi vândă proprietatea japonezilor. Goro-san susţinea că e încăpăţânată. Şi zicea că el ar putea să cumpere terenul, fiindcă femeia lui i l-ar fi vândut. Apoi el l-ar putea vinde mai departe, la acelaşi preţ, clientului lui Kazu.

După ce terminat de vorbit la telefon, Solomon s-a dus degrabă în biroul lui Kazu ca să-i împărtăşească vestea bună.

Kazu l-a ascultat cu atenţie, apoi şi-a împreunat mâinile şi i-a zâmbit.

— Excelent lucrat, Jedi! Întotdeauna recunosc un învingător.

[87] Abreviere pentru „Asociaţia Generală a Coreenilor Rezidenţi din Japonia“ - în lb. japoneză în orig.

19.

Tokyo, 1989

Nici măcar în situaţia în care se afla, Hana nu se putea abţine să nu flirteze.

— N-ar fi trebuit să vii, a zis. Sunt urâtă. Voiam să fiu frumoasă când aveam să ne reîntâlnim.

— Voiam să te văd, a răspuns Solomon. Şi eşti minunată, Hana. Asta nu se va schimba niciodată.

A zâmbit, mascându-şi astfel surprinderea de a o vedea atât de transformată. Etsuko îl avertizase, şi cu toate astea cu greu îi recunoaşterea trăsăturile de odinioară pe sub crustele roşii ce-i acopereau pielea şi părul rărit. Trupul ei scheletic se contura clar prin cearşaful albastru, subţire, de spital.

— Mi-a zis mama că ţi-ai adus prietena până la Tokyo, a spus ea.

Numai vocea îi rămăsese la fel. Îi era greu să-şi dea seama dacă îl tachinează sau nu.

— Şi eu, care credeam că te întorci la mine! O să mă iei de soţie, nee? Voi încerca să te iert, desigur, fiindcă ştiu că pe mine m-ai iubit prima.

Cu perdeaua trasă şi neonul din tavan stins, singura lumină provenind de la becul slab de lângă pat, salonul era cufundat în întuneric, deşi afară era soare.

— Cât trebuie să stai în spital? a întrebat-o.

— Vino aici, Solomon!

Hana a ridicat braţul drept, subţire ca o rămurică şi alb precum creta, fluturându-l ca pe o baghetă elegantă a morţii.

— Mi-a fost atât de dor de tine! Dacă nu te-aş fi părăsit în vara aceea… Te-aş fi făcut să mă iei de soţie. Dar te-aş fi distrus… Eu distrug orice ating. Distrug tot.

El stătea pe scaunul tare de lângă pat. Niciun medicament nu dădea rezultate, îi spusese Etsuko. Doctorii nu-i dădeau mai mult de câteva săptămâni, cel mult două luni. Pete negre îi acopereau gâtul şi umerii. Mâna stângă nu-i era afectată, dar dreapta era uscată ca faţa. Odinioară fusese atât de frumoasă, încât starea ei de acum i se părea de o cruzime extremă.

— Hana-chan, de ce nu mergi în America să te vadă doctorii de acolo? Medicina e atât de avansată în Statele Unite. Acolo există tratamente mai bune pentru aşa ceva…

Nu mai era o joacă prostească, în care să evite adevărul. Doar auzindu-i vocea şi aflându-se în aceeaşi cameră cu ea, de unde nu mai putea să-şi ia zborul şi să-l părăsească, îşi amintea de tot ce era mai minunat şi mai strălucitor la ea. Fusese vrăjit de Hana şi, în mod ciudat, chiar şi acum simţea atâtea lucruri pentru ea. Nu putea să conceapă că e pe moarte. Ar fi vrut să o ia în braţe şi să o poarte până la New York. În America, totul părea că se rezolvă, în vreme ce în Japonia trebuia să înduri problemele grele. *Sho ga nai, sho ga nai.* De câte ori auzise aceste cuvinte? *N-avem ce să facem.* Aparent, mama lui urase acea expresie şi brusc el i-a înţeles furia privind resemnarea culturală care-i ruina convingerile şi dorinţele.

— O, Solomon! Nu vreau să mă duc în America, a zis ea, expirând cu putere. Nu mai vreau să trăiesc. Sunt pregătită să mor. Înţelegi? Tu ţi-ai dorit vreodată să mori, Solomon? Eu îmi doresc de atâţia ani, dar am fost prea laşă să recunosc sau să îmi îndeplinesc cumva dorinţa. Poate că tu ai fi reuşit să mă salvezi, dar ştii, nici măcar tu, grozavul de tine, nici măcar tu, Solomon al meu, nu cred că ai fi putut. La un moment dat, cu toţii ne dorim să murim, *nee*?

— În primăvara aceea… Când ai plecat. Mi-am dorit să mor.

El a tăcut. Nu mai împărtăşise nimănui acest gând până atunci. Uneori uita de acele clipe, dar faptul că se afla cu ea îi răscolea amintirile egoiste.

Hana s-a încruntat şi a început să plângă.

— Dacă aş fi rămas, ne-am fi iubit prea mult şi eram sigură că o să te rănesc. Ştii, eu nu sunt un om bun, pe când tu eşti. N-ar fi trebuit să fii cu mine. E simplu. Mama mi-a spus că ai făcut analize în America pentru asigurare de viaţă şi că eşti sănătos. Sunt recunoscătoare pentru asta. Eşti singura persoană căreia nu aş fi vrut pentru nimic în lume să-i fac rău. Mi-a zis mama că prietena ta e o fată cumsecade şi educată, ca tine. Nu mă interesează dacă e drăguţă. Spune-mi că e hidoasă, dar are suflet bun. Ştiu că e coreeancă. *Tsugoi,* Solomon! E minunat! Ar trebui să o iei de soţie. Poate că ar fi bine ca oamenii să se căsătorească cu semeni de condiţia lor. Poate că atunci viaţa ar fi mai uşoară. Mi te imaginez având trei sau patru copilaşi coreeni frumoşi, cu o piele şi un păr minunat, ca al coreenilor. Ai un păr atât de frumos, Solomon! Mi-ar fi plăcut să o cunosc pe mama ta. Să-i pui numele meu uneia dintre fetiţele tale, *nee*? Fiindcă eu un voi avea niciuna. Promite-mi c-o s-o iubeşti pe micuţa Hana şi c-o să te gândeşti la mine.

— Taci! a şoptit el, ştiind că ea nu o să-i dea nicicând ascultare. Te rog să taci!

— Ştii că eşti singurul pe care l-am iubit. *Hatsukoi*[88] mi se părea o prostie

[88] „Prima dragoste“ - în lb. japoneză în orig.

până să te întâlnesc. Am fost cu atâția bărbați, Solomon, și toți erau dezgustători. Câte lucruri oribile i-am lăsat să facă! Acum regret tot. Pe tine însă te-am iubit, pentru că ești bun.

— Și tu ești un om bun, Hana.

Ea a clătinat din cap, dar o clipă a părut împăcată.

— Am făcut lucruri necuviincioase cu băieții după ce a plecat mama. De-aia am venit în Tokyo. Eram atât de furioasă când te-am cunoscut, apoi, cât am stat împreună, nu am mai fost supărată. Dar nu puteam face față relației, așa că am plecat și am devenit animatoare. Nu voiam să iubesc pe nimeni. Mai târziu tu ai plecat în America, iar eu am… eu am…

A făcut o pauză.

— Când beam, îmi imaginam că mă cauți. Ca-n filmele americane. Speram c-o să afli unde locuiesc, c-o să te sui pe o scară până la fereastra mea și o să mă duci departe. Le spuneam tuturor fetelor că o să vii să mă iei. Și toate voiau să vii.

Solomon se uita fix la gura ei, în timp ce ea vorbea. Avea cea mai frumoasă gură din lume.

— Sunt dezgustătoare, nu?

— Cum? a tresărit el, de parcă ar fi primit o palmă pe obraz.

— Asta, i-a răspuns Hana, arătând spre rănile din bărbie.

— Nu. Nu acolo mă uitam.

Dar ea nu-l credea. Pleoapele i s-au zbătut ușor și și-a lăsat capul pe pernă.

— Acum vreau să mă odihnesc, Solomon. Te întorci curând?

— Da. O să mă întorc, a zis el, ridicându-se de pe scaun.

∵

Când s-a întors la birou, Solomon nu-și putea lua gândul de la ea. De ce nu o ajutase Etsuko? Ceva îl durea în adâncul sufletului, iar durerea îi părea cunoscută. Nu reușea să citească documentele pe care le avea în față. Trebuia să evalueze câteva planuri privind proiectul clubului de golf, dar parcă ar fi uitat cum se folosește Excel-ul. Cum ar fi fost dacă ea nu l-ar fi părăsit în vara aceea? Ar fi fost în stare să plece la New York și să stea departe de ea atâta vreme?

Acum, Phoebe voia să se căsătorească. Știa clar, însă ea nu deschisese niciodată subiectul, fiindcă era mândră și aștepta să-i propună el. A auzit vocea lui Kazu în hol și, când a ridicat privirea, șeful lui stătea în picioare în fața lui. Colegii de birou erau plecați. Kazu a închis ușa în urma lui și s-a îndreptat spre dulapul de lângă biroul lui Solomon, oprindu-se în spațiul mic dintre dulap și fereastra uriașă.

— A murit, l-a anunțat Kazu.

— Poftim? Dar tocmai am văzut-o!

— Pe cine?

— Pe Hana. Te-a sunat tata?

— Nu ştiu cine e Hana, băiete, în schimb bătrâna, Matsuda-san, s-a prăpădit şi situaţia nu se prezintă bine deloc. Când clientul şi-a propus să cumpere proprietatea, nu se aştepta ca vânzătoarea, care se opunea vehement, să moară la câteva zile după tranzacţie.

— Poftim? a clipit Solomon. Vânzătoarea a murit?

— Da. I-a vândut proprietatea lui Goro-san, prietenul tatălui tău, apoi clientul nostru a cumpărat-o de la el. Clientul nostru nu are probleme, dar nu miroase-a bine. Înţelegi ce vreau să spun?

Kazu vorbea calm şi inexpresiv, privindu-l gânditor pe Solomon. A luat mingea de baseball Hanshin Tigers, a aruncat-o în sus şi a prins-o.

— Cum a murit?

— Nu sunt sigur. Probabil a făcut infarct sau un atac cerebral. Nu se ştie. Aparent, femeia are două nepoate. Nu ştiu dacă vor face vâlvă şi cum va reacţiona poliţia.

— E posibil să fi murit de cauze naturale. Parcă era bătrână.

— Da. Sper. În orice caz, momentan clientul a anulat tranzacţia, fiindcă vestea le-ar putea afecta valoarea la bursă în primăvara viitoare.

— Ce valoare la bursă?

— Nu contează, a oftat Kazu. Ascultă, băiete, sunt nevoit să te concediez. Îmi pare rău, Solomon. Sincer.

— Poftim? Dar cu ce am greşit?

— Trebuie să procedăm aşa. Nu avem încotro. Cred că prietenul tatălui tău s-a arătat prea entuziast în legătură cu vânzarea terenului, *nee*?

— Dar nu aveţi nicio dovadă. În plus, îl acuzaţi pe prietenul tatălui meu de ceva imposibil. Goro nu ar face niciodată rău…

— Nu-l acuz de nimic pe prietenul tatălui tău. Dar adevărul e că a murit o femeie care nu voia să-şi vândă proprietatea. Toată lumea ştia că refuză să vândă, iar la câteva clipe după tranzacţie s-a stins din viaţă.

— Dar Goro a dat o grămadă de bani pe proprietatea aceea. La valoarea reală a pieţei. Şi el e coreean. Femeia nu avea nimic împotrivă să vândă unui coreean. Am crezut că aşa voiam să fentăm refuzul ei. Goro nu ar fi ucis o bătrână pentru aşa ceva. Toată viaţa lui i-a ajutat pe cei ca ea. Ce tot spui? Goro ne-a făcut un serviciu mie şi tatălui meu…

Kazu ţinea mingea între palme şi se uita în jos, la covor.

— Solly, nu-mi mai spune nimic! Înţelegi? Anchetatorii vor dori să afle ce s-a întâmplat. Poate că nu o să facă mare caz, dar clientul este foarte speriat, amice. Voia să construiască un teren de golf. Nu căuta o dispută cu membrii

yakuza. Ştii ce isterie pot să provoace în cadrul întrunirilor dintre acţionari?

— *Yakuza*? Dar Goro nu e *yakuza.*

Kazu a dat din cap şi a aruncat din nou mingea, apoi a prins-o.

— Din păcate, tranzacţia este compromisă, aşa că se amână. Asta presupune o cheltuială enormă pentru client şi nouă ne afectează imaginea de companie financiar-bancară implicată. Reputaţia mea…

— Dar clientul a obţinut proprietatea.

— Da, dar nu trebuia să moară nimeni. Nu asta am vrut, a zis Kazu, strâmbându-se de parcă gustase ceva acru.

Solomon a clătinat din cap. Nu se putea gândi decât la nenumăratele ocazii când îl ascultase pe Goro depănând poveşti amuzante despre multele lui prietene şi încurajându-l cu privire la viitorul lui. Goro privea lumea cu ochi atât de limpezi. E un om mare, spunea tatăl lui despre Goro – un nobil –, un adevărat *bushi*[89], care ştie ce înseamnă sacrificiul şi autoritatea. Goro fusese cel care construise din nimic croitoria mamei lui Haruki Totoyama şi asta, pentru că îi păruse rău de o mamă care îşi creştea singură cei doi băieţi. Tatăl lui spunea că Goro face mereu şi în tăcere fapte de caritate pentru oamenii sărmani. Era absurd să-l considere responsabil pentru decesul acelei doamne. Femeia i-ar fi vândut proprietatea, pentru că era un afacerist coreean de renume. Toată lumea ştia.

— Cei de la Resurse Umane te aşteaptă afară. Solomon, cred că tu nu ştii cum funcţionează lucrurile astea, fiindcă e prima ta slujbă într-o bancă, dar când eşti concediat din cadrul unei bănci de investiţii, trebuie să părăseşti imediat clădirea, din motive interne de securitate. Îmi pare rău.

— Dar cu ce am greşit?

— Tranzacţia a fost amânată momentan, aşa că nu vom mai avea nevoie de o echipă atât de mare. M-aş bucura să-ţi dau o recomandare. Poţi să treci numele meu unde vrei. Nu le voi menţiona nimic despre toate astea viitorilor tăi angajatori.

Solomon s-a lăsat pe spate în scaun, uitându-se la maxilarele încleştate ale lui Kazu. După o pauză, a spus:

— M-ai adus aici intenţionat. Pentru că voiai să o conving pe coreeancă să vândă. Ştiai…

Kazu a lăsat mingea şi s-a îndreptat spre uşă.

— Frate, ţi-am oferit o slujbă şi ai fost norocos că ai primit-o.

Solomon şi-a dus mâinile la gură.

— Eşti băiat bun, Solomon, şi vei avea un viitor strălucit în domeniul financiar, însă nu aici. Dacă sugerezi că eşti discriminat, ceea ce coreenii au

[89] Termen folosit pentru a descrie un samurai luptător din perioada feudală a Japoniei.

tendința să creadă, ar fi incorect și nedrept față de mine. La drept vorbind, ai fost preferat japonezilor. Îmi place să lucrez cu coreeni. Toată lumea știe. Întregul departament te considera asociatul meu preferat. Nu am vrut să te concediez. Doar că dezaprob tacticile tatălui tău.

— Tatăl meu? El n-are de-a face cu povestea asta.

— Desigur. A fost bărbatul acela, Goro, a continuat Kazu. Te cred. Sincer. Succes!

Kazu a deschis ușa de la birou și le-a poftit înăuntru pe cele două femei de la Resurse Umane, înainte de a pleca la următoarea întâlnire.

∵

Discursul celor de la HR a fost scurt, iar mintea lui Solomon l-a perceput ca pe niște paraziți. I-au cerut actul de identitate, iar el îi l-a dat cu mișcări automate. Mintea îi zbura întruna la Hana, deși simțea că ar trebui să o sune pe Phoebe să îi explice. Avea nevoie de aer. Și-a aruncat lucrurile în cutia albă, dar a lăsat mingea de baseball pe dulap.

Angajatele de la Resurse Umane l-au condus până la lift și s-au oferit să-i trimită cutia cu lucruri personale acasă prin curier, dar a refuzat. Prin pereții de sticlă ai sălii de conferințe i-a văzut pe partenerii lui de poker, dar nu și pe Kazu. Giancarlo l-a zărit ținându-și la piept cutia albă și a schițat un zâmbet, apoi și-a văzut mai departe de treaba lui. Ajuns în stradă, s-a suit într-un taxi și i-a cerut șoferului să-l ducă până în Yokohama. Nu se credea în stare să meargă pe jos până la gară.

20.

Yokohama, 1989

Empire Café era un restaurant japonez de modă veche, specializat în preparate cu curry, situat în apropiere de Orașul Chinezesc, unde Solomon obișnuia să meargă în copilărie cu tatăl lui sâmbăta după-amiaza. Mozasu încă mânca acolo miercurea, împreună cu Goro și Totoyama. Empire Café oferea cinci feluri diferite de curry, un singur sortiment de bere la halbă, ceai și murături după pofta inimii. Bucătarul, veșnic prost-dispus, se pricepea să asezoneze mâncarea astfel încât felurile cu curry erau cele mai delicioase din tot orașul.

După-amiaza târziu și la ceva vreme după prânz, cafeneaua era aproape pustie, cu excepția celor trei prieteni care stăteau într-un colț, la masa de lângă bucătărie. Goro le spunea una din glumele lui amuzante, însoțindu-și

expresiile de clovn cu gesturi teatrale din mână. Mozasu şi Totoyama luau îmbucături din curry-ul lor picant şi sorbeau bere. În tot acest timp, încuviinţau din cap şi îi zâmbeau lui Goro, încurajându-l să continue.

Când Solomon a deschis uşa de la intrare veşnic umflată, clopoţeii ieftini au zornăit.

Fără să se deranjeze să se întrerupă din ştersul meselor şi să se întoarcă, ospătăriţa mică de statură a strigat:

— *Irasshai!*[90]

Mozasu era surprins să-l vadă pe fiul lui. Solomon a făcut o plecăciune spre bărbaţi.

— Chiuleşti de la muncă? l-a iscodit Mozasu.

Ridurile de la coada ochilor i se adânceau când zâmbea.

— Bine, bine. Lipseşte de la muncă! l-a întrerupt Goro, încântat să-l vadă pe băiat. Am auzit că mergi la birou şi în weekend. Nu se cuvine, pentru un băiat frumos ca tine. Ar trebui să alergi după fete. Dacă aş fi înalt ca tine şi aş avea studiile tale, le-ai compătimi pe toate fetele din Japonia. Aş frânge inimi într-un ritm care l-ar surprinde pe orice băiat distins ca tine.

Goro şi-a frecat mâinile.

Totoyama nu a zis nimic. Se uita fix la gura lui Solomon, care părea imobilă. Strângea din buze, acum linie subţire şi încreţită deasupra bărbiei.

— Ia loc, Solomon! l-a invitat Totoyama. Te simţi bine?

Şi-a luat servieta de pe scaunul liber şi a pus-o pe podeaua acoperită cu linoleum.

— Eu… a încercat Solomon să spună, apoi şi-a pierdut răsuflarea.

— Ţi-e foame? l-a întrebat Mozasu pe fiul lui. Ţi-a spus Etsuko că o să ne găseşti aici, bârfind ca nişte babe?

Solomon a clătinat din cap.

Mozasu a pus o mână pe antebraţul lui. Când îl vizitase la New York, îi cumpărase de la Brooks Brothers costumul bleumarin pe care îl purta acum. Era un sentiment plăcut să-i poată cumpăra fiului lui oricâte costume şi tot ce mai avea nevoie de la un magazin american atât de frumos. De aceea e important să ai bani, nu? Ca să-i poţi lua copilului tău lucrurile de care are nevoie.

— Mănâncă nişte curry! l-a îndemnat Mozasu.

Solomon a dat din cap că nu.

Goro s-a încruntat şi i-a făcut semn chelneriţei.

— Kyoko-chan, adu-i băiatului un ceai, te rog!

Solomon a ridicat privirea şi s-a uitat lung la fostul şef al tatălui lui.

---

[90] „Bine aţi venit!“ - în lb. japoneză în orig.

— Nu ştiu cum să-ţi spun, Goro-san.

— Ba ştii. Vorbeşte deschis!

— Kazu, şeful meu, mi-a zis că doamna, ştii tu… proprietara, s-a stins din viaţă. E adevărat?

— E adevărat. Am fost la înmormântare, a confirmat Goro. Era foarte bătrână. A făcut infarct. Avea două nepoate care au moştenit toţi banii. Nişte fete încântătoare. Una e căsătorită, cealaltă e divorţată. Au un ten frumos. Frunte lată şi fină. Chipuri de adevărate coreence. Mi-au amintit de mama şi de mătuşa mea.

Chelneriţa a adus ceaiul, iar Solomon a apucat cănuţa cu ambele mâini. Erau aceleaşi cănuţe în care Empire Café îşi servise dintotdeauna clienţii.

Totoyama l-a bătut uşor pe umăr, ca pentru a-l trezi din reverie.

— Cine? Cine a murit?

— Doamna. Coreeanca aceea care i-a vândut proprietatea lui Goro-san. Clientul şefului meu dorea să cumpere această proprietate, însă doamna refuza să i-o vândă unui japonez, aşa că Goro-san a cumpărat-o şi apoi i-a vândut-o clientului, însă acum doamna a murit, iar clientul şefului refuză să mai încheie afacerea. A invocat ceva în legătură cu valoarea la bursă şi o posibilă anchetă.

Totoyama s-a uitat la Mozasu, care părea la fel de nedumerit.

— A murit? Chiar aşa? s-a întors Mozasu spre Goro, care a încuviinţat calm din cap.

— Avea nouăzeci şi trei de ani şi a murit la vreo două zile după ce mi-a vândut mie proprietatea. Ce legătură are? a ridicat Goro din umeri.

I-a făcut semn chelneriţei, lovind marginea cănii şi cerând astfel încă o bere. Când a arătat spre cănile goale ale lui Mozasu şi Totoyama, bărbaţii au dat din cap că nu mai vor. Totoyama şi-a acoperit cana cu mâna.

— Cât ai dat pe proprietate? l-a întrebat Mozasu.

— A fost un preţ bun, dar nu exagerat. Apoi am vândut-o acelui client pentru fix aceeaşi sumă pe care am plătit-o. I-am trimis şefului lui Solomon copii după contract. Nu am scos niciun yen profit. Era prima afacere a lui Solomon şi…

Mozasu şi Totoyama au încuviinţat din cap. Era de neimaginat că Goro ar putea încerca vreodată să obţină profit de pe urma carierei lui Solomon.

— Clientul a cumpărat proprietatea cu mai puţin decât dacă ar fi cumpărat-o singur, a şoptit Solomon, ca şi cum Kazu ar fi fost în încăpere.

— Clientul a obţinut o proprietate pe care, altfel, nu ar fi pus mâna, fiindcă e japonez, iar ea refuzase de mai multe ori să i-o vândă. A luat-o foarte ieftin, a protestat Goro, nevenindu-i să creadă. Iar acum susţine că nu mai face clubul de golf? Ce prostie!

— Kazu spune că proiectul se amână fiindcă nu vor ca veştile proaste să le afecteze valoarea la bursă.

— Care veşti proaste? Bătrâna a murit liniştită. Cu toate că poate o să mai dureze ceva până scapă de mirosul ăla urât de coreean, a zis Goro. M-am săturat de toate astea!

Totoyama s-a încruntat.

— Dacă ar fi fost ceva dubios legat de moartea ei, aş fi aflat. Dar nimeni n-a făcut nicio plângere.

— Ascultă, tranzacţia s-a încheiat. Dacă pungaşul ăsta vrea să te tragă pe sfoară, privându-te de partea ta, nu-i nimic. Nu mă aşteptam să-ţi dea bonusul bine meritat, dar ţine minte: nemernicul ăsta n-o să mai profite de tine. O să-l urmăresc până mor.

Goro a inspirat adânc, apoi i-a zâmbit calm băiatului.

— Şi acum, Solomon, mănâncă-ţi curry-ul şi să-mi povesteşti despre americanca aia, Phoebe. Dintotdeauna mi-am dorit să merg în America să le cunosc pe fetele de-acolo. Sunt frumoase, atât de frumoase! a exclamat el, plescăind din buze. Mi-aş dori să am o prietenă americană, blondă şi cu fundul mare!

Bărbaţii au zâmbit, însă nu au mai râs ca altă dată. Solomon părea trist.

Chelneriţa i-a adus lui Goro o bere mică, apoi s-a întors în bucătărie, iar el a urmărit-o îndepărtându-se.

— Prea slabă, a zis el, dându-şi peste cap cu ambele mâini părul tuns în stil Pompadour.

— Am fost concediat, a anunţat Solomon.

— *Nani?* au exclamat toţi trei într-un glas. De ce?

— Kazu susţine că noul client a amânat demararea proiectului. Nu mai au nevoie de mine. A zis că, în caz că se va porni o anchetă din pricina…

S-a oprit înainte să rostească cuvântul „yakuza”, fiindcă dintr-odată nu mai era sigur. Tatăl lui nu s-ar fi încurcat cu nişte criminali. Oare era bine să vorbească astfel de faţă cu Totoyama? Era japonez şi detectiv de top în cadrul poliţiei din Yokohama. Nu s-ar fi împrietenit cu criminali. Un simplu apropo i-ar fi rănit profund pe toţi trei.

Goro i-a studiat chipul lui Solomon şi a dat discret din cap, înţelegând de ce tace.

— A fost incinerată? s-a interesat Totoyama.

— Probabil. Însă acasă unii coreeni sunt înmormântaţi, a zis Mozasu.

— *Soo nee,* a spus Totoyama.

— Solomon, femeia a murit de cauze naturale. Nepoata ei a povestit că a lăsat-o inima. Avea nouăzeci şi trei de ani. N-am avut nimic de-a face cu moartea ei. Ascultă, şeful tău nu crede cu adevărat că eu am ucis-o pe

bătrână. Dacă ar face-o, i-ar fi prea frică să te concedieze. Ce m-ar reţine să nu-l ucid şi pe el? Astea sunt aiureli de la televizor. S-a folosit de relaţiile tale, apoi te-a concediat, inventând o scuză. Clientul nu voia decât să scape de gunoiul coreean.

— O să găseşti tu o slujbă mai bună în finanţe, l-a încurajat Mozasu.

Cu toate acestea, Goro era vizibil enervat.

— N-ar mai trebui să lucrezi niciodată cu băncile astea murdare.

— *Iie*[91]. Solomon a terminat facultatea de economie. A studiat în America tocmai ca să lucreze într-o bancă americană.

— Travis e o bancă englezească, a precizat Solomon.

— Păi, poate că acolo a fost problema. Poate că ar trebui să lucrezi într-o bancă americană. Există o mulţime de bănci americane de investiţii, *nee*? a propus Mozasu.

Solomon se simţea groaznic. Bărbaţii de la această masă îl crescuseră. Îi era limpede cât sunt de supăraţi.

— Nu vă faceţi griji pentru mine. Găsesc eu o altă slujbă. În plus, am şi ceva economii. Acum ar fi bine să plec, le-a zis el, ridicându-se. Papa, am lăsat o cutie la tine în birou. Poţi să mi-o trimiţi la Tokyo? Nu e nimic important.

Mozasu a dat din cap că da.

— Ce-ar fi să te conduc până acasă? Putem să mergem cu maşina până la Tokyo.

— Nu. E în regulă. O să iau trenul. E mai rapid. Probabil că Phoebe îşi face griji pentru mine.

∵

Când Hana nu i-a răspuns la telefon, Solomon s-a întors la spital. Fata era trează. La radio cânta muzică pop. În cameră era tot întuneric, însă melodia umplea de viaţă încăperea. Era ca într-un club de noapte.

— Te-ai întors deja? Trebuie să-ţi fi fost tare dor de mine, Solomon.

El i-a povestit totul, iar ea l-a ascultat fără să-l întrerupă.

— Ar trebui să preiei conducerea afacerii tatălui tău.

— Pachinko?

— Da, pachinko. De ce nu? Toţi proştii ăia care spun lucruri rele despre ea sunt invidioşi. Tatăl tău este un om onest. Ar fi putut fi mai bogat, dacă ar fi fost un escroc, şi cu toate astea e suficient de înstărit. Şi Goro e un om bun. O fi el *yakuza,* dar cui îi pasă? Mie una, nu. Şi dacă nu este, sunt convinsă că-i cunoaşte pe toţi. E o lume murdară, Solomon. Nimeni nu e curat. Viaţa te

[91] „Nu" – în lb. japoneză în orig.

face să te murdăreşti. Am cunoscut o mulţime de oameni din IBJ[92] şi din BOJ[93], care provin din cele mai de seamă familii. Şi lor le place să facă porcării în aşternut. Mulţi fac lucruri foarte rele în afaceri, dar nu sunt prinşi. Majoritatea celor cu care m-am culcat ar fura, dacă ar avea ocazia. Sunt prea speriaţi ca să aibă ambiţii adevărate. Ascultă bine, Solomon. Aici nu se va schimba nimic niciodată. Înţelegi?

— Ce vrei să spui?

— Eşti un prostuţ, dar eşti prostuţul meu, a zis ea râzând.

Tachinările ei îl întristau. Îi era deja dor de ea. Solomon nu-şi amintea să se mai fi simţit vreodată atât de singur.

— Japonia nu se va schimba niciodată. Nu-i va accepta nicicând pe *gaijini*[94] şi să ştii, dragul meu, că aici vei fi mereu *gaijin* şi niciodată japonez. *Nee*? *Zainichi* nu pot să plece, *nee*? Dar nu e vorba doar de tine. Japonia nu va reintegra niciodată în societate oameni ca mama. Sau ca mine. Şi noi suntem japonezi! Sunt bolnavă. Am luat boala de la un japonez, proprietarul unei vechi firme de comerţ. Acum el e mort. Dar nimănui nu-i pasă. Până şi doctorii de aici de-abia aşteaptă să mă curăţ. Aşa că ascultă-mă, Solomon, ar trebui să rămâi aici, nu să pleci în Statele Unite, şi să preiei afacerea tatălui tău. Să devii atât de bogat, încât să poţi să faci tot ce vrei. Dar, frumosul meu Solomon, nu ne vor considera niciodată demni. Înţelegi la ce mă refer? l-a întrebat Hana, privindu-l insistent. Fă cum îţi spun!

— Nici măcar tatăl meu nu vrea asta. Până şi Goro-san şi-a vândut sălile de pachinko şi acum se ocupă cu afaceri imobiliare. Papa voia să lucrez într-o firmă de investiţii americană.

— Şi să fii cum e Kazu? Cunosc o mie de indivizi ca el. Nu sunt demni nici măcar să-l şteargă la fund pe tatăl tău.

— Şi în bănci lucrează oameni cumsecade.

— Ca şi în sălile de pachinko. Ca tatăl tău.

— Nu ştiam că-ţi place tata.

— Ştii că, de când sunt aici, m-a vizitat în fiecare duminică, atunci când mama avea nevoie de o pauză? Uneori, când mă prefăceam că dorm, stătea acolo pe scaun şi se ruga pentru mine. Eu nu cred în Dumnezeu, dar probabil că nu contează. Nimeni nu s-a mai rugat pentru mine până acum, Solomon.

El a închis ochii şi a încuviinţat din cap.

— Bunica ta, Sunja, şi strămătuşa ta, Kyunghee, mă vizitează sâmbăta. Ştiai? Şi ele se roagă pentru mine. Nu înţeleg povestea lui Iisus, dar e extraordinar ca oamenii să te atingă când eşti bolnav. Asistentele se tem să

[92] Industrial Bank of Japan.

[93] Bank of Japan.

[94] „Străini" - în lb. japoneză în orig.

mă atingă. Bunica ta, Sunja, mă ţine de mână, iar Kyunghee îmi pune prosoape reci pe frunte când am febră. Sunt bune cu mine, cu toate că eu sunt un om rău…

— Nu eşti rea. Nu e adevărat.

— Am făcut lucruri îngrozitoare, a zis ea pe un ton sec. Solomon, când eram animatoare, i-am vândut droguri unei fete care a murit în urma unei supradoze. Am furat bani de la mulţi bărbaţi. Şi am spus atâtea minciuni!

Solomon nu a zis nimic.

— Îmi merit soarta.

— Nu. E un virus. Oricine se poate îmbolnăvi, a zis Solomon, a mângâiat-o pe frunte şi a sărutat-o.

— E în regulă, Solomon. Acum nu mai fac rele. Am avut timp să reflectez asupra greşelilor din trecut.

— Hana…

— Ştiu, Solomon. *Otomodachi, nee*?[95]

A mimat o plecăciune, lăsându-se pe spate şi ridicând un colţ al păturii ca şi cum ar fi ţinut un fald al fustei. Prin mişcările ei încă mlădioase părea că flirtează chiar şi acum. El nu voia să uite niciodată acest mic detaliu.

— Du-te acasă, Solomon!

— Bine, a zis el şi de atunci nu a mai văzut-o niciodată.

21.

Tokyo, 1989

— Nu mi-a plăcut niciodată, a zis Phoebe. Era prea calm.

— Ei bine, se pare că sunt un prost, fiindcă mie mi-a plăcut, a răspuns Solomon. Şi, în plus, cum naiba ţi-ai făcut părerea asta despre Kazu în aşa de puţin timp? L-ai văzut aproape două minute când l-am întâlnit întâmplător la Mitsukoshi. Şi nu mi-ai mai spus asta până acum.

Trântit într-un fotoliu din piele închiriat, abia îi vedea faţa lui Phoebe. Nu era sigur la ce reacţie se aşteptase din partea ei, dar era surprins de cât de netulburată fusese la aflarea veştii. Părea aproape mulţumită. Stătea pe o bancă de lângă fereastră, cu genunchii strânşi la piept.

— Oricât ar părea de ciudat, mie mi-a plăcut de el, a spus Solomon.

— Solomon, individul te-a înşelat.

[95] „Rămânem prieteni, bine?" – în lb. japoneză în orig.

El i-a privit profilul liniştit, apoi şi-a lăsat din nou capul pe spătarul fotoliului.

— E un nemernic!

— Mă simt mult mai bine acum.

— Eu sunt de partea ta.

Phoebe nu ştia dacă să se ridice şi să se aşeze lângă el. Nu voia să creadă că-i pare rău pentru el. Sora ei mai mare îi spunea pe vremuri că bărbaţii urăsc mila. Că vor mai degrabă simpatie şi admiraţie – o combinaţie deloc uşoară.

— Era un prefăcut. Vorbea cu tine de parcă erai prietenul lui. De parcă era unul mare şi tare în campus, iar tu, unul dintre „băieţaşii" lui. Mai există aşa ceva? Urăsc ideea aia stupidă de frăţie! a exclamat Phoebe, dând ochii peste cap.

Solomon era consternat. Phoebe reuşise să rezume toată relaţia lui cu Kazu în urma unei scurte, aproape inexistente ciocniri accidentale în zona de restaurante a magazinului universal Mitsukoshi. Cum reuşise?

Phoebe şi-a cuprins genunchii cu braţele, împletindu-şi degetele.

— Nu-l placi fiindcă e japonez.

— Nu te supăra pe mine. Nu că n-aş avea încredere în japonezi, dar nici nu pot să spun că am deplină încredere în ei… Poate o să zici că am citit prea mult despre Războiul din Pacific. Ştiu, ştiu, sunt oarecum fanatică.

— Oarecum. Şi japonezii au suferit. Nagasaki? Hiroshima? Iar în America, japonezii americani au fost trimişi în lagăre, dar germanii americani nu. Cum explici asta?

— Solomon, sunt aici de destulă vreme. Putem să ne întoarcem acasă? Poţi să obţii douăsprezece slujbe grozave la New York. Te pricepi la toate. Nimeni nu e mai bun decât tine la interviuri.

— Nu am viză de lucru pentru Statele Unite.

— Mai sunt şi alte feluri de a obţine cetăţenia, i-a spus ea zâmbind.

Familia lui Solomon făcuse de multe ori aluzie la faptul că ea dorea să se căsătorească cu el şi că ar trebui să o facă. Singurul care nu o spusese explicit era el însuşi.

Rămăsese nemişcat, cu capul sprijinit de spătarul fotoliului. Phoebe îl vedea holbându-se în tavan. S-a ridicat de pe bancă şi s-a îndreptat spre debaraua din hol. A deschis uşile şi şi-a scos cele două valize. Roţile lor s-au rostogolit zgomotos pe podeaua din lemn şi Solomon a ridicat privirea.

— Ce faci?

— Plec acasă.

— Nu fi aşa!

— Păi, mi se pare că mi-am pierdut viaţa când am venit aici cu tine, iar tu

nu o meriți.

— De ce te porți așa?

Solomon s-a ridicat din fotoliu și acum stătea în picioare acolo unde fusese ea cu o clipă mai devreme. Ea și-a târât geamantanele până în dormitor și a închis ușa încet.

Ce putea el să spună? Nu voia să se căsătorească cu ea. Știuse aproape din clipa în care aterizaseră la Narita. Încrederea ei, autocontrolul ei îl vrăjiseră în facultate. Indiferența ei, care în Statele Unite păruse atât de importantă, în Tokyo trecea drept răceală și aroganță. Într-adevăr, aici își pierduse viața, dar să se căsătorească cu ea nu i se părea o soluție.

Și apoi toată povestea asta despre cât de rea e Japonia. Cu siguranță existau escroci în Japonia, dar escroci existau peste tot, *nee*? De când ajunseseră aici, ori se schimbase ea, ori sentimentele lui nu mai erau la fel. Avusese intenția să o ceară de soție? Însă acum, când ea sugerase ideea de a se căsători ca să obțină viza, el își dăduse seama că nu-și dorește să devină cetățean american. Și ar fi avut sens. L-ar fi făcut fericit pe tatăl lui. Era mai bine să fii american decât japonez? Cunoștea coreeni care deveniseră japonezi naturalizați și avea sens, dar acum nici el nu-și mai dorea. Poate într-o bună zi. Ea avea dreptate. Era ciudat că se născuse în Japonia, dar avea pașaport sud-coreean. Nu putea să excludă posibilitatea de a deveni naturalizat. Poate că un alt coreean nu ar înțelege, dar lui nu-i mai păsa.

Kazu era un rahat. Și ce? Era un om rău și era japonez. Poate că asta învățase când fusese la școală, în America. Chiar dacă existau o sută de japonezi răi, dacă exista, totuși, unul bun, refuza să generalizeze. Etsuko îi era ca o mamă. Prima lui dragoste fusese Hana. Iar Totoyama era ca un unchi. Cu toții erau japonezi și erau foarte buni la suflet. Ea nu-i cunoscuse așa cum îi cunoscuse el. Cum ar fi putut să înțeleagă?

Într-un fel, și Solomon era japonez, chiar dacă japonezii erau de altă părere. Phoebe nu-și dădea seama de asta. Ca să fii ceva, e vorba despre mai mult decât o legătură de sânge. Distanța dintre el și ea nu avea cum să dispară, iar, dacă era corect, trebuia să o lase să se întoarcă acasă.

Solomon a intrat în bucătărie și a făcut cafea. A turnat două cești și s-a apropiat de ușa de la dormitor.

— Phoebe, pot să intru?

— Ușa e deschisă.

Valizele de pe podea gemeau de haine împăturite și rulate ca niște canistre pline. Dulapurile erau aproape goale. Cele cinci costume negre ale lui și cele șase cămăși albe atârnau pe bara pe care acum rămăsese atâta spațiu liber. Pantofii perfect aliniați ocupau în continuare mare parte din podeaua debaralei. Pantofii ei erau din piele neagră și maro. O pereche de

espadrile roz, care odată îi făcuseră nişte bătături cumplite, se evidenţiau dintre celelalte încălţări ca o greşeală de fetiţă. În primul an de facultate se duseseră la o petrecere şi trebuise să se întoarcă desculţă la cămin de pe 111th Street şi Broadway, fiindcă espadrilele roz o bătuseră foarte tare.

— De ce mai ţii pantofii ăia?

— Taci, Solomon! a izbucnit Phoebe în plâns.

— Dar ce-am spus?

— Nu m-am mai simţit niciodată atât de prost în viaţa mea. Ce caut eu aici? a întrebat ea, inspirând adânc.

El se holba la ea, neştiind cum să o liniştească. Se temea de ea. Poate că întotdeauna se temuse – de veselia ei, de furia, de tristeţea şi entuziasmul ei –, o animau atât de multe sentimente contradictorii. Camera era aproape goală; un pat închiriat şi o lampă de podea păreau să o însufleţească. La New York, fusese foarte spirituală şi minunată. Aici însă Phoebe era aproape rigidă şi ciudată.

— Îmi pare rău, i-a zis el.

— Ba nu. Nu-ţi pare.

Solomon s-a aşezat cu picioarele încrucişate pe covorul de pe podea, sprijinindu-se cu spatele de peretele îngust. Pereţii proaspăt vopsiţi erau încă goi. Nu agăţaseră nimic pe ei, pentru că proprietarul i-ar fi amendat pentru fiecare cui bătut.

— Îmi pare rău, a repetat el.

Phoebe şi-a luat espadrilele şi le-a aruncat în coşul de gunoi plin-ochi.

— Cred că o să mă angajez la tatăl meu.

— Pachinko?

— Da, a răspuns el, dând din cap ca pentru sine.

I se părea ciudat să o spună cu voce tare.

— Te-a rugat el?

— Nu. Nu cred că vrea asta.

Ea a clătinat din cap.

— Poate că voi prelua afacerea.

— Glumeşti, nu?

— Nu.

Fără un cuvânt, ea a continuat să-şi facă bagajul. Îl ignora dinadins, iar el continua să se uite la ea. Era mai degrabă drăgălaşă decât drăguţă, mai degrabă drăguţă decât frumoasă. Îi plăceau corpul ei înalt, gâtul subţire, părul tuns bob şi privirea ei inteligentă. Când râdea la o glumă, râdea din toată inima. Nimic nu părea să o sperie – credea că orice e posibil. Oare putea să o facă să se răzgândească? Sau putea el să se răzgândească? Poate că împachetatul era doar un gest dramatic. Ce ştia el despre femei? Nu

cunoscuse decât două.

Phoebe a mai rulat un pulover şi l-a aruncat peste grămada tot mai mare.

— Pachinko. Ei bine, atunci e cu atât mai uşor, a zis ea în cele din urmă. Eu nu pot să trăiesc aici, Solomon. Chiar dacă ai vrea să mă iei de soţie, eu nu aş putea să trăiesc aici. Nu pot să respir aici.

— În seara în care am ajuns, când nu reuşeam să citim instrucţiunile de pe tubul de aspirină, iar tu ai început să plângi… Ar fi trebuit să-mi dau seama de atunci.

Ea a luat alt pulover şi s-a uitat lung, de parcă nu ştia ce să facă cu el.

— Trebuie să mă părăseşti, i-a spus el.

— Da, trebuie.

∵

Phoebe a plecat de dimineaţă. Îi plăcea să lase totul în regulă la plecare. Solomon a condus-o până la aeroport cu trenul şi, cu toate că se purtau amabil unul cu celălalt, ea se schimbase peste noapte. Nu părea tristă sau furioasă. Era prietenoasă. De fapt, părea mai puternică decât fusese vreodată. L-a lăsat să o îmbrăţişeze de rămas-bun, dar au căzut de acord să nu vorbească o vreme.

— Ar fi mai bine aşa, a zis ea, iar el s-a simţit dezarmat în faţa deciziei ei.

Apoi s-a întors la Yokohama cu trenul.

∵

Biroul modest al tatălui lui era căptuşit cu rafturi metalice, gri, iar dulapurile ce se întindeau de-a lungul pereţilor erau acoperite de grămezi de dosare. Sub ferestre se aflau trei seifuri cu documente şi încasările de peste zi. Mozasu stătea la acelaşi birou deteriorat din lemn de stejar, pe care îl folosea de mai bine de treizeci de ani. La acelaşi birou studiase Noa pentru examenul de admitere la Waseda, iar când el se mutase la Tokyo i-l cedase lui Mozasu.

— Papa!

— Solomon! a exclamat Mozasu. Totul în regulă?

— Phoebe s-a întors acasă.

Faptul că îi povestea întâmplarea tatălui lui, o ancora în realitate. Solomon s-a aşezat pe scaunul liber.

— Poftim? De ce? Pentru că ţi-ai pierdut slujba?

— Nu. Nu o pot lua de soţie. Şi i-am spus că aş prefera să locuiesc în Japonia. Şi că aş vrea să lucrez într-un pachinko.

— Cum? Într-un pachinko? Nu, nu, s-a opus Mozasu, clătinând din cap. O să obţii tu o altă slujbă la bancă. Doar de aia ai studiat la Columbia, *nee*?

Mozasu şi-a frecat fruntea, nedumerit de veste.

— E o fată drăguţă. Credeam că o să vă căsătoriţi.

A ocolit biroul şi i-a întins un pachet cu şerveţele.

— Pachinko? *Honto*?

— Da. De ce nu? a zis Solomon, suflându-şi nasul.

— Nu vrei să faci asta. Tu nu ştii ce vorbeşte lumea.

— Nimic din toate astea nu e adevărat. Eşti un afacerist cinstit. Ştiu că îţi plăteşti taxele şi îţi iei toate licenţele şi…

— Da, da. Aşa e. Dar lumea va vorbi mereu, întotdeauna va spune lucruri îngrozitoare, orice-ar fi. Pentru mine, e normal. Eu sunt un nimeni. Nu e nevoie să te ocupi cu aşa ceva. Eu nu m-am descurcat la fel de bine la şcoală ca fratele meu. Eram bun la alergat de colo până colo şi la reparaţii. Eu mă pricepeam să fac rost de bani. Întotdeauna am făcut afaceri cinstite şi m-am ţinut departe de rele. Goro-san m-a învăţat că nu merită să ai legături cu băieţii răi. Dar, Solomon, nu e lesne să faci astfel de afaceri, *nee*? Nu înseamnă doar să repari aparate sau să comanzi altele sau să angajezi personal. Multe lucruri pot să meargă prost. Ştim multe firme care au dat faliment, *nee*?

— De ce nu vrei ca eu să fac asta?

— Te-am trimis la toate şcolile alea americane, astfel încât nimeni să nu… a zis Mozasu, apoi a făcut o scurtă pauză. Astfel încât nimeni să nu-l desconsidere pe fiul meu.

— Papa, nu contează. Nimic din toate astea nu contează, *nee*?

Solomon nu-l mai văzuse niciodată pe tatăl lui aşa.

— Am muncit şi am câştigat bani, pentru că am crezut că asta o să mă facă bărbat. Credeam că lumea o să mă respecte dacă o să fiu bogat.

Solomon l-a privit şi a încuviinţat din cap. Tatăl lui rareori cheltuia bani pentru el însuşi, le plătise nunţile şi înmormântările angajaţilor şi le dăduse bani pentru taxele şcolare ale copiilor.

Dintr-odată Mozasu s-a luminat la faţă.

— Poţi să te răzgândeşti, Solomon. Poţi să o suni pe Phoebe când ajunge acasă şi să-ţi ceri iertare. Mama ta semăna mult cu Phoebe… avea o voinţă de fier şi era deşteaptă.

— Vreau să trăiesc aici, l-a întrerupt Solomon. Pe când ea, nu.

— *Soo nee.*

Solomon a luat registrul contabil de pe biroul tatălui lui.

— Explică-mi asta, Papa!

Mozasu s-a oprit şi a deschis registrul.

∵

Era prima zi a lunii şi Sunja se trezise supărată. Îl visase din nou pe Hansu. În ultima vreme îi apărea mereu în vis, arătând la fel ca în tinereţe, în costumul lui alb, de in şi cu pantofii albi, din piele. Mereu îi spunea acelaşi

lucru: „Tu eşti fata mea; tu eşti fata mea dragă”. Sunja se trezea ruşinată. Ar fi trebuit să-l uite până acum.

După micul dejun, avea să plece la cimitir, să cureţe mormântul lui Isak. Ca de obicei, Kyunghee s-a oferit să o însoţească, dar ea i-a spus că nu e nevoie.

Niciuna dintre ele nu respecta *jesa.* În calitate de creştini, nu trebuia să creadă în acea formă străveche de veneraţie. Cu toate astea, ambele văduve îşi doreau să poată sta de vorbă cu soţul şi, respectiv, părinţii lor, să le caute sprijinul şi să le ceară sfatul. Le era dor de vechile lor ritualuri, aşa că Sunja se ducea regulat la cimitir. În mod ciudat, se simţea mai aproape de Isak într-un fel în care nu fusese când el era în viaţă. Pe-atunci îi era teamă de el şi de bunătatea lui. Însă, mort, i se părea mai uşor de abordat.

Când trenul din Yokohama a ajuns în gara Osaka, Sunja a cumpărat crizanteme crem de la taraba bătrânei coreene. Femeia se afla acolo de ani buni. După cum îi explicase Isak, când venea vremea să i te alături Domnului, adevăratul trup avea să ajungă în rai, aşa că ce se întâmpla cu rămăşiţele nu mai conta. Nu avea niciun rost să-i aducă unui trup îngropat mâncare, tămâie sau flori. Nu avea rost să se plece, fiindcă în ochii lui Dumnezeu erau cu toţii egali, îi spusese Isak. Şi totuşi, Sunja nu se putea abţine să nu aducă ceva drăguţ la cimitir. Când fusese în viaţă îi ceruse atât de puţin, iar acum, când se gândea la el, şi-l amintea pe soţul ei ca pe cineva care preaslăvise frumuseţea făurită de Dumnezeu.

Se bucura că Isak nu fusese incinerat. Îşi dorise un loc unde băieţii să poată să-şi viziteze părintele. Mozasu mergea adesea la mormânt, iar, înainte să dispară, şi Noa venise aici cu mama lui. Oare stătuseră şi ei de vorbă cu el? se întreba ea. Nu se gândise niciodată să-i întrebe, iar acum era prea târziu.

În ultima vreme, ori de câte ori mergea la cimitir, se întreba ce părere ar fi avut Isak despre sinuciderea lui Noa. Isak ar fi înţeles suferinţa lui. Ar fi ştiut ce să-i spună. Noa fusese incinerat de soţia lui, aşa că nu avea un mormânt pe care să-l poată vizita. Sunja vorbea cu Noa atunci când era singură. Uneori, un lucru simplu precum caramelele cu gust de dovleac îi stârnea păreri de rău că acum avea bani, dar nu-i mai putea cumpăra nimic din ce-i plăcea în copilărie. *Iartă-mă, Noa, iartă-mă!* Se scurseseră unsprezece ani de când murise. Totuşi, durerea nu se diminua, însă tăişul ei se tocise precum o sticlă tocită în mare.

Sunja nu participase la înmormântarea lui Noa. Nu vrusese ca soţia şi copiii lui să afle despre existenţa ei şi, în plus, făcuse deja destule. Dacă nu l-ar fi vizitat atunci, acum putea să mai fie încă în viaţă. Nici Hansu nu se dusese la înmormântare. Noa ar fi avut cincizeci şi şase de ani.

În visul din noaptea trecută, Sunja era bucuroasă că Hansu se întorsese să o vadă. S-au întâlnit pe plajă, lângă vechea lor locuinţă din Yeongdo, ca să stea de vorbă, şi, amintindu-şi visul, parcă ar fi fost martoră la viaţa altei fiinţe. Cum fusese posibil ca Isak şi Noa să se prăpădească, iar Hansu să fie încă în viaţă? Era corect? Hansu trăia undeva în Tokyo, pe un pat de spital, sub supravegherea permanentă a asistentelor şi a fiicelor lui. Ea nu se mai întâlnise cu el şi nici nu-şi dorea. În visele ei, era la fel de vioi cum fusese în tinereţea ei. Nu de Hansu îi era dor şi nici măcar de Isak. În vise îşi revedea propria tinereţe, începutul şi dorinţele ei – deci astfel devenise femeie. Fără Hansu, fără Isak şi Noa, nu ar mai fi avut loc acest pelerinaj spre prezentul tărâm. Dincolo de rutina zilnică, trăise momente de o frumuseţe fără margini şi de glorie, chiar şi în experienţa ei ca *ajumma.* Era adevărat, deşi nimeni nu ştia.

Exista şi o consolare: oamenii pe care i-ai iubit rămâneau mereu cu tine, aşa aflase ea. Uneori se afla în faţa unui chioşc din gară sau a unei vitrine de la librărie şi îi simţea mânuţa de copil a lui Noa, iar atunci închidea ochii şi rememora mirosul lui dulce ca iarba şi era bine să fie singură şi să şi-l poată aminti aşa.

De la gară a luat un taxi până la cimitir, apoi a păşit printre rânduri până la mormântul bine întreţinut al lui Isak. Nu avea ce să cureţe, dar îi plăcea să şteargă lespedea de marmură înainte să stea de vorbă cu el. Sunja s-a aşezat în genunchi şi a curăţat lespedea pătrată şi plată cu prosoapele pe care le adusese special. Numele lui Isak era sculptat în japoneză şi coreeană. 1907-1944. Acum marmura albă era curată şi caldă de la soare.

Fusese un bărbat atât de frumos şi de elegant. Îşi amintea cât îl admirau slujnicele de acasă. Bokhee şi Dokhee nu mai văzuseră în viaţa lor un bărbat atât de chipeş. Mozasu semăna mai mult cu ea. Avea chipul ei simplu, dar ţinuta lui dreaptă şi mersul lui hotărât.

— *Yobo,* a zis ea. Mozasu e bine. Săptămâna trecută m-a sunat fiindcă Solomon şi-a pierdut locul de muncă la banca aceea străină şi acum vrea să lucreze cu tatăl lui. Îţi dai seama? Mă întreb ce părere ai avea tu.

Liniştea a încurajat-o să continue.

— Mă întreb ce mai faci…

S-a oprit din vorbit când l-a văzut pe îngrijitorul Uchida-san. Sunja stătea pe pământ, în costumul ei negru, din lână. S-a uitat la geanta de jos. Era o geantă scumpă, de firmă, pe care i-o cumpărase Etsuko la împlinirea vârstei de şaptezeci de ani.

Îngrijitorul s-a oprit în faţa ei, a făcut o plecăciune, iar ea i-a întors gestul.

I-a zâmbit tânărului politicos, care trebuie să fi avut în jur de patruzeci sau patruzeci şi cinci de ani. Uchida-san părea mai tânăr decât Mozasu. Oare

el cum o găsea pe ea? Avea pielea brăzdată de riduri de la anii petrecuți în soare, iar părul scurt era de un alb strălucitor. Nu conta – nu se considera bătrână la șaptezeci și trei de ani. Oare îngrijitorul o auzise murmurând în coreeană? De când renunțase la magazinul de dulciuri, japoneza ei limitată se redusese și mai mult. Nu era groaznic, dar în ultima vreme se simțea jenată în preajma vorbitorilor nativi. Uchida-san și-a luat grebla și s-a îndepărtat.

Sunja și-a pus ambele mâini pe lespedea de marmură, de parcă l-ar fi putut atinge pe Isak de acolo, de unde se afla.

— Mi-aș dori să-mi spui ce ne așteaptă. Mi-aș dori. Mi-aș dori să știu dacă Noa e cu tine.

Câteva rânduri mai încolo, îngrijitorul strângea frunzele umede din jurul pietrelor funerare. Când și când se uita la ea, iar Sunja se simțea rușinată că cineva o vede vorbind cu un mormânt. Voia să stea mai mult. Să pară că e ocupată, așa că și-a desfăcut geanta din pânză și a strâns prosoapele murdare. Pe fundul genții a găsit cheile de la casă pe un breloc de care erau agățate fotografiile cât unghia cu Noa și Mozasu, sigilate într-o ramă din plastic.

Sunja a început să plângă.

— Boku-san!

— *Hai*? a răspuns ea, ridicând privirea spre îngrijitor.

— Pot să vă aduc ceva de băut? Am un termos cu ceai în căsuță. Nu e un ceai fin, dar cel puțin e cald.

— Nu, nu. Mulțumesc! Vezi lume plângând la tot pasul, a zis ea într-o japoneză stâlcită.

— Nu. De fapt, foarte puțină lume vine aici, însă familia dumitale face vizite regulate. Aveți doi fii și un nepot. Nu l-am mai văzut pe Noa-sama de unsprezece ani, dar venea întotdeauna în ultima joi a fiecărei luni. Puteai să-ți potrivești ceasul după el. Ce mai face Noa-sama? E un om foarte blând.

— Noa a venit aici? Înainte de 1978?

— *Hai.*

— Din 1963 până în 1978?

A menționat anii când el trebuia să se fi aflat în Nagano. A repetat datele, sperând că japoneza ei e corectă. Apoi i-a arătat fotografia de la breloc.

— El venit vizită aici?

Îngrijitorul a dat din cap cu convingere, apoi a ridicat privirea spre cer, parcă încercând să citească într-un calendar din minte.

— *Hai, hai.* A venit între anii aceia și chiar și înainte. Noa-sama mi-a spus să mă duc la școală și s-a oferit să mă trimită el, dacă vreau.

— Serios?

— Da. Însă i-am zis că eu sunt cap sec şi e inutil să mă trimită la şcoală. În plus, îmi place aici. E linişte. Toţi vizitatorii sunt foarte amabili. M-a rugat să nu spun la nimeni niciodată că vine aici, dar nu l-am mai văzut de mai bine de zece ani şi m-am întrebat dacă nu s-o fi mutat în Anglia. M-a sfătuit să citesc cărţi bune şi mi-a adus romane traduse ale marelui autor englez Charles Dickens.

— Noa, fiul meu, a murit.

Îngrijitorul a întredeschis gura.

— Fiul meu, fiul meu, s-a văicărit Sunja în şoaptă.

— Ce trist, Boku-san! Foarte trist, sincer, a zis îngrijitorul, deznădăjduit. Speram să-i pot spune că, după ce am terminat toate cărţile pe care mi le-a adus, mi-am cumpărat singur şi altele. Am citit toate traducerile cărţilor lui Charles Dickens, dar preferata mea e *David Copperfield*. Îl admir mult pe David.

— Lui Noa îi plăcea enorm să citească. Cel mai mult asta îi plăcea.

— Aţi citit Dickens?

— Nu ştiu… să citesc, a răspuns ea.

— *Maji?* Dacă sunteţi mama lui Noa, trebuie să fiţi foarte deşteaptă. Aţi putea să vă duceţi la cursurile de la seral pentru adulţi. Pe mine aşa m-a sfătuit Noa-sama.

Sunja i-a zâmbit îngrijitorului, care spera că va reuşi să o trimită pe bătrână la şcoală. Îşi amintea cum îl îndemna Noa pe Mozasu să înveţe mai bine.

Îngrijitorul şi-a îndreptat privirea spre greblă şi, cu o plecăciune adâncă, s-a scuzat şi s-a întors la treburile lui.

Când s-a făcut nevăzut, Sunja a săpat cu ambele mâini la baza pietrei funerare o groapă adâncă de vreo treizeci de centimetri, în care a dat drumul brelocului cu fotografia. A acoperit groapa cu pământ şi iarbă, apoi şi-a şters mâinile cu batista cât a putut de bine, dar sub unghii i-a rămas pământ. A bătătorit pământul şi a măturat iarba cu degetele.

Apoi şi-a luat plasele. Kyunghee o aştepta acasă.

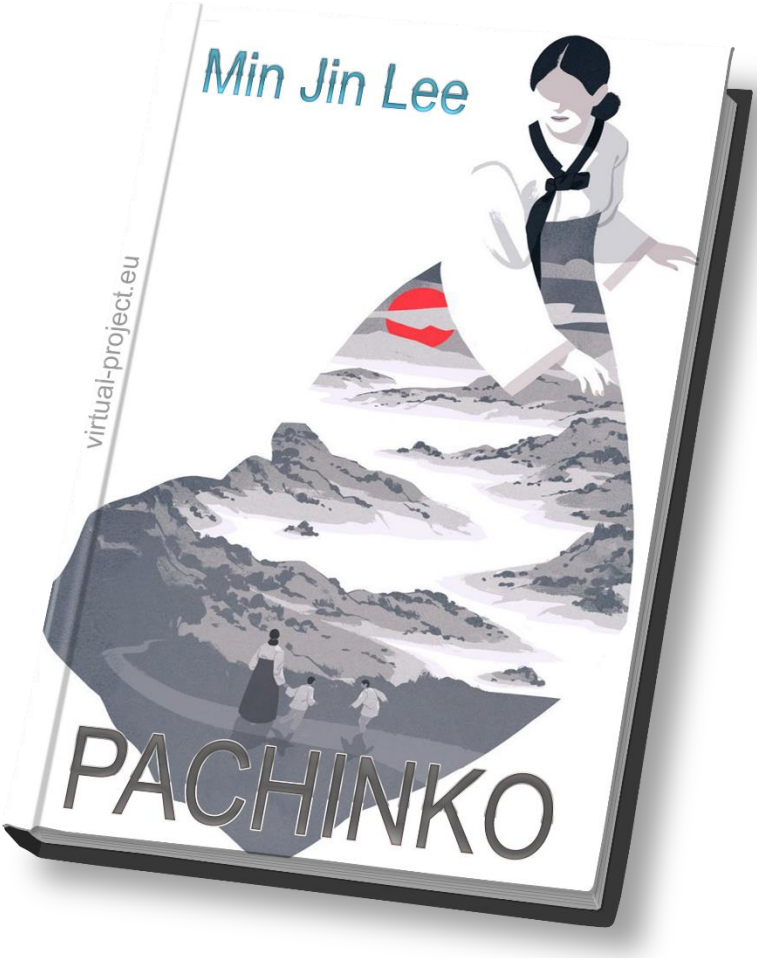

virtual-project.eu

violin